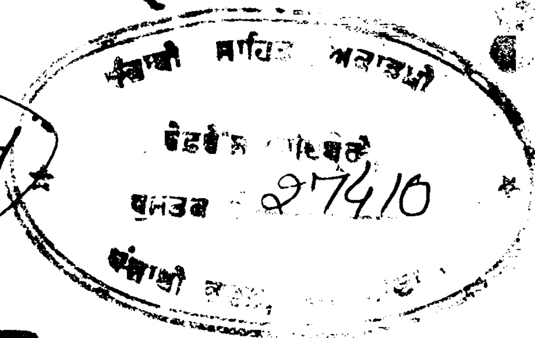
ਹਨੁਮਾਨ ਨਾਟਕ

ਕ੍ਰਿਤ ਹਿਰਦਾ ਰਾਮ

ਛਾਪਾ

1899 ਈ.

ਰਾਏ ਸਾਹਿਬ ਮੁਨਸ਼ੀ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ

ਗੁਰਮੁਖੀ ਭਾਸ਼ਾ

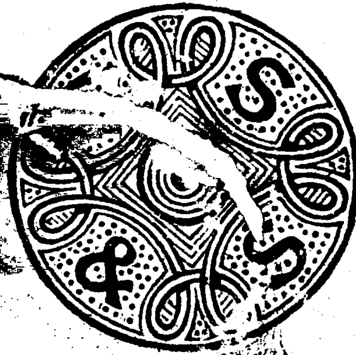
152 ਪੰਨੇ

[illegible]

192 ਪੰ

۸

ہنومان ناٹک

ਹਨੂਮਾਨ ਨਾਟਕ

---o---

ਕ੍ਰਿਤ ਕਵਿ ਹਿਰਦਾ ਰਾਮ

ਜਿਸਨੂੰ

ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਮੁਨਸ਼ੀ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ
ਐਂਡ ਸਨਜ਼ ਨੇ

ਅਪਨੇ ਮਤਬਾ ਮੁਫ਼ੀਦਆਮ ਲਾਹੌਰ ਮੇਂ
ਛਾਪਾ

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਅਬ ਹਨੂਮਾਨ ਨਾਟਕ ਲਿਖਯਤੇ ॥

ਕਬਿਤ—ਤੀਨੋ ਲੋਕ ਪਤਿ ਪ੍ਰਾਨਪਤਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੀ ਸੋ ਰਤਿ ਅਗ ਤਨ ਗਤਿ ਕੇ ... ਸਰਨਾਇ ਹੌਂ ॥ ਸਦਾ ਸੀਲਪੱਤਿ ਸੱਤ ਪੱਤਿ ਏਕ ਨਾਰੀ ... ਸ਼ਿਵ ਸਨਕਾਦਿ ਪਤਿ ਜਸਹ ਸੁਨਾਇ ਹੌਂ ॥ ਸੁਰਪਤਿ ਹੂੰਕੇ ਪਤਿ ਜਾਨਕੀ ਕੇ ਪਤਿ ਰਾਮ ਨੈਨ ਕੋਰ ਓਰ ਕਬਹੂੰ ਤੋ ਪਰ ਜਾਇ ਹੌਂ॥ ਢੁਰੇ ਬਾਕਪਤਿ ਸੁਨੋ ਸੰਤ ਸਾਧ ਮਤਿ ਤਬ ਐਸੇ ਰਘੁਪਤਿ ਕੇ ਕਛੂਕ ਗੁਨ ਗਾਇ ਹੌਂ ॥ ੧ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਕਾਹੂਕੇ ਸਾਰਸੁਤੀ ਬਰ ਪੂਰਨ ਕਾਹੂ ਕੇ ਹੈ ਸ਼ਿਵਸੇ ਬਰ ਦੈਯਾ ॥ ਕਾਹੂਕੋ ਹੈ ਚਤੁਰਾਨਨ ਕੋ ਬਰ ਕੋਊ ਗਜਾਨਨ ਆਸ ਬਸੈਯਾ ॥ ਕਾਨ ਸੁਨੇ ਪਹਿਚਾਨ ਨ ਕਾਹੂੰ ਸੌਂ ਸਾਚ ਕਹੇ ਕਵਿ ਰਾਮ ਕਹੈਯਾ ॥ ਜਾਨਤ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਨਾਮਹਿ ਜਾ ਸੁਨਏ ਸਬ ਹੋਹਿ ਸਹੈਯਾ ॥ ੨ ॥

ਕਬਿਤ—ਸ਼ਜਾਮਘਨ ਦੇਹ ਸੋ ਮੈਂ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਜਿਓਂ ਨੇਹ ਬਾਂਧਯੋ ਦੇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਬੂੰਦ ਹੌਂ ਜਪੈਯਾ ਤਾਂਹੀ ਨਾਮਕੋ ॥ ਚਰਣ ਸਰੋਜ ਰਸ ਭਰੇ ਤਾਂਕੋ ਭਯੋ ਅਲਿ ਜਾਂ ਦਿਨ ਪਰਾਗ ਪਾਊਂ ਤਾਂਹੀ ਛਿਨ ਕਾਮ ਕੋ ॥ ਰਾਮ ਮੁਖ ਧੁਨ ਸੁਨ ਭਯੋ ਮ੍ਰਿਗਤਾਹੀ ਛਿਨ ਰੂਪ ਸਿੰਧ ਮੀਨ ਡਰ ਹੈ ਨ ਕਾਲ ਘਾਮ ਕੋ ॥ ਵੈ ਉਦਾਰ ਰਾਇ ਹੌਂ ਭਗਤਿ ਭੀਖ ਮਾਂਗੋ ਵੈ ਤੋ ਰਾਮਚੰਦ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਚਕੋਰ ਮਨ ਰਾਮਕੋ॥੩

ਸਵੈਯਾ—ਸ਼ੈਵ ਕਹੈ ਸ਼ਿਵ ਯਾ ਰਘੁਬੀਰਹਿੰ ਬ੍ਰਹਮ ਕਹੇਂ ਸਭ ਬੇਦ

ਪਢੱਯਾ ॥ ਬੋਧਕਹੈਂ ਇਕ ਕਰਮ ਕਹੈਂ ਇਕਧਰਮ ਕਹੈਂ ਇਕ ਧਾਮ ਸਹੱਯਾ ॥ ਏਕ ਕਹੈਂ ਕਰਤਾ ਹਰਤਾ ਜਨ ਏਕ ਕਹੈਂਘਟ ਪ੍ਰਾਨ ਬਸੱਯਾ ॥ ॥ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਰਾਮ ਸੁਨੇ ਅਪਨੋ ਜਸ ਹੈ ਸਭ ਦਜੋ ਸਨ ਦੌਰ ਸੁਨੱਯਾ ॥ ੪ ॥

ਕਬਿਤ–ਕੌਸਲ ਤਨੱਯਾ ਤਨ ਕੁਸ਼ੱਲ ਨਿਧਾਨਪ੍ਰਭੁ ਕਲਮਲ ਮਥਨ ਸੁ ਸਾਧਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹੈਂ ॥ ਕਰੁਣਾ ਕੀ ਖਾਨ ਪਹਿਚਾਨ ਜਾਂਕੀ ਦੀਨਨ ਸੋਂ ਮਾਨ ਲੇਤ ਜੀ ਕੀ ਸਬਹੀ ਕੋ ਸਾਵਧਾਨ ਹੈਂ ॥ ਦੇਵਨ ਕੇ ਦੇਵ ਰੀਝੇ ਨੈਕ ਕੀਏ ਸੇਵ ਹੀਏ ਪਰ ਪੀਰ ਜਾਨਬੇ ਕੋ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨ ਹੈਂ ॥ ਬਾਰਦ ਹੈ ਸ਼ਜਾਮ ਅਭਿਰਾਮ ਕਾਮ ਹੂੰਕੇ ਕਾਮਐਸੇ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕੇ ਹਿਯੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈਂ ॥੫॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਮ ਕੇ ਨਾਮ ਸੋਂ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੋ ਕਿ ਰਾਮ ਕੇ ਕਾਮ ਰਹੋ ਉਰਝਾਈ ॥ ਜੋ ਨ ਬਨੇ ਤਊ ਏਕ ਘਟੀ ਸੁਨ ਲੈ ਗੁਨ ਕੋ ਤਜ ਆਰਸਤਾਈ ॥ ਪੇਟਹੀ ਮੈਂ ਜਿਨ ਪੇਟ ਭਰਯੋ ਅਬ ਪੇਟਕੇ ਕਾਜ ਕਹਾਂ ਦੁਚਿਤਾਈ ॥ ਲੈ ਸਿਖਿ ਆਵ ਰੇ ਆਉ ਚਲੀ ਜੈਸੇ ਪਾਨੀ ਮੈਂ ਨਾਉ ਮਲਾਹ ਚਲਾਈ ॥ ੬ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਮ ਕੋ ਰੂਪ ਨਿਹਾਰ ਮਨੋਜ ਲਜਾਇ ਮਨਹੁ ਨਿਜ ਦੇਹ ਬਿਸਾਰਯੋ ॥ ਮੱਜਨ ਕਾਜ ਕੀਓ ਉਦਵਰਤਨ ਤਾਂਹੀ ਕੋ ਲੈ ਨਭ ਚਾਂਦ ਉਭਾਰਯੋ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਬਾਕ ਬਿਲਾਸ ਤੇ ਧਰਮ ਰਚਯੋ ਤ੍ਰਈਲੋਕ ਬਿਥਾਰਯੋ ॥ ਨੈਨਕੀ ਕੋਰ ਤੇ ਨੇਹੁ ਕੀਯੋ ਬਿਧਿਡੀਲ ਕੀ ਛਾਹ ਤੇ ਸੀਲ ਸਵਾਰਯੋ ॥ ੭ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਕਯੋਂ ਧਰਤੇ ਧਰ ਧੀਰ ਸਬੈ ਭਟ ਹੋ ਨ ਕਛੂ ਬਲ ਕਾਹੂ ਕੇ ਪੋਤੇ ॥ ਛਤ੍ਰਿਯ ਸ੍ਰੋਣਿਤ ਕੇ ਕਰ ਕੁੰਡ ਨਹਾਤ ਫਿਰਿਯੋ ਭ੍ਰਿਗੁ ਨੰਦਨ ਸੋਤੇ ॥ ਕਿਉਂ ਟਰਤੇ ਸੁਖ ਰਾਵਣ ਕੇ ਧਨ ਤੋਰ ਕਹੋ ਸੀਯ ਲਾਇਕ ਕੋਤੇ ॥ ਜੌ ਰਘੁਬੰਸ਼ ਸਿਰੋਮਣਿ ਭੂਤਲ ਰਾਜੀਵ ਲੋਚਨ ਰਾਮ ਨਾ ਹੋਤੇ ॥ ੮ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਮੋ ਬਿਨਤੀ ਅਹਿਨਾਥ ਕਹੇ ਬਿਧਿ ਹੌਂ ਬਿਨ ਕਾਨਨ ਕਾਹੇਤੇ ਕੀਨੋ ॥ ਹੌਂ ਡਰਪਯੋ ਸੁਨ ਬਾਤ ਫਨਿੰਦ ਡਗੈ ਸਿਰ

ਨੈਕ ਫੁਟੇ ਪੁਰ ਤੀਨੋ ॥ ਹੈ ਕਹੁ ਕੌਨ ਸੁਨੇ ਜਸ ਰਾਮ ਕੋ ਸੀਸ ਕੰਪਾਇ ਕੈ ਸ੍ਵਾਸ ਨ ਲੀਨੋ ॥ ਮੈ ਸ੍ਰਮ ਕੇ ਤ੍ਰਈ ਲੋਕ ਰਚਯੋ ਤੁਹਿ ਐਸੇ ਈ ਜਾਨਤਹੀ ਸਿਰ ਦੀਨੋ ॥ ੯ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਸਿਰੋਮਨ ਕੀ ਯਹਿ ਕੀਰਤਿ ਹੈ ਕਿਧੋ ਦੂਤੀ ਬਖਾਨੋ ॥ ਆਨ ਦਈ ਕਮਲਾ ਹਰਿ ਕੀ ਯਹ ਬਾਤ ਸੁਨੇ ਸੁਰ ਲੋਕ ਡਰਾਨੋ ॥ ਜਾਨ ਯਹੈ ਮੁਖਚਾਰ ਕੀਏ ਬਿਧਿ ਸੰਭੁ ਰਹੈ ਅਜਹੂੰ ਲਪਟਾਨੋ ॥ ਸ਼ੱਕ੍ਰ ਸਹੰਸ੍ਰ ਕੀਯੇ ਚਖੁ ਚੌਂਕ ਛਹੂੰ ਮੁਖ ਵਿਆਹ ਕੀਯੋ ਨ ਸਿਆਨੋ ॥ ੧੦ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਭੋਗਹਿ ਛਾਡ ਨ ਜੋਗ ਕਰੈ ਕੋਊ ਮੈ ਸ਼ਿਵ ਲੌ ਸ਼ਿਵ ਲੋਕ ਨਿਹਾਰਿਓ ॥ ਆਗਮ ਤੈਂ ਨ ਮਿਟੈ ਮਨ ਕੋ ਗਮ ਬੇਦ ਬਿਬਾਦ ਨਾਜਾਇ ਬਿਚਾਰਿਓ ॥ ਮੌਨ ਤੇ ਕੌਨ ਸੁਭੋਟੀ* ਰਹੈ ਬਿਨ ਬੋਲ ਖੁਲੇ ਘਰ ਕੇ ਨ ਕਿਵਾਰਿਓ ॥ ਤਾਂਤੇ ਇਹੈ ਜੀਅ ਜਾਨਤ ਹੌਂ ਜਿਨ ਰਾਮ ਕਹਿਓ ਤਿਨ ਕਾਮ ਸਵਾਰਿਓ ॥ ੧੧ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਹੈ ਨ ਕਹੂੰ ਕਵਿ ਅੰਤ ਸੁ ਸੁੰਦਰ ਸੰਤ ਸਮੂਹ ਤਊ ਸੁਖ ਪੈ ਹੈਂ ॥ ਕਾਹੇਤੇ ਰਾਮ ਕੇ ਨਾਮ ਮਿਲੀ ਕਵਿ ਰਾਮ ਤੁਮੇਂ ਸਿਰ-ਨਾਇ ਸੁਨੈ ਹੈ ॥ ਖਾਰੇਊ ਨੀਰ ਨ੍ਹਵਾਇ ਗੁਬਿੰਦਹ ਜੌਬ ਕੋਊ ਚਰਨੋਦਕ ਦੈ ਹੈ ॥ ਕੌਨ ਸੁ ਸਾਧ ਨ ਆਦਰ ਸੋਂ ਕਹਿ ਮੂੰਡ ਚੜ੍ਹਾਇ ਨ ਸ੍ਵਾਦਹ ਲੈ ਹੈ ॥ ੧੨ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਹੌ ਮਤਿ ਹੀਨ ਇਹੈ ਕਵਿਤਾ ਸਿਰ ਜਾਨਤ ਹੌਂ ਉਪ-ਹਾਸ ਧਰੈਗੀ ॥ ਰਾਮ ਮਈ ਸੁਖ ਦੈ ਸਬ ਕੋ ਮਨ ਕੇ ਦੁਖ ਦੋਖ ਸੰਤਾਪ ਹਰੈਗੀ ॥ ਜਿਓਂ ਬਨ ਭਿੱਲ† ਕਿਰਾਤ ਕੀ ਆਗ ਮਥੇ ਲਘੁਦਾਰ ਤੇ ਜੋਤ ਜਰੈਗੀ ॥ ਤੌ ਕਹ ਹੇਮ ਸਮੂਹਨ ਕੋ ਯਹ ਹਾਟ‡ ਕਲੰਕ ਨ ਦੂਰ ਕਰੈਗੀ ॥ ੧੩ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਜੋ ਕੁਛ ਵਾਕ ਬਿਲਾਸ ਹੁਲਾਸ ਸੁ ਸੰਤ ਸੁਨੋ ਜਗ ਜਾਹਿ ਸੁਨਾਵੈ ॥ ਫੂਲ ਸੁਗੰਧ ਸਬੈ ਕਵਿ ਮੰਡਲ ਭੂਲ ਚੜ੍ਹੇ ਦ੍ਰੁਮ ਸੇ ਅਲ ਪਾਵੈ ॥ ਆਕ ਕੇ ਫੂਲ ਸਮਾਨ ਕਵੀਸ਼੍ਵਰ ਰਾਮ ਤੁਮੈ ਕਿਹ

* ਪਾਠਾਂਤਰ ਸੰਭੋਟੀ ਬੀ ਹੈ † ਭੀਲ ਭੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ‡ ਕਾਟ ਭੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਭਾਂਤ ਰਿਝਾਵੈ ॥ ਚੇਤ ਚੜ੍ਹੈ ਚਿਤ ਚੌਪ ਮਲਿੰਦ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਭ ਹੀ ਫਿਰ ਆਵੈ ॥ ੧੪ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਬ੍ਯਾਸ ਪਰਾਸਰ ਨਾਰਦ ਸ੍ਰੀ ਸੁਕ ਏ ਸਭ ਰਾਮਹਿ ਆਜ ਲੌ ਗਾਵੈ ॥ ਸੇਸ ਸਹੰਸ੍ਰ ਧਰੇ ਮੁਖ ਯਾਹੀਂ ਤੇ ਵਾਰ ਪਰੇ ਗੁਨ ਪਾਰ ਨ ਪਾਵੈ ॥ ਸੰਗ ਫਿਰੈ ਹਨੂਮਾਨ ਸਦਾ ਸੁ ਯਥਾ ਮਤਿ ਯੌ ਕਹਿ ਕੈ ਸਮਝਾਵੈ ॥ ਤਾਂਹੀ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੇ ਰਾਮ ਕਹੇ ਮਨ ਕੇ ਗਿਰ ਤੇ ਕਨ ਜਿਓਂ ਦਿਖਰਾਵੈ ॥ ੧੫ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਸੂਰਜ ਕੀ ਮਨੁ ਕੀ ਕਵਿ ਰਾਮ ਦਲੀਪ ਕੀ ਰੀਤਿ ਕਹਾਂ ਲੌ ਲਿਖਾਊਂ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁ ਕੇ ਅਜ ਕੇ ਜਸ ਕੀ ਸੁ ਕਥਾਨ ਕੋ ਅੰਤ ਕਹਾਂ ਲੌ ਸੁਨਾਊਂ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਨਾਥ ਕੇ ਤਾਤ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹੋ ਤੋ ਕਹੋਂ ਕਹ ਅੰਤਹਿ ਪਾਊਂ ॥ ਤਾਂਤੇ ਸੁਨੋ ਰਘੁਬੀਰ ਕਥਾ ਤੁਮ ਸੋ ਕਹਿ ਕੈ ਤਨ ਤਾਪ ਸਿਰਾਊਂ ॥ ੧੬ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਰਿਖਿ ਸੰਗ ਜਾਇਬੋ ਧਨੁਖ ਚਟਕਾਇਬੋ ਧਰਨਜਾ ਬਿਵਾਹਿਬੋ ਬਡੋਈ ਜਸ ਪਾਇਬੋ ॥ ਧਾਇਬੋ ਪਰਸਰਾਮ ਗੈਲ ਮੈ ਖਿਸਾਇਬੋ ਉਲਟ ਬਨ ਜਾਇਬੋ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਰਾਜ ਗਾਇਬੋ ॥ ਬਨ ਕੋ ਸਿਧਾਇਬੋ ਜਨਕਜਾ ਚੁਰਾਇਬੋ ਸਮੁੰਦਰ ਕੋ ਪਟਾਇਬੋ ਔ ਲੰਕਪਤਿ ਘਾਇਬੋ ॥ ਬੀਰ ਤੀਆ ਸੰਗ ਲੈ ਪਲਟ ਘਰ ਆਇਬੋ ਸੁ ਐਸੋ ਰਾਮਚੰਦ ਗੀਤ ਤੁਮਹਿ ਸੁਨਾਇਬੋ ॥ ੧੭ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਖੰਜਨ ਲੋਚਨ ਕੰਜ ਮੁਖ ਨਿਤ ਖੰਡਨ ਪਰ ਪੀਰ ॥ ਅਰਿ ਗੰਜਨ ਭੰਜਨ ਧਨੁਖ ਭਵ ਰੰਜਨ ਰਘੁਬੀਰ ॥ ੧੮ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਨਾਗਰ ਨਵਲ ਕਵਲ ਬਦਨ ਦੁਤਿ ਮੈਨ ॥ ਕਰੁਣਾਕਰ ਬਰੁਨਾਦਿ ਪਤਿ ਸ਼ਰਨਾਗਤ ਸੁਖ ਦੈਨ ॥ ੧੯ ॥

ਬਿਸ੍ਵਾਮਿਤ੍ਰੋ ਵਾਚ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਬੈਠ ਬਿਚਾਰ ਕੀਓ ਰਿਖਰਾਜ, ਏ ਜੱਗ ਨ ਪੂਰਨ ਹੋਤ ਹਮਾਰੇ ॥ ਕੌਨ ਬਲੀ ਇਹ ਲਾਇਕ ਹੈ, ਤਿਹੁ ਲੋਕਨ ਮੈਂ ਤਿਨ ਰਾਮ ਬਿਚਾਰੇ ॥ ਧਾਇ ਚਲਜੋ ਨ੍ਰਿਪ ਸੋਂ ਕਹਿ ਬਾਤ

ਕਹੀ ਸਮਝਾਇ ਬਢੇ ਸੁਖ ਭਾਰੇ ॥ ਤੇ ਨ ਟਰੇਂ ਸਸਿ ਸੂਰ ਟਰੇਂ ਸੁਨ, ਸਾਥ ਬਿਨਾ ਰਘੁਨਾਥ ਤਿਹਾਰੇ ॥ ੨੦ ॥
ਸੋਚ ਬਢਜੋ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ ਜੀਅ ਮੇਂ, ਕੁਲ ਪੂਜਹਿ ਪਾਇਨ ਲਾਗ ਮਨਾਵੈ ॥ ਏਕ ਬਿਨਾ ਰਘੁਬੀਰਹਿ ਤੀਨਹੁ, ਲੈ ਨਿਜ ਸੰਗ ਗੁਰੂ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ॥ ਏ ਤੇਰੇ ਪੂਤ ਸਪੂਤ ਸਬੈ ਬਿਧ, ਰਾਜਹਿ ਯੌ ਰਿਖ ਰਾਜ ਸੁਨਾਵੈ ॥ ਰਾਜਨ ਜਾਂ ਮੁਖ ਰਾਮ ਕਹਜੋ ਅਬ ਤਾਂ ਮੁਖ ਔਰ ਕਹਜੋ ਨਹਿ ਭਾਵੈ ॥ ੨੧ ॥

ਦਸਰਥੋ ਵਾਚ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਸੰਗ ਭਟ ਭੀਰ ਲੈ ਸਮੀਰ ਹੂੰਤੇ ਬੇਗ ਧਾਊਂ ਆਇਸ ਜੋ ਪਾਊਂ ਜਾਇ ਮਾਰੌਂ ਰਾਜਨੀਤ ਹੈ ॥ ਜੌ ਕਹੋਤੋ ਠੌਰ ਤੁਮੇਂ ਬਾਗ ਮੇਂ ਬਨਾਊਂ ਔਰ, ਭੌਰੀ ਦੈਤ ਰਹੇਂ ਚਹੂੰ ਓਰ ਜੈਸੀ ਰੀਤਹੈ ॥ ਦੁਤੀਆ ਕੇ ਚੰਦ ਜਿਉਂ ਨ ਦੇਖੋ ਨੈਨਾਂ ਰਾਮਚੰਦ, ਤੁਮ ਹੂੰ ਬਿਚਾਰੋ ਰਿਖ ਕੈਸੀ ਵਿਪ੍ਰੀਤ ਹੈ ॥ ਭੀਰ ਮਸੁ ਨਾਗ ਤੇ ਸੁ ਤੀਰ ਨ ਚਲਾਇ ਜਾਨੇ, ਐਸੋ ਰਾਮਚੰਦ ਕਿਉਂ ਪਿਸਾਚਨ ਤੇ ਜੀਤ ਹੈ ॥ ੨੨ ॥
ਕਬਿੱਤ—ਬਾਲਕ ਅਯਾਨੇ ਹਠੀ ਔਰ ਕੀ ਨ ਮਾਨੇ ਬਾਤ, ਬਿਨਾ ਦੀਏ ਮਾਤ ਹਾਥ ਭੋਜਨ ਨ ਖਾਇ ਹੈਂ ॥ ਮਾਟੀਕੇ ਬਨਾਇ ਗਜ ਬਾਜੀਰਥ ਖੇਲ ਮਾਤੇ, ਪਲ ਨ ਬਛੋਰੈਂ ਤਾਂਕੀ ਨੈਕ ਨ ਬਸਾਇ ਹੈਂ ॥ ਹੋਤੇ ਧਨਬਾਨ ਬਲ ਪੌਰਖ ਪ੍ਰਮਾਨ ਤਾਂਕੋ, ਹੋਇ ਟੂਕ ਹਾਥ ਮੈ ਸੁ ਕਾਕ ਖੋਸ ਖਾਇ ਹੈਂ ॥ ਰਾਮਕੀ ਤੋ ਐਸੀ ਬਾਤ ਕੰਜਪਾਤ ਗਾਤ ਜਾਂਕੋ, ਸਾਮੁਨੇ ਮਰੀਚ ਤਾਂਹਿ ਦੇਖ ਸੁਕਚਾਇ ਹੈਂ ॥ ੨੩ ॥
ਸਵੈਯਾ—ਰਾਜਨ ਕਾਹੇ ਕੋ ਬਾਤ ਬਢਾਵਤ, ਗਜਾਨ ਗਹੋ ਮਤ ਮੈਂ ਨਈ* ਜਾਨੀ ॥ ਪੂਤ ਸੋਂ ਨੇਹੁ ਬਢਾਵਤ ਹੋ ਪੁਨਿ, ਮੋਹਿ ਦੁਖੇ ਬਸ ਹੈ ਰਜਧਾਨੀ ॥ ਇੰਦ੍ਰ ਕੇ ਤ੍ਰਾਸ ਡਰੇ ਜੈਸੇ ਭੂਧਰ ਯੌਂ ਡਰ ਪਜੋ ਮੁਨਿ ਕੀ ਸੁਨਿ ਬਾਨੀ ॥ ਰਾਮ ਕੋ ਰਾਖਬੇ ਕੀ ਬਤੀਆਂ,

---

* ਪਾਠਾਂਤਰ-ਨਾਹੀ

ਨ੍ਰਿਪ ਕੋਟ ਕਹੀ ਰਿਖ ਏਕ ਨਾ ਮਾਨੀ ॥ ੨੪ ॥
ਸਵੈਯਾ—ਕਾਂਪ ਉਠ੍ਯੋ ਮੁਨ ਤੇ ਅਜ ਨੰਦਨ, ਜਿਉ ਜਲ ਬਾਉ ਝੁਲਾਵਤ ਇੰਦੈ॥ ਲੇਹੁ ਜੁਲੇਹੁ ਕੰਪਾਇ ਦੋਊ ਕਰ, ਔਰ ਫੁਰੈ ਨਹਿ ਬਾਤ ਨਰਿੰਦੈ ॥ ਰਾਮ ਚਲੈ ਹਸਕੇ ਮੁਨਿ ਸੰਗ, ਪਰੇ ਪਿਤ ਪਾਇ ਲਵਾਇ ਫਨਿੰਦੈ ॥ ਯੌ ਰਿਖ ਲੈ ਨਿਕਸ੍ਯੋ* ਰਘੁਬੀਰਹਿ ਕੰਜ ਕੀ ਬਾਸ ਜਿਉਂ ਐਂਚ ਮਲਿੰਦੈ ॥ ੨੫ ॥
ਸਵੈਯਾ— ਸੰਗਦੀਓ ਰਿਖਿ ਕੇ ਨ ਚਲੇ ਬਸ, ਸੋ ਦੁਖ ਨੈਨਨ ਹੀ ਨ੍ਰਿਪ ਘੂਟ੍ਯੋ ॥ ਤਾ ਦਿਨ ਤੇ ਨ ਸੁਹਾਇ ਕਛੂ ਬਿਨ ਰਾਮ ਹੀਯੋ ਬਨ ਮੇਂ ਜਨ ਲੂਟ੍ਯੋ ॥ ਸੀਸ ਧੁਨੇ ਧੁਨ ਬਾਤ ਕਹੇ, ਰਵਿ ਕੇ ਕੁਲਤੇ ਸੁਖ ਜਾਨਤ ਛੂਟ੍ਯੋ॰ ॥ ਨੈਨ ਚੁਚਾਤ ਰਹੈਂ ਨਿਸ ਬਾਸਰ, ਜੈਸੇ ਰਿਸਾਤ ਰਹੈ ਘਟ ਫੂਟ੍ਯੋ ॥ ੨੬ ॥
ਸਵੈਯਾ—ਰਾਮ ਸੋਂ ਬਾਤ ਕਹੀ ਰਿਖ ਰਾਜ, ਤਪੋਬਨ ਜੌ ਤੁਮ ਆਜਹੀ ਹੇਰੋ ॥ ਏ ਦੋਊ ਗੈਲ ਸੁਨੋ ਸੁਤ ਸੁੰਦਰ, ਏਕ ਤੇ ਦੂਰ ਹੈ ਏਕ ਤੇ ਨੇਰੋ ॥ ਏਕ ਪਿਸਾਚਨਿ ਹੈ ਇਹ ਬੀਚ, ਚਲੋ ਕਿਉਂ ਨਾ ਤਾਤ ਕਰੋ ਭਟ ਭੇਰੋ ॥ ਤਾਂ ਕੁਲ ਕਾਨਨ ਕੋ ਹਮ ਪਾਵਕ, ਬੀਰ ਸਮੀਰ ਸਹਾਇਕ ਮੇਰੋ ॥ ੨੭ ॥
ਕਬਿੱਤ—ਰਾਜ ਰਿਖ ਜੱਗ ਮਿਸ ਲੈ ਚਲ੍ਯੋ ਲਵਾਇ ਸੰਗ, ਗੈਲ ਹੀਂ ਮੈਂ ਤਾਰਕਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਪਧਰਾਇ ਹੈਂ ॥ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਜੱਗ ਪੂਰਨ ਸੁ ਪਰਮਾਨੰਦ ਪੂਰਨ ਏ, ਪੂਰਨ ਨ ਤੇਈ ਜੇਵੈ ਰਾਮ ਬਿਸਰਾਇ ਹੈਂ ॥ ਸੰਕਟ ਹਰਨ ਹਾਰ ਦਸਰਥ ਕੇ ਕੁਮਾਰ, ਜਾਂਕੀ ਲਾਜ ਛਾਹਿ ਲੋਕ ਚਾਰੋਂ ਜੁਗ ਗਾਇ ਹੈਂ ॥ ਆਏ ਬੀਰ ਬੀਰ ਤਾ ਪਿਸਾਚਨਿ ਕੇ ਤੀਰ ਦੇਖੋ, ਆਜ ਰਘੁਬੀਰ ਪਦ ਸੂਰਨ ਕੋ ਪਾਇ ਹੈਂ ॥ ੨੮ ॥
ਸਵੈਯਾ—"ਦ੍ਰਿਗ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਨਿਹਾਰ ਨਿਸਾਚਰਿ, ਰੋਕ ਰਹੀ ਮਗ ਕ੍ਰੋਧ ਭਰੀ॥ ਧਰ ਭਯਾਨਕ ਰੂਪ ਮਹਾਂ ਅਤਿ ਦੀਰਘ, ਬਾਤ ਕਛੂ ਮੁਖ ਤੇ ਉਚਰੀ ॥ ਪ੍ਰਭੁ ਲੈਕਰ ਬਾਨ† ਕਮਾਨ ਕੋ

*ਪਾਠਾਂਤਰ ਉਕਸ੍ਯੋ

†ਪਾਠਾਂਤਰ—ਤਾਨ ਕਮਾਨ ਕੋ ਬਾਨ

ਤਾਨ, ਹਨਜੋ ਤਿਹ ਭਾਲ ਸੁ ਭੂਮਿ ਗਿਰੀ ॥ ਕਰ ਕਾਲ ਭਯੋ ਰਘੁਨੰਦਨ ਕੇ, ਸੁ ਛਿਨੇਕ ਬਿਖੇ ਭਵ ਸਿੰਧ ਤਰੀ ॥ ੨੯ ॥
ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਾਂਹੀ ਦਿਨ ਨਿਰਖਜੋ ਸਬੈ ਬਰਨ ਬਿਰੰਚ ਸੁਰੇਸ਼ ॥
ਮਨ ਹਰਖੇ ਬਿਲਖੇ ਬਹੁਰ ਫਨੀ ਕੁਬੇਰ ਮਹੇਸ਼ ॥ ੩੦ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਇਹ ਬਿਧ ਮੁਕਤ ਪਿਸ਼ਾਚਨੀ, ਕਰੀ ਰਾਮ ਬਲਵੰਡ॥
ਜਜੋਂ ਪਾਵਸ ਫਟ ਘਟਾ ਰਵਿ ਪ੍ਰਗਟਤ ਕਿਰਨ ਪ੍ਰਚੰਡ ॥ ੩੧ ॥

ਇਤਿ ਤਾਰਕਾ ਬਧਃ

ਸੋਰਠਾ–ਚਲੇ ਚਮਕ ਦੋਊ ਬੀਰ, ਪਰ ਪਾਇਨ ਕੁਲ ਪੂਜ ਕੇ ॥
ਧਰੇ ਧਨੁਖ ਮੁਖਤੀਰ, ਤਬਹਿ ਹਨੋ ਰਿਖ ਰਾਜ ਕਹਿ ॥ ੩੨ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਦੇਖ ਤਪੋ ਧਨ ਕੋ ਬਨੁ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ, ਸੁਬੀਰ ਬਡੋ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ॥ ਤਾਲ ਤਮਾਲ ਬਿਸਾਲ ਕਦੰਬਨਿ, ਕੰਜ ਸਰੋਵਰ ਭੌਰ ਲੁਭਾਯੋ ॥ ਕੋਕਲ ਕੀਰ ਕਪੋਤ ਸਿਖੀ ਧੁਨਿ, ਹੰਸ ਚਕੋਰਨ ਯੌਂ ਦਰਸਾਯੋ ॥ ਮਾਨਹੁ ਲੈ ਰਿਖ ਰਾਜ ਬਸੰਤਹਿੰ, ਰਾਮਕੀ ਦੇਹ ਸੋਂ ਕਾਮ ਮਿਲਾਯੋ ॥ ੩੩ ॥

ਸਵੈਯਾ– ਜੱਗ ਰਚਜੋ ਯਿਹ ਜਾਨਿ ਬਿਰੰਚਿ, ਸੁ ਬਾਹੂ ਮਰੀਚ ਸੁਮੀਚ ਕੌਪੇਲੇ ॥ ਯੌਂ ਗਰਜੇ ਫਟ ਭੂਮ ਗਈ, ਸਬ ਕਾਂਪ ਉਠੇ ਬਿਨ ਰਾਮ ਅਕੇਲੇ ॥ ਧਾਇ ਗਹੇ ਰਘੁਬੀਰ ਦੋਊ, ਇਕ ਭਾਗ ਗਏ ਇਕ ਜੀ ਪਰ ਖੇਲੇ ॥ ਮਾਨਹੁ ਪੌਨ ਪ੍ਰਚੰਡ ਬਲੀ, ਕਦਲੀ ਬਨ ਸੇ ਧਰਤੀ ਪਰ ਮੇਲੇ ॥ ੩੪ ॥
ਸਵੈਯਾ–"ਪੂਰਨ ਜੱਗ ਕੀਓ ਪਰਪੂਰਨ, ਬ੍ਰਹਮ ਜਹਾਂ ਨ ਤਹਾਂ ਦੁਚਿਤਾਈ ॥ ਨਾਮ ਲੀਏ ਅਘ ਬ੍ਰਿੰਦਟਰੈਂ, ਪੁਨ ਆਪਨ ਬਾਨ ਕਮਾਨ ਚਢਾਈ ॥ ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਸੁਨ ਰਾਵਨ ਕੋ ਬਿਧਿ, ਬਾਵਨ ਜਜੋਂ ਰੁਚ ਮੀਚ ਬਢਾਈ ॥ ਦੇਵਨ ਜਾਇ ਕਹਜੋ ਸੁਰ ਰਾਜਹਿ, ਰਾਮ ਭਯੇ ਜਗ ਲੇਹੁ ਬਧਾਈ" ॥ ੩੫ ॥
ਦੋਹਰ–ਬੀਤਿਓ ਜੱਗ ਤਿਹੀ ਸਮੇ ਜਨਕ ਦੂਤ ਕਹ ਬਾਤ ॥
ਸੀਯ ਸ੍ਵਯੰਬਰ ਲੇਤਹੈ ਪਗ ਧਾਰੋ ਪਰਭਾਤ ॥ ੩੬ ॥

(ਵਿਸ਼੍ਵਾ ਮਿਤ੍ਰਉਵਾਚ)

ਕਬਿਤ–ਰਾਮ ਲਛਮਨ ਜੂਸੋ ਬੋਲ ਕਹਜੋ ਕੁਲਪੂਜ ਆਯੋ ਹੈ ਪ੍ਰਭਾਤ ਹੌਂ ਤੋ ਜਨਕ ਕੇ ਜਾਇ ਹੋਂ ॥ ਜੌ ਕਹੋ ਤੋ ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਜੂਪੈ ਪਹੁਚਾਊਂ ਨਾਹੀਂ ਸੰਗ ਚਲੋ ਤੁਮੈ ਕੌਤਕ ਦਿਖਾ ਇਹੋਂ ॥ ਛੋਟੀ ਸੀ ਕਛੋਟੀ ਕਟ ਧਨ ਹੀ ਨ ਮੋਟੀ ਕਰ ਚੋਟੀ ਧਰ ਕਹਜੋ ਨੈਕ ਹੌਂ ਹੂੰ ਤੋ ਚਢਾਇ ਹੋਂ ॥ ਰਾਜਾ ਤੇ ਜਨਮ ਰਿਖਰਾਜ ਤੇ ਮੈਂ ਪਾਯੋ ਗੁਨ ਐਸੇ ਸ਼ਿਵ ਕੇ ਧਨਖ ਹੂੰ ਤੇ ਗੁਨ ਪਾਇ ਹੋਂ ॥ ੩੭ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਚਲੇ ਜਾਤ ਸੁਖ ਦੇਤ ਫੂਲੇ ਫੂਲ ਤੋਰ ਲੇਤ ਰਿਖ ਸੰਗ ਬੀਰਨ ਕੀ ਸੋਭਾ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਹੈ ॥ ਕਿਧੋਂ ਦੇਵ ਤ੍ਰਈ ਕਿਧੋਂ ਪੌਰਖ ਕੀ ਜਈ ਨਈ ਕਿਧੋ ਬੀਚ ਮੇਰ ਇਤ ਉਤ ਦਿਨ ਰਾਤ ਹੈ ॥ ਕਿਧੋਂ ਰਵਿ ਸੰਗ ਨਵ ਨੀਰਧ ਅਨੰਗ ਕਿ ਤਰੰਗ ਗੰਗ ਜਮਨਾਂ ਸੁਰਸਤੀ ਪਰਾਤ ਹੈ ॥ ਦੇਖ ਰੂਪ ਗੈਲ ਕੀ ਲੁ-ਗਾਈ ਜੋ ਦੁਰਾਈ ਰਾਮ, ਸੰਗ ਉਲਟਾਈ ਨ ਫਿਰਾਈ ਫਿਰੀ ਜਾਤ ਹੈ ॥ ੩੮ ॥

ਕਬਿੱਤ– ਆਇ ਗਏ ਜਨਕ ਕੇ ਦੇਸ ਮੈ ਨਰੇਸ਼ ਸੁਤ, ਰਿਖਿ ਕੋ ਸੁਨੇ ਤੇ ਰਾਜਾ ਆਗੇ ਲੈਨ ਆਯੋ ਹੈ ॥ ਖੋੜਸੋ ਪਚਾਰ ਕਰ ਪੂਜਾ ਕੁਲ ਪੂਜ ਜੂ ਕੀ, ਮਨ ਬਚ ਕਰਮ ਚਰਨ ਸੀਸ ਨਾਯੋ ਹੈ ॥ ਪਾਛੇ ਬੂਝੀ ਕੌਨਕੇ ਕੁਮਾਰ ਤਾਤ ਤੇਰੇ ਸੰਗ ਸੁੰਦਰ ਸਪੂਤ ਸੇ ਸੁਨਤ ਸੁਖ ਪਾਯੋਹੈ ॥ ਚਲੀਏ ਗੁਸਾਂਈ ਧਾਮ ਦੀਜੀਏ ਬਡਾਈ ਮੋਹਿ ਯਹੈ ਦੁਚਿਤਾਈ ਧਨ ਕਾਹੂ ਨ ਚਢਾਯੋ ਹੈ॥੩੯

ਕਬਿੱਤ–ਬੋਲਜੋ ਰਾਜਰਿਖ ਰਾਜਾ ਲਿਖੀਏ ਕਹਾਂ ਲੌ ਗੁਨ ਦੇਖੀਏ ਜੋ ਦੋਊ ਬੀਰ ਬਡੇ ਰਘੁਨਾਥ ਹੈਂ ॥ ਲਛਮਨ ਛੋਟੇ ਕੀਨੇ ਭੂਪ ਬਲ ਖੋਟੇ ਮੋਟੇ ਧਨੁਖ ਚਢਾਇਬੇ ਕੋ ਇਨ ਹੀ ਕੇ ਹਾਥ ਹੈਂ ॥ ਰਘੁ ਕੁਲ ਕੇ ਤਿਲਕ ਬਲ ਹੈ ਮਿਲਕ ਜਾਕੀ ਦਸ ਰਥ ਨੰਦ ਬੰਦੈ ਤੀਨੋ ਲੋਕ ਮਾਥ ਹੈ ॥ ਭਾਗ ਹੈਂ ਤਿਹਾਰੇ ਧਾਮ ਇਨਕੇ ਸਿਧਾਰੇ ਪਗ ਜੱਗਜ ਕਾਜ ਲਜਾਯੋ ਤਬਹੀ ਤੇ ਮੇਰੇ

ਸਾਥ ਹੈਂ ॥ ੪੦ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਸੁਨਜੋ ਜਬ ਨਾਮ ਕੁਲ ਪੁਲਕ ਪਸੀਨੋ ਨ੍ਰਿਪ ਧੂਪ ਦੀਪ ਚੰਦਨ ਚਰਚ ਰਘੁਬੀਰਕੋ ॥ ਹੰਸ ਤਨ ਹਾਥ ਜੋਰ ਮਾਥ ਨਜਾਇ ਨੈਨ ਮੀਚ ਦੀਜੈ ਦੇਵ ਬਲ ਰਾਮਚੰਦ ਭੁਜ ਤੀਰਕੋ ॥ ਜਨਕ ਕੋ ਮਨ ਰਾਮ ਇਨ ਹੀ ਪੈ ਟੂਟੈ ਧਨੁ ਮੀਨ ਰੂਪ ਜਾਨਕੀ ਮਿਲਾਊਂ ਨਿਧ ਨੀਰਕੋ ॥ ਬਾਤ ਹੈ ਬਨਾਈ ਬਿਧ ਰਾਜਾ ਸੋ ਜਨਾਈ ਰਿਖ ਮਾਨ ਮੇਰੋ ਬੋਲ ਗਾਂਠ ਦੇਹੁ ਨਿਜ ਚੀਰ ਕੋ ॥ ੪੧ ॥
ਕਬਿੱਤ– ਪੂਜ ਕੁਲ ਪੂਜ ਕੋ ਨਿਵਾਇ ਸੀਸ ਚਲਜੋ ਨ੍ਰਿਪ ਮਨ ਰਘੁਨਾਥ ਢਿਗ ਧਾਵੈ ਤਨ ਧਾਮਕੋ ॥ ਮਾਨੋ ਤਰੂ ਛਾਹੀ ਕਿਧੋਂ ਚੀਤੋ ਰਥ ਮਾਹੀਂ ਜੈਸੇ ਧੁਜਾ ਫਰਰਾਹੀ ਤੈਸੇ ਦੇਖੈ ਪਾਛੇ ਰਾਮ ਕੋ ॥ ਕੈਸੇ ਕੈ ਬਨਾਵੇ ਬਿਧ ਇਨ ਹੂੰ ਤੇ ਹੋਵੈ ਸਿਧ ਰਿਖ ਤੇ ਕਹਜੋ ਹੈ ਜਸੁ ਇਨ ਹੀ ਕੇ ਨਾਮ ਕੋ ॥ ਐਸੀ ਹੁ ਜੋ ਕਾਨ ਦੈਕੈ ਸੁਨੀਓ ਗਨੇਸ਼ਜੁ ਦਿਨੇਸ਼ ਔ ਨਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੌਂ ਮਨਾਊਂ ਦੇਵ ਬਾਮ ਕੋ ॥ ੪੨ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਆਇ ਰਨਵਾਸ ਸਬ ਬਾਤ ਕਹੀ ਰਾਜਾ ਜਬ ਤਬ ਹੀ ਤੇ ਨੈਨ ਲਾਗ ਰਹੇ ਵਾਹੀ ਓਰਕੋ ॥ ਦੇਹ ਸੌਂ ਸਨੇਹ ਭੂਲਿਓ ਗ੍ਰੇਹ ਸੋ ਅਨੇਹ ਬਾਢਜੋ ਤੀਨੋ ਲੋਕ ਮਾਹਿ ਵਰ ਦੇਖਜੋ ਸੀਅ ਜੋਰ ਕੋ ॥ ਐਸੀ ਪ੍ਰੀਤ ਲਾਗੀ ਮਾਨੋ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਜਜੋਂ ਸ੍ਵਾਤ ਘਨ ਤਾਮਰਸ ਭੌਰ ਜੈਸੇ ਘਟਾ ਘਨ ਮੋਰਕੋ ॥ ਮੇਰੋ ਅਪਰਾਧ ਦੋਸ ਕੌਨ ਸੀਸ ਧਰੋਂ ਆਜ ਮਾਰੈ ਕੋਊ ਮੋਲ ਲੈ ਕੁਬੋਲ ਮੇਰੇ ਚੋਰ ਕੋ ॥ ੪੩ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਜਨਕ ਕੀ ਰਾਨੀ ਸਬ ਦੇਖੇਂ ਰਾਜ ਧਾਨੀ ਚਢ ਬਾਲਕ ਜੁਵਾ ਪੁਰਾਨੀ ਰਹੀ ਨ ਮਹਲ ਮੈਂ। ਦੇਖੈਂ ਰਘੁਬੀਰ ਜੁਕੇ ਆਗੇ ਲਾਗੇ ਐਸੇ ਨ੍ਰਿਪ ਜੈਸੇ ਸੂਰ ਆਗੇ ਪਟ ਬੀਜਨਾ ਸਹੱਲ ਮੈ ॥ ਜਾਨਕੀ ਨਿਹਾਰ ਛਬ ਮਨਹੀਂ ਮੇ ਰਹੀ ਦਬ ਬਿਧ ਸੋਂ ਨ ਆਵੈ ਫਬਿਪ੍ਰਾਨ ਹੈਂ ਕਹੱਲਮੈਂ ॥ ਰਾਜਾ ਜੀ ਕੋ ਕਠਨ ਕੁਬੋਲ ਮੇਰੇ

ਏਈ ਪਤਿ, ਜਾਨਤਹੌਂ ਮਾਈ ਬਾਪ ਪਰਜੋ ਹੈ ਜਹੱਲ ਮੈਂ ॥ ੪੪

[ਜਨਕ ਪ੍ਰੋਹਤਉਵਾਚ]

ਕਬਿੱਤ—ਬਡੋ ਬਡਾਗੀ ਜੋਗ ਜੱਗ ਅਨੁਰਾਗੀ ਰਾਮ, ਆਜ ਕੋਊ ਸੂਰ ਹੈ ਚਢੱਯਾ ਯਾ ਧਨਖ ਕੋ ॥ ਤਾਂਹੀ ਕੇ ਗਰੇ ਕੋ ਫੂਲ ਮਾਲ ਜਸੁ ਟੀਕੋ ਭਾਲ, ਔਰ ਬੈਠਬੇ ਕੋ ਹੈ ਸਿੰਘਾਸਨ ਕਨਕ ਕੋ ॥ ਕੁੰਦਨ ਤੇ ਕੋਮਲ ਕਮਲ ਹੂੰਤੇ ਸੌਰਭ, ਸੁ ਐਸੀ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਸੋਈ ਦੂਲਹੁ ਬਨਕ ਕੋ ॥ ਰਾਜਾ ਕੇ ਪਰੋਹਿਤ ਸਭਾ ਮੈ ਕਹੀ ਊਂਚੇ ਟੇਰਿ, ਸਾਵਧਾਨ ਸੁਨੀਓ ਹੋ ਬੋਲ ਹੈ ਜਨਕ ਕੋ ॥ ੪੫ ॥

ਰਾਵਨ ਦੂਤਉਵਾਚ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਸੋ

ਸਵੈਯਾ—ਤੋਹਿ ਤੋ ਕਾਹੂੰ ਕੋ ਦੀਬੇ ਹੈ ਜਾਨਕੀ ਬਾਦਹੀ ਜੋਰ ਸੁ-ਯੰਬਰ ਲੀਨੋ ॥ ਰੇ ਰਘੁਬੀਰ ਤੂੰ ਕਾਹੇਕੋ ਬਜਾਹਤ ਰਾਵਨ ਬਜਾ ਹਨ ਕੋ ਮਨ ਕੀਨੋ ॥ ਭੂਪ ਕਹੀ ਧਨੁ ਆਨ ਚਢਾਵੈ ਤੌਂ ਮੈ ਸੀਅ ਸੋ ਧਨ ਵਾਹੀ ਕੋ ਦੀਨੋ ॥ ਰੇ ਗੁਰ ਕੋ ਯਹ ਨੈਕੁ ਨ ਹੋਇ ਤੌਂ ਬਾਂਟਤਿ ਟੂਕ ਤਿਹੂੰ ਪੁਰ ਤੀਨੋ ॥ ੪੬ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਇੰਦ੍ਰ ਉਮਾ ਦੁਰਦਾਨਨ ਔਰ ਖੜਾਨਨ ਸੌਂ ਗਨ ਬ੍ਰਿੰਦਨ ਜੇਤੇ। ਬਾਰਨ ਸਿੰਘ ਮਹੀਰੁਹ ਤਾਲ ਤਮਾਲ ਸਰੋਵਰ ਔਰ ਨਕੇਤੇ। ਸੋ ਗਿਰਿ ਰਾਜ ਕੈਲਾਸ ਉਠਾਇ ਲਯੋ ਕਰ ਬਾਮ ਡਰਜੋ ਨਹਿ ਲੇਤੇ। ਯੌਂ ਭੁਜ ਕੋ ਬਲ ਤੂੰ ਨਹਿ ਜਾਨਤ ਬੂਝ ਲੈ ਮੂਢ ਜੁਰੇ ਨ੍ਰਿਪ ਏਤੇ ॥ ੪੭ ॥

ਰਾਜਾ ਜਨਕਉ ਵਾਚ ਰਾਵਨ ਦੂਤ ਸੌਂ

ਸਵੈਯਾ—ਤੈਂ ਹੀ ਕਹਯੋ ਦਿਜ ਰਾਵਨ ਕੋ ਬਲ ਸੋ ਸਭ ਸਾਚੁ ਨ ਕੋਊ ਅਰੈ ॥ ਸੁਨ ਬੋਲ ਲੈ ਆਉ ਸੁਯੰਬਰ ਮੈ ਲਟ ਤੌਨ ਗਯੋ-ਬਲੁ ਆਇ ਕਰੈ ॥ ਅਰ ਤੈਂ ਜੁ ਕਹੀ ਸ਼ਿਵ ਕੋ ਧਨੁ ਹੈ, ਤੌ ਕਹਾਂ ਭਯੋ ਰੇ ਛਤੀਆਂ ਪ੍ਰਜਰੈ ॥ ਗੁਰ ਕੋ ਘਰ ਤੋਲਤ ਲਾਜ ਭਈ ਨ ਕਮਾਨ ਚਢਾਵਤ ਲਾਜ ਮਰੈ ॥ ੪੮ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਪਚਿ ਹਾਰਯੋ ਪੌਰਖ ਗਯੋ ਕਿਨ ਹੂੰ ਨ ਮਾਨੀ ਬਾਤ ॥ ਭੁਜ ਬਲ ਦੀਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਿਨੁ ਕੈਸੇ ਹੈ ਤਮ ਜਾਤ ॥ ੪੯ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਆਨ ਨਿਜਕਾਤ ਛ੍ਵੈ ਛ੍ਵੈ ਜਾਤ ਨ ਉਠਾਯੋ ਜਾਤ ਕ-

ਠਿਨ ਸੀ ਬਾਤ ਕਛੂ ਲਾਗਤ ਹੈ ਅਬਕੇ ॥ ਪਾਵਤੇ ਮਰਮੰ ਤੌ ਨ. ਆਵਤੇ ਜਨਕ ਧਾਮ ਜਾਨਤ ਹੈਂ ਰੂਪ ਦੇਖ ਬਰ ਹੈਂ ਤੇ ਰਬ ਕੇ ॥ ਈਹਾਂ ਕਛੂ ਕਠਿਨ ਕੁਪੇਚ ਆਗੇ ਆਨ ਡਾਰਯੋ, ਬਾਸਕ ਸੁਮੇਰ ਸੋਂ ਨਿਰਖ ਜੀਮੈ ਦਬਕੇ ॥ ਛੂਟਯੋ ਨਿਜ ਕਰਮਨ ਲੂ-ਟਯੋ ਸੁਖ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਤੂਟਯੋ ਨ ਧਨੁਖ ਟੂਟ ਗਏ ਮਨ ਸਬ ਕੇ ॥ ੫੦ ॥

ਸਵੈਯਾ–"ਸੀਅ ਸੁਯੰਬਰ ਕਾਜ ਸਬੈ, ਧਨੁ ਤੋਰਨ ਕੋ ਭੁਜ ਠੋ-ਕਤ ਬਾਈ। ਆਇ ਉਠਾਇ ਸਕੈਂ ਨ ਨਿਵਾਇਕੈ, ਨਾਰ ਖਿਸਾਇ ਚਲੈ * ਹਰਵਾਈਂ। ਨਾਹ ਕੋ ਰੂਪ ਨਿਹਾਰਬੇ ਕੋ, ਮਹਿ-ਮੰਡਲ ਕੀ ਕਿਹ ਮਾਹਿ ਲੁਗਾਈ। ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਦੇਖਬੇ ਕੋ ਸਭ, ਦੇਵ ਬਧੂ ਮਿਲ ਦੇਖਨ ਆਈ" ॥ ੫੧ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਧੋ ਚਾਹਤ ਆਜ, ਬਿਰੰਚਿ ਮਨੋਰਥ ਜਾ-ਨਕੀ ਜੀ ਕੋ। ਆਨ ਜੁਰਯੋ ਜੁ ਹੁਤੇ ਨ੍ਰਿਪ ਮੰਡਲ, ਲਾਗਤ ਹੈ ਸਭ ਹੀ ਮਨ ਫੀਕੋ। ਰਾਮ ਅਖੰਡਲ ਸੋਂ ਤਿਨ ਮਧਜ ਬਿਰਾ-ਜਤ ਹੈਂ ਸੁ ਲਏ ਜਸੁ ਟੀਕੋ। ਦੇਖ ਸਰੂਪ ਸਭੈ ਬਲਿ ਜਾਂਹਿ, ਕਹੈ ਸਭ ਯੋਂ ਸੀਅ ਕੋ ਬਰ ਨੀਕੋ ॥ ੫੨ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਜੌ ਲੌ ਰਘੁਕੁਲ ਕੇ ਤਿਲਕ ਤੀਨੋ ਲੋਕ ਪਤਿ,ਐਂ-ਚਤ ਨ ਤੌਲੋ ਸਭ ਠੋਕੈਂ ਭੁਜ ਬਾਮ ਤੇ। ਪਾਗ ਪੇਚ ਖੈਂਚ ਦੈ ਲਪੇਟ ਫੇਟ ਬਾਂਧੈਂ ਪਟ, ਐਂਡੇ ਐਂਡੇ ਆਵੈ ਪੈ ਨ ਟੂਟੈਂ ਡੀਮ ਡਾਮ ਤੇ। ਰਾਜ ਰਿਖਿ ਆਗੇ ਰਘੁਬੀਰ ਸੰਗ ਬੀਰ ਦੇਖ,ਫੀਕੇ ਸਬ ਲਾਗੈਂ ਜੈਸੇ ਦੀਪ ਰਵਿ ਧਾਂਮ ਤੇ। ਅੰਬਰ ਬਨਾਵਤ ਸੁਯੰ-ਬਰ ਕੇ ਰਾਜਾ ਸਬ, ਕੰਬਰ ਸੇ ਹ੍ਵੈ ਗਏ ਪਟੰਬਰ ਸੇ ਰਾਮ ਤੇ।੫੩

ਦੋਹਰਾ–ਇਹ ਬਿਧਿ ਪਚਿਹਾਰੇ ਸਬੈ, ਕਠਿਨ ਧਨੁਖ ਕੀ ਬਾਤ॥ ਤਬ ਰਘੁਪਤਿ ਛਿਤਿਪਤਿ ਨਸੋਂ, ਬੋਲੇ ਮੁਖਿ ਮੁਸਕਾਤ੫੪

ਸਵੈਯਾ–ਆਨਿ ਜੁਰੇ ਸਬ ਦੇਸਨ ਦੇਸ ਤੇ, ਆਜ ਨਰੇਸ ਕੁ-ਲਾਹਲ ਭਾਰੀ। ਰੇ ਸ਼ਿਵ ਕੋ ਧਨ ਕਜੋਂ ਨ ਉਠਾਵਤ, ਆਵਤ

* ਹਰਬਾਈਂ

ਹੋ ਢਿਗ ਤੇ ਬਲਹਾਰੀ। ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕਹੀ ਸਬ ਸੋਂ ਭਾਈ
ਬੀਰ ਬਿਨਾਂ ਛਿਤਿ ਰੋਇ ਪੁਕਾਰੀ। ਦੇਖਹੁ ਹਾਥ ਲਗਾਇ ਸਭੈ
ਭਟੂ, ਨਾਕ ਚਲੀ ਕਟ ਨਾਕ ਤਿਹਾਰੀ॥ ੫੫॥

ਸਵੈਯਾ–ਬੋਲ ਉਠਯੋ ਲਘੁ ਬੀਰ ਸੁਨੋ ਰਘੁਬੀਰ, ਕਹੋ ਛਿਨ
ਮਾਂਹਿ ਉਠਾਊਂ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਤੇ ਨ ਕਹੋ ਕਛੁ ਦਾਸਹਿ ਭੌਂਹਨ ਕੋ
ਨੈਕ ਆਇਸ ਪਾਊਂ। ਪਾਇ ਛੁਵੋਂ ਰਿਖਿ ਕੇ ਅਬਹੀ, ਰਬਿਕੋ
ਕਰ ਬਾਮ ਸੋਂ ਜਾਇ ਉਚਾਊਂ। ਰਾਮ ਉਠਾਇ ਤੁਮੈ ਦਿਖਰਾਇ
ਕੈ, ਦੇਊਂ ਚਲਾਇ ਕਹੋ ਪਟਕਾਊਂ॥ ੫੬॥

ਕਵਿਉਵਾਚ

ਦੋਹਰਾ–ਜਨਕ ਬਚਨ ਇਤ ਰੰਮਉਤ, ਕਠਿਨ ਧਨੁਖ ਅਤਿ
ਈਸ। ਸੀਅ ਜੀਅ ਕੀ ਅਤਿ ਦੁਚਿਤਈ, ਕ੍ਯੋਂ ਟਰਹੈ
ਜਗਦੀਸ॥ ੫੭॥

ਸਵੈਯਾ–ਕੋਮਲ ਸ਼੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਮਹਾਂ ਨਵਨੀਤ ਹੂੰ ਤੇ ਨਵਨੂਤ
ਨ ਮਾਈ। ਹੈ ਸ਼ਿਵ ਕੋ ਧਨੁ ਬੱਜ੍ਰ ਸਮਾਨ, ਸਸੀ ਰਵਿ ਤਾਸਸਕੇ
ਨ ਉਠਾਈ। ਤਾਤ ਕੋ ਬੋਲ ਅਡੋਲ ਸਬੈ, ਨਿਰਮੋਲਕ ਆਨ
ਬਨੀ ਦੁਚਿਤਾਈ। ਜਾਨ ਕੀ ਆਨ ਕੀ ਆਸ ਤਜੀ, ਕਿ ਬਰੋਂ
ਇਹ ਕੋ ਕਿ ਮਰੋਂ ਬਿਖੁਖਾਈ॥ ੫੮॥

ਵਿਸ੍ਵਾਮਿਤ੍ਰਉਵਾਚ

ਦੋਹਰਾ–ਕਹਯੋ ਰਾਜ ਰਿਖਿ ਰਾਮ ਸੋਂ, ਪੂਤ ਕਯੋਂ ਨ ਜਸੁ ਲੇਹੁ।
ਸਭ ਰਾਜਨ ਕੀ ਆਸ ਸੋਂ, ਕਰ ਦੂਕ ਧਨੁ ਦੇਹੁ॥ ੫੯॥

ਕਬਿੱਤ–॥ ਤੇਜ ਪੁੰਜ ਦੋਊ ਭਾਈ ਰਾਜਰਿਖਿ ਆਗਜਾ ਪਾਈ,
ਉਠੇ ਰਘੁਰਾਈ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਅਤਿ ਹਰਖੇ। ਪਾਇ ਸੋਂ ਲਗਾਇ ਏਕ
ਹਾਥ ਹੀ ਉਠਾਇ ਰਾਮ, ਔਰ ਰਾਜਨ ਕੇ ਬਲ ਤੇਹੀ ਘਰੀ
ਪਰਖੇ। ਸੁਰਗ ਪਤਾਲ ਮਿਲੇ ਅਚਲ ਤਮਾਲ ਗਿਰੇ, ਹਾਲ
ਚਾਲ ਪਰੀ ਮਨ ਸਭ ਹੀ ਕੇ ਧਰਖੇ। ਦੇਵਤਾ ਬਿਵਾਨ ਤੇ ਸੁਰੇਸ
ਕੇ ਦਿਵਾਨ ਤੇ, ਨਿਸੇਸ ਬ੍ਰਹਮ ਭਾਨ ਤੇ ਹਰਖ ਫੂਲ ਬਰਖੇ॥੬੦

ਸਵੈਯਾ–ਗਾਢੀ ਕਸੀਸ ਲਗੀ ਕਰ ਕੀ, ਕਰਸੀ ਛਟਕੀ ਕ-

ਮਠੀ ਕਰਕੀ। ਅਰਿ ਕੀ ਛਤੀਆਂ ਧਰਕੀ ਫਰਕੀ ਛੁਟੀ ਜੋਗ ਜੁਟੀ ਅਖੀਆਂ ਹਰਕੀ। ਪਲਕੀ ਖਰਕੀ ਹਰਿਕੀ ਨਿਧਿ ਛੀਰ, ਧਰਾਧਰ ਕੀ ਅਹਿ ਊਪਰ ਕੀ। ਭਈ ਚਾਂਪ ਧੁਨੀ ਸੁ ਮਹਾਂ ਡਰਕੀ, ਭਰਕੀ ਭਟ ਭੀਰ ਸੁਯੰਬਰ ਕੀ ॥ ੬੧ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਤੋਰ ਕੁਵੰਡ ਕੀਓ ਬਿਬ ਖੰਡ, ਮਹਾ ਬਰਬੰਡ ਭੁਜਾ ਬਲ ਤੇ। ਡਰਪਜੋ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਚਕਜੋ ਨਵ ਖੰਡ ਅਖੰਡਲ ਮੰਡਲ ਭੂਤਲ ਤੇ। ਰਘੁਬੀਰ ਘਮੰਡ ਕੀਓ ਨ੍ਰਿਪ ਖੰਡ, ਚਲਜੋ ਤਜਿ ਜਜੋਂ ਮਛਰੀ ਜਲ ਤੇ। ਪਛੁਤਾਤ ਖਿਸਾਤ ਚਲੇਈ ਪੈਜਾਤ ਭਜੇ ਗਜ ਜਜੋਂ ਬਿਚਲੇ ਦਲਤੇ ॥ ੬੨ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਚਾਂਪ ਕਹਜੋ ਬਡੇ ਪਾਪ ਕੈ ਹਾਥ, ਰਹਜੋ ਸ਼ਿਵ ਆਪ ਨਿਕੰਦਨ ਜੂ ॥ ਪੁਨਿ ਮਾਇ ਕੋ ਮਾਰਤ ਸੰਕ ਕਰੀ ਨਾ ਨਿਸੰਕ ਛੁਯੋ ਭ੍ਰਿਗੁਨੰਦਨ ਜੂ ॥ ਜੀਅ ਜਾਨਿ ਇਹੈ ਰਘੁਨਾਥ ਕੇ ਹਾਥ, ਚਢਜੋ ਤਪ ਤੀਰਥ ਮੰਦਨ ਜੂ ॥ ਮਾਨੋ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜੇ ਨ ਭਯੋ ਭੁਅ ਮੰਡਲ, ਫਾਂਧ ਚਲਜੋ ਭਵ ਫੰਦਨ ਜੂ ॥ ੬੩ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਰਾਮ ਰਾਮਚੰਦ ਕੋ ਪਰਸਰਾਮ, ਤਾਕੋ ਅਭਿ ਮਾਨਦਿਜ ਮੰਡਲ ਅਸੀਸ ਕੋ॥ ਰਾਵਨ ਕੋ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਕੁਹਠ ਕੁਪ-ਤਿ ਦੂਤ, ਰਾਮ ਸੁਰਲੋਕ ਡਰ ਕਾਲ ਬਾਲਿ ਸੀਸਕੋ॥ ਬੋਲ ਉਮਾ ਨਾਹ ਕੌ ਅਨਲ ਲੰਕ ਦਾਹ ਕੋ ਸੁ ਦੁਖ ਸਿੰਧੁ ਜੀਵਨ ਕੋ ਜਸ ਕਪਿਈਸ ਕੋ ॥ ਖੱਪਰ ਕੋ ਜੋਗਨੀ ਸੁ ਭੋਗਨੀ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਰਾਜ, ਟੂਟਜੋ ਧਨੁ ਈਸ ਦੌਰ ਪਰੀ ਠੌਰ ਬੀਸ ਕੌ ॥ ੬੪ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਜ ਰਿਖਿ ਬਾਤ ਕਹੀ ਭਲੀ ਪਤਿ ਰਹੀ ਰਾਜਾ, ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਜੂ ਕੋ ਬੇਗਹੀ ਬੁਲਾਈਏ ॥ ਕੁਟੰਬ ਸਮੇਤ ਔਰ ਬਾਲਕ ਲੈ ਸੰਗ ਦੋਊ, ਨੈਨਨ ਸੋ ਪੂਤਨ ਕੋ ਬਿਜਾਹੁ ਦਿਖ-ਰਾਈਏ ॥ ਮਾਨੀ ਸੋਈ ਕਰੀ ਦੂਤ ਬੋਲਜੋ ਤਿਹੀ ਘਰੀ, ਬਿਦਾ ਕੀਨੋ ਕਹਜੋ ਪੌਨ ਸੰਗ ਰੈਨ ਦਿਨ ਧਾਈਏ ॥ ਸੀਰੀ ਭਈ ਛਾਤੀ ਪਾਈ ਭਾਗਨ ਕੀ ਥਾਤੀ ਰਾਮ ਪਾਤੀ ਲਿਖ ਪਠਈ ਬਰਾਤੀ ਹ੍ਵੈਕੈ ਆਈਏ ॥ ੬੫ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਬਾਰੀ ਸੋਈ ਪਾਤੀ ਪ੍ਰੇਮਸੋਂ ਲਗਾਇ ਛਾਤੀ, ਰਾਜਾ ਅਜਜੂ ਕੋ ਨਾਤੀ ਭਯੋ ਜਾਤੀ ਚਿਤ ਹਰਖ੍ਯੋ॥ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਇ ਕੁਲ ਪੂਜਨਕੇ ਪੂਜ ਪਾਇ ਦਾਨ ਐਸੇ ਦੀਨੋ ਮਾਨੋ ਬਾਦਰ ਜ੍ਯੋਂ ਬਰਖ੍ਯੋ॥ ਕਟਕ ਚਲ੍ਯੋ ਅਪਾਰ ਸੂਝਤ ਨ ਵਾਰ ਪਾਰ ਨੇਹ ਡੋਰੀ ਡਾਰ ਭੂਪ ਮੀਨ ਜ੍ਯੋਂ ਅਕਰਖ੍ਯੋ॥ ਭੇਟੇ ਚਾਰੋਂ ਪੂਤ ਪੁਰਹੂਤ ਹੂੰਤੇ ਸੂਤ ਨੀਕੋ ਬਾਢ੍ਯੋ ਅਨੁਰਾਗ ਭਾਗ ਭਾਲ ਹੂੰ ਕੋ ਪਰਖ੍ਯੋ॥ ੬੬॥

ਸਵੈਯਾ—ਭੂਪ ਗਹੇ ਰਿਖਿ ਰਾਜ ਕੇ ਪਾਇ ਕਹ੍ਯੋ ਅਬ ਦੀਪ ਭਰੋ ਸਭ ਘੀ ਕੋ॥ ਧਾਇ ਕੈ ਲਾਇ ਲਏ ਉਰ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਮਨੋ ਨਿਜ ਆਨੰਦ ਜੀ ਕੋ॥ ਚੰਦਨ ਸੋਂ ਘਨ ਸਾਰ ਮਿਲੈ ਘਸ ਰਾਮ ਮਿਲੇ ਸੁ ਮੁਹੂਰਤ ਨੀ ਕੋ॥ ਆਨ ਬਸਿਸ਼ਟ ਕੀਓ ਅਪਨੇ ਕਰ ਭਾਲ ਮੈਂ ਕੇਸਰ ਲਾਲ ਕੋ ਟੀਕੋ॥ ੬੭॥

ਸਵੈਯਾ—ਬ੍ਯਾਹ ਕੀਓ ਕੁਲ ਇਸ਼ਟ ਬਸਿਸ਼ਟ ਅਰਿਸ਼ਟ ਟਰੇ ਘਰ ਕੋ ਨ੍ਰਿਪ ਧਾਏ॥ ਲੈ ਸੁਤ ਚਾਰ ਬਿਵਾਹ ਤਹੀ ਘਰੀ ਜਾਨਕੀ ਤਾਤ ਸਬੈ ਸਮੁਦਾਏ॥ ਸੌਨ ਭਏ ਅਪਸੌਨ ਸਭੈ ਪਥ ਕਾਂਪ ਉਠੇ ਜੀਅ ਮੈ ਦੁਖ ਪਾਏ॥ ਅੰਕ ਨਿਸੰਕ ਲਿਖੇ ਬਿਧਿ ਜੇ ਅਬਤੇ ਬਿਧਿ ਹੂੰ ਕਬਹੂੰ ਨ ਮਿਟਾਏ॥ ੬੮॥

ਕਬਿੱਤ—ਐਸੋ ਕੌਨ ਚਾਰਬਾਕ ਮਾਂਰੇਸੂਰ ਏਕੈ ਆਕ ਦੇਵ ਰਾਜ ਕੌਨ ਰਾਂਕ ਤੋਰੈ ਜੋ ਧਨੁਖ ਕੋ॥ ਨਾਰਾਇਨ ਛੀਰ ਨਿਧਿ ਸੇਖ ਕੀ ਨ ਬਨੈ ਬਿਧ ਸੂਰਜ ਅਕਾਸ਼ ਵਹਿ ਸੌਂਪ੍ਯੋ ਹੈ ਜਨਕ ਕੋ॥ ਕਾਹੂੰ ਚੀਟੀ ਲਾਗੇ ਪਾਂਖ ਕਾਹਿ ਜਮ ਮਾਰੈ ਕਾਂਖ ਸੁਨਿਯੋ ਹੈ ਨ ਦੇਖ੍ਯੋ ਘੁਨ ਲਾਗੋ ਹੈ ਕਨਕ ਕੋ। ਚਲ੍ਯੋ ਧਾਇ ਕਮਠੀ ਚਢਾਇ ਫੁਰਕਾਇ ਆਂਖ ਬਾਂਈ ਜਗ ਸਾਂਈ ਬਾਤ ਕਛੂ ਨ ਤਨਕ ਕੋ॥ ੬੯॥

ਕਬਿੱਤ— ਜਾਨਕੀ ਬਿਵਾਹੀ ਰਾਮ ਰਾਵਰੀ ਦੁਹਾਈ ਫੇਰ ਸੋਰ ਕਰ ਬਾਤ ਰਹ੍ਯੋ ਸੁਨ੍ਯੋ ਨ ਛਿਨ ਜ੍ਯੋਂ॥ ਦਸਰਥ ਆਯੋ ਬਲ ਬਹਤੇ ਜਨਾਯੋ ਹੋ ਅਨੰਤ ਫੂਲ ਚਲ੍ਯੋ ਸ ਬਸੰਤ ਕੈ ਸੇ ਦਿਨ

ਜਜੋਂ ॥ ਦੌਰਜੋ ਤੇਹੀ ਠਾਵਤੇ ਸੁ ਆਨਿ ਡਰਪਾਏ ਕੈਸੇ ਪਾਇ ਹੈਂ ਸੁ ਕੈਸੇ ਜੈਸੇ ਦਾਰਦੀ ਕੇ ਰਿਨ ਜਜੋਂ ॥ ਕੀਬੋ ਬੁਰੇ ਕਾਮ ਤਾਕੋ ਲੀਜੈ ਫਲ ਰਾਮ ਮੈਂ ਤੌ ਗੈਲ ਹੀ ਮੈ ਪਾਈ ਸੁਧ ਤੋਰਜੋ ਤਾਨ ਤ੍ਰਿਨ ਜਜੋਂ ॥ ੭੦ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਭਾਨੁ ਨਿਹਾਰ ਕਹਜੋ ਭ੍ਰਿਗ ਨੰਦਨ ਚੂਕ ਪਰੀ ਤਬ ਯਾਂਹਿ ਨ ਮਾਰਜੋ ॥ ਜਾਨਤ ਹੌਂ ਨਿਜ ਬਾਹ ਕੁਠਾਰ ਫਲਜੋ ਤਰੁ ਮੂਲ ਸਮੂਲ ਉਖਾਰਜੋ॥ ਜਾਨ ਸੁ ਭੂਲ ਵਿਚਾਰ ਚਿਤੈਧਰ ਯਾਂਹਿ ਪ੍ਰਲਯ ਜਲ ਬੋਰ ਨ ਡਾਰਜੋ ॥ ਏ ਜੀਅ ਮੈ ਇਹ ਭਾਂਤ ਬਿਚਾਰਤ ਰਾਮ ਕਛੂ ਚਿਤ ਔਰ ਬਿਚਾਰਜੋ ॥ ੭੧ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਬਿਸ੍ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਬਿਸਿਸ਼੍ਰ ਰਿਖ ਨੌ ਗ੍ਰਹ ਸੁਭ ਨਿਜ ਠਾਇ॥ ਸੀਅ ਜੀਅ ਸੁਖ ਕਬਹੂੰਨਾ ਲਹੇ ਪਰੇ ਕਰਮ ਕੇ ਪਾਇ ॥ ੭੨ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਏਕ ਠੌਰ ਭਈ ਸੈਨਾ ਸਿਮਿਟ ਸਟ ਪਟਾਇ ਕਾਪੈ ਸਹਜੋ ਜਾਇ ਤੇਜੁ ਐਸੋ ਜਜੋਂ ਅਰੱਕ ਕੋ॥ ਕੌਨ ਧਰੈ ਧੀਰੀ ਪਰੀ ਪੀਰੀ ਮੁਖ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਕਾਂਪੈ ਕਰ ਦੰਡ ਖੂਨੀ ਨਿਰਖਜੋ ਖਲੱਕ ਕੋ ॥ ਲੈਕੇ ਸੁਤ ਸਾਥ ਜੋਰ ਹਾਥ ਇਤ ਭੂਪ ਘਟਿ ਭਾਖਜੋ ਵਹਿ ਮਾਨਤ ਨ ਜਕੀ ਆਪ ਜੱਕ ਕੋ ॥ ਕਠਨ ਕੁਠਾਰ ਕਰ ਧਰੇ ਜੋਰਾਵਰ ਦਿਜ ਆਯੋ ਬਿਕਰਾਲ ਜੈਤਵਾਰ ਚਾਰ ਚੱਕ ਕੋ ॥ ੭੩ ॥

[ਪਰਸਰਾਮ ਉਵਾਚ ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਸੋਂ]

ਸਵੈਯਾ– ਤੋਰਿ ਕੁਵੰਡ ਦੁਟੂਕ ਕੀਓ ਜਿਨ, ਸੋਬ ਕਹਾਂ ਹਮ ਸੋ ਲਰਹੈ ॥ ਭ੍ਰਿਗੁ ਨੰਦ ਕਹੈ ਹੌਂ ਨ ਜਾਨਤ ਤਾਂਹਿ, ਸੁ ਅੰਤਕ ਦੰਤਨ ਸੇ ਪਰ ਹੈ॥ ਸਭ ਸੈਨ ਠਟੀ ਮੁਖ ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਘਟੀ ਬਿਪਰੀਤ ਗਟੀ ਘਟ ਕਜੋਂ ਟਰਹੈ॥ ਪੁਨਿ ਤਾਹਿ ਕੁਰੰਗ ਤੇ ਭੈ ਨ ਕਛੂ ਜਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਰਾਮ ਸੋ ਕੇਹਰ ਹੈ ॥ ੭੪ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਦਸਰਥ ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਸੁਤ ਤੀਅ ਬਧੂ ਬਿਭੂਤ ਸੰਗ ॥ ਯਹ ਮਾਤੇ ਗਜਰਾਜ ਨਦੀ ਨਾਉ ਬੋਰਨ ਚਹਤ॥੭੫॥

ਸਵੈਯਾ–ਕ੍ਰੋਧ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕੀਓ ਮੁਨਿਨੰਦ ਅਖੰਡਲ ਜਜੋਂ ਡਰਪੈ

ਸਕੁਚਾਹੀ ॥ ਕੌਨ ਗਨੈ ਭੁਅ ਮੰਡਲ ਕੇ ਨ੍ਰਿਪ ਹੈ ਬਲਵੰਡ ਸੁਤੋ ਘਰ ਮਾਹੀ ॥ ਠੋਕ ਰਹਯੋ ਭੁਜ ਦੰਡ ਕੁਠਾਰ ਸਮੇਤ ਧਰਾ ਫਿਰ ਸ੍ਰੋਨਤਨ੍ਹਾਹੀ ॥ ਰਾਮ ਬਿਚਾਰ ਨ ਕਾਮ ਕੀਓ ਤੂੰ ਨ ਜਾਨਤ ਮੋਹਿ ਬਢਯੋ ਧਰ ਛਾਹੀ ॥ ੭੬ ॥

ਕਬਿੱਤ–"ਕੌਨੈ ਸਿਖ ਦੀਨੀ ਤੋਹਿ ਤਾਂਕੋ ਤੂੰ ਬਤਾਇ ਮੋਹਿ ਓਠਨ ਚਬਾਇ ਓਰ ਦੇਖੈ ਰਾਮਚੰਦ ਕੀ ॥ ਰਾਤੇ ਕਰ ਨੈਨ ਧੂਰ ਨਾਕੜੇ ਸੁਸਾਇ ਤਿਨ ਰੋਕਯੋ ਨਾਕ ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਸੂਰ ਜੋਤਿ ਮੰਦਕੀ ॥ ਰਾਜਾ ਪਛੁਤਾਇ ਦੇਖੋ ਕੈਸੋ ਦੁਖ ਪਰਯੋ ਆਇ ਤੋਰਯੋ ਗਜ ਚਾਹੈ ਬੇਲ ਆਨੰਦ ਕੇ ਕੰਦ ਕੀ। ਲੋਪ ਸੁਖ ਭਯੋ ਧੋਪ ਦੀਨੋ ਬਿਧਿ ਕੋ ਪਰਾਧ ਕੋਪ ਦੇਖ ਓਪ ਮੁਖ ਘਟੀ ਅਜ ਨੰਦਕੀ" ॥ ੭੭ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਧਨਖ਼ ਛੁਟਯੋ ਕਰ ਧਰ ਪਰਯੋ ਦਸਰਥ ਠੋਕਤ ਮਾਥ । ਬਿਕਟ ਬਚਨ ਭ੍ਰਿਗੁ ਰਾਮਸੋਂ, ਬੋਲੇ ਹਸ ਰਘੁਨਾਥ ॥ ੭੮ ॥

ਰਾਮਚੰਦ੍ਰੋ ਵਾਚ

ਕਬਿੱਤ–ਲਾਗਯੋ ਯਿਹ ਦੋਖ ਜੋ ਮੈਂ ਰੋਖ ਹ੍ਵੈ ਧਨੁਖ ਤੋਰਯੋ,ਜਾ-ਜਰੋ ਪੁਰਾਨੋਂ ਹੋ ਮੈਂ ਜਾਨਯੋ ਗਯੋ ਕਾਮ ਸੋਂ। ਸੋ ਤੋ ਐਸੀ ਹੋਨ-ਹਾਰ ਗਾਵੰਰੋ ਕਹਾ ਬਿਚਾਰ, ਮਾਰਯੋ ਚਾਹੈ ਮਾਰ ਬੈਰ ਹੈਨ ਕੰਜ ਘਾਮ ਸੋਂ। ਸੁਖ ਦੁਖ ਏਕਬਾਰ ਦਸਰਥ ਜੀਆ ਧਾਰ, ਜੈਸੇ ਫਨਿ ਮਨੀਹਾਰ ਤੈਸੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੋਂ। ਕੈਸੇ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਦਈ ਮੇਰੇ ਆਨੰਦ ਕੀ ਜਈ ਰਾਮ ਭਈ ਰਾਮ ਰਾਮ ਆਜ ਨਈ ਰਾਮ ਰਾਮ ਸੋਂ ॥ ੭੯ ॥

(ਲਛਮਨੋ ਵਾਚ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਸੋਂ)

ਕਬਿੱਤ–ਮਹਾਂ ਰਣਧੀਰ ਮਹਾਂ ਬੀਰ ਲਘੁਬੀਰ ਹਸਿ ਬੋਲੇਐਸੇ ਨੈਕੁ ਬੀਰ ਆਗਜਾ ਮੋਹਿ ਦੀਜੀਏ ॥ ਕਹੋ ਬਾਂਧਿ ਡਾਰੋਂ ਕਹੋ ਦੇਸ ਤੇ ਨਿਕਾਰੋ ਕਹੋ ਬਾਰਧ ਉਤਾਰੋਂ ਕਹੋ ਜੂਰਾ ਕਾਟਲੀਜੀ ਏ। ਕਹੈ ਕਵਿਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਕੇਤਕ ਪਰਸਰਾਮ ਨਾਮਸੁਨਿਜਾਕੋ

ਛਿਤਪਾਲ ਹ੍ਵੈਕੈ ਛੀਜੀਏ । ਮਾਰੇ ਮਹਾਂ ਪਾਪ ਛੀਨ ਲੈਹੋਂ ਭੂਨ
ਚਾਂਪ ਆਪ ਦੇਖੀਏ ਤਮਾਸੋ ਪੈ ਨ ਸਾਂਸੋ ਕਛੂ ਕੀਜੀਏ ॥੮੦॥

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰੋ ਵਾਚ ਪਰਸਰਾਮ ਸੋਂ)

ਕਬਿੱਤ– ਮੈ ਨ ਜਾਨਜੋ ਤੇਰੋ ਬਲ ਤੈਸੋ ਤਾਕੋ ਲਾਗਜੋ ਫਲਿ
ਕਠਿਨ ਕੁਠਾਰ ਧਾਰ ਕੰਠ ਪਰ ਧਰੀਏ । ਏਤੇ ਪਰ ਔਰ ਕਛੂ
ਬਾਤ ਆਵੈ ਤਾਤ ਹਾਥ ਕੀਜੈ ਸੋਈ ਭਾਵਤੀ ਪੈ ਰੋਖ ਕੋ ਨ ਕਰੀਏ
। ਐਸੋ ਕਛੂ ਕੁਲ ਕੋ ਸੁਭਾਉ ਹੈ ਹਮਾਰੇ ਰਾਮ ਮਾਰੇ ਮਾਰ ਖੱਯੈ
ਪੈ ਨ ਮਾਰੀਐ ਜੋ ਮਰੀਏ ॥ ਬੈਰੀ ਸਰਨਾਇ ਔਰ ਸੁਨੋ ਮੁਨੀ
ਰਾਇ ਗਾਇ ਬ੍ਰਾਹਮਨ ਸੋ ਲਰੀਏ ਤੋ ਪਾਇ ਕਾਕੇ ਪਰੀਏ ॥੮੧॥

(ਪਰਸਰਾਮੋਂ ਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਦੇਖਨ ਜੌ ਪਾਊਂ ਤੌ ਪਠਾਊਂ ਜਮਲੋਕ ਹਾਥ ਦੂਜੋ ਨ
ਲਗਾਊਂ ਵਾਰ ਕਰੋਂ ਏਕ ਕਰ ਕੋ । ਮੀਜ ਮਾਰੋਂ ਉਰ ਤੇ ਉਖਾਰ
ਭੁਜਦੰਡ ਹਾਡ ਤੋਰਿ ਡਾਰੋਂ ਬਰ ਅਵਲੋਕ ਰਘੁਵਰ ਕੋ ।ਕਾਸ਼ੀ
ਰਾਮ ਦਿਜ ਕੇ ਰਿਸਾਤ ਭਹਰਾਤ ਰਾਮ, ਅਤਿ ਥਹਰਾਤ ਗਾਤ
ਲਾਗਤ੍ਰ ਹੈ ਧਰ ਕੋ । ਸੀਤਾ ਕੋ ਸੰਤਾਪ ਮੇਟਿ ਪ੍ਰਗਟ ਪ੍ਰਤਾਪ
ਕੀਨੋ, ਕੋ ਹੈ ਵਹਿ ਆਪ ਚਾਂਪ ਤੋਰਜੋ ਜਿਨ ਹਰ ਕੋ ॥ ੮੨ ॥

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰੋ ਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ – " ਜੋਈ ਕਰਜੋ ਚਾਹਤ ਹੋ ਸੋਈ ਕਰੋ ਇਤ ਆਇ
ਬੋਲਜੋ ਰਘੁਰਾਇ ਚਲਵੱਯਾ ਨੀਕੇ ਪੱਥ ਕੋ । ਤੋਰਜੋ ਮੈਂ ਧਨਖ
ਜਾਇ ਲਜਾਯੋ ਹੌਂ ਜਨਕ੍ਰ ਜਾਇ ਬੋਲਜੋ ਸੁਤ ਭੂਪ ਰੂਪ ਧਰੇ
ਮਨ ਮਥ ਕੋ । ਕਹੈ ਕਵਿ ਕਾਸ਼ੀ ਰਾਮ ਰਾਮ ਅਭਿ ਰਾਮ ਪ੍ਰਭੂ
ਕਰਨਾ ਕੋ ਧਾਮ ਦੈਨ ਹਾਰ ਮੋਖ ਗਥ ਕੋ । ਜਗਤ ਉਜਜਾਰੋ
ਭੁਜ ਭਾਰੋ ਯਹਿ ਬਾਤ ਸੁਨ ਨਿਕਸਕੈ ਨਜਾਰੋ ਭਯੋ ਪਜਾਰੋ
ਦਸਰਥ ਕੋ ॥ ੮੩ ॥"

(ਕਵਿਉ ਵਾਚ]

ਕਬਿੱਤ–ਤਰਨ ਤੇ ਤਾਤੋ ਭਯੋ ਰਾਤੋ ਭਯੋ ਨਖ ਸਿਖ ਬਿਖ ਸੋ
ਬਚਨ ਬੋਲੇ ਛਕਜੋ ਛੋਹ ਛਯੋ ਹੈ। ਭੌਂ ਹੈ ਚਢੀ ਚਢੀ ਆਂਖੈਂ
ਰਿਸ ਤੇ ਪਰਤ ਕਢੀ, ਕਹੈ ਕਵਿ ਕਾਂਸ਼ੀਰਾਮ ਐਸੇ ਬੇਖ ਭਯੋ

ਹੈ। ਕਾਂਪਤ ਅਧਰ ਲਰਬੇਕੀ ਹਰਿ ਬਰ ਵਾਹਿ ਸੰਬਰ ਕੈ ਕਹਰ ਕੁਠਾਰ ਕਰ ਲਯੋ ਹੈ। ਦੇਖਤ ਹੀ ਹਾਥ ਰਘੁਨਾਥ ਕੇ ਧਨੁਖ ਬਾਨ ਸਾਵਕ ਮੁਨੀਸ਼ਰ ਕੋ ਪਾਵਕ ਹ੍ਵੈ ਗਯੋ ਹੈ॥ ੮੪॥

(ਪਰਸਰਾਮੋ ਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ– ਜੀਵਨ ਨ ਦੈਹੂੰ ਜਾਨ ਆਨ ਮਹਾਂ ਰੁਦ੍ਰ ਜੂਕੀ, ਕਰੋਂਗੋ ਨਿਦਾਨ ਸੁਨਜੋ ਗਯੋ ਹੈ ਜੋ ਅਬਹੀ। ਰਿਖ ਕੇ ਸਪੂਤ ਪੁਰਹੂਤ ਹੂੰ ਕੋ ਬੋਝ ਧਰੈ, ਕਾਸ਼ੀਰਾਮ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੋਲਤਗਰਬ ਹੀ। ਆਂਖ ਤਰੇ ਆਨਤ ਨ ਔਰ ਭਟ ਜਾਨਤ ਨਾ,ਮਾਨਤ ਨ ਉਛਰਿ ਉਛਰ ਆਵੈ ਤਬਹੀ। ਭਯੋ ਦਾਵੇ ਦਾਰ ਤੌ ਸੰਭਾਰ ਕਰ ਮੋਸੋਂ ਰਾਰ, ਰਘੁਬੰਸੀ ਨਾਤੁਰ ਹਥਜਾਰਡਾਰ ਅਬਹੀ॥ ੮੫

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰੋ ਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਤੁਮ ਸਭ ਹੀ ਕੇ ਗੁਰ ਮਾਨੀਅਤ ਪੁਰ ਪੁਰ, ਭੂਤਲ ਕੇ ਸੁਰ ਤੁਮੈ ਦੀਜੀਯਤ ਦਾਤ ਹੈ। ਕਾਂਸ਼ੀਰਾਮ ਪੂਜਾ ਕਰੈ ਹਾਬ ਜੋਰਿ ਪਾਇ ਪਰੈ, ਤੁਮ ਸੋ ਹਮਾਰੋ ਪ੍ਰਭੁ ਕਛੂ ਨ ਬਸਾਤ ਹੈ। ਬੈਰੀਅਨ ਮਾਰਨੇਂ ਹੋਂ ਹਮ ਤੁਮ ਪਾਰਨੇ ਹੋਂ ਬੁਧਿ ਰਘੁਬੰਸਨਿ ਕੀ ਐਸੀ ਦਿਨ ਰਾਤ ਹੈ। ਸੁਨੋ ਦਿਜ ਬੀਰ ਰਘੁਬੀਰ ਕਹੇ ਹਮ ਪੈ ਅਸੀਸ ਕੇ ਦਿਵੱਯਾ ਕੋ ਕਸੀਸ ਕਰੀ ਜਾਤ ਹੈ॥ ੮੬॥

(ਪਰਸਰਾਮ ਉਵਾਚ)

ਕਬਿਤ–ਕਾਹੇ ਕੋ ਰੇ ਰਾਮ ਜਮ ਧਾਮ ਚਲਜੋ ਚਾਹਤ ਹੈ,ਖਲਕ ਕ ਲਖਤ ਹ੍ਵੈ ਜੈਹੈਂ ਖਲਖਾਇਕੇ। ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ ਚਢਾਇ ਅੰਗ ਅੰਗ ਉਪਜਾਇ ਕ੍ਰੋਧ ਠਾਢੇ ਭਯੋ ਭਟ ਆਗੈ ਸਬ ਹੀ ਦਬਾਇ ਕ। ਕਾਂਸੀਰਾਮ ਤਬ ਦਲ ਬਲ ਦਸਰਥ ਜੂਕੋ ਦਿਜ ਕੋ ਦਮਾਕ ਦੇਖ ਗਯੋ ਦਹਿਲਾਇਕੈ॥ ਐਸੀ ਬਾਤ ਸੁਨਿ ਸੀਸ ਧੁਨਿਧੁਨ ਮੁਨਿ ਪਤਿ ਬੋਲਜੋ,ਬਰਬੰਡ ਪੁਰਹੂਤ ਜਜੋਂ ਰਿਸਾਇਕੈ॥ ੮੭॥

(ਰਮਚੰਦ੍ਰੋ ਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਅੱਤ੍ਰਕੇ ਚਲੱਯਾ ਛਿਤ ਛਤ੍ਰਕੇ ਧਰੱਯਾ ਛੱਤ੍ਰੀ, ਛਹੂੰ ਰਿਤ ਛਕੇ ਰਿਸ ਕਲਹ ਸੁਹਾਤ ਹੈ। ਕਾਸ਼ੀਰਾਮ ਰਾਮ ਰਣਧੀਰ ਹ੍ਵ ਕਹਿਣ ਲਾਗੇ ਕੈਸੋ ਹਮ ਤੋਰੇਂ ਗਾਤ ਕੰਜ ਕੈਸੋ ਪਾਤ ਹੈ।

ਅੰਗ ਲਪਟਾਏ ਮਹਾਂ ਬੈਰ ਸੋਂ ਬਢਾਏ ਕੋਪ, ਮੁਖ ਆਏ ਕਾਲ ਕੇ ਜੀਅਤ ਕੌਨ ਜਾਤ ਹੈ। ਨਿਗਮ ਕੇ ਭਾਂਡੇ ਕਤ ਬੋਲਤ ਬਚਨ ਬਾਢੇ ਕਾਹੇ ਕੋਰੇ ਪਾਂਡੇ ਗਾਂਡੇ ਹਾਥਨ ਸੋ ਖਾਤ ਹੈ ॥੮੮॥

(ਪਰਸਰਾਮੋਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਸਹੱਸਾਈ ਮਾਰਯੋ ਮੈਂ ਸਹੰਸ੍ਰ ਬਾਹੁ ਮਹਾਂਬਲੀ, ਨਰਿਨ ਕੋ ਨਾਹਦਾਹ ਤਊ ਨ ਸਿਰਾਤਿ ਹੈ। ਕੀਨੋ ਯਿਹਪ੍ਰਨ ਤਰਪਨ ਤੇਰੇ ਰਕਤ ਕੋ, ਜੌ ਲੌ ਘਟ ਪ੍ਰਾਨ ਤੌ ਲੌ ਆਨ ਨ ਸੁਹਾਤ ਹੈ। ਕਾਸ਼ੀਰਾਮ ਰਾਮ ਸੋਂ ਪਰਸਰਾਮ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਗਹੈ ਜੋ ਹਥਯਾਰ ਸੋਈ ਹੋਤ ਪਾਤਪਾਤ ਹੈ। ਬਾਂਧਤ ਜੇ ਖਾਂਡੇ ਤੇ ਨ ਛਾਡੇ ਮੈ ਜੀਅਤ ਖ਼ਾਂਡੇ, ਖੰਡਪਤਿ ਡਾਂਡੇ ਪਾਂਡੇ ਐਸੇ ਗਾਂਡੇ ਖਾਤ ਹੈ ॥ ੮੯ ॥

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰੋ ਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਛੱਤ੍ਰੀ ਛੱਤ੍ਰ ਈਸਨ ਕੇ ਅੰਗ ਜਗਦੀਸਨ ਕੇ, ਕੋਪ ਕਰਯੋ ਮਨ ਮਾਹਿ ਬਾਹੈਂ ਉਕਸਾਇਬੋ। ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ ਚਢਾਇ ਰਘੁਰਾਇ ਯੋਂ ਕਹਨ ਲਾਗੇ, ਕਾਸ਼ੀਰਾਮ ਮੇਰੋ ਤੇਜੁ ਕਾਂਪੈ ਸਹਯੋ ਜ਼ਾਇਬੋ। ਰੇਨਕਾ ਕੇ ਢੋਟਾ ਨੈਕ ਪੋਟਾ ਹੂੰਕੈ ਮਾਰੇ, ਲੋਟਾ ਪੋਟਾ ਹ੍ਵੈਕੈ ਜੈਹੈਂ ਕਹੂੰ ਢੂੰਢੇ ਹੂੰ ਨ ਪਾਇਬੋ । ਬਹੁਤ ਬਚਯੋ ਹੈ ਛੱਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਦਸਰਥ ਸੌਂਹ, ਬਾਮਨ ਭਿਖਾਰੀ ਅੱਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਕਹਵਾਇਬੋ ॥ ੯੦ ॥

(ਪਰਸਰਾਮਉਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਅੱਤ੍ਰ ਛਡਵਾਇ ਦੋਊ ਕਰ ਜੁਰਵਾਇ, ਦਸੋ ਨਖ ਮੁਖ ਦਵਾਇ ਆਪਨੋ ਕੈ ਛੁਟਕਾਯੋ ਹੈ। ਮੀਚਨ ਡਰਾਇ ਬਾਰਬਾਰ ਸਤਰਾਇ ਆਜੁ ਹ੍ਵੈ ਗਯੋ ਸਿਪਾਹੀ ਮੋਸੋਂ ਤਾਹੀ ਕੌ ਤੂ ਜਾਯੋ ਹੈ। ਕਹੇ ਕਾਸ਼ੀਰਾਮ ਤਬ ਰਾਮ ਸੋਂ ਪਰਸਰਾਮ ਸਿਖਜ ਦੇਵਬਾਮ ਜੁਕੇ ਨੀਕੇ ਕੈ ਸੁਨਾਯੋ ਹੈ। ਜਾਂਕੀ ਸੌਂਹੈਂ ਖਾਤ ਅੱਤ੍ਰਧਾਰੀ ਕਹਿ ਕਹਿ ਜਾਤ, ਤਾਹੀ ਪੈ ਮੈਂ ਦਸ਼ਨ ਤਿਨੂਕਾਪਕਰਾਯੋ ਹੈ॥੯੧

ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਉਵਾਚ

ਕਬਿੱਤ–ਫਾਰਤੋ ਕਪੋਲ ਬੋਲ ਬੋਲਤ ਹੀ ਬਾਮਨ ਕੇ ਡਾਰਤੋ ਉਖਾਰ ਦਾੜ ਜਮੀ ਜੋ ਬਦਨ ਮੈ। ਜੀਤ ਬੀਰ ਖੇਤ ਪਠੈ ਦੇਤ

ਜਮਲੋਕ ਤੋਹਿ, ਲੇਤੋ ਸਬ ਛੱਤ੍ਰਨਕੋ ਬੈਰ ਏਕ ਛਿਨ ਮੈ। ਕਹਾ ਕਰੋਂ ਹਤਜਾ ਪ੍ਰਾਂਨ ਅਬ ਜੋ ਤਿਹਾਰੇ ਹਤੋਂ ਸੁਭਟ ਕਹਾਇ ਕਰ ਠਾਢੇ ਹੋਤ ਰਨ ਮੈ। ਯਹੈ ਜਾਨ ਨਾਤੇ ਏਕ ਬਚ੍ਯੋ ਹੈ ਰੇ ਬਾਮਨ ਕੇ,ਕਾਸ਼ੀਰਾਮ ਸਮਝਿ ਸਮੱਝ ਕਰ ਮਨ ਮੈ॥ ੯੨॥

ਪਰਸਰਾਮਉਵਾਚ

ਕਬਿੱਤ–ਟੂਟਿਟਾਟ ਗੋਸ਼ਾ ਗਏ ਛੂਟਿਫਾਟ ਮੂਠ ਗਈ, ਜੇਵਰ ਨ ਰਾਖ੍ਯੋ ਜੋਰ ਜਾਨਤ ਜਗਤ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਜਰਾਯੋ ਬਾਰਿ ਬੋਰ ਕੈ ਸਿਰਾਯੋ ਮਹਾਂ, ਮੇਘਨ ਸੰਤਾਯੋ ਸੀਤ ਤਾਮੇ ਕਹਾਂ ਸਤ ਹੈ। ਰੰਗ ਗਯੋ ਉਖਰ ਕੁਰੰਗ ਭਯੋ ਪਰੇ ਪਰੇ, ਡਾਰੇ ਉਘਰਾਰੇ ਮਾਰੇ ਫੂਕ ਕੇ ਉਡਤ ਹੈ। ਕਾਂਸੀਰਾਮ ਰਾਮ ਸੋਂ ਪਰਸਰਾਮ ਐਸੇ ਕਹ੍ਯੋ, ਤੋਰਕੈ ਧਨੁਖ ਐਸੋ ਐਸੋ ਬਲਕਤ ਹੈ॥ ੯੩॥

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਬਾਮਨ ਭਿਖਾਰੀ ਤਿਨ ਧਾਰੀ ਤਿਨ ਤੂਲ ਤੁਛ, ਭੂਖਨ ਕੇ ਭੂਖੇ ਮਹਾਂ ਤੋਸੋਂ ਕਹਾ ਕਹੀਏ। ਨਾਵੈਂ ਹਾਥ ਬਾਂਬੀ ਪੈ ਨ ਆਵੈ ਮੰਤ੍ਰ ਬੀਛਨ ਕੋ, ਤਾਂਤੇ ਤੇਰੀ ਬਾਤੈ ਸੁਨਿ ਸੁਕਚਾਇ ਰਹੀਏ। ਹਮਕੋ ਅਜਸ ਤੋਸੌਂ ਬਾਂਧੈਂ ਤਰਕਸ, ਅਨਰਸ ਕਰੇਂ ਬਾਨਨ ਸੋ ਤਾਂਤੇ ਸਬ ਸਹੀਏ। ਕਾਸ਼ੀਰਾਮ ਕਹੈ ਰਘੁਬੰਸਨਿ ਕੀ ਰੀਤ ਯਹ, ਜਾਸੋਂ ਕੀਜੈ ਮੋਹ ਤਾਸੋਂ ਲੋਹ ਕੈਸੇ ਗਹੀਏ॥੯੪

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਜਨ ਕੇ ਪੂਤ ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਅਤਿ ਕੋਪ ਆਏ, ਧਨੁਖ ਨ ਚਢ੍ਯੋ ਸਭ ਹਾਰੇ ਜੋਰ ਕੋਰ ਕੈ। ਟਾਂਕ ਭਰ ਹਾਥ ਲੀਨੇ ਟੂਟ੍ਯੋ ਬਿਨ ਜੋਰ ਕੀਨੇ ਤਾਂਤੇ ਤੋਰਿ ਡਾਰ੍ਯੋ ਕੋਊ ਸਕ੍ਯੋ ਹੈ ਨ ਤੋਰਕੈ। ਕ੍ਰੋਧ ਜੀਅ ਭਯੋ ਤੇਰੇ ਸੁਨ ਹੋ ਪਰਸਰਾਮ, ਬਿਨਤੀ ਕਰਤ ਤਾਂਤੇ ਦੋਊ ਕਰ ਜੋਰਕੈ। ਤੁਮ ਸੌਂ ਨ ਜੋਰ ਚੋਰ ਭੂਪਨ ਕੇ ਭੋਰ ਰੂਪ, ਕਾਕਰੀ ਕੇ ਚੋਰ ਕਾਹੂ ਮਾਰ੍ਯੋ ਹੈ ਨ ਟੋਰਕੈ॥ ੯੫

ਦੋਹਰਾ–ਦੇਖਿ ਰਾਮ ਕੀ ਦੀਨਤਾ, ਸਬ ਸਮਝਾਵਤ ਤਾਹਿ॥ ਇਕ ਮੀਠੀ ਨਿਜ ਸੁਜਸ ਕੀ, ਬਾਤੈਂ ਰੁਚੈਂ ਨ ਕਾਹਿ॥ ੯੬॥

[ਰਿਖਿਉਵਾਚ]

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਂਮ ਅਭਿਰਾਮਘਨ ਸ਼ਜਾਮ ਸਠ ਕਾਮ ਹੂਤੇ, ਤਾਂਤੇ ਹੋ

ਪਰਸਰਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਤਿ ਛੋਰੀਏ। ਧਨੁਖ ਪੁਰਾਨੋ ਟੂਟਿ ਗਯੋ ਵਹ. ਜਾਨ ਦੇਹਿ ਕੌਨ ਕਾਜ ਬੈਰ ਬਡੋ ਕੀਜੈ ਬਾਤ ਥੋਰੀਏ। ਬਾਲਕ ਬਿਨੋਦਨ ਤੇ ਜੀਅ ਮੈ ਰਿਸੱਯੈ, ਤਾਂਕੋ ਧਨੁਖ ਚਢਯੈ ਕਹੋ ਪ੍ਰੀਤ ਕਾਸੋਂ ਲੋਰੀਐ। ਬਾਤ ਤੋ ਬਿਹਾਨੀ ਸੋ ਚਲੱਯੈ ਨ ਕਹਾ-ਨੀ, ਰਾਨੀ ਰਮਾ ਸੋਂ ਨ ਰਾਮ ਰਾਮ ਦਾਰਦ ਸੋਂ ਜੋਰੀਏ॥ ੯੭ ॥

[ਕਵਿਉਵਾਚ]

ਦੋਹਰਾ—ਪੁਹਮਿ ਪਾਇ ਗਾਵੇ ਨਿਰਖ ਦੀਏ ਸੁ ਜਸ ਲੀਏ ਸਾਥ ॥ ਮੁਖ ਬੋਲਜੋ ਮਨ ਮੈ ਕਹਜੋ, ਏਹ ਅਚੁਤ ਰਘੁਨਾਥ ॥ ੯੮ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਸਨਮੁਖ ਦੇਖਤ ਮੋਹਿ.ਰਣ, ਕੌਨ ਸੂਰ ਠਹਰਾਇ ॥ ਲੈ ਪਰਚੋ ਤਪ ਕੋ ਚਲੌ, ਭੇਟ ਭੁਜਾ ਰਘੁਰਾਇ ॥ ੯੯ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਐਂਚਯੋ ਹਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਯਾਹੀ ਤੇ ਨਿਸਾਰ ਧਨੁ, ਰਾ-ਜਨ ਚਢਾਯੋ ਹੋ ਹਜਾਰ ਬਾਰ ਪਾਇਦੈ। ਤਾਂਕੋ ਚਾਹੀਏ ਨ ਬਲ ਤੋਰਤ ਨ ਲਾਗੈ ਪਲ, ਤਾਂਤੇ ਅਭਿਮਾਨ ਰਾਮ ਕੋਸਕ ਚਲਾ-ਇਦੈ। ਤੌ ਹੌਂ ਛਾਡ ਜਾਊਂ ਤੋਹਿ ਸਾਚੀ ਕਹਿ ਬਾਤ ਮੋਹਿ ਰਾਮ ਅਵਤਾਂਰ ਹੋਹਿ ਮੋਹੂ ਕੋ ਬਤਾਇ ਦੈ। ਤੇਰੋ ਬਲ ਮਾਨੌਂ ਸਹੀ ਜੇਤੂੰ ਕਰੇ ਮੇਰੀ ਕਹੀ ਮੋਰੋਈ ਧਨਖ ਲੈਕੈ ਮੋਹੂ ਕੋ ਚਢਾਇ ਦੈ॥ ੧੦੦ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਬਹੁਤ ਸਹੀ ਯਾਕੀ ਕਹੀ, ਕਿਤ ਕੁਵੰਡ ਭ੍ਰਿਗੁ ਬੰਸ। ਅਬ ਲਛਮਨ ਬਿਨਤੀ ਕਰੇ, ਰਘੁਕੁਲ ਮਾਨਸ ਹੰਸ ॥੧੦੧॥

ਕਬਿੱਤ— ਕਾਹੂ ਕੋ ਧਨੁਖ ਕਾਹੂ ਤੋਰਜੋ ਕਾਹੂ ਰਾਖਜੋ ਘਰਿ, ਕਹੋ ਯਾਕੀ ਗਾਂਠ ਤੇ ਕਹਾ ਹੈ ਭਯੋ ਛੀਜਨੋ। ਗਾਲਕੋ ਬਜਾਇ ਡਰਪਾਇ ਮਾਰੇ ਸਬੈ ਲੋਗ, ਤਾਹੂ ਪਰ ਦੇਖੋ ਰਘੁਨਾਥ ਹੀਸੋਂ ਖੀਜਨੋ। ਕਹੈ ਰਘੁਬੀਰ ਸੁਨਿ ਬੀਰ ਰੋਖ ਛਾਡੋ ਤੁਮ ਮੇਘ ਮਹਾਂ ਗਾਜੇ ਬਿਨ ਬਰਖੇ ਨ ਭੀਜਨੋ ॥ ਤਊ ਤੋ ਗੁਸਾਈਂ ਦੇਖੌ ਬਾਮਨ ਢਿਠਾਈ ਰਾਮ, ਸੂਰਜ ਕੇ ਤੇਜ ਕੌ ਡਰਾਵੈ ਪਟ ਬੀਜ-ਨੋ ॥ ੧੦੨ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਕਹੋ ਤੋਰ ਡਾਰੋਂ ਕਹੋ ਯਾਹੀ ਫਿਰ ਮਾਰੋਂ, ਜੋ ਕਹੋ ਤੋ

ਕਾਨ ਲਾਇ ਐਂਚ ਰਾਖੋਂ ਸਾਤ ਦਿਨ ਮੈਂ। ਜੋ ਕਹੋ ਤਿਹਾਰੋ ਬਲ ਪਾਇ ਬਾਏਂ ਹਾਥ ਨਾਥ, ਆਂਗੁਰੀ ਸੋਂ ਮੇਰ ਮਲ ਡਾਰੋਂ ਯਹ ਕਿਨ ਮੈਂ। ਛੈਮੁਖਿ ਮਹੇਸ ਔ ਗਨੇਸ਼ ਔ ਸੁਰੇਸ, ਅਲਿ-ਕੇਸ ਹੂੰ ਜੋ ਬੋਲੇ ਬਲ ਦੇਖਤ ਨ ਤਿਨਮੈਂ। ਕਾਇਸ ਚੁਕਾਊਂ ਨਿਜ ਕ੍ਰੋਧ ਮੈ ਜਰਾਊਂ ਧਨ, ਆਇਸ ਜੋ ਪਾਊਂ ਤੋ ਚਢਾਊਂ ਰਾਮ ਛਿਨ ਮੈਂ ॥ ੧੦੩ ॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਦੋਹਰਾ–ਧਰਜੋ ਨ ਦੂਜੇ ਧਨੁਖ ਸਰ, ਸਰਨਾਗਤਿ ਨਹ ਦੀ-ਨ।ਸੁਰਪਤਿ ਹੁ ਸੋਂ ਰਘੁਪਤੀ,ਲਟ ਮੁਖ ਬਾਤ ਕਹੀਨ॥੧੦੪॥

ਸਵੈਯਾ–ਸੇਵਕ ਥਾਪ ਨ ਦੂਰ ਕੀਓ ਜਿਨ, ਚੂਕ ਪਰੀ ਮੁਖਤੇ ਹਸ ਦੀਨੋ। ਦਾਨ ਦੀਓ ਜਿਨਕੋ ਤਿਨ ਪਾਇ, ਨ ਮਾਂਗਬੇਕੋ ਬਹੁਰੋ ਮਨ ਕੀਨੋ। ਬੋਲ ਕਹਜੋ ਸੁ ਕਹਜੋ ਨ ਫਿਰਜੋ, ਅਰ ਸੀਅ ਵਿਵਾਹ ਕੈ ਬਿਜਾਹ ਨ ਕੀਨੋ। ਇਕਹਿ ਬਾਨ ਹਨਜੋ ਰਿਪੁ ਮੰਡਲ, ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਸਦਾ ਬ੍ਰਤ ਲੀਨੋ ॥ ੧੦੫ ॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਬਾਨ ਭਰ ਛ੍ਵਾਇ ਲੋਹ ਕਾਨ ਸੋਂ ਲਗਾਇ ਜਿਹ ਜਿਹ ਪਕਰਾਇ ਲਾਗਜੋ ਕਰਨ ਨਿਦਾਨ ਸੋ। ਦੇਖੋ ਬੀਰ ਦੇਖੋ ਬਾਪ ਖੈਂਚਜੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਾਨੋ, ਚਾਪ ਚਿਰਰਾਨੋਂ ਅਰਰਾਨੋ ਅਸਮਾਨ ਸੋ। ਕਾਸ਼ੀਰਾਮ ਰਾਮਕੇ ਰਿਸਾਤ ਭਹਰਾਤ ਰਾਮ ਭਲੀ ਸੁਧਸਾਤ ਪਰਜੋਊਪਰ ਮਸਾਨ ਸੋ। ਦਿਜਬਰ ਖੋਯੋ ਗਯੋ ਭਿਰ ਭਜ ਭੀਤ ਭਯੋ, ਜਜੋਂ ਹੀ ਕਰ ਲਯੋ ਦਯੋ ਤਜੋਂ ਹੀ ਕਰ ਮਾਨਸੋ ॥੧੦੬॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਮ ਕਹਯੋ ਮੁਨਿ ਨੰਦਨ ਸੋ ਕਹੁ ਕਾਹਿ ਹਨੌਂ ਅਬ-ਦੇਹੁ ਦਿਖਾਈ॥ਬੂਝਿਕੈ ਤਾਹ ਹਨੀ ਨਭ ਕੀਗਤਿ, ਔਰ ਹੁਤੀ ਅਬ ਔਰ ਬਨਾਈ। ਦੇਖਿ ਰਹਜੋ ਮੁਨਿ ਕੋ ਸੁਤ ਕੌਤਕ ਹੈ ਅ-ਵਤਾਰ ਸਹੀ ਰਘੁਰਾਈ। ਭੇਟ ਝਟਾਕ ਚਲਜੋ ਬਨ ਕੋ ਜਬ ਰਾਮ ਕੰਮਾਨ ਚਟਾਕ ਚਢਾਈ ॥ ੧੦੭ ॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਦੋਹਰਾ–ਰਾਮ ਪਨਚਤਾ ਧਨੁਖ ਕੀ, ਐਚੀ ਜਬ ਸ੍ਰਤਿ ਲਾਇ

॥ ਨਿਰਖਜਨਕਜਾਨਾਹ ਤਨ,ਮਨਪਰਰੋਖ ਰਿਸਾਇ॥੧੦੮ ॥

(ਸੀਤਾਉਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ—ਯਾਹੀ ਕੋ ਤੇ ਬੋਲ ਕਛੂ ਤਾਤ ਕੋ ਸੋ ਦੇਖਤ ਹੂੰ, ਐਸੋ ਤੋ ਅਨੇਕ ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ ਕਹਾਂ ਕਹਾਂ ਜਾਇ ਹੈਂ । ਕਾਲ ਬਜਾਹੀ ਨਈ ਹੌਂ ਤੋ ਧਾਮ ਹੂੰ ਨ ਗਈ ਰਾਮ, ਆਜਹੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਸੀਸ ਸੌਂਤ ਕੋ ਬ-ਸਾਇ ਹੈਂ । ਰਾਜਨ ਕੀ ਰੀਤਿ ਬਿਪਰੀਤ ਸਬ ਜਾਨੈ ਜਗ, ਕਾਂ ਕੇ ਬਸ ਭਏ ਮੋਹਿ ਐਸੇ ਡਹਕਾਇ ਹੈਂ । ਮਨ ਮੈ ਬਿਚਾਰੈ ਗਟੀ ਲੈ ਚਢੈ ਉਤਾਰੈ ਸੀਅ, ਤੋਰ ਕੈ ਧਨੁਖ ਯਾਕੀ ਬੇਟੀ ਬਜਾਹਿ ਲਜਾਇ ਹੈਂ ॥ ੧੦੯ ॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਸੋਰਠਾ—ਇਤ ਲਛਮਨ ਸੰਗ ਰਾਮ, ਪਰਸਰਾਮ ਬਲ ਪਰਹਰਯੋ । ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੀ ਬਿਸ੍ਰਾਮ, ਅਮਰਭਯੋ ਮੁਨਿ ਦੇਹ ਧਰਿ॥ ੧੧੦

ਸੋਰਠਾ—ਯਹਿ ਦੀਪਕ ਕਿਹਕਾਮ, ਸੋਖ ਸਨੇਹ ਜਰਾਇ ਗੁਣ॥ ਰਘੁ ਕੁਲ ਦੀਪਕ ਰਾਮ, ਸਦਾ ਬਢਤ ਦੋਊ ਰਹੈ ॥ ੧੧੧

ਸੋਰਠਾ—ਛਾਡਯੋ ਸਮਰ ਸੁਭਾਉ, ਪਰਸਰਾਮ ਮਨਤਪ ਧਰਯੋ । ਰਾਮ ਉਤਾਰਯੋ ਚਾਉ, ਭਜਯੋ ਨ ਦੀਸਤ ਆਜਲੋ ॥ ੧੧੨ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਜੈਸੇ ਅਹਿ ਮੋਰ ਤੇ ਨਿਸਾਨੋ ਚੋਰ ਭੋਰਤੇ ਕੁਰੰਗ ਸਿੰਘ ਸ਼ੋਰਤੇ ਤੁਖਾਰ ਜੈਸੇ ਘਾਮ ਤੇ । ਅੰਧਕਾਰ ਦੀਪਤੇ ਬਯੋਗੀ ਤੀ ਸਮੀਪ ਤੇ ਜਯੋਂ ਕਾਤਿਕ ਕੇ ਮੇਘ ਨਭ ਜਾਤ ਸੂਰਧਾਮ ਤੇ । ਦਾਰਦ ਜਯੋਂ ਪਾਰਸਤੇ ਕਾਲ ਜਯੋਂ ਸੁਧਾਰਸ ਤੇ ਪਾਪਨ ਕੋ ਜਾ-ਲ ਜੈਸੇ ਏਕ ਹਰਿਨਾਮ ਤੇ । ਜੈਸੇ ਏਕ ਲੋਭ ਤੇ ਅਨੇਕ ਗੁਨ ਭਾਜੈਂ ਰਾਮ ਤੈਸੇ ਭਾਜ ਚਲਯੋ ਹੈ ਪਰਸਰਾਮ ਰਾਮ ਤੇ ॥ ੧੧੩ ॥

ਅਥ ਅਜੁੱਧਯਾ ਨਗਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼

ਸਵੈਯਾ—ਸਬ ਸੰਗ ਚਲੇ ਪਿਤ ਕੇ ਮੁਨਿ ਜੀਤ ਪਢੈ ਦਿਜ ਬੇਦ ਉਸਾਸ ਲਯੋ। ਮਨਤੇ ਹਰਖਯੋ ਅਜਨੰਦਨ ਜੁ ਕਹਿ ਆਜ ਹਮੈ ਬਿਧਿ ਰਾਜ ਦਯੋ। ਧੁਨਿ ਢੋਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਬਜਾਇ ਧਸੇ ਪੁਰ ਦੇਖਤ ਹਾਟ ਬਜਾਰ ਛਯੋ। ਸੁ ਕਰੈ ਬਖਸੀਸ ਟਰਯੋ ਦੁਖ ਦੁੰਦ

ਅਨੰਦ ਭਯੋ ਭ੍ਰਿਗਨੰਦੁ ਗਯੋ ॥ ੧੧੪ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਬਾਰਣ ਮਤ ਗੁੰਜਾਰਤ ਭ੍ਰਿੰਗ ਕਪੋਲਨ ਤੁੰਗ ਧੁਜਾ ਫਹਿਰਾਹੀਂ। ਚਾਰਨ ਬੰਸ ਉਚਾਰਨ ਕੋ ਨਿਜ ਬਾਹ ਉਠਾਇ ਕਬਿਤ ਪਢਾਹੀਂ। ਚਾਮਰ ਛੱਤ੍ਰ ਲਏ ਸੰਗ ਬੀਰ ਬਨੇ ਰਘੁਬੀਰ ਸਨੇ ਮਨਮਾਹੀਂ। ਦੇਖ ਸਰੂਪ ਪੀਐਂ ਜਲ ਵਾਰ ਸਬੈ ਪੁਰ ਨਾ-ਰਿ ਕਹ ਬਲ ਜਾਹੀਂ ॥ ੧੧੫ ॥

ਇਤਿ ਪ੍ਰਥਮ ਅਧ੍ਯਾਇ

ਅਬ ਦੂਸਰਾ ਅੰਕ

ਦੋਹਰਾ–ਬੈਠ ਅਜੁੱਧ੍ਯਾ ਸੁਖ ਕੀਓ ਅਤਿ ਸੁਠ ਦਸਰਥ ਸੁਤ। ਅਰਿ ਜੀਤੇ ਜਸ ਤਿਲਕ ਸੋਂ ਘਰ ਮੈਂ ਰਾਮ ਸਪੂਤ ॥ ੧ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਔਧ ਰਜਧਾਨੀ ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਤੀਨ ਰਾਨੀ ਕੌਸਲ੍ਯਾ ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਔਰ ਕੇਕਈ ਸੁਨੀਤ ਹੈ। ਬੇਦ ਸਮ ਚਾਰ ਪੂਤ ਬਡੇ ਰਾਮ ਸੇ ਸਪੂਤ ਲਛਮਨ ਭਰਤ ਸੋਂ ਸਤ੍ਰੁਘਨ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ॥ ਦੈਦੈ ਸਨਮਾਨ ਉਪਹਾਰ ਰਿਖਿ ਪਾਇ ਪਰ ਬਿਦਾ ਸਬ ਕੀਨੇਨ੍ਰਿਪ ਜੈਸੇ ਰਾਜ ਨੀਤ ਹੈ। ਬਾਢਯੋ ਸੁਖ ਸਿੰਧ ਅਰਿ ਜੀਤੇ ਸੁਪਨੇ ਨ ਦੁਖ ਕਾਲ ਚਾਲ ਦੇਖੋ ਆਗੈ ਔਰੈ ਭਾਤ ਬੀਤ ਹੈ ॥ ੨ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਸੁਨਹੁ ਸੰਤ ਮਨ ਦੈ ਸਬੈ ਈਹਾਂ ਲੋਂ ਸੁਖ ਸਾਂਤ। ਅਬਹਿ ਕਥਾ ਰਘੁਨਾਥ ਕੀ ਚਲੀ ਔਰ ਹੀ ਭਾਂਤ ॥ ੩ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਰਹਯੋ ਪੁਰ ਮੈਂ ਸੀਆ ਰਾਮ ਮਿਲੇ ਮਨ ਆਨੰਦ ਭਾਰੀ। ਸਾਰੁਸਤੀ ਨ ਸਕੈ ਕਹਿ ਅੰਕ ਸਿੰਗਾਰ ਕਹੈ ਮਤਿ ਕੌਨ ਹਮਾਰੀ। ਕਾਲ ਬਤੀਤ ਭਯੋ ਇਹ ਰੀਤਿ ਬਿਭੂ-ਤ ਬਢੀ ਸੁਭ ਅੰਗਨਿ ਸਾਰੀ। ਰਾਜ ਦੈ ਰਾਮਹਿ ਹੌਂ ਬਨ ਜਾ-ਉਂ ਬਸਿਸ੍ਟ ਕਹੀ ਭਲੀ ਬਾਤ ਵਿਚਾਰੀ ॥ ੪ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਕਹਾਂ ਰੰਕ ਕਹਾਂ ਭੂਪ ਦੁਖ ਸੁਖ ਸੰਗ ਸਦਾ ਰਹੈਂ ।ਘਰ ਉਜਾਰ ਜਜੋਂ ਕੂਪ ਲਗੈ ਦੁਹੂੰ ਘਟ ਜੇਵਰੀ ॥ ੫ ॥

ਦਸਰਥੋ ਵਾਚ

ਦੋਹਰਾ–ਰਾਜਾ ਸਬਸੋਂ ਯੌਂ ਕਹੈ ਰਾਮ ਸੀਸ ਦੈ ਰਾਜ।ਹੌਂ ਬਨ ਬਸ ਤਪ ਕੋ ਕਰੋਂ ਯਾਤੇ ਭਲੋ ਨ ਕਾਜ ॥ ੬ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਦੇਖਨ ਕੋ ਅਕੁਲਾਹਿ ਛੱਤ੍ਰ ਚਮਰ ਸਿਰ ਰਾਮ ਕੇ। ਨੈਨਾ ਤਬਹਿ ਸਿਰਾਹਿ ਜਬ ਦੇਖੋਂ ਇਹ ਭਾਂਤ ਸੁਤ ॥ ੭ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਜੋਰ ਕੁਲ ਪੂਜ ਪੂਜ ਪਾਇ ਸੀਸ ਨਾਇ ਅਭਖੇਖ ਕੋ ਕਰਾਇਤਬ ਕਰੋਂ ਦੂਜੇ ਕਾਮ ਕੋ । ਲੋਚਨ ਸਿਰਾਹਿ ਛਤ੍ਰ ਚੰਵਰਬਿੰਜਨ ਤਾਕੇ ਮਾਥੇ ਫਹਿਰੈਂਾਇ ਐਸੇ ਦੇਖੋ ਘਨਸਜਾਮਕੋ । ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਪਟਰਾਨੀ ਸੌਂਪੋ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸਬ ਕਾਨ ਸੁਨੋਂ ਆਪਨੇ ਹੋਂ ਰਾਜ ਆਜ ਰਾਮਕੋ। ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਯਾ ਮਨੋਰਥ ਲੋ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ਤਾਤ ਕਹੀ ਬਾਤਾਪ੍ਰਾਤਦੇਹੁ ਰਾਜ ਰਾਮ ਕੋ ॥ ੮ ॥

ਕਵਿਓਵਾਚ ਕਬਿੱਤ–ਰਾਜਕਾਜ ਜਰ ਕੈ ਸਮਾਜ ਬੈਠੋ ਨ੍ਰਿਪ ਰਾਜ ਰਿਖਿ ਆਦਿ ਰਿਖਿ ਮੰਡਲ ਬਨਾਇਕੈ ॥ ਰਾਜ ਭਾਗ ਆਜ ਰਘੁਬੀਰ ਭੁਜ ਥਾਪ ਬਨ ਜਾਉਂ ਤਪ ਕਾਜ ਮਨ ਬਹੁ ਸੁਖ ਪਾਇ ਕੈ । ਫੂਲੇ ਸੁਨ ਬਾਤ ਸੁਖ ਆਨੰਦ ਨ ਮਾਤ ਉਰ ਜਜੋਂ ਪੁਰਾਨੇ ਪਾਤ ਦੁਖ ਯੌਂ ਚਲਜੋ ਉਡਾਇਕੈ। ਏਕਉਠੇ ਗਾਇ ਏਕ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਇ ਏਕ ਧਾਇ ਧਾਇ ਪਾਇ ਛੁਵੈਂ ਰਾਮਚੰਦ ਗਾਇਕੈ ॥ ੯ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਚਾਰਨ ਕਿੱਨਰ ਮਾਂਗਧ ਸੂਤ ਸਬੈ ਗੁਨ ਆਨੰਦ ਸੋਮਿ-ਲਿਗਾਵੈਂ। ਪੰਡਿਤ ਪੁੰਜ ਬਨਾਇ ਕਬਿੱਤਨ ਆਇ ਪਢੈਂ ਇਹ ਭਾਂਤ ਰਿਝਾਵੈਂ । ਕੌਤਕ ਕੋਟ ਕਰੇ ਗਨਕਾ ਕੁਲ ਨਿਰਤਤ ਅੰਗ ਸੁਗੰਧ ਦਿਖਾਵੈਂ। ਦੇਸਨ ਦੇਸ ਤੇ ਆਨ ਜੁਰੇ ਨ੍ਰਿਪ ਰਾਮ ਕੇ ਰਾਜ ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਪਾਵੈਂ ॥ ੧੦ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਆਨ ਬਨਾਸਪਤੀ ਬਨਤੇ ਸਬ ਤੀਰਥ ਕੇ ਜਲ ਕੁੰਭ ਭਰੇ ਹੈਂ। ਅੰਬ ਕੋ ਮੋਰ ਧਰਜੋ ਤਿਹ ਊਪਰ ਕੇਸਰ ਸੋ ਲਿਖ ਪੀਤ ਕਰੇ ਹੈਂ। ਤੇ ਕਲ ਇਸ਼ ਬਸਿਸ਼ ਸਬੈ ਪਢਿ ਬੇਦ ਸੁਮੰਤ੍ਰ

ਨ ਪੂਤ ਖਰੇ ਹੈਂ। ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਅਭਖੇਖ ਕੇ ਕਾਜ ਸੁ ਜੱਗ ਕੇ ਮੰਡਲ ਆਨ ਧਰੇਹੈਂ॥ ੧੧॥

ਸਵੈਯਾ–ਪੀਤ ਦੁਕੂਲ ਧਰੇ ਰਘੁਨੰਦਨ ਰਾਜਕੇ ਕਾਜ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਮਨ ਮਾਹੀਂ। ਤੇਲ ਸੁਗੰਧ ਮਲੇ ਹਲਦੀ ਬਟਨੋ ਨਿਜ ਮਾਤ ਲਗਾਵਤ ਬਾਹੀਂ।ਜਾਨਕੀ ਫੂਲਸੀ ਫੂਲਤ ਡੋਲਤ ਰਾਮ ਸੋਂ ਨੈਨ ਮਿਲੇ ਮੁਸਕਾਹੀ। ਬਾਹਰ ਭੀਤਰ ਭੌਨ ਭੰਡਾਰ ਸੋ ਯਾ ਸੁਖਕੀ ਪਰਮਾਵਧ ਨਾਹੀਂ॥ ੧੨॥

ਸਵੈਯਾ–ਆਹਿ ਬਡੇ ਚਤਰਾਨਨ ਸੇ ਸ਼ਿਵ ਸੇ,ਮਘਵਾ ਸੁਰਲੋਕ ਬਤਾਵੈਂ। ਕੰਚਨ ਕੇ ਮਨਿ ਕੇ ਚਢ ਬਾਯੁ, ਬਿਵਾਨਨ ਲੋਕਨ ਲੋਕ ਫਿਰਾਵੈਂ। ਸ੍ਰੀ ਅਜਨੰਦਨ ਕੇ ਸੁਖ ਕੋ ਕਨਕਾ ਸੁਪਨੇ ਹੂੰ ਨ ਦੇਖਨ ਪਾਵੈਂ। ਕਾਹੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਸੇ ਪੂਤ, ਸਪੂਤ ਬਡੇ ਜਬ ਰਾਜ ਕਮਾਵੈਂ ॥ ੧੩॥

ਸਵੈਯਾ–ਆਨੰਦ ਏਕ ਬਢਜੋ ਪੁਰਮੈਂ, ਘਰ ਹੀ ਘਰ ਹੋਤ ਕੁਲਾਹਲ ਭਾਰੀ। ਗਾਵਤ ਗੀਤ ਦਿਵਾਵਤ ਦੇਤਿ, ਚਲੀ ਸਭ ਆਵਤ ਨਾਗਰ ਨਾਰੀ। ਜਾਨਕੀ ਰੂਪ ਨਿਹਾਰਤ ਦੇਤ, ਅਸੀਸ ਸਬੈ ਫਲੀਓ ਰਘਬਾਰੀ। ਰਾਮ ਕੋ ਰਾਜ ਰਹੈ ਤਬ ਲੌਂ, ਜਬਲੌ ਜ਼ਗ ਗੰਗ ਬਹੈ ਜਮੁਨਾਰੀ॥ ੧੪॥

ਸੋਰਠਾ–ਫੂਲੇ ਅੰਗ ਨ ਮਾਤ ਇਹ ਬਿਧ ਪੁਰ ਬਾਸੀ ਸਬੈ। ਲੋਚਨ ਸਕਲ ਸਿਰਾਤ, ਦੇਖ ਰੂਪ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਕੋ॥ ੧੫॥

ਸੋਰਠਾ–ਸੁਨੀ ਕੇਕਈ ਬਾਤ, ਰਾਮਹਿ ਰਾਜ ਬਿਦੇਸ ਸੁਤ। ਨੈਕ ਨ ਨੈਨ ਸਿਰਾਤ, ਰਹੋਂ ਰੂਠ ਦ੍ਵੈ ਬਚਨ ਸੋਂ॥ ੧੬॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਮਹਿ ਰਾਜ ਬਿਦੇਸ ਬਸੈ ਸੁਤ ਸੋਚ ਕੀਓ ਯਹ ਬਾਤ ਨ ਚੰਗੀ। ਏਕ ਉਪਾਇ ਕਰੋਂ ਜੋ ਫਿਰੈ ਮਤ, ਦ੍ਵੈਬਰ ਵੈ ਲੇਉਂ ਮਾਂਗ ਸੁਰੰਗੀ। ਭੂਖਨ ਡਾਰ ਨ ਅੰਚਰ ਲੇਤਹੈ ਜਾਤ ਸੁਸਾਤ ਸੁ ਪਾਇਨ ਨੰਗੀ। ਦੌਰ ਚਲੀ ਪੀਅ ਪੈ ਬਰ ਮਾਂਗਨ ਮਾਨਹੁ ਕਾਲ ਕਰਾਲ ਭੁਜੰਗੀ॥ ੧੭॥

ਸਵੈਯਾ–ਜਾਇ ਜੁਹਾਰ ਕੀਓ ਨ੍ਰਿਪ ਸੋਂ ਤਿਨ, ਦ੍ਵੈਬਰ ਵੈ ਤੁਮ

ਤੇ ਅਬ ਪਾਊਂ। ਕੌਨ ਸਮੈ ਸੁਨ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰਹਿ, ਰਾਜ ਦੈ ਮਾਨਨ ਨੈਨ ਸਿਰਾਊਂ। ਰੂਠ ਰਹੀ ਮਨਮੈ ਕਹਿਓ ਭੂਪਤ, ਆਨੰਦ ਆਜ ਨ ਯਾਹਿ ਰੁਠਾਊਂ। ਮਾਂਗ ਕਹਜੋ ਬਨ ਬਾਸ ਦੈ ਰਾਮਹਿ, ਮੈਂ ਅਪਨੋ ਸੁਤ ਰਾਜ ਰਮਾਊਂ ॥ ੧੮ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰੂਠ ਰਹੀ ਪਤਿ ਸੋਂ ਤਬ ਲੌ ਜਬ ਕੇਕਈ ਮਾਂਗ ਦੋਊ ਬਰ ਲੀਨੇ। ਦੈਨ ਕਹੇ ਜੁ ਹੁਤੇ ਅਜ ਨੰਦਨ, ਪਾਨਨਿ ਸੰਗ ਤੇਈ ਅਬ ਦੀਨੇ। ਏਕ ਬਾਂਬੀ ਮੁਖ ਤੇ ਜੁਗ ਸਾਪ ਨਿਕਾਰ ਮਨੋ ਨ੍ਰਿਪਕੇਸੁਖਛੀਨੇ। ਬੋਲਕੈਬੋਲ ਕੁਬੋਲ ਕੁਨਾਰਿ ਪਿਯੂਖ ਕੇ ਕੁੰਭ ਹਲਾਹਲ ਕੀਨੇ ॥ ੧੯ ॥

(ਦਸਰਥਊ ਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ– ਹੇ ਸੁਨਿ ਕੇਕਈ ਹੇ ਸੁਨਿ ਪਾਪਨਿ, ਹੇ ਸੁਨਿ ਚੰਡਿ ਡਸਜੋ ਸੁਖ ਭਾਰੇ। ਬੋਲਤ ਬੋਲ ਨ ਬੋਲ ਥਕਿਓ ਮੁਖ, ਫਾਟਹੀਓ ਨਹਿ ਜਾਤ ਤਿਹਾਰੋ। ਖਾਇ ਤਵਾਰ ਪਰਜੋ ਧਰ ਭੂਪਤਿ ਹਾ ਰਵਿ ਹਾ ਸਸਿ ਹਾ ਮੁਖ ਚਾਰੋ। ਫੇਰ ਸੋਂ ਕਾਹੇਕੋ ਪ੍ਰਾਨ ਨਿਕਾਰਤ ਸੂਧੇ ਹੀ ਜੀ ਕਿਉਂ ਨ ਲੇਤ ਹਮਾਰੋ ॥ ੨੦ ॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ–ਜਜੋਂ ਤਰਫੈ ਰਨਮੈਂ ਭਟਿ ਘਾਇਲ, ਜਜੋਂ ਕਰ ਸਾਇਲ ਸਿੰਘ ਚਬਾਯੋ। ਜਜੋਂ ਬਿਨ ਨੀਰਹਿ ਮੀਨ ਦਸਾ, ਮਾਨੋਕਾਲ ਕਰਾਲ ਭੁਜੰਗਨਿ ਖਾਯੋ। ਜਜੋਂ ਸਸਿ ਰਾਹੁ ਗ੍ਰਸਜੋ ਨ ਤਜਜੋ ਪੁਨਿ, ਜਜੋਂ ਅਧਫਾਸ ਗਰੇ ਦੁਖ ਪਾਯੋ। ਪੌਨ ਚਲੇ ਰਵਿ ਜਜੋਂ ਜਲ ਮੈ ਨ੍ਰਿਪ, ਕੇਕਈ ਕੇ ਬਰ ਯੋਂ ਤਰਫਾਯੋ ॥ ੨੧ ॥

(ਦਸਰਥਉਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਲੀਜੀਏ ਸਮਾਜ ਸਬ ਦੇਸਨ ਕੋ ਰਾਜ ਆਜ, ਹੌ ਭਿਖਾਰੀ ਭਯੋ ਅਬ ਰਾਮ ਭੀਖ ਹੌਂ ਲਹੌਂ। ਜੋ ਕਹੋ ਤਿਹਾਰੇ ਗਾਊਂ ਭੀਖ ਮਾਂਗ ਖਾਊਂ ਜੋ ਪੈ ਰਾਮ ਸੰਗ ਰਹੇ ਤੌ ਅਨਕ ਦੁਖ ਹੌਂ ਸਹੌਂ। ਜੌਂ ਨ ਹੌਂ ਸੁਹਾਊ ਸੰਗ ਰਾਮ ਲੈ ਬਿਦੇਸ ਜਾਊਂ, ਪ੍ਰਾਨ ਜਾਤ ਨਾਰਿ ਸੁਨਿ ਬਾਤ ਏਕ ਹੌਂ ਕਹੌਂ। ਰਾਜ ਤੇਰੇ ਪੂਤ ਕੋ ਨ ਕੀ-ਜੀਏ ਕਸੂਤ ਪੂਤ, ਰਾਮਕੋ ਕਹਾਂ ਪਰਾਧ ਰਾਮ ਘਰ ਹੀ ਰਹੌਂ।੨੨

(ਕੇਕਈਉਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ–ਕਜੌਂ ਦੁਖ ਪਾਵਤ ਹੋ ਬਰ ਦੇਤ, ਸੁ ਮੋਹਿ ਕਹੇ ਪ੍ਰਭੁ ਤੇ ਅਬ ਦੇਈ। ਰਾਜਨ ਜੇ ਜੀਅ ਮਾਹਿ ਰੁਚੇ ਬਰ, ਮਾਂਗ ਲਏ ਤੁਮਤੇ ਅਬ ਤੇਈ। ਜੋ ਨਰ ਬੋਲ ਨਿਬਾਹਤ ਹੈਂ, ਸਿਰ ਆਨ ਪਰੈ ਘਰੀ ਸੋ ਵਹ ਖੇਈ। ਕੈ ਅਬ ਫੇਰ ਕਹੋ ਮੁਖ ਕੇਕਈ, ਮੈ ਬਰ ਤੋਹਿ ਨ ਦੇਨ ਕਹੇਈ॥ ੨੩॥

[ਦਸਰਥਉਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ–ਜਾਨਤ ਹੋਂ ਜੀਅਮੈ ਸੁਨਿ ਕੇਕਈ, ਭੂਖਨ ਭੌਨ ਪਟੰ-ਬਰ ਲੈਂ ਹੈਂ। ਜਾਂ ਮੁਖ ਕੈ ਬਰ ਮਾਂਗਤ ਹੈ ਸੁਨ ਤਾਂ ਮੁਖ ਲੋਚਨ ਤੂੰ ਨ ਸਿਰੈ ਹੈਂ। ਜਾ ਦਿਨ 'ਰਾਮ ਬਸੈ ਬਨ ਤਾਂ ਛਿਨ, ਮੋਹਿ ਕਹੂੰ ਸੁਪਨੇ ਹੂੰ ਨ ਪੈਹੈਂ। ਤੇਰੋਈ ਪੂਤ ਸੁਨੈ ਯਹ ਬਾਤ ਪਿਸਾ-ਚਨੀ ਗਾਉਂ ਮੈ ਪਾਉ ਨ ਦੈ ਹੈ॥ ੨੪॥

[ਕੇਕਈਉਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ–ਬੋਲ ਨਿਬਾਹਨ ਕੋ ਹਰੀਚੰਦ, ਨਿਹਾਰਹੁ ਤੋ ਨ ਰਤੀ ਸੁਖ ਛੀਜੈ। ਔਰ ਦਧੀਚ ਸੁਰਾਂਕ ਬਲੀ, ਬਲ ਬਾਵਨਪਾਵਨ ਜਜੌਂ ਜਸੁ ਲੀਜੈ। ਰਾਜਨ ਪੂਤ ਸਮਾਨ ਦੋਊ ਪੁਨਿ, ਏਕੁ ਸੋ ਨੇਹੁ ਨ ਏਕ ਸੋ ਕੀਜੈ। ਕੌਨਸੀ ਹਾਨ ਭਈ ਤੁਮ ਕੋ, ਛਿਤ ਏਕਹਿ ਦੈ ਬਨ ਏਕਹਿ ਦੀਜੈ॥ ੨੫॥

[ਦਸਰਥਉ ਵਾਚ]

ਕਬਿੱਤ–ਪ੍ਰਾਨ ਚਾਹੈਂ ਪ੍ਰਾਨ ਲੈ ਨਿਦਾਨ ਜਿਨ ਕਰੋ ਅਬ, ਦੇਨ ਕਹੇ ਸਾਚ ਪੈ ਤੂੰ ਬੋਰਤ ਸਮਾਜ ਕੋ। ਦੇਖ ਰਿਖਰਾਜ ਕੁਲਪੂਜ ਬਾਲਮੀਕ ਆਜ, ਬੋਲਨ ਗਏ ਹੈਂ ਰਾਮਚੰਦ ਜੂ ਕੋ ਰਾਜ ਕੋ। ਭਲੋ ਪਗ ਧਾਰੈ ਪਾਇਆਇਸ ਸਿਧਾਰੈ ਬਨ, ਭਰਤ ਬੁਲਾਓ ਰਾਜਾ ਰਾਜ ਕਾਜ ਸਾਜ ਕੋ। ਰੋਯੋ ਬਿਕਰਾਲ ਕਾਲ ਬਜਾਲ, ਖਾਯੋ ਲੋਟੈ ਧਰ ਦੇਖੋ ਕਵਿ ਰਾਮ ਹੋਂ ਬਹਾਊਂ ਐਸੀ ਲਾਜ ਕੋ॥ ੨੬॥

[ਕਵਿਉ ਵਾਚ]

ਦੋਹਰਾ–ਵਹਿ ਸਾਪਨਿ ਯਹਿ ਸਾਧ ਨ੍ਰਿਪ, ਪਰਿਯੋ ਅਟਪਟੋ

ਕਾਮ। ਵਹਿ ਕਾਟੈ ਯਹ ਮਰ ਜੀਐ ਸੁਧਾ ਰਾਮ ਲੈ ਨਾਮ॥੨੭।
ਸੋਰਠਾ*–ਇਕ ਤੀਅ ਉਹ ਅਨੁਹਾਰ, ਸਬ ਹੀ ਜੁਗ ਕਵਿਰਾਮ ਕਹਿ। ਪਤਿ ਹਤਿ ਪੂਤ ਨਿਕਾਰ, ਆਨੰਦ ਕਰ ਜੀਅ ਜਲ ਪੀਐ ॥ ੨੮ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਸੋਚ ਰਹਯੋ ਮਨ ਮੈ ਤਬ ਭੂਪਤਿ,ਕੇਕਈ ਇ ਬਰ ਕਾਹੇ ਤੇ ਮਾਂਗੈ। ਕੌਨ ਸਮੈ ਜੁਗ ਬਜ੍ਰ ਪਰੈ ਯਹਿ, ਹੈ ਨ ਭਲੀ ਸੁ ਬਿਚਾਰਨ ਲਾਗੈ। ਆਇ ਗਈ ਫਿਰਕੈ ਮਨ ਮੈ, ਰਿਖਿ ਸਾਪ ਦਯੋ ਸੋਈ ਆਵਤ ਆਗੈ। ਯਾਹੀ ਤੇ ਰਾਮ ਬਿਯੋਗ ਛੁਟੈ ਤਨੁ, ਜਾਨਤ ਹੌ ਘਰ ਤੇ ਸੁਖ ਭਾਗੈ॥ ੨੯ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਤੌ ਲਗ ਸੰਗ ਲਏ ਰਘੁਬੀਰਹਿ ਆਪ ਬਸਿਸ੍ਟ ਧਰੇ ਕਰ ਬਾਹੀ। ਬੇਦ ਸਪੁੰਜ ਪਢੈ ਦ੍ਵਿਜ ਮੰਡਲ, ਰਾਮਹਿ ਫੂਲ ਭਈ ਮਨ ਮਾਂਹੀ। ਚੰਦ੍ਰਮੁਖੀ ਬਨਤਾ ਚਢ ਕੋਠਨਿ, ਦੇਖ ਸ-ਰੂਪ ਸਭੈ ਬਲਿਜਾਹੀਂ। ਬਾਜਤ ਢੋਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਬਢੀ ਧੁਨਿ ਭੀਤਰ ਕੀ ਧੁਨਿ ਕੀ ਸੁਧ ਨਾਹੀਂ ॥ ੩੦ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਦੁਆਰ ਕੁਲਾਹਲ ਭੌਨ ਸੁਨਯੋ ਤਬ,ਕੇਕਈ ਰਾਜਹਿ ਯੌ ਸਮਝਾਵੈ। ਆਯੋ ਹੈ ਰਾਜਕੇ ਕਾਜ ਬਡੋ ਸੁਤ, ਜਾਇ ਬਸੈ ਬਨ ਆਇਸ ਪਾਵੈ। ਦੈ ਦੋਊ ਹਾਥ ਕਪਾਲਹਿ ਮਾਰਤ, ਭੌਹਨ ਸੋਂ ਕਹਯੋ ਜੋ ਤੁਹਿ ਭਾਵੈ। ਜੇ ਮੁਖ ਰਾਮਹਿ ਰਾਜ ਕਹਯੋ ਸੁਨ ਤਾਂ ਮੁਖ ਕਯੋਂ ਬਨਬਾਸ ਪਠਾਵੈ ॥ ੩੧ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਯੌਂ ਕਹਿ ਮੋਨ ਭਜੀ ਅਜ ਨੰਦਨ, ਕੇਕਈ ਰਾਜ ਰਮੂਜ ਸੀ ਪਾਈ। ਹੈ ਤਤਕਾਲ ਤਜਯੋ ਪਤਿ ਲੋਟਤ,ਆਨੰਦ ਆਜ ਹੀਏ ਨ ਸਮਾਈ। ਦੌਰ ਕੈ ਪੌਰ ਮੈ ਬੋਲਿ ਬਸਿਸ੍ਟਹਿ ਰਾਮ ਚਿਤੈ ਯਹਿ ਬਾਤ ਸੁਨਾਈ। ਮੋਹਿ ਦਏ ਬਰ ਦ੍ਵੈ ਇਨਕੋ ਬਨ, ਮੋ ਸੁਤ ਕੋ ਅਪਨੀ ਠਕੁਰਾਈ ॥ ੩੨ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਬਾਤ ਸੁਨੀ ਕੁਲਪੂਜ ਰਹਯੋ ਚਕਿ, ਸ੍ਵਾਸ ਭਰਯੋ ਮੁਖ

---

* ਪਾਠਾਂਤਰ-ਇਕ ਤਿਅ ਓਹ ਨਿਹਾਰ ਯਾ ਇਕਤੀਅ ਓਹ ਆਨੰਦ ਹਾਰ ਯਾ ਇਕ ਤਿਅ ਉਹ ਅਨੁਹਾਰ ਅਥਵਾ ਇਕ ਤਿਆ ਓਹ ਅਨਿਹਾਰ

ਰਾਮ ਨਿਹਾਰੀ । ਆਇਸ ਹੋਇ ਕਹੋਂ ਨ੍ਰਿਪ ਸੋਂ ਚਲਿ, ਔਰ ਹੁਤੀ ਅਬ ਔਰ ਬਿਚਾਰੀ । ਬੋਲਉਠੀ ਰਿਖਿ ਸੋਂ ਤਬ ਕੇਕਈ ਸਾਚ ਕਹੌਂ ਮੋਹਿ ਸੌਂਹਿ ਤਿਹਾਰੀ । ਭੂਪ ਕਹੀ ਜਿਨ ਮੋਹਿਮਿਲੈ ਬਨਜਾਇ ਬਸੈ ਕਹੋ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੀ ॥ ੩੩ ॥

ਸਵੈਯਾ-ਸੋ ਰਿਸਕੈ ਗਈ ਭੀਤਰ ਭੌਨ, ਸੁਤੇ ਬਨ ਭੂਪਤ ਸੋਂ ਨ ਮਿਲਾਏ । ਬੈਠ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕੀਓ ਤਿਹ ਠੌਰ ਤੇ, ਤਾਤ ਕੇ ਬੋਲ ਲੈ ਮਾਥ ਚਢਾਏ । ਸੋਕ ਭਰੇ ਰਿਖਿ ਲੋਗਨ ਸੋਂ ਕਹੈਂ, ਰਾਜ ਰਹਯੋ ਬਨਬਾਸ ਪਠਾਏ । ਰਾਜਨ ਰਾਜ ਦੀਓ ਲਘੁਬੀਰਹਿ, ਯੌਂ ਰਘੁਬੀਰ ਫਿਰੇ ਘਰ ਆਏ ॥ ੩੪ ॥

[ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ–ਆਇ ਕੈ ਧਾਮ ਬੁਲਾਇ ਸਬੈ ਦ੍ਵਿਜ, ਦਾਨ ਦੀਓ ਜੁ ਹੁਤੋ ਘਰ ਮਾਹੀਂ ॥ਸੀਅ ਸੌਂ ਬਾਤ ਕਹੀ ਸਬ ਰਾਮ,ਸੁਨੇ ਦੁਖਸੋ ਦੋਊ ਨੈਨ ਬਹਾਹੀਂ । ਕਾਹੇ ਕੋ ਰੋਵਤ ਹੋ ਸੁਨਿ ਮਾਨਨਿ, ਜੋ ਕਿਛੁ ਅੰਕ ਲਿਖੇ ਨ ਮਿਟਾਹੀਂ । ਸਾਸ ਕੀ ਸੇਵ ਭਲੇ ਕਰੀਓ ਅਬ ਹੌਂ ਹੂੰ ਚਲਯੋ ਹੋਂ ਬਿਦਾ ਕੋ ਤਹਾਂਹੀ ॥ ੩੫ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਔਰ ਕਹੈ ਨ ਰਹੈ ਮਨ ਤੋਹਿ ਤੋ ਜਾਹਿ ਪਿਤਾ ਘਰ ਆਜ ਪਠਾਊਂ । ਜਯੋਂ ਸੁਖ ਤੋਹਿ ਕਟੈ ਸੁਨ ਸੁੰਦਰਿ, ਸੋ ਸੁਖ ਆਇਸ ਦੇਹ ਬਨਾਊਂ । ਹੌਂ ਬਸਕੈ ਬਨ ਭੂਪਤਿ ਕੋ ਸੁਣ,ਕੇਕਈ ਕੇ ਰਿਣ ਤੇ ਛੁਟਕਾਊਂ । ਕਾਲਹੀ ਰਾਜ ਕਰੋਂ ਮਿਲ ਤੋ ਸੰਗ ਤਾਤ ਕੋ ਬੋਲ ਕੀਏ ਫਿਰ ਆਊਂ ॥ ੩੬ ॥

[ਕਵਿਉਵਾਚ]

ਦੋਹਰਾ–ਬਿਦਾ ਭਏ ਬਨ ਕੋ ਜੁਗਲ, ਪੂਤ ਕੇਕਈ ਹੇਤ । ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਪਤਿ ਭੁਜ ਠੋਕ ਕੈ, ਬਿਦਾ ਜੋ ਇਨਕੋ ਦੇਤ ॥ ੩੭ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਦੇਵਨ ਕੇ ਦੁਖਕੋ ਸੀਅ ਕੇ ਸੁਖ ਕੋ ਅਰ ਬਾਲੀ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨਨ ਹੀਕੋ । ਰਾਵਨ ਕੇ ਦਸਸੀਸਨ ਕੋ ਅਰ ਈਸਕੇਬੋਲਹ ਬੋਲਕੈਂ ਨੀਕੋ । ਮੀਚ ਮਰੀਚ ਮੁਨੀਸ਼ਰ ਕੋ ਜਸੁ ਬੋਲ ਬਿਭੀ- ਖਨ ਲੰਕ ਮਹੀਕੋ । ਤਾਤ ਬਿਦਾ ਦਈ ਰਾਮਹਿ ਜੀਸੰਗ ਰਾਮ ਦਈ ਤਬਹੀ ਸਭਹੀ ਕੋ ॥ ੩੮ ॥

[ਲਛਮਨਉ ਵਾਚ]

ਦੋਹਰਾ—ਕਟਿ ਨਿਖੰਗ ਕਸ ਧਨੁਖ ਕਰ ਲਛਮਨ ਅਤਿ ਰ-
ਣਧੀਰ। ਔਰ ਹੁਤੀ ਔਰੈ ਭਈ ਅਬ ਚਲੀਏ ਰਘੁਬੀਰ॥੩੯॥

[ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉ ਵਾਚ]

ਸੋਰਠਾ—ਕਹੀ ਬੀਰ ਸੋ ਬਾਤ ਨਿਕਟ ਬੋਲ ਰਘੁਬੰਸ ਮਣਿ।
ਤੁਮਹਿ ਕਹਜੋ ਨਹਿਤਾਤ ਰਾਜਕਰੋ ਘਰ ਹੀ ਰਹੋ ॥ ੪੦ ॥

[ਲਛਮਨਉ ਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ—ਦਾਸ ਕਰੈ ਬਿਨਤੀ ਸੁਨ ਨਾਥ ਹੌਂ ਸਾਥ ਤਜੋ ਨਹਿ
ਪਾਇ ਗਹੋਂ। ਤੁਮ ਰਾਜਕੀ ਬਾਤ ਕਹੀ ਸੁ ਸਹੀ ਅਬ ਫੇਰਕਹੋ
ਤਬ ਦੇਹ ਨ ਹੌਂ। ਅਬ ਮੋਹਿ ਬਡੋ ਦੁਖ ਹੈ ਸਬ ਆਂਗਨ ਜੀਵਤ
ਲੌ ਇਕ ਬਾਤ ਕਹੋਂ। ਬਨ ਕੇ ਚਲਤੇ ਬਨ ਡੀਲ ਕੀ ਛਾਹਿ
ਰਹੋ ਤੋ ਰਹੌਂ ਘਰ ਹੌਂ ਨ ਰਹੌਂ ॥ ੪੧ ॥

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉ ਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ—ਸਾਚ ਸਬੈ ਤਊ ਏ ਬਨ ਕੇ ਦੁਖ ਬੀਰ ਸਹੋ ਰਘੁਬੀ-
ਰ ਕੀ ਦੇਹੀ। ਪਾਇਨ ਕੋ ਚਲਬੋ ਛਿਤ ਕਾਕਰ ਧਾਮ ਰਹੋ
ਪਿਤ ਕੀ ਸੁਧਿ ਲੇਹੀ। ਤਾਲ ਤਮਾਲ ਪਖਾਂਨ ਨਦੀ ਅਹਿ-
ਸਿੰਘ ਧਰਾਧਰ ਹੋਇ ਸਨੇਹੀ। ਤੂੰ ਸੁ ਕੁਮਾਰ ਸਬੈ ਅੰਗ ਕੋਮਲ
ਦੇਖ ਸੁਮੋਹਿ ਬਡੋ ਦੁਖ ਏਹੀ ॥ ੪੨ ॥

[ਲਛਮਨਉ ਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ—ਜਾਨਤ ਹੋ ਸਬ ਕੇ ਜੀਅ ਕੀ ਪ੍ਰਭੁ ਸੰਗ ਤਜੇ ਮੁਹਿ
ਕਜੋਂ ਬਨ ਐਹੈ। ਜੌਂ ਹਠਿ ਕੈ ਤਜ ਹੋ ਮੁਹਿ ਰਾਘਵ ਸੋ ਹਠਿਕੈ
ਸੰਗ ਪ੍ਰਾਨ ਪਠੈ ਹੈ। ਜੇ ਦੁਖ ਨਾਥ ਕਹੇ ਤੁਮਰੇ ਸੰਗ ਤੇ
ਸੁਖ ਸੇ ਦਿਨ ਰੈਨ ਸਬੈ ਹੈਂ। ਰਾਮਹਿ ਛਾਡ ਕਹੋ ਕਬਹੂੰ ਅਬਲੌ
ਅਰ ਆਗੇ ਹੂੰ ਕੋ ਸੁਖ ਪੈ ਹੈ ॥ ੪੩ ॥

[ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ—ਜਾਨਕੈ ਪ੍ਰੀਤ ਸਹੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕਹੀ ਸੁਨ ਬੀਰ ਕਰੀ
ਕਠਨਾਈ। ਤੋ ਸੰਗ ਮੋਹਿ ਨ ਹੈ ਬਨ ਕੋ ਦੁਖ ਹੈ ਹੀਅ ਮੈ ਸੀ-
ਅ ਕੀ ਦੁਚਿਤਾਈ। ਰੋਵਤਿ ਨੈਨਨ ਤੇ ਜਲ ਡਾਢ ਅਜੌ ਘਰ
ਹੈਂ ਨ ਚਲੇ ਬਨ ਧਾਈ। ਸੌਂਪ ਚਲੋਂ ਨਿਜਮਾਤ ਕੇ ਹਾਥ ਸੁ

ਰਾਮ ਬਿਚਾਰ ਇਹੈ ਠਹਰਾਈ ॥ ੪੪ ॥

(ਸੀਤਾਉਵਾਚ)

ਦੋਹਰਾ–ਸੁਨਿ ਸੀਤਾ ਬਿਲਖੀ ਬਦਨ ਸੰਗ ਛੁਡਾਵਤਿ ਮੋਹਿ
ਸ਼ੇਖ ਅਸ਼ੇਖ ਧਰਾ ਧਰੀ ਕਜੋਂ ਭਾਵਤ ਹੈ ਤੋਹਿ ॥ ੪੫ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਰਵਿ ਪਾਵਕ ਸੀਅਰਾਹਿ ਤਪੈ ਤਪਨ ਜਜੋਂ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ।
ਸਿੰਧੁ ਸੁਕਾਹਿ ਸੁ ਬਾਹਿ ਤੌਂ ਨ ਸੰਗ ਤਜਿ ਸੀਅ ਰਹੈ ॥ ੪੬ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਦੇਖੇ ਮੁਖ ਜੀਊਂ ਬਿਨ ਦੇਖੇ ਨੈਨਾ ਸੀਊਂ ਦੋਊ ਪਾ-
ਨੀਓਂ ਨ ਪੀਊਂ ਤਾਤਮਾਤ ਧਾਮਕੋ ਚਹੈ। ਐਸੀ ਬਿਪਰੀਤ ਬਾਤ
ਔਰ ਹੂੰ ਸੋਂ ਕਹੋ ਨਾਥ ਸੰਗ ਜੇ, ਨ ਗਹੋਂ ਪ੍ਰਾਨ ਆਨ ਜਮ ਮੋ
ਗਹੈ। ਕੌਨ ਕਾਜ ਆਜ ਪੁਰਹੂਤ ਕੋ ਸਮਾਜ ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਘਰ
ਨਾਹੀਂ ਸੋਈ ਰਾਜ ਨਾਗ ਜਜੋਂ ਦਹੈ। ਜੋਗ ਕੀ ਜੁਗਤਿ ਮੈਂ ਤੋ
ਆਜ ਹੂੰ ਤੇ ਜਾਨੀ ਰਾਨੀ ਕੌਸਲਜਾ ਕੇ ਪਾਸ ਪਟਰਾਣੀ ਹੋਇ
ਸੋ ਰਹੈ ॥ ੪੭ ॥

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ–ਭੂਖ ਸਹੈ ਨਿਸ ਰੂਖ ਬਸੈ ਨ ਮਯੂਖ ਲਗੈ ਰਵਿਕੀ
ਦੁਖ ਪਾਵੈ। ਪਾਇ ਚਲੈ ਸਰਤਾ ਗਿਰ ਕਾਨਨ ਮੇਹੁ ਤੁਖਾਰ
ਪਰੈ ਨ ਜਨਾਵੈ। ਸਾਸ ਕੇ ਧਾਮ ਲੌ ਜਾਤ ਕ੍ਰਿਸੋਦਰ ਹਾਰਪਰੈਂ
ਤੋਹਿ ਕੌਨ ਉਠਾਵੈ ॥ ਹੈ ਬਨ ਕੋ ਬਸਬੋ ਦੁਖ ਕੋ ਸੁਨ ਤੋਹਿ
ਚਲੈ ਕਹੁ ਕਜੋਂ ਬਨ ਆਵੈ ॥ ੪੮ ॥

[ਸੀਤਾਉਵਾਚ]

ਕਬਿੱਤ–ਪਾਤ ਫਲ ਖਾਊਂ ਸਿੰਘ ਸਾਂਪ ਤੇ ਡਰਾਊਂ ਨਾਹੀਂ ਪਾਛੇ
ਨਿਜਕਾਊਂ ਕਠਨਾਈ ਸਬ ਜੀ ਸਹੌਂ। ਬਾਕੇ ਚਾਪੋਂ ਪਾਉਂ ਧੂਪ
ਲਾਗੈ ਹਾਂਕੋ ਬਾਉ ਨਾਥ ਸੰਗ ਪਰੈ ਆਪਦਾ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤ ਹੌ
ਸਹੌਂ। ਜੌ ਨ ਮੈ ਸੁਹਾਊਂ ਮੁਖ ਦੇਖੇ ਦੂਰ ਚਲੀ ਜਾਊਂ ਬਸੋਂਏਕ
ਗਾਊਂ ਚਲੇ ਚਲੌਂ ਰਹੇ ਹੌ ਰਹੌਂ। ਜੂਠਨ ਚਬਾਂਊ ਜੌ ਨ ਦੇਹੁ
ਮਰਜਾਊਂ ਰਾਮ ਸਾਥ ਪੈ ਨਾ ਤਜੌਂ ਰਘੁਨਾਥ ਬਾਤ ਹੌਂ
ਕਹੌਂ ॥ ੪੯ ॥

[ਲਛਮਨੋਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ—ਤਾਤ ਕਹਜੋ ਬਨਬਾਸ ਤੁਮੈ ਤੁਮ ਮੋਹਿ ਕਹੋ ਬਨ ਹੌਂ ਫਿਰ ਆਊਂ। ਕੇਤਕ ਬਾਤ ਸੁਨੋ ਮੇਰੇ ਨਾਥ ਹੌਂ ਭੋਹਨ ਕੋਨੈਕ ਆਇਸ ਪਾਊਂ। ਸੀਅ ਸੋ ਰਾਜ ਕਰੇ ਜੁਗ ਲੌ ਪਥ ਤੇ ਭਰਤੈ ਮਿਲ ਹੌਂ ਉਲਟਾਊਂ॥ ਜੁਝ ਮਰੌਂ ਕਿ ਕਰੌਂ ਪ੍ਰਭੁ ਕਾਰਜ ਤੌ ਅਪਨੋ ਮੁਖ ਆਨ ਦਿਖਾਊਂ॥ ੫੦॥

[ਰਾਮਜੰਦ੍ਰਉਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ—ਏਕ ਪਰੈ ਦੁਖ ਸੋ ਸਿਰ ਲੈ ਸਹੀਏ ਦੁਖ ਜਾਨਤਆਇ ਛਠੀ ਹੈ। ਜਾਇਕੈ ਬਜਾਹ ਜੰਜਾਲ ਕੀਓ ਭਾਈ ਭਾਲ ਕੇ ਅੰਕ ਨ ਬਾਹ ਲਠੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕਹੈ ਦੁਖ ਕੀ ਉਰ ਮੈ ਚਹੁੰ ਓਰਨਿ ਤੇਜ ਭਠੀ ਹੈ। ਤਾਤ ਕੀ ਸੋਗਤਿ ਮਾਤਕੀਓ ਮਤਿ ਭ੍ਰਾਤ ਚਲਜੋ ਅਬ ਨਾਰ ਹਠੀ ਹੈ॥ ੫੧॥

ਸਵੈਯਾ—ਬੀਰਹਿ ਜੌ ਕਹੋਂ ਤੂੰ ਘਰ ਹੀ ਰਹੁ ਸੋ ਮੁਹਿਯੌਂ ਕਹਿਕੈ ਸਮਝਾਵੈ। ਹੌ ਬਨ ਜਾਊਂ ਰਹੋ ਤੁਮ ਹੀ ਘਰ ਤਾ ਤਨ ਦੇਖਬਡੋ ਦੁਖ ਆਵੈ। ਜੋ ਸੀਅ ਸੋ ਫਿਰ ਬਾਤ ਕਹੋਂ ਘਰ ਆਪ ਰਹੈ ਸੰਗ ਪ੍ਰਾਣ ਪਠਾਵੈ। ਹੈ ਇਹ ਭਾਂਤ ਕਸੂਤ ਸਬੈ ਪੁਨਿ ਤਾਂ ਪਰ ਰਾਮ ਸਪੂਤ ਕਹਾਵੈ॥ ੫੨॥

[ਕਵਿਓਵਾਚ]

ਦੋਹਰਾ—ਲਛਮਨ ਸੀਅ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ ਸੁਨ ਰਾਘਵ ਰਨਧੀਰ। ਦੁਖ ਅੰਧੇਰ ਕਜੋਂ ਛ੍ਵੈ ਸਕੇ ਕਰ ਦੀਪਕ ਰਘੁਬੀਰ॥੫੩॥

ਸੋਰਠਾ—ਦੇਖੀ ਵਟਿਕ ਪਿਛੋਰਿ ਸੰਗ ਨ ਛਾਡਤ ਬੀਰ ਤੀਅ॥ ਦੇਵਨ ਸੋ ਕਰ ਜੋਰਿ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਪਤਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰੈ॥ ੫੪॥

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ—ਸ੍ਰੀ ਸਵਿਤਾ ਪ੍ਰਭੁ ਸੀਤਲਤਾ ਭਜ ਰਾਹ ਸਖੇ ਲਘੁਤਾ ਕਛੁ ਪਾਊਂ॥ ਬੀਰ ਸਮੀਰ ਹਰੋ ਤਨ ਪੀਰ ਅਧੀਰਨ ਹੋਂ ਨ ਕਹੋਂ ਨ ਕਹਾਊਂ। ਹੇ ਬਨ ਤੂੰ ਨਿਜਕਾਇ ਕਛੂ ਗਿਰ ਰੇ ਤਜ ਮਾਰਗ ਜਾਹਿ ਅਗਾਊਂ। ਜਾਨਕੀ ਸੰਗ ਕਹੇ ਚਲਿਬੋ ਅਬ ਕੋਮਲ ਹੋਹ ਧਰਾ ਤੁਰਤਾਊਂ॥੫੫॥

[ਕਵਿਓਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਜਹ ਨੈਕ ਭਈ ਸੁਧਿ ਤੌ ਲਗ ਬੋਲ ਉਠਜੋ ਜਲ ਬੂਡ ਮਰੌਂ । ਅਬ ਕੈ ਤਨ ਛਾਡ ਚਲੌ ਦਿਵਕੋ ਦੁਖ ਰਾਮ ਬਿਨਾ ਕਿਹ ਭਾਂਤ ਭਰੌਂ । ਸਬ ਜੇ ਘਰ ਮੈ ਹਯ ਹੈ ਰਥ ਸਿੰਧੁਰ ਲੈ ਬਨ ਮੈ ਬਸ ਰਾਜ ਕਰੌਂ । ਭਾਈ ਕੈ ਕੋਊ ਆਨ ਕਹੈ ਰਹੇ ਰਾਘਵ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਫੇਰ ਧਰੌਂ ॥ ੫੬ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਤਾਤ ਦਯੋ ਰਥ ਤਾਂ ਚਢ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਸੁ ਮਾਤ ਕੇ ਮੰਦਿਰ ਆਏ । ਸੰਗ ਲਏ ਲਘੁਬੀਰ ਸੀਆ, ਨ ਰਹੇ ਘਰ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਸਮਝਾਏ । ਧਾਇਕੇ ਪਾਂਇ ਗਹੇ ਕਹੀ ਬਾਤ, ਸੁਨੀ ਤਿਨ ਰੋਇਕੈ ਕੰਠ ਲਗਾਏ । ਦੇਖਹੁ ਕਾਲ ਭੁਜੰਗ ਡਸਜੋ ਜਗ ਮਾਨਸ ਕੋ ਜਗਦੀਸ ਰੁਵਾਏ ॥ ੫੭ ॥

[ਕੌਸਲਜਾਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ–ਪੂਤ ਰਹੋ ਬਲਿਜਾਉਂ ਪੀਓ ਜਲ, ਬਾਤ ਸਬੈ ਸਮਝਾਇ ਕਹੋ । ਸੁਨ ਮਾਤ ਬੁਲਾਇ ਕੈ ਰਾਜਕੋ ਮੋਹਿ, ਕਹਜੋ ਬਹੁਰੋ ਬਨਬਾਸ ਗਹੋ । ਧਰ ਸੀਸ ਲਈ ਸੁ ਕਰੀ ਅਬ ਹੀ, ਤੁਮ ਦੇਹੁ ਬਿਦਾ ਨ ਬਿਲੰਬ ਚਹੋਂ । ਸੁਭ ਚੰਦਨ ਅੱਛਤ ਭਾਲ ਲੰਗਾਇ ਕੈ, ਦੇਹੁ ਅਸੀਸ ਖਵਾਇ ਦਹੋਂ ॥ ੫੮ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਬੈਠੋ ਬਲਿਜਾਊਂ ਮਾਤ ਲੋਚਨ ਸਿਰਾਹੁਗਾਤ, ਲਛਮਨ ਸੀਤਾ ਸੰਗ ਰਾਘਵ ਸੁਹਾਏ ਹੋ । ਰੂਖੇਸੇ ਬਦਨ ਤੁਮ ਤੀਨੋ ਕੁਮਲਾਨੇ ਫੂਲ ਕਹੋ ਕਾਟ ਡਾਰੀ ਤੁਮ ਕੌਨੇ ਬਿਲਖਾਏ ਹੋ । ਰਾਜਾਕੇ ਬਚਨ ਬਨਬਾਸ ਆਜ ਤਜਾਗ ਰਾਜ, ਬੋਲ ਸੁਨ ਬੂਢਨ ਕੇ ਭਲੇ ਉਠ ਧਾਏ ਹੋ । ਖੇਲ ਰਸ ਮਾਤੇ ਤਬ ਬੋਲੇ ਹੂੰ ਨ ਆਵਤ ਹੋ ਵਾਰ ਫੇਰ ਡਾਰੀ ਆਜ ਆਪ ਹੀ ਤੇ ਆਏ ਹੋ ॥ ੫੯

ਕਬਿੱਤ–ਤਬ ਤੌ ਨ ਦੇਖੇ ਜਬ ਰਾਜ ਰਿਖਿ ਸੰਗ ਰਾਮ ਲਛਮਨ ਹੂੰ ਕੋ ਲੈ ਸਿਧਾਰੇ ਅਰਿ ਨਾਸ ਕੋ । ਬਹੁਰੋ ਪਰਸਰਾਮ ਸੰਗ ਬਕਬਾਦ ਭਯੋ ਤਰਸਤ ਰਹੇ ਨੈਨਾ ਕੀਨੋ ਬਿਧਿ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ । ਰੋਵਤ ਪੁਕਾਰ ਰਾਮ ਕੰਠ ਲਪਟਾਇ ਮਾਥੋ ਚੂੰਮ ਜਾਨਕੀਕੋ ਲੇਤ ਊਰਧ ਉਸਾਸ ਕੋ । ਸੁੰਦਰ ਸਪੂਤ ਮੇਰੇ ਬਨੇ ਸੂਤ ਮੈਂ ਨ ਦੇਖੇ,

ਭਰਿ ਭਰਿ ਨੈਨਾ ਜਾਤ ਚਲੇ ਬਨਬਾਸ ਕੋ ॥ ੬੦ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਕੇਕਈ ਕੇ ਬਸ ਹ੍ਵੈ ਬਿਖ ਕੋ ਘਟਿ, ਪੀ ਨਿਬਰਜੋਕਿ-ਧੋਂ ਪੀਵਤ ਹੈ। ਕਿਧੋਂ ਤਾਹੀਕੋ ਬੋਲ ਲਗਜੋ ਉਰ ਨਾਗ ਸੋਂ ਕਾਟ ਗਯੋ ਅਬ ਖੀਵਤਹੈ। ਜੀਅ ਜਾਨਤ ਹੌਂ ਕਛੂਐਸੀਭਈ ਗਤਿ ਜਜੋਂ ਬਿਨ ਤੇਲਹਿ ਦੀਵਤ ਹੈ। ਸਖੀ ਕੈਸੇ ਕੈ ਰਾਮਹਿ ਜਾਨ ਕਹਜੋ ਬਨ, ਦੇਹ ਛੁਟੀ ਕਿਧੋ ਜੀਵਤ ਹੈ ॥ ੬੧ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਭਸਮ ਲਗਾਓਂ ਗਾਤ ਚੰਦਨ ਉਤਾਰੋ ਤਾਤ, ਕੁੰਡਲ ਉਤਾਰੋ ਕਾਨ ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਪਹਿਰਾਇਦਜੋਂ। ਜਟਾਊਸਵਾਰੋਕੇਸ ਗੋਰਖ ਕੋ ਕਰੋ ਭੇਸ ਜਾਨਕੀ ਲਖਨ ਕੋ ਹੌਂ ਖਿੰਥਾ ਹੂੰ ਸਿਵਾਇਦਜੋਂ। ਖੱਪਰ ਲੈਹਾਬ ਹੌਂ ਹੀਂ ਭੀਖ ਮਾਂਗ ਆਨ ਦੇਊਂ, ਦੇਖੇ ਮੁਖ ਜੀਊਂ ਨਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਨਨ ਬਹਾਇ ਦਜੋਂ। ਏਤੀ ਸਬ ਕਰੋਂ ਪੈ ਨ ਨੈਨਨ ਤੇ ਟਰੋਂ ਰਾਮ, ਰਹੋ ਤਾਹੀਂ ਬਾਗ ਮੈ ਜੁ ਦ੍ਵਾਰੇਈ ਬਨਾਇ ਦਜੋਂ ॥ ੬੨ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਜਾਨਕੀ ਤਿਹਾਰੇ ਸੰਗ ਜਾਨਤ ਨ ਏਕੈ ਦੁਖ, ਯਾਂਕੇ ਸਬ ਲਾਂਡ ਬੇਟਾ ਬਨਹੂੰ ਮੈ ਸਹੀਓ। ਪਾਇਨ ਕੋ ਚਲਬੋ ਜਹਾਂ ਲੌ ਯਾਪੈ ਚਲਿਓ ਜਾਇ ਆਗੇ ਜਿਨ ਜੱਯੋ ਯਾਕੋ ਸੰਗ ਨਿਰ ਬਹੀਓ। ਲਛਮਨ ਜੂ ਕੋ ਮੁਖ ਭੂਖੋ ਨ ਰਹਨ ਦੀਜੋ ਆਵੈਕੋਊ ਇਤ ਤੌ ਸੰਦੇਸਨ ਕੋ ਕਹੀਓ। ਉਤਰਤ ਜੱਯੋ ਕਾਹੂ ਗਾਉਂ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਮੇਰੇ ਪੂਤ ਬਨਬਾਸੀ ਮੇਰੀ ਸੁਧ ਲੇਤੇ ਰਹੀਓ॥ ੬੩ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਕੈਸੇ ਦੁਖ ਸਹਿਓ ਜਾਇ ਕੌਨ ਸੋਂ ਪੁਕਾਰ ਕਹੋਂ ਕੈਸੀ ਉਰ ਲਾਗੀ ਆਗ ਸੁਨਤ ਅਚਾਨਕੀ। ਯਾਹੀ ਕੋ ਬੁਲਾਇ ਭਲੇ ਰਾਜ ਲੈ ਬਠਾਇ ਰਾਜਾ ਰਾਜ ਕਰੋ ਰਾਜਨੀਤ ਬੂਡੀਕੁਲਭਾਨ ਕੀ। ਰਾਨੀ ਪਛੁਤਾਇ ਮਰਜਾਇ ਹਾਇ ਹਾਇ ਦੇਖੋ, ਕੇਕਈ ਕੋ ਦੇਤ ਬਰ ਨੈਕ ਭੂਪ ਹਾ ਨ ਕੀ। ਕੈਸੇ ਰਹੀ ਦੇਹ ਜਰਿ ਖੇਹਿ ਨ ਉਡਾਨੀ ਰਾਮ ਬਿਦਾ ਹੋਤ ਰਾਮਚੰਦਲਖਮਨਜਾਨਕੀ॥੬੪
ਕਬਿੱਤ–ਏਕ ਕਾਮ ਕਰੋ ਮੇਰੇ ਦੁਖ ਕੋ ਜੋ ਹਰੋ ਰਾਮ ਤਾਤ ਮਾਤ ਆਇਸ ਮੈਂ ਭੇਦ ਹੂੰ ਨ ਕਹਿਓ ਹੈ। ਤਾਂਤੇ ਸੀਅ ਸੰਗ ਬੀਰ

ਲਛਮਨ ਲੈਕੇ ਪੂਤ ਮੇਰੇ ਧਾਮ ਰਹੋ ਯਾ ਮੈ ਮੀਤ ਧਨ ਰਹਿਓ ਹੈ। ਹੌਂ ਹੂ ਸੁਖ਼ ਪਾਊਂ ਤੁਮੈ ਕਾਹੂੰ ਨ ਦਿਖਾਊਂ ਦਸਰਥ ਜੂ ਕੇ ਜਾਨੇ ਤੁਮ ਬਡੋ ਬਨ ਗਹਯੋ ਹੈ। ਭੂਪੈ ਨ ਸੁਨਾਊਂ ਨ ਬੁਲਾਊਂ ਹੌਂ ਭਰਤ ਜੂਕੋ ਦੇਖੇ ਮੁਖ ਲੋਚਨ ਸਿਰਾਨੇ ਮਗ ਲਹਯੋ ਹੈ॥੬੫॥

[ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉ ਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ—ਮੈਂ ਧਰਕੈ ਸਬ ਸੀਸ ਲਈ ਬਤੀਆਂ ਤੁਮਰੀ ਸੁਨਕੈ ਮਨ ਮੈਂ। ਅਬ ਦੇਹੁ ਬਿਦਾ ਤੁਮ ਹੂੰ ਤਜ ਮੋਹਿ ਧਰੋਂ ਪਗ ਸੀਸ ਚਲੌਂ ਛਿਨ ਮੈਂ। ਘਰ ਬੈਠ ਰਹੋਂ ਸਬਲੋਕ ਕਹੈਂ ਅਜਹੂੰ ਮਨ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਮੈਂ। ਸੁਨ ਸਾਚ ਕਹੋਂ ਤੁਮ ਸੋਂ ਜਨਨੀ ਤਨਤੋ ਫਿਗ ਹੈ ਮਨ ਹੈ ਬਨ ਮੈਂ ॥ ੬੬ ॥

[ਕੌਸਲਯਾਉਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ—ਆਜ ਰਹੋ ਮੇਰੇ ਨੈਨ ਸਿਰਾਹੁ ਕਹੋ ਕਹਿ ਭੂਪਤਿ ਕੋ ਸਮਝਾਊਂ। ਕੇਕਈ ਕੋ ਇਹ ਭਾਂਤ ਦਏ ਬਰ ਰਾਮ ਰਹੈ ਘਰ ਹੌਂ ਬਰ ਪਾਊਂ। ਮੋਹਿ ਗਏ ਬਨ ਹੀ ਬਨ ਹੈ ਤੁਮ ਖੇਦ ਤਜੋ ਇਕ ਬਾਤ ਸੁਨਾਊਂ। ਜੌ ਘਟ ਪ੍ਰਾਨ ਰਹੇ ਸੁਨ ਮਾਤ ਤੌ ਕਾਲ ਹੀ ਪਾਇਨ ਸੀਸ ਛੁਹਾਊਂ ॥ ੬੭ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਰਾਮ ਹੇ ਸੁ ਚਲੇ ਸੰਗ ਲਛਮਨ ਚਲੇ ਸੀਤਾਚਲੀ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਬੈਠ ਰਹੇ ਨ ਪਰਾਤ ਹੋ। ਸਘਨ ਅੰਧੇਰੋ ਬਨ ਕੈਸੇ ਕੈ ਬਿਹੇਰੋ ਰਾਮ ਤੁਮ ਤੇ ਨਗਰ ਹੂੰ ਕੀ ਬੀਥਨਿ ਭੁਲਾਤ ਹੋ। ਕਬ ਹੂੰ ਨ ਮਾਰਗ ਚਲੇ ਹੋ ਸੁਕੁਮਾਰ ਦੋਊ ਨੈਕ ਹੂੰ ਕੇ ਸ੍ਰਮ ਪਾਏ ਗਾਤ ਕੁਮਲਾਤ ਹੋ। ਖਾਇਕੇ ਤਵਾਰ ਰਾਣੀ ਬੂਡੀ ਦੁਖ ਸਿੰਧ ਧਾਰ ਪਾਰ ਕੋ ਲਗਾਵੈ ਪੂਤ ਐਸੀ ਕੀਏ ਜਾਤਹੋ॥ ੬੮ ॥

[ਕਵਿਓ ਵਾਚ]

ਸੋਰਠਾ—ਬਹੁਤ ਰਹੀ ਸਮਝਾਇ ਰਹੇ ਨ ਮਾਤਾ ਬਚਨ ਕਹਿ। ਬਨ ਕੋ ਚਾਲੇ ਧਾਇ ਲਛਮਨ ਸੀਤਾ ਸੰਗਲੈ ॥ ੬੯ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਸੁਰ ਜਯੋਂ ਸੁਮੇਰ ਕੋ ਨਿਛਤ੍ਰ ਧ੍ਰੂਅ ਫੇਰਕੋ ਜਯੋਂ ਪਾਰਦ ਪਰੇਰ ਕੋ ਜਿਉਂ ਸਾਗਰ ਮਯੰਕ ਕੇ। ਜੈਸੇ ਗ੍ਰਿਹਿਗਾਸ ਕੋ ਭ੍ਰਮਰ ਕੰਜ ਬਾਸ ਕੋ ਬਿਯੋਗੀ ਤੀਅ ਪਾਸ ਕੋ ਜਯੋਂ ਬਲੀ ਦੌਰੈਰੰਕ ਕੋ

। ਚਾਂਪ ਸਰ ਲੱਛ ਕੋ ਸੁ ਮੰਤ੍ਰੀ ਨ੍ਰਿਪ ਪੱਛਕੋ ਜਜੋਂ ਬੀਰ ਭਦ੍ਰਦਛ ਕੋ ਉਨੀਂਦੋ ਪਰਯੰਕ ਕੋ । ਕੋਟ ਸਮਝਾਏ ਮਾਨੋਂ ਛੁਟੇ ਸਿੰਘ ਧਾਏ ਤੈਸੇ ਰਾਜਾ ਕੇ ਪਠਾਏ ਬਨ ਧਾਏ ਤਜ ਸੰਕਕੋ ॥ ੭੦ ॥

[ਸੀਤੋ ਵਾਚ]

ਕਬਿੱਤ—ਛੁਏ ਪਾਇ ਤੇਹੀ ਘਰੀ ਚਲੀ ਸੀਅ ਰੋਵੈਖਰੀ ਰਾਨੀ ਦਾਸੀ ਜਾਨ ਮੋਹਿ ਚਿਤ ਅਭਿਲਾਖੀਓ । ਭਾਵਤੀ ਜੋ ਗੁਡੀਆ ਲੈ ਚਲੀ ਹੁਤੀ ਕਾਂਖ ਚਾਂਪ ਤੇਊ ਸੌਪ ਕਹਜੋ ਇਨੈ ਨੀਕੇ ਕਰ ਰਾਖੀਓ । ਤਾਂਕੇ ਪਾਛੇ ਸਾਰਕਾਨ ਬੂਝ ਸੁਕ ਹੰਸ ਬੂਝੈ ਮੋਰ ਰੇ ਚਕੋਰ ਮੋਹਿ ਤੋਰ ਜਿਨ ਨਾਖੀਓ । ਤੁਮ ਹੋ ਹਮਾਰੇ ਅਬਹੋਂ ਚਲੀ ਤਿਹਾਰੇ ਧਾਮ ਮੇਰੀ ਰਾਮਰਾਮ ਪਾਂਛੇ ਰਾਮਰਾਮ ਭਾਖੀਓ ॥੭੧॥

[ਕਵਿਓ ਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ—ਬੀਰ ਚਲਜੋ ਸੰਗ ਹੈ ਸੁ ਕੁਮਾਰ ਸੁ ਸੋਕ ਭਰਜੋ ਘਰ ਮਾਂਹਿ ਪਿਤਾ ਹੈ । ਮਾਤ ਇਤੈ ਬਿਲਲਾਤ ਖਰੀ ਨ ਸੁਹਾਤ ਕਛੂ ਬਿਧਿ ਸੋਂ ਨ ਬਸਾ ਹੈ । ਤਾਂਪਰ ਔਰ ਚਲੀ ਸੰਗ ਨਾਰਿ ਸੁ ਕੋ ਬਰਨੈ ਕ਼ਵਿਯਾ ਦੁਖਦਾ ਹੈ । ਸੂਰ ਸਸੀ ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੱਕ੍ਰ ਬਿਨਾਯਹਿ ਸਾਬ ਭਲੇ ਰਘੁਨਾਥ ਨਿਬਾਹੈ ॥ ੭੨ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਰੋਵੈ ਤਾਤ ਤਾਹੀ ਠੌਰ ਰੋਵੈ ਮਾਤ ਠਾਂਢੀ ਪੌਰ ਰੋਵਤ ਚਲੇ ਹੈ ਦੋਊ ਰਾਜ ਤੇ ਗਿਲਾਨ ਕੀ । ਆਇ ਅਬ ਮਿਲਨ ਸੁ-ਮਿਤ੍ਰਾ ਜੂਕੇ ਰਾਮਚੰਦ ਸੋਊ ਰੋਇ ਉਠੀ ਬਾਤ ਸੁਨਤ ਅਚਾਨਕੀ । ਪਾਇ ਪਰ ਕਹਿਓ ਤੁਮ ਖੇਦ ਜਿਨ ਕਰੋ ਮਾਤ ਤਾਤ ਕੋ ਨ ਦੋਸ ਬਾਤ ਬਿਧਿ ਕੇ ਬਿਧਾਨ ਕੀ । ਤਾਂਹੀ ਛਿਨ ਸੀਸ ਨਾਇ ਠਾਢੋ ਭਯੋ ਲਛਮਨ ਰੋਇਕੈ ਸੁਧਾਇ ਪਾਇ ਗਹੇ ਆਇ ਜਾਨਕੀ ॥ ੭੩ ॥

[ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰ ਲਛਮਨ ਕੇ ਮਾਤਾ ਸੋਂ]

ਕਬਿਤ—ਬੋਲਿਓ ਲਛਮਨ ਹੋਂ ਹੂੰ ਜਾਤ ਮਾਤ ਜਾਹ ਪੂਤ,ਨੀਕੇ ਕਰਿ ਸੇਵਾ ਕੀਜੋ ਰਘੁ ਕੁਲਭਾਨ ਕੀ । ਇਨੈ ਨ ਖਿਝੱਯੋਦਲ ਸੇਜ ਕੋ ਬਿਛੱਯੋ, ਪਾਛੇ ਜੂਠਨ ਕੋ ਖੱਯੋ ਬਾਤ ਇਹੈ ਹੈ ਸਿਆਨ ਕੀ । ਯਾਕੇ ਅਪਰਾਧ ਸੀਅ ਛਮਾਂਹੂ ਕਰੱਯੋ

ਰਘੁਬੀਰ ਹੈਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਜਨ ਹੇਤ ਕਹਜੋ ਜਾਨ ਕੀ। ਵੇਈਬਨ ਕੋਟ ਖੇਰੇ ਪਿਤਾ ਸੰਗ ਰਾਮ ਤੇਰੇ, ਰਾਖ ਹੈ ਨ ਦੁਖੀ ਤੋਹਿਮਾਤ ਤੇਰੀ ਜਾਨਕੀ ॥ ੭੪ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਛੂਟ ਜਾਹੁ ਨੈਨਾ ਬਿਨ ਦੇਖੇ ਰਘੁਬੀਰ ਮੁਖ, ਜਾਨ-ਕੀ ਨ ਦੇਖੋਂ ਹੌਂ ਨਾ ਛੌਨਾ ਲਛਮਨ ਕੋ । ਰਾਜਾ ਕੋ ਕੁਬਚਨ ਬਹਾਊਂ ਨ ਦਿਖਾਊਂ ਮੁਖ, ਚਲੇ ਸੰਗ ਚਲੌਂ ਭੀਖ ਮਾਂਗੋ ਕਨ ਕਨ ਕੋ। ਰਾਜ ਜਾਰੋਂ ਤਨ ਕੇ ਪਟੰਬਰਨਿ ਫਾਰ ਮੇਲੌਂ ਕੰਥਾ ਹੋਊਂ ਜੋਗਨਿਬਿਯੋਗੀ ਕਰੌਂ ਮਨ ਕੋ ।ਕਹਿਤ ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਹੋਸਪੂਤ ਪੂਤ ਦੋਊ ਤਾਮੈ ਕੈਸੇ ਜਾਨ ਕਹੋਂ ਪ੍ਰਾਨ ਰਾਮ ਤੁਮੈ ਬਨ ਕੋ ੭੫

[ਕਵਿਓਵਾਚ]

ਕਬਿੱਤ—ਗਰੁੜ ਅਵਧ ਪੱਛ ਤੈਸੇਈ ਸੁਹਾਗ ਲੱਛ, ਸਤ ਕੀ ਅਵਧ ਹਰੀਚੰਦ ਉਰ ਆਨੀਏ। ਧਰਮ ਅਵਧ ਰਾਜਾ ਪੰਡ ਸੁਤ ਸੁਨਜੇ ਕਾਨ, ਜਲ ਕੀ ਅਵਧ ਸਾਤੋ ਸਮੁੰਦ ਬਖਾਨੀਏ । ਪਾਨ ਕੀ ਪਿਯੁਖ ਪਾਨ ਤੇਜ ਕੀ ਅਵਧ ਭਾਨੁ, ਦੇਵ ਮਹਾਂ ਦੇਵ ਠਕੁਰਾਈ ਹਰਿਠਾਨੀਏ। ਰਾਮਕੇ ਬਿਛੋਹੇ ਤਾਤੰ ਮਾਤ ਦੁਖ ਪੋਹੇ ਜੈਸੇ, ਤਾਂ ਦੁਖ ਕੀ ਅਵਧ ਨ ਆਜ ਕਛੂ ਜਾਨੀ-ਏ ॥ ੭੬ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਆਜ ਹੀ ਤੇ ਸੁਖ ਰੂਖ ਕੋ ਕਾਟਿ, ਮਹਾ ਦੁਖ ਬੇਲ ਧਰਾ ਪਰ ਬੋਈ। ਤਾਂਹੀ ਕੋ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਵਿਰਾਮ, ਲਿਖੇ ਬਿਧਿ ਅੰਕ ਬਚੈ ਅਬ ਸੋਈ। ਸੁਰ ਫਿਰੈ ਸ਼ਿਵ ਖਾਇ ਹਲਾ-ਹਲ, ਜੌ ਬਿਧਿਨਾ ਬਲਵਾਨ ਨ ਹੋਈ। ਤੌ ਕਹਾਂ ਕੇਕਈ ਕੇ ਬਸ ਹੈ ਕਵਿ ਰਾਮ ਸੇ ਪੂਤ ਨਿਕਾਰਤ ਕੋਈ ॥ ੭੭ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਏ ਬਨਬਾਸ ਚਲੇ ਦੋਊ ਸੁੰਦਰ ਕੌਤਕ ਕੋ ਸੀਅ ਸੰਗ ਜੁਟੀ ਹੈ। ਪਾਇਨ ਪਾਇ ਨ ਕੋਸ ਚਲੀ ਅਜਹੂੰ ਨਹਿ ਗਾਉਂ ਕੀ ਸੀਂਵ ਛੁਟੀ ਹੈ॥ ਹਾਥ ਧਰੇ ਕਟਿ ਬੂਝਤ ਰਾਮਹਿ ਨਾਥ ਕਹੋ ਕਹਾਂ ਕੁੰਜ ਕੁਟੀ ਹੈ। ਰੋਵਤ ਰਾਘਵ ਜੋਵਤ ਸੀ ਮੁਖ ਮਾ-ਨਹੁ ਮੋਤਿਨ ਮਾਲ ਟੁਟੀ ਹੈ॥ ੭੮ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਗਾਉਂ ਤਜਯੋ ਸੁ ਚਲੇ ਰਥ ਬੈਠ, ਸੁ ਏ ਪੁਰ ਕੇ ਜਨ ਸੰਗ ਸਬੈ ਹੈਂ। ਏਕ ਕਹੈਂ ਬਿਪਰੀਤ ਬਡੀ, ਦੋਊ ਬੀਰ ਕਹੈਂ ਘਰ ਆ ਜਨ ਐ ਹੈਂ। ਏਕ ਕਹੈਂ ਜਹਾਂ ਰਾਮ ਤਹਾਂ ਹਮ,ਫੇਰੇਊ ਤੇ ਫਿਰ ਧਾਮ ਨ ਜੈ ਹੈਂ। ਗਾਤ ਸਹੈਂ ਦੁਖ ਬਾਤ ਯਹੈ, ਬਨ ਭ੍ਰਾਤਨ ਕੇ ਸੰਗ ਪਾਤ ਚਬੈ ਹੈਂ॥ ੭੯॥

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰੋਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ—ਰਾਮ ਕਹਯੋ ਫਿਰ ਜਾਹੁ ਸਬੈ, ਮਿਲ ਰਾਜਹਿ ਦੇਹੁ ਸੰਦੇਸ ਹਮਾਰੋ। ਧੀਰ ਧਰੋ ਨ ਭਰੋ ਜਲ ਨੈਨਨ, ਹੈ ਸਬ ਸਾਚ ਸਨੇਹੁ ਤਿਹਾਰੋ। ਕੌਨ ਸੁਨੈ ਯਹ ਬਾਤ ਕੁਗਾਤਿ, ਚਲੇ ਅਸੁ-ਆਂ ਮਨ ਮੋਹਤਵਾਰੋ। ਗਾਉਂ ਉਜਾਰ ਭਯੋ ਹਟਤਾਰ, ਚਲੇ ਰਵਿ ਰਾਮ ਭਯੋ ਅੰਧਿਆਰੋ॥ ੮੦॥

[ਕਵਿਓਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ—ਰੈਨ ਬਸੇ ਤਹਿ ਠਾਂ ਜੀਅ ਜਾਨਕੇ ਆਵਤ ਜਾਤ ਸਬੈ ਪੁਰ ਲੋਈ। ਆਧਿਕ ਰਾਤ ਉਠੇ ਰਘੁਬੀਰ ਕਹਯੋ ਸੁਨਿ ਬੀਰ ਪ੍ਰਜਾ ਸਬ ਸੋਈ। ਸਾਰਥੀ ਕੋਂ ਸਮਝਾਇ ਕਹਯੋ ਰਥ ਲੈ ਘਰ ਜਾਹੁ ਜੁ ਸ਼ੋਰ ਨ ਹੋਈ। ਯੌ ਕਹਿ ਕੈ ਸੀਅ ਸੰਗ ਲਈ ਦੋਊ ਬੀਰ ਚਲੇ ਨਹਿ ਜਾਨਤ ਕੋਈ॥ ੮੧॥

ਸਵੈਯਾ—ਭੋਰ ਭਏ ਸਬ ਲੋਗ ਕਹੈਂ, ਰਘੁਬੀਰ ਕਹਾਂ ਮੁਖ ਜਾ-ਇ ਨਿਹਾਰੈਂ। ਦੇਖ ਫਿਰੇ ਚਹੁ ਓਰਨ ਦੌਰਿ, ਗਿਰੇ ਧਰਨੀ ਮਨ ਰੋਇ ਬਿਚਾਰੈਂ। ਗੈਲ ਗਹੀ ਰਥ ਕੀ ਸੁ ਚਲੇ,ਸਬ ਲੀਕ ਫਿਰੀ ਘਰ ਜਾਇ ਸੰਭਾਰੈਂ। ਦੇਖਹਿ ਜੌ ਫਿਰ ਗਾਉਂ ਮੈਂ ਆਇ ਤੌ ਹਯਾਂ ਸਬ ਰੋਵਤ ਰਾਮ ਪੁਕਾਰੈਂ॥ ੮੨॥

ਸਵੈਯਾ—ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਉਤਾਰ ਸਬੈ, ਰਘੁਰਾਜ ਕਹੀ ਅਬ ਹੈ ਸਭ ਫੀਕੋ। ਲੈ ਬਟ ਦੂਧ ਬਨਾਇ ਜਟਾ ਸਿਰ, ਬੀਰਹਿ ਭ੍ਰਾ-ਤ ਬਨਾਵਤ ਨੀਕੋ। ਦੇਖਹੁ ਕਾਲ ਬਲੀ ਕਵਿਰਾਮ, ਛੁਡਾਇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਸੌਜ ਪਤੀ ਕੋ। ਮਾਨਸ ਕਿਉਂ ਮਨ ਮੈ ਪਛੁਤਾਇ, ਸੁ ਰਾਮਹਿ ਭੇਖ ਕੀਓ ਤਪਸੀ ਕੋ॥ ੮੩॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ—ਰੋਵਤ ਪੁਰਖ ਨਾਰੀ ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ, ਰੋਵੈ ਗਿਰ ਰੂਖ ਅਰ ਜੋ ਹਟੋਵਾਹਾਟ ਕੇ। ਰੋਵੈਂਖਗਰੋਵੈਮ੍ਰਿਗ ਰੋਵਤ ਮਗਾਲ ਭ੍ਰਿੰਗੂ ਰੋਇ ਗੁਣ ਪਵਿਤ ਕਬਿੱਤ ਬੇਟਾ ਭਾਟ ਕੇ। ਰਾ-ਮ ਕੇ ਬਿਛੋਹੇ ਦੁਖ ਐਸੀ ਭਾਂਤ ਪੋਹੇ, ਸੋ ਤੋ ਟਾਰੇਨ ਟਰਤਪਰੇ ਪੇਚ ਸੋਕ ਪਾਟ ਕੇ। ਬੀਰ ਤੀਆ ਸੰਗ ਲੈ ਵਿਯੋਗੀ ਜੋਗੀ ਭ-ਏ ਯਹਿ, ਬਾਤ ਸੁਨ ਰੋਵਤ ਬਟੋਆ ਸਬ ਬਾਟ ਕੇ ॥ ੯੪ ॥

[ਕੌਸ਼ੱਲਯਾ ਵਾਚ]

ਕਬਿੱਤ—ਭੋਰ ਹੂੰ ਕੇ ਭੂਖੇ ਹ੍ਵੈ ਚਲਤ ਪਗ ਦੂਖੇ ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ ਪਿ-ਆਸ ਮੁਖ ਸੂਕੇ ਹ੍ਵੈ ਚਲਤ ਮਗ ਰਾਤ ਕੇ। ਸੂਰਕੇ ਕਿਰਨ ਲਾ-ਗੇ ਲਾਲ ਕੁਮਲਾਨੇ ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ, ਕੰਟਾ ਲਿਪਟਾਨੇ ਝੱਗਾ ਫਾਟੇ ਹ੍ਵੈਹੈਂ ਗਾਤ ਕੇ। ਆਲੀ ਅਬ ਭਈ ਸਾਂਝ ਹ੍ਵੈਹੈਂ ਕਾਹੂ ਬਨ ਮਾਂਝ, ਹੌ-ਹੂ ਕਿਉਂ ਨ ਭਾਈ ਬਾਂਝ ਹੀਏ ਕਿਉਂ ਨ ਫਾਟੇ ਤਾਤ ਕੇ। ਤਜ ਕੇ ਘਰੋਨਾ ਕਹੂੰ ਰੂਖਨ ਕੀ ਛਾਯਾ ਤਰੇ ਸੋਏ ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ ਛੌਨਾ ਪੈ ਬਿਛੌਨਾ ਕਰ ਪਾਤ ਕੇ ॥ ੯੫ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਰੋਵੈਂ ਸਬ ਗਾਉ ਬਾਸੀਰਾਨੀਰਨਵਾਸ ਦਾਸੀ, ਦੇਹ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਮਾਨੋ ਕਾਰੇ ਨਾਗ ਛ੍ਵੈ ਗਯੋ। ਛੂਟੇਕੇਸਬਿਕਰਾਲਆਪ ਆਪਕੋ ਬਿਹਾਲ, ਕਾਹਿਕੋ ਪ੍ਰਬੋਧੈਸਬਹੂੰਕੋ ਰਸਚ੍ਵੈਗਯੋ। ਸਬਹੀ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹਰਿ ਤਾਪਸੀ ਕੋ ਭੇਖ ਕਰਿ, ਜਾਨਕੀ ਸਮੇਤ ਰਾਮ ਜੌ ਲੌ ਕੋਸ ਦ੍ਵੈ ਗਯੋ। ਤੌ ਲੌਂ ਰਹੇ ਪ੍ਰਾਨ ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਜੂ ਕੇ ਨੀਕੇ, ਪਾਛੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਲੇਤ ਰਾਜਾ ਰਾਮਰਾਮ ਹ੍ਵੈਗਯੋ॥ ੯੬ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਖਾਇ ਤਵਾਰ ਪਰਿਓ ਧਰ ਭੂਪਤਿ, ਬੋਲ ਥਕਿਓ ਬਹੁ ਭਾਂਤ ਪੁਕਾਰੇ। ਔਰਨ ਰਾਮ ਕੋ ਨਾਮ ਲਯੋ ਤਬ, ਬਾਰ ਦੁਤੀਨਕ ਨੈਨ ਉਘਾਰੇ। ਪ੍ਰਾਨ ਛੁਟੇ ਹੁਨ ਰਾਮ ਛੁਟਜੇ, ਅਰ ਸੀ ਨ ਸਕਿਓ ਘਟਿ ਤੇ ਕਰਿ ਨਿਆਰੇ। ਜਿਉਂ ਨਭ ਤੇ ਗ੍ਰ-ਹਿ ਟੂਟਿ ਪਰੈ, ਛਿਤ ਜੋਤ ਕਛੂ ਕਰ ਹੈ ਭੁਨਸਾਰੇ॥ ੯੭ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਦੈ ਮੁਹਿ ਪੀਠ ਚਲੇ ਰਘੁਨਾਥ, ਉਸਾਸ ਭਰਿਓ ਨ੍ਰਿ-

ਪਤੇ ਹੀਂ ਛਿਨਾ। ਬਿਧਿ ਕਿਉਂ ਅਜਨੰਦਨ ਆਜ ਜੀਐ, ਪ-ਲ ਬੀਤਤ ਹੈ ਰਘੁਨਾਥ ਬਿਨਾ। ਤਬ ਰਾਮ ਹੀਂ ਰਾਮ ਪੁਕਾਰ ਪੁਕਾਰ ਏ ਰਾਮ ਏ ਰਾਮ ਤੂੰ ਆਵਸਨਾ। ਜਿਨਕੇ ਸੁਤ ਰਾਮ ਸੋ ਜੋਗ ਧਰੈ, ਭਾਈ ਨਿਆਇ ਹੀ ਤੇ ਮਰ ਜਾਇ ਕਿਨਾ॥ ੯੮॥

ਸਵੈਯਾ—ਆਯੁ ਬਢੀ ਤੁ ਕਹਾ ਬਿਨ ਰਾਮਹਿ, ਲੋਮਸ ਤੇ ਬਰਨੋ ਅਧਿਕਾਈ। ਰਾਮਕੇ ਕਾਜ ਤਪਜੋ ਤਪਤੀਛਨ, ਆਪਨੇ ਕਾਜ ਨ ਛਾਂਨ ਛਵਾਈ। ਤਾਤ ਸੋਈ ਪੁਨਿ ਮਾਤ ਸੋਈ, ਸੋਈ ਪੂਤ ਸਹੀ ਸੁਨਿ ਹੈ ਸੋਈ ਭਾਈ। ਰਾਮ ਬਿਯੋਗ ਬਿਸੂਰਿ ਬਿਸੂਰ ਭਿਦੈ ਛੱਤੀਆ ਜਿਨਦੇਹੁ ਗਵਾਈ॥ ੯੯॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਗੀਤੇ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਬਿਯੋਗ ਦੁਤਿਯੋ ਅੰਕ

ਅਥ ਤੀਸਰਾ ਅੰਕ

ਦੋਹਰਾ—ਇਹ ਬਿਧਿ ਭੂਪਤਿ ਦੇਹ ਤਜ, ਸੁਰਪਤਿ ਭਵਨਪਜਾਨ। ਨੇਹੁ ਨਿਬਾਹਨਕੋ ਪੁਰਖ, ਦਸਰਥਤੇ ਨਹਿ ਆਨ॥ ੧॥

ਸੋਰਠਾ—ਮੰਤ੍ਰੀ ਸਬ ਬਿਲਖਾਹਿੰ ਛਟਿਓ ਰਾਜ ਰਘੁਬੰਸ ਤੇ। ਰਾਮ ਚੰਦ ਘਰ ਨਾਹਿ ਭਰਤ ਬਿਦੇਸੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨ੍ਰਿਪ॥ ੨॥

ਸਵੈਯਾ—ਬੈਠ ਬਿਚਾਰ ਬਸਿਸ੍ਟ ਕੀਓ ਉਤ ਨੈਨ ਵਹੈਂ ਇਤ ਮੰਤ੍ਰ ਕਰੈ। ਲਿਖ ਜੋ ਰਘੁਬੀਰਹਿ ਬੋਲਤ ਹੈਂ ਸੁ ਨ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਪਾਇ ਧਰੈ। ਅਬ ਜੋ ਇਹ ਭਾਂਤ ਕੀ ਬਾਤ ਸਬੈ, ਭਰਤੈ ਲਿਖ ਹੈਂ ਸੋਈ ਬੀਚ ਮਰੈ। ਕਹੋ ਕੌਨ ਉਪਾਉ ਕਰੋਂ ਜਿਹ ਤੇ, ਘਰ ਰਾਜ ਰਹੈ ਦੁਖ ਰਾਮ ਹਰੈ॥ ੩॥

ਸਵੈਯਾ—ਆਇ ਗਈ ਸਬ ਕੇ ਮਨ ਮੈ, ਕਰਤੇ ਲਿਖ ਕੈ ਇਹ

ਭਾਂਤ ਪਠਾਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਭੁਜਾ ਧਰ ਰਾਜ, ਵਿਚਾਰਤ ਭੂਪਤਿ ਨੈਨ ਸਿਰਾਵੇ। ਤਾਹੀਂਤੇ ਬੇਗ ਬਿਸਾਰ ਸਬੈ ਸੁਖ, ਆਵਹੁ ਪੂਤ ਬਿਲੰਬ ਨ ਲਾਵੇ। ਤੋਹਿ ਕੋ ਰਾਮ ਕੇ ਪਾਇਨ ਸੌਂਪਿ, ਬਸੋਂ ਬਨ ਮੈ ਤੁਮਹੂੰ ਸੁਖ ਪਾਵੈਂ ॥ ੪ ॥

[ਬਸਿਸ਼ਟ ਵਾਚ ਦੂਤ ਸੋਂ]

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਜਾ ਬਿਨ ਭਏ ਰਾਂਕ ਸੁਨੋ ਦੂਤ ਚਾਰ ਬਾਂਕ, ਇਹਾਂ ਕੋ ਕਸੂਤ ਵਾਂਕੋ ਨੈਕ ਨ ਸੁਨਾਇਬੋ॥ ਜੋਤੋ ਤੋਹਿ ਆਪਨ ਤੇ ਬੂਝੈ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਨੀਕੇ, ਸਬਹੀ ਕੋ ਕੁਸਲ ਸਮਾਜ ਰਾਜ ਗਾਇਬੋ। ਔਰ ਕੋਊ ਕਬਹੂੰ ਕਦਾਂਚ ਵਿਗ ਬੋਲ ਉਠੈ, ਨਾਹੀਂ ਦੁਖ ਪਾਛੇ ਨੈਨ ਸੈਨ ਸਮਝਾਇਬੋ। ਬੂਡਤ ਹੈ ਰਾਜ ਕੋ ਕੁਸਾਜ ਹ੍ਵੈ ਗਯੋ ਹੈ ਆਜ, ਲਾਖ ਫੇਰ ਘੇਰ ਸੋਂ ਭਰਤ ਘਰ ਲਜਾਇਬੋ ॥੫॥

[ਭਰਤ ਪ੍ਰਤਿ ਪਤ੍ਰਕਾ]

ਛਪੈ–ਸ੍ਵਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੰਸ, ਮੌਲ ਮੁਕਟਾ ਮਣਿ ਉਦਿਭਟ। ਅਰਿ ਗੰਜਨਿ ਸ੍ਰੀ ਭਰਤ, ਦਾਨਿ ਭਿੱਛਕਨਿ ਕਲਪ ਬਟ। ਤੇਜ ਪੁੰਜ ਰਣ ਧੀਰ, ਬਿਪਤਿ ਖੰਡਣ ਸੁਤ ਬਲ ਭਟ। ਧਰਮ ਕਰਮ ਮੈ ਸਰਸ ਭਯੋ, ਕਬਹੂੰ ਨਹਿ ਪਾਪ ਨਿਕਟ। ਰਾਜਾਧਿਰਾਜ ਦਸਰਥ ਬਚਨ, ਲਿਖ ਬਸਿਸ੍ਟ ਤੁਮ ਸੋ ਕਰਹੁ। ਸੁਨ ਨ੍ਹਾਤ ਖਾਤ ਸੋਵਤ ਉਠਤ, ਲੈ ਪਾਤੀ ਮਗ ਪਗ ਧਰਹੁ ॥ ੬ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਔਰ ਬਨਾਇ ਲਿਖੀ ਪਤੀਆ, ਬਤੀਆਂ ਰਿਖਿ ਜੋ ਸਭ ਪਾਛੇਈ ਭਾਖੀ। ਹਾਥ ਦਈ ਸੁ ਚਲੇ ਧਰਿ ਸੀਸ, ਗਨੇਸ ਮਨਾਇ ਭਯੋ ਅਭਿਲਾਖੀ। ਭੂਪਤਿ ਕੋ ਨਹੀ ਦਾਹ ਦੀਓ, ਬਿਨ ਪੂਤ ਕਿਯੋ ਸਸਿ ਸੂਰਜ ਸਾਖੀ। ਰਾਮ ਸਨੇਹ ਛੁਟੀ ਨ੍ਰਿਪ ਦੇਹ, ਸੁ ਪਾਛੇਊ ਮੇਲ ਸਨੇਹ ਮੈ ਰਾਖੀ ॥ ੭ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਚਲੀ ਜਬ ਪਾਤੀ ਕਾਂਪੀ ਦੁਹਨ ਕੀ ਛਾਤੀ, ਆਗੇ ਆਗਮ ਜਨਾਯੋ ਰਾਮ ਭਰਤ ਕੁਮਾਰ ਕੋ। ਕਹਿਨ ਲਾਗਜੋ ਭਰਤ ਬੋਲਿ ਨੇਬ ਮੰਤ੍ਰਨ ਸੋਂ, ਪਠਯੋ ਲੈ ਆਵੈ ਕੋਊ ਤਾਤ ਸਮਾਂ ਚਾਰ ਕੋ। ਪਵਨ ਪ੍ਰਚੰਡ ਘਨ ਘੋਰ ਉਠੇ ਚਹੂੰ ਓਰ, ਜੰਬੁਕ ਪੁਕਾਰਤ ਹੈਂ ਆਜ ਭੁਨਸਾਰ ਕੋ। ਜੋਤਸੀ ਕਹਤ ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ

ਨੀਕੇ ਹੂਜੋ, ਨੀਕੇ ਰਾਮ ਚੰਦ ਸੁਖ ਹੂਜੋ ਪਰਵਾਰ ਕੋ ॥ ੮ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਤਬ ਲਗ ਆਯੋ ਦੂਤ, ਲੈ ਪਾਤੀ ਪਹੁਚਯੋ ਤਹਾਂ ॥
ਦੇਖਯੋ ਭਰਤ ਸਪੂਤ, ਪੂਛੈ ਬਾਤੈਂ ਪ੍ਰੇਮਸੋਂ ॥ ੯ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤ੍ਰ ਭਰਤ ਔਰ ਦੂਤ ਕੇ

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਂਮ ਕਹੋ ਸੁਖ ਸੋਂ ਘਰ ਹੈਂ ਸੋਈ ਰਾਮ ਬਿਰਾਜਤ ਭੂਤਲ ਮੈ। ਸਬ ਦੇਸ ਬਸੈ ਬਰਖਾ ਬਰਸੈ, ਅਰ ਭੂਪਤਿ ਹੈਂ ਅਪਨੇ ਬਲ ਮੈ। ਤਬ ਦੂਤ ਬਨਾਇ ਕਹੀ ਬਤੀਆਂ, ਮਨ ਧੀਰਜ ਟੂਟ ਗਯੋ ਪਲ ਮੈ। ਛਬਿ ਛੀਨ ਭਈ ਛਿਨ ਮੈ ਮੁਖ ਕੀ, ਜਨ ਤੋਰਿ ਸਰੋਜ ਧਰਿਓ. ਜਲ ਮੈ ॥ ੧੦ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਧਾਇਚਲਿਓ ਉਤਸਾਹੁ ਬਢਿਓ ਮਨ, ਰਾਮਕੋ ਰਾਜ ਸੁਨਿਓ ਸੁਖ ਪਾਯੋ। ਜਾਇ ਸੁਨੌਂ ਸਬ ਕੇ ਮੁਖਤੇ ਚਢਿ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਛੱਤ੍ਰ ਤਨਾਯੋ। ਆਇਕੈ ਗਾਉਂ ਮੈ ਪਾਉਂ ਦਯੋ ਮਨ ਸੋਕ ਬਢਯੋ ਸੁਭ ਸੌਨ ਨ ਪਾਯੋ ॥ ਕੈ ਰਘੁਬੀਰ ਨਹੀਂ ਘਰਮੈ, ਕੈ ਪਿਤਾਮਰ ਕੈ ਸੁਰ ਲੋਕ ਸਿਧਾਯੋ ॥ ੧੧ ॥

ਕਬਿੱਤੰ–ਲੋਕ ਬੈਠੇ ਮਾਨੋ ਮੁਨਿ ਕਹੂੰਨ ਮ੍ਰਿਦੰਗਧੁਨਿ, ਦੇਖੀਏ ਨ ਕਹੂੰ ਰਾਜ ਧਾਮਨ ਧੁਜਾ ਲਸੈ। ਹਾਥੀ ਹਥਿਆਤ ਨਹੀਂ ਬਾਜੀ ਹਿਨਨਾਤ ਨਾਹੀਂ ਨਾਚਤ ਨ ਗਾਵਤ ਸੁ ਮਾਨੋ ਬਿਨ ਜੀਬਸੈ । ਦੂਤ ਕਹੀ ਝੂਠੀ ਬਾਤ ਈਹਾਂ ਉਤ ਪਾਤ ਕਛੂ, ਬੀਰ ਬਿਨ ਮੇਰੇ ਕੰਠ ਕਹੋ ਜਲ ਕਯੋਂ ਧਸੈ। ਪੀਐ ਨ ਬਛੇਰੂ ਦੂਧ ਗੇਰੂ ਰੰਗ ਡੋਲੈਂ ਸਬ, ਰਾਮ ਰਾਜ ਹੋਇ ਤੋ ਪਖੇਰੂ ਬਨ ਕੇ ਹਸੈ ॥ ੧੨॥

ਕਬਿੱਤ–ਦੇਖ ਕੈ ਭਰਤ ਸਬ ਨਾਇ ਰਹੈ ਸੀਸ ਕਹੂੰ ਪਾਇ ਹੂੰ ਨ ਛੁਵੇ ਕੋਈ ਦੇਤ ਨ ਅਸੀਸ ਕੋ। ਹਾਟ ਹਟਤਾਰ ਕਰੀ ਸੂਨੀ. ਚਟਸਾਰ ਪਰੀ ਦ੍ਵਾਰ ਦੈ ਕਿਵਾਰ ਸਬ ਜਪੈਂ ਜਗਦੀਸ ਕੋਇਕ ਮਨ ਕਰੇ ਘਰ ਪਾਂਉ ਨਹੀਂ ਪਾਊਂ ਭਾਈ ਬੂਝਤ ਲਜਾਊਂ ਕਹਾ ਭਯੋ ਦੇਸ਼ ਈਸ ਕੋ। ਆਏ ਭੌਨ ਮਾਤ ਬੂਝੈ ਸਮਾਚਾਰ ਤਾਤਕੇ, ਕਹੋਨ ਬੇਗ ਪਾਪਨਿ ਹੌਂ ਜਾ ਨਿਵਾਊਂ ਸੀਸ ਕੋ ॥ ੧੩ ॥

(ਪ੍ਰਸਨੋਤ੍ਰ ਭਰਤ ਕੇ ਮਾਤਾਸੋਂ)

ਕਬਿੱਤ—ਮਾਤ ਤਾਤ ਹੈ ਸੁ ਕਹਾਂ ਪੂਤ ਹੈ ਸੁਰੇਸ ਜਹਾਂ; ਤਹਾਂ ਕੌਨ ਕਾਜ ਗਯੋ ਦੇਹ ਛੁਟੀ ਪੂਤ ਪੀਰਤੇ। ਕੌਨ ਸੋ ਸਪੂਤ ਤੁਮ ਸਬ ਹੀਤੇ ਬਡੋਭਾਈ, ਰਾਮ ਹੈ ਸੁ ਕਹਾਂ ਬਨ ਗਏ ਨ੍ਰਿਪ ਤੀਰਤੇ। ਭੂਪਤਿ ਪਠਾਯੋ ਨਹੀਂ ਮਾਂਗੇ ਬਰ ਪਾਯੋ ਮੈ ਤੇ ਰਾਜ ਤੁਮੈ ਰਾਖਿਓ ਛੀਨ ਲੀਨੋ ਰਘੁਬੀਰਤੇ। ਕਹਾਂ ਹੋਇ ਮੋਤੇ ਅਬ ਹੌਂ ਹੂੰ ਗਯੋ ਤੋਤੇ, ਤੂੰ ਜੋ ਪੇਟ ਆਸ ਦੋਰੀ ਪਾਲਿਓ ਪੂਤ ਡਾਰਿਓ ਛੀ-ਰਤੇ ॥੧੪॥

ਕਬਿੱਤ—ਐਸੀ ਰਿਸ ਆਵਤ ਹੈ ਮਾਰ ਛਾਰ ਕਰੋਂ ਤੋਹਿ, ਮਾਤ ਜਾਨ ਛਾਡੋ ਸੁਨ ਰਾਜਨੀਤਿ ਅੰਕ ਤੇ। ਕੌਨ ਕਾਜ ਰਾਜ ਸੁਨ ਪਾਪਨੀ ਅਕਾਜ ਕੀਨੋ, ਲਾਜ ਬਿਨ ਜੀਵਤ ਨ ਧਰਮ ਨਸੰਕ ਤੇ। ਐਸੋ ਕਾਮ ਕੀਨੋ ਤੈਂ ਤੋ ਰਾਮਹਿ ਬਨਬਾਸ ਦੀਨੋ, ਮਾਰਜੋ ਪਤਿ ਪਲਮੋ ਨ ਡਰਤ ਕਲੰਕ ਤੇ। ਰਾਮਕੋ ਬਤਾਊਂ ਬੂਝੇ ਬਾਟ ਕੇ ਬਟਾਊ, ਪਟ ਫਾਰ ਹੋਊਂ ਜੋਗੀ ਭੀਖ ਮਾਂਗੋਂ ਰਾਇ ਰੰਕ ਤੇ੧੫

ਸਵੈਯਾ—ਰਾਮ ਕੋ ਰਾਜ ਸੁਨਜੋ ਸਹਸਾ ਫਨਿ ਭੂਮਿ ਕੋ ਭਾਰ ਬਿ-ਸਾਰ ਦਯੋ ਹੈ। ਜਾਨਿ ਸਪੂਤ ਭਯੋ ਕੁਲ ਮੈ, ਰਵਿ ਕੋ ਜਸ ਦੇਵਨ ਮਾਂਹਿ ਛਯੋਹੈ। ਰਾਵਨ ਕੇ ਦੁਖ ਤੇ ਅਮਰਾਪਤਿ ਢੋਲ ਬਜਾਇ ਨਚੀਤ ਭਯੋ ਹੈ। ਪਾਪਨਿ ਤੋ ਛਲ ਤੇ ਛਿਨ ਮੈ, ਬਨ ਮੈ ਸੋਊ ਤੋ ਰਘੁਬੀਰ ਗਯੋ ਹੈ ॥੧੬॥

ਸਵੈਯਾ—ਤੌ ਲਗ ਆਨਿ ਬਸਿਸ੍ਟ ਕਹ੍ਯੋ, ਤੁਮ ਤਾਤ ਕੋ ਦਾਹ ਕਰੋ ਸੁਤ ਮੇਰੇ। ਬੇਦ ਬਿਚਾਰ ਕੀਓ ਬਿਧ ਸੋਂ, ਪੁਨ ਰੋਇ ਕਹ੍ਯੋ ਕਹੂੰ ਰਾਮ ਨ ਨੇਰੇ। ਲੈ ਰਥ ਬਾਰਣ ਬਾਜਿ ਪਦਾਤ, ਚਲ੍ਯੋ ਤਜ ਦੇਸ ਫਿਰ੍ਯੋ ਨਹਿ ਫ਼ੇਰੇ। ਪ੍ਰਾਨ ਤਜੌਂ ਕਿ ਭਜੌਂ ਰਘੁਬੀਰਹਿ, ਨੀਰ ਪੀਊਂ ਨ ਬਿਨਾ ਮੁਖ ਹੇਰੇ ॥੧੭॥

ਸਵੈਯ੍ਹਾ—ਤੌ ਲਗ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਪਖਾਨ ਸਿਲਾ ਕਹੁ ਤਾਰ ਧਸੇ ਬਨ ਮਾਹੀਂ। ਆਨਿ ਬਸੇ ਗੁਰ ਕੇ ਦਿਨ ਦ੍ਵੈ ਪਿਤ ਕੀ ਗਤਿ ਕੌਨ ਭਈ ਬਿਲਖਾਹੀਂ। ਰਾਮ ਕਹੀ ਸੁਧਿ ਲੇਹੁ ਸਬੈ; ਯਹਿ ਕੇਕਈ ਨੰਦਨ ਹੋਇ ਕਿਨਾਂਹੀ। ਛੱਤ੍ਰ ਧੁਜਾਸੰਗ ਰਾਜ ਸਮਾਜ

ਸੁ ਪਾਇਨ ਆਵਤ ਪਾਗ ਬਿਨਾਹੀ ॥ ੧੮ ॥
ਦੋਹਰਾ—ਆਇਸ ਜਬ ਰਘੁਪਤਿ ਦਈ, ਦੌਰੈ ਸਬ ਸਿਰਨਾਇ । ਭਵਨ ਬੂਝ ਧਸ ਕਟਕ ਮੈ, ਭਰਤ ਨਿਹਾਰਯੋ ਜਾਇ ॥੧੯॥
ਸੋਰਠਾ—ਅਤਿ ਦੁਰਬਲ ਸਬ ਗਾਤ, ਰਾਮ ਪੁਕਾਰਤ ਰਾਮ ਕਵਿ ॥ ਲੋਚਨ ਸਲਲ ਚੁਚਾਤ ਬੀਰਬਿਰਹ ਪੁਨ ਤਾਤਦੁਖ ॥ ੨੦
ਸਵੈਯਾ—ਦੂਤ ਕਹੈ ਫਿਰ ਲੈ ਬਤੀਆਂ ਸਬ ਲੋਗਨ ਰਾਮ ਜੂ ਯੌਂ ਸਮਝਾਵੈਂ । ਰਾਜ ਕੀ ਬਾਤ ਖਰੀ ਬਿਪਰੀਤ ਭਲੇ ਮਨ ਕੇਕਈ ਨੰਦਨ ਆਵੈਂ । ਆਵਨ ਦੇਹੁ ਕਹਯੋ ਬਹੁਰੋ ਜਿਨਿ ਸੋ ਜਸਰਾਮ ਕਹੋ ਕਬ ਪਾਵੈਂ । ਮਾਤ ਕੇ ਬੋਲਨ ਅੰਕ ਤਜੇ ਨਿਜ ਬੀਰ ਲਰੈ ਸੁਰ ਲੋਗ ਬਸਾਵੈਂ ॥ ੨੧ ॥
ਸਵੈਯਾ—ਜਿਹਿ ਠੌਰ ਤੇ ਡੀਠ ਪਰੇ ਰਘੁਬੀਰ ਪਰਯੋ ਧਰ ਤਾਹਿ ਰਹੀ ਸੁਧ ਨਾਹੀਂ । ਜਯੋਂ ਸਿਕਤਾ ਜਰਤੇ ਪਰੈ ਮੀਨ ਜਰੈ ਨ ਪਰੈ ਪਲ ਪ੍ਰਾਨ ਉਡਾਹੀਂ । ਚੇਤ ਉਠੈ ਸਮੁਹੇ ਭਟ ਜਯੋਂ ਮੁਖ ਰਾਮ ਕਹੈ ਦੋਊ ਨੈਨ ਚੁਚਾਹੀਂ । ਬੇਗਹੀ ਬੇਗ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕਰੈ ਇਹ ਭਾਂਤ ਗਹੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕੀ ਛਾਹੀ ॥ ੨੨ ॥

(ਭਰਤ ਮਿਲਾਪ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਸੋਂ)

ਸਵੈਯਾ—ਦੇਖਿ ਕੈ ਰੂਪ ਕਹਯੋ ਨ ਪਰੈ ਅਬ ਫਾਟਤ ਹੈ ਦੁਖ ਸੋ ਛਤੀਆ ॥ ਤਬ ਦੌਰ ਕੈ ਰਾਮ ਉਠਾਇ ਭੁਜਾ ਭਰ ਲੈ ਉਰ ਲਾਇ ਕਹੀ ਬਤੀਆਂ । ਸੁਤਕਾਹੇ ਕੋ ਬੇਖ ਕੀਓ ਇਹ ਭਾਂਤ ਸੁਜੀਵਤ ਹੀਂ ਰਘੁਕੇ ਨਤੀਆ । ਪਿਤ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜੇ ਹਮ ਹੂੰ ਤਜ ਹੈਂ ਨਹੀਂ ਧਾਮ ਚਲੋ ਸੰਗ ਬੀਰ ਤੀਆ ॥ ੨੩ ॥
ਸਵੈਯਾ—ਸੋਕ ਕੀਓ ਸੁਨ ਭੂਪਤਿ ਕੀ ਗਤਿ ਸੀਅ ਸਮੇਤ ਸਬੈ ਬਿਲਖਾਹੀਂ । ਕੌਨ ਬਡੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਏ ਹਮ ਜਾਂ ਦੁਖ ਤੇ ਸੁਪਨੇ ਸੁਖ ਨਾਹੀਂ । ਤਾਤ ਕੋ ਕਾਲ ਭਯੋ ਹਮਰੇ ਦੁਖ ਸੋ ਹਮਹੂੰ ਬਨ ਮੈ ਬਿਲਲਾਹੀਂ ॥ ਆਨ ਕੁਟੰਬ ਗਹੈ ਬਿਪਤਾ ਅਬ ਜਾਇ ਰਹੋਂ ਕਹਿਕੀ ਪਰਛਾਹੀਂ ॥ ੨੪ ॥

(ਭਰਤਉ ਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ—ਰੋਇ ਚਲੇ ਪਿਤ ਕੋ ਜਲ ਦੇਨ, ਦੀਓ ਬਿਧ ਸੋ ਪੁਨਿ

ਸੋਚ ਕਰੈਂ ॥ ਦੁਹ ਬੀਰਨ ਜਾਇਕੈ ਪਾਇ ਗਹੇ, ਰਘੁਬੀਰ ਜੀਐ ਮਨ ਸੋਕ ਹਰੈ। ਚਲੀਐ ਘਰ ਲੈ ਸੀਅ ਸੰਗ ਅਬੈ ਹਮ ਕੋਟਿਕ ਬਾਰਨ ਪਾਇ ਪਰੈ। ਬਨ ਭੂਪ ਕਹਜੋ ਸੁ ਕੀਓ ਤੁਮ ਹੂੰ ਪ੍ਰਭੁ ਧਾਮ ਚਲੈ ਬਿਨ ਦਾਸ ਮਰੈ ॥ ੨੫ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਅਰ ਜੌ ਮਨ ਮੈ ਬਨ ਮੈ ਰਹਿ ਹੈ ਤਊ ਛੱਤ੍ਰ ਧੁਜਾ ਸਿਰ ਚੌਰ ਢੁਰੈ। ਰਥ ਬੈਠ ਸਬੈ ਭਟ ਸੰਗ ਫਿਰੈਂ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਰੁਚਿ ਜੋ ਸੋਈ ਦਾਸ ਕਰੈ। ਪਗ ਕੀ ਰਜ ਕੇ ਹਮ ਹੈਂ ਸਬ ਸੇਵਕ ਰਾਜ ਤੁਮੇ ਮੁਹਿ ਦੇਹਿ ਮਰੈ। ਤਿਨ ਪਾਇਨ ਕਾਟ ਕਰੋਂ ਸਤ ਖੰਡ ਜੁ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਜਾਇ ਧਰੈ ॥ ੨੬ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਲੀਨੋ ਲਛਮਨ ਸੰਗ ਹੌ ਹੂੰ ਹੈ ਬਿਮੁਖ ਕੀਨੋ, ਕਿਧੌ ਹੌ ਨ ਦਾਸ ਸੁਨ ਨਾਥ ਮੇਰੀ ਗਤਿ ਕੋ। ਕਹਾ ਭਯੋ ਜੋ ਹੌ ਦਿਨ ਚਰਕ ਬਿਦੇਸ ਗਯੋ ਮੋਹਿ ਛਾਡ ਦੀਨੋ ਤੁਮ ਜਾਨਜੋ ਹੀਨ ਮਤਿ ਕੋ। ਤਾਂਪਰ ਤੋ ਔਰ ਉਤਪਾਤ ਕੀ ਹੈ ਬਾਤ ਮਾਤ ਰਾਜ ਮੁਹਿ ਰਾਖਯੋ ਪਤਿ ਕੀਨੋ ਨਭ ਗਤਿ ਕੋ। ਤੌ ਹੀ ਭਲੇ ਜੀਊ ਰਾਮ ਦੇਖੇ ਪਾਨੀ ਪੀਉਂ ਮੁਹਿ ਦੀਜੈ ਭੀਖ ਸੰਗ ਹੌਂ ਭਿਖਾਰੀ ਰਘੁਪਤਿ ਕੋ ॥ ੨੭ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਪਤਿ ਕੋ ਹਤਿ ਕੇਕਈ ਰਾਜ ਲੀਓ ਸੁਤ ਕੋ ਯਹਿ ਬਾਤ ਸੁਨੀ ਸਬਹੀ। ਤਬ ਭੂਪਤਿ ਦੇਹ ਤਜੀ ਛਿਨ ਮੈ ਰਘੁਬੀਰ ਗਏ ਬਨ ਕੋ ਜਬ ਹੀਂ। ਅਬ ਜੋ ਸੁਰਰਾਜ ਕੋ ਰਾਜ ਮਿਲੈ ਸੋਈ ਕਾਮ ਨ ਆਵਤ ਹੈ ਕਬ ਹੀਂ। ਮਨ ਲਾਜ ਮਰੋਂ ਰਘੁਰਾਜ ਸੁਨੋਂ ਸੋਈ ਰਾਜ ਜਰੋ ਜਹਾਂ ਰਾਮ ਨਹੀਂ ॥ ੨੮ ॥

(ਕਵਿਉ ਵਾਚ)

ਦੋਹਰਾ–ਇਹ ਬਿਧਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰ ਭਰਤ ਰਹਿਯੋ ਚਰਨ-ਲ ਪਟਾਇ। ਖਿਮਾ ਕਰੋ ਘਰ ਫਿਰ ਚਲੋ ਸੀਅ ਲਛਮਨ ਰਘੁ ਰਾਇ ॥ ੨੯ ॥

(ਭਰਤਉ ਵਾਚ)

ਸੋਰਠਾ–ਜੌ ਨ ਚਲਹੁ ਘਰ ਆਜ ਸੁਨੋ ਬਾਤ ਪ੍ਰਭ ਕਾਨ ਦੈ ॥
ਜਾਤ ਬੰਸ ਤੇ ਰਾਜ ਤੁਮ ਬਨ ਮੈ ਹਮ ਪਿਤਾ ਢਿਗ ॥ ੩੦ ॥

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉ ਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਬੋਲੇ ਰਘੁਬੀਰ ਸੁਨ ਬੀਰ ਮਨ ਧੀਰ ਧਰ ਪੀਰ ਸਹੀ ਸਹੀ ਕਰ ਆਗੈ ਕੋ ਉਪਾਇਕੋ। ਜੀਵਤ ਹੀ ਤਾਤ ਰਾਜ ਕਾਜ ਕੋ ਬੁਲਾਇ ਪਾਛੇ ਕਹਿਓ ਜਾਇ ਬਸੋ ਬਨ ਸੁਨਜੋ ਬੋਲ ਮਾਇ ਕੋ। ਰਾਜ ਕੋ ਸਮਾਜ ਤੇਰੋ ਦੀਨੋ ਹੈ ਭਰਤਜੂ ਕੋ, ਸੁਨ ਸੁਖਪਾਯੋ ਬੋਲ ਕਹਿਓ ਸਤ ਭਾਇ ਕੋ। ਜੈਸੀ ਕਹਿ ਗਏ ਤਾਤ ਤੈਸੀ ਕੀਨੇ ਬਨੈ ਬਾਤ ਆਇਸ ਕੋ ਮੇਟ ਸੁਤੋ ਆਗੈ ਧਰੈ ਪਾਇ ਕੋ॥੩੧

ਕਬਿੱਤ–ਤੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਜਾਨੀ ਤੈਂ ਨ ਪੀਓ ਘਰ ਪਾਨੀ ਅਰ ਮੋ ਬਿਨਾ ਬਿਹਾਨੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇਸ ਦੇਸ ਕੀ। ਮਾਤ ਕੇ ਨ ਪਾਇ ਲਾਗਿਓ ਤਾਤ ਕਾਜ ਕੀਏ ਭਾਂਗਿਓ ਛਾਡ ਦੀਨੀ ਬਾਤ ਸੁਖ ਲਾਲਚ ਕੇ ਲੇਸ ਕੀ। ਦੇਖੋ ਲਛਮਨ ਯਾ ਭਰਤ ਜੁ ਕੋ ਨੇਹੁ ਆਜ ਰਾਜ ਕੌਨ ਛਾਡੈ ਬਿਨ ਸੰਤਤ ਦਿਨੇਸ ਕੀ। ਸੁਨੋ ਰਘੁ-ਰਾਈ ਜਹਾਂ ਰਾਮ ਨ ਸਹਾਈ ਤਹਾਂ ਕੋਨੈ ਨ ਜਰਾਈ ਠਕੁਰਾਈ ਅਮਰੇਸਕੀ ॥ ੩੨ ॥

(ਭਰਤਉ ਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਜਾਇ ਲਛਮਨ ਜੂ ਕੇ ਪਾਇ ਗਹੇ ਤੇਹੀ ਛਿਨ ਬੀਰ ਸਮਝਾਇ ਲੈ ਲਵਾਇ ਚਲੁ ਧਾਮ ਕੋ। ਤਾਤ ਬੋਲ ਕੀਨੋ ਤੁਮ ਬਡੋ ਜਸ ਲੀਨੋ ਬਨ ਆਏ ਫਲ ਖਾਏ ਦੁਖ ਦੀਨੋ ਸੀਅ ਬਾਮ ਕੋ। ਜੋ ਕਹੋ ਤੋ ਜਾਇ ਘਰ ਕੇਕਈ ਨਿਕਾਰੋ ਕਹੌ ਮਾਰੋਂ ਆਜ ਕਰੋਂ ਮੈਂ ਪਰਸਰਾਮ ਕਾਮ ਕੋ। ਮੋਹਿ ਬਨ ਛਾਡੋ ਭਾਵੈ ਸੰਗਲੈ ਸਿਧਾਰੋ ਪ੍ਰਾਣ ਪਲ ਮੈ ਨਿਕਾਰੋ ਜੌ ਨ ਸੁਨੋ ਰਾਜ ਰਾਮ ਕੋ॥੩੩

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉ ਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਮੇਰੀ ਕਹੀ ਮਾਨ ਭਲੀ ਯਾਹਿ ਮਾਹਿ ਜਾਨ ਬੀਰ ਰਾਜ ਤੌਲੌ ਕਰੋ ਜੌਲੌ ਮੇਰੋ ਬਨ ਆਇਬੋ। ਮਾਨੋ ਰਾਖ ਥਾਤੀ ਰਾਜਾ ਅਜ ਜੂ ਕੇ ਨਾਤੀ ਕਛੂ ਐਸੋਈ ਕੁਪੇਚ ਜਾਂਤੇ ਮੋਹਿ ਬਨ ਜਾਇਬੋ। ਸੁਨੋ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰੇ ਕਹਜੋ ਪਾਇ ਛੁਵੌਂ ਤੇਰੇ ਮੋ ਤੇ ਰਾਜ ਕਾਜ ਰਾਮ ਬਿਨ ਕਠਨ ਚਲਾਇਬੋ। ਤਾਤ ਦੁਖ ਮਾਤ ਦੁਖ ਬਡੋ ਰਘਨਾਥ ਦਖ ਏਕਲੌ ਭਰਤ ਘਰ ਘੇਰਘੇਰ ਖਾਇਬੋ ੨੪

ਸਵੈਯਾ—ਜਾਨਕੇ ਪ੍ਰੀਤ ਸਹੀ ਰਘੁਬੀਰ ਸੋ ਬੀਰ ਕੋ ਲੈ ਮੁਖਨੀਰ ਪਖਾਰੇ। ਪਾਗ ਬੰਧਾਇ ਸਮੋਧ ਕੀਓ ਏਈ ਪਾਵਰੀ ਲੈ ਕਰ ਰਾਜ ਹਮਾਰੇ। ਕੇਕਈ ਨੰਦਨ ਸਾਚ ਕਹੌਂ ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਸਮਾਨ ਕਰੋਂ ਅਬ ਨਿਆਰੋ। ਥੋਰੇਈ ਦਯੋਸਨ ਆਨ ਮਿਲੋਂ ਸਬ ਸੋਂ ਜਸ ਸੋਂ ਰਹੀਓ ਉਜਿਆਰੋ ॥ ੩੫ ॥

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਕਾ ਸੰਦੇਸ ਮਾਤਨ ਪ੍ਰਤਿ)

ਕਬਿੱਤ—ਸਬਹੀ ਕੋ ਕਹੀਓ ਸਬ ਮਾਇਨ ਕੇ ਪਾਇ ਲਾਗ ਕਹੀਓ ਸੰਦੇਸ ਸਬ ਨੀਕੇ ਰਘੁਨਾਥ ਹੈ। ਛਾਇ ਮੇਂ ਚਲਤ ਢਿਗ ਗਾਉਂ ਕੇ ਰਹਤ ਜਾਤ ਵੈਸੇ ਹੀ ਹੈਂ ਗਾਤ ਘਰ ਪੋਖੇ ਜੈਸੇ ਮਾਤ ਹੈ। ਕਹੀਓ ਸੁਮਿਤ੍ਰਾਜੀ ਕੋ ਲਛਮਨ ਨੀਕੇ ਰਹੈਂ ਸਮਾ-ਚਾਰ ਸੀਕੇ ਪਰਛਾਹੀ ਕਰੀ ਸਾਥ ਹੈ। ਜੋ ਕਦਾਂਚ ਬੂਝੈ ਕੈਸੀ ਰੈਂਸ ਸੋ ਰਹਤ ਬੀਰ ਸੁਨੇ ਦੁਖ ਪੈਹੈ ਜਟਾ ਕਹੋ ਜਿਨ ਮਾਥ ਹੈ ॥ ੩੬ ॥

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਭਰਤ ਸੋਂ)

ਦੋਹਰਾ—ਸੁਨੋ ਭਰਤ ਸਿਖਆਨ ਤੁਮ ਕਹੌਂ ਤੋਹਿ ਸਮਝਾਇ। ਜਾਂਤੇ ਸੁਖ ਸੰਪਤ ਬਨੈ ਸੋ ਹੌਂ ਦੇਉ ਬਤਾਇ ॥ ੩੭ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਜੋ ਸੁਖ ਚਾਹੋ ਰਾਜ ਲੋਕ ਸੁਖੀ ਪਰਲੋਕ ਗਤ। ਤੌ ਬਾਤੈ ਕਰਿ ਆਜ, ਸੁਨਹੁ ਭਰਤ ਰਘੁਨਾਥ ਕੀ ॥ ੩੮ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਤਾਤ ਮਾਤ ਸੇਵ ਬਡੇ ਭ੍ਰਾਤ ਕੀ ਭਗਤਿ ਪਰਭਾਤ ਉਠ ਕੀਜੀਓ ਭਰੋਸੋ ਹਰਿ ਨਾਮਕੋ। ਬ੍ਰਾਮਨ ਕੋ ਦਾਨ ਸਬ ਹੀਂ ਕੋ ਸਨਮਾਨ ਸੁਨ ਬੇਦਕੋ ਪੁਰਾਣ ਨਿਆਉ ਕੀਜੋ ਨਰ ਬਾਮ ਕੋ। ਰਾਜ ਅੰਸ ਲੀਜੋ ਦੁਖੀ ਜਾਨ ਕਛੂ ਔਰ ਦੀਜੋ ਸੁਖੀ ਦੇਖ ਡਾਨੋ ਜਿਨ ਕਰੋ ਏਕ ਦਾਮ ਕੋ। ਐਸੀ ਭਾਂਤ ਜੀਜੋ ਸਬਹੀ ਕੋ ਸੁਖ ਦੀਜੋ ਬੀਰ ਮੇਰੇ ਆਗੈ ਪਾਛੈ ਬੋਲ ਬਾਂਧ ਗਾਂਠ ਰਾਮ ਕੋ॥੩੯

ਕਬਿੱਤ—ਨੀਚ ਸੋਂ ਨ ਪ੍ਰੀਤ ਕੀਜੇ ਕੁਲਕੋ ਨ ਛਾਡ ਦੀਜੋ ਬੀਰ ਸੁਨ ਲੋਭ ਜਿਨ ਕੀਜੋ ਪਰ ਨੀਰ ਕੋ। ਆਨਤੀਅ ਮਾਤ ਸੁ-ਨ ਬਾਤ ਘਰ ਬਾਂਢੈ ਧਨ ਤਜੋਂ ਤਜੋਂ ਨੀਕੇ ਹੂਜੋ ਔ ਬਢਯਾ ਪਰਪੀਰ ਕੋ। ਬੈਰਨ ਕੋ ਸੁਰ ਕੁਰ ਮੰਤ੍ਰਨ ਨਿਕਾਰ ਦੀਜੋ ਪੀਓ

ਨ ਅਪੈਯ ਦੁਖ ਪਰੇ ਹੂਜੋ ਧੀਰ ਕੋ। ਦਾਨ ਪੁਰਹੂਤ ਸੋਂ ਨ ਦੂਤ ਬਸ ਹੂਜੋ ਭਾਈ ਭਰਤ ਸਪੂਤ ਕਹਯੋ ਕੀਜੈ ਰਘੁਬੀਰ ਕੋ॥੪੦

ਕਬਿੱਤ—ਜੈਸੇ ਜਤੀ ਸੰਗ ਤੇ ਕੁਮਤ ਜਯੋਂ ਅਨੰਗ ਤੇ ਜਯੋਂ ਪਾਪ ਨੀਰ ਰੰਗ ਧਨ ਬਾਢਯੋ ਜੂਪ ਹਾਰ ਤੇ। ਜਯੋਂ ਕੁਲ ਕਪੂਤ ਤੇ ਜਯੋਂ ਦਾਰਦ ਸਪੂਤ ਤੇ ਜਯੋ ਬਾਮਨ ਕੋ ਪੂਤ ਬਿਨਾ ਪਢੇ ਚਟ-ਸਾਰ ਤੇ। ਦੇਖੇ ਬਿਨ ਖੇਤੀ ਜੈਸੇ ਸਾਂਵਨ ਮੈਂ ਰੇਤੀ ਔਰ ਬਾਤ ਕਹੌਂ ਕੇਤੀ ਜੈਸੇ ਤਾਰ ਲੋਭ ਧਾਰਤੇ। ਸਾਵਧਾਨ ਹੂਜੋ ਤਾਹਿ ਦੇਸਤੇ ਨਿਕਾਰ ਦੀਜੋ ਬੂਡ ਜੈਹੈ ਰਾਜ ਤੈਸੇ ਮੰਤ੍ਰੀ ਦੁਰਾਚਾਰ ਤੇ॥ ੪੧॥

ਸਵੈਯਾ—ਪਾਇ ਛੁਏ ਸੁਨ ਸੀਖ ਸਬੈ ਪ੍ਰਭੁ ਏ ਨ ਬਿਸਾਰ ਚਲੌਂ ਕਬਹੀਂ। ਧਰ ਪਾਵਰੀ ਮੂੰਡ ਸੋ ਸਾਵਰੀ ਮੂਰਤਿ ਦੇਖ ਕਹਯੋ ਬਿਛਰੋਂ ਅਬ ਹੀਂ। ਅਬ ਜਾਹੁ ਧਰਯੋ ਸਿਰ ਹਾਥ ਤਬੈ ਧਰ ਆਇਸ ਸੀਸ ਚਲਯੋ ਜਬਹੀ। ਲਏ ਬੀਰ ਤੀਆ ਸੰਗ ਬੀਰ ਬਿਦਾ ਕਰ ਰਾਮ ਧਸੇ ਬਨ ਮੈਂ ਤਬਹੀ ॥ ੪੨॥

ਸਵੈਯਾ—ਬੀਰਹਿ ਛਾਡ ਚਲਯੋ ਘਰ ਕੋ ਧਰ ਆਇਸ ਸੀਸ ਨ ਜਾਇ ਮਿਟਾਯੋ। ਗਾਉਂ ਮੈਂ ਜਾਇ ਨ ਪਾਉਂ ਧਰਯੋ ਢਿਗ ਹੂੰ ਨੰਦ ਗਾਉਂ ਸੁਜਾਇ ਬਸਾਯੋ। ਮੂੰਡ ਜਟਾ ਧਰ ਭੇਸ ਤਪੇ ਧਨ ਔ ਸੁਖ ਝੂੰਡ ਸਮੁੰਦ ਬਹਾਯੋ। ਰਾਮ ਸਨੇਹ ਧਰਯੋ ਮਨ ਮੈ ਤਨ ਕੋ ਤਿਨਕੋ ਨ ਸਨੇਹ ਲਗਾਯੋ ॥ ੪੩॥

ਕਬਿੱਤ—ਵਹੀ ਜੋ ਸਿੰਘਾਸਨ ਹੈ ਆਪਦਾ ਬਿਨਾਸਨ ਕੌ ਤਾਹੀ ਪਰ ਪਾਵਰੀ ਲੈ ਰਾਖੀ ਸਿਰ ਨਾਯੋ ਹੈ। ਰਾਜ ਭਯੋ ਅਟਲ ਸੋ ਕਾਹੇਤੇ ਹੋ ਰਾਮ ਕਵਿ ਰਾਮ ਸਿਖ ਦੀਨੀ ਸੋਈ ਕੀਨ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ਹੈ। ਤਾਂਹੀਕੇ ਬਯੋਗ ਭੋਗ ਛਾਡਯੋ ਨ ਸੰਭਾਰਯੋ ਨੈਕ ਜੈਸੇ ਡਾਰਕਾਂਚੈਰੀ ਨ ਭੋਗੀ ਫਿਰਆਯੋ ਹੈ। ਜੋਗੀਹ੍ਵੈ ਨ ਹਸਯੋ ਸੁਰ ਲੋਕ ਜਸ ਬਸਯੋ ਘਰ ਆਪਨੇ ਨ ਧਸਿਓ ਦੇਸ ਸੌਗੁਨੋ ਬਸਾ-ਯੋ ਹੈ॥ ੪੪ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਭਗਤਿ ਭਕਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੀ ਰਘੁਪਤ ਕ੍ਰਿਪਾਰਕਾਰ।

ਭਰਕ ਤਕਾਰ ਸੁਖ ਨਿਧ ਦਈ ਯਾਂਤੇ ਭਰਤ ਕਮਾਰ ॥ ੪੫
ਦੋਹਰਾ–ਇਹ ਬਿਧ ਭਰਤ ਸਦਾ ਰਹੈ ਤਜਿਓ ਤੀਸਰੋ ਕਾਮ ।
ਪ੍ਰਾਤ ਸੰਭਾਰੈ ਰਾਜ ਕੋ ਰਾਤ ਸੰਭਾਰੈ ਰਾਮ ॥ ੪੬ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਭਰਤ ਸਦਾ ਇਹ ਭਾਂਤ ਸੁਨੋ ਦਸਾ ਰਘੁਬੀਰ ਕੀ ।
ਜਿਹ ਜਿਹ ਬਨ ਮੈ ਜਾਤ ਸੋਈ ਬਤਾਵਤ ਰਾਮ ਕਵਿ ॥ ੪੭ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਊਚੇ ਬਟ ਤਾਲ ਜਹਾਂ ਲਸੇ ਨ ਤਮਾਲ ਸਾਲ ਸਰਲ ਬਿਸਾਲ ਗਤਿ ਹੈ ਨ ਕਾਲ ਮੰਦ ਕੀ ॥ ਕਹੂੰ ਲਾਲ ਲਾਲ ਕਹੂੰ ਘੁੰਘਚੀ ਪ੍ਰਵਾਲ ਕਚ ਨਾਲ ਨਿੰਬ ਚੰਦਨ ਸੋ ਮਾਨੋ ਬਾਸ ਬੰਦ ਕੀ ॥ ਚੰਪਕ ਰਸਾਲ ਨਾਲ ਕੇਲਸੋਂ ਕਨੇਲ ਹੀ ਸੁਭਾਰੀ ਭਮ ਕੌਨ ਗਨੈ ਜਾਂਤੇ ਮੂਲ ਕੰਦੰ ਕੀ । ਮਾਨੋ ਅਹਿ ਦੇਸ ਕਿਧੋਂ ਕਹੂ ਕਾਰੇ ਭੇਸ ਡੋਲੇ ਸੂਰ ਕੀ ਨ ਜੋਤ ਤਹਾਂ ਚਾਂਦਨੀ ਨ ਚੰਦ ਕੀ ॥ ੪੮ ॥
ਕਬਿੱਤ– ਐਸੇ ਬਨ ਕਰੈ ਗੌਨ ਰਾਂਮਚੰਦ ਬਿਨਾਂ ਕੌਨ ਚਲੇ ਜਬ ਪੌਨ ਊਚੇ ਪਾਤ ਖਰਕਤ ਹੈਂ ॥ ਸੇਮਰ ਖਜੂਰ ਜਾਇ ਪੂਰਰਹੀਸੂਰ ਮਗ, ਤਾਂਹੀਂਕੇ ਤਰੰਗ ਤਹਾਂ ਦੇਖੇ ਰਥਕਤ ਹੈ॥ ਫੂਲ ਫਲ ਰਾਤੇ ਮਾਨੋ ਰਾਤੀ ਜੋਤਵਾਰੇ ਕੇਊ ਤੋਰੇ ਕੋਊ ਛੁਵੇ ਤਾਂਤੇ ਐਸੇ ਝਲਕਤ ਹੈਂ। ਭੂਲ ਹੈ ਨ ਜਾਨੋ ਕਵਿਰਾਮ ਰਵਿ ਘੇਰੇ ਮਾਨੋ ਡਾਰਤ ਹੈਂ ਲਾਰ ਕੀ ਫੁਹਾਰ ਚਿਲਕਤ ਹੈਂ ॥ ੪੯ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਊਬਟਨ ਗੈਲ ਸਦਾ ਸਿੰਘਨ ਕੀ ਸੈਲ ਬਨਜਾਰੇ ਕੈਸੇ ਬੈਲ ਮਾਨੋ ਬੋਲੈਂ ਡਕਰਾਤ ਸੇ। ਔਰ ਸੋਂ ਕੁਰੰਗ ਕਰੀ ਆਧੇ ਅੰਗਪਰੇ ਕਹੂੰ, ਹੈ ਸੁਰੰਗ ਭੂਮਿ ਕਹੁ ਦੇਖੇ ਬਿਲਲਾਤ ਸੇ। ਮੋਰਨ ਕੋ ਸੋਰ ਸੁਨਿ ਫਨਿ ਮਨਿ ਡਾਰ ਮੂੰਡ ਦੀਆਸੋ ਬਝਾਇ ਬਚੇ ਹੈ ਅੰਧੇਰੀ ਰਾਤ ਸੇ । ਗੀਧਨ ਕੀ ਮਾਲ ਕਹੂੰ ਜੰਬਕ ਕਰਾਲ ਕਹੂੰ ਨਾਚਤ ਬਤਾਲ ਲੈ ਕਪਾਲ ਜਲ ਜਾਤ ਸੇ ॥ ੫੦ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਕਹੂੰ ਬਨ ਕੋਲ ਕਹੂੰ ਰੋਝਨ ਕੇ ਟੋਲ ਕਹੂੰ ਭੀਲਨ ਕੇ ਬੋਲ ਤਹਾਂ ਬਾਤ ਨ ਅਨਦ ਕੀ । ਮਾਨਸ ਕੇ ਨਾਤੇ ਬਨ ਮਾਨਸ ਹਜੂਰ ਕਹੂੰ ਬਾਂਦਰ ਲੰਗੂਰਨ ਉਚਾਈ ਗਿਰ ਮੰਦ ਕੀ

॥ ਕਹੂੰ ਚਕ੍ਰ ਵਾਕ ਕਹੂੰ ਭੂਤਨ ਕੀ ਹਾਕ ਕਹੂੰ ਕਾਰੇ ਕਾਕ ਮਾਨੋ ਸੂਰ ਕਹੂੰ ਪੂਤ ਬੰਦ ਕੀ। ਜਾਨਕੀ ਡਰਾਤ ਬੀਚ ਬੀਚ ਚਲੀ ਜਾਤ ਦੋਊ ਨੈਨਾਂ ਮੁੰਦ ਲੀਨੇ ਕਟ ਗਹੀ ਰਾਮਚੰਦ ਕੀ॥ ੫੧ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਐਸੀ ਭਾਂਤ ਚਲੇ ਜਾਤ ਕੋ ਹੈ ਜਾਸੋਂ ਕਰੈਂ ਬਾਤ ਗਾਤ ਕੁਮਲਾਨੇ ਜੇਵੈ ਪੋਖੈ ਘਰ ਮਾਤ ਕੇ॥ ਜਾਨਕੀ ਨਿਹਾਰ ਭਰ ਸ੍ਵਾਸ ਮਨ ਕ੍ਰੋਧ ਮਾਰ, ਕੈਸੀ ਕੁਸਰਾਤ ਹਮੈ ਲਾਗੇ ਦੁਖ ਤਾਤ ਕੇ। ਤੀਨੋਂ ਬੈਠ ਜਾਤ ਜਹਾਂ ਗੋਖਰੂ ਗਡਾਤ ਮੁਸਕਾਤ ਨ ਜਨਾਤ ਸਮਾਚਾਰ ਸੁਨੋਂ ਪ੍ਰਾਤਕੇ। ਸੀਰੇ ਜਲ ਨ੍ਹਾਤ ਟੂਟੇ ਭੂਲ ਫਲ ਖਾਤ ਰਾਮ, ਰਾਤ ਪਰੇ ਸੋਵਤ ਬਿਛੌਨਾ ਕਰ ਪਾਤ ਕੇ ॥ ੫੨ ॥

ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉਵਾਚ ਸੀਤਾ ਸੋਂ

ਦੋਹਰਾ–ਰਘੁਪਤਿ ਐਸੋ ਬਨ ਫਿਰਤ, ਦੇਖੇਂ ਨਗਰਨ ਠੌਰ।
ਆਸ਼੍ਰਮ ਸੁਨਿਓਂ ਅਗਸਤ ਕੋ, ਚਲੇ ਹੁਲਾਸਨ ਦੌਰ॥੫੩॥

ਸੋਰਠਾ–ਸੀਅ ਕਹੈਂ ਸਮਝਾਇ, ਲੋਪਾ ਮੁੱਦ੍ਰਾ ਤਾਸੁ ਤੀਅ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੀਸ ਧਰ ਪਾਇ, ਆਇਸ ਲੈ ਢਿਗ ਬੈਠੀਓ ॥ ੫੪ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਮ ਮਿਲੇ ਮੁਨਿ ਸੋ ਪਰ ਪਾਇਨ, ਲਾਇ ਰਹੇ ਛਤੀਆ ਦੁਖ ਖੋਯੋ। ਹੇ ਸੁਤ ਕਜੋਂ ਯਹਿ ਭੇਖ ਕੀਓ, ਨ੍ਰਿਪ ਜੀਵਤ ਹੈ ਕਿ ਬਡੇ ਮਗ ਸੋਯੋ। ਬਾਤ ਕਹੀ ਸਮਝਾਇ ਸਬੈ ਰਘੁਬੀਰ ਮਨੋ ਤਨ ਤੀਰ ਗਡੋਯੋ। ਪੂਤ ਰਹੋ ਇਹਠੌਰ ਸਬੈ ਮਿਲ,ਸ੍ਵਾਸ ਭਰੈ ਮਨ ਤੇ ਅਤਿ ਰੋਯੋ ॥੫੫ ॥

ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਮਿਲਾਪ ਅਗਸਤ ਸੋਂ

ਸਵੈਯਾ–ਏਕ ਘਟੀ ਨ ਘਟੀ ਸੀਅ ਕੇ ਦੁਖ ਰਾਮ ਰਹੇ ਮੁਨਿਕੇ ਨਿਕਟੀ। ਘਟਿ ਕੇ ਸੁਤ ਸੋਂ ਤਿਨ ਨਾਰ ਜੁਟੀ ਮਾਨੋ ਧੂਰ ਜਟੀ ਨਹਿ ਕਾਮ ਛਟੀ। ਦੁਪਟੀ ਫਟ ਜਾਤ ਜਹਾਂ ਤਮਕੀ ਪ੍ਰਗਟੀ ਘਟਿ ਮੈ ਗੁਰ ਗਜਾਨ ਗਟੀ। ਕਰਬੇ ਕਹੁ ਮੁਕਤਿ ਹਟੀ ਬਰਟੀ ਤਹਾਂ ਪਰਮ ਕੁਟੀ ਰਘੁਨਾਥ ਠਟੀ ॥ ੫੬ ॥

(ਪੰਚਬਟੀਕੋ ਵਰਨਨ)

ਸਵੈਯਾ–ਜਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕੁਰੰਗ ਨ ਬੈਰ ਗਟੀ ਮ੍ਰਿਗ ਸੰਤਤ ਸਿੰਘਨ ਦੂਧ ਗਟੀ। ਸੋਈ ਨੈਕੁ ਨ ਦੇਖਤ ਜਾਤ ਲਟੀ ਅਹਿਪੌਢ-

ਤ ਮੋਰਨ ਪੁੰਛ ਤਟੀ। ਚਢ ਕੇਹਰ ਕੰਧ ਅਜਾ ਲਪਟੀ ਨਹ ਭੂਖ ਲਗੈ ਕਬਹੂੰ ਝਪਟੀ ॥ ਜਿਨਕੀ ਦੁਖ ਫ਼ਾਸ ਕਹੂੰ ਨ ਕਟੀ ਤਿਨ ਕੇ ਸਿਰ ਹੈ ਸੁਖ ਸਾਂਤਿ ਸਟੀ ॥ ੫੭ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਜਿਨਕੀ ਧੁਨਿ ਨੈਨਨਿ ਜੋਤ ਘਟੀ ਤਿਨਕੇਸੰਗਮੁਕਤਿ ਫਿਰੈ ਲਪਟੀ। ਜਿਨਕੇ ਰਿਦ ਗ੍ਰੰਥ ਮਹਾਂ ਚਿਕਟੀ ਕਰਿ ਸ੍ਰੁਛ ਚਲੇ ਮਾਨੋ ਬੁਧ ਘਟੀ ॥ ਮੁਨਿਬ੍ਰਿੰਦਜਹਾਂ ਜਹਿ ਬੇਦ ਪਟੀ ਸੁਕ ਸਾਰਸ ਹੰਸ ਚਕੋਰ ਚਟੀ ॥ ਨਿਸ ਬਾਸਰ ਕਾਮ ਕਮਾਨ ਟੁਟੀ ਸੀਅ ਤੇ ਗਤ ਸੀ ਲਟ ਜਾਤ ਲਟੀ ॥੫੮॥

ਸਵੈਯਾ–ਸਬ ਕੇ ਮੁਖ ਨਿਰਤਤ ਬਾਕ ਨਟੀ, ਸੁਅਗਸਤ ਪਢਾਵਤ ਹਾਥ ਛਟੀ। ਤਬ ਤੇਜਨ ਤੇ ਰਵਿ ਜੋਤਿ ਹਟੀ, ਕਪਟੀ ਨ ਰਹੈ ਤਹਾਂ ਏਕ ਘਟੀ। ਹਰਿ ਪੂਜਨ ਕੀ ਜਹਾਂ ਆਰਭਟੀ ਭਰਿ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰ ਰਮਾ ਲਪਟੀ। ਜਹਾਂ ਈਂਧਨ ਚੰਦਨ ਕੀ ਖਪਟੀ ਕਵਿਰਾਮ ਕਹੈ ਸੋਈ ਪੰਚ ਬਟੀ ॥ ੫੯

[ਕਵਿਉਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ–ਕਾਲ ਬਲੀ ਕਵਿਰਾਮ ਸੁਨੋ ਦੁਖ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰੰ ਕੀ ਬਾਤਨ ਕੇ। ਜਬ ਤਾਤ ਕਹਜੋ ਚਲਹੀ ਨਿਕਸੇ ਨ ਰਹੇ ਬਿਲ ਲਾਤ ਸੁ ਮਾਤਨ ਕੇ। ਅਬ ਔਰ ਕੀ ਕੌਨ ਕਹੈ ਸੁਰ ਭੂਪਤਿ ਹੈ ਤਕੀਆ ਜੁਮਲਾਤਨ ਕੇ। ਮਨ ਕੰਚਨ ਧਾਮ ਤਜੇ ਬਨ ਮੈਂ ਜਬ ਰਾਮ ਕੀਏ ਘਰ ਪਾਤਨ ਕੇ ॥ ੬੦ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਰਹੇ ਦੇਸ ਰਹਜੋ ਦੂਰ ਕਹੈਂ ਦੁਖ ਸੁਖ ਨਿਰਬਹਜੋ ਸਹਿਜੋ ਮੇਹੁ ਛਾਹ ਘਾਮ ਕੋ। ਦੁਖੀ ਜਾਨ ਕਾਮਧੇਨੁ ਛੀਰ ਨਿਧ ਸੈਨ ਜਾਂ ਕੋ ਹੰਸ ਗੌਨ ਸਕ੍ਰ ਸ਼ਿਵ ਸੇਵੈ ਜਾਕੇ ਨਾਮ ਕੋ। ਲਛਮਨ ਗਹੈ ਪਾਇ ਸੁਨੋ ਰਘੁਰਾਇ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਨਤ ਹੋ ਜਾਂਤੇ ਬਨ ਆਏ ਜਾਹੀ ਕਾਮ ਕੋ। ਸੋਈ ਕਜੋਂ ਨ ਕਰੋ ਦੂਖ ਦੇਵਨ ਕੇ ਹਰੌ ਰਾਮ ਬੀਛਰਜੋ ਕੁਬੋਲ ਸੋਈ ਸੌਂਪੋ ਦੇਵ ਬਾਮ ਕੋ ॥ ੬੧ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਜਬਲੌ ਰੁਚਿਹੀ ਤਬ ਲੌ ਰਘੁਬੀਰ ਰਹੇ ਰਿਖਿ ਕੇ ਬਹੁ

ਤੇ ਸੁਖ ਪਾਯੋ। ਬਾਤ ਕਹੀ ਬਨ ਆਨਿ ਚਲੈਂ ਮੁਨਿਪਾਇ ਛੁਵੇ ਅਤਿ ਮੋਹ ਜਨਾਯੋ। ਜਾਨਕੀ ਜਾਇਕੈ ਪਾਇ ਛੁਏ ਸੀਅ ਕੇ ਬਿਛਰੇ ਰਿਖਿ ਤੀ ਦੁਖ ਪਾਯੋ। ਅੰਗ ਸੁ ਬਾਸ ਦਈ ਕਕ-ਈ ਪਟ ਮੋਤਿਨ ਹਾਰੁ ਗਰੇ ਪਹਿਰਾਯੋ ॥ ੬੨ ॥

[ਅਗਸਤਉਵਾਚ ਸਵੈਯਾ]

ਰਾਮਹਿ ਏਕ ਸੁਮੰਤ੍ਰ ਦੀਓ ਰਿਖਿ ਜਾਂ ਰਿਪੁਕੋ ਸਿਰ ਭੁਇ ਨ ਪਰੈਗੋ। ਕਾਟੇ ਹੂੰ ਤੇ ਉਪਜੈ ਪਲ ਮੈ ਕਹੁ ਸੋ ਤੁਮਤੇ ਕਿਹ ਭਾਤਿ ਡਰੈਗੋ। ਤਾਂ ਰਿਪੁ ਕੇ ਸਿਰ ਕੋ ਯਹ ਬਾਨ ਸੁਨੋ ਪ੍ਰਭੁਜੂ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਹਰੈਗੋ। ਜਜੋਂ ਮ੍ਰਿਗ ਝੁੰਡਨ ਸੋਂ ਮ੍ਰਿਗਰਾਜ ਭੁਜੰਗਨ ਸੋਂ ਖਗਰਾਜ ਲਰੈਗੋ ॥ ੬੩ ॥

ਸਵੈਯਾ

ਜਾਇ ਬਸੇ ਅਬ ਤਾ ਬਨ ਮੋਂ ਮਾਨੋਂ ਸਾਵਨ ਮੇਘਨਕੀ ਅਨੁਹਾਰੀ। ਆਪਨੇ ਹਾਥ ਬਨਾਇ ਕੁਟੀ ਸੀਅ ਸੋਂ ਮਿਲ ਬੀਰਹਿ ਔਰ ਸਵਾਰੀ। ਲੰਕ ਨਿਸਾਚਰ ਰਾਵਨ ਕੇ ਦਿਨ ਰੈਨ ਹੁਤੇ ਤਿਹਿ ਠਾਂ ਰਖਵਾਰੀ। ਕੈਸੇ ਕੈ ਰਾਮਹਿ ਜਾਇ ਕਹਿਓ ਸੁਨ ਸੂਪਨਖਾ ਇਕ ਬਾਤ ਹਮਾਰੀ ॥ ੬੪ ॥

[ਨਿਸਾਚਰੋ ਵਾਚ ਸੂਪਨਖਾ ਸੋਂ]

ਸਵੈਯਾ–ਜਾ ਬਨਕੇ ਹਮ ਹੈਂ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ, ਤਾ ਬਨ ਮੈ ਤਪਸੀ ਫਿਰ ਆਏ। ਰਾਜ ਤਜਿਓ ਅਬ ਜੋਗ ਲੀਓ, ਲਘੁ ਮੂੰਡ ਜਟਾਂ ਨਖ ਹੈਂ ਨ ਬਢਾਏ। ਰੂਪ ਅਨੂਪਮ ਹੈਂ ਦੋਊ ਬੀਰ, ਨ ਨੈਕੁ ਡਰੈਂ ਬਹੁਤੇ ਡਰਪਾਏ। ਜੇ ਪਹਿਲੇ ਡਰਗਾਵਨ ਕੇ ਇਕ ਭਾਜ ਗਏ ਇਕ ਦੂਰ ਬਸਾਏ ॥ ੬੫ ॥

ਕਵਿਉਵਾਚ

ਕਬਿਤ–ਬਾਤ ਸੁਨਿ ਜਰੀ ਸੰਗ ਚਲੀ ਖੀਝ ਲਰੀ ਆਖੈਂ ਰਾਤੀ ਲੋਹੂ ਭਰੀ ਰੇਖ ਚਢਿਓ ਨਖਸੂਪ ਕੋ। ਅੰਗ ਅੰਗ ਬਨੀ. ਮਾਨੋ ਲਿਖੀ ਚਿੱਤ੍ਰ ਧਨੀ ਗਣੀ ਮਨ ਹੀ ਮੈਂ ਗਨੀ ਆਜ ਬਰੋਂ ਕਾਮ ਭੂਪ ਕੋ। ਬੈਰੀ ਰੁਦ੍ਰ ਜਾਗਿਓ ਤਾਂਕੇ ਐਸੇ ਪਾਛੇ ਲਾਗਿਓ ਜੈਸੇ ਪਾਰੋ ਜਾਇ ਭਾਗਿਓ ਦੇਖ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਕੋ। ਲਾਂਬੀ ਡਗ ਭਰੀ ਠੌਰ ਠੌਰ ਗਿਰਪਰੀ ਰਾਮ ਦੇਖੇ ਜਹਿ ਘਰੀ

ਦੇਖ ਰਹੀ ਮੁਖ ਰੂਪਕੋ ॥ ੬੬ ॥
ਕਬਿਤ–ਪਰੀ ਕਾਮ ਬਸ ਤਾ ਕੀ ਸੁਸਾ ਜਾਂਕੇ ਮੂੰਡ ਦਸ ਕੀਨੇ ਹਾਉ ਭਾਉ ਚਿਤ ਚਾਓ ਏਕ ਬੰਦਸੋਂ। ਦੀਪਸੁਤ ਨੈਨਨ ਮੈ ਸੈਨਨਚਲਾਇ ਰਹੀ ਜਾਨਕੀ ਨਿਹਾਰ ਮਨ ਰਹੀ ਨ ਅਨੰਦ ਸੋਂ। ਮਾਨੋ ਦੇਵ ਬਧੂ ਐਸੀ ਦੇਖੀ ਨਾਹਿ ਕਧੂ ਪ੍ਰਭੁ ਧਿਆਨ ਤੇ ਜਗਾਇ ਗਹਿ ਪਾਇ ਬੈਨ ਮੰਦ ਸੋਂ। ਪਾਂਨ ਖਾਇ ਖਾਇ ਮੁਸਕਾਇ ਮੁਸਕਾਇ ਪਾਏ ਪਰ ਕੈ ਨਿਸਾਚਰੀ ਸੁਬੋਲੀ ਰਾਮ ਚੰਦਸੋਂ ॥ ੬੭ ॥

[ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤ੍ਰਸੁਪਨਖਾਕੇਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਸੋਂ]

ਕਬਿੱਤ–ਕੌਨੈ ਦੇਸ ਰਾਜ ਤਜੰ ਤਾਪਸੀ ਕੋ ਭੇਖ ਭਜ ਰੂਪਵੰਤ ਤੁਮਸੇ ਨ ਦੇਖੇ ਜੁਗ ਚਾਰ ਮੈ। ਹੈ ਜੁ ਨਾਰਿ ਸੰਗ ਸੋਊ ਰਾਜਾ ਕੀ ਕੁਮਾਰ ਕਹੁ ਘਰ ਹੀ ਤੇ ਲਿਆਏ ਹੋ ਕਿ ਪਾਈਹੈ ਉਜਾਰ ਮੈ। ਤੋਹਿ ਕਹਾਂ ਪਰੀ ਅਬ ਜਾਹੁ ਭਲੀ ਕਰੀ ਹਮਰਾਜਾ ਹੈਂ ਕਿ ਰੰਕ ਹੈਂ ਕਹੂੰਤੇ ਪਾਈ ਨਾਰਿ ਮੈ। ਕਹੋ ਕਹਾਂ ਜਾਉਂ ਮੋਹਿ ਹੈਂ ਨ ਕਹੂੰ ਠਾਂਉਂ ਨਾਥਤੁਮੈ ਆਜ ਬਰੋਂ ਆਈਘਰਤੇਬਿਚਾਰ ਮੈਂ ॥ ੬੮ ॥

[ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉਵਾਚਸੂਪਨਖਾਸੋਂ]

ਕਬਿੱਤ–"ਬੋਲੇ ਤਾਰਿ ਕਾਰਿ ਰੱਛ ਜੱਛ ਮੱਛ ਕੇਤ ਨਾਰਿਕਿਧੋ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾਰਿ ਲੋਕ ਛਾਡ ਛਿਤ ਪਾਈ ਹੈ। ਕਿਧੋਂ ਰੰਭਾਉਰਬਸੀ ਮੈਨਕਾ ਸੁਕੇਸੀ ਕੋਊ, ਤਿਨਮੋਂ ਕਿ ਮਘਵਾ ਪਠਾਈ ਮੋ ਪੈ ਆਈ ਹੈ। ਡੋਲਤਿ ਅਕੇਲੀ ਕੋਊ ਸੰਗ ਨ ਸਹੇਲੀ, ਸਮਝਾਇ ਕਹੁ ਕੌਨ ਤੇਰੋ ਤਾਤ ਮਾਤ ਭਾਈ ਹੈ। ਸੀਤਾ ਤਬ ਬੋਲੀ ਤੁਮ ਗਜਾਨ ਪੋਥੀ ਖੋਲੀ ਯਹ ਕੋਊ ਬਨ ਆਪਦਾ ਭਲੀ ਲੈ ਮੂੰਹ ਲਾਈ ਹੈ ॥ ੬੯ ॥

[ਸੂਪਨਖਾਵਾਚਰਾਮਚੰਦ੍ਰਸੋਂ]

ਕਬਿੱਤ–ਨਭਤੇ ਨ ਆਈ ਹੌਂ ਸੁਰੇਸ ਨ ਪਠਾਈ ਪ੍ਰਭੁ, ਰੂਪ ਦੇਖ ਕਾਮ ਕੀ ਚਲਾਈ ਜਾਨ ਲੀਜੀਏ । ਰਾਜਨ ਕੋ ਰਾਜਾ ਨਾਉ ਰਾਵਨ ਸੁਭਾਈ ਮੇਰੋ, ਤੁਮੈ ਨ ਸੁਨਾਯੋ ਕਾਹੂੰ ਜਾਕੇ

ਜਜਾਏ ਜੀਜੀਏ। ਸ਼ਿਵਕੀ ਬਡਾਈਤੇ ਦੁਹਾਈ ਜਾਂਕੀ ਤੀਨ ਲੋਕ, ਸੋਈ ਬਸੈ ਜਾਹਿ ਫੇਰ ਦੇਸ ਥਾਪ ਦੀਜੀਏ। ਗਹੋ ਬਾਂਹ ਨਾਰ ਸੋਵੋ ਚਾਂਪੋ ਪਗ ਛਾਰਿ; ਜੈਸੇ ਸੀਤਾ ਘਰ ਮਾਂਹਿਤੈਸੇ ਦੂਜੀ ਮੋਹਿ ਕੀਜੀਏ" ॥ ੭੦ ॥

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਵਾਚਸੂਪਨਖਾਸੋਂ)

ਕਬਿੱਤ–ਸਮਾਚਾਰ ਜਾਨੇ ਮੁਸਕਾਨੇ ਕਹਜੋ ਬਾਤ ਸੁਨਿ, ਤੈਂ ਨ ਪਹਿਚਾਨੇ ਹਮ ਬੈਠੇ ਜੋਗ ਭੇਸ ਮੈ ॥ ਤੈਂ ਨ ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਰਘੁ-ਬੰਸ ਮੈ ਜੁ ਹੋਤ ਜਾਤ, ਆਨ ਤੀਆ ਸੋਂ ਨ ਬੋਲੈਂ ਘਰ ਨ ਬਿਦੇਸ ਮੈ। ਤਾਂ ਮੈ ਏਕ ਰਾਮ ਮੇਰੋ ਨਾਮ ਹੌਂ ਲਜਾਊਂ ਭਾਰੀ, ਤਾਮੈ ਸੀਅ ਸੰਗ ਜਾਹੁ ਛਾਡ ਆਜ ਕੇ ਸਮੈ। ਭਲੀ ਸੁਧ ਆਈ ਲਛਮਨ ਮੇਰੋ ਭਾਈ ਦੌਰ ਤਾਹਿ ਬਰੋ ਜਾਈ ਵਹੁ ਪਰੈ ਜੋ ਕਲੇਸ ਮੈ ॥ ੭੧ ॥

[ਸੂਪਨਖਾਉਵਾਚਲਛਮਨਸੋਂ]

ਕਬਿੱਤ–ਚਲੀ ਤਬ ਧਾਇ ਲਛਮਣਪਾਇ ਛੂਏ ਗਾਇ, ਬੋਲੀ ਮੁਸਕਾਇ ਏਕ ਬਾਤ ਕਹੂੰ ਭਾਵਤੀ । ਬਰਬੇ ਕੇ ਕਾਜ ਰਾਮ ਤੁਮ ਪੈ ਪਠਾਈਹੌਂ,ਗਜਾਨਨ ਮਨਾਇਆਈ ਤਾਂਤੇ ਉਤਲਾਵਤੀ । ਕਹਜੋ ਸੋਈ ਕੀਜੋ ਨ ਪਤਿਆਹੁ ਬੂਝ ਲੀਜੋ, ਰੂਪ ਬਸ ਭਈ ਨਾਹੀਂ ਤੁਮੈਂ ਨ ਸੰਤਾਵਤੀ। ਰਾਵਨ ਹੈ ਭਾਈ ਲੰਕ ਹੇਮ ਕੀ ਬਨਾਈ ਜਿਨ, ਬਨਹੀ ਮੈ ਆਈ ਨਿਧਿ ਫੇਰੋ ਜਿਨ ਆਵਤੀ ॥ ੭੨ ॥

[ਲਛਮਨਉਵਾਚ ਸੂਪਨਖਾਸੋਂ)

ਸਵੈਯਾ–ਤੋਹਿ ਕਹੌਂ ਸੁਨ ਬਾਤ ਨਿਸਾਚਰਿ, ਤੂੰ ਜਨਨੀ ਮੇਰੀ ਹੈਂ ਤਬਹੀ ਤੇ। ਕਾਮਕੋ ਭਾਉ ਧਰੇ ਮਨ ਮੋਂ, ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਤੀਰ ਗਈ ਜਬਹੀ ਤੇ । ਕੈ ਅਬ ਜਾਹੁ ਤਹੀਂ ਪ੍ਰਭੁ ਪੈ, ਚਲ ਆਸ ਤਜੋ ਹਮਰੀ ਅਬਹੀ ਤੇ। ਜੌ ਚਲੈ ਪੂਰਬ ਕੋ ਤਟਨੀ, ਨਟਨੀ ਉਲਟੀ ਨ ਬਹੀ ਕਬਹੀ ਤੇ ॥ ੭੩ ॥

[ਕਵਿਉਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ–ਧਾਇ ਚਲੀ ਬਹੁਰੋ ਨ ਚਲੈ ਬਸ ਦੇਖ ਹਸੇ ਸੀਅ ਸੋ

ਰਘੁਰਾਈ ॥ ਆਇ ਕਹਜੋ ਨ ਬਰੈ ਬਲਿ ਜਾਉ ਸੁਆਗੈ ਹੂੰਕੀ ਤਿਨ ਆਸ ਚੁਕਾਈ। ਜਾਹਿ ਤਹੀਂ ਅਬਕੇ ਬਰਹੈ ਤੁਹਿ ਦੋਉ ਪਤੋ ਕਹੀਓ ਸਮਝਾਈ। ਸੰਗ ਰਿਖੀਸ੍ਰਰ ਕੇ ਬਨ ਮੇਂ, ਤੁਮ ਤਾਰਕਾ ਮਾਰਿ ਪਤਾਰ ਪਠਾਈ ॥ ੭੪ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਆਇ ਕਹੀ ਸੋਈ ਬਾਤ ਸੁਨੀ, ਪ੍ਰਭੂ ਸੋ ਨ ਬਰੈਤਿਨ ਔਰ ਬਤਾਈ। ਜਾਹਿ ਕਹਜੋ ਸੰਗ ਪ੍ਰਾਨਨ ਲੈ, ਰਘੁਨਾਥ ਕਛੂ ਮੋਹਿ ਔਰ ਜਨਾਈ। ਬਾਰ ਛਿ ਸਾਤ ਫਿਰੀ ਇਤਤੇ ਉਤ, ਰਾਮ ਭਲੀ ਉਪਮਾਂ ਜੀਅ ਆਈ। ਮਾਨਹੁ ਬੀਰਨ ਕੂਲ ਦੋਊ, ਭਰਿ ਰੋਖ ਬਢੇ ਨਦਿ ਨਾਉ ਚਲਾਈ ॥ ੭੫ ॥

ਕਬਿਤ–ਤਿਨਹੂੰ ਬਿਚਾਰੀ ਏਂਨ ਦੋਊ ਬਿਭਚਾਰੀ, ਪਤ ਰਹੀ ਨ ਹਮਾਰੀ ਤਬ ਆਪ ਰੂਪ ਹ੍ਵੈ ਗਈ। ਪਾਇ ਤੇ ਪਤਾਲ ਕਰ ਸੀਸ ਕੋ ਅਕਾਸ ਕਰ, ਏਕ ਏਕ ਬਾਂਹ ਕੋਸ ਡੇਢ ਡੇਢ ਲੌ ਗਈ। ਬਾਵਰੀ ਦਿਵਾਨੀ ਕਛੂ ਐਸੀ ਬੋਲੈ ਬਾਨੀ ਜਾਤੇ ਜਾਨ-ਕੀ ਡਰਾਨੀ ਕਾਂਪੈ ਮਾਨੋ ਜੁੜੀ ਹ੍ਵੈਗਈ। ਰਾਮੈ ਲਪਟਾਨੀ ਜੈਸੇ ਸੰਕਰ ਭਵਾਨੀ ਕਹਜੋ ਨਾਥ ਯਾਕੇ ਹਾਥ ਤੇ ਸੋ ਪ੍ਰੀਤਿ ਰੀਤਿ ਖ੍ਵੈ ਗਈ ॥ ੭੬ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਹਾਥਨ ਸੋਂ ਨਰ ਮੂੰਡਨ ਫੇਰਿ ਸੁ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਡਰ ਪਾਵਨ ਲਾਗੀ। ਮੋਹਿ ਕੀਓ ਚਕਡੋਰ ਤਬੈ ਅਜਹੂੰ ਦੁਖ ਸੋਂ ਛਿਨ ਏਕ ਨ ਦਾਗੀ। ਰਾਮ ਸੋਂ ਬਾਤ ਕਹੀ ਹਰੀਏ ਸੀਅ, ਯਾਹਿ ਬਰੋ ਅਜਹੂੰ ਅਨੁਰਾਗੀ। ਸੌਂਤ ਸਹੌਂ ਸਿਰ ਪਾਇ ਗਹੌਂ ਅਰੀ ਤੂੰ ਯਹ ਰੂਪ ਤਜੈਂ ਨ ਅਭਾਗੀ ॥ ੭੭ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਮ ਹਸੇ ਸੀਅ ਕੋ ਮੁਖ ਦੇਖਿ,ਹਮੈ ਨ ਕਛੂ ਯਹ ਬਾਤ ਨਈ ਹੈ। ਤੂ ਨ ਹੁਤੀ ਰਿਖਿ ਕੇ ਸੰਗ ਮੇਂ ਬਨ ਮੈ ਇਕ ਐਸੀ ਹੀ ਮਾਰ ਲਈ ਹੈ॥ ਯਾਹਿ ਬਧੋ ਜਿਨ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਸੁ ਜੌਨ ਬਨੈ ਕੋਊ ਯੌਨ ਗਈ ਹੈ। ਨਾਕ ਛਿਨਾਇ ਕਲੰਕ ਚਢਾਇ, ਸੁਲੰਕ ਨਿਸੰਕ ਚਲਾਇ ਦਈਹੈ ॥ ੭੮ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਕਾਟਿਓ ਹੈ ਕਾਨ ਸੋਂ ਨਾਕ ਬਨਾਇ,ਸਹੀ ਰਘੁਰਾਇ

ਵੈ ਬਾਤ ਰੁਸਾ ਕੀ। ਲੋਹੂ ਚੁਚਾਤ ਗਈ ਢਿਗ ਰਾਵਨ, ਜਾਇ ਪਰੀ ਜੈਸੇ ਭੀਤ ਭੁਸਾ ਕੀ। ਬਾਤ ਸੁਨੇ ਤਨ ਆਗ ਉਠੀ, ਢਿਗ ਨਾਰਿ ਕਹੈ ਤਜ ਬਾਤ ਗੁਸਾ ਕੀ। ਰਾਮ ਸੋਂ ਕੋਪ ਕੀਏ ਬ ਕਹਾਂ, ਤੁਮ ਜੋਰਤ ਕਿਉਂ ਨਹਿ ਨਾਕ ਸੁਸਾ ਕੀ॥ ੭੯ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਏਕ ਨਿਸਾਚਰ ਹਸ ਪਰੇ ਭਲੀ ਕਰੀ ਰਘੁਰਾਇ ॥
ਨਾਕ ਕਾਢ ਦੌਰੀ ਹੁਤੀ ਆਈ ਨਾਕ ਕਟਾਇ॥ ੮੦ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਏਕ ਕਹੈ ਤੁਮ ਹਸੋ ਜਿਨ ਕਹੌ ਬਾਤ ਸਮਝਾਇ॥
ਬੁਢੀਆ ਮੂਏ ਨ ਰੋਈਏ ਪੈ ਜਮ ਗੀਧੋ ਜਾਇ॥ ੮੧ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਨੈਕ ਨ ਨੈਨ ਸਿਰਾਹਿ ਯੌਂ ਤਲਵੈ ਲੰਕਾਪਤੀ ॥
ਜਿਉਂ ਥੋਰੇ ਜਲ ਮਾਂਹਿ ਜੇਠ ਮੀਨ ਦਾਦਰ ਬਸੈ॥ ੮੨॥

ਕਬਿੱਤ—ਕਹਾਂ ਜਾਊਂ ਕਹਾ ਕਰੋਂ ਆਗ ਜੋ ਜਰਾਵੈ ਜਰੋਂ ਸਿੰਧ ਸਬ ਥਾਹਿ ਕੈਸੇ ਬੂਡ ਮਰੋਂ ਜਾਇ ਕੇ। ਬੂਡੀ ਅਬ ਬਾਤ ਕੁ ਸਰਾਤ ਹੌਂ ਨ ਦੇਖੌਂ ਜਹਾਂ ਮਾਨਸ ਜਨਾਵੈਂ ਜੋਰ ਜੋਗੀ ਬਨ ਆਇ ਕੈ। ਕਾਲਹੀ ਪਛਾਰੋਂ ਸੇਸਨਾਗ ਹੂੰ ਕੋ ਮਾਰੋਂ ਛਿਤ ਲੈ ਪਾਤਾਲ ਡਾਰੋਂ ਕਿਮੈਂ ਮਰੋਂ ਬਿਖ ਖਾਇ ਕੈ। ਕੈਸੇ ਰਹੋਂ ਆਜ ਮੋਹਿ ਭਾਵੈ ਨਾਹੀ ਰਾਜ ਜੌ ਲੌ ਤਾਪਸੀ ਵਿਛੋਰ ਸੀਅ ਲਿਆਊਂ ਨ ਚੁਰਾਇ ਕੈ॥ ੮੩॥

ਕਬਿੱਤ—ਐਸੋ ਸੋਚ ਕਰੈ ਕੁੜੈ ਮਨ ਹੀ ਮੇ ਮਰੈ ਤਬ ਮੇਘਨਾਦ ਆਦਿ ਬਾਤ ਕਹੀ ਹੈ ਉਪਾਇ ਕੀ। ਬੋਲੇ ਖਰ ਦੂਖਨ ਤ੍ਰਿਮੁੰਡ ਸੰਗ ਦੀਨੇ ਝੁੰਡ ਕਹਿਓ ਜਾਇ ਮਾਰੋ ਸੋਈ ਬਾਤ ਤਿਨੋ ਜਾਇ ਕੀ। ਪਾਛੇ ਨਾਕ ਜੋਰਬੇ ਕੇ ਕਾਜ ਪਰਹਾਰੇ ਸਬ ਕੈਸੇ ਜੁਰੈ ਰਾਮ ਬਾਤ ਕਹੌਂ ਸਤ ਭਾਇ ਕੀ। ਆਵੇ ਜੋ ਪਿਨਾਕੀ ਤੋਊ ਜੁਰ ਹੈ ਨ ਤਾਂਕੀ ਦਸ ਮੂੰਡ ਤੇ ਨ ਹੋਹਿ ਯਹ ਕਾਟੀ ਰਘੁਰਾ-ਇ ਕੀ॥ ੮੪ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਆਨਿ ਢਿਗ ਗਾਜੇ ਕਈ ਭਾਂਤਿਨ ਬਜਾਇ ਬਾਜੇ, ਖਰ ਦੂਖਨਾਦਿ ਰਾਮਚੰਦ ਦੇਖ ਕੈ ਹਸੇ। ਇਨਹੀ ਸੋਂ ਲਰਬੇ ਕੇ ਕਾਜ ਹਮ ਆਏ, ਭਲੇ ਰਾਜਨ ਕੇ ਰਾਜਾ ਤੁਮ ਰਾਵਨ ਭਏ

ਭੁਸੇ। ਬਾਜੀ ਰਥ ਬਾਰਨ ਪਦਾਂਤ ਕੋਊ ਨਾਹੀਂ ਏਊ, ਬੈਠੇ ਜੋਗ ਭੇਸ ਮੁਸਕਾਇ ਬਨ ਮੈ ਧਸੇ। ਏਕ ਬਾਨ ਕਸੇ ਹਰ ਲੋਕ ਏਕ ਬਸੇ ਬਗ, ਜੋ ਨਿਸੰਕ ਨਸੇ ਲੰਕ ਬਸੇ ਤੇਈ ਘਰ ਬਸੈ॥ ੮੫॥

ਸਵੈਯਾ—ਬਾਤ ਸੁਨੀ ਸਬ ਲੋਕ ਬਡੇ ਭਟ, ਔਰ ਉਪਾਇ ਕਹੋ ਸੁ ਕਰੋ। ਉਨ ਲਾਖਿਨਮੋਂ ਨਹਿ ਏਕ ਫਿਰਿਓ, ਦੁਖ ਹੈ ਛ-ਤੀਆਂ ਕਿਹ ਭ਼ਾਂਤਿ ਭਰੋਂ। ਜੁਗੀਆ ਇਕ ਲੰਕ ਮਰੀਚ ਬਸੈ ਸੋਈ ਹ੍ਵੈ ਮ੍ਰਿਗ ਸੋ ਬਨ ਜਾਇ ਚਰੋ। ਕਰਿ ਭੇਸ ਤਪੋਧਨ ਕੋ ਕਨ ਮਾਂਗਿ ਸੁ ਹੌਂ ਸੀਅ ਕੋ ਇਹ ਭ਼ਾਂਤਿ ਹਰੋਂ॥ ੮੬॥

ਦੋਹਰਾ—ਭਲੀਭਲੀਕਹਿਕਹਿਉਠੇਮਨਮੈਸਭਪਛੁਤਾਹਿ।ਰਾਜ ਰਾਖਿ ਜੋਗੀ ਬਨੈ ਤਾਂ ਘਰ ਰੂਪਕ ਨਾਹਿ॥ ੮੭॥

ਸੋਰਠਾ—ਲਟੀ ਧਰਮ ਕੀ ਬਾਤ ਜਹਾਂ ਤਪੋ ਧਨ ਪਸੁ ਕੀਓ। ਕਾਹੇ ਕੀ ਕੁਸਗਾਤਿ ਮਨ ਪਾਪੀ ਤਨ ਤਾਪਸੀ॥ ੮੮॥

(ਮੰਦੋਦਰੀਓਵਾਚ)

ਦੋਹਰਾ—ਸੁਨਿ ਬਿਚਾਰ ਮੰਦੋਦਰੀ ਬੋਲੀ ਬਚਨ ਰਿਸਾਤ। ਖਰ ਦੂਖਨ ਪਲ ਮੈ ਹਤੇ ਤਹਾਂ ਨਾਹ ਕਜੋਂ ਜਾਤ॥ ੮੯॥

ਸਵੈਯਾ—ਏ ਕਪਟੀ ਦਸਕੰਧ ਗਟੀ ਨ ਘਟੀ ਘਟਿ ਕੀ ਸਠ ਆਵ ਘਟੀ। ਹਟਿ ਧੂਰ ਜਟੀ ਕਮਠੀ ਖਪਟੀ ਸਮਤੋਰ ਰਠੀ ਜਨ ਬਾਚ ਕਟੀ। ਨ ਠਟੀ ਰਜ਼ਿਨਾਥ ਛਠੀ ਤਿਨਕੋ ਨਿਤ ਨਾਚਤਿ ਮੁਕਤਿ ਨਟੀ ਸੁਹਟੀ। ਸੁਨਿ ਕੰਤ ਕਰੀ ਭਗਨੀ ਨਕਟੀ ਸੋਈ ਰਾਮ ਬਿਰਾਜਤ ਪੰਚ ਬਟੀ॥ ੯੦॥

ਸਵਯਾ—ਹਾਥਨ ਜੋਰ ਨਿਵਾਇ ਸਿਰੋਧਰ ਨਾਥ ਸੁਨੋ ਤੋ ਕਹੂੰ ਇਕ ਬਾਤੋ। ਰਾਜਨ ਕੇ ਮੁਕਟਾ ਮਨ ਰਾਵਨ ਪਾਵਨ ਰਾਮ ਸੋਂ ਕੌਨ ਸੋ ਨਾਤੋ। ਦੇਖਹੁ ਕਜੋਂ ਨ ਬਿਚਾਰ ਭੁਜਾਬਲ ਚੌਦਹਿ ਲੋਕ ਡਰੈ ਦਿਨ ਰਾਤੋ। ਬਾਤ ਪੁਰਾਤਨ ਯੋਂ ਸੁਨੀਏ ਘਟ ਕੇਹ-ਰ ਸੌਂ ਨ ਲਰੈ ਗਜ ਮਾਤੋ॥ ੯੧॥

ਸਵੈਯਾ—ਮੂਰਖ ਨਾਹ ਦਸੋ ਸਿਰ ਸੌਂ ਸਖੀ ਜਾਨਤ ਹੋਂ ਦਿਨ ਆਵ ਘਟੇ ਹੈਂ। ਲੋਚਨ ਬੀਸਨ ਸੂਝਤ ਨਾਹਿਨ ਹਾਥਨਬੀਸ

ਹਥਜਾਰ ਜਟੇ ਹੈਂ। ਪੂਤ ਸਪੂਤ ਭਯੋ ਮਘਵਾਜਿਤ ਸੰਭੁ ਸੋਂ ਕੌਨ ਸੇ ਦਾਨ ਬਟੇ ਹੈਂ। ਸੁੰਦਰ ਦ੍ਵੈ ਭੁਜ ਨੈਸਕ ਸੇ ਧਨ ਯਾਹੀ ਤੇ ਜਾਨਤ ਰਾਮ ਲਟੇ ਹੈਂ ॥ ੯੨॥

(ਕਵਿਓਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ–ਰੂਪ ਅਪਾਵਨ ਰਾਵਨ ਨੀਚ ਮਰੀਚ ਸੋਂ ਬਾਤ ਕਹੀ ਸਮਝਾਈ। ਹੈਂ ਦੋਊ ਬੀਰ ਸਰੋਵਰ ਤੀਰ ਕੁਟੀ ਰਵਿ ਤੇਜ ਤ-ਹਾਂ ਨ ਸਮਾਈ। ਨਾਰ ਅਨੂਪਮ ਹੈ ਤਹਿ ਸੰਗ ਭੁਗਾ ਵਹੁ ਆਇ-ਸ ਸੀਸ ਚਢਾਈ। ਛਾਡਿ ਸਿਯਾਨ ਪਿਯਾਨ ਕਰੋ ਜਿਨ ਪਾਨ ਤਜੈ ਤਜ ਪ੍ਰਾਨ ਪੁਜਾਈ ॥ ੯੩॥

ਸਵੈਯਾ–ਜਾਨ ਕੈ ਬਾਤ ਮਰੀਚ ਮਹਾਂ ਮੁਨ ਦੇਹ ਤੈ ਬਾਸ ਛੁਟਯੋ ਅਬ ਜੀਕੋ। ਰਾਮ ਸੋਂ ਬੈਰ ਕੀਏ ਸੁਖ ਹੈ ਨ ਲਏ ਦਸਕੰਧ ਕਲੰਕ ਕੋ ਟੀਕੋ। ਉਤਰ ਦੇਤ ਉਤਾਰਤ ਹੈ ਸਿਰ ਯੌਂ ਤਲਵੈ ਜੈਸੇ ਨੀਰ ਥਲੀ ਕੋ। ਸੋਨੇ ਕੀ ਦੇਹ ਭਈ ਤੋ ਕਹਾ ਸੁ ਭਊ ਮ੍ਰਿਗ ਮੋਦਕ ਸਿੰ-ਘ ਬਲੀ ਕੋ॥ ੯੪ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਜਾਤ ਬਨੈ ਨ ਰਿਸਾਤ ਬਨੈ ਠਹਿਰਾਤ ਬਨੈ ਨਹਿ ਹੈ ਦੁਚਿਤਾਈ। ਹੈ ਉਤਪਾਤ ਕੀ ਬਾਤ ਸਹੀ ਜੋ ਪੈ ਰਾਵਨ ਰਾਮ ਤੇ ਪ੍ਰਾਨ ਉਡਾਈ। ਤੌ ਮਨ ਕਜੋਂ ਪਛੁਤਾਤ ਅਬੈ ਤਜਿ ਲੰਕਪਤੀ ਗਹੁ ਰਾਮ ਕੇ ਪਾਈ। ਠਾਡੋ ਭਯੋ ਮ੍ਰਿਗ ਸ੍ਵਾਂਗ ਲੀਓ ਤਿਨ ਕੂ-ਦਤ ਫਾਂਦਤ ਚਾਲ ਦਿਖਾਈ॥ ੯੫ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਫਿਰ ਬੋਲੀ ਮੰਦੋਦਰੀ ਕੁਮਲਾਨੀ ਸਬ ਗਾਤ। ਜਜੋਂ ਰੋਵੈ ਤਮ ਰਾਤ ਕੋ ਜਾਨਤ ਰਵਿ ਕੀ ਬਾਤ ॥ ੯੬ ॥

ਮੰਦੋਦਰੀਓਵਾਚ

ਸੋਰਠਾ–ਕੁੰਭ ਕਰਨ ਬਸਿ ਸੈਨ ਤੁਮ ਰਾਜਾ ਬਸਿ ਮੋਹ ਕੇ। ਦੇਵਰ ਕਛੂ ਕਹੈ ਨ ਲੰਕ ਪੰਕ ਗਹਿਰੇ ਗਡੀ ॥ ੯੭ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਅਜਹੂੰ ਚੇਤ ਸੰਭਾਰਿ ਪੀਅ ਤੀਅ ਬੈਨਨ ਮਨ ਧਰੋ। ਪਾਪ ਬੀਜ ਜਿਨ ਡਾਰ ਛਾਹਿ ਦੁਹੇਲੀ ਬੈਸ ਸੀ ॥ ੯੮ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਬੋਲ ਗਯੋ ਸ਼ਿਵ ਕੋ ਸੁਨ ਰੇ ਪਤਿ, ਤਾਹੀ ਕੇ ਸੰਗ ਸੁਹਾਗ ਹਮਾਰੋ। ਭੂਤਲ ਬਾਸ ਰਹਿਓ ਕੁਲ ਕੋ ਅਬ, ਤੌ ਭ੍ਰਮ ਕੌ ਜਰ

ਮੂਲ ਉਖਾਰੋ। ਛੀਨ ਭਯੋ ਤਪ ਤੋਹਿ ਨ ਸੂਝਤ, ਜਿਉਂ ਤਰ ਊਪਰ ਤੇ ਅੰਧਿਆਰੋ। ਰੇ ਸਠ ਕੰਤ ਰਹੇ ਹਟਕੈ, ਨ ਭਲੋ ਘਟਿ ਤੇ ਪਟ ਰਾਮ ਬਿਸਾਰੋ ॥ ੯੯ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਰਾਮ ਸੋਂ ਨ ਬੈਰ ਕਰ ਪਾਪ ਜੀਅ ਮੈਨ ਧਰ, ਮੁਨਿ ਸੋਂ ਨ ਅੜਬਾਤ ਕੀਜੈ ਨ ਨਿਦਾਨ ਕੀ। ਅਜ ਹੂੰ ਲੌ ਕੁਸਰਾਤ ਭਗਨੀ ਕੀ ਥੋਰੀ ਬਾਤ ਨਾਕ ਕਾਟੀ ਕਾਟੀ ਏਕ ਹ੍ਵੈ ਗਈ ਅਚਾਨਕੀ। ਕੇਤੇ ਬਲੀ ਮਾਰੇ ਖਰ ਦੂਖਨ ਪਛਾਰੇ ਅਬ ਤੂੰ ਹੋ ਚਲਿਓ ਜੋਗੀ ਯਹ ਬਾਤ ਨ ਸਯਾਨ ਕੀ। ਜਾਹਿ ਜੌ ਨ ਮਾਨੈ ਕੰਤ ਕਾਹੂੰ ਕੀ ਬਲਾਇ ਜਾਨੈ ਔਰ ਸਬ ਕੀਜੌ ਏਕ ਹਰੋ ਜਿਨ ਜਾਨਕੀ ॥ ੧੦੦ ॥

[ਕਵਿਉਵਾਚ]

ਕਬਿੱਤ—ਨਾਰਿ ਕੀਨ ਮਾਨੀ ਬਾਤ ਦਿਨ ਹੀ ਕੋ ਕਹੈ ਰਾਤ ਬਡੋ ਉਤਪਾਤ ਹੋਨ ਹਾਰ ਚਲਿਓ ਧਾਇਕੈ। ਆਪ ਬਨਿਓ ਜੋਗੀ ਆਗੇ ਕੀਨੋ ਹੈ ਮਰੀਚ ਮੁਨਿ ਦੇਖੋ ਕਵਿਰਾਮ ਮ੍ਰਿਗਸੋਨੇ ਕੋ ਬਨਾਇ ਕੈ। ਕਹੂੰ ਪਾਤ ਖਾਤ ਕਹੂੰ ਊਂਚੇ ਡਕਰਾਤ ਲੰਗਰਾਤ ਕਹੂੰ ਕਹੂੰ ਆਗੈ ਨੀਚੇ ਸੋ ਹੈ ਆਇਕੈ। ਕਹੂੰ ਚਲੈ ਦੌਰ ਬੈਠਿ ਪਾਤਨ ਕੀ ਓਟ ਕਹੂੰ ਜਾਨਕੀ ਨਿਹਾਰ ਰੂਪ ਰਹੀ ਹੈ ਲੁਭਾਇਕੈ ॥ ੧੦੧ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਜਨਕ ਸੁਤਾ ਮਨ ਮੈ ਕਹੈ ਕਿਉਂ ਮ੍ਰਿਗ ਪਕਰਿਓ ਜਾਇ। ਕਠਿਨ ਕਠਿਨਈ ਕਿਉਂ ਟਰੈ ਬਿਨ ਰਘੁਬੀਰ ਸਹਾਇ ॥ ੧੦੨ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਕੰਚਨ ਮ੍ਰਿਗ ਕੇ ਹੇਤ ਹੋ ਜਾਚੌਂ ਰਘੁਨਾਥ ਕੋ। ਜੋਬਨ ਬਸ ਸੁਖ ਦੇਤ ਅਰ ਜਾਨਤ ਪਰ ਪੀਰ ਕੋ ॥ ੧੦੩ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਕੀਨੋ ਸੋਈ ਕਾਮ ਆਗੇ ਆਪ ਪਾਛੈ ਰਾਮ ਬਲ ਜਾਇ ਕਵਿਰਾਮ ਐਸੋ ਰੂਪ ਦੇਖ ਜੀਜੀਏ। ਲੀਨੀ ਗਹਿ ਬਾਂਹ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਮੁਸਕਾਹਿ ਸੀਤਾ ਕਹਾਂ ਚਲੇ ਜਾਹਿ ਨਾਥ ਨੈਕ ਕਹਯੋ ਕੀਜੀਏ। ਕੁੰਜਨ ਕੀ ਓਟ ਪਾਤ ਹਾਥਨ ਸੌ ਟਾਰ ਕਹੀ

ਬਾਭ ਮ੍ਰਿਗ ਕੰਚਨ ਕੋ ਨੀਕੇ ਦੇਖ ਲੀਜੀਏ। ਹੀਨ ਬਲ ਹੋ ਨਾ ਤੁਮੈ ਕੇਹਰ ਕੌ ਭੌਨਾ ਯਹ ਸਾਰੰਗ ਕੋ ਛੌਨਾ ਸੁ ਖਿਲੌਨਾ ਕਰਦੀਜੀਏ॥ ੧੦੪ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਭਯੋ ਚਿਤ ਭੰਗ ਅੰਗ ਅੰਗ ਸਬ ਕਾਂਪਿਓ ਰਾਮ ਜੈਸੇ ਸ਼ਿਵ ਸੰਗ ਮਾਨੋ ਦੂਸਰੋ ਅਨੰਗ ਹੈ। ਮਾਂਗੇ ਬਿਨ ਆਨਿ ਦੀਨੋਂ ਧਨੁਖ ਨਿਖੰਗ ਤਾ ਕੋ ਰੰਗ ਨ ਪਛਾਨੈ ਜਾਨੈ ਹਠ ਹੀ ਮੈ ਰੰਗ ਹੈ। ਕਹੈ ਰਘੁਬੀਰ ਤੂੰ ਸੁਰੰਗ ਦੇਖ ਭੂਲੋ ਜਿਨ ਭਜੈ ਸੁਖ ਆਜ ਲੈ ਤੁਰੰਗ ਪੀਠ ਤੰਗ ਹੈ। ਕੀਨੋ ਦੁਖ ਪੰਗ ਸੁਨ ਜਾਨਕੀ ਕੁਰੰਗ ਨੈਨੀ ਹੋਇ ਨ ਕੁਰੰਗ ਯਹ ਬਡ਼ੋਈ ਕੁਰੰਗ ਹੈ॥ ੧੦੫ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਸੋਚ ਬਢਿਓ ਜੀਅ ਮੈ ਤਬ ਯੋਂ ਮ੍ਰਿਗ ਕੰਚਨ ਕੋ ਨ ਰਚਿਓ ਜਗ ਸਾਈ। ਜੌ ਨ ਬਧੌਂ ਸੀਅ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜੈ ਅਰ ਮੈਂ ਅਬਲੌ ਕਬਹੂੰ ਨ ਰੁਸਾਈ। ਬੀਰਹਿ ਬੋਲ ਕਹਿਓ ਸੁਖ ਸੋਂ ਦਿਨ ਕਾਟਤਿ ਹੇ ਬਨ ਮੈ ਅਬ ਤਾਈਂ। ਜਾਨਕੀ ਆਨਕੀ ਦੇਖਤ ਹੌਂ ਤਊ ਛਾਡਤ ਹੌਂ ਤੁਮਰੀ ਸਰਨਾਈ॥ ੧੦੬ ॥

(ਲਛਮਨਉਵਾਚ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਸੋਂ)

ਸਵੈਯਾ—ਆਇਸ ਨੈਕ ਸੁਨੌਂ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਸਸਿ ਕੇ ਰਥ ਕੋ ਮ੍ਰਿਗ ਜਾਇ ਉਖਾਰੌਂ। ਕਾਹੇਕੋ ਨਾਥ ਕਰੋ ਸ੍ਰਮ ਕੋ ਤੁਮ ਯਾਹਿ ਕਹੋ ਛਿਨ ਹੀ ਮਹਿ ਮਾਰੌਂ। ਜੌ ਛਲ ਮੋਹਿ ਛਲਾਇ ਚਲੈ ਬਿਨ ਵਾਹਿ ਹਨੇ ਨਹਿ ਹੌਂ ਪਗ ਧਾਰੌਂ। ਬੀਰ ਸਹੀ ਸੀਅ ਮੋਹਿ ਕਹੀ ਅਬ ਹੌਂ ਤੁਮਕੋ ਕਿਹ ਭਾਂਤ ਪਚਾਰੌਂ॥ ੧੦੭ ॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ—ਕੰਚਨ ਕੋ ਮ੍ਰਿਗ ਤੇ ਅਬਲੌ ਨ ਬਿਰੰਚ ਰਚਿਓ ਦੁਖ ਕੋ ਫਲ ਹੈ। ਕਿ ਕਲੰਕ ਬਢਿਓ ਰਘੁ ਕੇ ਕੁਲ ਕੋ ਕਿ ਨਿਸਾਚਰ ਕੋ ਬਨਮੈ ਛਲ ਹੈ। ਕਿਧੋਂ ਰਾਵਨ ਤੇਜ ਬਢਿਓ ਸਮ ਪਾਵਕ ਤਾਹਿ ਸਮਾਪਤ ਕੋ ਜਲ ਹੈ। ਕਹਿ ਰਾਮ ਚਲੇ ਸੀਅ ਛਾਡਿਕੁਟੀ ਪੀਅ ਕੋ ਨ ਕਛੂ ਤੀਅ ਕੋ ਬਲ ਹੈ॥੧੦੮॥

———

ਅਥ ਚੌਥਾ ਅੰਕ

ਸਵੈਯਾ–ਲੈਕਰਿ ਤੀਰ ਸਰਾਸਨ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਚਲੇ ਸੀਅ ਬੋਲ ਅਰੇ ਹੈਂ। ਫਾਂਧਤ ਖੇਤਨ ਲੈ ਨਿਕਸਿਓ ਤਿਨਹੂੰ ਮੁਨਿ ਏਕ ਬਿਨੋਦ ਕਰੇ ਹੈਂ। ਪੌਨ ਮਿਲੈ ਤਬ ਏਕ ਹੀ ਬਾਨ ਗਿਰਾਇ ਲੀਓ ਬਿਨ ਪ੍ਰਾਨ ਪਰੇ ਹੈਂ। ਜਾਨਕੀ ਤਾ ਮ੍ਰਿਗ ਹੇਤ ਹਰੇ ਤਿਨ ਤੋਰਿ ਪਖਾਰ ਬਨਾਇ ਧਰੇ ਹੈਂ ॥ ੧ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਗਿਰਿਓ ਕਹਿ ਰਾਮ ਨਾਮ ਲਛਮਨ ਕੋ ਪੁਕਾਰ ਲੀਨੋ ਬਾਰ ਬਾਰ ਨਾਮ ਸੁਨਿਓ ਹੈ ਅਚਾਨਕੀ। ਮ੍ਰਿਗ ਹੀ ਕੇ ਹੇਤ ਮਨ ਨੈਨ ਕਾਨ ਏਕ ਤਾਨ· ਸਾਵਧਾਨ ਠਾਢੀ ਉਤ ਵੈਕੈ ਧਜਾਨ ਜਾਨਕੀ। ਬਡੋ ਉਤਪਾਤ ਰਾਮ ਗਾਤ ਕੀ ਨ ਕੁਸਰਾਤ ਤਾਂਕੋ ਫਲ ਲਾਗਿਓ ਬਾਤ ਕਰੀ ਨ ਸਿਆਨ ਕੀ। ਲੋਟੈ ਧਰ ਮੀਜੈ ਕਰ ਤਾਤ ਬਿਧਿ ਪੀਰ ਹਰ ਪ੍ਰਾਨ ਕਜੋਂ ਨ ਲੇਤ ਦੇਹ ਲਾਗਤ ਗਿਲਾਨ ਕੀ ॥ ੨ ॥

(ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤ੍ਰ ਸੀਤਾ ਕੇ ਲਛਮਨ ਸੋਂ)

ਕਬਿੱਤ–ਬੋਲ ਲਛਮਨ ਜੁ ਸੋਂ ਕਹੀ ਸਬ ਬਾਤ ਸੀਅ ਜਾਹੁ ਅਬ ਬੀਰ ਸੁਧ ਲੇਹੁ ਬੀਰ ਪੀਰ ਕੀ। ਸੋਕ ਤਜ ਮਾਤ ਐਸੋ ਕੌਨ ਤੀਨੋ ਲੋਕ ਮਾਂਹਿ ਟੇਢੀ ਕਰ ਭੌਂਹਿ ਓਰ ਦੇਖੈ ਰਘੁਬੀਰ ਕੀ। ਸ਼ੱਕ੍ਰ ਸਿਵ ਸੇਖ ਸਿੰਧੁ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਬਿਰੰਚ ਜਮ ਨਰਪਤਿ ਸੇਵੈ ਰਜ ਜਾਕੇ ਪਗ ਤੀਰ ਕੀ। ਮਾਰ ਮ੍ਰਿਗ ਕੰਚਨ ਕੋ ਐਹੈਂ ਮ੍ਰਿਗ ਰਾਜ ਰਾਮ ਕਾਹੇ ਕੋ ਹੈ ਹੋਤ ਸਫਰੀ ਬਿਨਾਹੀ ਨੀਰ ਕੀ॥ ੩॥

(ਸੀਤਾਉ ਵਾਚ ਲਛਮਨ ਸੋਂ)

ਸਵੈਯਾ–ਘਾਤ ਕਰੋਂ ਰਘੁਨਾਥ ਬਿਨਾ ਤਨ ਤੂੰ ਮੋਹਿ ਬਾਤਨ ਹੀ ਸਮਝਾਵੈ ॥ ਵੈ ਪਦ ਕੰਜ ਬਿਨਾ ਨਿਰਖੇ ਘਰੀ ਚਾਰ ਭਈ ਕਹੁ ਕਯੋਂ ਕਲਿ ਆਵੈ ॥ ਹੈ ਦ੍ਰਿੜ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋ ਸੁਨਿ-ਤਾਹਿ ਤੇ ਜਾਨਕੀ ਤੋਹਿ ਪਠਾਵੈ। ਲੈਕਰ ਬਾਂਨ ਨਿਖੰਗ ਕਸਜੋ ਕਟਿ ਦੂਰ ਹੀ ਤੇ ਪਗ ਕੋ ਸਿਰ ਨਾਵੈ ॥ ੪ ॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ–ਏਕ ਬਿਚਾਰ ਕੀਓ ਮਨ ਮੈਂ ਸੀਅ ਕੇ ਹਠ ਤੇ ਪ੍ਰਭੁ

ਪੈ ਅਬ ਧਾਊਂ । ਹੈ ਬਨ ਮਾਹਿ ਨਿਸਾਚਰ ਕੋ ਛਲ ਮਾਤ ਕੈ ਬੋਲਨ ਕਯੋਂ ਉਲਟਾਊਂ । ਰੇਖਿ ਕਰੀ ਚਹੂੰ ਓਰ ਕਹਯੋ ਸੁਨ ਯਾ ਤਜ ਪਾਉਂ ਨ ਦੇਹੁ ਅਗਾਊਂ । ਜੋ ਬਿਧਿ ਲੌ ਇਹ ਬੀਚ ਪਰੈ ਜਰ ਛਾਰ ਉਡੈ ਤਨ ਕੀ ਤੁਰਤਾਊਂ ॥ ੫ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਯੌਂ ਕਹਿ ਕੈ ਸੋਈ ਜਾਤ ਭਯੋ ਬਨ ਢੂੰਡਤ ਰਾਮਘਰੀ ਕੁ ਨ ਪਾਯੋ । ਤੌ ਲਗਿ ਰਾਵਨ ਹ੍ਵੈ ਜੁਗੀਆ ਸੀਆ ਕੇ ਢਿਗ ਗੋਰਖਨਾਥ ਜਗਾਯੋ । ਜਾਨ ਅਤੀਤ ਭਰੇ ਕਰ ਤੰਦੁਲ ਰੇਖ ਤੇ ਬਾਹਿਰ ਪਾਉਂ ਨ ਪਾਯੋ । ਸੋ ਨ ਗਹੈ ਬਿਨ ਭੀਖ ਚਲਯੋ ਕਹਿ ਦਾਨ ਬੰਧਯੋ ਅਬ ਲੌ ਨਹਿ ਖਾਯੋ ॥ ੬ ॥

[ਰਾਵਨਉਵਾਚ ਸੀਤਾਸੋ]

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਜ ਕਰੋ ਤੁਮ ਭੂਖ ਲਗੇ ਹਮ ਖੱਪਰ ਔਰ ਕੇ ਆਗੇ ਧਰੈਂਗੇ । ਭਾਮਨਿ ਭੀਖ ਬੰਧੀ ਕਿਹ ਕਾਮ ਸੁ ਤੋਹਿ ਤਜੇ ਹਮਹੂੰ ਨ ਮਰੈਂਗੇ । ਜਾਨਤ ਹੋਂ ਜੀਅ ਮੈ ਸੁਨਿ ਸੁੰਦਰਿ ਤੋ ਸੰਗ ਰਾਮ ਨ ਆਇ ਲਰੈਂਗੇ । ਜੌ ਸੁਨਿ ਹੈਂ ਕੋਊ ਭੀਖ ਬਿਨਾ ਗਯੋ ਤਾ ਦਿਨ ਭੋਜਨ ਹੂੰ ਨ ਕਰੈਂਗੇ ॥ ੭ ॥

[ਕਵਿਓਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ–ਯੌਂ ਡਰ ਪਾਇ ਪਿਸਾਚ ਕਹੈ ਬਿਧਿ ਜਾਨਤ ਮੂੰਡ ਕਲੰਕ ਦੀਓ । ਰਘਬੀਰਹਿ ਜਾਚ ਚਲੇ ਤਜਿ ਤੰਦੁਲ ਤਾ ਦਿਨ ਹੈ ਕਿਹ ਕਾਮ ਜੀਓ ॥ ਅਬ ਯੌਂ ਚਲ ਹੈ ਜਗ ਮੈਂ ਯਹ ਬਾਤ ਨ ਹੈ ਘਰ ਰਾਮ ਨ ਬੀਰ ਬੀਓ ॥ ਤਬ ਪੀਅ ਬਿਨਾ ਸੀਅ ਏਕ ਅਤੀਤਹਿ, ਭੀਖ ਦਈ ਨ ਸਮੋਧ ਕੀਓ ॥ ੮ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਰੇਖ ਛਾਡਿ ਜਾਊਂ ਤੌਂ ਡਰਾਊਂ ਲਛਮਨ ਜੀਤੇ ਭੀਖ ਬਿਨ ਦੀਨੇ ਭੀਖ ਮੀਚ ਹੌਂ ਨ ਪਾਵਤੀ । ਕੋਊ ਮੰਦ ਭਾਗੀ ਯਹ ਰਾਮ ਕੇ ਨ ਆਗੇ ਆਯੋ ਦਰਸਨ ਪਾਵਤੋ ਹੌਂ ਦੇਤ ਨ ਸੰਕਾਵਤੀ ॥ ਡੀਂਡ ਮੇਟ ਦੇਊਂ ਫਿਰ ਡੀਂਡਹੀ ਮਿਲਾਇ ਲੇਊਂ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਬਾਤ ਸੋਈ ਭਗਵੰਤ ਜੁਕੋ ਭਾਵਤੀ ॥ ਦੇਖੋ ਕਵਿ ਰਾਮ ਕੌਨ ਜਾਨਕੀ ਸੋਂ ਕਹੈ ਯਹ ਡੀਂਡ ਹੀ ਮੈ ਬੋਲ ਕੈ ਜੰਜਾਰ ਨ

ਚੁਕਾਵਤੀ ॥ ੯ ॥

[ਰਾਵਨਉਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ–ਤੌ ਹੀ ਲੌ ਆਇ ਸੁਬੋਲ ਉਠਿਓ ਤੁਮ ਆਇਸ ਦੇਹੁ ਕਛੂ ਨ ਹਮਾਰੇ। ਹੌਂ ਉਠਿ ਜਾਂਉ ਕਹਾ ਬਸ ਹੈ ਉਪਜੀ ਨ ਦਯਾ ਜੀਅ ਮਾਂਹਿ ਤੁਮਾਰੇ ॥ ਡੀਂਡ ਮਿਟਾਵਤ ਹੀ ਸੁਨ ਸੁੰਦ-ਰਿ ਸੂਰ ਸਸੀ ਗਿਰ ਹੈ ਨਭ ਤਾਰੇ। ਯੌ ਨਹਿ ਜਾਨਤ ਸੋ ਸਠ ਰਾਵਨ ਮਾਂਗਤ ਭੀਖ ਕਿ ਮੀਚ ਪੁਕਾਰੇ ॥ ੧੦ ॥

[ਕਵਿਉਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ–ਤਾਹੀ ਕੇ ਹੇਤ ਲਈ ਕ੍ਰ ਭੀਖ ਦਈ ਤਜਿ ਫੂਲਨ ਕੀ ਨਵਲਾਸੀ । ਬੋਲ ਕਹਿਓ ਅਬ ਬੀਰ ਤਪੋਧਨ ਲੈ ਜਬ ਲੌ ਨਹਿ ਰਾਮ ਬਿਲਾਸੀ । ਆਇ ਗਿਓ ਢਿਗ ਹੀ ਕਪਟੀ ਜੀਅ ਮਾਨਹੁ ਫੂਲ ਕਨੇਰ ਪਲਾਸੀ । ਡੀਂਡ ਮਿਟੀ ਪਗ ਸੋਂ ਜਬਹੀ ਤਬ ਰਾਹੁ ਗ੍ਰਸੀ ਮਾਨੋ ਚੰਦ੍ਰ ਕਲਾਸੀ ॥ ੧੧ ॥

ਡੀਂਡ ਕਟੀ ਕਿਧੋ ਆਉ ਦਸਾਨਨ ਕੈ ਸ਼ਿਵ ਬੋਲ ਜੰਜੀਰ ਛੁਟੀ। ਕਵਿਰਾਮ ਕਿਧੋ ਕਹਿ ਰਾਘਵ ਕੇ ਸੁਖ ਕੇ ਸਰ ਕੀ ਜਨੁ ਪਾਲ ਫੁਟੀ। ਕਿਧੋ ਦੇਵਨ ਕੀ ਦੁਖ ਫਾਂਸ ਹੁਤੀ ਸੀਅ ਕੇ ਪਗ ਲਾਗ ਤਰਾਕ ਟੁਟੀ। ਮਾਨੋ ਰਾਵਨ ਰਾਹੁ ਮਯੰਕ ਕਲਾ ਕਟਿ ਪੂਰਨ ਮੋਂ ਪਰਵਾ ਝਪਟੀ ॥ ੧੨ ॥

ਅਥ ਪੰਚਮੋ ਅੰਕ

(ਕਵੀਉਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਹਾਥ ਗਹਿ ਲੀਨੋ ਨਾਜ ਭੀਖ ਕੋ ਸੁ ਡਾਰ ਦੀਨੋ ਐਸੋ ਕਾਮ ਕੀਨੋ ਜੈਸੇ ਕੋਊ ਨ ਕਰਤ ਹੈ। ਹਾਇ ਰਘੁਬੀਰ ਰਨ-ਧੀਰ ਪਰ ਪੀਰ ਹਰਿ ਆਜ ਤੋ ਬਿਰਹਿ ਸੇ ਮੂੰਡ ਝੂਮਮੈ ਪਰਤ

ਹੈ। ਹਾਇ ਲਛਮਨ ਮੇਰੇ ਢਿਗ ਤੇ ਕਜੋਂ ਜਾਇ ਹਾਇ ਹਾਇ ਕਰ ਜਾਨਕੀ ਪੁਕਾਰ ਜਜੋਂ ਜਰਤ ਹੈ। ਡੀਂਡਤੇ ਬਿਛੋਰੀ ਰਾਮ ਛਾਡੋ ਮ੍ਰਿਗ ਬਾਤ ਥੋਰੀ ਜੁਗੀਆ ਅਘੋਰੀ ਮੋਹਿ ਝੋਰੀ ਮੈ ਧ-ਰਤ ਹੈ॥੧॥

ਕਬਿੱਤ–ਹਾ ਸੁਰੇਸ ਹਾ ਬਿਰੰਚ ਛੈ ਮੁਖ ਸਸੀ ਗਣੇਸ ਜਾਨਤ ਦਿਨੇਸ ਹੂੰ ਕੋ ਬੋਰਜੋ ਕਛੂ ਪੋਤ ਹੈ। ਸਾਚ ਕਹਜੋ ਜਾਨਕੀ ਸੁ ਕਾਹੇਕੋਛੁਡਾਵੈ ਦੇਵ ਰਾਮ ਕਵਿ ਕਾਮਆਜ ਉਨਹੀ ਕੋ ਹੋਤ ਹੈ॥ ਲੈਉਡਜੋ ਲੰਕੇਸ ਤਜਿ ਤਾਪਸੀ ਕੋ ਭੇਸ ਭੁਜ ਬੀਸ ਦਸ ਸੀਸ ਕਰਿ ਬੋਰਜੋ ਕੁਲ ਗੋਤ ਹੈ। ਬਿਦਾ ਭਯੋ ਭਾਗ ਔ ਮੰਦੋਦਰੀ ਸੁਹਾਗ ਕਹਜੋ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਜ ਅਬ ਤੇਰੋ ਨਾ ਉਦੋਤ ਹੈ॥੨॥

ਦੋਹਰਾ–ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੀਅ ਰਾਵਨ ਹਰੀ ਰਾਮ ਹਰੇ ਮ੍ਰਿਗ ਪ੍ਰਾ-ਨ॥ ਬਹੁਤ ਸੁਖੀ ਅਤਿ ਇਕ ਦੁਖੀ ਕਥਾ ਆਨਕੀਆਨ॥੩॥

ਸੋਰਠਾ–ਯੌਂ ਜਾਨਤ ਸਬ ਕੋਇ ਯਹ ਮਗ ਤਜ ਸੁਰ ਮਗਗਯੋ। ਜਨਕ ਸੁਤਾ ਨਹਿ ਹੋਇ ਮਨੋ ਮੀਚ ਲੈ ਨਭ ਉਡੀ॥ ੪ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਉਤ ਮਾਰਿ ਕੁਰੰਗਹਿ ਰਾਮ ਫਿਰੇ ਬਨ ਤੇ ਘਰ ਕੋ ਸੰਗ ਬੀਰ ਲਏ॥ ਇਤ ਰਾਵਨ ਆਨ ਕੁਰੰਗ ਕੀਓ ਘਰੀ ਚਾਰ ਭਈ ਸੀਅ ਚੋਰੀ ਗਏ॥ ਸੋਈ ਦੂਰ ਹੀ ਤੇ ਨਹਿ ਡੀਠ ਪਰੀ ਜਹ ਜੋਵਤ ਹੀ ਮਨ ਨੈਨ ਦਏ॥ ਤਹ ਆਇ ਰਹੇ ਪਛੁ-ਤਾਇ ਦੋਊ ਜਹਾਂ ਰੇਖ ਕਟੀ ਪਗ ਸੋ ਹਰਏ॥ ੫॥

ਕਬਿੱਤ–ਜਾਨਕੀ ਨ ਪਾਈ ਰੋਇ ਉਠੇ ਰਘੁਰਾਈ ਕਹ ਬੀ-ਰਹਿ ਸੁਨਾਈ ਆਈ ਬਾਤ ਪਰਾਨ ਅੰਤ ਕੀ। ਖਾਇਕੈ ਤਵਾ-ਰ ਸੁ ਕੁਮਾਰ ਕਹੈ ਬਾਰ ਬਾਰ ਫੂਲੀ ਬੇਲ ਕੋਊ ਗਜ ਲੈਗਯੋ ਬਸੰਤ ਕੀ॥ ਦੇਖ ਬਨ ਹਾਰਿ ਪਰੇ ਕੋਸਕ ਪੁਕਾਰ ਫਿਰੇ ਮਾਨੋ ਮਨਿ ਗਈ ਫਨ ਬਾਸਕ ਅਨੰਤ ਕੀ॥ ਦੇਖਜੋ ਤੀਨ ਓਰ ਧਾਮ ਪਾਛੇ ਬੋਲ ਉਠੇ ਰਾਮ ਚੌਥੀ ਓਰ ਦੇਖੀ ਭਾਵੈ ਛੋ- ਧੀਅ ਕੰਤ ਕੀ ॥ ੬॥

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉਵਾਚ ਲਛਮਨਸੋਂ)

ਕਬਿੱਤ–ਬੈਨੀ ਸੇਸਨਾਗ ਮੁਖ ਰੋਹਨੀ ਸੁਹਾਗ ਦੋਊ ਲੋਚਨ ਕੁਰੰਗ ਭੌਂਹਿ ਭ੍ਰਿੰਗ ਦੁਖ ਦੈਗਏ॥ ਕੋਕਲਾ ਸੁ ਬੈਨ ਅਰ ਚਾਲ ਗਜਰਾਜ, ਮ੍ਰਿਗ ਰਾਜ ਕਟਿ ਆਜ ਕਰ ਕੰਜਨ ਮੈ ਰੈਗਏ॥ ਕਦਲੀ ਸੁ ਜੰਘ ਅੰਗ ਜੋਤ ਕੋ ਅਨੰਗ, ਹੰਸ ਪਾਇਨ ਕੋ ਪਾਇ ਮੇਰੇ ਪਾਛੇ ਕਰ ਜੈ ਗਏ॥ ਕਹੈ ਰਘੁਬੀਰ ਛਬ ਜਾਨਕੀ ਚੁਰਾਈ, ਸੋਈ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਮਾਰ ਭਾਈ ਤੇਈ ਬਾਂਟ ਲੈਗਏ॥੭

ਕਬਿੱਤ–ਹ੍ਵੈ ਗਏ ਨਿਰਾਸ ਆਸ ਗਈ ਸਿੰਧੁ ਪਾਰ, ਤਜਿ ਪਾਤ ਕੇ ਅਵਾਸ ਦੁਖ ਸੁਨੋ ਦੋਊ ਬੀਰ ਕੇ ॥ ਚਕਵਾ ਚਕੋਰਨਿ ਕੁ-ਰੰਗ ਸਿੰਘ ਮੋਰਨਿ ਕੋ ਬੂਝੈਂ ਸੀਅ ਸੋਧ ਬੂਝੈਂ ਰੂਖ ਪੰਖ ਤੀਰ ਕੇ। ਛੁਵੈ ਜਲਜਾਤ ਜਲਜਾਤ ਨ੍ਹਾਤ ਨੀਰ ਗਾਤ ਲਾਗੇ ਬਾਤ ਜੈਸੇ ਤਾਤੇ ਰੇਤ ਕਨ ਨੀਰ ਕੇ॥ ਲੋਚਨ ਚੁਚਾਤਿ ਨਾਹੀ ਸੁਧਾ ਨ ਅਧਰ ਮਾਹੀਂ ਅੰਗਨਾ ਬਿਹੀਨ ਐਸੇ ਅੰਗੁ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ॥੮

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰੋਵਾਚ ਲਛਮਨ ਸੋਂ]

ਸਵੈਯਾ–"ਘਸ ਲਾਇ ਲਗਾਇ ਨ ਚੰਦਨ ਕੋ ਤਰੁ ਤੇਨ ਛੁ-ਡਾਇ ਫਨੀਮਨਿ ਕੋ॥ ਅਰ ਬੀਰ ਉਸੀਰਹਿ ਦੂਰ ਕਰੋਨ ਬੁਝੈ ਦੁਖ ਪਾਵਕ ਕੋ ਕਨਕੋ॥ਨਲਨੀ ਦਲ ਪਾਤ ਸੋ ਬਾਤ ਕੀਏ ਉਤਪਾਤ ਬਢੇ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਮਨ ਕੋ। ਸੁਨੁ ਆਜ ਬਢੀ ਉਪਜੀਨ ਬੁਝੈ ਤ੍ਰਿਣਦਾਰ ਦੈ ਫੂਕ ਸਮੀਰਨ ਕੋ॥੯॥"

[ਕਵੀਉਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ–ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਅਧੀਰ ਤੀਆ ਬਿਨ ਨੀਰ ਭਰੇ ਅੰਜੁ-ਰੀ ਅਸ ਰੋਵੈ॥ ਬੀਰ ਦਈ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿਨ ਧੀਰ ਨ ਪੀਰ ਘਟੈ ਪ੍ਰਹਮੀ ਤਨ ਜੋਵੈ॥ ਕੈ ਪਹਿਲੇ ਡਰ ਜਾਨਿ ਬਿਓਗਸੁ ਦ੍ਵੈ ਕੁਚ ਬੀਚ ਨ ਹਾਰ ਸਮੋਵੈ॥ ਕਜੋਂ ਅਬ ਪਾਰ ਸੀਆ ਬਿਨ ਸੀਪਤਿ ਵਾਰ ਸੀਆ ਪਤਿ ਸੀਬਿਨ ਸੋਵੈ॥ ੧੦॥

ਸਵੈਯਾ–"ਅਬਿਬੇਕ ਸੁਰਾਮ ਕੀਓ ਨ ਬਿਬੇਕ ਬਿਦਾ ਰਘੁਨਾ-ਥਹਿ ਤਾਤ ਦੀਆ॥ਤਜਿ ਸੰਪਤਿ ਦੰਪਤਿ ਏਕਹੀ ਬਾਰ ਅਵਾਸ

ਤਜੇ ਬਨਬਾਸ ਲੀਆ ॥ ਜਿਨ ਕੇ ਨਿਸਬਾਸਰ ਕੇ ਮਿਲਬੇ ਹਿਤ ਰਾਖਜੇ ਹੁਤੇ ਬਿਨ ਹਾਰ ਹੀਆ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤ ਬਿਓਗ ਦੀਓ ਬਿਧਿ ਆਪ ਸੁਵਾਰ ਸੀਆਪਤਿ ਪਾਰ ਸੀਆ ॥ ੧੧ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਬਜਾਕੁਲ ਡੋਲਤ ਹੈਂ ਬਨ ਬੀਥਨ ਬੂਝਤ ਲੋਗਨ ਰਾਮ ਸੰਦੇਸੋ ॥ ਚੰਪਕ ਚੰਦਨ ਤਾਲ ਤਮਾਲਨਿ ਬਜਾਲਨ ਸੋਂ ਗਿਰ ਬੂਝਤ ਜੈਸੋ ॥ ਕੁੰਜਰ ਕੰਜ ਕਦੰਬਕੁਰੰਗਨਿ ਭ੍ਰਿੰਗਨਿ ਕੋ ਕਲ ਕੁੰਡਭਰੈਸੋ ॥ ਜਾਂਨਕੀ ਹਾਥ ਨ ਲਾਗਤਿ ਰਾਮ ਕੋ ਹਾਥ ਸੋਂ ਹਾਥ ਮਰੋਰਤ ਕੈਸੇ ॥ ੧੨ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਦੇਖ ਮ੍ਰਿਗ ਕਹੈਂ ਮ੍ਰਿਗ ਨੈਨੀ ਸੀਅ ਕਹਾਂ ਚੰਦਮੁਖੀ ਚੰਦ ਦੇਖ ਕਹੋਂ ਮਾਨੋ ਮਤਿ ਬਾਉਰੀ ॥ ਗਾਢੇ ਬਨ ਗੌਨ ਕਰ ਧੂਪ ਛਾਂਹਿ ਪੌਨ ਪੂਛ ਧਾਇ ਧਾਇ ਪੂਛੇਂ ਗਿਰ ਕੂਪ ਸਰ ਬਾ-ਉਰੀ । ਸਦਾ ਸੀਲਵੰਤ ਹੈਂ ਅਨੰਤ ਭਗਵੰਤ ਜੋਊ ਕੀਨੋ ਹੈ ਕੁਰੰਗ ਦੁਖ ਕੇਹਰ ਕੀ ਬਾਉਰੀ । ਕੈਤੋ ਵਹਿ ਰਾਜ ਕੇ ਸਮਾਜ ਰਘੁ-ਰਾਜ ਤਬ ਐਸੀ ਬਾਉ ਹੁਤੀ ਅਬ ਐਸੀ ਬਹੀ ਬਾਉਰੀ ॥ ੧੩॥

[ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਉਵਾਚ]

ਕਬਿੱਤ—ਏਹੋ ਲਖਮਨ ਤੋਹਿ ਬੂਝਤ ਹੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦੇਖ ਸੀਅ ਗਈ ਕੈਸੀ ਬਾਤ ਭਈ ਜਾਨ ਕੀ ॥ ਆਹਟ ਨ ਪਾਯੋ ਪਗ ਖੋਜ ਨ ਚਲਾਯੋ ਹਮ ਭਾਰੀ ਭੂਲ ਗਏ ਅਬ ਕੋ ਮਿਲਾਵੈ ਜਾਨਕੀ। ਕੌਨੈ ਹਰ ਲੀਨੀ ਮਾਰ ਡਾਰੀ ਕਹਾ ਕੀਨੀ ਕਾਹੂ ਬਾਤ ਐਸੀ ਕੀਨੀ ਹੈ ਅਜਾਨਕੀ ਕਿ ਜਾਨਕੀ । ਕਾਸੋਂ ਦੁਖ ਕਹੋਂ ਗਹੋਂ ਕੌਨ ਕੀ ਸ਼ਰਨਿ ਆਜ ਭਲੋ ਹੈ ਮਰਨ ਬਾਤ ਜੀਅ ਤੇ ਨ ਜਾ-ਨਕੀ ॥ ੧੪ ॥

[ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ—ਬਿਰਹੀ ਬਿਹਾਲ ਮਨ ਜਨਕ ਸੁਤਾ ਕੇ ਦੁਖ ਤਨ ਕੋ ਨ ਨੀਂਦ ਪਰੈ ਜਾਗੈ ਆਠੋ ਜਾਮ ਕੇ। ਭੋਜਨ ਬਿਸਾਰੇਂ ਜੀਅ ਜਪਿਯੋ ਕਰੈਂ ਨਾਮਸੀਅ ਡਾਰਿ ਰਹੇ ਦੇਹ ਮਾਨੋ ਦੁਖੀ ਬਡੇ ਘਾਮ ਕੇ। ਜਾਹਿ ਨਿਜਕਾਤ ਸੋਊ ਰੂਖ ਪਾਤ ਜਾਤ ਜਰਿ

ਬਾਤ ਕਹੈ ਕੌਨ ਐਸੇ ਹਾਥ ਲਾਗੇ ਕਾਮ ਕੇ । ਦੇਖਤ ਬਟਾਊ ਆਪ ਰੋਵਤ ਰੁਆਊ ਤਹਾਂ ਜਰੈ ਘਾਸ ਝਾਊ ਜਹਾਂ ਪਰੈਂ ਪਾਇ ਰਾਮ ਕੇ ॥ ੧੫ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਹਰਿ ਕਾਨਨਿ ਟੇਰ ਗਏ ਸਰ ਤੀਰ ਤਿ-ਖਾ ਜਲ ਕੀ । ਕਹਿ ਕੰਕਨ ਨੈਕ ਭਏ ਦ੍ਰਿਗ ਸੀਤਲ ਸੰਪਤਿ ਦੇਖ ਰਤੋਪਲ ਕੀ । ਅਲਿ ਕੇਸ ਗਏ ਅਥਏ ਦਿਨ ਨਾਥ ਨਈ ਛਬਿ ਤੌ ਨਲਨੀ ਦਲ ਕੀ । ਮਾਨੌ ਸਾਈਂ ਬਿਓਗ ਪਰੈ ਮੁਰਛਾਇ ਡਲੀ ਮੁਖ ਮੇਲ ਹਲਾਹਲ ਕੀ ॥ ੧੬ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਦੀਪ ਬਿਹੀਨ ਪਰੋ ਦੁਖ ਸੇਜ ਕਹੂ ਕਨ ਸੀਤ ਘਟਾ ਘਨ ਕਾਰੋ । ਦੇਹ ਛੁਟ ਨਹ ਨੀਂਦ ਜੁਟੈ ਨ ਫੁਟੈ ਨਿਸਈ ਅਸਿ ਗਾਢੋ ਅੰਧਜਾਰੋ । ਨਾਰਿ ਬਿਓਗ ਤਹਾਂ ਤਮ ਰੂਪ ਸੁ ਐਸੇ ਮੈ ਡਾਰਤ ਕਾਮ ਤਵਾਰੋ ॥ ਮੂੰਦੇਈ ਲੋਚਨ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਮੁਖ ਦੀ-ਸਤ ਹੋਹਿ ਮਯੰਕ ਉਜਾਰੋ ॥ ੧੭ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰੋਵਤ ਨੈਨਨ ਨੀਰ ਗਯੋ ਘਟ ਔਰ ਸਮੀਰ ਉਸਾਸਨ ਲੇਤੇ । ਮਾਸਕੁ ਮਾਸ ਨ ਮਾਸਕ ਤੇ ਸਬ ਤੇਜ ਗਯੋ ਸੀਅ ਕੇ ਬਿਛੁਰੇ ਤੇ । ਜਾਨਕੀ ਨਾਮ ਪੁਕਾਰਤ ਆਰਤ ਬੋਲ ਥਕੇ ਸੁਨੀਏ ਨ ਕਹੇ ਤੇ । ਸੋ ਰਘੁਬੀਰ ਹੀਓ ਸੁਨ ਬੀਰ ਬਡੋ ਭ੍ਰਮ ਕੈ ਭਯੋ ਬੱਜ੍ਰ ਹੀਏ ਤੇ ॥ ੧੮ ॥

[ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਉਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ–ਕੰਚਨ ਕੋ ਮ੍ਰਿਗ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨਿ ਲਿਖ੍ਯੋ ਨ ਕਹੂੰ ਨ ਬਿ-ਰੰਚ ਸਵਾਰਿਯੋ। ਤਾਹੀ ਕੇ ਹੇਤ ਚਲ੍ਯੋ ਤਜਿ ਨਾਰਿ ਸੁ ਮੈ ਮਤਿ ਹੀਨ ਕਛੂ ਨ ਬਿਚਾਰਿਯੋ । ਯਾਹੀ ਤੇ ਕੇਕਈ ਮਾਇ ਕਰੀ ਸਬ ਨੀਤ ਸੌ ਹੋ ਘਰ ਤੇ ਬਨ ਟਾਰਿਯੋ । ਰਾਜਕੀ ਲਾਇਕ ਹੈ ਨ ਮਹਾਂ ਜੜ ਯੋ ਕਹਿਕੈ ਰਘੁਨਾਥ ਪੁਕਾਰਿਯੋ॥ ੧੯॥

ਦੋਹਰਾ–ਮੋਹਨ ਤਾਪਨ ਬਿਸਿਕਰਨ ਉਦਮਾਦਨ ਉੱਚਾਟ॥ ਪਾਂਚ ਬਾਨ ਮਨ ਮਥਨ ਕੈ ਬਿਰਹਨਿ ਤਨ ਗਏ ਕਾਟ ॥ ੨੦ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਕਾਮ ਚਲਾਇ ਦਏ ਸਰ ਪਾਂਚ ਸੁ ਪੰਖਨ ਲੌ ਤਨ ਮਾਂਹਿ

ਗਡੇਰੇ। ਤਾ ਸੀਅ ਕੇ ਬਿਰਹਾਗਨਿ ਮੈ ਜਰੇ ਮੋ ਮਨ ਸੋ ਸਬ ਆਯੁਧ ਤੇਰੇ। ਹੈ ਬਿਪਰੀਤ ਭਈ ਬਿਨ ਬਾਨਨ ਰੇ ਬਿਰਹਾ ਅਬ ਜਾਹੁਨ ਘੇਰੇ॥ਔਰ ਸੁਖੀ ਜਗ ਹੋਇ ਬਡੋ ਜਸ ਮੂਢ ਮਨੋਜ ਦੁਖੀ ਇਕ ਮੇਰੇ ॥ ੨੦ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਜਾਨਕੀ ਬ੍ਰਿਹੋਂਕੀ ਆਗ ਚਹੂੰ ਓਰ ਉਠੀ ਜਾਗ ਕਹਾਂ ਜਾਊਂ ਭਾਗ ਜੀਆ ਬਡੀ ਦੁਚਿਤਾਈਹੈ।ਤਾਪਰ ਸੁਰਤਿ ਔਰ ਭੂ-ਕ ਨਿਰਵਾਵੈ ਕੌਨ ਪਾਊਂ ਨ ਸੰਦੇਸ ਜਲ ਯਹੈ ਕਠਿਨਾਈ ਹੈ। ਦੇਹ ਜਰੀ ਜਾਤ ਅਬ ਜੀਵਤ ਹੋਂ ਕੋਊ ਘਰੀ ਏਤੇ ਪਰ ਬਾਨ ਸੋ ਕਮਾਨ ਤੈਂ ਚਢਾਈ ਹੈ। ਕਹਜੋ ਰਘੁਰਾਈ ਦੁਖਦਾਈ ਰਤਿ ਰਾਈ ਕੂਰ ਮਾਰੇ ਪਰਮਾਰਬੋ ਨ ਸੂਰ ਕੀ ਬਡਾਈ ਹੈ ॥ ੨੧ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਜਾਂ ਦਿਨ ਸਿੰਧੁ ਮਥਜੋ ਨਿਕਸਜੋ ਸਠਿ ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਕੁਘ-ਰੀ ਕਹਿ ਕੋਹੀ। ਰਾਹਿ ਗਿਲਿਓ ਉਗਲਜੋ ਫਿਰ ਬਾਦ ਕਲੰਕ ਸੰਭਾਰ ਜਰਾਵਤ ਮੋਹੀ। ਆਜ ਕੁਵੰਡ ਚਢਾਇ ਕਰੋਂ ਸਤਿ ਖੰਡ ਸਸੀ ਛਿਨ ਮੈ ਅਬ ਤੋਹੀ। ਹੈ ਨ ਕਛੂ ਬਸ ਰਾਮ ਕਹਜੋ ਜੋ ਤੂੰ ਜਾਨਕੀ ਕੀ ਮੁਖਛਾਂਹਿ ਨ ਹੋਹੀ ॥ ੨੨ ॥

ਸਵੈਯਾ–"ਦਾਹ ਕਰੈਂ ਨਭ ਮੋਂ ਪ੍ਰਜਰੈਂ ਨ ਟਰੈਂ ਜਮ ਸੋਚ ਕੀਏ ਮੁਖ ਦੇਖੈ। ਔਰ ਚਕੋਰ ਅੰਗਾਰ ਚੁਗੈ ਜੀਅ ਸੀਤਲ ਜਾਨਿ ਸੁ ਕੌਨ ਸੇ ਲੇਖੈ। ਮਾਨਹੁ ਭੌਰ ਪੀਓ ਬਿਖ ਕੰਜਨ ਬੂਡਤ ਹੈ ਜਲ ਮਾਂਹਿ ਪਰੇਖੈ। ਨਾਉ ਸੁਧਾਕਰਿ ਲੋਗ ਕਹੈਂ ਕਵਿ ਰਾਮ ਕਹੈ ਤੁਮ ਕੌਨ ਕੋ ਪੇਖੈ" ॥ ੨੩ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਚੰਦਨ ਸੌਂ ਲਪਟਾਇ ਰਹੀ ਅਹਿ ਮਾਲਕੀ ਜ੍ਵਾਲ ਨਿ-ਸੰਕ ਦਹਜੋ ਹੈ॥ ਪੌਨ ਪ੍ਰਚੰਡ ਫਨੀ ਉਰ ਤੇ ਜਬ ਹ੍ਵੈ ਨਿਕਸਜੋ ਤਬ ਗੈਲ ਗਹਜੋ ਹੈ॥ ਚਾਟਿ ਸੁਧਾ ਭ੍ਰਮਤਾ ਤ੍ਰਿਨ ਦੈ ਬਿਖ ਬਾਰ ਭੁਜੰਗਨਿ ਦੇਸ ਰਹਜੋ ਹੈ॥ ਬੀਰ ਪਟੀਰ ਸਮੀਰ ਉਸ਼ੀਰਹਿ ਨੀਰਹਿ ਸੀਤਿਲ ਕੌਨ ਕਹਜੋ ਹੈ॥੨੪॥

ਸਵੈਯਾ–ਸਿੰਧੁ ਮਥਜੋ ਜੜਤੂੰ ਨਿਕਸਜੋ ਬੜਵਾਨਲ ਦਾਹ ਕੋ ਦਾਨ ਪਠਾਯੋ। ਕੈ ਸ਼ਿਵ ਕੰਠ ਹਲਾਹਲ ਹੈ ਤਿਨ ਖੈਂਚਿ ਸਧਾ ਸਮ

ਆਪ ਬਨਾਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕਹਜੋ ਸੁਨਿਬੀਰਤੂੰ ਬੂਝਿ ਸਸੀ ਕਿਧੋਂ ਰਾਹੁ ਡਰਾਯੋ। ਨਾਉਂ ਸੁਧਾਕਰ ਹੈ ਬਿਖ ਕੇ ਘਰ ਨਜਾ-ਇ ਬਿਰੰਚ ਕਲੰਕ ਲਗਾਯੋ॥ ੨੫ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਏ ਬਿਲਲਾਤ ਫਿਰੈਂ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁਹਾਤ ਨਹੀਂ ਕਛੂ ਖਾਨ ਨ ਪਾਨੀ। ਰਾਵਨ ਕੇ ਸੰਗ ਜਾਤ ਉਤੈਅਤਿਜਾਨਕੀਰਾਮ ਕਹੈ ਬਿਲਖਾਨੀ।ਸੋ ਵਹੁ ਨਾਮ ਸੁਨਿਯੋ ਖਗਰਾਜ ਜਟਾਊ ਉਠਿ ਯੋ ਜੀਅ ਮੈ ਯਹ ਆਨੀ। ਮਾਰਿ ਫਿਰੋਂਕਿ ਕਰੌਂ ਪ੍ਰਭੁ ਕਾਰਜ ਕੈ ਜਸ ਲੈ ਦੇਉਂ ਦੇਹ ਪੁਰਾਨੀ॥ ੨੬ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਦੂਰ ਹੀਤੇ ਦਸਕੰਧ ਕਹਜੋ ਯਹ ਕੌਨ ਬਡੋ ਹਠ ਠਾਨ-ਤ ਹੈ। ਹਰਿਬਾਹਨ ਹੈ ਸ਼ਿਵਕੋ ਸੁਤ ਹੈ ਸੁ ਨ ਹੋਇ ਸੁਮੋਹਿ ਪ-ਛਾਨਤ ਹੈ। ਗਿਰਜਾਂਜਨ ਹੈ ਕਨਕਾਚਲਹੈ ਬਿਧਿ ਲੌ ਬਲ ਕੋ ਜਗ ਜਾਨਤ ਹੈ।ਅਬ ਮੋਹਿ ਕਛੂ ਸਮਝੇ ਨ ਪਰੈ ਭਾਈ ਕਾਹੇਕੋ ਕਾਲ ਪਲਾਨਤ ਹੈ॥ ੨੭ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਤੌਹੀ ਲੌਂ ਆਇ ਸੁਨਾਇ ਕਹਜੋ ਧ੍ਰਿਗ ਤੋ ਤਨ ਕੋ ਮ-ਨ ਕੋ ਪਗੀਆ ਕੋ। ਤਾਪਰ ਮੋਹਿ ਜਰਾਵਤ ਹੈ ਅਹਿ ਆਂਖਦਿ-ਖਾਇ ਜਰਾਇ ਦੀਆ ਕੋ। ਹੌਂ ਗਰੁੜਾਸਨ ਰਾਂਮ ਕੋ ਸੇਵਕ ਰੇ ਛਲ ਕੈ ਕੋਊ ਲੇਤ ਤੀਆ ਕੋ। ਕੈ ਤਜ ਦੇਹੁ ਕਿ ਰਾਖ ਸਨੇਹ ਕਿਤੂੰ ਰਨਮਾਂਡ ਕਿਛਾਡ ਸੀਆ ਕੋ॥ ੨੮॥

ਸਵੈਯਾ—ਜੌਲਗ ਰਾਵਨ ਬਾਤ ਕਹੈ ਫਿਰ,ਤੌਲਗ ਕ੍ਰੋਧ ਹੀਏਨ ਸਮਾਨੋ। ਤੋਰਿ ਧੁਜਾ ਰਥ ਕੀ ਪਥਮੈ, ਮੁਖ ਚੌਂਚਸੋਂ ਚੋਥ ਭੁਜਾ ਲਪਟਾਨੋ। ਜਾਨਤ ਹੌਂ ਦਸਸੀਸ ਕਹੀਯਹ ਚਾਹਤ ਮੀਚ ਜਟਾ-ਊ ਪੁਰਾਨੋ।ਹੈਨ ਭਲੀਅਤਿ ਜਾਹਿ ਰਹੀਪਤਿ,ਸਿੰਘ ਅਜਾ ਕਹਿ ਖਾਤਿ ਲਜਾਨੋ॥ ੨੯ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਚੋਂਚ ਚਪੇਟਨਿ ਰਾਵਣ ਕੇ ਅੰਗ, ਪਾਇਨ ਕੇ ਨਖਘਾ-ਇਨ ਭਾਂਡੇ।ਔਰ ਕਹੀ ਮੁਖਕੀ ਬਹੁਤੇ ਸੁਨਿ;ਆਜਲਦੇ ਸੁਖ ਸੰਪ-ਤ ਟਾਂਡੇ। ਹਾਰ ਪਰੇਰਹਿ ਡਾਰ ਦੀਓ, ਸੁਤੇ ਆਪ ਗਿਰਜੋ ਰਿਪੁ ਕੇ ਲਗ ਖਾਂਡੇ। ਘਾਓ ਲਗੇ ਰਘੁਰਾਇ ਕੇ ਕਾਜ, ਜਟਾਊ ਕੀ

ਆਉ ਘਟੀ ਰਨ ਮਾਂਡੇ ॥ ੩੦ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਸੀਅ ਹਰੇ ਦਸਕੰਧ ਚਲਯੋ, ਮਗ ਗੀਧ ਮਿਲਿਯੋ ਸੋ-ਈ ਸਨਮੁਖ ਜੁਟਯੋ। ਲੰਕਪਤੀ ਗਹਿ ਬਾਨ ਬਿਖੰਧਰ, ਐਂਚ ਕੁਵੰਡ ਅਰੀ ਪਰ ਤੂਟਯੋ। ਜੁਧ ਮਹਾਂ ਜੁਗ ਜਾਮ ਕਰਯੋ ਤਬ ਹਾਰ ਪਰਯੋ ਕਹਿ ਰਾਮ ਸੁ ਹੁਟਯੋ। ਲੱਛਕਘਾਉ ਲਗੇ ਪਰਤੱਛ ਕ, ਪੱਛ ਗਏ ਪਰ ਪੱਛ ਨ ਛੂਟਯੋ ॥ ੩੧ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਰਾਖ ਲਈ ਨ ਦਸਾਨਨ ਤੇ ਸੀਅ, ਮੈਂ ਜੀਅ ਤੇ ਸਬ ਪੌਰਖ ਕੀਨੋ। ਔਰ ਨ ਸੰਗ ਗਯੋ ਘਰਲੌ, ਫਿਰਸੋਧ ਕਹ੍ਯੋ ਨ ਬਡੋ ਜਸਲੀਨੋ ॥ ਔਰ ਰਹੀ ਸਬ ਰਾਮ ਕੋ ਰੂਪ, ਨਿਹਾਰ ਨ ਨੈ-ਨਨ ਕੋ ਸੁਖ ਦੀਨੋ।ਭਾਗ ਬਿਹੀਨਜਟਾਊ ਕੀ ਦੇਹ ਛੁਟੀ ਨ ਛੁ-ਟੇ ਮਨ ਕੇ ਦੁਖ ਤੀਨੋ ॥ ੩੨ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਅਧੀਰ ਕੀ ਪੀਰ ਬਿਚਾਰਤ ਹੀ ਬਨ ਸੋ-ਧਤ ਆਏ। ਨੀਰਭਰੇ ਦ੍ਰਿਗ ਜਾਨਕੀ ਕੇ ਦੁਖ ਔਰ ਬਿਹੰਗ ਨਿਹਾਰ ਬਿਹਾਏ॥ ਬੂਝ ਰਹੇ ਨ ਕਹੇਮੁਖ ਤੇਕਛੁਨੈਨਕੀ ਸੈਨਨ ਹੀਸਮਝਾਏ। ਮੂੰਡ ਧੁਨੇ ਨਭ ਓਰ ਚਿਤੈ ਨਿਜ ਦੇਹ ਕੇਘਾਉ ਜਟਾਊ ਦਿਖਾਏ ॥ ੩੩ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਤਬ ਰਘੁਪਤਿ ਖਗਪਤੀ ਸੋ ਬੋਲੇ ਮਨ ਧਰ ਸੋਕ। ਸ੍ਵਾਮਿ ਧਰਮ ਜਸ ਲੈ ਚਲੇ ਰਨਜੂਝੇ ਪਰਲੋਕ ॥ ੩੪ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਅਬ ਦੀਜੈ ਇਕ ਬਾਤ ਮਾਂਗਤ ਤੁਮ ਪੈ ਜੋਰ ਕਰ। ਸੁ-ਰਪਤਿ ਪੁਰਹੈਤਾਤ ਤਿਨਹ ਹਰਨ ਸੀਅ ਜਿਨ ਕਹੋ॥੩੫॥
ਸਵੈਯਾ–ਗੀਧ ਚਲੈ ਜਸ ਲੋਕ ਸਵਾਰ ਅਬੈ ਪਰਲੋਕ ਧਰਯੋਹੀ ਰਹੈਗੋ ॥ ਹ੍ਵੈਰਹੀਓ ਚੁਪਕੈ ਤਬਲੋ ਪਿਤ ਬਾਤ ਸੁਨੈ ਦੁਖ ਦੇਹਦਹੈ ਗੋ। ਜੌ ਲਗ ਜੂਝ ਕੁਟੰਬ ਸਮੇਤ ਉਸਾਸਨ ਸੋ ਸ਼ਿਵ ਲੋਕ ਗਹੈ ਗੋ ॥ ਸੀਅਕੋ ਲਿਆਵਨ ਜੀ ਬਿਨ ਰਾਵਨ ਤਾਤਸੋ ਬਾਤ ਲਜਾਤ ਕਹੈ ਗੋ ॥ ੩੬ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਦਾਹਜਟਾਊਕੋਦੈਦੋਊਬੀਰਧਸੇ ਬਨਮੋਂ ਮਨ ਸ਼ੋਕ ਭਰੈ। ਸੀਅ ਕੇਬਿਛਰੇਤਨ ਕੇ ਸੁਖ ਜੇ ਸਬ ਸੂਕ ਗਏਦੁਖ ਹੋਤ ਹਰੈ।

ਜਹ ਰੀਛ ਲੰਗੂਰ ਬਡੇ ਕਪਿਹੈ ਗਿਰ ਕੰਦਰ ਅੰਦਰ ਜਾਇ ਪਰੈ ।ਤਹ ਫਲ ਕੇ ਬਾਗ ਮੈਂ ਭਾਗ ਭਰੇ ਅਨੁਰਾਗ ਰੰਗੇ ਹਨੂਮਾਨ ਖਰੈ॥ ੩੭ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਦੇਹ ਧਰੇ ਮਾਨੋ ਰਤਿ ਕੰਤ ਸੰਗ ਲੈਬਸੰਤ ਡੋਲਤ ਅਕੇਲੇ ਬਲ ਜੱਯੋ ਐਸੀ ਚਾਲ ਕੇ।ਕਿਧੋ ਏਈ ਪੂਰਨ ਅਨੰਤ ਕਵਿ ਰਾ ਮ ਕਹਿ ਕਿਧੋ ਰਾਜ ਹੰਸ ਛੂਟੇ ਮਾਨ ਸਰ ਤਾਲ ਕੇ। ਤਾਪਸੀ ਕੋ ਭੇਸ ਕੀਏ ਰਾਮ ਰੂਪਵੰਤ ਕਿ ਮੁਕਤਫਲ ਦੋਊ ਟੂਟੇ ਪੁੰਨ ਤਰੁ ਡਾਲਕੇ। ਦੂਰਹੀ ਤੇ ਦੇਖ ਕਹਿਯੋ ਅੰਜਨੀ ਕੇ ਪੂਤ ਕਿ ਸਪੂਤ ਕਹੂੰ ਰਾਜਾ ਕੇ ਕਿ ਕਾਲ ਬਲੀ ਬਾਲ ਕੇ ॥ ੩੮ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਲਛਮਨ ਸੰਗ ਬੂਝੇ ਕਮਲ ਕਦੰਬ ਕਹੂੰ ਦੇਖੀ ਸੀਅ ਕਾਨਨ ਤਰਕੁਲੀ ਕਨਕ ਕੀ। ਚੰਦ ਮੁਖੀ ਪਿਕ ਬੈਨੀ ਸੁੰਦਰ ਕੁਰੰਗ ਨੈਨੀ ਕਦਲੀ ਸੁਜੰਘ ਕਟ ਕੇਹਰ ਤਨਕ ਕੀ। ਸ੍ਰੀ ਫਲ ਉਰੋਜ ਹੈਂ ਮਨੋਜ ਤੀਅ ਵਾਰੇ ਛਬਿ ਦੇਹ ਅਹਿ ਕੇਸ ਭੌਹ ਉਪਮਾ ਧਨਕ ਕੀ। ਕੇਤਕੀ ਚੰਬੇਲੀ ਰਾਇ ਬੇਲ ਹੈ ਇਕੇਲੀ ਕੋਊ ਸੰਗ ਨ ਸਹੇਲੀ ਦੇਖੀ ਜਾਨਕੀ ਜਨਕ ਕੀ ॥ ੩੯॥

ਕਬਿੱਤ–ਬਨ ਕੇ ਕੁਰੰਗ ਤੈ ਮਹਾਂ ਕੁਰੰਗ ਕੀਨੋ ਅਬ ਕਹਾਂ ਸੁਖ ਦੈਨੀ ਸੀਆ ਕਹੂੰ ਸੋਧ ਆਇ ਦੈ। ਕਾਰੇ ਪਿਕ ਬੈਨ ਕਹੂੰ ਪਿਕ ਬੈਨੀ ਹੂੰ ਕੀ ਸੁਧ ਕੰਜ ਮੁਖੀ ਖੰਜਰੀਟ ਨੈਨ ਕੋ ਬਤਾਇ ਦੈ। ਅਹੋ ਰਾਜ ਹੰਸ ਹੰਸ ਗਵਨੀ ਗਵਨ ਕੀਨੋ ਪੌਨ ਅੰਗ ਬਾਸ ਨੈਕ ਇਤਹੂੰ ਪਠਾਇ ਦੈ । ਚੰਪਕ ਬਰਨ ਕਹੂੰ ਦੇਖੀ ਸੁਨੀ ਚੰਪਕ ਕਦੰਬ ਬਨ ਆਜ ਅਬ ਜਾਨਕੀ ਬਤਾਇ ਦੈ॥੪੦॥

ਹਨੂਮਾਨੋਵਚ

ਦੋਹਰਾ–ਦੇਖਤ ਬਨ ਇਹ ਬਿਧ ਦੁਖੀ ਮਤਿ ਗਤ ਤਜ ਮਨ ਗਜਾਨ ਬਿਕਲ ਬਚਨ ਸੁਨ ਰਾਮ ਕੇ ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਹਨੂਮਾਨ ॥ ੪੧ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਇਹ ਭੇਸ ਕੌਨ ਬੰਸ ਪ੍ਰਗਟੇ ਦੋਊ। ਕੈ ਤੁਮ ਬਰਨ ਸੁਰੇਸ ਨਾਰਿ ਬਿਯੋਗੀ ਬਨ ਫਿਰੋ ॥ ੪੨ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਸੂਰਜ ਤੇ ਰਘੁਬੰਸ ਕਹੇ ਜਗ ਤਾਂ ਕੁਲ ਮੇਂ ਪੁਰ ਔਧ ਰਹਾਹੀਂ। ਰਾਮਹੈਨਾਮ ਪਿਤਾ ਪਠਏ ਬਨ ਰਾਜਧਰਿਯੋ ਲਘੁ-ਬੀਰ ਕੀ ਬਾਹੀਂ। ਕਾਨਨ ਮੇਂ ਤੀਅ ਸੰਗ ਹੁਤੀ ਸੁਹਰੀ ਕਿਨਹੂੰ ਹਮਯੋਂ ਬਿਲਖਾਂਹੀਂ। ਬਾਤ ਹੁਤੀ ਸੁ ਕਹੀ ਤੁਮ ਸੋ ਅਰ ਮੋਹਿ ਕ-ਛੂਕ ਰਹੀ ਸੁਧ ਨਾਹੀਂ॥ ੪੩॥

[ਲਛਮਨਉਵਾਚ ਹਨੂਮਾਨ ਸੋ]

ਕਿਬੱਤ—ਪਾਛੇ ਲਛਮਨ ਕਹੀ ਬਾਤ ਸਮਝਾਇ ਸਬ ਏਈ ਰਾਮ ਸਿਵ ਸਨਕਾਦਿ ਮਿਲ ਗਾਏ ਹੈਂ। ਏਈਰਘੁਨਾਥਤੀਨੋ ਲੋਕ-ਨ ਕੇ ਨਾਥ ਕਪਿ ਛੀਰ ਨਿਧਿ. ਜਾਚੇ ਬਿਧਿ ਤਾਤੇ ਛਿਤ ਆਏ ਹੈਂ॥ ਸੂਰਨ ਕੇ ਸੂਰਏਊ ਪੂਰਨ ਹੈਂ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਮਾਰੇ ਅੰਧਕਾਰ ਅ-ਰਿ ਕੰਦਰਾ ਪਠਾਏ ਹੈਂ। ਤਾਰਕਾ ਨਿਪਾਤੀ ਖਰ ਦੂਖਨ ਕੇ ਘਾਤੀ ਅਬ ਰਾਵਨ ਕੀ ਛਾਤੀ ਕੋ ਚਰਣ ਚਪਲਾਏ ਹੈਂ॥੪੪॥

ਸਵੈਯਾ—ਹਮ ਤੇ ਅਪਨੀ ਸਭ ਬਾਤ ਕਹੀ ਤੁਮ ਸੋ ਤੁਮ ਹੂ ਹਮ-ਸੋ ਨ ਕਹੋ। ਕਪਿ ਕਜੋਂ ਸਕੁਚਾਤ ਡਰਾਤ ਸੇ ਹੋ ਕਿਹ ਕਾਰਨ ਤੇਇਹ ਭਾਂਤ ਰਹੋ। ਮੇਰੋ ਨਾਉ ਹਨੂੰ ਕਪਿ ਰਾਜ ਸੁਗ੍ਰੀਵਕੋ ਆਨ ਮਿਲਾਊ ਜੋ ਬਾਹ ਗਹੋ॥ ਨਿਜ ਬੀਰ ਛਿਨਾਇ ਲਈ ਤੀਅ ਰਾਜ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਹੈਂ ਲਾਜ ਬਹੋ॥ ੪੫॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ—ਦੇਖਤ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕੋ ਰੂਪ ਬਨੀ ਕਛੁ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹਨੂ-ਜੀਅ ਐਸੀ। ਪੰਕਜ ਭੌਰਨ ਜਜੋਂ ਘਨ ਮੋਰਨ ਹੰਸ ਚਕੋਰਨ ਹੂ ਨਹਿ ਵੈਸੀ। ਰਾਂਮ ਬਸੰਤਹ ਭੂਮਿ ਅਨੰਤਹ ਕੰਤਹ ਨਾਰ ਪ-ਤਿਬ੍ਰਤ ਤੈਸੀ। ਪਾਇਗਹੇ ਰਘੁਰਾਇਕੇ ਧਾਇਉਠਾਇ ਕੇ ਅੰ-ਕ ਭਰੇ ਬਿਧਿ ਜੈਸੀ॥ ੪੬॥

ਸਵੈਯਾ—ਆਪ ਮਿਲੇ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਹਨੂ ਪੁਨ ਰਾਮਹਿ ਆਨ ਸੁ-ਗ੍ਰੀਵ ਮਿਲਾਏ। ਨਾਰ ਬਿਯੋਗ ਬਡੋ ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਕਹੈਂ ਸੁਨਿਕੈ ਬਹੁਤੇ ਪਛਤਾਏ। ਬਾਲੀ ਕੀ ਮੀਚ ਕਹੀ ਰਘੁਬੀਰਹਿ ਛੇਦਨ ਕੋ ਤਰ ਸਾਤ ਬਤਾਏ। ਭੂਲ ਗਯੋ ਅਪਨੋ ਦੁਖ ਤਾਂ ਛਿਨ ਬਾ-

ਨਰ ਕੇ ਦੁਖ ਨੈਨ ਬਹਾਏ ॥ ੪੭ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕਹੀ ਸਬ ਸੌਂ ਹਮ ਸੀਅ ਕੋ ਸੋਧ ਕਹੂੰ ਨਹਿ ਪਾਯੋ। ਢੂੰਢ ਫਿਰੇ ਗਿਰ ਕਾਨਨ ਬੇਹੜ ਤਾ ਦੁਖ ਭੋਜਨ ਹੂੰ ਬਿਸਰਾਯੋ। ਗੀਧ ਜਟਾਊ ਕਹੀ ਬਿਨ ਬੈਨਨ ਸੈਨਨ ਸੋ ਨਭ ਓਰ ਬਤਾਯੋ। ਯੌਂ ਸੁਨ ਕੈ ਹਨੂਮਾਨ ਉਠਜੋ ਕਰ ਜੋਰ ਦੋਊ ਸਿਰਨਾਇ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੪੮ ॥

[ਹਨੂਮਾਨੋਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ–ਏਕ ਨਈ ਨਿਧਬਾਰਿ ਕੇਵਾਰਬਡੀ ਸੁਕੁਮਾਰਉਸਾਸ ਦੁਖਾਰੀ। ਸੰਗ ਨਿਸਾਚਰ ਕੇ ਅੰਗ ਯੋ ਮੁਖ ਰਾਹ ਮਨੋ ਸਸਿ ਕੀ ਉਜਿਆਰੀ। ਭੂਖਨ ਡਾਰਤ ਰਾਮਪੁਕਾਰਤ ਆਰਤ ਮਾਂਗ ਬਿਦਾਰਤ ਭਾਰੀ। ਏਬਤੀਆਂ ਸੁਨਿ ਕੈ ਕਪਿ ਕੀ ਰਘੁਨਾਥ ਕਹੀ ਵਹ ਨਾਰ ਹਮਾਰੀ ॥ ੪੯ ॥ ਸਵੈਯਾ
ਕਾਨਨ ਕੁੰਡਲ ਟੀਕ ਸੁਬੇਸਰ ਕੰਠ ਸਿਰੀ ਮਨ ਕੰਚਨ ਭੀਨੇ। ਸਜੋਦੁਲਰੀ ਸਿਰ ਫੂਲ ਬਰਾ ਕਟਿ ਕਿੰਕਨ ਨੂਪਰ ਝਾਂਝ ਨਵੀਨੇ। ਪਾਇਲਡਾਰਉਤਾਇਲ ਸੋ ਕਛੂਜੇ ਹਨੂਮਾਨ ਸਕਜੇ ਤਬ ਬੀਨੇ। ਭੂਤਲ ਡਾਰਚਲੀ ਸੀਅ ਜੇਮਹਿ ਭੂਖਨ ਕੋ ਤੇਈ ਭੂਖਨ ਦੀਨੇ ॥੫੦॥

[ਕਵਿਉ ਵਾਚ ਸਵੈਯਾ]

ਦੇਖ ਬਿਖਾਦ ਕੀਓ ਰਘੁਬੀਰ ਲਗਾਇ ਲੀਏ ਛਤੀਆ ਪਛਤਾਹੀਂ। ਬਾਰ ਭਰੇਦ੍ਰਿਗਯੋਂ ਛਬਿਹੈਮਨੋਮੀਨਸਰੋਵਰਮੈ ਝਲਕਾਹੀਂ। ਜਾਨਕੀ ਅੰਗਨ ਤੇ ਬਿਛਰੇ ਮਾਨੋ ਮੂਕ ਭਏ ਕਹਿਯੋਂ ਬਿਲਖਾਹੀ। ਬੀਰ ਬਿਚਾਰ ਕਹੋ ਤੁਮ ਹੂੰ ਸੀਅ ਕੇ ਏਈ ਭੂਖਨ ਹੋਹਿ ਕਿ ਨਾਹੀ ॥ ੫੧ ॥

ਲਛਮਨੋ ਵਾਚ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਸੋਂ

ਕਬਿੱਤ–ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਮੁਖ ਨ ਬਿਲੋਕਜੋ ਤਾਂਤੇ ਕੁੰਡਲ ਨ ਜਾਨਤ ਹੌਂ ਬੀਰ ਛੁਹੋ ਪਾਇ ਰਘਰਾਇ ਕੇ ॥ ਹਾਥ ਜੋ ਨਿਹਾਰੇ ਨੈਨਾ ਫੂਟੀਯੋ ਹਮਾਰੇ ਤਾਤੇ ਕੰਕਨ ਨ ਦੇਖੇ ਬੋਲ ਕਹੋ ਸਤ ਭਾਇਕੇ। ਪਾਇਨ ਕੇ ਪਰਥੇ ਕੋ ਜਾਤੋ ਦਾਸ ਲਛਮਨ

ਯਾਤੇ ਪਾਹਿਚਾਨਤ ਹੌਂ ਭੂਖਨ ਜੇ ਪਾਇ ਕੇ। ਬਿਛੂਆਹੈ ਏਈ ਔਰ ਝਾਝਰ ਹੈ ਵੇਈ ਜੁਗਨੂਪਰ ਹੈ ਤੇਈ ਰਾਮ ਜਾਨਤ ਜਰਾਇ ਕੇ॥ ੫੨॥

ਕਵਿਉਵਾਚ

ਦੋਹਰਾ–ਨਾਰ ਬਿਰਹ ਦੋਊ ਦੁਖੀ ਇਤ ਕਪਿ ਉਤ ਰਘੁਬੀਰ ॥ ਬਿਨਉਪਾਇਦੁਖਕਿਉਟਰੇਅਰਿਮਾਰਨਰਨਧੀਰ ॥ ੫੩॥

[ਹਨੂਮਾਨਉਵਾਚ]

ਸੋਰਠਾ–ਭੂਤਲ ਬਾਲਿ ਪਛਾਰ ਸਪਤ ਤਾਲ ਭੇਦਨ ਕਹਿ-ਯੋ। ਕਪਿ ਪਤਿ ਮਿਲਵਹ ਨਾਰ ਹਨੂਮਾਨ ਸਾਚੀ ਕਹੈ॥੫੪॥

ਕਬਿੱਤ–ਦੀਨੇ ਦੁਖ ਭਾਰੇ ਇਹਿਬਾਲਿ ਮਾਰ ਡਾਰੇਸਬਅਤਹੀ ਸੰਘਾਰੇ ਹਾਥ ਲਾਗੇ ਰਿਖ ਸ੍ਰਾਪ ਕੇ। ਰਾਜ ਛੀਨ ਲੀਨੋ ਬਿਨ ਨਾਰਿ ਕਪਿਰਾਜ ਕੀਨੋਚਾਮਕੇ ਚਲਾਇ ਦਾਮ ਬਿਨਾਂ ਤੋਲਮਾ-ਪ ਕੇ। ਸੋਈ ਕਾਮ ਕੀਜੈ ਤਾਹਿ ਮਾਰ ਸੁਖ ਦੀਜੈ ਜਸ ਲੀਜੈ ਬਲ ਜੱਯੇ ਅਬ ਚਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੇ। ਆਵਤ ਭਰੋਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਕਹਾ ਪੈਯੈ ਭ੍ਰੋਸੋ ਹਨੂਮਾਨ ਕਹੈ ਜਾਨਤ ਹੂੰ ਬੀਤੇਦਿਨ ਪਾਪਕੇ॥੫੫।

ਕਬਿੱਤ–ਪਾਛੇ ਸੀਅ ਸੋਧ ਕੋ ਪਠੱਯੋ ਹਨੁਵੰਤ ਨਲ ਨੀਲ ਜਾਮ ਵੰਤ ਬਲ ਕੀਨੋ ਨ ਛਦਮ ਕੋ। ਯਹਿ ਜੁ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਢਿਗ ਪਾਇਨ ਕੇ ਠਾਢੇ ਰਾਮ ਰਾਜਾ ਹੁਤੇ ਬਾਨਰ ਅਠਾਰਹ ਪਦਮ ਕੋ। ਏਕ ਬਿਨ ਬਾਲੀ ਯਾਹਿ ਜੀਤੇ ਨ ਕਪਾਲੀ ਯਹਿ ਅੰਸੁ ਅੰਸੁਮਾਲੀ ਕੋ ਦਲੱਯਾ ਇੰਦ੍ਰ ਜਮ ਕੋ। ਸੋਈ ਮਾਰ ਲੀਜੈ ਯਾਕੋ ਰਾਜ ਯਾਂਹਿ ਦੀਜੈ ਆਜ ਰਾਵਰੇ ਭਰੋਸੇ ਤਾਸੋ ਕਰੈ ਏਕ ਘਮ ਕੋ॥ ੫੬॥

[ਕਵਿਉਵਾਚ]

ਕਬਿੱਤ–ਹ੍ਵੈ ਗਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੁਨੇ ਬਚਨ ਰਸਾਲ ਚਲੇ ਸਾਤ ਤਾਲ ਭੇਦਨ ਸੁਗ੍ਰੀਵਹ ਲਵਾਇ ਕੈ। ਕਪਿ ਹੂ ਬਿਚਾਰੀ ਕਪਿ ਮਾਰ ਲਜਾਵੈ ਨਾਰੀ ਕਿਧੋ ਜੂਝ ਮਰੋਂ ਰਾਮ ਆਗੇ ਘਨੇ ਘਾਇ ਖਾਇ ਕੈ। ਕਹੇ ਰਘੁਬੀਰ ਤੁਮ ਦੋਊ ਕਪਿ ਏਕ ਰੂਪ ਕੈਸੇ ਪਹਿਚਾਨੋ ਤਾਕੋ ਕੈਸੇ ਮਾਰੋਂ ਧਾਇ ਕੈ। ਟੀਕੋ ਕੀਨੋ ਭਾਲ

ਗਰੇ ਲਾਲ ਭੂਲ ਮਾਲ ਕਹਜੋ ਜੀਤ ਅਰਿ ਪੌਢ ਪਾਛੇ ਪਲਕਾ ਬਿਛਾਇ ਕੈ ॥ ੫੭ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਕਹੀ ਲਛਮਨ ਬਾਤ ਸਾਤਨ ਕੀ ਸੁਨ ਬੀਰ ਧੋਖੋ ਕਛੂ ਨਾਹੀ ਰਘੁਬੀਰ ਜੂ ਕੇ ਬਲ ਮੈ । ਏਕ ਹੀ ਜੁ ਬਾਨ ਏਕੈ ਬਾਰ ਸਾਤ ਤਾਲ ਬੇਧੈ ਨੈਕ ਚੂਕ ਗਏ ਤੇਈ ਮਾਰੈ ਤਾਹਿ ਪਲ ਮੈਂ । ਰਾਮ ਮੁਸਕਾਨੇ ਸਮਾਚਾਰ ਮੈ ਨ ਜਾਨੇ ਅਬ ਬਚਨ ਬਿਕਾਨੇ ਜਗ ਜੀਬੋਈ ਸਹਲ ਮੈਂ । ਤੀਰ ਕਾਢ ਤਬ ਹੀ ਧਨਖ ਮੁਖ ਦੀਨੋ ਤਹ ਜਾਇ ਨਿਜਕਾਨੇ ਚਾਲ ਪਰੀ ਬਾਲਿ ਦਲ ਮੈਂ ॥ ੫੮ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਜੌ ਰਿਖਰਾਜ ਕੇ ਪਾਇਨ ਸੋ ਮਨ ਪੰਕਜ ਭੌਰ ਕੀ ਰੀਤਿ ਬਸਾਯੋ । ਸੀਅ ਬਿਨਾ ਸੁਪਨੇ ਪਰ ਨਾਰਹਿ ਜੌ ਅਪਨੋ ਮੁਖ ਹੌ ਨਾ ਦਿਖਾਯੋ । ਔਰ ਸਹੀ ਭ੍ਰਿਗੁ ਨੰਦਨ ਕੀ ਫਿਰ ਜੌ ਨਹਿ ਰੋਖ ਕੋ ਬੋਲ ਸੁਨਾਯੋ । ਤੌ ਯਹਿਬਾਨ ਪਤਾਲ ਧਸੋ ਇਨ ਤਾਲਨ ਭੇਦ ਸੁ ਖੈਂਚ ਚਲਾਯੋ ॥ ੫੯ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਸਾਤੋ ਸਿੰਧੁ ਸਾਤੋ ਲੋਕ ਸਾਤੋ ਰਿਖ ਹੈਂ ਸਸੋਕ' ਸਾਤੋ ਰਵਿ ਘੋਰੇ ਥੋਰੇ ਦੇਖੈ ਨ ਡਰਾਤ ਮੈਂ । ਸਾਤੋ ਦੀਪ ਸਾਤੋ ਈਤ ਕਾਪਜੋਂਈ ਕਰਤ ਔਰ ਸਾਤੋ ਮਤ ਗਾਤ ਦਿਨ ਪ੍ਰਾਨਹੈਨ ਗਾਤ ਮੈਂ ॥ ਸਾਤੋ ਚਿਰੰਜੀਵ ਬਰਰਾਇ ਉਠੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਾਤੋ ਸੁਰ ਹਾਇ ਹਾਇ ਹੋਤ ਦਿਨ ਰਾਤ ਮੈਂ । ਸਾਤ ਹੂ ਪਤਾਲ ਕਾਲ ਸਬਦ ਕਰਾਲ ਰਾਮ ਭੇਦੇ ਸਾਤ ਤਾਲ ਚਾਲ ਪਰੀ ਸਾਤ ਸਾਤ ਮੈਂ ॥ ੬੦ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਫੂਲੇ ਕਪਿਰਾਇ ਉਰ ਆਨੰਦ ਨ ਮਾਇ ਰਘੁਰਾਇ ਪਾਇਛੁਹੇ ਕਰ ਜੋਰ ਸਿਰ ਨਾਯੋ ਹੈ । ਬੋਲਜੋ ਹਨੂਮਾਨ ਏਈ ਬਾਲੀ ਕੇ ਨਿਦਾਨ ਕਾਲ ਜਾਨਤ ਸਗ੍ਰੀਵ ਰਾਜ ਆਜ ਹੀਤੇ ਪਾਯੋ ਹੈ ॥ ਚੌਕਿਯੋ ਉਤ ਬਾਲੀ ਅੰਸੁਮਾਲੀ ਕਿ ਕਪਾਲੀ ਕੋਊ ਲੋਕਪਾਲੀ ਭੂਮਿ ਰਨਦੇਖਬੇਕੋ ਆਯੋ ਹੈ ॥ ਦੂਤ ਕਹੀ ਬਾਤ ਜਟਾ ਮੂੰਡ ਛਾਰ ਗਾਤ ਐਸੇ ਬੀਰ ਜੁਗ ਸੰਗ ਜੋਰ ਬੀਰਹਿ

ਜਨਾਯੋ ਹੈ ॥ ੬੧ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਤਾਲ ਭਿਦੇ ਮਨ ਚਾਲ ਪਰੀ ਅਬ ਜਾਨਤ ਕਾਲ ਕੀ ਬਾਤ ਨਜੀਕੀ ॥ ਔਰ ਜਿਤੇ ਭਟ ਹੈ ਸਬਏ ਸਬਕੇ ਮੁਖ ਕੀ ਛਬਿ ਦੇਖਤਫੀਕੀ। ਭੇਟ ਚਲਯੋ ਸੁਤ ਭੌਨ ਭੰਡਾਰਹਿ ਦੇਖਤ ਹੀਂ ਭੁਜ ਸੀਅ ਪਤੀ ਕੀ ॥ ਬਾਲੀ ਕਹੈਅਬ ਕੇ ਰਣ ਮੈਂ ਅਪਨੀ ਕਛੁ ਬਾਤ ਨ ਦੇਖਤ ਨੀਕੀ ॥ ੬੨ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਆਨ ਗਹਯੋ ਨਿਜ ਬੀਰ ਬਲੀ ਰਿਸ ਜਾਹਿ ਕਹਾਂ ਅਬ ਤੋਹਿ ਪਛਾਰੋਂ ॥ ਤੂੰ ਇਨ ਕੇ ਬਲ ਕੂਦਤ ਹੈ ਏਈ ਆਇ ਲਰੋ ਇਨ ਤੇ ਨਹਿ ਹਾਰੋਂ ॥ ਬੀਰ ਜੁਰੇ ਰਘੁਬੀਰ ਕਹੀ ਅਬ ਮਾਰ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਹੌਂ ਤੋਹਿ ਪਚਾਰੋਂ ॥ ਹੀਨ ਭਯੋ ਬਲ ਬੋਲ ਉਠਿਓ ਅਬ ਹੌਂ ਦੁਹੂੰ ਭਾਂਤਨ ਰਾਮ ਸੰਭਾਰੋਂ ॥ ੬੩ ॥

(ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਤ੍ਰੀਓ ਵਾਚ ਸਖੀ ਸੋਂ)

ਸਵੈਯਾ–ਦੂਰ ਹੂੰ ਤੇ ਦੋਊ ਬੀਰਨ ਕੋ ਰਨ ਦੇਖਤ ਬੀਰ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੀ ਦਾਰਾ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਨਾਥ ਕੋ ਸਾਬ ਨਿਹਾਰ ਕੈ ਵਾਰਤ ਕੰਕਨਿ ਕੁੰਡਲ ਹਾਰਾ ॥ ਆਜ ਹੀਂ ਤੇ ਪਤਿ ਸੋ ਰਤਿ ਦੈ ਇਤ ਤੇ ਉਤ ਝੂਲਤ ਡੋਲਤ ਤਾਰਾ ॥ ਜੌ ਸਖੀ ਬਾਲੀ ਕੀ ਜੀਤ ਸੁਨੋ ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਨ ਕਰੋਂ ਤਬ ਆਗ ਕੋ ਪਾਰਾ ॥ ੬੪॥
ਕਬਿੱਤ–ਬੀਰਹ ਨਿਕਾਰ ਦੀਨੋ ਮੋਹਿ ਛੀਨ ਲੀਨੋ ਇਨ ਨੀ ਤਰੀਤ ਛਾਡ ਸਬ ਕਰੀ ਜੋ ਅਨੀਤ ਹੈ ॥ ਮੂੰਡ ਤੇ ਬਿਸਾਰ ਰਾਮ ਤਪੈ ਜੈਸੇ ਜੇਠ ਘਾਮ ਕੀਨੋ ਅਭਿਮਾਨ ਬੇਦ ਬੂਡੇ ਐਸੀ ਰੀਤ ਹੈ ॥ ਤੋਂ ਰਹੀ ਧਰਮ ਬਾਤ ਬਡੋ ਉਤਪਾਤ ਆਜ ਪਾਪੀ ਬਾਲੀ ਜੀਤੇ ਸਖੀ ਬਡੀ ਵਿਪਰੀਤ ਹੈ॥ ਦੇਖੋ ਹਾਇ ਹਾਇ ਰਘੁਰਾਇ ਸੋ ਸਹਾਇ ਪਤਿ ਆਜ ਜੌ ਨ ਜੀਤ ਹੈ ਤੌ ਕਬ ਹੂੰ ਨ ਜੀਤ ਹੈ ॥ ੬੫ ॥

[ਕਵਿਉਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ–ਤੌਲਗ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੋ ਪੱਛ ਕਰਯੋ ਪ੍ਰਤਿ ਪਛ ਸੰਘਾਰਯੋ ॥ ਜਯੋਂ ਛਤੀਆਂ ਚਢ ਕੂਦਤ ਹੋ ਸੋਈ ਏਕ ਹੀ

ਬਾਨ ਧਰਾ ਪਰ ਡਾਰਿਜੋ ॥ ਪੌਨ ਚਲੇ ਜਜੋਂ ਪ੍ਰਚੰਡ ਬਡੋ ਕਦ-ਲੀ ਤਰ ਮੂਲ ਸਮੂਲ ਉਖਾਰਿਜੋ ॥ ਜੀਤ ਉਤਾਇਲ ਸੋ ਇਕ ਬਾਨਰ ਏਕ ਪਰਜੋ ਰਨ ਘਾਇਲ ਹਾਰਜੋ ॥ ੬੬ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਇਹ ਬਿਧਿ ਜੀਤ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਰਘੁਪਤਿ ਚਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ॥ ਕਟੀ ਪਰਮ ਦੁਖ ਸੀਵ ਰਾਮ ਰਾਜ ਸਬ ਸੁਖ ਲਹਜੋ ॥ ੬੭ ॥

ਸੋਰਠਾ

ਕਪਿ ਪਤਿ ਕਾਮ ਸਵਾਰ ਬਾਲੀ ਅਧ ਸਸਕਤ ਪਰਿਯੋ ॥ ਤਬ ਤਾਹੀ ਕੀ ਨਾਰਿ ਰਘੁਪਤਿ ਸੋ ਬਿਨਤੀ ਕਰੈ॥ ੬੮ ॥

[ਤਾਰਾਓ ਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ—ਬਾਲਿ ਬਡੋ ਬਲਵੰਡ ਬਲਾਇ ਲਯੋਂ ਮਾਰ ਕਰੀ ਮੁ-ਕਤਾਹਲ ਲੇਹੀ ॥ ਮਾਸ ਕੇ ਕਾਜ ਮਵਾਸ ਮ੍ਰਿਗਾਵਲ ਘੇਰ ਹਨੀ ਮਿਲ ਮਾਰਤ ਜੇਹੀ ॥ ਕੇਹਰ ਕੋ ਹਤ ਤੋਲ ਭੁਜਾ ਬਲ ਰਾਜ ਅਨੀਤ ਬਡੀ ਅਬ ਏਹੀ । ਬਾਨਰ ਬ੍ਰਿਧ ਤਿਹੀ ਗਿਨਤੀ ਬਿਨਤੀ ਕਰੈ ਬਾਲੀ ਕੀ ਬਾਲ ਸਨੇਹੀ ॥ ੬੯ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਜੌ ਯਹ ਕਾਮ ਹੁਤੋਸੁਨ ਰਾਘਵ ਚਾਹਤ ਹੇ ਤੁਮ ਰਾਵਨ ਮਾਰਿਯੋ । ਆਗੇ ਹੀ ਕਜੋਨ ਕਹੀ ਸਮਝਾਇ ਤੈਂ ਬਾਲੀ ਸੋ ਬਾਨਰ ਬਾਦ ਸੰਘਾਰਿਯੋ ॥ ਦੇਖ ਲਯੋ ਨ ਭੁਜਾਬਲ ਨਾਹਿ ਕੋ ਨੈਕ ਬਲੀ ਤੁਮ ਹੂੰ ਨ ਪਚਾਰਿਯੋ ॥ ਤਾਹੀ ਕੇ ਜੀਤਬੇ ਕੋ ਹਨੂ ਬਾਲਕ ਔਰ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੋ ਭੀਰੁ ਬਿਚਾਰਿਯੋ ॥ ੭੦ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਲਯਾਇ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਨ ਮਿਲਾਇ ਲੰਕ ਗਇ ਸੋ ਤਿਹਾਰੇ ਹੇਤ ਨੈਕ ਹੂੰ ਨ ਤੋਰਤੋ । ਆਪਨ ਨ ਜਾਤੋ ਸਿੰਘ ਸਿਆਰ ਸੋ ਨ ਨਾਤੋ ਜੈਸੇ ਬਾਤ ਸੁਨੇ ਤੁਮੇ ਭੇਟ ਭੇਟ ਦੈ ਨਿਹੋਰਤੋ । ਔਰ ਜੋ ਤਿਹਾਰੇ ਜੀਅ ਮਾਰਬੇ ਕੀ ਹੁਤੀ ਰਿਸ ਏਕ ਹਾਥ ਦੇਸ ਜਲ ਨਿਧਿ ਮਾਹਿ ਬੋਰ ਤੋ । ਬੰਸ ਅੰਸੁਮਾਲੀ ਰਾਮ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਿਉਂ ਨ ਪਾਲੀ ਨਾਹ ਬਾਲੀ ਤਾਕੇ ਮਾਰਬੇ ਕੋ ਸੈਨਾ ਹੂੰ ਨ ਜੋਰਤੋ ॥ ੭੧ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਦਾਰਿਦ ਉਡਾਇਬੇ ਕੋ ਪਾਰਸ ਪ੍ਰਗਟ ਜੈਸੇ ਪਾਰਦ

ਕੇ ਮਾਰਬੇ ਕੋ ਸਿੰਧ ਬੜੀ ਬਾਹੁ ਕੇ । ਜੈਸੇ ਅਹਿ ਰਾਜਨ ਕੋ ਆਜ ਖਗ ਰਾਜ ਗਜ ਰਾਜ ਕੋ ਕੁਰੰਗ ਰਾਜ ਬੈਰ ਰਵਿ ਛਾਹ ਕੇ । ਸਿੰਧ ਕੋ ਕਸੂਤ ਜੈਸੇ ਘਟ ਪੂਤ ਤੈਸੋ ਹੁਤੋ ਕੈਸੇ ਸਮਝਾਊਂ ਲੇਤ ਰੋਮ ਰੋਮ ਹਾਹੁ ਕੇ । ਕਰੋਂ ਨ ਬਡਾਈ ਰਾਮ ਰਾਵਰੀ ਦੁ-ਹਾਈ ਤੈਸੇ ਰਾਵਨ ਕੇ ਮਾਰਬੇ ਕੋ ਹਾਥ ਹੁਤੇ ਨਾਹ ਕੇ ॥ ੭੨ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਨਾਰਿ ਕੇ ਛਿਨਾਇ ਨਾਰ ਨੈਕ ਨ ਨਿਵਾਈ ਨਾਥ ਇਨਕੀ ਖਿਸੀ ਕੋ ਦੇਸ ਦੇਸ ਰੋਈਅਤ ਹੈ । ਭਾਜ ਭਾਜ ਗਯੋ ਰਣ ਸਾਮੁਹੇ ਨ ਭਯੋ ਮਾਨੋ ਲਾਜ ਬੇਚ ਖਾਈ ਅਰ ਜੀਬੋ ਜੋਈ ਅਤ ਹੈ। ਤੁਮ ਜਬ ਪਾਇ ਤਬਹੀਂ ਚਢਾਇ ਲਜਾਏ ਰਾਮ ਨਯਾਉ ਨੈਕ ਕੀਜੈ ਬੀਰ ਯੌਂ ਬਿਗੋਈਅਤ ਹੈ ॥ ਭਲੀ ਨ ਤੁਮੇਂ ਕੀ ਬਾਤ ਏਕ ਕਹੋ ਸੌਕੀ ਬੁਰੀ ਭੈਯਾ ਹੂੰ ਸੋ ਯੌਂ ਕੀ ਭਾਂਕੀ ਚੌਕੀ ਸੋਈਅਤ ਹੈ ॥ ੭੩ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਕਾਹੇ ਕੋ ਛਾਡ ਦਯੋ ਤਬ ਰਾਵਨ ਰੇ ਪਤਿ ਕਜੋ ਤਬਹੀਂ ਨ ਬਿਚਾਰਿਯੋ । ਨਾਤ ਫਿਰਿਯੋ ਲੀਏ ਸਾਤ ਸਮੁੰਦਨ ਭੂਲ ਗਯੋ ਘੰਰ ਆਇ ਸੰਭਾਰਜੋ । ਅੰਗਦ ਕੇ ਪਲਨਾ ਝੁਲੁਆ ਕਰ ਬਾਂਧ ਕਈ ਦਿਨ ਲਾਤਨ ਮਾਰਿਯੋ । ਤਾਹੀ ਕੇ ਹੇਤ ਭਲੇ ਰਘੁ ਬੀਰ ਬਿਨਾ ਅਪਰਾਧਹਿ ਬਾਲ ਸੰਘਾਰਜੋ ॥ ੭੪ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਜੀਵਤ ਹੋ ਜਗਮੇਂ ਜਸਸੋਂ ਬਲਸੋਪਤਿਪੌਰਖਪੂਰ ਰਹਯੋ ਹੋ । ਹਾਰ ਭਈ ਨ ਕਹੂੰ ਰਨ ਮੇਂ ਭਜ ਕੈ ਨਹਿ ਔਰ ਕੋ ਸੰਗ ਗਹਜੋ ਹੋ। ਨਾਰ ਨ ਬੰਦ ਕਰੀ ਕਬਹੂੰ ਗਿਰ ਕਾਨਨ ਰਾਜ ਸਦਾ ਨਿਬਹਜੋ ਹੋ । ਜੋ ਬਿਧਿ ਏ ਸੁਖ ਤੋਹ ਦਏ ਤੈਸੇ ਰਾਮ ਕੇ ਹਾਥ ਤੇ ਕਾਲ ਕਹਜੋ ਹੋ ॥ ੭੫ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਜੀਵਤ ਹੋ ਇਹ ਲੋਕ ਸੁਖੀ ਰਨ ਜੂਝ ਅਬੈ ਸੁਰਲੋਕ ਗਏ ॥ ਪਤਿ ਦੇਹ ਛੁਟੇ ਨ ਰਹੇ ਬਿਧਿ ਲੌ ਪੁਨ ਲਾਭ ਬਡੋ ਤੁਮ ਰਾਮ ਹਏ । ਬਿਪਰੀਤਿ ਬਡੀ ਹਮ ਕੋ ਸੁਨ ਨਾਥ ਕੇ ਪਾਇਨ ਸੰਗ ਨ ਪ੍ਰਾਨ ਦਏ। ਅਬ ਅੰਗਦ ਪੂਤ ਸਮੇਤ ਸੁਨਾਹ ਕੀ ਛਾਹਿ ਬਿਨਾ ਪਰਧੀਨ ਭਏ ॥ ੭੬ ॥

[ਪ੍ਰਾਨਉਵਾਚਬਾਲੀਸੋਂ]

ਸੋਰਠਾ—ਅਬ ਹੌਂ ਚਲਜੋ ਅਕਾਸ ਪ੍ਰਾਨ ਕਹਜੋ ਕਪਿਰਾਜ ਸੋਂ ॥
ਛਾਡਿਓ ਜਸ ਤੁਮ ਪਾਸ ਪੁਨ ਤਾਸੋਂ ਖਿਜ ਕਪਿਕਹੈ ॥੭੭ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਨਾਰਿ ਛਿਨਾਇ ਦਯੋ ਦੁਖ ਮੋਹਿ ਤੂੰ ਬਾਨਰ ਕਜੋਂ ਤਬ ਹੀਂ ਨ ਬਿਚਾਰਜੋ। ਬਾਲੀਸੋ ਪ੍ਰਾਨ ਚਲਜੋ ਕਹਿ ਬਾਤ ਮਿਲਯੋ ਨਹਿ ਰਾਮਹਿ ਹੌਂ ਨ ਉਬਾਰਯੋ। ਜਾਹਿ ਨਹੀ ਮੁਹਿ ਔਰ ਬਡੋ ਦੁਖ ਦੇਖਹੁ ਰਾਘਵ ਨਯਾਉ ਸੰਭਾਰਜੋ। ਬੀਰ ਹੂੰ ਤੇ ਹਨੂਮਾਨ ਹੂੰ ਤੇ ਨਲ ਨੀਲਹੁੰਤੇ ਘਟ ਮੋਹਿ ਨਿਹਾਰਜੋ ॥ ੭੮ ॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ—ਬਾਲ ਸੰਘਾਰ ਬਲੀ ਅਸੁਰਾਰਿ ਛਡਾਇ ਲੈ ਨਾਰ ਦਈ ਕਪਿ ਰਾਜੈ। ਆਨ ਸਭੈ ਭਟ ਪਾਇ ਪਰੇ ਤਿਨ ਮੱਧ ਸਿੰਘਾਸਨ ਰਾਮ ਬਿਰਾਜੈ। ਅੰਗਦ ਕੋ ਫਿਰ ਥਾਪ ਤਹੀ ਬਨ ਰਾਜ ਦੀਓ ਭਰ ਨੈਨਨ ਲਾਜੈ। ਬੈਰ ਛਡਾਇ ਮਿਲਾਇ ਸੁਗ੍ਰੀਵਹਿ ਬੋਲ ਉਠੇ ਰਘੁਬੀਰ ਸਦਾਜੈ ॥ ੭੯ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਔਧ ਕਹਾਂ ਨਿਜ ਦੇਸ ਨਰੇਸ, ਕਹਾਂ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਬਨ-ਬਾਸ ਪਠਾਵੈ। ਕਜੋਂ ਦਸ ਸੀਸ ਹਰੈ ਸੀਅ ਕੋ ਕਹਾਂ ਕੰਚਨ ਕੋ ਮ੍ਰਿਗ ਹ੍ਵੈ ਮੁਨਿ ਧਾਵੈ। ਕਜੋਂ ਸੁਤ ਪੌਨ ਸੋਂ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਨੈ ਰਘੁ-ਬੀਰ ਕੇ ਪਾਇ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਮਿਲਾਵੈ। ਬਾਲੀ ਮਰੈ ਕਪਿ ਰਾਜ ਕਰੈ ਐਸੀ ਰਾਮ ਬਿਨਾ ਬਿਧਿ ਕੌਨ ਬਨਾਵੈ ॥ ੮੦ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਇਤ ਰਾਮ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸਮੀਰ ਕੇ ਪੂਤਹਿ ਮੋਦ ਬਢਿਯੋ ਨਿਤ ਨੇਹੁ ਨਯੋ।ਉਤ ਲੈ ਪਹੁੰਚਜੋ ਸੀਅ ਕੋ ਦਸਕੰਧ ਧਸਿਯੋ ਗਢ ਲੰਕ ਨਿਸੰਕ ਭਯੋ। ਰਿਖਿ ਗੋਤਮ ਕੋਪ ਕਰਜੋ ਪਹਿਲੇ ਤਿਨ ਰਾਵਨ ਕੋ ਇਹ ਸ੍ਰਾਪ ਦਯੋ। ਬਲ ਸੋਂ ਪਰਨਾਰਿ ਭਜੈਂ ਜਬ ਹੀ ਤਨ ਛਾਰ ਉਡੈ ਕਹਿਕੈ ਸੁ ਗਯੋ ॥ ੮੧ ॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ—ਸੋਈ ਤਾਂ ਡਰ ਤੇ ਡਰ ਪੈ ਜੀਅ ਮੈ, ਨ ਸਕੈ ਛੁਹਿ ਸੋ ਬਲ ਸੋਂ ਕਬਹੀ। ਜਬ ਕਾਮਕੋ ਭਾਉ ਧਰੈ ਮਨ ਮੈ ਸਬ ਅੰਗ ਜਰੈਂ ਤ੍ਰਿਨ ਜਜੋਂ ਤਬਹੀ । ਸੀਆ ਰਾਮ ਬਿਨਾ ਸਿਵ ਸਕ੍ਰ ਨ

ਪੂਜਤਿ ਸੋ ਜਗ ਜਾਨਤ ਹੈ ਸਬਹੀ । ਜੈਸੇ ਰੀਗ ਚਲੀ ਧਸ ਪੂਰਬ ਕੋ ਫਿਰ ਪੱਛਮ ਕੋ ਨ ਬਹੀ ਕਬਹੀ ॥ ੯੨ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਦਿਖਾਇ ਸਬੈ ਸੀਅ ਰਾਵਨ ਤੇ ਬਹੁ ਭਾਂ-ਤ ਨਿਹੋਰੀ। ਭੂਖਨ ਭੌਨ ਭੰਡਾਰਨ ਲੌ ਘਰ ਪਾਇ ਰਹਜੋ ਤਿਨ ਡੀਠ ਨ ਜੋਰੀ। ਜੋ ਅਪਨੋ ਪੀਅ ਰੂਪ ਰਚੀ ਕਵਿਰਾਮ ਤਿਨੇ ਰਵਿਕੀ ਛਬਿ ਬੋਰੀ। ਛਾਡ ਸਸੀ ਕਬਹੂੰ ਨ ਹਸੀ, ਕੁ-ਮਦੀ ਸਰਸੀ ਪਰਸੀ ਨ ਚਕੋਰੀ ॥ ੯੩ ॥

(ਰਾਵਨਉਵਾਚ ਜਾਨਕੀ ਸੋਂ)

ਕਬਿੱਤ–ਸੂਰ ਹੂੰ ਨ ਹੇਰੀ ਐਸੀ ਰਾਨੀ ਸਬ ਮੇਰੀ ਸੁਨਿ ਤੇਤੋ ਤੇਰੀ ਚੇਰੀ ਸਬ ਆਜ ਹੀ ਕਰਤ ਹੋਂ। ਦੇਵਨ ਕੀ ਬੇਟੀ ਪਟ ਰੂਪਹੂੰ ਲਪੇਟੀ ਰਤਿ ਲੇਟੀ ਜਿਨੈ ਦੇਖ ਮਾਥੇ ਤਿਨ ਕੇ ਧਰਤੁ ਹੋਂ। ਜਾਨਕੀ ਸਜਾਨੀ ਤੈਂਤੋ ਮਹਿਮਾਂ ਹੂੰ ਨਜਾਨੀ ਕਛੁ ਆਪਨੀ ਬਿਗਾਨੀ ਤਾਂਤੇ ਅਧਕ ਜਰਤ ਹੋਂ। ਈਸ ਸੀਸ ਚਢੇ ਪੁਨ ਲੈ ਅਸੀਸ ਬਢੇ ਦੇਖ ਤੇਈ ਦਸਸੀਸਨ ਸੋ ਪਾਇ ਤੇ ਪਰਤ ਹੋਂ॥੯੪॥

ਕਬਿੱਤ–ਜੈਸੇ ਅੰਧ ਰੂਪ ਬਿਨ ਗਾਂਠ ਧਨ ਜੂਪ ਕੀ ਜਜੋਂ ਹੀਨ ਗੁਨ ਹੈ ਨ ਆਸ ਕੂਪ ਜਲ ਪਾਨਕੀ। ਮੂਕ ਜੈਸੇ ਗਾਨ ਬਿਨ ਹਾਥ ਚਾਪ ਬਾਨ ਬਿਨ ਕਾਨ ਬਹਿਰੇ ਕੋ ਆਸ ਹੈ ਨ ਰਾਗ ਤਾਨਕੀ। ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਜਿਉਂ ਕਾਤਕ ਕੇ ਮੇਘ ਤੇ ਨਿਰਾਸ ਹੋਤ ਜਾਚਕ ਤਜਤ ਆਸ ਕ੍ਰਿਪਨ ਕੇ ਦਾਨਕੀ। ਕੌਲੌ ਸਮਝਾ-ਊਂ ਤੋਹਿ ਕਹਾਂ ਲੋ ਬਤਾਊਂ ਐਸੀ ਛਾਡੋ ਰਾਮ ਆਸ ਰਾਜਾ ਜਨ ਕ ਕੀ ਜਾਨਕੀ ॥ ੯੫ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਤੂੰ ਗਢ ਲੰਕ ਬਸੀ ਸੁਨ ਜਾਨਕੀ ਜਾਹਿ ਨਿਸੰਕ ਹ੍ਵੈ ਦੇ ਵ ਨ ਦੇਖੈ।ਮੋਂ ਡਰ ਤੇ ਡਰਪੈ ਸੁਰਰਾਜ ਨ ਸੋਵਤ ਨੈਨ ਲਗਾਇ ਨਿਮੇਖੈ। ਸੂਰ ਸਸੀ ਜਮ ਔਰ ਸਮੀਰ ਨ ਪੀਵਤ ਨੀਰ ਬਿਨਾ ਪਗ ਦੇਖੈ। ਸੇਵਤ ਪੌਰ ਸਭੈ ਜਬਏ ਤਬ ਰਾਮ ਕਹੋਤ ਪਸੀ ਕਿਹ ਲੇਖੈ ॥੯੬॥

ਸਵੈਯਾ–ਅੰਗ ਅਨੰਗ ਗਹੈ ਸੁ ਗਹੈ ਅਰ ਪਛਮ ਰੀਗ ਵਹੀ

ਜੀਅ ਆਵੈ। ਸੀਤਲ ਆਗਿ ਕਹੈਕੋਊ ਸਾਚ ਗਹੇ ਮ੍ਰਿਗ ਗੋਦ ਲੈ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਵੈ।ਮੇਰੁ ਚਲੈ ਧੂਅ ਸੋਂ ਸੁਨ ਸੁੰਦਰ ਔਰ ਬਸੰਤ ਸਮੀਰ ਜਰਾਵੈ।ਹੋਇ ਬਡੀ ਬਿਪੈਂਰੀ ਤਿ ਸਬੈ ਪਰ ਜਾਨਕੀ ਰਾਮ ਨ ਦੇਖਨ ਪਾਵੈ ॥ ੮੭ ॥

ਕਵਿਉਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ–ਸੋ ਫਿਰ ਉਤਰ ਦੇਤ ਨ ਨੈਕ ਦਸਾਨਨ ਕੋ ਅਤਿ ਸੋਚ ਭਯੋ। ਮਨ ਮੈਂ ਕਹੈ ਭੈ ਬਿਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀ ਬਨ ਮੈ ਕਹ ਆਇਸੁ ਕੋਪ ਦਯੋ। ਤਹ ਰਾਕਸ ਨਾਰਿ ਅਪਾਵਨ ਤਾਡਰ ਪਾਵਨ ਕੋ ਤਹਿ ਸੰਗ ਗਯੋ। ਸੁ ਅਸੋਕ ਬਨੀ ਮਹਿ ਲੰਕ ਧਨੀ ਸੀਅ ਮਾਨਹੁ ਸੋਕ ਕੋ ਬੀਜ ਬੁਯੋ ॥ ੮੮ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਦਾਂਤਨ ਕਾਢ ਬੁਰੀ ਸਬ ਭਾਂਤਿ ਡਰਾਵਨ ਕੋ ਕੀਓ ਏਕ ਮਤੋਰੀ। ਯਾਹਿ ਚਬਾਹੁ ਬਿਲੰਬ ਕਹਾ ਇਨ ਲੰਕਪਤੀ ਸੰਗ ਡੀਠ ਨ ਜੋਰੀ। ਏ ਬਤੀਆ ਸੁਨ ਕੈ ਦਰਕੈ ਛਤੀਆ ਪਛਤਾਇ ਕਹੈ ਦ੍ਰਿਗ ਢੋਰੀ। ਰੈਨ ਦਿਨਾ ਪੀਆ ਰਾਮ ਬਿਨਾ ਜੀਅ ਸਾਚ ਕਹੋ ਸੀਅ ਕੋ ਸਭ ਥੋਰੀ॥ ੮੯ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਜੀਤ ਸੁਰੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ ਕੋ ਪੂਤ ਗਨੇਸ਼ ਕੋ ਦੰਤ ਉਪਾਰ ਲੀਓ।ਜਸ ਕੋ ਬਸ ਕੈ ਪੁਨ ਬਾਹਨ ਕੋ ਜਿਨ ਤੋਰ ਵਿਖਾਨ ਕੁਵੰਡ ਕੀਓ। ਦਸ ਮੁੰਡਨ ਲੌ ਜਿਨ ਦਾਨ ਦੀਯੋ ਸ਼ਿਵ ਕੋ ਛਿਨ ਮਾਂਹ ਰਿਝਾਇ ਲੀਓ। ਸੋਈ ਰਾਵਨ ਪਾਇ ਰਹਿਓ ਗਹਿ ਤੈ ਨ ਉਠਾਇ ਦੁਹੂੰ ਕਰ ਮਾਨ ਦੀਓ ॥੯੦ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਸੋ ਡਰਪਾਇ ਰਹੀ ਬਹੁ ਭਾਂਤਨ ਔਰ ਵਿਕ੍ਰਤ ਦਿਖਾਇ ਰਹੀ। ਜੀਅ ਮੈਂ ਸਭ ਜਾਨਤ ਯੋਂ ਠਕੁਰਾਇਤ ਦੀਪ ਸਸੀ ਜੈਸੇ ਹੋਤ ਗਹੀ। ਯਹ ਪੂਰਬ ਪਛਮ ਉਤਰ ਚੌ ਦਿਸ ਦਛਨ ਬਾਤ ਸੁਨੀ ਸਬਹੀ। ਰਵਿ ਰਾਮ ਬਿਨਾਂ ਕਹੂੰ ਏਕ ਛਿਨਾ ਨਲਨੀ ਸੀਅ ਫੂਲਤ ਹੈ ਕਬਹੀ ॥ ੯੧ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਨਾਹਿ ਬਿਨਾ ਸੀਅ ਜੀਅ ਦੁਖ ਪਾਵਤ ਸੋ ਪੁਨ ਸੀਅ ਬਿਨਾ ਦੁਖ ਪਾਵੈ। ਹੇਤ ਬਡੋ ਦੁਹ ਓਰਨ ਯੋਂ ਸੋਈ ਨੇਹੁ ਤੁਮੈ

ਕਵਿਰਾਮ ਸੁਨਾਵੈ। ਜਯੋਂ ਛਬਿ ਛੀਨ ਸਸੀ ਬਿਨ ਰੈਨ ਬਿਭੁਾ ਵਰੀ ਸਾਵਰੀ ਦੇਹ ਬਨਾਵੈ। ਕਾਲ ਬਤੀਤ ਭਯੋ ਇਹ ਰੀਤ ਸੋ ਕੋਪ ਸੁਗ੍ਰੀਵਹਿ ਰਾਮ ਬੁਲਾਵੈ ॥ ੯੨ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਸੰਤ ਸੁਨਹੁ ਮਨ ਲਾਇ ਕਥਾ ਜੁ ਕਛੁ ਆਗੇਭਈ। ਪਰਸ ਰਾਮਕੇ ਪਾਇ ਹਨੂਮਾਨ ਲੰਕਾ ਗਯੋ ॥ ੯੩ ॥

ਇਤੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਗੀਤੇ ਬਾਲੀ ਬਧਿ ਪੰਚਮ ਅੰਕ ਸਮਾਪਤੰ॥੫॥

ਅਬ ਛੇਵਾਂ ਅੰਕ

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਦੂਤਦੌਰ ਜਾਇ ਸਮਝਾਇਲੈ ਲਵਾਇ ਆਇ ਕਾਲ ਇਤ ਬੀਤਜੋ ਅਬ ਆਗੈਕੋ ਉਪਾਇ ਕੋ। ਰਾਜਤੁਮ ਪਾਯੋ ਬਾਲੀ ਸੁਰਗ ਪਠਾਯੋ ਤੁਮੈ ਬਾਤ ਭੂਲ ਗਈ ਸੁਧ ਸੀਤਾ ਕੀ ਕੋ ਜਾਇਕੋ ।ਆਪ ਨਹੀਂ ਆਯੋ ਕੋਊ ਉਤਰ ਪਠਾਯੋ ਨਹੀਂ ਲਾਯੋ ਹੈ ਬਿਲੰਬ ਬੋਲ ਕੀਜੈ ਸਤ ਭਾਇਕੋ । ਸੋਏ ਸੁਖ ਜਾਮਨੀ ਮਿਲੇਜਯੋਂ ਘਨ ਦਾਮਨੀ ਹੋ ਕਾਮਨੀ ਕੋ ਪਾਇ ਕਾਮ ਭੂਲਜੋ ਰਘੁਰਾਇ ਕੋ ॥ ੧ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਬਾਤ ਸੁਨੇ ਕਪਿ ਰਾਇ ਰਹਯੋ ਚਕ ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਲਏ ਸੰਗ ਆਯੋ। ਦੇਖਤ ਹੀ ਮੁਸਕਾਇ ਦਯੋ ਪ੍ਰਭੁ ਦੌਰ ਕੈ ਪਾਇਨ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ।ਸੰਗ ਲਏ ਨਲ ਨੀਲ ਹਨੂਕਪ ਕੋਟਨ ਕੋਟਨ ਜੂੰਡ ਮਿਲਾਯੋ। ਛਾਡਿ ਬਿਲੰਬ ਕਹਯੋ ਅਬ ਹੀ ਸੀਅ ਸੋਧ ਜਟਾਊ ਕਹਾਂ ਹੈ ਬਤਾਯੋ ॥ ੨ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਸੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕਹੀ ਭੁਜ ਦੰਡ ਉਠਾਇ ਅਖੰਡਲ ਜਯੋਂ ਬਲ ਸੈ। ਤੁਮ ਮੋ ਬਲਵੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਮਹਾਂ ਕਪਿਕੋ ਜੁ ਨਿਸੰਕ ਹੈ ਲੰਕ ਧਸੈ। ਰਨਮੰਡ ਘਮੰਡ ਨ ਪੰਡ ਕਰੈ ਮੁਖ ਪੈਜਬ ਸਾਰ ਕੀ ਧਾਰ ਲਸੈ। ਕਪਿਰਾਜ ਕਹੀ ਸੋਈ ਏਕ ਹਨੂ ਜੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਯਾ ਤਨ ਰਾਮ ਬਸੈ ॥ ੩ ॥

ਸੁਗ੍ਰੀਵਉਵਾਚਰਾਮਚੰਦ੍ਰਸੋਂ

ਕਬਿੱਤ–ਹਨੂ ਪ੍ਰਭ ਸੇਵਕ ਨ ਨੌਤਨ ਹੈ ਨਾਥ ਯਹ ਅੰਜਨੀ ਕੋ

ਪੂਤ ਹੈ ਸਪੂਤ ਮਨ ਪੂਤਕੀ । ਚਢੇ ਰਨ ਰੋਖ ਪਕੇ ਤੂਤ ਸੇ
ਗਿਰਾਵੈ ਅਰਿ ਏਕ ਬਾਰ ਬਾਗ ਜਾਇ ਗਹੈ ਪੁਰਹੂਤ ਕੀ।ਪਰੇ
ਦੁਖ ਪਾਰ ਕਰੇ ਬੀਰਨ ਕੇ ਕਾਮ ਰਘੁਰਾਇ ਕੇ ਸਹਾਇ ਕਰ-
ਬੇ ਕੋ ਬਡੋ ਕੁਤਕੀ । ਸੀਤਾ ਸੋਧ ਲਯਾਇਬੇ ਕੋ ਸਿੰਧੁ ਫਾਂਧ
ਜਾਇਬੇ ਕੋ ਪਾਇਕ ਸੋ ਰਾਮ ਯਹ ਲਾਇਕ ਹੈ ਦੂਤ ਕੀ ॥ ੪
ਕਬਿੱਤ—ਔਰ ਚਹੂੰ ਓਰ ਕੋ ਪਠਾਊਂ ਕਪਿ ਜੂਥ ਸੀਅ ਸੋਧ ਕੋ
ਮੰਗਾਊਂ ਤਬ ਕੰਠ ਪਾਨੀ ਧਸ ਹੈ। ਕੌਨ ਮੰਦ ਭਾਗੀ ਸੁਨ ਰਾਮ
ਕਾਮ ਬੈਠ ਰਹੈ ਆਪਨੇਹੀ ਹਾਥ ਕਟਿ ਆਪਨੀ ਨ ਕਸ ਹੈ।
ਲੰਕ ਗਢ ਜੈਬੇ ਕੋ ਨਿਸੰਕ ਲੰਕ ਬਾਂਧਿ ਅਕਲੰਕ ਬਲ ਜਾਕੋ
ਹਨੂਮਾਨ ਏਕ ਬਸ ਹੈ। ਕਹਯੋ ਰਘੁਬੀਰ ਸੁਨ ਬੀਰ ਹਨੂਮਾਨ
ਆਜ ਤੇਰੋਈ ਭਰੋਸੇ ਮੀਚ ਰਾਵਨ ਕੋ ਗ੍ਰਸ ਹੈ ॥ ੫ ॥
ਕਵਿਵਾਚ ਕਬਿੱਤ—ਏਕ ਕਪਿ ਪੂਰਬਪਛਾਹਏਕ ਸਿੰਧਮਾਹਿ
ਉਤਰਕੀਛਾਂਹਏਕ ਪਠਏ ਬਿਚਾਰ ਕੈ।ਤਊ ਤੇ ਨਿਵਾਇ ਸੀਸ
ਚਲੇ ਜਗਦੀਸ ਜੁਕੇ ਬੀਸਨਕੇ ਝੁੰਡ ਏਕ ਏਕਲੇ ਪਚਾਰ ਕੈ।
ਦੱਛਨ ਭੁਜਾ ਕੋ ਠੋਕ ਦੱਛਨ ਸਮੀਰ ਸੁਤ ਦੱਛਨ ਕੇ ਜੈਬੇਕੋ
ਜਗਾਯੋ ਕਿਲਕਾਰ ਕੈ।ਲੰਕਕਸਪੂਤ ਅਕਲੰਕ ਜਾਨਕੀਕੋ
ਸੋਧ ਲੰਕ ਧਸ ਆਇ ਦੈ ਨਿਸੰਕ ਅਰਿ ਮਾਰਕੈ ॥ ੬ ॥

(ਸੁਗ੍ਰੀਉਵਾਚਹਨੂਮਾਨ ਸੋਂ)

ਸਵੈਯਾ—ਦੇਖ ਹਨੂ ਗਢ ਲੰਕ ਬਿਨਾ ਤੋਹਿ ਸਾਚ ਕਹੌਂ ਗਢ
ਔਰ ਜੋ ਹੋਈ। ਤਾਂ ਕਹੁ ਔਰ ਅਨੇਕ ਖਰੇ ਕਪਿ ਜਾਹਿਕਹਯੋ
ਕਰਕਾਰਜ ਸੋਈ। ਰਾਘਵਰਾਵਨਮਾਰਬੇਕੋ ਸੀਅਸੋਧ ਕੋ ਤੂੰ ਸੁ
ਰੱਚੇ ਬਿਧਿ ਦੋਈ। ਕੂਰ ਕਹੋਂ ਨਹਿ ਰਾਮ ਹਜੂਰ ਹੌਂ ਤੇ ਸਮ
ਸੂਰ ਨ ਦੇਖਤ ਕੋਈ ॥ ੭ ॥
ਸਵੈਯਾ—ਰਾਮਹਿ ਰਾਜ ਦੀਓ ਹਮ ਕੋ ਅਰ ਬਾਲੀ ਕੀ ਬੰਦ ਤੇ
ਨਾਰਿ ਛੁਡਾਵੈ ॥ ਐਸੀਏ ਪੀਰ ਸਹੈ ਰਘੁਬੀਰ ਪੈ ਧੀਰ ਬਡੋ
ਮੁਖ ਤੇ ਨ ਜਨਾਵੈ ॥ ਬਾਦ ਜਨੇ ਜਨਨੀ ਜਗ ਤੇ ਦੁਖ ਮੈਪ੍ਰਭ
ਮੀਤ ਕੇ ਕਾਮ ਨ ਆਵੈ ॥ ਔਰ ਰਹਿਓ ਉਪਚਾਰ ਧਰਿਓਸੁਨ

ਰਾਮ ਕੇ ਕਾਮ ਕੋ ਕੌਨ ਨ ਧਾਵੈ ॥ ੮ ॥
ਸਵੈਯਾ—ਜਾਂ ਛਿਨ ਸਾਹਿਬ ਕਾਮਕੋ ਸੇਵਕ ਜਾਵਤ ਤਾ ਛਿਨ ਕੀ ਬਲ ਜੱਯੈ। ਬਾਤ ਬਿਚਾਰ ਕਹੈ ਹਸਕੈ ਬਿਨਾ ਦਾਮਨ ਤਾਹਿ ਕੇ ਹਾਥ ਬਿਕੱਯੈ ॥ ਹੈ ਇਹ ਭਾਂਤ ਕੀ ਬਾਤ ਚਹੂੰ ਜੁਗ ਤਾਂਪਰ ਰਾਮ ਸੋ ਠਾਕੁਰ ਪਯੈ ॥ ਨਿਆਇ ਹਨੂ ਸਬ ਕਾਮ ਕਰੈ ਭਟ ਲਾਖਨ ਮੈ ਜਬ ਏਕ ਬੁਲੱਯੈ ॥ ੯ ॥

(ਕਵਿਉ ਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ—ਰੋਮਰੋਮ ਫੂਲ ਗਯੋ ਠੋਕ ਭੁਜਾ ਠਾਢੋ ਭਯੋ ਰਾਮ ਮੁਸ ਕਾਨੇ ਦੇਖਿ ਰੂਪ ਹਨੂਮਾਨ ਕੋ ॥ ਸੀਤਾ ਜੂਕੀ ਸੋਧ ਹਮ ਆਜਹੀ ਤੇ ਪਾਯੋ ਮਾਨੋ ਦੇਖਤ ਹੌਂ ਡੀਲ ਯਾ ਕੋ ਸਿੰਧੁ ਫਾਂਧ ਜਾਨ ਕੋ ॥ ਜੌਲੌ ਰਘੁਬੀਰ ਮਿਲ ਬੀਰ ਸੌਂ ਬਿਚਾਰੈਂ ਤੌਲੌ ਭਯੋ ਕਪਿ ਛੱਯਾ ਸੁ ਛਵੱਯਾ ਅਸਮਾਨ ਕੋ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰ ਕਹੈ ਲੰਕ ਬਾਰਧ ਕੈ ਪਾਰ ਅਬ ਕੀਜੈ ਨ ਅਵਾਰ ਦੀਜੈ ਆਇਸ ਨਿਦਾਨ ਕੋ॥੧੦॥

ਹਨੂਮਾਨਉਵਾਚ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਸੋਂ

ਕਬਿੱਤ—ਜੌ ਕਹੌ ਤੌ ਰੀਤੇ ਸਿੰਧ ਕਰੋਂ ਜੈਸੇ ਪੀਓ ਮੁਨਿ ਔਰ ਜੋ ਕਹੌ ਤੋ ਬੀਚ ਪਾਨੀ ਰਾਖੋਂ ਨਾਮ ਕੋ। ਕਹੋ ਜਾਇ ਲੰਕ ਮਾਰੋਂ ਭੀਤਨ ਸੋਂ ਭੀਤ ਕਹੋ ਰਾਵਨ ਸਮੇਤ ਪਰਸਾਊਂ ਪਗ ਬਾਮ ਕੋ ॥ ਦੇਖ ਕੈ ਅਨੀਤਾ ਮੇਰੋ ਮਰਤ ਨਾਹੀ ਪੀਤਾ ਜੋਈ ਕਹੌ ਸੋਈ ਕਰੋਂ ਨਾਥ ਨੈਕ ਭਰੋ ਹਾਮਕੋ ॥ ਸੁਨੋ ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ ਸੁਖ ਸੋਈਏ ਨਚੀਤਾ ਕਹੋ ਸੀਤਾ ਸੋਧ ਲਿਆਊਂ ਕਹੌ ਸੀ ਮਿਲਾਊਂ ਰਾਮ ਕੋ ॥ ੧੧ ॥
ਕਬਿੱਤ—ਖੇਦ ਮਾਰੌ ਖੇਦ ਬਿਨ ਖੇਦ ਜਿਨ ਕਰੋ ਨਾਥ ਸੀਤਾ ਲੈਕੈ ਸਾਤਏ ਪਤਾਲਹੂੰ ਜੋ ਜਾਇਗੋ ॥ ਛੁਵਤ ਤਿਹਾਰੇ ਪਾਇ ਕਹਾਂ ਲੌ ਪਰਾਇ ਮੌਤੇ ਤੌਂ ਕਹਾਂ ਬਸਾਇ ਆਇ ਸੀਸ ਪਗ ਨਾਇ ਗੋ ॥ ਕੂਪ ਸੁਰ ਲੋਕ ਸਿੰਧੁ ਅਚਲ ਸੁਮੇਰ ਬਿੰਦ ਰਾਵਨ ਪਰੇਵਾ ਹਨੂ ਬਾਜ ਜਜੋਂ ਉਡਾਇਗੋ ॥ ਨਾਇ ਮਾਥ ਕਹੌਂ ਨਾਥ ਗਹਿਓ ਤਾਂਕੇ ਪਾਛੇ ਰਘ ਨਾਥ ਮੇਰੇ ਹਾਥ ਕੀ ਸੁ ਭਲੀ ਮਾਰ

ਖਾਇ ਗੋ ॥ ੧੨ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਕਹਿਓ ਹਨੂਮਾਨ ਤਾਕੋ ਕਹੋ ਪਰਮਾਨ ਪ੍ਰਭ ਸੁਨੀਐ ਸ੍ਰਵਨ ਦੈਕੈ ਤੁਮਹਿ ਬਤਾਇ ਦਜੋਂ ॥ ਜਰ ਤੇ ਕਮਠਿ ਭਾਲ ਸਾਤੋ ਸਿੰਧੁ ਆਲ ਬਾਲ ਦੇਸ ਔ ਬਿਦੇਸ ਡਾਲ ਢਾਢ ਕੈ ਨਿ-ਵਾਇ ਦਜੋਂ ॥ ਪਾਤ ਮੇਘ ਸੇਤ ਕਾਰੇ ਫੂਲ ਜੇ ਅਕਾਸ ਤਾਰੇ ਭਾਰੇ ਫਲ ਸੂਰ ਸਸਿ ਤੇਊ ਮੈ ਝੁਕਾਇ ਦਿਜੋਂ ॥ ਹੌਤੋ ਸਾਖਾਮ੍ਰਿਗ ਮ੍ਰਿਗਰਾਜ ਰਘੁਨਾਥ ਐਸੇ ਬਿਓਮਤਰੁ ਤੇ ਤਿਹਾਰੀ ਸੀਅ ਕੋ ਮੈਂ ਲਿਆਇ ਦਿਜੋਂ ॥ ੧੩ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਕਹੋ ਸੀਅ ਲਿਆਊਂ ਕਹੋ ਤਾਹੀਂ ਕੋ ਸੰਦੇਸ ਕਹੋ ਰਾਵਨ ਸਮੇਤ ਲਿਆਊਂ ਬੇਗ ਸਿਖ ਦੀਜੀਏ ॥ ਕਹੋ ਤਾਹੀ ਛੁਦ੍ਰ ਕੋ ਕੁਟੰਬ ਲੌ ਸਮੁੱਦ੍ਰ ਬੋਰੋਂ ਲੈਆਊ ਮੰਦੋਦਰੀ ਕੋਜਾਨੀਏ ਸੁ ਕੀਜੀਏ ॥ ਕਹੋ ਦਸ ਸੀਸ ਭੁਜ ਬੀਸਨ ਬਖੇਰੋਂ ਆਗੇ ਕਹੋ ਜਾਇ ਘੇਰੋ ਗਢ ਬਿਨਤੀ ਪਤੀਜੀਏ ॥ ਰੰਕ ਹਨੂਮਾਨ ਕੋ ਨਿਸੰਕ ਪਾਨਦੀਜੈ ਰਾਮ ਕਹੌਤੋ ਉਠਾਇ ਗਢ ਲਿਆਊਂ ਢੂੰਡ ਲੀਜੀਏ ॥ ੧੪ ॥

ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰਉਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ–ਦੇਖ ਹਨੂ ਕਪਿ ਰੂਪ ਸੀਆ ਰਘੁਬੀਰ ਕਹੀ ਜੀਅਮੈ ਡਰਪੈ ਹੈ। ਮਾਨਸ ਕੀ ਕਹਾਂ ਟੋਟ ਪਰੀ ਜਬ ਦੂਤ ਕੀਏ ਕਪਿ ਰੀਛ ਲਜੈ ਹੈ। ਦੇਵਨ ਕੋ ਮਗ ਹੈ ਨ ਜਹਾਂ ਗਢ ਲੰਕ ਸੁ ਏ ਕਹਿ ਕੈ ਸੁ ਬੁਝੈ ਹੈ। ਹੈ ਪਰਬੀਨ ਤਊ ਸੀਅ ਕੋ ਬਿਨ ਚੀਨ ਦੀਏ ਪਰਤੀਤ ਨ ਐਹੈ ॥ ੧੫ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਭੂਖ ਲਗੇ ਬਨਕੇ ਫਲ ਤੋਰਤ ਧਾਹਿ ਭਲੇ ਮੁਖਮੈ ਧਰ ਲੀਜੋ। ਏਕ ਨਿਦਾਨ ਕੀਏ ਬਿਨ ਹੇ ਕਪਿ ਸੀਅ ਬਿਨਾ ਪਰਤੀਤ ਨ ਕੀਜੋ। ਏਮਨਿ ਕੇ ਗੁਨ ਗੁੰਥਤਜੇ ਪਹਿਚਨਤ ਜਾਨਕੀ ਔਰ ਨ ਬੀਜੋ। ਕੈ ਬਨਿ ਮੈ ਕੈ ਗਿਰਾਨ ਦੁਰੀ ਜਹਿ ਹੈ ਸੁੰਦਰੀ ਮੁੰਦਰੀ ਤਹਿ ਦੀਜੋ ॥ ੧੬ ॥

(ਹਨੂਮਾਨੋ ਵਾਚ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਸੋਂ)

ਸਵੈਯਾ–ਏਕ ਕਰੋਂ ਬਿਨਤੀ ਤੁਮ ਸੋ ਸੁਨਕੈ ਰਘੁਨਾਥ ਬੁਰੋ ਜਿਨ ਮਾਨੋ ॥ ਏਕ ਫਲੰਗ ਕਰੋਂ ਤਜ ਸੰਕ ਨਿਸੰਕ ਸੁ ਲੰਕ ਧਸਜੋ ਮੋਹਿ ਜਾਨੋ ॥ ਹੌ ਹਨੂਮਾਨ ਅਜਾਨ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਭ ਦੇਖਨ ਕੋ ਸਬ ਠੌਰ ਸਯਾਨੋ॥ ਮੰਜਲ ਵੈ ਪਦਕੰਜ ਕਹੋ ਕਿਨ ਹੌਂ ਸੀਅ ਕੋ ਕਿਹਭਾਂਤ ਪਛਾਨੋ ॥ ੧੭ ॥

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ–ਸਾਚ ਕਹੀ ਇਨ ਬਾਤ ਤਊ ਸੀਅ ਕੀ ਦੁਤਿ ਹੌਂ ਕਿਹ ਭਾਂਤ ਸੁਨਾਊਂ ॥ ਜੇ ਉਪਮਾਂ ਕਵਿ ਦੇਤ ਸਬੈ ਤੇਈ ਫੇਰ ਕਹੌਂ ਸਬ ਅੰਗ ਲਜਾਊਂ ॥ ਹੌਂ ਕਪਿ ਢੂੰਡ ਰਹਜੋ ਜਗ ਮੈ ਛਬਿ ਅੰਗਨ ਕੀ ਸਮ ਕੋ ਨਹਿ ਪਾਊਂ॥ ਮੋ ਦੁਖ ਤੇ ਜਿਹ ਭਾਂਤ ਸੀਆ ਸੋਈ ਚੀਨ ਹਨੂ ਸਬ ਤੋਹਿ ਬਤਾਊਂ ॥ ੧੮ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਜਹਾਂ ਨ ਹੁਲਾਸ ਤਾਤੇ ਸ੍ਵਾਸਨ ਅਵਾਸ ਤਹਾਂ ਨੀਕੇ ਬੀਰ ਬਾਤ ਸੁਨ ਲੀਜੀਏ ਨਿਦਾਨ ਕੀ। ਜਾਕੇ ਦ੍ਵਾਰੇ ਕਾਜਰ ਸੋਂ ਮਿਲੀ ਪੰਕ ਲੰਕ ਮਾਂਹਿ ਤਹਾਂ ਕਹੂੰ ਦੇਖੀਓ ਨਿਸ਼ੰਕ ਬਧੂ ਭਾਂਨਕੀ ॥ ਜਾਕੇ ਨਿਸ ਧਾਮ ਮੁਖ ਦੀਪ ਹੀ ਕੇ ਦੀਪ ਬਿਨਾ ਫੂਲ ਅੰਗ ਬਾਸ ਤਹਾਂ ਰਾਨੀ ਹਨੂਮਾਨ ਕੀ ॥ ਜਹਾਂ ਮੁਖ ਮੂਕ ਰਾਮ ਰਾਮ ਹੀ ਕੀ ਕੂਕ ਜਹਾਂ ਸੋਵੈ ਛਾਹਿ ਧੂਪ ਤਹਾਂ ਹੈਅਚੂਕ ਜਾਨਕੀ ॥ ੧੯ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਜਾਕੇ ਬਾਂਧੇ ਕੇਸ ਤਨ ਤਾਪਸੀ ਕੋ ਭੇਸ ਸੁਨ ਬਾਨਰ ਨਰੇਸ ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਰ ਉਰ ਧੋਵਤੀ॥ ਭੂਖਨ ਮਲੀਨ ਪੀਅ ਹੀਨ ਮੁਖ ਛੀਨ ਜਾਕੀ ਹ੍ਵੈਹੈ ਦਸਾ ਦੀਨ ਨਿਸ ਨੀਂਦ ਹੂੰ ਨਾਂ ਸੋਵਤੀ ॥ ਅੰਗਨ ਰੁਖਾਈ ਫਲ ਸੇਜ ਨ ਡਸਾਈ ਜਾਕੀ ਤਾਂਕੋ ਜਾਣ ਲੀਜੈ ਨਾਰਿਨੀਚੇ ਮੁਖ ਜੋਵਤੀ ॥ ਹਨੂ ਸੁਨ ਮੀਤ ਸੀਅ ਪਾਇਬੇ ਕੀ ਰੀਤ ਲੰਕ ਜਾਕੀ ਭੀਤ ਭੀਤ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਹਿ ਰੋਵਤੀ॥ ੨੦ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਵਨ ਪਾਪ ਕੋ ਜਾਲ ਰਚਜੋ ਬਿਧਿ ਤਾਮਹਿ ਪਾਂਉਂ

ਸੰਭਾਰ ਕੈ ਦੀਜੋ ॥ ਬਾਤ ਬਿਨਾ ਮਰਜਾਦ ਕਹੋ ਜਿਨ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰੈ ਤੋ ਕਰੈ ਸਹਲੀਜੋ ॥ ਦੇਖ ਫਲਜੋ ਬਨ ਦੇਖਿ ਰਹੋ ਜਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਜੋਂ ਜਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਜੋ ॥ ਕਾਢ ਲੈ ਸੂਲ ਨਿਹਾਲ ਕਰੋ ਮੁਹਿ ਜਾਹਿ ਹਨੂ ਅਤਿ ਕਾਲ ਨ ਕੀਜੋ ॥ ੨੧ ॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ–ਪਾਨ ਲਏ ਦੋਊ ਪਾਨ ਧਰੇ ਸਿਰ ਪਾਇ ਛੁਏ ਰਘੁਨੰਦਨ ਜੂਕੇ ॥ ਔਰ ਕਰੀ ਬਿਨਤੀ ਬਹੁ ਭਾਂਤਨ ਦੇਹ ਬਢੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਇ ਕਨੂਕੇ॥ਆਪਨੋ ਜਾਨ ਧਰੇ ਰਹੀਓ ਜੀਅ ਹੋ ਕਪਿ ਸੱਤਕਹੋਂ ਤੋਹਿ ਕੂਕੇ॥ਨਿੱਤ ਕਰੋਂ ਸੁਧ ਚਿੱਤ ਕੇ ਸਾਥ ਸੁਚਿੱਤ ਚਲਜੋ ਸੰਗ ਮਿੱਤ ਹਨੂਕੇ ॥ ੨੨ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਛਾਡ ਚਲਜੋ ਸੁ ਮਹੇਸ਼ ਕੋ ਅੰਸ ਗਨੇਸ਼ ਮਨਾਇ ਚਲਜੋ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹ੍ਵੈ ॥ ਭੁਜ ਪੀਠ ਸੁਠੋਕ ਨਿਹਾਰ ਹਨੂ ਮੁਖ ਲੋਚਨ ਚਾਰ ਚਲਜੋ ਜਲ ਚ੍ਵੈ ॥ਮੁੰਦਰੀ ਕਰ ਸੌਂਪ ਕਹੇ ਮੁਖ ਬੈਨ ਸੁ ਦੇਹ ਬਿਨਾ ਕਪਿ ਪ੍ਰਾਨ ਨ ਦ੍ਵੈ ॥ ਜਬ ਲੌ ਮਮ ਦੇਹ ਉਛੈ ਹ੍ਵੈ ਨ ਖੇਹ ਤੂੰ ਆਨ ਦੈ ਸੋਧ ਸੀਆ ਪਗ ਛ੍ਵੈ ॥ ੨੩ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਬਾਂਧਿ ਮੁਠੀ ਦੋਊ ਪਾਇ ਲਗਾਇ ਸੁ ਬੀਰ ਬਡੋ ਰਘੁਬੀਰ ਕੀ ਘਾਂਕੋ ॥ਪੂਛ ਉਠਾਇਨਿਵਾਇ ਦਈ ਕਟਿ ਲੋਚਨ ਮੂੰਦ ਨ ਨੀਰਹਿ ਤਾਕੋ ॥ ਰਾਮ ਕੋ ਨਾਮ ਲੀਓ ਮੁਖ ਤੇ ਜੀਅ ਮੈ ਧਰ ਪੌਰਖ ਤਾਹਿ ਕਿਰਪਾ ਕੋ ॥ ਬਾਰ ਲਗੀ ਨਹਿ ਪੌਨਕੇ ਪੂਤਹਿ ਪਾਰ ਪਰਜੋ ਲੰਘ ਬਾਰਿਧ ਬਾਂਕੋ ॥ ੨੪ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਮ ਕੋ ਕਾਜ ਕਰੋਂ ਜੀਅ ਤੇ ਇਹਤੇ ਸੁਭ ਕੌਨਸੀ ਔਰ ਘਰੀ ॥ ਛਬਿ ਬਾਰਿਧਿ ਬਾਰਿਧਿ ਏਕਹੀ ਸੋਂ ਕਵਿਰਾਮ ਜਹਾਂ ਤੁਮਰੀ ਨ ਤਰੀ ॥ ਨਿਧਨੀਰ ਕੇ ਪਾਰ ਪਰਜੋ ਪਲ ਮੈਂ ਪਗ ਕੀ ਅੰਗੁਰੀ ਜਲ ਮੈ ਨ ਪਰੀ ॥ ਕਪਿ ਨਾਉਂ ਹਨੂ ਜਿਨਕੋ ਤਿਨਤੋ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਨਾਉਂ ਕੀ ਨਾਉ ਕਰੀ ॥ ੨੫ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਸਿੰਧੁ ਕੇ ਢਾਂਧਬੇ ਕੋ ਸੁਰਪਤਿ ਵਨੀ ਪੱਤਿ ਹੂ ਨਰਤੀ ਮਨ ਕੀਨੋ। ਲੈ ਰਤਿਨਾਵਲ ਪੌਢ ਰਹੇ ਕਵਿਰਾਮ ਗੁਬਿੰਦਹਿ

ਅੰਤ ਨ ਲੀਨੋ ॥ ਸੋ ਹਨੂੰਮਾਨ ਕਛੂ ਨ ਗਨੋ ਬਲ ਨਾਉ ਕ-
ਰਿਓ ਜੁ ਸੁਨਜੋ ਪਰ ਤੀਨੋ ॥ ਜਾਨਤ ਹੌਂ ਸੁਢਈ ਮੁੰਦਰੀ ਪਢ
ਰਾਮ ਕਛੂ ਜਨ ਟਾਮਨ ਕੀਨੋ ॥ ੨੬ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਸਿੰਧੁ ਕੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨਿਜ ਪੋਰਖ ਸੰਭਾਰੇ ਕਿਲਕਾਰ
ਐਸੇ ਉਠਜੋ ਨਭ ਮੰਡਲ ਡਰਾਯੋ ਹੈ ॥ ਕਮਠ ਕੇ ਭਾਲ ਪਰ
ਫਨਿ ਫਨਿ ਮਾਲ ਧਰ ਢੇਸ ਢੇਸ ਚਾਲ ਭੂਮਿਚਾਲ ਸੋਂ ਜਨਾ-
ਯੋ ਹੈ ॥ ਮਹਿਮਾਂ ਅਪਾਰ ਜਾਕੇ ਬਲ ਕੋ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰ ਰਾਕਸ਼ੀ
ਕੋ ਮਾਰ ਪੁਰ ਰਾਕਸ਼ ਕੇ ਆਯੋ ਹੈ ॥ ਕੀਨੀ ਮਨ ਸੰਕ ਨਹਿ
ਕੰਚਨ ਕੀ ਲੰਕ ਯਹ ਹ੍ਵੈ ਨਿਸੰਕ ਧਸਜੋ ਰੂਪ ਧਾਮ ਕੋ ਬਨਾਯੋ
ਹੈ ॥ ੨੭ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਕੰਚਨ ਕੋ ਗਢ ਲੰਕ ਭਲੋ ਪਰ ਰਾਮ ਸੋਂ ਬੈਰ ਕਲੰਕ
ਯਹੈ ਹੈ ॥ ਦੇਖ ਫਿਰਜੋ ਸਬਕੇ ਘਰ ਭੀਤਰ ਸੀਤਹਿ ਸੋਧ ਕਹੂੰ
ਨ ਰਹੈ ਹੈ ॥ ਜੇ ਰਘੁਬੀਰ ਕਹੇ ਮੁਹਿ ਚੀਨ ਸੁ ਏਕ ਨਹੀਂ ਹ-
ਨੂੰਮਾਨ ਕਹੈ ਹੈ ॥ ਝਾਰਨਿ ਮੈਂ ਕਿ ਪਹਾਰਨ ਮੈ ਕਿਧੋਂ ਰਾਵਨ
ਕੈ ਗ੍ਰਿਹਿ ਬੀਚ ਰਹੈ ਹੈ ॥ ੨੮ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਏਕ ਜੀਹ ਪਾਇ ਪੁਨ ਸਾਰਦਾ ਸਹਾਇ ਨਹੀ ਰਾਵਨ
ਕੇ ਨਗਰ ਕੀ ਕੈਸੇ ਛਬ ਗਾਈਏ ॥ ਫੂਲੀ ਫੂਲ ਡਾਰ ਤਰ
ਬੈਠ ਫੂਲ ਮਾਲ ਅਲਿ ਸੁੰਦਰ ਕਿਲਾਲ ਤਾਲ ਪਾਲ ਸੋ ਰਿਝਾ
ਈਏ ॥ ਬਾਪੀ ਕੂਪ ਕੁੰਡਨ ਪੈ ਗੁਨਨ ਕੇ ਝੁੰਡ ਬੈਠੇ ਕੀਨੇ
ਦੂਖ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਹੋਇ ਤੌ ਜਨਾਈਏ ॥ ਬਾਰਨ ਤੁਰੰਗ ਰਥ
ਕੰਚਨਕੇ ਧਾਮ ਪਰ ਕੌਨ ਸੀ ਬਿਭੂਤਿ ਛਾਡਿ ਕੌਨ ਸੀ ਬਤਾ-
ਈਏ ॥ ੨੯ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਜਾਹੀ ਪੌਰ ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਕੌਤਕ ਲੁਭਾਇ ਤਾਲ ਆਵਤ
ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਬੀਨ ਬਾਜਤੇ ਸੁਹਾਵਨੇ ॥ ਸੂਰ ਸਸਿ ਬਰਨ ਬਿਰੰਚ
ਸੁਰਰਾਜ ਆਜ ਕੌਨ ਇਹ ਲਾਇਕ ਜੁ ਪਾਵੈ ਈਹਾਂ ਆਵਨੇ
॥ ਔਰੈ ਕਛੂ ਰੂਪ ਕਰਿ ਅੰਜਨੀ ਕੋ ਪੂਤ ਜਾਇ ਪਹੁਚਜੋ ਤਹਾਂ
ਲੌ ਜਹਾਂ ਖਾਸਗੀ ਬਿਛਾਉਨੇ॥ ਦੇਵਨਕੀ ਬੇਟੀ ਦੇਖ ਸੰਗ ਪੀਅ

ਲੇਟੀ ਤਹਾਂ ਸੀਤਾ ਕੇ ਭਰਮ ਹਨੂੰ ਲਾਗੋ ਪਛਤਾਵਨੇ ॥ ੩੦ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਰਾਮ ਤਜੈ ਕਹ ਪਾਪ ਭਜੈ ਗਤਿ ਰੂਪ ਨਿਹਾਰ ਭਈ ਦੁਚਿਤਾਈ ॥ ਕੈਤਨ ਛਾਡਿ ਗਈ ਨਭ ਕੋ ਕਿ ਇਹੈ ਸੀਅ ਹੈ ਕਪਿ ਯੌਂ ਠਹਿਰਾਈ ॥ ਦੇਖਿ ਮੰਦੋਦਰਿ ਕੀ ਛਬਿ ਕੋ, ਮੁਰਝਾਇ ਰਹਯੋ ਮਨ ਮੈ ਫਿਰ ਆਈ। ਲੰਕ ਪਤੀ ਪਰ ਜੰਕ ਪਰਯੋ ਸੋਊ, ਏਕਹਿ ਅੰਕ ਕਰੈ ਨ ਢਿਠਾਈ ॥ ੩੧ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਕਾਹੂ ਕਹੀ ਸੀਆ ਕੀ ਤਹਾਂ ਬਾਤ ਕਿ ਆਨ ਅਸ਼ੋਕ ਬਨੀ ਮਹਿ ਰਾਖੀ। ਦੈ ਤਬ ਪੀਠ ਕਹਿਓ ਧ੍ਰਿਗ ਰਾਜ ਬਿਭੂਤਿ ਸਬੈ ਸਸਿ ਸੂਰਜ ਸਾਖੀ। ਹੈ. ਜਸ ਰਾਮ ਕੋ ਦੂਧ ਮਨੋ ਜਮ ਕਾਢ ਪਰੇ ਯਹ ਰਾਵਨ ਮਾਖੀ। ਭੂਲ ਗਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਹਨੂੰਮਾਨ ਭਯੋ ਪਗ ਦੇਖਨ ਕੋ ਅਭਿਲਾਖੀ ॥ ੩੨ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕੋ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ਗਯੋ ਕਪਿਰਾਇ ਜਹਾਂ ਸੁਧ ਪਾਈ। ਚੰਪਕ ਮੌਲ ਸਿਰੀ ਬਟ ਤਾਲ ਲਵੰਗ ਲਤਾ ਕਚਨਾਲ ਸੁਹਾਈ। ਕੰਜ ਕਦੰਬ ਜੁਹੀ ਕਦਲੀ ਸੁਠ ਦਾਰਮ ਬੇਲ ਇਲਾ ਅੰਬਰਾਈ। ਕੇਤਕੀ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਗੁਲਾਬ ਸਰੋਵਰ ਕੂਪ ਮਹਾਂ ਸੁਖਦਾਈ ॥ ੩੩ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਮੋਰ ਚਕੋਰ ਕਪੋਤ ਕਹੂੰ ਸੁਕ ਸਾਰਸ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਹੰਸ ਲੁਭਾਨੇ। ਖੰਜਨ ਚਕ੍ਰ ਝਿਲੀ ਬਕ ਬਾਨਰ ਨੀਰ ਕਪਿੰਜਲ ਔਰ ਬਖਾਨੇ। ਅੰਗ ਕੁਰੰਗ ਸਦਾ ਧੁਨ ਸੋਂ ਸਬ ਸੇਵਤਿ ਤਾਂ ਬਨ ਕੋ ਲਪਟਾਨੇ। ਏ ਸੁਖ ਜਾਨਕੀ ਰਾਮ ਬਿਨਾਂ ਕਵਿਰਾਮ ਨ ਸੋਵਤ ਜਾਗਤ ਜਾਨੇ ॥ ੩੪ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਦੇਖ ਹਨੂੰ ਚਿਤ ਚੋਕ ਰਹਯੋ ਯਹ ਦੇਵਨ ਕੇ ਪਤਿ ਕੋ ਬਨਿ ਹ। ਕਿਧੋਂ ਉੱਜਲ ਨੀਲ ਸਿਲਾ ਗਿਰ ਹੈ ਕਿਧੌ ਸਾਵਨ ਕੋ ਉਮਡਯੋ ਘਨ ਹੈ। ਅਹੋ ਕੈ ਨਿਜ ਪਾਵਸ ਕੋ ਯਹ ਰੂਪ, ਕਿ ਰਾਮ ਅਮਾਵਸ ਕੋ ਮਨ ਹੈ। ਅਬ ਮੋਹਿ ਕਛੂ ਸਮਝੇ ਨ ਪਰੈ ਕਿ ਯਹੀ ਕਮਲਾਪਤਿ ਕੋ ਤਨ ਹੈ ॥ ੩੫ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਤਾਂ ਬਨ ਮੈ ਕਪਿ ਬੈਠ ਗਯੋ ਬਿਗਸਯੋ ਜਬ ਜਾਨਕੀ

ਢੂੰਡਤ ਪਾਈ। ਰੂਖ ਅਸੋਕ ਤਰੈ ਮਨ ਸੋਕ ਮਨੋ ਇਹਤੇ ਉਪਜੀ ਦੁਚਿਤਾਈ। ਨਾਰਿ ਨਿਵਾਇ ਰਹੀ ਜੁਗ ਜੰਘ ਖਨੇ ਨਖਸੋਂ ਪੁਹਮੀ ਜੀਅ ਆਈ। ਰਾਮ ਬਿਓਗ ਕਰੈ ਜਨੁ ਸੁੰਦਰ ਬੈਠ ਧਰਾ ਜਨਨੀ ਦੁਖਦਾਈ ॥ ੩੬ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਤਾਹਿ ਮਹੀਰੁਹ ਊਪਰ ਬੈਠ ਸੁ ਕਾਢ ਲਈ ਮੁੰਦਰੀ ਮੁਖ ਤੇ। ਸੋਈ ਡਾਰ ਦਈ ਹਰ ਏ ਕਹਿ ਬਾਤ ਸੀਆ ਬਚ ਮਾਤ ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਤੇ। ਤਬਿ ਦੇਖਿ ਬਿਚਾਰਕੀਓ ਚਿਤ ਚੌਕਜੀ ਓ ਤਜੀਏ ਅਬ ਯਾ ਸੁਖ ਤੇ। ਸਖੀ ਰਾਮ ਮਿਲਾਪ ਕੀ ਆਸ ਭਈ ਯਹ ਆਨ ਪਰੀ ਕਤ ਤੇ ਰੁਖ ਤੇ ॥ ੩੭ ॥

[ਸੀਤਾਉਵਾਚ]

ਕਬਿਤ–ਪ੍ਰਾਨਨ ਕੇ ਕਾਢਬੇ ਕੋ ਕਰ ਕੀ ਕਿਧੋਂ ਕਰ ਕੀ ਹੈ ਵੈਸੇਈ ਲਗੇ ਹੈਂ ਨਗ ਵੈਸੇਈ ਹੈ ਸੁੰਦਰੀ। ਬਨ ਕੋ ਨ ਪਥ ਬਨ ਪਥ ਮਹਾਂ ਬਨ ਪਥ ਛਾਡਿ ਕੈ ਘਿਨਾਨੀ ਬਨ ਪਾਤਨ ਕੀ ਗੁੰਦਰੀ। ਪ੍ਰਭੁ ਹੈ ਸੁ ਮੁੰਦਰੀ ਸੁਮੁੰਦਰੀ ਹੈਂ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪ ਕੌਨ ਧੋ ਪਹਾਰਨ ਮੈਂ ਛਾਡ ਆਈ ਤੁੰਦਰੀ । ਮੇਰੇ ਮਨ ਉਤਰੀ ਤੂੰ ਕੈਸੇ ਕਰ ਉਤਰੀ ਹੈਂ ਮੁੰਦਰੀ ਤੂੰ ਕੈਸੇ ਕਰ ਉਤਰੀ ਸਮੁੰ- ਦਰੀ ॥ ੩੮ ॥

ਕਬਿਤ–ਬਿਨਾ ਕਹੇ ਪੌਨ ਕੋ ਨ ਗੌਨ ਯਾ ਨਗਰ ਬੀਚ ਕੌਨ ਆਇ ਸਕੈ ਈਹਾਂ ਰਾਹ ਪਾਥ ਨਾਥ ਕੀ। ਜੀਅ ਮੈ ਨ ਰਹੀ ਭਈ ਨਰਹੀਨ ਕਹਾਂ ਕਰੈ ਬਿਧਿ ਬਿਰਹੀਨ ਕੈ ਕੈ ਬਿਧਿ ਕੈ ਅਕਾਥ ਕੀ। ਮਕਰੰਦ ਇਹੈ ਜੀਅ ਜਾਨੀ ਮਨਿ ਸਾਥ ਕੀ ਹੈ ਯਾਤੇ ਕਪਿ ਨਾਥੈ ਬੂਝਬੇਕੀ ਮਨਸਾਥਕੀ । ਦੇਖੀ ਨੈਨ ਹਾਥ ਕੀ ਨ ਸੁਧ ਪਾਇ ਹਾਥ ਕੀ ਸੁ ਰਘੁਨਾਥ ਹਾਥ ਕੀ ਨਿ- ਸਾਨੀ ਜਬ ਹਾਥ ਕੀ ॥ ੩੯ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਦੇਖ ਰਹੀ ਚਹੂੰ ਓਰਨ ਤਾਹਿ ਸੁ ਕੋਊ ਨ ਮਾਨਸ ਦੇਤ ਦਿਖਾਈ। ਸੋਚ ਬਿਚਾਰ ਕੀਏ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿਨ ਰੀ ਮੁੰਦਰੀ ਨਭ ਤੇ ਉਡ ਆਈ। ਤੌਹੀ ਲੌ ਬੋਲ ਉਠਜੋ ਕਪਿ ਯੌਂ ਮੁਹਿ ਰਾਮ

ਦਈ ਸੁ ਤੁਮੈ ਪਹੁੰਚਾਈ। ਦੂਤ ਹਨੂੰ ਮੇਰੋ ਨਾਉਂ ਹੈ ਮਾਤਪਰੋਂ ਪਗ ਜੀ ਨ ਕਰੋ ਦੁਚਿਤਾਈ ॥੪੦॥

ਦੋਹਰਾ–ਤਬ ਜੀਅ ਮੈ ਸੀਅ ਸੁਖ ਕੀਓ ਰਾਮ ਦੂਤ ਯਹ ਆਹਿ ॥ ਮਾਨਸ ਕੀ ਕਹ ਦੋਟ ਹੀ ਮਿਲਨ ਕਹਜੋ ਹੈ ਤਾਹਿ ॥ ੪੧ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਬਹੁਰੋ ਕੀਓ ਬਿਚਾਰ ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਥ ਅਤਿ ਚਤੁਰ ਹੈਂ॥ ਕੀਨੋ ਕਪਿ ਪ੍ਰਤਿਹਾਰ, ਮਾਨਸ ਕੋ ਰਾਖਸ ਭਖੈ ॥ ੪੨ ॥

ਕਬਿਤ–ਦੂਜੀ ਭਲੀ ਕਰੀ ਮੇਰੇ ਜੀਕੀ ਸੂਲ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਮਾ-ਨਸ ਜੋ ਹੋਤੇ ਤਾਸੋਂ ਕੈਸੇ ਮੁਖ ਜੋਰਤੀ। ਰਾਮ ਦੂਤ ਸੁਨੈ ਤੇਹੀ ਘਰੀ ਮਾਰ ਡਾਰਿਓ ਹੁਤੇ ਤਾਹੀ ਕੇ ਜਨਾਇਬੇਕੋ, ਕੌਨ ਕੋ ਨਿਹੋਰਤੀ। ਐਸੇ ਕਹਿ ਪਾਛੇ ਮੁੰਦਰੀ ਕੋ ਛਾਤੀ ਲਾਇ ਰਹੀ ਮਾਨੋ ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਾਨਨਾਥ ਨੈਕ ਨ ਬਿਛੋਰਤੀ ॥ ਕਬਹੂੰ ਉਘਾਰੈ ਢਾਂਪੈ ਨਿਰਧਨ ਕੋ ਧਨ ਜੈਸੈ ਨੈਨਨ ਕੇ ਨੀਰ ਉਰ ਅੰਚਰ ਨਿਚੋਰਤੀ ॥ ੪੩ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਬੂਝਤ ਹੈ ਤਾਹੀ ਕੋ ਸੰਦੇਸੋ ਸੀਆ ਬਾਰ ਬਾਰ ਮੇਰੇਪ੍ਰਭੁ ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਥ ਸੁਖ ਸੋਂ ਰਹਤ ਹੈਂ। ਲਛਮਨ ਨੀਕੇ ਕਹਾਂ ਛਾਡੇ ਕਹਾ ਕਹਿਓ ਤੋਸੋਂ ਮੇਰੀ ਸੁਧ ਲੈਬੇ ਕੋ ਕਬਹੂੰ ਉਮਹਤ ਹੈਂ॥ ਕਿਧੋਂ ਮੇਰੇ ਔਗਨ ਬਿਚਾਰੇ ਹੈਂ ਬਿਸਾਰ ਦੀਨੀ ਕਿਧੋਂ ਮੇਰੋ ਨਾਮ ਲੈ ਉਸਾਸਨ ਭਰਤ ਹੈਂ ॥ ਬੋਲੇ ਹਨੂਮਾਨ ਇਸੈ ਮੁੰਦਰੀ ਨ ਕਹੈ ਮਾਤ ਤੇਰੇ ਪਾਛੇ ਰਾਮਯਾਕੋ ਕੰਕਨ ਕਹਤ ਹੈਂ ॥੪੪॥

ਦੋਹਰਾ–ਭੁਜਾ ਭਈ ਅਤਿ ਦੂਬਰੀ ਕੰਕਨ ਕੀਨੀ ਛਾਪ ॥ ਹ-ਨੂਮਾਨ ਸਾਚੀ ਕਹੈ ਕੌਨ ਹਮਾਰੇ ਪਾਪ ॥ ੪੫ ॥

[ਹਨੂੰਮਾਨਉ ਵਾਚ ਸੀਤਾ ਸੋਂ]

ਕਬਿੱਤ–ਤੇਰੇ ਪਾਛ ਤੇਰੋ ਦੁਖ ਤੇਰੋ ਜਪੈ ਨਾਮ ਮੁਖ ਦੂਜ ਕੀ ਸੀ ਕਲਾ ਕੇਹੂੰ ਦੇਹ ਨਿਬਹਤ ਹੈ। ਸੁਨੀਏ ਨ ਤੇਰੀ ਬਾਤ ਤਾਹੀ ਕੋ ਅਟਪਟਾਤ ਤਲਫਤ ਗਾਤ ਬੀਜਰੀ ਸੀ ਚਮਕਤ ਹੈ। ਕੰਕਨ ਕਰੀ ਹੈ ਛਾਪ ਸੋਊ ਹੈ ਢਿਲ ਢਿਲਾਤ ਪ੍ਰਾਨਨਾਥ ਹੂੰ ਕੋ ਚਿੰਤਾ ਗਹੇ ਹੀ ਰਹਤ ਹੈ। ਛੀਨ ਰਘੁਰਾਈ ਸੁਨ ਸੀਅ

ਮੇਰੀ ਮਾਈ ਜੈਸੇ ਪੜਵਾ ਪੜੈਯਾ ਐਸੇ ਬਿਧਊ ਲਹਤ ਹੈ॥੪੬॥

[ਤ੍ਰਿਜਟੀਓ ਵਾਚ ਸੀਤਾ ਸੋ]

ਦੋਹਰਾ—ਤਬ ਬੋਲੀ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਸੁਮਤਿ ਸੁਨ ਜਾਨਕੀ ਅਚੇਤ।
ਤੂੰ ਜੁ ਰਾਮ ਸੰਗ ਉਠ ਚਲੀ ਘਰ ਤਜ ਬਨ ਕਿਹ ਹੇਤ ॥ ੪੭

ਕਬਿੱਤ—ਤੂੰ ਨ ਸੰਗ ਹੁਤੀ ਤਬ ਇਤੀਓਂ ਨ ਹੁਤੀ ਕਹਾਂ ਤੋ ਬਿਨ ਅਕੇਲੇ ਰਾਮਚੰਦ ਕਛੂ ਡਰਤੇ । ਤਾਪਰ ਮਨਾਇ ਰਹੇ ਰਾਖਬੇ ਕੋ ਪਾਇ ਗਹੇ ਪਾਛੇ ਸਬ ਮੰਦਰ ਕੇ ਲੋਗ ਤੋਸੋ ਲਰਤੇ । ਕਹੂੰ ਬਨ ਜਾਏ ਕਹੂੰ ਕੰਦ ਮੂਲ ਖਾਇ ਸੰਗ ਲਛਮਨ ਲੈਕੇ ਸੁਖੀ ਦੁਖੀ ਦਿਨ ਭਰਤੇ।ਕਾਹੇ ਕੀ ਭਲਾਈ ਜਬਨਾਰ ਮੁਖ ਲਾਈ ਆਜ ਤੇਰੇ ਦੁਖ ਕਾਹੇ ਕੋ ਹਨੂਸੇ ਮੋਸੇ ਮਰਤੇ॥੪੮॥

ਕਬਿੱਤ—ਸੁਨ ਹੇ ਨਿਡਰ ਆਜ ਰਹਤੀ ਜੋ ਘਰ ਨਾਰ ਭੀਤਰ ਤੇ ਪਕਰ ਨਿਸਾਚਰਨ ਲਜਾਵਤੇ। ਬਿਛਰੇ ਤੇ ਪੀਆ ਕਹੋ ਕੌਨ ਸੀ ਮਰੀ ਹੈ ਤੀਆ ਤੁਮ ਸੁਖੀ ਹੋਤੇ ਰਘੁਬੀਰ ਸੁਖ ਪਾਵਤੇ। ਜਾਨਤੀ ਤੋ ਤਬ ਢਿਗ ਮੋਸੀ ਜੌ ਨ ਹੋਤੀ ਤੇਰੇ ਔਰ ਹਨੂਮਾਨ ਬਿਨ ਲੰਕ ਕੌਨ ਆਵਤੇ। ਤੇਰੀਓ ਉਪਾਧ ਜੋ ਤੂੰ ਸੰਗ ਹੀ ਨ ਹੋਤੀ ਤਬ ਰਾਵਨ ਹ੍ਵੈ ਜੋਗੀ ਰਾਮਚੰਦ ਕੋ ਚੁਰਾਵਤੇ ॥ ੪੯ ॥

[ਸੀਤੋ ਵਾਚ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਸੋਂ]

ਦੋਹਰਾ—ਸੁਨ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਸੀਤਾ ਕਹੈ ਮਰਮ ਨ ਜਾਨੈ ਕੋਇ।
ਪੀਆ ਦੁਖੀ ਬਨ ਮੈ ਰਹੇ ਤੀਆ ਸੁਖੀ ਘਰ ਹੋਇ ॥ ੫੦ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਔਰ ਕਹੋਂ ਇਕ ਬਾਤ ਜਾਂਹਿ ਸਮਝ ਹੌਂ ਸੰਗ ਚਲੀ।
ਸੁਨਹੁ ਧਰਮ ਕੀ ਭ੍ਰਾਤ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਸਭ ਤੋਸੋ ਕਹੌਂ ॥ ੫੧ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਮੂੰਡ ਤੋ ਪਿਤਾ ਬਚਨ ਭਾਰ ਹੈ ਉਠਾਯੋ ਰਾਮ ਦੂਸਰੋ ਜਟਾ ਕੋ ਰਾਖ ਯਾਤੇ ਉਕਲਾਇਗੋ । ਕੰਠ ਖਗ ਭਾਰ ਕਰ ਧਨੁਖ ਖਰੋਈ ਭਾਰ ਕਟਿਸੋ ਨਿਖੰਗ ਅੰਗ ਅੰਗ ਮੁਰਝਾਇਗੋ ॥ ਮੇਰੇ ਘਰ ਰਹੇ ਤੇ ਨਿਪਟ ਛਾਤੀ ਭਾਰ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਇਹੈ ਮੈਬਿਚਾਰੀ ਇਨ ਪੈ ਨ ਸਹਜੋ ਜਾਇਗੋ। ਭੂਖ ਹੈ ਕਿ ਰੂਖ ਹੈ ਕਿ ਨਜਾਇ ਮੁਰਝਾਇ ਹੈ ਸੁ ਯਾਂਤੇ ਸੰਗ ਚਲੀ ਯਹ ਭਾਰ ਤੋ ਨਸਾਇਗੋ॥ ੬੨ ॥

[ਕਵਿਉ ਵਾਚ]

ਦੋਹਰਾ–ਤਬ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਪਾਇਨ ਪਰੀ ਚਤੁਰ ਜਾਨਕੀ ਆਹਿ।
ਜੋ ਲਜਾਯੋ ਕਪਿ ਰਾਮ ਤੇ ਪੁਨ ਸੀਅ ਬੂਝਤਿ ਤਾਹਿ ॥ ੫੩ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਜਿਨਸੋ ਬਹੁਤ ਸਨੇਹ ਰਾਮਚੰਦ ਮਨਤੇ ਕਰਹਿ।ਤਿਨ
ਹੂੰ ਕੀ ਗਤਿ ਏਹ ਸੁ ਕਵਿਰਾਮ ਸੰਗ ਤਜ ਰਹੀ ॥ ੫੪ ॥

[ਸੀਤਉਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਜ ਬਿਭੂਤਿ ਬਿਚੱਛਨ ਏਕ ਤੱਤਛਿਨ ਰਾਮਹਿ ਪੀਠ ਦਈ। ਮਨ ਭਾਵਨ ਕੋ ਪਹੁਚਾਵਨ ਕੇ ਮਿਸ ਪੌਰ ਹੂੰ ਲੌਂ ਨਹਿ ਸੰਗ ਗਈ। ਪੁਨ ਮੈ ਬਨ ਮੈ ਤੁਮ ਮਾਰਗ ਮੈ ਸੁਨ ਹੋ ਮੁੰਦਰੀ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ਨਈ । ਹਮ ਤੀਨਹੁਤੇ ਸੁ ਪਤਿੱਬ੍ਰਤ ਕੀ ਤਿਹੂੰ ਲੋਗਨ ਮੈ ਪਰਤੀਤ ਗਈ ॥ ੫੫ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਪਹਿਲੇ ਤੋ ਤੁਮੈ ਸੁਨ ਮੁੰਦਰੀ ਪ੍ਰਬੀਨ ਰਘੁਬੀਰ ਜੂ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਹੌਂ ਨੀਕੇ ਕੈ ਨਿਹਾਰਤੀ। ਪਾਛੇ ਤੇ ਤੋ ਦੇਖਤੀ ਹੌਂ ਆਪਨੋ ਸਰੂਪ ਸਬ ਔਰ ਹੈ ਕਿ ਵਹੈ ਹੈ ਕਹੋ ਨ ਕਜੋਂ ਹੌਂ ਮਾਰਤੀ। ਪਾਛੇ ਰਹੀ ਸੋਚ ਸੀਆ ਮੇਰੋ ਧਿਆਨ ਹੂੰ ਤੇ ·ਪੀਅ ਮੋਸੇ ਹ੍ਵੈ ਗਏ ਹੈਂ ਰਾਮ ਆਂਸਨ ਕੋ ਡਾਰਤੀ। ਦੈ ਕਪੋਲ ਹਾਥ ਰਹੀ ਨਾਥ ਕਹਿ ਸ੍ਵਾਸ ਭਰੇ ਮਾਥੇ ਲਿਖੇ ਅੰਕਨ ਬਿਧਾਤਾ ਨ ਨਿਵਾਰਤੀ ॥ ੫੬ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਬੋਲਜੋ ਹਨੂਮਾਨ ਮਾਤਾ ਜਾਨਕੀ ਨਿਵਾਰ ਸ਼ੋਕ ਜਾਹੀ ਦਿਨ ਜਾਇ ਤੇਰੋ ਸੋਧਹ ਸੁਨਾਇ ਹੌਂ। ਰਾਵਨ ਕੇ ਮਾਰ ਬੇ ਕੋ ਉਮਡ ਰਹਜੋ ਹੈ ਮਨ ਤਾਹੀਂ ਦਿਨ ਸਬਨ ਚਢਾਏ ਲਏ ਆਇ ਹੌਂ। ਔਰ ਜੋ ਕਦਾਚਿ ਮੋਸੋ ਬਹੁਰੋ ਕਹੇਂਗੇ ਰਾਮ ਸੀਤਾ ਕੋ ਲੈ ਆਇ ਤਬ ਛਿਨ ਮੈਂ ਲੈ ਜਾਇ ਹੌਂ । ਰਾਮਹਿ ਲੈ ਆਇ ਹੌਂ ਕਿ ਤੋਹਿ ਪਹੁੰਚਾਇ ਹੌਂ ਤੂੰ ਮਾਨ ਮੇਰੀ ਬਾਤ ਹਨੂ ਤਾਂ ਦਿਨ ਕਹਾਇ ਹੌਂ ॥ ੫੭ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਔਰ ਜੋ ਤੂੰ ਕਹੇਂ ਮੋਹਿ ਅਬ ਹੀ ਲੈ ਜਾਂਉ ਤੋਹਿ ਲੰਕਹੀ ਕੇ ਲੋਗਨ ਕੋ ਕੌਤਕ ਦਿਖਾਇ ਕੈ। ਰਾਵਨਹਿ ਮਾਰੋਂ

ਪੂਰ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਜਾਰੋਂ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡਨ ਬਿਥਾਰੋਂ ਆਜਰਾਮ ਬਲ ਪਾਇਕੈ। ਔਰ ਜੋ ਤੂੰ ਕਹੈ ਗਢ ਕੰਚਨ ਕੋ ਮੂਲ ਹੂਤੇ ਲੈ ਉਖਾਰ ਚਲੋਂ ਨਭ ਮੰਡਲ ਉਡਾਇ ਕੈ । ਤਾਂ ਪਰ ਜੋ ਮੋਸੋਂ ਰਘੁਬੀਰ ਜੂ ਖਿਝੈਂ ਗੇ ਤਬ ਬੀਚ ਪਰ ਮਾਤ ਮੋਹਿ ਲੀਜੋ ਬਖਸਾਇ ਕੈ ॥ ੫੮ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਜਾ ਦਿਨ ਤੇ ਕਪਟੀ ਲੈ ਆਯੋ ਤੁਮੈ ਮੂੜ ਮਤਿ ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਜਾਨੀ ਲੰਕਾ ਨਗਰ ਉਦਾਸ ਹੈ। ਹੈ ਜੋ ਕੋਊ ਦਿਨ ਚਟਕੀਲੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਯਹਿ ਕੈਸੇ ਜੈਸੇ ਸਾਂਝ ਸਮੈ ਦਿਨ ਕੋ ਹੁਲਾਸ ਹੈ। ਧੂਆਂ ਕੇ ਸੇ ਧੌਲਹਰ ਮਿਟੇਈ ਸੇ ਦੇਖੀਅਤ ਰਾਤ ਘਰੀ ਦ੍ਵੈਕ ਪਾਛੇ ਰਵਿ ਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੈ। ਜਮ ਕੀ ਬਨੈਗੀ ਸ਼ਿਵ ਜੂ ਕੀ ਬਿਗਰੇਗੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕੋਪ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਗ ਰਾਵਨ ਗ੍ਰਾਸ ਹੈ ॥ ੫੯ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਸੁਖ ਪਾਯੋ ਜੀਅ ਜਾਨਕੀ ਭਲੋ ਦੂਤ ਯਹਿ ਕੀਨ। ਸੂਕੈ ਸਰ ਜਨ ਮੇਘ ਕਪਿ ਬਰਖ ਜਿਆਏ ਮੀਨ ॥ ੬੦ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਸੁਨਹੁ ਬੀਰ ਹਨੁਵੰਤ ਤੇਰੋ ਬਲ ਸਾਚੋ ਸਬੈ।ਰਾਮਚੰਦ ਬਲਵੰਤੁ ਕਹਜੋ ਤੁਮੈ ਸੋਈ ਕੀਜੀਓ ॥ ੬੧ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਸੂਰ ਸਸਿ ਮੇਘ ਪੌਨ ਇੰਦ੍ਰ ਜਮ ਸਿੰਧ ਕੌਨ ਆਇਸ ਕੋ ਮੇਟੇ ਤੀਨ ਲੋਕ ਐਸੇ ਕੋ ਰਚੈ। ਜੋ ਕਦਾਚ ਮੇਟੈ ਕੋਊ ਤਾਕੀ ਆਉ ਮੇਟੈ ਬਿਧਿ ਲੋਕ ਕਹੈ ਪਾਪੀ ਪਰਲੋਕ ਦੁਖ ਮੈ ਪਚੈ। ਤਾਤੇ ਬੇਗ ਜਾਹੁ ਲੰਕ ਲੋਗਨ ਪਤਿਯਾਹਿ ਜਿਨ ਪਾਪ ਛਲ ਕਪਟ ਨ ਏਕ ਇਨ ਤੇ ਬਚੈ। ਇਨਕੇ ਮਿਲੇ ਤੇ ਹੌ ਹੂੰ ਹ੍ਵੈਗਈ ਕਠੋਰਜਾਤੇਮੇਰੇਪ੍ਰਾਨਰਹੇਸੁਨ ਰਾਮਦੁਖ ਨਾਤਚੈ॥੬੨॥

ਕਬਿੱਤ–ਨਾਥ ਪਰਪੀਰ ਕਹੋ ਕਬ ਤੇ ਬਿਸਾਰੀ ਕਪਿ ਬੀਰ ਰਘੁਬੀਰ ਪਦ ਕੌਲੌ ਲੰਕ ਆਇ ਹੈਂ। ਕਛੂ ਆਸ ਲਾਗੇ ਕਛੂੰ ਆਰਜ ਪਥ ਕੋ ਜਾਗੇ ਪਾਛੇ ਤੇ ਪਤਿਆਨੇ ਪ੍ਰਾਨ ਆਗੇ ਨ ਪਤਿਆਇ ਹੈਂ ॥ ਬਾਸੀ ਹੈ ਨਿਕਟ ਕੇ ਉਦਾਸੀ ਸੋ ਤੋ ਨਾਹਿ ਮੋਸੋ ਦਾਸੀ ਸੀਅ ਕੋ ਸੰਦੇਸੋ ਬਹੁਰੋ ਨ ਪਾਇ ਹੈਂ। ਬਾਤ

ਕਹੋਂ ਗੌਂਕੀ ਕਿਧੌਂ ਕਰੀ ਹੌਂ ਇਨੋਂਕੀਮੋ ਪੈ ਪ੍ਰਾਨਨਕੀ ਚੌਕੀ ਨਾਥ ਕਬ ਲੌ ਦਿਵਾਇ ਹੈਂ ॥ ੬੩ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਬਿਰਹਕੀ ਜ੍ਵਾਲ ਮੈਂ ਨ ਜਾਤ ਜਰ ਮੇਰੋ ਤਨ ਨੈਨਨ ਕੇ ਨੀਰ ਹੂੰ ਮੈਂ ਬੂਡ ਨ ਮਰਤ ਹੌਂ। ਰਾਵਨ ਕੇ ਤ੍ਰਾਸਨ ਉਸਾਸ ਨ ਨ ਪ੍ਰਾਨ ਜਾਤ ਦੇਹ ਛਾਡ ਛਾਡ ਜੀ ਸੋ ਨਿਤਹੀ ਲਰਤ ਹੌਂ। ਛਤੀਆਂ ਕੀ ਬਤੀਆਂ ਕਹਾਂ ਲੌ ਕਹੌਂ ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਥ ਰਾਮ ਬਿਨ ਨੈਕ ਹੂੰ ਨ ਕਹੂੰ ਬਿਚਰਤ ਹੌਂ। ਏਹੋ ਮੈਲੋ ਭੇਸ ਮੇਰੋ ਕਹੀਓ ਸੰਦੇਸ ਕਪਿ ਆਸ ਬਸ ਪਰੀ ਤਾਂਤੇ ਜੀਬੋਈ ਕਰਤ ਹੌਂ॥੬੪॥

ਸਵੈਯਾ—ਕੰਚਨ ਕੇ ਮ੍ਰਿਗ ਕਾਜ਼ ਹਨੂ ਮਹਾਰਾਜਹਿ ਜੌਤਬ ਹੌਂ ਨ ਪਚਾਰੋਂ। ਕਾਹੇ ਕੋ ਹੇਤ ਇਤੀ ਵਿਪਰੀਤ ਜੋ ਰੇਖ ਮਿਟਾਇ ਕੈ ਪਾਉ ਨ ਧਾਰੋਂ।ਏ ਦੋਊ ਮੈਂ ਅਪਰਾਧ ਕਰੇ ਛਮੀਓ ਰਘੁਬੀਰ ਨ ਫੇਰ ਪਚਾਰੋਂ। ਸੋ ਅਬ ਲੌਂ ਦੁਖ ਪਾਵਤ ਹੌਂ ਜਬ ਪਾਇ ਨ ਦੇਖੋਂ ਤੌ ਪ੍ਰਾਨ ਨਿਕਾਰੋਂ ॥ ੬੫॥

ਕਬਿੱਤ—ਚੰਦ ਦੇਖ ਚਕਵੀ ਮਿਲਾਨ ਸਰ ਫੂਲੇ ਐਸੋ ਬਿਪਰੀਤ ਕਾਲ ਹੈ ਸੁ ਦੇਖ ਕਹੀਅਤ ਹੈ। ਬਾਤੀ ਸੰਝ ਬਾਤੀ ਘਨਸਾਰ ਨੀਰ ਚੰਦਨ ਸੋ ਬਾਨ ਲੀਜੀਅਤ ਨ ਅਨਲ ਚਹੀਅਤ ਹੈ। ਸੰਗ ਕੇ ਦੁਕੂਲ ਦੇਖ ਕੰਚਨ ਕੇ ਫੂਲ ਦੇਖ ਰੂਖਨ ਕੇ ਮੂਲ ਦੇਖ ਸੂਲ ਸਹੀਅਤ ਹੈ। ਹਮੈ ਪਲ ਭਾਰੀ ਰਾਮ ਪਲੌ ਨ ਸੰਭਾਰੀ ਕਪਿ ਐਸੇ ਗਢ ਲੰਕ ਐਸੀ ਭਾਂਤ ਰਹੀਅਤ ਹੈ ॥ ੬੬॥

ਦੋਹਰਾ—ਹਨੂਮਾਨ ਦੁਖ ਪਾਇ ਅਤਿ ਲੋਚਨ ਜਲ ਨ ਰਹਾ-ਇ॥ ਰਾਮਚੰਦ ਬਿਨ ਸੀਅ ਦੁਖੀ ਸੀਅ ਬਿਨ ਉਤ ਰਘੁਰਾ-ਇ ॥ ੬੭ ॥

ਸੋਰਠਾ—॥ ਤੁਮਹਿ ਭਈ ਪਰਤੀਤ ਜਬ ਮੁੰਦਰੀ ਤੋਕੋ ਦਈ ॥ ਦੂਤਹਿ ਦ੍ਵੈ ਵਿਪਰੀਤ ਇਕ ਪਾਤੀ ਅਰ ਪਤੇ ਬਿਨ ॥ ੬੮ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਜਾਨਕੀ ਜੀਅਮੈ ਆਨਿਓ ਭਲੋਹੇ ਸਯਾਨੇ ਕਪਿ ਯਾਹੀ ਤੇ ਪਠਾਯੋ ਰਾਮ ਜਾਨੈ ਯਾਕੀ ਮਤਿ ਕੋ। ਚੋਟੀ ਮੈਂ ਲਪੇਟੀ ਏਕ ਮਨਹੀ ਸੋ ਕਾਢ ਦੀਨੀ ਦੀਜੋ ਰਾਮ ਹਾਥ ਜੋ ਬਢੈਯਾ ਤੇਰੀ

ਰਤਿ ਕੋ। ਦੂਸਰੇ ਸੰਦੇਸੋ ਚਿਤ੍ਰਕੂਟ ਤੁਮਮੇਰੇ ਹਿਤ ਕਾਨੋ ਕੀਓ ਕਾਕ ਸੀਕ ਬਾਨ ਲੈ ਸੁ ਗਤਿ ਕੋ। ਤਿਲਕ ਬਨਾਯੋ ਨਿਜ ਹਾਥ ਮੇਰੇ ਮਾਥੇ ਕਪਿ ਤੀਨੋ ਪਤੇ ਦੀਜੋ ਤਿਨ ਤੀਨੋ ਲੋਕ ਪਤਿ ਕੋ॥ ੬੯ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਜਾਹੁ ਹਨੂ ਅਬ ਛਾਡ ਬਿਲੰਬ ਚਲਜੋ ਤਿਨ ਦੂਰ ਹੁੰਤੇ ਸਿਰਨਾਯੋ। ਆਇ ਗਈ ਫਿਰ ਕੈ ਮਨ ਮੈ ਕਛੁ ਹਜਾਂ ਅਪਨੋ ਬਲ ਮੈ ਨ ਜਨਾਯੋ। ਕਿਆ ਚਲ ਹੈ ਜਗ ਮੈਂ ਯਹਿ ਬਾਤ ਕਿ ਰਾਮ ਕੋ ਦੂਤ ਕੋਊ ਕਪਿ ਆਯੋ। ਰਾਵਨ ਜੋ ਜਬ ਜਾਇ ਮਿਲੈ ਤਬ ਕਜੋਂ ਮਿਟ ਹੈ ਮਨ ਕੋ ਪਛਤਾਯੋ॥ ੭੦ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਚੰਚਲ ਜਾਤ ਸੁਭਾਉ ਹਨੂਮਾਨ ਚਿਤ ਯੌਂ ਧਰਜੋ॥
ਸੂਰਨ ਕੋ ਸਤਭਾਉ ਕਾਇਰ ਬਕ ਮੁਖ ਹੀ ਰਹੈ ॥ ੭੧ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਜੋ ਖਿਝ ਹੈਂ ਰਘੁਬੰਸ ਮਨਿ ਹਿਆਂ ਤੋ ਜਸ ਲੈ ਜਾਉਂ॥
ਪ੍ਰਾਨ ਰਹੈ ਕੈ ਜਸ ਰਹੈ, ਦੋ ਮਹਿ ਏਕ ਕਮਾਉਂ ॥੭੨॥

ਕਬਿੱਤ–ਬਾਗ ਤੋਰ ਖਾਇ ਬਲ ਆਪਨੋ ਜਨਾਇ ਤਾਂਕੋ ਏਕ ਪੂਤ ਘਾਇ ਤਬ ਸਿੰਧ ਪਾਰ ਜਾਇ ਹੋਂ। ਲੰਕਹਿ ਜਰਾਇ ਕੈ ਕਲੰਕਹਿ ਚਢਾਇ ਬਡੋ ਊਧਮ ਮਚਾਇ ਦੂਤ ਰਾਮ ਕੋ ਕਹਾਇ ਹੋਂ। ਰਾਵਨ ਕੌ ਸਾਵਨਕੇ ਮੇਘ ਜਜੋਂ ਰੁਵਾਇ ਰਾਮ-ਚੰਦਹ ਸੁਨਾਇ ਬਡੋ ਬਾਂਦਰ ਕਹਾਇ ਹੋਂ। ਔਰ ਜੋ ਕਹੇਂਗੇ ਬਿਨਾ ਕਹੇ ਕਜੋਂ ਕਰੀਰੇ ਤਬ ਮੇਰੋ ਕਹਾਂ ਜੈਹੈ ਨਾਮ ਸੀਤਾ ਕੌ ਬਤਾਇ ਹੌਂ॥ ੭੩ ॥

ਕਬਿੱਤ--ਜੌਹੌਂ ਜੀਅ ਕੋ ਬਿਚਾਰ ਜਾਨਕੀ ਸੌਂ ਕਹੌਂ ਅਬ ਡਰਹੀ ਮਰੈਗੀ ਯਹਿ ਜਾਨਤ ਨ ਬਲ ਕੋ। ਆਇਸ ਬਿਨਾ ਜੋ ਕਰੌਂ ਦੇਖਨਤੇ ਡਰੌਂ ਤਬ ਕਹੈ ਹਨੂਮਾਨ ਹੌਂ ਕਰੌਂ ਤੌ ਏਕ ਛਲ ਕੋ। ਢੀਲੇ ਢੀਲੇ ਪਾਇਨ ਸੋ ਸੀਤਾ ਜੂਸੌਂ ਕਹਜੋ ਜਾਇ ਭੂਖਲਾਗੀ ਬਿਨਾ ਕਹੇ ਬਾਗ ਮੈਂ ਕਜੋਂ ਢਲ ਕੋਂ। ਬੋਲੀ ਸੀਅ ਜੈਸੇ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਕੋ ਨ ਧੋਖੋ ਹੋਇ ਤੈਸੇ ਤੋਰ ਖਾਹਿ ਕੋਊ ਏਕ ਆਧ ਫਲ ਕੋ॥ ੭੪ ॥

ਸੋਰਠਾ--ਸੀਅ ਸੁਧੀ ਬਡਭਾਗ ਕਪਿ ਪਤਿ ਛਲ ਸਮਝੈ ਨਹੀ ॥ ਚਕਮਕ ਕੀਸੀ ਆਗ ਹਨੂਮਾਨ ਆਗਜਾ ਲਈ ॥ ੭੫ ॥
ਦੋਹਰਾ--"ਇਕ ਚੰਚਲ ਕਪਿ ਜਾਤ ਅਤਿ ਆਇਸਕੀਓਸ-ਹਾਇ ॥ ਪਟਕ ਪੂੰਛ ਠਾਢੋ ਭਯੋ ਰਾਮ ਤੇਜ ਸੁਲਗਾਇ"॥੭੬॥
ਕਬਿੱਤ–ਪੈਠੋ ਬਨ ਤੇਹੀ ਖਿਨ ਮਨ ਕੀ ਨ ਹੌਸ ਰਾਖੀ ਮਾਰੇ ਰਖਵਾਰੇ ਸਬ ਊਚੀ ਕਿਲਕਾਰ ਕੀ ॥ ਭਾਗੇ ਏਕ ਡਾਟੇ ਰੂਖ ਮੂਲ ਤੇ ਉਪਾਟੇ ਫਲ ਤੋਰੇ ਮੀਠੇ ਖਾਟੇ ਹਰੀ ਠੌਰ ਹੀ ਸੁ-ਛਾਰ ਕੀ । ਆਨ ਪੁਰਹੂਤ ਜਿਨ ਹਾਥਨ ਸਵਾਰੀ ਐਸੀ ਰਾਵਨ ਕੀ ਬਾਰੀ ਪਾਤ ਪਾਤ ਡਾਰ ਡਾਰ ਕੀ । ਦੂਤ ਕਹੀ ਬਾਤ ਮਹਾ-ਰਾਜ ਉਤਪਾਤ ਭਯੋ ਆਯੋ ਕਪਿ ਏਕ ਤਿਨ ਮਾਰੇ ਹਮ ਹਾਰ ਕੀ ॥ ੭੭॥
ਕਬਿੱਤ–ਹਰੇ ਹਰੇ ਆਯੋ ਪੇਡ ਹਰਏ ਹਰਾਯੋ ਏਕ ਤਾਕੇ ਮਾਰਬੇ ਕੋ ਹਮ ਬਡੀ ਹਾਲ ਹੂਲ ਕੀ॥ ਪਾਛੇ ਉਨ ਪੂੰਛ ਸੋ ਫਿਰਾਇ ਸਬ ਮਾਰ ਡਾਰੇ ਭਾਗੇ ਹਮ ਆਇ ਬਾਤ ਭਈ ਐਸੇ ਸੂਲਕੀ ॥ ਜਾਕੀ ਛਬ ਦੇਖੇ ਬਨਨੰਦਨ ਸੇ ਮੀਚੈਂ ਆਂਖ ਸੀਚੈ ਮੇਘ ਮਾਲੀ ਐਸੀ ਬਾਰੀ ਨਿਰਮੂਲਕੀ ॥ ਹਮ ਤੋ ਕਹੀ ਹੈ ਬਾਤ ਬਾਗ ਮੈ ਨ ਰਹਜੇ ਪਾਤ ਆਸਾ ਜਿਨ ਕਰੋ ਮਹਾਰਾਜ ਫਲ ਫੂਲ ਕੀ ॥ ੭੮॥
ਕਬਿੱਤ–ਜੋਰਾਵਰ ਧਰੇ ਪੇਡ ਖਰੇਈ ਸਬਰ ਗਾਢੇ ਬਿਟਪ ਅਬਰ ਬਰ ਅੰਬਰ ਛੁਹਤ ਹੈ। ਕੌਰੀ ਮੈਂ ਨ ਆਵੇ ਜਿਨੈ ਬਾਉ ਨ ਹਿਲਾਵੈ ਬਲਵਾਨਨ ਝੁਲਾਵੈ ਏਤੇ ਮਾਨ ਡਿਢੀਅਤ ਹੈ । ਸਿਰੋ ਮਨ ਬਾਗਨਬਗੀਚਨ ਬਨਨ ਬੀਚ ਹੁਤੇ ਰਖਵਾਰੇ ਤਹਾਂ ਪੰਛੀ ਕੀ ਨ ਗਤ ਹੈ। ਚਢਤ ਦੁਖਾਰੇ ਹਨੂਮਾਨ ਕੇ ਉਖਾਰੇ ਐਸੇ ਰੂਖ ਉਖਰਤ ਜੈਸੇ ਊਖ ਉਖਰਤ ਹੈ ॥ ੭੯ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਕੌਨ ਕਪਿ ਆਯੋ ਜਿਨ ਊਧਮ ਮਚਾਯੋ ਐਸੋ ਜਾਇ ਮੇਘਨਾਦ ਜਿਨ ਮਾਰੋ ਬਾਂਧ ਲਜਾਈਓ । ਕਾਂਕੇ ਕਹੇ ਕੀਨੋ ਉਤਪਾਤ ਵਾਹਿ ਬੂਝੋ ਬਾਤ ਤਾਂਤੇ ਏਕ ਬਾਰ ਵਾਹਿ ਮੋਹਿ ਦਿਖ-

ਰਾਈਓ। ਔਰ ਜੋ ਕਦਾਚ ਕਾਹੂੰ ਦੇਵਤਾ ਕੋ ਹੋਇ ਛਲ ਤੌ ਤੇ ਤਾਹਿ ਨੀਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਫਾਂਸ ਸੋ ਫਸਾਈਓ। ਮਾਰਿਯੋ ਜਿਨ ਅੱਛ ਮਤ ਵਹੈ ਬਲੀ ਹੋਇ ਤਾਸੋ ਸਾਵਧਾਨ ਹ੍ਵੈ ਕੈ ਬੇਟਾ ਜੀਤੇ ਘਰ ਆਈਓ ॥ ੮੦ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਚਲਿਓ ਤਬ ਧਾਇ ਨਾਦ ਬਾਜੇ ਸੂਰ ਸਾਜੇ ਸਬ ਜਾ-ਇ ਢਿਗ ਦੇਖਜੋ ਕਛੂ ਮੇਰ ਸੋ ਬਨਾਯੋ ਹੈ ॥ ਘਰੀ ਦ੍ਵੈਕ ਲਰੇ ਏਈ ਮਾਰੇ ਉਤ ਕੌਨ ਮਰੇ ਹਾਰ ਪਰੇ ਬ੍ਰਹਮ ਮੰਤ੍ਰ ਪਢਕੈ ਚਲਾ ਯੋ ਹੈ ॥ ਮਾਨੀ ਬ੍ਰਹਮ ਆਨ ਬੋਲੇ ਕਹਾਂ ਪਾਵੈ ਜਾਨ ਕਪਿ ਯੌਂ ਨ ਜਾਨੈ ਮੂੜ ਬਪੁ ਆਪਤੇ ਬੰਧਾਯੋ ਹੈ ॥ ਯਾਂਕੋ ਫਲ ਆਗੇ ਘਰ ਲਾਗੈ ਜਾਨ ਜੈ ਹੈਂ ਸਬ ਬਾਧ ਹਨੂਮਾਨ ਕੋ ਸੁ ਮੇਘਨਾਦ ਲਿਆਯੋ ਹੈ ॥ ੮੧ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਪੁਰਜਨ ਸੁਰਜਨ ਮਨ ਹਰਖ ਦੇਖ ਹਨੂ ਮੁਸਕਾਹਿ॥
ਇਹ ਬਿਧ ਬਾਂਧੇ ਕਪਿ ਸਹਿਤ ਰਾਵਨ ਕੀ ਢਿਗ ਜਾਹਿ ॥ ੮੨ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਗਢ ਲੰਕਾ ਸਿਰ ਮੌਰ ਦੇਖ ਹਨੂ ਤਨ ਯੌਂ ਕਹੈ ॥ ਯਹ ਚਿੰਤਾ ਕੀ ਠੌਰ ਮਨ ਜਾਨੈ ਮੁਖ ਤੇ ਹਸੈ ॥ ੮੩ ॥

ਪ੍ਰਸਨੋਤਰ ਰਾਵਨ ਕੇ ਹਨੂਮਾਨ ਸੋਂ

ਕਬਿੱਤ–ਕੌਨ ਹੈ ਰੇ ਕਪਿ ਹੌਂ ਰੇ ਕੌਨ ਕਪਿ ਹਨੂਮਾਨ ਕਾਕੋ ਸੁਤ ਨੀਕੇ ਬੂਝ ਅੰਜਨੀ ਕੋ ਪੂਤ ਹੋਂ। ਕੌਨ ਕਾਜ ਬਾਗ ਤੋਰ ਡਾਰਜੋ ਸੁਤ ਮਾਰਜੋ ਮੇਰੋ ਭੂਖ ਲਾਗੇ ਤੋਰਜੋ ਅਰ ਮਾਰਬੇਕੋ ਭੂਤ ਹੋਂ।ਮੇਰੇ ਆਗੇ ਸੂਰ ਹੈ ਕਹਾਵਤ ਕਹਾਊਂ ਕਜੋਂ ਨ ਤੋਸੇ ਗਿਰਿ ਤੋਰਬੇ ਕੋ ਬਜ੍ਰ ਪੁਰਹੂਤ ਹੋਂ। ਕਜੋਂ ਹੈਂ ਲੰਕ ਆਯੋ ਰਘੁਬੀਰ ਹੌਂ ਪਠਾਯੋ ਕਛੁ ਲਾਗਤ ਹੈ ਸੇਵਕ ਹੌਂ ਦੂਤਨ ਸੋ ਦੂਤ ਹੌਂ ॥ ੮੪ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਜਾਨਕੀ ਲੈ ਜਾਤੋ ਤੋ ਤੇ ਨੈਕ ਨ ਸੰਕਾਤੋ ਮੂਢ ਆਪ ਨੇ ਹੌਂ ਤਨ ਆਪ ਕਾਹੇ ਕੋ ਬੰਧਾਵਤੋ। ਕੈਸੇ ਮੇਘਨਾਦ ਆਦਿ ਜੀ ਸੌ ਛਾਡ ਦੇਤੋ ਅਰ ਲਰਬੇ ਕੋ ਤੋਸੋ ਸੂਰ ਆਜ ਕਹਾਂ ਪਾਵ-ਤੋ।ਤੇਰੀ ਬੀਸ ਬਾਹਨ ਕੀ ਹੌਂਸ ਨ ਰਹਿਨ ਦੇਤੋ ਨੈਕ ਰਾਮਚੰਦ ਜੀ ਕੋ ਆਇਸ ਜੁ ਪਾਵਤੋ॥ ਕਾਂਸੋ ਕਹੋ ਜਾਇ ਜੈਸੀ ਮਨ ਕੀ

ਸਹਾਇ ਹਾਇ ਹਾਇ ਹਾਇ ਨੀਕੋ ਰਣ ਕੌਤਕ ਦਿਖਾਵਤੋ॥੯੫॥
ਕਬਿੱਤ–ਬਡੋ ਬਾਕ ਚਾਲ ਯਾਹਿ ਸੂਝਤ ਨ ਕਾਲ ਨਿਜ ਕਹੋ ਤੋ ਬਿਚਾਰ ਕਪਿ ਕੌਨ ਭਾਂਤ ਮਾਰੀਏ। ਏਕ ਕਹੈ ਬੰਦ ਕੀਜੈ ਏਕ ਕਹੈ ਦੀਜੈ ਬਿਖ ਜੀਜੈ ਤਬ ਕੋਊ ਦਿਨ ਐਸੀ ਭਾਂਤ ਟਾਰੀਏ। ਬੋਲਜੋ ਹਨੂਮਾਨ ਹੌਂ ਤੋ ਐਸੇ ਨ ਮਰੋਂ ਰੇ ਜੈਸੇ ਤੁਮ ਹੋ ਕਹਤ ਮੇਰੋ ਬਚਨ ਬਿਚਾਰੀਏ।ਪਤਿ ਹੀ ਸੁਗਾਈ ਅਬ ਹੌਹੂੰ ਮਰਜੋ ਚਾਹਤ ਹੌਂ ਤੂਲ ਤੇਲ ਸੋਂ ਲਪੇਟ ਦੇਹ ਮੇਰੀ ਜਾਰੀਏ ॥੯੬॥
ਕਬਿੱਤ–ਔਰ ਭਾਂਤ ਕੇਹੂੰ ਜਬ ਮਾਰਿਯੋ ਨ ਮਰਤ ਤਬ ਤੈਸੇਈ ਬਿਚਾਰਜੋ ਜੈਸੇ ਹਨੂਮਾਨ ਕਹ੍ਯੋ ਹੈ ॥ ਤੂਲ ਸਨ ਤੇਲ ਸੋਤੋ ਲਜਾਏ ਮੇਲ ਘ੍ਰਿਤ ਬਾਕੀ ਖਾਸਗੀ ਫੁਲੇਲ ਪਟ ਆਨਜੋ ਯਹੈ ਰਹਜੋ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਕਵਿਰਾਮ ਕਛੁ ਭਾਵੀ ਸੋ ਚਲਤ ਨਾਂਹਿ ਜਾਂਤੇ ਘਰ ਜਰੈ ਇਨੈ ਸੋਈ ਬਜੋਤ ਗਹਜੋ ਹੈ॥ ਪੌਨ ਪੂਤ ਤੂ ਜੋ ਕਹੈ ਰਾਮ ਪੁਰਹੂਤ ਮੇਰੋ ਦੂਤ ਸੋਈ ਕਪਿ ਤਿਨ ਜਾਇ ਲੰਕ ਦਹਜੋ ਹੈ॥ ੯੭ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਬ੍ਰਹਮ ਫਾਂਸ ਛੋਰ ਦੀਨੀ ਆਗੇ ਕਪਿ ਗਯੋ ਭਾਗ ਆਪ ਫੂਕ ਲੀਨੀ ਕਹਜੋ ਰਾਵਨ ਗਵਾਰ ਕੋ ॥ਜੈਸੇ ਇੰਦ੍ਰ ਬਰਨ ਕੁਬੇਰ ਜਮ ਜੀਤਜੋ ਤੈਸੇ ਮੋਹੂ ਜੀਤਜੋ ਚਾਹਤ ਹੈ ਰੁਦ੍ਰ ਅਵਤਾਰ ਕੋ॥ਬਾਗ ਤੋਰਜੋ ਤੇਰੋ ਪੂਤ ਮਾਰਜੋ ਬੁਧਿ ਦੇਖੀ ਤੇਰੀ ਰਾਮੈ ਕੈਸੇ ਜੀਤ ਹੈ ਨ ਜੀਤਜੋ ਪ੍ਰਤਹਾਰ ਕੋ ॥ ਦੇਖਹੁ ਅਬ ਰੰਕ ਲੰਕ ਜਾਰਤ ਨਿਸੰਕ ਤੇਰੀ ਤਊ ਨ ਬੁਝੈਗੀ ਜੌਲੌਂ ਆਇ ਹੈਂ ਕੁਪਾਰ ਕੋ॥੯੮॥
ਕਬਿੱਤ–ਐਸੀ ਰਿਸ ਆਵਤ ਹੈ ਤੋਹੀ ਕੋ ਜਰਾਇ ਜਾਊਂ ਜਾਨਕੀ ਲੈ ਜਾਉਂ ਅਬ ਯਹੈ ਹੌਂਸ ਰਹੀ ਹੈ॥ਕਹਾਂ ਕਰੋ ਰਾਮਚੰਦ ਅੰਗਦ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਜਾਂਮਵੰਤ ਨਲ ਨੀਲ ਜੁਰ ਏਕ ਬਾਤ ਕਹੀ ਹੈ ॥ ਸੀਤਾ ਸੋਧ ਲਜਾਇ ਜਾਇ ਰਾਵਨ ਪਚਾਰ ਮਾਰੇ ਹੌਹੂੰ ਬਜ੍ਰ ਭੁਜਦੰਡ ਸੋ ਪਕਰ ਮਾਰੋ ਮਹੀ ਹੈ॥ ਐਸੀ ਜੋ ਨ ਹੋਤੀ ਤੇਰੋ ਛਾਡਤੋ ਨਗੋਤੀ ਕੋਊ,ਹੈ ਨ ਬਸਵਾਂਸੋ ਰਾਮ ਰਾਜ ਗਾਹ ਗਹੀ ਹੈ॥ ੯੯ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਰਾਮ ਬਲ ਪ੍ਰਥਮ ਗਨੇਸ਼ ਕੋ ਮਨਾਇ ਚਲਜੋ, ਜਾਤਹੀ

ਤੇ ਕਲਸ ਜਰਾਏ ਅਰਿ ਧਾਮਕੇ ॥ ਸਿੰਘ ਪੌਰ ਜਾਰੀ ਊਚੇ ਚੌਪਟਾ ਅਟਾਰੀ ਭਲੀ ਕਰੀ ਰਾਮ ਦੂਤ ਇਨਹੂੰ ਚਲਾਇ ਚਾਮ ਕੇ ॥ ਰਾਵਨ ਨਿਹਾਰ ਰਹਜੋ ਸਭਾ ਮੇਂ ਪੁਕਾਰ ਕਹਜੋ ਬਡੇਦਿਨ ਮੇਲੇ ਇਨ ਏਕ ਦੂਤ ਰਾਮਕੇ॥ਪਾਇਨ ਹਜੂਰ ਤਿਨ ਸੂਰਨਕੋ ਕੌਨ ਗਨੈ ਜਾਂਕੇ ਪ੍ਰਤਿਹਾਰ ਕਪਿ ਏਤੇ ਬਡੇ ਕਾਮ ਕੇ ॥ ੯੦ ॥

ਕਬਿੱਤ—"ਪਾਛੇ ਕਹਜੋ ਲੰਕਪਤਿ ਸੁਨੋ ਹਨੂਮਾਂਨ ਕਪਿ ਰਾਮ ਚੰਦ ਹੀ ਕੋ ਏਕ ਤੈਹੀ ਖ੍ਯਾਯੋ ਲੋਨ ਹੈ ॥ ਸਾਚੀ ਕਹਿ ਜੋ ਤੂੰ ਅਵਤਾਰ ਹੈ ਉਮਾਪਤਿ ਕੋ ਤੋਤੇ ਹੌਂ ਭਗਤ ਤੇ ਸੋ ਨਾਤੇ ਪਾਨੀ ਪੌਨ ਹੈ ॥ ਜੀਅ ਮੈ ਨ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰ ਜਾਹਿ ਅਬ ਕੇਹੂੰ ਵਰ ਨਗਰ ਜਰਾਂਵੈਂ ਜਿਨ ਸਾਧਿਓ ਹਮ ਮੌਨ ਹੈ॥ ਬੋਲਜੋ ਤਬ ਜੌ ਹੌਂ ਸ਼ਿਵ ਭਯੋ ਤੋ ਕਹਾਂ ਹ੍ਵੈ ਗਯੋ ਰਾਮ ਕੋਪਆਗੇ ਰੁਦ੍ਰ ਮਹਾਂ ਛੁੱਦ੍ਰ ਕੌਨ ਹੈ ॥ ੯੧ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਜਾਨੀ ਜਬ ਬਾਤ ਤਬ ਰਾਜਾ ਬਿਲਲਾਤ ਡੋਲੈ ਮੋਂਤੇ ਅਪਰਾਧ ਭਯੋ ਤਾਕੋ ਫਲ ਪੇਖੀਏ ॥ ਸ਼ੰਕਰ ਇਕਾਦਸ ਮੈਂ ਦਸੌਂ ਸੀਸ ਕਾਟ ਕਾਟ ਪੂਜੇ ਦਸ ਰਹਜੋ ਏਕ ਕਾਂਸੋ ਅਭਿਖੇਕੀ ਏ ॥ਤਾਤੇ ਲੰਕਜਾਰੀ ਸੇਵਾ ਮਾਨੀ ਨ ਹਮਾਰੀ ਅਬ ਆਗਈ ਕੁਸਲ ਜਬ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਤਬ ਲੇਖੀਏ ॥ ਜਾਨਤ ਹੌਂ ਮੇਰੋ ਪ੍ਰਭੁ ਮੋਹਿ ਸਮਝਾਵਤ ਹੈ ਰੁਦ੍ਰਨ ਕੇ ਝੁੰਡਨ ਮੇਂ ਭੇਦ ਕੋ ਨ ਦੇਖੀਏ ॥ ੯੨ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਇਹ ਬਿਧ ਰਾਵਨ ਲੰਕਪਤਿਮਨਹਿ ਰਹਜੋਮੁਰਝਾਇ ॥ ਜਹ ਜਹ ਕਪਿਜਾਰਤਫਿਰੈਤਹੀ ਨਿਰਖਮਰਜਾਇ ॥ ੯੩ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਪੁੰਛ ਪਰਜਾਰੇ ਤੇ ਬਿਰਾਜ ਮਾਨ ਹਨੂਮਾਨ ਮਾਨੋ ਬੜਵਾ ਅਨਲ ਸਿੰਧੁ ਅਕੁਲਾਤ ਹੈ ॥ ਕਿਧੋ ਮੇਘ ਸੰਗ ਕੋਟ ਬੀਜਰੀ ਕੇ ਪੁੰਜ ਕਿਧੋ ਤੀਜੋ ਨੈਨ ਸੋ ਤ੍ਰਿਨੈਨ ਮੈਨ ਉਤਪਾ-ਤ ਹੈ ॥ ਕਿਧੋ ਹੇਮ ਗਿਰਿ ਨਭ ਮੰਡਲ ਸੇ ਡੋਲੇ ਕਿਧੋ ਸੂਰਜ ਸੋ ਮਿਲਿਓ ਇੰਦ੍ਰ ਧਨੁਖ ਸੁਹਾਤ ਹੈ ॥ ਔਰੈ ਛਬਿ ਰਾਮ ਕਵਿ ਮਾਨੋ ਰਾਮਚੰਦ ਡਰ ਰਾਵਨ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਭਾਜਿਓ ਜਾਤ ਹੈ ॥ ੯੪ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਛਾਡ ਛਾਡ ਛੋਹਰਨ ਭੋਹਰਨਸੌਜ ਡਾਰ ਛਪਿ ਜਲ ਜੌਹਰ ਹੁਤਾਸਨ ਕੈ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ ॥ ਜਾਤਨ ਬੁਝਾਈ ਛਿਨ ਛਿਨ ਹ੍ਵੈਹੈ ਸਵਾਈ ਲਾਈ ਹਨੂਮਾਨ ਕੀ ਨ ਬੁਝੈ ਪੂਸ ਪਾਸਤੇ॥ਸੋਨੇ ਕੀ ਅਟਾਰੀ ਚਿਤ੍ਰ ਸਾਰੀ ਪਰਜਾਰੀ ਜੈਸੇ ਘਾਸ ਕੀ ਪਟਾਰੀ ਜਰ ਗਈ ਲੇਤ ਸਾਸਤੇ॥ਦਾਂਤਨ ਚਬਾਇ ਹਾਇਪਕਰਿਓ ਨ ਜਾਇ ਕਪਿ ਭਾਜਗਈ ਰਾਨੀ ਸਬ ਰਾਵਨ ਕੇਪਾਸ ਤੇ ॥ ੯੫

ਕਬਿੱਤ–ਲਾਗੀ ਚਹੂੰ ਓਰ ਆਗ ਸੂਤੇ ਸਬ ਉਠੇ ਜਾਗ ਛੁਹੇ ਕਾਹੂ ਕੇ ਨ ਪਾਗ ਏਕ ਚਲੇ ਜਾਤ ਹੈਂ ॥ ਭੂਤੇ ਹ੍ਵੈ ਰਹੇ ਹੈਂ ਤੇ ਅਛੂਤੇ ਨ ਰਹਨ ਪਾਏ ਹਨੂਮਾਨ ਜੀ ਤੇ ਗਹਿਓ ਦਾਂਤਨ ਸੋ ਪਾਤ ਹੈ॥ ਕੀਨੋ ਜਿਨ ਰਾਵਨ ਨਿਪੂਤੋ ਜਮਹੂੰ ਤੇ ਜਮ ਕੂਤੇ ਖੇਤ ਮੁੰਡ ਅਜਹੂੰ ਤੇ ਨ ਸਿਰਾਤ ਹੈ॥ ਪਰੀ ਦਿਨਹੂੰ ਤੇ ਰੋਰ ਹ੍ਵੈ ਗਏ ਕਪੂਤ ਸਬ ਰਾਮਚੰਦ ਦੂਤ ਇੰਦ੍ਰਹੂੰਤੇ ਨ ਡਰਾਤ ਹੈ॥੯੬

ਸਵੈਯਾ–ਜਾਂ ਛਿਨ ਰਾਮ ਸੋਂ ਬੈਰ ਕੀਯੋ ਸਠ ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇਮਤ ਹ੍ਵੈ ਗਈ ਕਾਚੇ॥ ਲੰਕਪਤੀ ਗ੍ਰਿਹਿ ਮੈਂ ਸੀਅ ਆਂਨ ਸੁਦੈ ਕਰ ਤਾਲ ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਨਾਚੇ ॥ ਪੂਛ ਸੋ ਲਾਇ ਜਗਾਬਿ ਦਏ ਹਨੂਮਾਨ ਸੁਨਾਰਕੇ ਢਾਰਤ ਸਾਂਚੇ॥ ਰਾਵਨ ਕੇ ਪਰ ਪੰਚਨਤੇ ਜਰੇ ਕੰਚਨ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹਿ ਰੰਚ ਨ ਬਾਚੇ ॥ ੯੭ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਭੂਲ ਗਯੋ ਅਮਰੇਸ਼ਦਿਨੇਸ਼ ਗਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ ਸਸੀ ਸਬ ਹੀਂਤੇ॥ ਸੂਰਜਬੰਸ ਸਿਰੋਮਣਿ ਹੈ ਸੁਨ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਭਏ ਜਬ ਹੀਤੇ॥ ਜਯੋਂ ਮਣਿ ਕੋਵਨਿ ਰਾਜ ਨਿਹਾਰ ਡਰੇ ਨ ਰਤੀ ਤਮ ਰੂਪ ਮਹੀਤੇ ॥ਜਾਰਕੈ ਰੰਕ ਨਿਸੰਕਭਯੋ ਕਪਿ ਰਾਵਨ ਰੰਕ ਭਯੋ ਤਬ ਹੀ ਤੇ ॥ ੯੮॥

ਕਬਿੱਤ–ਖਾਸੀ ਚਿਤ੍ਰ ਸਾਰੀ ਚਿਤ੍ਰ ਹੀਰਨ ਸਵਾਰੀ ਧਾਇ ਤੇ-ਈ ਤੋ ਜਰਾਈ ਜਰ ਗਈ ਲੇਤ ਸਾਸ ਤੇ॥ ਲੋਗ ਭਾਗੇ ਜਾਤ ਪਾਛੇ ਓਢਨਾ ਜਰਤ ਜਾਤ ਕੈਸੇ ਸੁਖ ਪੱਯੇ ਬਿਨ ਲੰਕ ਪਤਿ ਨਾਸ ਤੇ ॥ ਚੌਹਟਾ ਬਜਾਰ ਜਰੈ ਬੀਥੀ ਚਟਸਾਰ ਜਰੇ ਘੋੜ੍ਹਾ ਹਥੀਯਾਰ ਜਰੇ ਕਪਿਕੇ ਬਿਲਾਸਤੇ ॥ ਜਾਰੀ ਹਨੂਮਾਨ ਪਰ

ਜਾਰੀ ਸੀਤਾ ਜੂਕੇ ਸੰਤ ਛਾਰ ਹ੍ਵੈਨ ਗਈ ਸੁ ਵਿਭੀਛਨ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ॥ ੯੯ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਪਾਵਨ ਪਵਨ ਪੂਤ ਦੂਤ ਰਘੁਬੀਰ ਜੂ ਕੋ ਤੀਰ ਦਸ ਕੰਧ ਕੇ ਨ ਨੈਕ ਸਕੁਚਾਤ ਹੈ॥ ਰਾਮ ਬਲਡੀਠ ਨੈਕ ਨੀਚੇ ਨ ਕਰਤ ਡੀਠ ਬੋਲੇ ਹਨੂਮਾਨ ਕੇ ਨਪਟਕਤ ਪਾਤ ਹੈ॥ ਸਬੈ ਸਹ ਰਹੇ ਫੇਰ ਉਤਰ ਨ ਕਹੇ ਯੌਹੂੰ ਕਹੇਂ ਕਜੋਂ ਹੂੰ ਜਾਇ ਬੋਲੇ ਦੌਰ ਫਾਰ ਖਾਤ ਹੈ ॥ ਮਨਮੋ ਨ ਸ਼ੰਕਾ ਜਾਕੋ ਐਸੋ ਗਢ ਬੰਕਾ ਐਸੀ ਲੰਕਾ ਜਾਰੇ ਬੀਰ ਜਸ ਡੰਕ ਦੀਏਜਾਤਹੈ ॥ ੧੦੦ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਜਾਰੀ ਲੰਕ ਸਮੁੰਦ ਪਖਾਰੀ ਪੋਛ ਸਮਾ-ਧਾਨ ਹੋਤ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਸਿਰ ਨਾਯੋ ਹੈ। ਬਾਗ ਮੈਂ ਉਪਾਰਿਯੋ ਵਾਕੋ ਬੇਟਾ ਏਕ ਮਾਰਿਓ ਮਾਤਾ ਗਾਂਉ ਪਰ ਜਾਰਜੋ ਐਸੋ ਬਚਨ ਸੁਨਾਯੋ ਹੈ। ਰਾਮ ਕਾਂਮ ਕੀਨੋ ਔਰ ਮੈਂਹੂੰ ਜਸ ਲੀਨੋ ਰਘੁਬੀ-ਰ ਕੋ ਰਤਨ ਦੀਨੋ ਹੌਂ ਤੋ ਸੋ ਬਚਾਯੋ ਹੈ। ਮੁਖ ਮੈ ਦਿਖਾਇ ਏਕ ਦੂੰਤ ਕੋ ਮਨਾਇ ਤਬ ਹਨੂਮਾਨ ਫਾਂਦ ਸਿੰਧ ਰਾਮ ਢਿਗ ਆਯੋ ਹੈ॥ ੧੦੧ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਦੂਰਹੀ ਤੇ ਦੇਖ ਰਘੁਬੀਰ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ਕਹਜੋ ਦੇਖੋ ਹਨੂ-ਮਾਨ ਆਯੋ ਲਾਗਤ ਸੁਹਾਵਨੋ ॥ ਖੇਤਨ ਉਪਾਰਤ ਹੈ ਬੋਲੈ ਤਾਂਹਿ ਮਾਰਤ ਹੈ ਜਾਨਤ ਹੈ ਸੀਤਾ ਸੋਧ ਆਜ ਹਮੈ ਪਾਵਨੋ ॥ ਮਾਥੋ ਚਰਨਾਰ ਬਿੰਦ ਊਪਰ ਲੁਠਾਇ ਰਘੁਰਾਇ ਸੁ ਉਠਾਇ ਕੀਓ ਛਾਤੀ ਸੋ ਲਗਾਵਨੋ ॥ ਬੋਲਜੋ ਪੌਨ ਪੂਤ ਮੈਂ ਸਪੂਤੀ ਕੌਨ ਕਰੀ ਨਾਥ ਪਾਇਨ ਤੇ ਘਰੀ ਦ੍ਵੈਕ ਮੋਹੂ ਨ ਉਠਾਵਨੋ ॥ ੧੦੨ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਪੀਓ ਨ ਸਮੁੰਦਰ ਬਾਰਿ ਲੰਕਨਕਰੀਉਜਾਰ ਜਾਨਕੀ ਨ ਲਜਾਯੋ ਕੌਨ ਕਾਜ ਕੀਓ ਜਾਇ ਕੈ। ਤਾਂਤੇ ਮੇਰੇ ਅੰਗ ਕੈਸੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗ ਸੋ ਮਿਲੈਂ ਰਾਮ ਰਾਵਨ ਕੇ ਸੀਸ ਨ ਬਖੇਰੇ ਆਗੇ ਆਇ ਕੈ। ਕਹਾ ਭਯੋ ਸਿੰਧ ਫਾਂਦ ਗਯੋ ਸੀਅ ਦੇਖ ਆਯੋ ਮਾ-ਰਜੋ ਅੱਛ ਲੰਕ ਗੜ੍ਹ ਦੀਓ ਹੈ ਜਰਾਇਕੈ। ਸੀਤਾ ਕੋ

ਦੀਨੋਪ੍ਰਾਨ ਕੋ ਪਤਨ ਰਾਖਜੋਬੂਝਤ ਸੰਦੇਸੋ ਰਘੁਨਾਥ ਮੁਸਕਾ-
ਇਕੈ ॥ ੧੦੩ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਐਹੋ ਹਨੂ ਕਹਜੋ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕਛੂ ਸੁਧ ਹੈ ਸੀਅ ਕੀ ਛਿਤ ਮਾਹੀਂ। ਹੈ ਪ੍ਰਭੁ ਲੰਕ ਕਲੰਕ ਬਿਨਾਸੁ ਬਸੈ ਤਹ ਰਾਵਨ ਬਾਗ ਕੀ ਛਾਂਹੀ। ਜੀਵਤ ਹੈ ਕਹਥੇਈ ਕੇ ਨਾਥ, ਸੋ ਕਿਉਂ ਨ ਮਰੀ ਹਮ ਤੇ ਬਿਛੁਰਾਹੀ। ਪ੍ਰਾਨ ਬਸੈ ਪਦ ਪੰਕਜ ਮੈਂ ਜਮ ਆਵਤ ਹੈ ਪਰ ਪਾਵਤ ਨਾਹੀਂ ॥ ੧੦੪ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਫਾਂਧ ਗਯੋ ਸਤ ਜੋਜਨ ਸਿੰਧੁ ਪਰਜੋਲੰਘ ਬਾਰਿ ਹਨੂ ਤਨ ਹੇਰੋ। ਫਾਂਸ ਪਰੇ ਦੁਖ ਆਂਚ ਲਗੀ ਨਹਿ ਫੂਕ ਦੈ ਲੰਕ ਨਿਸ਼ੰਕ ਨਿਬੇਰੋ। ਖਾਈ ਧੌ ਕੰਠ ਮ੍ਰਿਨਾਲ ਜਜੋਂ ਹੋਰੀ ਜਜੋਂ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਛੁਹੋ ਤਨ ਤੇਰੋ। ਜੈਸੋ ਕਛੂ ਸੀਅ ਨੈਨ ਕੇ ਨੀ-
ਰ ਪਰਜੇ ਨਿਧਿ ਤੀਰ ਗਯੋ ਬਲ ਮੇਰੋ ॥ ੧੦੫ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਮੋ ਪ੍ਰਭੁ ਆਨ ਸੁ ਜਾਨ ਮਹਾਂ ਰਘੁਬੀਰ ਸੁਨੋ ਹਨੂਮਾ-
ਨ ਸੁਨਾਵੈ ॥ ਤੌ ਲਗ ਤਾਲ ਤਮਾਲ ਬਿਸਾਲ ਪਖਾਨਨ ਸੋ ਨਿਧਿ ਨੀਰ ਪਟਾਵੈ ॥ ਜੌਲਗ ਜਾਨਕੀ ਨੈਨ ਸਮੁੰਦਰ ਕੇ ਸੰਗ ਆਂਸੁਨ ਹੋਨ ਨ ਪਾਵੈ ॥ ਡਾਟ ਕਹੈ ਕਪਿ ਜੂਥਨ ਸੌ ਬਹੁਰੋ ਬਿਧਿ ਬੰਧ ਕਿ ਆਪ ਬੰਧਾਵੈ ॥ ੧੦੬ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਜੁਗਲ ਸਿੰਧ ਕੀ ਕਹਕਥਾ ਪੰਡਿਥ ਜਜੋਂ ਸੁਖਦਾਇ। ਤਬ ਸੀਤਾ ਕੇ ਅੰਗ ਕੀ ਕਹਤ ਹਨੂ ਸਿਰਨਾਇ ॥ ੧੦੭ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਦੂਬਰੀ ਤੋ ਐਸੀ ਦੇਖੀ ਸੁਨੋ ਰਘੁਰਾਇ ਜਾਂਕੇ ਆਗੇ ਦੂਜ ਸਸਿ ਕੀ ਕਲਾ ਤੋ ਅਤਿ ਪੀਨ ਹੈ॥ ਪੀਰੀ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਜਾਂਤੇ ਹਰਦੀ ਕਸੁੰਭ ਰੰਗ ਆਂਸੁਨਕੈ ਆਗੇ ਮੇਹ ਸਾਵਨ ਕੇ ਹੀਨ ਹੈ ॥ ਬਿਰਹਿ ਕੇ ਸਾਸਨ ਕੇ ਆਗੇ ਆਗ ਐਸੇ ਜੈਸੇ ਮਹਾ ਹਿਮ ਬੋਲ ਮੁਖ ਸ੍ਵਾਸਨ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਜਨਕ ਸੁਤਾ ਕੇ ਏਕ ਪਤਿਬ੍ਰਤਸੀਲਸੁਨਔਰਦੇਖਦੇਖਮੈਂਤੋਵਾਰੇਪਰਤੀਨਹੈ॥੧੦੮॥

ਦੋਹਰਾ–ਹਸ ਬੋਲੇ ਰਘੁਬੰਸ ਮਨਿ ਪਵਨ ਪੂਤ ਪਰਬੀਨ ॥
ਬੂਝਤ ਤੋ ਕਹ ਲੱਛਮਨ ਕਥਾ ਕਹੋ ਅਬ ਤੀਨ ॥ ੧੦੯ ॥ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਰਾਵਨਨਗਰ ਸਮੇਤ ਅਰ ਜਲਨਿਧਿ ਕਜੋਂ ਤਰਗਯੋ।
ਅਗਨਿਲੰਕਕੋ ਦੇਤਲੰਕਾਪਤਿਚੁਪ ਕਜੋਂਕਰੀ॥੧੧੦॥
ਸਵੈਯਾ—ਜਾਨਤ ਹੋ ਹਮ ਤੇ ਕਪਿ ਹੈਂ ਚਢਿ ਰੂਖਨ ਕੇ ਫਲ ਕੇ ਅਨੁਰਾਗੀ॥ ਔਰ ਬਡੋ ਯਹਿ ਪੌਰਖ ਹੈ ਇਹ ਡਾਰਤੇ ਡਾਰ ਪਰੈ ਤਰੁ ਲਾਗੀ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਨਾਮਹਿ ਲੈ ਭਵ ਪਾਰ ਪਰੈ ਜਗ ਮੈਂ ਬਡਭਾਗੀ ॥ ਤਾਂਹੀ ਕੋ ਧਯਾਨ ਕੀਓ ਮਨ ਮੈਂ ਮੁਹਿ ਬਾਰਿਧ ਲਾਂਘਤ ਬਾਰ ਨ ਲਾਗੀ॥੧੧੧॥
ਦੋਹਰਾ—ਕਹਤ ਬਡਾਈ ਆਪਨੀ ਹਨੂਮਾਨ ਸਕੁਚਾਤ॥ ਸਿੰਧ ਕਥਾ ਕਹਿ ਲੰਕਕੀ ਕਹਤ ਰਾਮ ਸੋ ਬਾਤ॥੧੧੨॥
ਸਵੈਯਾ—ਕੋਪ ਭਯੋ ਤਹਾਂ ਪਾਵਕੰ ਕੋ ਪ੍ਰਭੁ ਕੰਚਨ ਕੋ ਗਢ ਐਸੇ ਜਰਾਯੋ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਬਿਯੋਗ ਭਰੇ ਪੁਨ ਜਾਨਕੀ ਸ੍ਵਾਸਨ ਪੌਨ ਪੁਜਾਯੋ॥ ਤੇਲ ਸੋਂ ਤੂਲ ਭਿਜੈ ਘ੍ਰਿਤ ਸੋ ਪਟ ਤਾਂਹੀ ਕੇ ਊਪਰ ਹੌਂ ਧਰ ਆਯੋ॥ ਦੇਖਹੁ ਨਾਥ ਬਡੋ ਯਹਿ ਕੌਤਕ ਲੋਗ ਕਹੇ ਹਨੂਮਾਨ ਜਰਾਯੋ॥੧੧੩॥
ਦੋਹਰਾ—ਅਬ ਰਾਵਨ ਕੇ ਨਗਰ ਕੀ ਕਥਾ ਕਹਤ ਹਨੂਮਾਨ॥ ਸੁਨਤ ਰਾਮ ਚਿਤਚੌਂਪਸੋਂ ਸੰਤ ਸੁਨਹੁ ਦੈਕਾਨ॥੧੧੪॥
ਕਬਿੱਤ—ਕਥਾ ਹੈ ਨਿਦਾਨ ਕੀ ਨ ਰੁਦ੍ਰ ਸਨਮਾਨ ਕੀ ਨ ਬਾਨ ਨ ਕਮਾਨ ਕੀ ਨਕਥਾ ਰਾਗ ਤਾਨ ਕੀ॥ ਰਹੀ ਨ ਗੁਮਾਨ ਕੀ ਨ ਕਹੂੰ ਚਢ ਜਾਨਕੀ ਨ ਪੌਰਖ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕੀ ਨ ਕਥਾ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੀ॥ ਬੇਦ ਨ ਪੁਰਾਨ ਕੀ ਨ ਸੁਨੀਏ ਸਜਾਨ ਕੀ, ਹੌਂ ਝੂਠ ਜੋ ਕਹੋਂ ਤੋ ਸੌਂਹ ਰਘੁਕੁਲ ਭਾਨਕੀ॥ ਰਾਮ ਡਰ ਰਾਵਨ ਕੇ ਨਗਰ ਦਗਰ ਘਰ ਬਗਰ ਬਜਾਰ ਆਜ ਕਥਾ ਭਾਜ ਜਾਨਕੀ॥੧੧੫॥
ਦੋਹਰਾ—ਇਹ ਬਿਧਿ ਸਬ ਸੁਖ ਸੋ ਬਚਨ ਸੁਨੇ ਰਾਮ ਪਰਬੀਨ। ਹਨੂਮਾਨ ਸੋ ਯੌਂ ਕਹਿਯੋ ਜਜੋਂ ਹ੍ਵੈ ਤਿਉਂ ਤੀਨ ॥੧੧੬॥

ਇਤਿ ਖਸ਼ਟਮੋ ਅੰਕ ੬

ਅਥ ਸਪਤਮੋਂ ਅੰਕ

———°———

ਕਬਿੱਤ—ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਚਕੋਰ ਜੈਸੇ ਗੁਡੀ ਬਸ ਡੋਰ ਘਨ ਘੋਰਨ ਸੋ ਮੋਰ ਦੇਵਤਾ ਪਯੂਖ ਪਾਨ ਸੋ ॥ ਜੈਸੇ ਊਖ ਪੂਖ ਪਾਨ ਫੂਲ ਜਲ ਰੂਪ ਭੂਪ ਦੇਸ ਕਵਿ ਜਸ ਸੁਨੇ ਬਾਮਨ ਕੋ ਦਾਨ ਸੋ ॥ ਜੈਸੇ ਬੇਦ ਗਿਆਨ ਨਿਰਪੇਖ ਸਨਮਾਨ ਜੈਸੇ ਕਾਨਨ ਕੋ ਤਾਨ ਜਿਉਂ ਸ ਰੋਜ ਭੌਰ ਭਾਨ ਸੋ ॥ ਜੈਸੇ ਬੀਰ ਬੀਰਸੋਂ ਜਜੋਂ ਬਾਰਿਧ ਕੌ ਤੀਰ ਸੋਂ ਤਿਉਂ ਐਸੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਾਗੀ ਰਘੁਬੀਰ ਹਨੂਮਾਨ ਸੋਂ ॥ ੧ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਤਾਂ ਪਾਛੇ ਕਪਿ ਕਟਕ ਕੀ ਅਟਕ ਚੁਕੀ ਕਵਿ ਰਾਮ। ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਪਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਿਓਂ ਅਬ ਬਿਲੰਬ ਕਿਹ ਕਾਮ ॥੨॥

ਸੋਰਠਾ—ਸਬੈ ਚਲੈ ਕਪਿ ਨਾਥ ਸੁਭ ਦਿਨ ਘਰੀ ਨਿਖਤ੍ਰ ਪਲ। ਰਾਮ ਲਖਨ ਪੁਨ ਸਾਥ ਦਸਮੀ ਬਿਜੈ ਪ੍ਰਸਿਧ ਦਿਨ ॥ ੩ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਨਿਰਖ ਕਟਕ ਭਟ ਭੀਰ ਪਟਕ ਪੁੰਛ ਚਿਤ ਹਰਖਸੋ। ਚਲ ਰਘੁਪਤਿ ਕੇ ਤੀਰ, ਹਨੂੰਮਾਨ ਬਿਨਤੀ ਕਰੈ ॥ ੪ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਨਾਥ ਚਲੇ ਉਮਡੇ ਕਪਿ ਰਾਇ, ਸੁ ਲਾਇਕ ਹੈਂ ਸਬ ਜੁੱਧ ਅਨੀਕੀ। ਹਾਲਤ ਨਾਉ ਚਢੇ ਗਜਕੇ, ਤੈਸੇ ਦੇਖਤ ਹੂ ਗਤਿ ਯਾ ਧਰਨੀਕੀ। ਭੂਤਲ ਬਿਓਮ ਪਰੀ ਜਨਰਾਤ ਗਈ ਦਬ ਧੂਪ ਪ੍ਰਭਾਤ ਮਨੀਕੀ। ਭਾਰ ਤੈ ਕੱਛਪ ਕੇ ਸਿਰ ਊਪਰ ਫੈਲ ਰਹੀ ਫਨਿ ਮਾਲ ਫਨੀਕੀ ॥ ੫ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਕਹਿਓ ਰਘੁਬੀਰ ਸੁਨ ਬੀਰ ਹਨੂੰਮਾਨ ਕਪਿ, ਜੁਥ ਇਨ ਬਾਤਨ ਕੋ ਲਾਗਤ ਸੁਹਾਵਨੋ। ਭੂਮਿ ਭਾਰ ਦੀਬੇ ਕੋ ਕਿ ਸੂਰ ਢਾਂਪ ਲੀਬੋ ਕੋ, ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਕੀਚ ਕੀਬੇ ਕੋ ਕਿ ਕਿ ਪਾਨ ਕੈ ਸੁਕਾਵਨੋ। ਕੂਰਮ ਕਲੇਸ ਕੇ ਕਿ ਸ਼ੋਰ ਦੇਸ ਦੇਸ ਕੋ ਕਿ ਹਾਲ ਹੂਲ ਆਗੇ ਕਰ ਊਧਮ ਮਚਾਵਨੋ। ਤੇਰੇ ਭੁਜਦੰਡ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੇ ਭਰੋਸੇ ਮੋਹਿ, ਰਾਵਨ ਸੋ ਮਾਰ ਜਸ ਦੁੰਦ ਭੀ ਬਜਾਵਨੋ ॥ ੬ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਕਰੀ ਬਡਾਈ ਦਾਸ ਕੀ, ਆਪਨ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ। ਬਨ ਪੁਰ ਪੱਟਣ ਨਗਰ ਤਜ, ਨਿਜ ਕਾਨੇ ਨਿਧ ਨੀਰ ॥ ੭ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਦੇਖ ਗਾਉਂ ਕੀ ਨਾਰਿ, ਨਿਜ ਮਾਨਸ ਸੋ ਯੌਂ ਕਹੈਂ।
ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਬਿਸਾਰ, ਚਲੇ ਲਰਨ ਦ੍ਵੈ ਤਾਪਸੀ ॥ ੮ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਤੇ ਕਪਿ ਕਹੈਂ ਬਿਬੇਕ, ਤੁਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਾਨਤ ਨਹੀਂ।
ਜੋ ਰਘੁਪਤਿ ਹੈਂ ਏਕ, ਅਰ ਕੁਲ ਬਨ ਦਾਵਾ ਅਨਲ ॥ ੯ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਕਹਾ ਭਯੋ ਜੌ ਨ ਸੰਗਬਾਰਨ ਤੁਰੰਗ ਰਥ ਚਾਮਰਧੁਜਾ ਨ ਛਤ੍ਰ ਚਾਮਰ ਨ ਪਾਲਕੀ ॥ ਹਾਥ ਨ ਕਮਾਨ ਕਟਿ ਬਾਨ ਰਨ ਸੂਲ ਨਹੀਂ, ਕਾਹੂਕੇ ਤ੍ਰਿਸੂਲਹੈ ਨ ਦੇਖੀ ਛਬ ਢਾਲਕੀ। ਰੀਛ ਕਪਿ ਸੰਗ ਝੁੰਡ ਰਾਜਾਕੇ ਜਟਾ ਹੈ ਮੁੰਡ, ਰਾਵਨ ਸੋਂ ਬੈਰ ਸਿੰਧ ਬਾਂਧਿਓ ਬਡੇ ਸਾਲਕੀ। ਤਊ ਏਕ ਰਾਮ ਹੂੰ ਤੇ ਪੂਰਨ ਹ੍ਵੈ ਕਾਮ ਸਬ, ਕਰੈਗੀ ਰਸੋਈ ਅਰਿ ਸੈਨਾਂ ਮਹਾਂ ਕਾਲ ਕੀ॥੧੦
ਕਬਿੱਤ–ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਸੰਗ ਕਪਿ ਰਾਜਾ ਜਾਮਵੰਤ ਨਲ ਨੀਲ ਬਾਲੀ ਪੂਤ ਪੌਨ ਪੂਤ ਸੋ ਸੁਹਾਯੋ ਹੈ। ਏਕਨ ਕੋ ਹਾਥ ਗਹਿ ਏਕਨ ਸੋਂ ਬਾਤ ਕਹਿ ਏਕਨ ਕੇ ਆਗੇ ਅੰਗ ਏਕਨ ਨਚਾਯੋ ਹੈ। ਜੀਅ ਮੈਂ ਤੋ ਜਾਨੈ ਪੀਰ ਧੀਰਨ ਮੈਂ ਬਡੋ ਧੀਰ ਬੀਰ ਲਘੁਬੀਰ ਤੀਰ ਬਾਰਿਧ ਕੇ ਆਯੋ ਹੈ॥ ਕਹੈ ਲਛਮਨ ਯਾਂਕੀ ਦੇਖੀਓ ਢਿਠਾਈ ਆਪ ਰਾਮਚੰਦ ਆਗੇ ਸਿੰਧ ਗਰਬ ਜਨਾਯੋ ਹੈ॥੧੧
ਕਬਿੱਤ–ਆਗੇ ਨ ਮਿਲਨ ਆਯੋ ਭੇਟ ਮਣਿ ਹੂੰ ਨ ਲਿਆਯੋ ਸੀਸ ਆਨ ਚਰਨ ਕਮਲ ਨ ਛੁਵਾਯੋ ਹੈ। ਕਹੌ ਤੌ ਗੁਸਾਂਈ ਯਾਹਿ ਬਾਂਏ ਦੀਏ ਕੈਸੇ ਬਨੇ ਜੌ ਲੌ ਐਸੇ ਮੂਰਖ ਨ ਨੀਕੇ ਸਮਝਾਯੋ ਹੈ। ਆਇਸ ਜੌ ਪਾਊਂ ਯਾ ਮੈਂ ਛਾਰਹੀਂ ਉਡਾਊਂ ਰਾਮ ਤੌ ਲੌ ਆਗ ਬਾਨ ਲੈ ਕਮਾਨ ਸੋ ਚਢਾਯੋ ਹੈ। ਬਾਮਨ ਕੋ ਰੂਪ ਕਰ ਰਾਮਚੰਦ ਜੂਕੇ ਡਰ ਕਾਂਪਤ ਅਸੀਸ ਦੈਕੈ ਵਚਨ ਸੁਨਾਯੋ ਹੈ॥ ੧੨ ॥

(ਸਮੁੰਦਰੋ ਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਬਡੇ ਰਨ ਧੀਰ ਤੁਮ ਭੀਰ ਮੈ ਸਹਾਇ ਹੋਤ ਮੋਤੇ ਕਹਾ ਚੂਕ ਪਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੈ ਸੁਨਾਈਏ। ਸੀਅ ਦਸਕੰਧ ਹਰੀ ਕੌਨ ਜਾਨੈ ਕਹਾ ਧਰੀ ਛਪੀ ਹੋਇ ਮੋ ਮੈਂ ਤਬ ਤੁਮਕੋ ਬਤਾਈਏ।

ਕਹੋ ਸੁਕ ਜਾਂਊ ਸੈਨਾ ਉਤਰੈ ਬਿਨਾਹੀ ਨਾਉ ਕਹੋ ਲੰਕ ਬੋਰੋਂ ਨੈਕ ਆਇਸ ਜੋਪਾਈਏ। ਕਾਹਨ ਕਰਨ ਹੈਂ ਤੇ ਸਾਗਰ ਸਰਨ ਆਯੋ ਲਾਗਤ ਚਰਨ ਮੋਹ ਕਾਹੇ ਕੋ ਜਰ ਈਏ ॥ ੧੩ ॥

ਰਾਮ ਦੂਤ ਵਾਚ

ਕਬਿੱਤ–ਤੇਰੋਈ ਤੋ ਊਪਰ ਹੈ ਲੈ ਗਯੋ ਸੀਆ ਕੋ ਪਾਪੀ ਤਾਂਸੋ ਜਾਇ ਆਗੇ ਲਰ ਝਗਰ ਛੁਡਾਵਤੋ। ਔਰ ਤੋ ਮੈ ਨੱਕ੍ਰ ਬੱਕ੍ਰ ਕਛਪ ਕਠੋਰ ਹੁਤੇ ਮੱਛ ਬੜਵਾਗਨਿ ਹੋ ਤਾਹਿ ਕੋ ਪਠਾਵਤੋ। ਪਰਬਤ ਸਪੱਛ ਹੋ ਭੁਜੰਗਨ ਕੇ ਲੱਛ ਹੋ, ਮਿਲਾਇ ਏਕਠੌਰ ਨਭ ਸਾਮੁਹੇਂ ਉਡਾਵਤੋ। ਔਰ, ਸਬ ਰਹੀ ਤੇਰੀ ਮਾਨਤੇ ਤੋ ਸਹੀ ਸਿੰਧੁ ਸੀਤਾ ਜੁਕੇ ਕਾਜ ਜਾਇ ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਜਗਾਵਤੋ ॥ ੧੪ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਜੌ ਹੌਂ ਊਚੇ ਜਾਊਂ ਤਬ ਤੁਮਤੇ ਡਰਾਊਂ ਨਾਥ ਏਕ ਹਾਥ ਚਢੇ ਮੇਰੋ ਪ੍ਰਲੈ ਉਤਪਾਤ ਹੈ॥ ਔਰ ਇਨ ਮੱਛ ਕੱਛ ਉਰਗ ਹੁਤਾਸਨ ਤੈ ਸੁਨੋ ਬਲਿ ਜਾਂਊ ਲੰਕਾਪਤਿ ਜੀਤਜੋ ਜਾਤ ਹੈ॥ ਏਕ ਗਿਰ ਸਹੀ ਹੈ ਸਪੱਛ ਤਾਕੇ ਪੱਛਨ ਕੇ ਕਾਟਬੇ ਕੋ ਇੰਦ੍ਰ ਬਜ੍ਰ ਲੀਏ ਅਕੁਲਾਤ ਹੈ॥ ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਬਤਾਵਤ ਹੋ ਮੋਹਿ ਬਹਕਾਵਤ ਹੋ ਮੋਮੇਨਹੀਂ ਸੋਤੇ ਅਬ ਗਾਵਰੋਈ ਗਾਤ ਹੈ॥ ੧੫ ॥

ਦੋਹਿਰਾ–ਇਹ ਬਿਧਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰ ਉਦਧ ਰਹੈ ਚਰਨ ਲਪ-ਟਾਇ। ਕਹੁ ਲਛਮਨ ਕਹ ਕੀਜੀਏ ਪ੍ਰਭੁ ਲੀਜੀਏ ਉਠਾਇ॥੧੬

ਸੋਰਠਾ–ਮੁਸਕਾਨੇ ਰਘੁਬੀਰ ਬਡੋ ਚਤੁਰ ਸਰਤਾਪਤੀ॥ ਥਾਹ ਹੋਹੁ ਨਿਧਿਨੀਰ, ਜੋ ਮਾਨੈ ਪਤਿਜੋਖਸਬ ॥ ੧੭ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਆਜ ਯੇ ਤਿਹਾਰੇ ਕੂਲ ਬਸੇ ਯਹਿ ਰੂਖਮੂਲ, ਸੋਈ ਸੂਲ ਕੀਬੋ ਪੈਂਡੋ ਰਾਤਹੀ ਬਨਾਇ ਬੋ॥ ਬਾਤ ਹੈ ਨ ਆਰਸ ਕੀ ਰੀਤ ਨ ਸਪਾਰਸ ਕੀ, ਲਾਖ ਫੇਰ ਏਕਬਾਰ ਪਾਰ ਤੇਰੇ ਜਾਇਬੋ ॥ ਕਹਜੋ ਲਛਮਨ ਤੋਸੋਂ ਰਾਮ ਹੈਂ ਕਹਤ ਸਿੰਧੁ, ਆਜ ਜਸ ਲੇਹੁ ਐਸੋ ਸਮੋ ਕਬ ਪਾਇਬੋ। ਨਾਤੋ ਰਾਜਾ ਸਗਰ ਕੀ ਸੰਤਤ ਕੋ ਜਾਨਤ ਹੋ ਬਿਨਾ ਸ਼੍ਰਮ ਖੋਦੇ ਵੈਸੇ ਤੁਰਤ ਪਟਾਇਬੋ ॥ ੧੮ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਮਾਨੀ ਬਾਤ ਸੀਸ ਧਰ ਚਲਜੋ ਹੋ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕਰ ਸੁਨੀ

ਹਨੂਮਾਨ ਰਾਮ ਐਸੇ ਠਹਿਰਾਈ ਹੈ ॥ ਕਹੀ ਬੁਰੀ ਭਈ ਬਾਤ ਪੌਰਖ ਕੀ ਗਈ ਸਬ ਜਾਇ ਜਾਮਵੰਤ ਨਲ ਨੀਲ ਸੋ ਜਨਾਈ ਹੈ ॥ ਜਗ ਮੈਂ ਚਲੇਗੀ ਬਾਤ ਸੈਨਾ ਕਪਿ ਰਾਜਨ ਕੀ ਰਾਮ ਬੂਝਸਿੰਧਬਾਹੁਹ੍ਵੈਕੈ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ। ਹੌ ਤੋ ਏਕਬਾਲਕ ਨ ਮੋਹਿਕਛੁ ਤਾਲਕ ਪੈ ਦੇਖੋ ਤਾਤ ਤੁਮ ਹੂ ਕੋ ਕੈਸੀ ਲਘੁਤਾਈ ਹੈ॥ ੧੯ ॥

ਕਬਿਤ–ਸਬੈ ਏਕ ਜਾਤ ਮੁਖ ਰਾਤੇ ਮਾਨੋ ਹੈਂ ਰਿਸਾਤ ਤਾਂ ਪਰ ਸੁਨਾਈ ਬਾਤ ਹਨੂਮਾਨ ਕੋਪ ਕੀ॥ਅੰਗਦ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਏਊ ਦੋਨੋ ਗਏ ਰਾਮ ਢਿਗ ਸੁਨੋ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਧੁ ਕਰੀ ਬਾਤ ਧੋਪ ਕੀ। ਨਾਥ ਹਮ ਸਾਗਰ ਕੀ ਗੈਲ ਕੈਸੇ ਚਲੇਂ ਅਰ ਤੁਮ ਹੀ ਬਿਚਾਰੋ ਯਾ ਮੈ ਕੌਨ ਬਾਤ ਓਪਕੀ ॥ ਕਿਧੋ ਯਾਕੇ ਬਾਂਧਬੇਕੋ ਹੈ ਨ ਬਲਵੰਤ ਹਮ ਕਿਧੋ ਹਨੂਮਾਨ ਹੂੰ ਕੇ ਆਗੇ ਪਤਿ ਲੋਪ ਕੀ ॥ ੨੦ ॥

ਕਬਿਤ–ਦੇਖੇ ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਸਬ ਰਾਮਚੰਦ ਬੋਲੇ ਤਬ ਮੈ ਹੂੰ ਤੋ ਕ-ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਉਰ ਆਨ ਹੈ। ਮੋਹਿ ਤੋ ਤਿਹਾਰੇ ਸੁਖ ਸੁਖ ਹੈ ਸਦਾਈ ਸੂਧੇ ਸਾਗਰ ਬੰਧਾਵੋ ਕਾਲ ਯਾਂਕੀ ਕਹਾਂ ਕਾਨ ਹੈ॥ ਮੇਰੇ ਜੀਅ ਹੁਤੀ ਯਾਹਿ ਕਾਹੇ ਕੋ ਬੰਧਾਊਂ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਨ ਯਾਕੋ ਦਯਾ ਕੀ ਸੀ ਮੇਰੀ ਬਾਨ ਹੈ॥ ਯਾਕੀ ਤੋ ਸਹਿਲ ਆਗੇ ਰਾਵਨ ਕੇ ਮਾਰਬੇਕੀ ਕਹਜੋ ਲਛਮਨ ਨਾਥ ਦਯਾ ਕੌ ਨਮਾਨ ਹੈ॥ ੨੧ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਸੀਤਾ ਬਿਰਛਨ ਦੁਖ ਉਦਧਿ ਪੈਰਤ ਗਏ ਨ ਪ੍ਰਾਨ। ਯਾਕੋ ਪਾਟਤ ਕੌਨ ਸ਼੍ਰਮ ਸਤ ਯੋਜਨ ਪਰਮਾਨ ॥ ੨੪ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਰਘੁਪਤਿ ਕਹਿਓ ਸੁਨਾਇ ਉਤ ਸਾਗਰ ਇਤ ਸੁਭਟ ਸਬ ॥ ਦ੍ਰੁਮਨ ਪਖਾਨਨ ਛਾਇ ਬਾਂਧਹੁ ਸੇਤ ਬਿਲੰਬ ਤਜ॥ ੨੩॥

ਕਬਿੱਤ–ਚਲੇ ਕਪਿ ਜੂਥ ਮਿਲ ਆਨੰਦ ਸੋ ਗੂਥ ਅਤਿ ਸਿੰਧ ਬਾਤ ਮਾਨੀ ਅਬ ਕਹੀਏ ਉਪਾਇਕੋ। ਐਸੋ ਤੀਨੋ ਲੋਕ ਮਾਹਿ ਰਾਮ ਕਵਿ ਦੇਖਜੋ ਸੁਨਜੋ, ਦੇਵ ਨਰ ਚਾਲੈ ਆਜ ਆਇਸ ਮਿਟਾਇ ਕੌ ॥ ਸਿੰਧੁ ਦੁਖ ਸਹਜੋ ਬੋਲ ਇਨ ਹੀ ਕੋ ਰਹਜੋ ਭਾ-ਈ ਭਯੋ ਨਿਰਾਧਾਰ ਯਹਿ ਬੋਲ ਰਘੁਰਾਇਕੋ ॥ ਹਨੂਮਾਨ ਜਾ-

ਨ ਜੀਅ ਬਾਤ ਪਰਮਾਨ ਯਹਿ ਬਾਰਧ ਪਟਾਇ ਬਿਨਾ ਆਜ ਪਾਰ ਜਾਇਕੋ ॥ ੨੪ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਬਿਦਾ ਭਏ ਨਿਧਿ ਨੀਰ ਭੋਰ ਜਗਾਵਤ ਰਾਮ ਕਹਿ॥ ਸੁਖ ਸੋਏ ਰਘੁਬੀਰ ਕਪਿ ਭਟ ਅਤਿ ਫੂਲਤ ਚਲੇ ॥ ੨੫ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਚਿਰਈ ਚੁਹੁ ਚੁਹਾਨੀ ਪ੍ਰਾਚੀ ਪਿਆਰਨੀ ਅਤਿ ਆ-ਧ ਬਾਟ ਚਕਵਾ ਔ ਚਕਈ ਮਿਲਾਤ ਹੈ ॥ ਅਮਲ ਆਕਾਸ਼ ਭਯੋ ਕਮਲ ਫੁਲਾਨ ਲਾਗੇ ਜੁਮਲ ਭਵਰ ਰਸ ਮਾਤੇ ਅਕੁਲਾਤ ਹੈਂ ॥ ਤਮੀ ਪਤਿ ਜੋਤ ਕੁਮਲਾਨੀ ਤਮਚਰ ਬੋਲੇ ਚੋਰ ਬਾਟ ਭਾਗੇ ਸੰਖ ਸ਼ਬਦ ਸੁਹਾਤ ਹੈ ॥ ਜਾਗੇ ਰਾਮ ਕਾਮ ਕੀ ਕਮਾਨ ਟੂਟੀ ਛੂਟਜੇ ਬਲ ਲਟੀ ਸੀ ਤਰੈਯਾ ਬੀਚ ਤੇਊ ਛਪ ਜਾਤ ਹੈ॥੨੬॥

ਕਬਿੱਤ–"ਕੌਤਕ ਕੇ ਕਾਜ ਰਘੁਨਾਥ ਬੈਠੇ ਸਿੰਧ ਕੂਲ ਜਹਾਂ ਨਲ ਨੀਲ ਲੈ ਲੈ ਆਵਤ ਪਹਾਰਕੋ ॥ ਏਕ ਦ੍ਰੂਮ ਡਾਰੈਂ ਰੂਖ ਮੂਲ ਤੇ ਉਪਾਰੈ ਏਕਵਾਰ ਏਕ ਪਾਰ ਏਕ ਪਾਟੇ ਮਾਝ ਧਾਰਕੋ। ਤਜੋਂ ਤਜੋਂ ਸਕੁਚਾਹਿ ਅਪਰਾਧ ਸਾਗਰ ਕੋ ਨਾਹਿ ਕਰੁਨਾ ਨਿ-ਧਾਨ ਰਾਮ ਯੋਂ ਕਰੈ ਬਿਚਾਰ ਕੋ ॥ ਤੌਲੌ ਜੁਰ ਆਇ ਕਪਿਰਾ-ਇ ਕਰ ਸੀਸ ਨਾਇ ਬਚਨ ਸੁਨਾਏ ਐਸੇ ਰਾਘਵ ਕੁਮਾਰਕੋ"॥੨੭॥

ਸਵੈਯਾ–ਬਾਂਧਤ ਸੇਤ ਜਹਾਂ ਰਘੁਨਾਥ ਲਜੋਹੇ ਸੇ ਨੈਨ ਕੀਏ ਪਛੁਤਾਹੀ ॥ ਬਾਤ ਸੁਨੀ ਬਰ ਬਾਰਨ ਬੀਰਨ ਧੀਰ ਤਜੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪੈ ਚਲ ਜਾਹੀਂ ॥ ਨੈਨਨ ਕੀ ਕਰੁਨਾ ਰਘੁਬੰਸ ਸਿਰੋਮਣਿ ਜੌ ਨਹਿ ਦੂਰ ਕਰਾਹੀਂ ॥ ਤੌ ਕਰਨਾਕੇ ਕੀਏ ਕਰਨਾ ਨਿਧਿ ਪਾ-ਥਰ ਪਾਂਤਨ ਪੰਥ ਮਿਲਾਹੀਂ ॥ ੨੮ ॥

ਕਬਿਤ–ਬਾਨਰ ਅਪਾਰ ਲੈ ਲੈ ਆਵਤ ਪਹਾਰ ਕਿਲਕਾਰ ਰਘੁ ਬੀਰ ਸੋ ਸੁਨਾਇ ਕਹੇਂ ਬਤੀਆਂ। ਤਾਂਹੀ ਕੋ ਬੁਲਾਇ ਰਘੁਰਾਇ ਪੀਠ ਠੋਕ ਕਹੈਂ ਜਾਹੁ ਜਾਹੁ ਚਲੇ ਹਸ ਕਾਢ ਕਾਢ ਦਤੀਆਂ ॥ ਰਾਜਾ ਕੇ ਕੁਮਾਰ ਹਮ ਵਾਰਤ ਹੈਂ ਸਿੰਧ ਧਾਰ ਦੇਖੀਓ ਗੁਸਾ-ਈ ਏਈ ਰਾਵਣ ਕੀ ਛਤੀਆਂ ॥ ਸਮੁੰਦ ਕਸੂਤਨ ਕੀ ਸਾਖਾ ਮ੍ਰਿਗਪੂਤਨ ਕੀ ਲੰਕਾਪਤਿ ਦੂਤਨ ਪਠਾਈ ਲਿਖ ਪਤੀਆਂ॥ ੨੯ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਏਕ ਕਪਿ ਵਾਰ ਏਕ ਪਾਰ ਏਕ ਸਿੰਧੁ ਧਾਰ ਹਾਰ ਬਾ ਰ ਕੀਏ ਮਿਲ ਪਾਵੇ ਨਿਧਿ ਨੀਰ ਕੋ ॥ ਏਕ ਦ੍ਰੂਮ ਡਾਰ ਏਕ ਡਾਰਤ ਪਹਾਰ ਏਕ ਭਾਰੇ ਭਾਰੇ ਪਾਵੇ ਨ ਜਨਾਵੇਂ ਨਿਜ ਪੀਰ ਕੋ ॥ ਏਕ ਜੇ ਉਦਾਰ ਭਰ ਛਾਰ ਦੋਊ ਹਾਥ ਯਹ ਰਾਵਨ ਲਿ-ਲਾਰ ਯੌਂ ਸੁਨਾਵੇ ਰਘੁਬੀਰ ਕੋ ॥ ਏਕ ਕਿਲਕਾਰ ਕਿਲਕਾਰ ਉਠੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਏਕ ਸੂਮ ਦੇਹ ਕੋ ਸੁਨਾਵੇਂ ਭਟ ਭੀਰ ਕੋ॥੩੦॥

ਕਬਿੱਤ–ਮਾਨੋ ਛੀਰ ਨਿਧਿ ਮੈ ਰਿਸਾਨ ਰਾਮ ਜੀ ਸੋ ਪਤਿ ਤਾਂਤੇ ਬੀਚ ਭੀਤ ਕਰ ਆਧੋ ਬਾਂਟ ਲੀਜੀਏ ॥ ਕਿਧੋ ਸੰਗ ਚਲਬੇ ਕੋ ਫੇਟਾ ਕਟ ਬਾਂਧਤ ਹੈ ਕਿਧੌਂ ਜੁਰ ਮੇਘਨ ਕੇ ਝੁੰਡਨ ਸੋ ਪੀਜੀਏ ॥ ਕਿਧੋ ਨਭ ਫੂਟਿਓ ਕਿਧੋ ਛੂਟਿਓ ਬ੍ਰਿੰਦ ਦਿੱਗਜ ਕੋ ਕਹੈ ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ ਸਮੋ ਹੈਤੋ ਸੈਨ ਕੀਜੀਏ ॥ ਕਿਧੋ ਟੂਟ ਗਯੋ ਪਹਿਰਾਵਤ ਜਨੇਊ ਯਾਹਿ ਬਾਂਧੇ ਹੂੰ ਤੇ ਸਾਤ ਛਬਿ ਕਹੋ ਕੌਨ ਦੀਜੀਏ ॥੩੧॥

ਕਬਿੱਤ–ਦੌਰ ਦੌਰ ਆਇ ਰਘੁਰਾਇ ਜੀ ਸੌਂ ਕਹੈ ਕਪਿ ਏਕ ਕੀ ਕਹਾਂ ਹੈ ਕਹੋ ਸਾਤੋ ਬਾਂਧੇ ਛਿਨ ਮੈਂ ॥ ਚਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਆਜ ਤੇਊ ਤੋ ਪਹਾਰ ਲਿਆਵੈਂ ਬੂਢੇ ਖੰਜ ਦੂਬਰੇ ਜੇ ਰੋਗੀ ਹੁਤੇ ਬਨ ਮੈਂ ॥ ਚਲੀਏ ਗੁਸਾਈਂ ਅਬ ਲੰਕ ਗਢ ਤੋਰ ਡਾਰੈਂ, ਰਾਵਨ ਕੇ ਮਿਲੇ ਰਹਿ ਜੈ ਹੈ ਹੌਂਸ ਮਨ ਮੈ ॥ ਬੋਲੇ ਰਘੁਬੀਰ ਬੀਰ ਸੇਤ ਕੋ ਬਢਾਇਜਾਹੁ ਕੈਸੇ ਜੈਸੇ ਕ੍ਰਿਪਨ ਬਢਾਇ ਧਨ ਧਨ ਮੈਂ ॥੩੨॥

ਦੋਹਰਾ–ਸੇਤ ਸਕਲ ਪੂਰਨ ਭਯੋ ਚਲੇ ਰਾਮ ਬਲਵੰਡ ॥ ਇਕ ਪੁਲ ਪਰ ਪੁਲਕਤ ਚਲੇ ਇਕ ਨਭ ਮਗ ਪਰਚੰਡ ॥ ੩੩ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਲੈ ਅਛੂਤ ਫਲ ਏਕ ਰਾਮ ਸਮਰਪਜੋ ਸਿੰਧ ਕੋ ॥ ਦੇਖਹੁ ਰਾਜ ਬਿਬੇਕ ਬਾਂਧਤ ਫਿਰ ਪੂਜਤਪ੍ਰਗਟ ॥ ੩੪ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਸਿੰਧ ਪਾਰ ਪਰੇ ਸਬ ਆਨੰਦ ਸੋਭ ਰੇ ਕਪਿ ਗਾਜੇ ਸੰਖ ਬਾਜੇ ਅਬ ਲੰਕਾ ਪਰ ਧਾਵਨੀ ॥ ਬਡੇ ਬਡੇ ਸੂਰ ਜੇ ਲੰਗੂਰ ਤੇ ਹਜੂਰ ਆਂਵੈ ਏਕ ਕਹੈਂ ਰਾਵਨ ਕੀ ਬਨੇ ਮਤ ਆਵਨੀ ॥ ਤਾਂਹੀ ਕੇ ਨਗਰ ਜਾਇ ਬੋਲੈ ਤਾਂਹੀ ਫਾਰ ਖਾਇ ਖਾਸਗੀ ਰਸੋਈ ਏਕ ਬਾਰ ਤੋ ਲੁਟਾਵਨੀ ॥ ਬੋਲੇ ਹਸ ਰਾਮ ਤੁਮ ਭੂਖੇਹੋ ਰਹਿਤ ਨਾਥ

ਫਸਲ ਕੋ ਲੂਟ ਘਰ ਝੂਠ ਆਨ ਪਾਵਨੀ ॥ ੩੫ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਇਤਿ ਕਪਿ ਭਟ ਉਤਰੇ ਉਦਧਿ ਕੁਸਲ ਛੇਮ ਸਬਗਾਤ । ਉਤ ਰਾਵਨ ਸੇ ਜੋਰ ਕਰ ਕਹਿਤ ਵਿਭੀਖਨ ਬਾਤ ॥ ੩੬ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਜੌਨ ਕਰਹੁ ਰਿਸ ਨਾਥ ਤੋ ਸੇਵਕ ਬਿਨਤੀ ਕਰੈ ॥ ਧਰੌਂ ਚਰਨ ਪਰ ਮਾਥ ਰਾਮ ਬੈਰ ਕੁਲ ਛੈ ਕਰਨ ॥ ੩੭ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਸੀਤਾਈ ਕੀ ਬਾਤ ਤਾਕੋ ਏਤੋ ਉਤਪਾਤ ਕੀਜੈ ਮੇਰੇ ਪਾਛੈ ਨਾਥ ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਬਿਚਾਰੀਓ ॥ ਨਗਰ ਕੇ ਬਾਸਨ ਕੋ ਸੌਂਹ ਦੈ ਦੈ ਬੂਝੋ ਤੁਮ ਕੋਊ ਯੌਂ ਕਹਤ ਹੈ ਜੁ ਰਾਮਚੰਦ ਹਾਰੀਓ ॥ ਤੀਨੋ ਲੋਕ ਸੰਪਤ ਸਮਾਜ ਰਾਜ ਤੇਰੇ ਘਰ ਸੋਈ ਯੌਂ ਕਹਿਤ ਹੈਂ ਨ ਮੂਲ ਤੇ ਉਪਾਰੀਓ। ਕਹੋ ਹੌਂ ਹੂੰ ਜਾਉਂ ਸੀਅ ਲੈਕੈ ਰਾਮ ਛਾਉ ਜੋ ਪੈ ਮਿਲੈ ਮਾਰ ਡਾਰ ਹੈ ਤੌ ਮੋਹਿ ਮਾਰ ਡਾਰੀਓ ॥ ੩੮ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਜੌਲੌ ਨਲਨੀਲ ਜਾਮਵੰਤ ਹਨੁਵੰਤ ਭੌਂਹ ਅੰਗਦ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਗ੍ਰੀਵ ਫੇਰ ਕੈ ਨ ਬੰਕ ਕੀ। ਜੌ ਲੌ ਰਘੁਬੀਰ ਜੁਕੇ ਕੋਪ ਨ ਘਟਾਈ ਓਪ ਮੇਰਸੀ ਬਡਾਈ ਜੋ ਪੈ ਭਈ ਹੈ ਨ ਟੰਕ ਕੀ। ਜੌ ਲੌ ਰਨ ਜੋਗਨੀ ਨ ਗੀਧਨੀ ਅਘਾਈ ਜੌ ਲੌ ਫਿਰੀ ਨ ਦੁਹਾਈ ਠਕੁਰਾਈ ਕਾਲ ਰੰਕ ਕੀ। ਤੌਲੌ ਹੈ ਉਪਾਇ ਜਾਇ ਗਹੋ ਸ਼ਰਨਾਇ,ਜੌਲੌ ਰੀਛ ਕਪਿ ਭਾਰੀ ਨ ਬਿਦਾਰੀ ਛਬਿ ਲੰਕਕੀ ॥ ੩੯ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਜੌਲੌ ਰਘੁਨਾਥ ਜੀਕੇ ਹਾਥ ਤੇ ਨ ਛੂਟੇ ਬਾਨ,ਆਨ ਦਸ ਸੀਸਨ ਕੀ ਰਾਵਨ ਨ ਹਾਂਨਕੀ ॥ ਸੁਨਲੈ ਨਿਫੋਟ ਓਟ ਬਜ੍ਰ ਕੀ ਨ ਬਚੈ ਕੋਊ, ਲਾਗੇ ਭੇਦ ਚੋਟ ਸਾਵਧਾਨ ਨ ਅਚਾਨਕੀ। ਜਾਇ ਗਹਿਪਾਇਸਿਰਨਾਇਹਾਥਜੋਰਕਹਿ,ਚੂਕਪਰੀਪਰੀਅਬਲੀਜੈ ਨਾਥ ਜਾਨਕੀ ॥ ਮੇਰੋ ਕਹਜੋ ਮਾਨ ਕਰ ਹਾਨ ਹੀ ਕੀ ਹਾਨ ਜਾਹਲੀਨੇ ਸੀਅ ਸੰਗ ਹੈ ਨ ਹਾਜਤ ਜਮਾਨਕੀ ॥ ੪੦ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਓਟ ਕਹਾਂ ਭਟਯੌਂ ਕਰ ਹੈ ਰਨ ਚੋਟ ਪਰੈ ਢਿਗ ਬੈਠ ਰਹੈਂਗ ॥ ਵੈ ਜਬ ਬਾਨ ਸਮੀਰ ਸਮਾਨ ਚਲੈਂ ਘਨ ਜਜੋਂ ਚਲ ਦੇਸ ਗਹੈਂਗੇ ॥ ਏ ਪਰਧਾਨ ਮਹਾਂ ਕਪਟੀ ਤੁਮਸੋ ਨਹਿ ਬਾਤ ਦੁਖਾਇ ਕਹੈਂਗੇ ॥ ਜਾਂਨਤ ਹੋ ਸ਼ਿਵਕੋ ਬਲ ਹੈ ਸੋਊ ਰਾਮ ਕੈ ਕੋਪ ਨ ਲਾਜ

ਬਹੈਂਗੇ ॥ ੪੧ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਬੋਲਜੋ ਤਬ ਰਾਵਨ ਕੁਮਤਿ ਨਿਰਖ ਭੁਜਾ ਪਰਚੰਡ । ਅਨੁਜ ਤਨੁਜ ਹੋ ਤੌ ਨਹੀ ਤੌ ਕਰਤੋ ਸਤਖੰਡ ॥ ੪੨ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਸੁਨ ਮੂਰਖ ਮਮ ਭ੍ਰਾਤ ਲੰਕਾਪਤਿ ਤੋ ਸੋ ਕਹੈ ॥ ਕਹੋ ਪੁ-ਰਾਤਨ ਬਾਤ ਪ੍ਰਨ ਕਰ ਰਨ ਛਾਡੋਂ ਨਹੀਂ ॥੪੩ ॥
ਕਬਿੱਤ–"ਤੈਂ ਤੋ ਨਾ ਨਿਹਾਰਜੋ ਤੇਰੋ ਜਟੀ ਹਰ ਰੂਪ ਧਾਰਜੋ ਤਾਂਹੀ ਕੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਮੇਂ ਸਾਵਧਾਨ ਗਾਤ ਹੈ ॥ ਚਾਰੋ ਭੁਜ ਤੀਅ ਸੰਗ ਸੋਚ ਦੇਖ ਧਾਰੀ ਗੰਗ ਤਿਲਕ ਬਨ ਮਾਲ ਚੰਦ ਆਕ ਫੂਲ ਪਾਤ ਹੈ ॥ ਚੱਕਰ ਸੇ ਚੱਕਰੀ ਸੁ ਗਦਾ ਜੈਸੇ ਦੰਡ ਨਾਦ ਸੰਖ ਸੇ ਕ-ਪਾਲ ਤੀਨੋ ਨੈਨ ਜਲਜਾਤ ਹੈ ॥ ਤੀਨ ਤਾਪ ਖਾਪ ਨੀਲਕੰਠ ਜਾਕੋ ਕਰੇ ਜਾਪ ਆਪ ਨ ਲਜਾਵੇ ਤਾਂਪੈ ਚਾਪ ਲੈ ਚੜ੍ਹਾਤ ਹੈ" ॥
ਸਵੈਯਾ–ਸਿੰਧ ਗਹੈ ਬੜ੍ਹਵਾਨਲ ਕੋ ਜਰ ਛਾਰ ਭਯੋ ਨਹਿ ਛਾਡ ਦਯੋ ਹੈ ॥ ਸੇਖ ਅਸੇਖ ਧਰੀ ਵਸੁਧਾ ਫਿਰ ਯੋ ਨ ਕਹਜੋ ਮੁਹਿਭਾਰ ਭਯੋ ਹੈ ॥ ਕੰਠ ਹਲਾਹਲ ਹੈ ਸ਼ਿਵਕੇ ਅਜਹੂੰ ਸਸਿਮੈ ਮ੍ਰਿਗ ਅੰਕ ਛਯੋ ਹੈ । ਏਜਬ ਯੌਂ ਪ੍ਰਨ ਕੌ ਨਿਬ ਹੈਂ ਤਬ ਰਾਵਨ ਕੋ ਬਲ ਟੂਟ ਗਯੋ ਹੈ ॥ ੪੪ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਜਾਂਨਤ ਜਾਨਕੀ ਹੈ ਜਨਨੀ ਜਗ ਆਜ ਤਜੈ ਮਨਕੋ ਨਹਿਭਾਵੈ ॥ ਸੇਸ ਕੌ ਈਸ ਸੁਰੇਸ ਕੋ ਠਾਕਰ ਹੈ ਰਘੁਬੀਰ ਇਹੈ ਜੀਅ ਆਵੈ ॥ ਤਾਂਹੀ ਕੇ ਹਾਥ ਮਰੇ ਦਸਕੰਧ ਰੇ ਅੰਧ ਤੂ ਮੋਹਿ ਕਹਾਂ ਸਮਝਾਵੈ ॥ ਐਸੀ ਕਛੂ ਜੀਅ ਮਾਹਿ ਪਰੀ ਜਕ ਤਾਂ ਸੰਗ ਰਾਵਨ ਪ੍ਰਾਨ ਪਠਾਵੈ ॥ ੪੫ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਬਾਤ ਕਹਿਓ ਕਛੁ ਚਾਹਤ ਹੋ ਸੋਈ ਸਾਧ ਵਿਭੀਖਨ ਲਾਤਨ ਮਾਰਿਓ । ਸੋ ਫਿਰਕੈ ਇਕ ਬਾਤ ਕਹੈ ਪ੍ਰਭੁ ਹੌਂ ਸਹਿਤੋ ਸਬ ਰੋਖ ਤਿਹਾਰਿਓ ॥ ਹੈ ਉਰ ਮੈਂ ਰਘੁਬੀਰ ਕੀ ਠੌਰ ਹਨੀ ਸੋਈ ਤੌ ਕੁਲ ਤੇ ਸੁਖ ਟਾਰਿਓ ॥ ਯੌ ਕਹਿਕੈ ਉਠ ਠਾਢੋ ਭਯੋ ਤਬ ਰਾਮਕੇ ਪਾਇਨ ਕੋ ਪਗ ਧਾਰਿਓ ॥ ੪੬ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਦੁਖ ਪਾਯੋ ਪੌਰਖ ਨਹੀਂ ਲੋਚਨ ਜਲ ਨ ਰਹਾਇ ॥

ਘਰ ਛਾਡਿਓ ਬਨਕੋ ਚਲਿਯੋ ਅਬ ਰਘੁਬੀਰ ਸਹਾਇ ॥ ੪੭ ॥
ਸੋਰਠਾ—ਜਾਕੇ ਕੋਊ ਨਾਹਿ ਤਾਤ ਮਾਤ ਸੁਤ ਸਜਨ ਜਨ ॥
ਤਾਕੋ ਘਰ ਬਨਮਾਹਿ ਰਘੁਪਤਿ ਚਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਲ ॥ ੪੮ ॥
ਸਵੈਯਾ—ਦੂਰਤੇ ਦੇਖ ਕਹਿਓ ਕਪਿ ਮੰਡਲ ਹੈ ਰਿਖਿਨਾਰਦ ਕੈ ਰਵਿ ਜੋਤੀ । ਕੈ ਧਰ ਦੇਹ ਹੁਤਾਸਨ ਆਵਤ ਸਕ੍ਰਕਿਧੋ ਛਬਿ ਹੈ ਸੰਗ ਓਤੀ । ਜੌ ਸੀਅ ਦੂਤ ਕਹੌਂ ਤੋ ਸਹੀਪਰ ਤਾਂ ਕਹ ਮਾ-ਨਸ ਦੇਹ ਨ ਹੋਤੀ ॥ ਰਾਮ ਕੇ ਪਾਇਨ ਲਾਗਿਓਈ ਚਾਹਤ ਰਾਵਨ ਹੈ ਕਿਧੋ ਰਾਵਨ ਗੋਤੀ ॥ ੪੯ ॥
ਸਵੈਯਾ—ਰਾਵਨ ਕੇ ਡਰ ਛਾਡ ਚਲਿਓ ਗਢ ਮੋਹ ਤਜਿਓ ਜਨ ਜਾਤ ਜਤੀ ਸੋ । ਜਾਇ ਵਿਭੀਖਨ ਪਾਇ ਗਹੇ ਸਿਰ ਨਾਇ ਰਤੀ ਬਿਨ ਹੌ ਨ ਰਤੀ ਸੋ ॥ ਲੇਤ ਉਸਾਸ ਚਲਿਓ ਪ੍ਰਭ ਪਾਸ ਸੁਘਾਸ ਗਹੈ ਤਿਨ ਦੰਤ ਬਤੀਸੋ ॥ ਥਾਪਕੀਓ ਰਘੁਬੰਸ ਸਿਰੋਮਨਿ ਨੈਨ ਕੀ ਸੈਨਨ ਲੰਕ ਪਤੀਸੋ ॥ ੫੦ ॥
ਸਵੈਯਾ—ਰਾਵਨ ਜੋ ਦਸ ਸੀਸ ਉਤਾਰ ਬਡੇ ਸ੍ਰਮ ਸੇ ਸਿਵ੍ਤੇ ਪਦ ਲੀਨੋ ॥ ਜੀਤ ਲਯੋ ਸੁਰ ਰਾਜਕੋ ਰਾਜ ਸੁਦੇਵਨ ਕੋ ਨੰ ਰਤੀ ਡਰ ਕੀਨੋ । ਬਾਸਰ ਰੈਨ ਡਰੈ ਚਤੁਰਾਨਨ ਸੇਵਤ ਪੌਰ ਮਿਲੇ ਪੁਰ ਤੀਨੋ । ਪਾਇ ਗਹੇ ਜਬ ਹੀ ਰਘੁਰਾਇ ਲ ਜਾਇ ਵਿਭੀਖਨ ਕੋ ਸੋਈ ਦੀਨੋ ॥ ੫੧ ॥
ਦੋਹਰਾ "ਯਹਿ ਸੁਨਕੈ ਮੰਦੋਦਰੀ ਤਲਫੈ ਬਿਨ ਜਲ ਮੀਨ ।
ਰਾਮ ਬਚਨ ਝੂਠੋ ਨਹੀਂ ਜਾਨਤ ਹੈਂ ਪੁਰਤੀਨ" ॥ ੫੨ ॥
ਸੋਰਠਾ—"ਨਿਪਟੈ ਕੰਤ ਅਜਾਨ ਸ਼ਿਵਕੈ ਬਲ ਕੂਦਤ ਫਿਰੈ
ਪ੍ਰਗਟ ਸਹਸ ਕਰ ਭਾਨਦੀਪਕ ਰਾਵਨ ਸੋ ਕਹੈ ॥ ੫੩ ॥ ਕਬਿੱਤ ਗਹੀ ਸਰਨਾਈ ਜਾਇ ਰਾਖੀ ਨ ਬਡਾਈ ਨੈਕ ਬੀਰ ਦੁਖਦਾਈ ਤਿਨ ਨੈਕ ਹੂੰ ਨ ਸ਼ੰਕਕੀ । ਤੇਰੀ ਪ੍ਰਭੁਤਾਈ ਖਾਰੇ ਸਮੁਦ੍ਰ ਬਹਾਈ ਕੁਲ ਲਾਜ ਬੇਚ ਖਾਈ ਡਾਰ ਨਾਰਿ ਪਰਜੰਕਕੀ ॥ ਤਾਸੋ ਰਘੁਰਾਈ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਹੁਤੈ ਜਨਾਈ ਰਹੇ ਛਾਤੀ ਸੋ ਲਗਾਈ ਯੌਂ ਬਢਾਈ ਪਤਿ ਰੰਕ ਕੀ । ਯੌਂ ਕਹੈ ਲੁਗਾਈ ਤੇ ਸੌ ਕਾਹੂੰ ਨ ਸੁਨਾਈ ਕੰ

ਸੁਨੀ ਠਕੁਰਾਈ ਤੇਰੇ ਭਾਈ ਪਾਈ ਲੰਕ ਕੀ ॥ ੫੪ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਤੀਰ ਤਬੈ ਕਪਿਰਾਜ ਕਹੈ ਇਕ ਬਾਤ ਕਹੌਂ ॥ ਤੁਮ ਲੰਕ ਵਿਭੀਖਨ ਕੋ ਬਖਸੀ ਅਬਹੀਂ ਮਿਲਤੇ ਕਹੇ ਹੌਂ ਨ ਰਹੌਂ । ਜੋ ਪੈ ਰਾਵਨ ਆਨ ਮਿਲੇ ਸੰਗ ਜਾਨਕੀ ਦੇਹੁ ਕਹਾ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇ ਗਹੌਂ ॥ ਤਬ ਮੈਂ ਹੂੰ ਬਿਚਾਰ ਧਰੀ ਜੀਅ ਮੈਂ ਵ੍ਹ ਔਧ ਬਸੇ ਸੀਅ ਸੋ ਬਨ ਹੌਂ ॥ ੫੫ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਰਹਿਓ ਵਿਭੀਖਨ ਪਾਇ ਗਹਿ ਲੈ ਮਿਲਿਓ ਕਪਿਰਾਜ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਪਤਿ ਲੰਕਾ ਦਈ ਭਰਿ ਭਰਿ ਨੈਨਨ ਲਾਜ ॥ ੫੬॥
ਸੋਰਠਾ–ਜੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਘੁਰਾਇ ਕਿਤਕ ਲੰਕ ਗਢ ਬਾਪਰੋ॥ ਆਗੇ ਅੰਗਦ ਜਾਇ ਦਸਮੁਖ ਕੋ ਸਮੁਝਾਇ ਹੈ ॥ ੫੭ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗੀਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਬਾਂਧ ਪਾਰ ਜਾਇਬੋ ਨਾਮ ਸਪਤਮੋ ਅੰਕ ਸਮਾਪਤੰ ॥

ਅਠਵਾਂ ਅੰਕ

ਦੋਹਰਾ–ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਲਛਮਨ ਸਹਿਤ ਕਪਿ ਪਤਿ ਲੀਓ ਬੁਲਾਇ ॥ ਕੈ ਟੂਟੈ ਲੰਕਾ ਪਤੀ ਕੈ ਛੂਟੈ ਸਤ ਭਾਇ ॥ ੧ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਸਬ ਕਪਿ ਕਟਕ ਉਦਧਿ ਉਤਰ ਕੋ ਕਰ ਸਕੈ ਬਖਾਨ ॥ ਕਪਿ ਪਤਿ ਅੰਗਦ ਨੀਲ ਨਲ ਜਾਮਵੰਤ ਹਨੂਮਾਨ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਅੰਗਦ ਲੀਓ ਬੁਲਾਇ ਕਹੀ ਬਾਤ ਰਘੁਬੰਸ ਮਨਿ ॥ ਜਾਇ ਅਜਹੁ ਸਮਝਾਇ ਆਇ ਮਿਲੈ ਲੰਕਾਪਤੀ ॥ ੨ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਭਈ ਸੁ ਗਈ ਬਿਹਾਇ ਅੰਗਦ ਤੂੰ ਸਮਝਾਇ ਕਹਿ ॥ ਅਬ ਹੀ ਕਹਿ ਰਘੁਰਾਇ ਦੂਤ ਪਠਾਯੋ ਬਾਲ ਸੁਤ ॥ ੩ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਮੇਰੇ ਪਾਛੇ ਹਰੀ ਕਿ ਤੈ ਬਿਨਾ ਜਾਨੈ ਕਰੀ ਐਸੇ ਸਿੰਧੁ ਕੇ ਭਰੋਸੇ ਕਿ ਤੈ ਰਾਜ ਅਭਿਮਾਨ ਤੇ ॥ ਕਿਧੋ ਕੁੰਭ ਕਾਨ ਮੇਘ

ਨਾਦ ਆਦਿ ਦੀਨੋ ਮੰਤ ਕਿਧੋ ਸ਼ਿਵਜੋਰ ਰਾਜਾ ਕਿਧੋ ਮਦ ਪਾਨ ਤੇ ॥ ਤੋਕੋ ਛਿਮਾ ਕੀਨੀ ਸਬ ਜਾਨਕੀ ਲੈ ਮਿਲੋ ਅਬ ਜਾਇਕਹੋ ਬੀਰਿ ਕਹਾ ਲੇਹੁਗੇ ਸਿਯਾਨ ਤੇ। ਨਾਤੋ ਸੁਨ ਭਾਈ ਲਛਮਨ ਕੀ ਚਢਾਈ ਹੋਤ ਲੰਕਹਿ ਲਪੇਟ ਲੈ ਹੈ ਉਪਜਯੋ ਜੁ ਭਾਨ ਤੇ ॥ ੪ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਚਲਯੋ ਸਤਭਾਇ ਰਘੁਰਾਇ ਪਾਇ ਛੁਹੇ ਕਹਯੋ ਨਾਥ ਯਾਹਿ ਬਾਤ ਕੋ ਹੌ ਉਤਰਤੋ ਆਇ ਦਯੋਂ ॥ ਜੋਕਦਾਚ ਮੋਸੋ ਬੁਰੋ ਬੋਲੈ ਦਸ ਕੰਧ ਤਾਂਕੇ ਦਸੋ ਮੁੰਡ ਜੋ ਕਹੋ ਤੋ ਤੁਮ ਪੈ ਚਲਾਇ ਦਯੋਂ ॥ ਜੌ ਕਹੋ ਤੌ ਸੀਸੋ ਗਹਿ ਲ੍ਯਾਉ ਦਿਖਰਾਊ ਪਾਇ ਤਾਕੋ ਪਰਿਵਾਰ ਮਾਰ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਬਹਾਇ ਦਯੋਂ ॥ ਜੌ ਕਹੋ ਤੌ ਜਾਨਕੀ ਸਮੇਤ ਬਨ ਲਯਾਊ ਤੁਮ ਜੋ ਕਹੌ ਤੋ ਰਾਵਨ ਸਮੇਤ ਲੰਕ ਲਯਾਇ ਦਯੋਂ ॥ ੫ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਬੀਰ ਸੁਨ ਬਾਤ ਜਿਨ ਕਰੋ ਕਾਹੂੰ ਘਾਤ ਤਵ ਬੀਸ ਬਾਤੈ ਕਹੇ ਹਮੈ ਉਨਹੀ ਸੋ ਕਾਜ ਹੈ ॥ ਕਹਯੋ ਤੇਰੋ ਮਾਨੈ ਸੀਅ ਆਨੈ ਹਮ ਜਾਹਿ ਫਿਰ ਅਜਹੂੰ ਲੌ ਤੂੰ ਕਿ ਤੇਰੇ ਬੀਰ ਹੂੰ ਕੋ ਰਾਜ ਹੈ ॥ ਔਰ ਕਛੁ ਸਮਾਚਾਰ ਬੂਝੈ ਜੌ ਹਮਾਰੀ ਤੋਹਿ ਨੀਕੋ ਸਮਝਾਯੋਤੋ ਪਰੇਵਾ ਕੋ ਸੋ ਬਾਜਹੈ ॥ ਦੀਜੀਓ ਬਡਾਈ ਐਸੇ ਕ-ਹਯੋ ਰਘੁਰਾਈ ਕਛੁ ਮਿਲਬੇ ਕੋ ਸਾਜ ਕਿ ਲਰਾਈ ਕੋ ਸਮਾਜ ਹੈ ॥ ੬ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਨਾਇ ਚਲਯੋ ਸਿਰ ਅੰਗਦ ਬੀਰ ਮਨਾਇ ਗਨੇਸਹ ਬਾਲਿ ਢਟੋਨਾ ॥ ਕੂਦਤ ਫਾਂਦਤ ਲੰਕ ਨਿਹਾਰ ਨਿਸੰਕ ਭਯੋ ਮਨ ਰੰਚਕ ਭੌ ਨਾਂ ॥ ਆਇ ਗਈ ਸੁਧ ਤਾਂ ਦਿਨ ਕੀ ਜਬ ਬਾਪ ਕੇ ਜੀਵਤ ਹੋਤ ਹੌਂ ਛੌਨਾ ॥ ਤਾਹੀ ਪੈ ਆਜ ਚਲਿਯੋ ਬਿ-ਧਿ ਯੌ ਪਲ ਨਾਪਰ ਬਾਂਧ ਕੀਓ ਜੁ ਖਿਲੌਨਾ ॥ ੭ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਅੰਗਦ ਨਿਹਾਰ ਲੰਕ ਪਰੀ ਹੈ ਪੁਕਾਰਿ ਏਕ ਬਾਰ ਬਾਰ ਗਯੋ ਅਬ ਆਵਤ ਸਰੋਖ ਸੋ ॥ ਛਾਡ ਗਢ ਚਲੇ ਏਕ ਕਹੈਂ ਭਾਗ ਭਲੇ ਨਾਹੀ ਦੇਸ ਨਾਸ ਹ੍ਵੈਹੈ ਭਾਈ ਰਾਵਨ ਕੇ ਦੋਖ

ਸੋ ॥ ਏਕ ਜੌ ਸਯਾਨੇ ਛਾਰ ਮਾਟੀ ਜਲ ਆਨੇ ਲੈ ਚਢਾਇ ਧਾਮ ਧਾਮ ਫੈਟ ਬਾਂਧ ਠਾਢੇ ਚੋਖ ਸੋ ॥ ਕਾਪਿਯੋ ਰਨਵਾਸ ਸ੍ਰਾਸ ਭਰੇ ਤ੍ਰਾਸ ਭਯੋ ਜੀਅ ਆਯੋ ਕਪਿ ਵਹੈ ਭਯੋ ਅੰਜਨੀ ਕੀ ਕੋਖ ਸੋ ॥ ੮ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਹ੍ਵੈ ਗਈ ਉਜਾਰ ਕਿਲਕਾਰ ਲੰਕ ਪੈਠੋ ਜਬ ਦੈ ਰਹੇ ਕਿਵਾਰ ਸਬ ਕਹੈਂ ਬਾਤ ਡੋਬੀਆ॥ਕੰਚਨ ਕੇ ਧਾਮ ਕਿਹ ਕਾਮ ਜਹਾਂ ਏ ਉਪਾਧਿ ਰਾਮ ਰਾਜ ਭਲੋ ਜਹਾਂ ਸੋਵੈ ਖਾਇ ਲੋਬੀਆ ॥ ਭਾਵੈ ਗਢ ਤੋਰੈ ਭਾਵੈ ਨਾਉ ਸੀ ਲੈ ਬੋਰੈ ਕਪਿ ਊਤਰ ਜੋ ਦੇਹ ਯਾਹਿ ਕਹੋ ਆਜ ਕੋ ਬੀਆ ॥ ਲਾਟ ਪਾਟ ਕੀਏ ਤਬ ਰਹੀ ਪਤਿ ਜੈਹੈ ਅਬ ਹਾਟ ਹਟਤਾਰ ਪਰੀ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਧੋਬੀਆ ॥ ੯ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਏਕ ਹੋ ਜੁ ਆਯੋ ਤਿਨ ਪੌਂਛ ਸੋ ਜਰਾਯੋ ਗਾਂਉ ਲੈ ਕਟਕ ਧਾਯੋ ਜਿਨ ਸਿੰਧ ਨੀਰ ਪੰਕ ਕੀ ॥ ਕਹਿਬੇ ਕੋ ਬੀਸ ਪੈ ਨ ਸੂਝਤ ਹੈ ਏਕ ਆਂਖ ਦੇਖਤ ਹੈ ਬਾਤ ਕੋਊ ਕੁਲ ਕੇ ਕਲੰਕ ਕੀ ॥ ਦੀਨੀ ਬਿਧ ਨਵੋ ਨਿਧਿ ਜਾਨਕੀ ਮੈ ਕਹਾ ਸਿਧਿ ਰਾਵਨ ਸੋ ਕਹੋ ਐਸੀ ਬਾਤ ਕਜੋ ਨ ਸੰਕਕੀ ॥ ਸੇਵਕ ਕੇ ਆਏ ਸਬ ਕਾਂਪਜੇ ਕਰੈ ਰੈਨ ਦਿਨ ਠਾਕਰ ਕੇ ਆਏ ਠਕੁਰਾਈ ਜੈ ਹੈ ਲੰਕ ਕੀ ॥ ੧੦ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਇਹ ਬਿਧ ਪੁਰ ਬਾਸੀ ਸਬੈ ਰਹੇ ਪੈਠ ਘਰ ਮਾਹਿ।
ਕਥਾ ਸੁਨੈ ਹਨੁਮੰਤ ਕੀ ਜੱਹ ਜੱਹ ਅੰਗਦ ਜਾਹਿ ॥ ੧੧ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਕਛੂ ਚਾਲ ਕਛੁ ਦੌਰ ਪੌਰ ਜਾਇ ਠਾਢੇ ਭਯੋ ਮਾਥੇ ॥
ਨੰਦਨ ਖੌਰ ਰਾਮ ਤੇਜ ਮਾਨੋ ਦਿਪੈ ॥ ੧੨ ॥

ਕਬਿਤ–ਏਕ ਓਰ ਦੇਵਤਾ ਬਿਛੌਨਾ ਕਰੈ ਠਾਢੇ ਸੇਵ ਏਕ ਓਰ ਕਿੰਨਰ ਸੁਆਸਨ ਭਰਤ ਹੈਂ ॥ ਏਕ ਓਰ ਚਾਰਨ ਪਢਤ ਏਕ ਓਰ ਮੱਤ ਬਾਰਨ ਕੇ ਜੂਥ ਸਿਰ ਧੁਨਜੋਈ ਕਰਤ ਹੈਂ ॥ ਏਕ ਓਰ ਪੰਡਿਤ ਪ੍ਰਬੀਨ ਕਵਿ ਬਾਜੀ ਰਥ ਬ੍ਰਿਖਭ ਮਹਿਖ ਮੱਲ ਸਾਰੰਗ ਲਰਤ ਹੈਂ ॥ ਐਸੋਈ ਸਮਾਜ ਕੌਨ ਕਾਜ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਬਿਨ

ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਵਨ ਸੋ ਸੋਗਈ ਮਰਤ ਹੈ॥ ੧੩॥

ਕਬਿੱਤ–ਡਰਪਜੋ ਨਿਵਾਇ ਨਾਰ ਹਾਥ ਜੋਰ ਛਰੀਦਾਰ ਰਾਜਨ ਕੇ ਰਾਜਾ ਬਾਤ ਕਹੋ ਸਤਿਭਾਇ ਸੋ ॥ ਬਾਂਦਰ ਕੇ ਰੂਪ ਏਕ ਦ੍ਵਾਰੇ ਠਾਢੋ ਨਾਥ ਤੁਮ ਜੋ ਕਹੋ ਤੋ ਜਾਇ ਕਹੌ ਆਇ ਲਾਗੈ ਪਾਇ ਸੋ॥ ਸੀਤਾ ਪਤਿ ਹੂੰ ਕੋ ਦੂਤ ਜਾਨੀਅਤ ਮਹਾਰਾਜ ਸਭਾ ਕੈ ਨਿਹਾਰਬੇਕੋ ਭਰਜੋ ਚਿਤ ਚਾਇ ਸੋ ॥ ਹਨੂਮਾਨ ਤੇ ਚਉਨੋ ਜੈਸੇ ਸਸਿ ਚੌਥ ਪੂਨੋ ਦੌਰ ਬਾਤ ਕਹੀ ਦਰਵਾਨ ਲੰਕ ਰਾਇ ਸੋ॥ ੧੪॥

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਵਨ ਬਿਚਾਰੀ ਹਮ ਬਾਤਹੀ ਬਿਸਾਰੀ ਰਾਮ ਵਹੈ ਕਪਿ ਲੰਕ ਗਢ ਬਹੁਰੇ ਪਠਾਯੋ ਹੈ॥ ਕਿਧੋ ਮੇਰੇ ਲੋਕ ਯਾਹਿ ਚਹੂੰ ਓਰ ਰੋਕਤ ਹੈਂ ਤਾਤੇ ਦੁਖ ਪਾਇ ਪਰਵਾਨਗੀ ਕੋ ਆਯੋ ਹੈ॥ ਦੇਖੋ ਇਨ ਢੀਠ ਡੀਠ ਬੰਦ ਸੋ ਦਿਖਾਯੋ ਤਬ ਆਪ ਤੋ ਨ ਜਰਜੋ ਮੇਰੋ ਨਗਰ ਜਰਾਯੋ ਹੈ॥ ਕਹਜੋ ਬੋਲ ਲੇਹੁ ਆਇ ਗਯੋ ਕਹਜੋ ਕਿਉਂਰੇ ਸਠ ਦੂਸਰੋ ਉਪਾਇ ਮਰਬੇ ਕੋ ਗਢ ਲਿਆਯੋ ਹੈ॥ ੧੫॥

ਕਬਿੱਤ–ਅੰਗਦ ਪਠਾਯੋ ਰਾਮ ਜਾਤੇ ਡਰਜੋ ਲੰਕ ਗ੍ਰਾਮ ਜਾਕੋ ਨਾਮ ਸ੍ਰਵਨ ਮੈ ਪ੍ਰਥਮੇ ਸੁਨੀਜੀਏ ॥ ਮਿਤ੍ਰ ਪੀਰ ਹਰ ਰਿਪ ਚੀਰ ਰਨ ਧੀਰ ਬੀਰ ਮਾਰੈ ਜਾਂਕੇ ਮਰੀਏ ਜਿਆਏ ਜਾਕੈ ਜੀ ਜੀਏ॥ ਹਨੂੰ ਜਾਕੇ ਰੋਮ ਸਾਨੀ ਬਡੋ ਅਭਿਮਾਨੀ ਗਜਾਨੀ ਕਹਾ ਲੌ ਕਹਾਨੀ ਯਾ ਕੇ ਬਲ ਕੀ ਕਹੀਜੀਏ ॥ ਰਾਵਨ ਸਕਾਨਯੋ ਆਯੋ ਵਹੈ ਕਪਿ ਜਾਨਜੋ ਜੈਸੇ ਦੂਧਕੇ ਜਰੇ ਤੇ ਛਾਛ ਫੂਕ ਫੂਕ ਪੀਜੀਏ॥ ੧੬॥

ਕਬਿੱਤ–ਸੀਤਾ ਜਬ ਹਰੀ ਬੁਰੋ ਕੀਓ ਤਾਂਹੀ ਘਰੀ ਐਸੀ ਕਬ ਹੂੰ ਨ ਕਾਹੂ ਕਰੀ ਜੈਸੀ ਕਰ ਸੋਇਗੋ॥ ਤਾਂਪਰ ਨ ਕੁਸਰਾਤ ਔਰ ਸੁਨੋ ਉਤਪਾਤ ਹਨੂਮਾਨ ਆਯੋ ਵਹਿ ਸਮਝਾਇ ਰੋਇਗੋ ॥ ਹੋ ਕਹੌਂ ਉਪਾਇ ਵਹ ਕੋ ਹੈ ਲੰਕ ਰਾਇ ਤਾਂਹਿ ਦੇਹੁ ਦਿਖਰਾਇ ਦੁਖ ਕਾਲ ਜਾਂਹਿ ਧੋਇਗੋ ॥ ਦੇਖੋ ਹਾਇ ਹਾਇ ਤਾਕੀ ਕੈਸੀ

ਪਤਿ ਜਾਇ ਭਾਈ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦੀਪਕ ਪਤੰਗ ਪਰਜੇ ਹੋਇਗੋ
॥ ੧੭ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਜਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਗਰ ਫਾਸਿ ਪਰੀ ਕਪਿ ਤਾ ਦਿਨ ਤੇ ਮੁਖ ਆਜ ਦਿਖਾਯੋ । ਜਾਹਿ ਹਨੂ ਪਤਿ ਰਾਖਤ ਹੋਂ ਅਬ ਲੌ ਹੀਅ ਰੋਖ ਨਹੀ ਉਪਜਾਯੋ। ਰਾਮਹਿ ਸੋਧ ਕਹੋ ਸੀਅ ਕੋ ਅਰ ਕ੍ਰੋਧ ਬਢਾਇ ਜੋ ਜਾਇ ਬਢਾਯੋ। ਜੋ ਬਲ ਤੋ ਨ ਬਿਲੰਬ ਕਰੋ ਸੁਨਦੰਭ ਬਿਨਾ ਰਨ ਖੰਭ ਗਡਾਯੋ ॥ ੧੮ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਅੰਗਦ ਬਿਹਸ ਕਹੀ ਬਾਤ ਸੁਨ ਰਾਜਾ ਮੀਚ ਆਪਨੀ ਬਤਾਈ ਉਨ ਤੈਸੋ ਫਲ ਪਾਯੋਹੈ॥ਬ੍ਰਹਮ ਫਾਸ ਪਰੀ ਮਾਰ ਖਾਈ ਪੋਛ ਜਰੀ ਯਹ ਬਾਤ ਸੁਨ ਬਾਂਦਰਨ ਮੁਹ ਨ ਲਗਾਯੋ ਹੈ ॥ ਤਾਕੇ ਪਰਪੰਚ ਪਰ ਰੰਚਕ ਤੈ ਹਸੇ ਰਾਮ ਲਾਜ ਗਾਤ ਪਰੀ ਫਿਰ ਸਭਾ ਮੈਂ ਨ ਆਯੋ ਹੈ। ਲੰਕ ਸੰਕ ਮੱਛ ਅੱਛ ਬਾਗ ਸਾਗ ਤੋਰਿਓਜਿਨ ਹਨੂ ਵਹ ਔਰ ਯਹ ਔਰ ਕਪਿ ਆਯੋ ਹੈ ॥ ੧੯ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਏਕ ਦੂਤ ਆਯੋ ਕਹੇ ਸਨੇਹੋ ਪਠਾਯੋ ਰਾਮ ਲੰਕ ਜਾਰ ਗਯੋ ਤਾਤੇ ਕਪਿਨ ਖਿਸਾਯੋ ਹੈ ॥ ਛਲ ਤਾਸੋਂ ਕੀਜੈ ਭੁਜ ਬਲ ਨ ਬਸਾਇ ਰੰਕ ਕਹਾਂ ਲੰਕ ਪਤੀ ਜਾਸੋਂ ਪਾਖੰਡ ਚਲਾਯੋ ਹੈ ॥ ਵਾਕੀ ਐਸੀ ਗਤਿ ਜਾਕੇ ਡਰ ਤੁਮੈ ਹੈ ਨ ਮਤਿ ਹਨੂਮਾਨ ਲੈ ਲੈ ਨਾਮ ਮੋਹੁ ਕੋ ਬੁਲਾਯੋ ਹੈ ॥ ਜੀਅ ਮੈ ਬਿਚਾਰ ਮੋਹਿ ਨੀਕੇ ਕੈ ਨਿਹਾਰ ਬੂਝ ਅੰਗਦ ਤੂੰ ਰਾਮਚੰਦ ਕਾਹੇ ਕੋ ਪਠਾਯੋ ਹੈ ॥ ੨੦ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਰਾਵਨ ਜੀਅ ਸਮਝੀ ਤਬਹਿ ਸਬ ਚੰਚਲ ਕਪਿ ਜਾਤ ॥ ਪੈ ਯਾਕੀ ਕਛੁ ਬਾਤ ਤੇ ਛਤੀਆ ਅਧਿਕ ਸਿਰਾਤ ॥ ੨੧ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਛਾਡਿਯੋ ਕੋਪ ਸੁਭਾਉ ਬੈਠਾਯੋ ਤਬ ਸਭਾ ਮੈਂ ॥ ਕਹਿ ਮੋਸੋ ਸਤਭਾਉ ਰਾਮਚੰਦ ਲਛਮਨ ਕਹਾਂ ॥ ੨੨ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਸੁਨਤ ਹੀ ਕੀਓ ਪ੍ਰਨਾਮ ਰਾਜਾ ਤੇ ਮੁਖ ਧੰਨ ਹੈ ॥ ਜਹ ਤੇ ਲਛਮਨ ਰਾਮ, ਨਿਕਸਤ ਚੌਦਹ ਲੋਕਪਤਿ ॥ ੨੩ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਗਜਾਨ ਕਥਾ ਬਿਸਤਾਰ, ਜਲ ਥਲ ਘਟ ਘਟ ਰਾਮ ਹੈ ॥ ਉਤਰੇ ਜਲ ਨਿਧਿ ਵਾਰ ਅਰ ਤੁਮਸੋ ਹਸਿ ਯੌਂ ਕਹੀ ॥ ੨੯

ਕਬਿੱਤ–ਅੰਗਦ ਪ੍ਰਬੀਨ ਬੁਧਿ ਪੌਰਖ ਨ ਹੀਨ, ਤਬ ਮੇਰੇ ਪਾਛੇ ਹਰੀ ਵਹੈ ਕਬਿੱਤ ਸੁਨਾਯੋ ਹੈ॥ ਪਾਛੇ ਕਹੀ ਬਾਤ ਰਾਜਾ ਬਡੋ ਉਤਪਾਤ ਕੀਨੋ ਰਾਮਚੰਦ ਜੁ ਸੋ ਬੈਰ ਮਨ ਤੇ ਬਢਾਯੋ ਹੈ॥ ਯਾਹੀ ਮੈ ਸਮਝ ਤੈ ਤੇ ਰੇਖ ਨ ਮਿਟਾਇ ਸਕੀ, ਤਾਂਕੋ ਏਕ ਦੂਤ ਫਾਂਧ ਨੀਰ ਨਿਧਿ ਆਯੋ ਹੈ॥ ਔਰ ਜੌ ਕਦਾਂਚ ਰੁਦ੍ਰ ਹੂੰ ਕੋ ਅਭਿਮਾਨਹੈ ਤੌ,ਰੁੱਦ੍ਰਹੂੰਕੋ ਬੂਝ ਰੁੱਦ੍ਰ ਕੌਨਕੋ ਬਨਾਯੋ ਹੈ॥੨੫॥

ਦੋਹਰਾ–ਲੰਕਾਪਤਿ ਜੀਅ ਮੈ ਕਹੈ, ਰਿਸ ਕੀਨੇ ਉਤਪਾਤ॥
ਬਿਨ ਬੋਲੇ ਛਤੀਆ ਜਰੇ,ਉਰਗ ਚਹੂੰਧਰ ਬਾਤ॥ ੨੬॥

ਸੋਰਠਾ–ਤਬ ਬੋਲਜੋ ਲੰਕੇਸ ਜੌ ਰਘੁਬੀਰ ਮਹਾਬਲੀ॥ ਅਸਤਿ ਕਰੋ ਕਪਿ ਭੇਸ ਬਿਨਾ ਜੁੱਧ ਸੀਤਾ ਨਹੀਂ॥ ੨੭॥

ਕਬਿੱਤ–ਚਾਤਰ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਬਾਨਰ ਪਠਾਵਤ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਕੀ ਕੋ ਏਈ ਅਬ ਤੌ ਲੈ ਜਾਇਗੋ॥ ਜਾਨਤ ਹੋਂ ਸਭਨ ਕੋ ਕਾਲ ਨਿਜਕਾਨਿਯੋਂ ਇਹ ਤਬਹੀ ਰਹੇਗੋ ਜਬ ਭਲੀ ਮਾਰ ਖਾਇਗੋ॥ ਮਾਤੇ ਗਜ ਰਾਜਨ ਕੇ ਕੁੰਭਨ ਬਿਦਾਰ ਜੇਵੈ ਲੋਹੂ ਸੋ ਮਿਲਾਇ ਮੋਤੀ ਕੇਹਰ ਚਬਾਇਗੋ॥ ਤਿਨ ਹੀ ਕੀ ਦਾਵਨ ਕੋ ਮਾਸ ਲੀਓ ਚਾਹੈ ਕਪਿ ਐਸੋ ਰਾਮ ਚੰਦ ਆਇ ਲੰਕਾ ਪਛੁਤਾਇਗੋ॥ ੨੮॥

ਕਬਿੱਤ–ਕੌਨੈ ਸਿਖ ਦੀਨੀ ਤੇਰੀ ਦੇਖੀ ਮਤਿ ਹੀਨੀ ਜਾਤੇ ਐਸੀ ਬਾਤ ਕੀਨੀ ਭਾਰੀ ਸੁਖ ਕੀ ਤੌ ਹਾਨ ਕੀ॥ ਸੂਰ ਸਸਿ ਸੇਵੈ ਪੌਰ ਆਵਤ ਬਿਰੰਚ ਦੌਰ ਔਰ ਪੁਰਹੂਤ ਕੇ ਨ ਰਹੀ ਬਾਤ ਮਾਨ ਕੀ॥ ਦੇਖਤ ਸਮਾਜ ਐਸੋ ਆਜ ਹੂੰ ਨ ਕਾਲ ਮੂਢ ਅਜੌ ਚੇਤ ਚਲ ਬਾਤ ਯਹੈ ਹੈ ਸਯਾਨ ਕੀ॥ ਜਾਨਕੀ ਨ ਬਾਤ ਤੈਸੀ ਸੀਆ ਹਾਥ ਹੂ ਨ ਲਾਗੀ ਜਾਨਕੀ ਲੈ ਆਯੋ ਸੋਈ ਜਾਨੀ ਬਾਤ ਜਾਨ ਕੀ॥ ੨੯॥

ਕਬਿੱਤ–ਅੰਗਦ ਤੂੰ ਕਾਕੋ ਸੁਤ ਨੀਕੋ ਸਮਝਾਇ ਮੋਹਿ ਬਾਲੀ ਬਲਵੰਤ ਜੀ ਕੋ ਏਕਲੌ ਤੈਂ ਤਾਤ ਹੈਂ॥ ਕੌਨ ਬਾਲੀ ਕਹੋ ਕਿ ਉਨ ਔਰ ਸੋ ਤੋਂ ਕਹੋ ਪਰ ਤੋ ਸੋ ਕਹੇ ਤਾਕੇ ਗੁਨ ਉਲਟੋ

ਲਜਾਤ ਹੈਂ ॥ ਸਾਚ ਕੈਲ ਜਾਲਜੋ ਕਹਿਓ ਜਾਨ ਵਹੈ ਜੀਵਤ ਹੈ ਕੈਸੇ ਜੀਏ ਰਾਮ ਕੋਪ ਕੌਨ ਕੋ ਨ ਪਾਤ ਹੈ ॥ ਤੈ ਨ ਬੈਰ ਲੀਓ ਆਨ ਮਿਲੇਈ ਤੇ ਜੀਓ ਆਗੇ ਤੇਰੋ ਬੈਰ ਮੇਘਨਾਥ ਲੀਏ ਨ ਪਰਾਤ ਹੈ ॥ ੩੦ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਬਾਲੀ ਕੀ ਦੇਹਬੁਢਾਨੀ ਹਤੀ ਅਰ ਤਾਪਰ ਰਾਮ ਕੀਓ ਛਲ ਮਾਰਿਓ ॥ ਹੋ ਬਲਵੰਤ ਬਡੋ ਜਗ ਮੈ ਵਿਪਰੀਤਿ ਬਡੀ ਵਹਿ ਕਾਹੇ ਤੇ ਹਾਰਿਓ ॥ ਕੈ ਵਹ ਝੂਠ ਕੈ ਮੇਰੇਈ ਲੋਗਨ ਮੋਸੋ ਪੁਰਾਤਨ ਬੈਰ ਚਿਤਾਰਿਓ ॥ ਜਾਨੀ ਨ ਜਾਇ ਕਛੂ ਸ਼ਿਵ ਕੀ ਗਤਿ ਕੰਟਕ ਹੋ ਸੁਖ ਸੋ ਬਿਧਿ ਟਾਰਿਓ ॥ ੩੧ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਰਾਮ ਹੀ ਕੇ ਕੋਪ ਹਰਨਾਕਸ ਕੀ ਘਟੀ ਓਪ ਔਰ ਹਰਨਕਸਪ ਕੀ ਦਯੋ ਜਰ ਤੇਲ ਹੈ ॥ ਰਾਮ ਹੀ ਕੇ ਕੋਪ ਮਧ ਕੈਟਭ ਸੰਘਾਰੇ ਅਰ ਤਾਂਹੀ ਤੇ ਵਿਗੂਤੇ ਬਲ ਰਾਮ ਸੋ ਨ ਮੇਲ ਹੈ ॥ ਰਾਮ ਹੀ ਕੇ ਕੋਪ ਮ੍ਰਿਗ ਮਾਰਿਯੋ ਨਾਕ ਕਾਟੀ ਅਰ ਖਰ ਦੂਖਰਾਦਿ ਕੇ ਲਗਾਯੋ ਛਾਤੀ ਸੇਲ ਹੈ ॥ ਤਾਂਹੀ ਗਿਨਤੀ ਮੈ ਮ੍ਰਿਗਰਾਜ ਸਾਖਾ ਮ੍ਰਿਗ ਮਾਰਿਓ ਰਾਮ ਕੋਪ ਮੇਰੇ ਜਾਨੇ ਤੇਕੋ ਹਾਸੀ ਖੇਲ ਹੈ॥੩੨॥

ਕਬਿੱਤ—ਜਾਨਿਓ ਹਮ ਨਿਰਾਧਾਰ ਅੰਗਦ ਤੁਹੀ ਬਿਚਾਰ ਬਾਪ ਜਿਨ ਮਾਰਿਓ ਤਾਂਕੀ ਧੌ ਬਡਾਈ ਕੀਜੀਏ ॥ ਅੰਸ ਪੁਰਹੂਤ ਹੂੰ ਕੋ ਕੀਨੋ ਹੈ ਕਸੂਤ ਜਿਨ ਸੁਨ ਰੇ ਕਪੂਤ ਤਾਕੋ ਦੂਤ ਹ੍ਵੈਕੈ ਜੀਜੀਏ ॥ ਸਤ ਕੋ ਨ ਛਾਡ ਅਜਹੂੰ ਲੌ ਰਨ ਮਾਂਡ ਤਾਸੋ ਮੇਰੀ ਓਰ ਹ੍ਵੈਕੈ ਸੰਗ ਸੈਨਾ ਬਲ ਲੀਜੀਏ ॥ ਬਨੀ ਹੈ ਰੇ ਬਾਤ ਨੈਕ ਬਾਤ ਹੂੰ ਕੋ ਮਾਨੇ ਨਿਜ ਤਾਤ ਬੈਰ ਲੈਕੇ ਜਸ ਸੁਧਾ ਕਜੋਂ ਨ ਪੀਜੀਏ ॥ ੩੩ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਔਰ ਜੋਗਨਾਏ ਜੇਤੇ ਐਸੇ ਕੀਟਿ ਭਏ ਕੇਤੇ ਤੇਰੇ ਮਿਲੇ ਲੰਕਾਪਤਿ ਕਬਹੂੰ ਨ ਹਾਰ ਹੈ॥ ਬੈਰੀ ਤ੍ਰਿਨ ਦਲ ਤਾਂਕੋ ਰਾਵਨ ਅਨਲ ਅਰ ਤੋ ਸਮੀਰ ਪਾਏ ਤੇ ਘਨੇਈ ਘਰ ਜਾਰਿ ਹੈ॥ ਭਟ ਹੈਂ ਕਿ ਭਾਟ ਹੈਂ ਬਢਾਵਤ ਹੈਂ ਰਾਮਜਸੁ ਸੋਊ ਹਮ ਮਾਨੀ ਕਹਾ ਮੋਹੂ ਆਨ ਮਾਰ ਹੈ ॥ ਜਿਉਂ ਬਜਾਰ ਬੇਗ ਸੋ ਨਿਬਾਹਤੇ ਚਲੇਗੀ

ਤਬ ਰੂਖਨ ਗਿਰਾਇ ਹੈ ਨ ਗਿਰਿ ਕੋ ਉਪਾਰ ਹੈ ॥ ੩੪ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਹਸਿਓ ਮੁਸਕਾਨਿਓ ਤੇਰੋ ਪੌਰਖ ਤੋ ਜਾਨਿਓ ਤਬ ਬੋਲਿਓ ਸੁਨ ਬੋਲੇ ਬਿਨ ਹੀਅਰੋ ਜਰਤ ਹੈ ॥ ਬਾਪ ਤੇ ਨ ਬਲੀ ਹੌਂ ਨ ਸਿੰਧ ਤੇ ਅਚਲ ਰਾਮ ਤੇਊ ਮਾਰੇ ਬਾਂਧੇ ਤੈ ਤੋ ਸੁਨੇ ਨ ਡਰਤ ਹੈਂ ॥ ਹੌਂ ਤੋ ਸਮਝਾਇਬੇ ਕੋ ਕਾਜ ਤੋ ਪੈ ਆਯੋ ਅੰਧ ਤੂੰ ਤੋ ਮੋਹਿ ਪੰਚਨ ਤੇ ਨਜਾਰੋਈ ਕਰਤ ਹੈਂ ॥ ਮਾਨਤ ਨ ਬਾਤ ਤੋਹਿ ਭਯੋ ਸੰਨਪਾਤ ਮੂਢ ਆਪ ਤੋ ਬਚਤ ਨਾਹੀਂ ਮੋਹਿ ਲੈ ਮਰਤ ਹੈ ॥੩੫॥
ਕਬਿੱਤ–ਮੋਹਿ ਦਲ ਦੇਤ ਹੈਂ ਸੋ ਤੇਰੋ ਕਹਾਂ ਹੇਤ ਹੈ ਤੂੰ ਤੀਨੋ ਲੋਕ ਲੈਕੇ ਸੰਗ ਕਿਉਂ ਨ ਸਮੁਹਾਤ ਹੈ ॥ ਘਰ ਮੈ ਬਿਰਾਜਤ ਹੈ ਬਾਦਰ ਜਿਓ ਗਾਜਤ ਹੈ ਤੌ ਲੌ ਜੌ ਲੌਂ ਲਛਮਨ ਬਾਨ ਕੋ ਨ ਪਾਤ ਹੈ ॥ ਹਨੂੰਮਾਨ ਹੂੰ ਕੇ ਆਏ ਸਾਤੋ ਭੂਲੀ ਹੁਤੀ ਅਬ ਸੌਕ ਭੂਲ ਜੈਹੈ ਕੋਊ ਐਸੇ ਇਤਰਾਤ ਹੈ ॥ ਛਾਡ ਬਕਬਾਦ ਯਾਹਿ ਮਤਿਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੂੰ ਤੋ ਨਿਆਇ ਦੇਸ ੨ ਠੌਰ ੨ ਬਾਧਿਓ ਜਾਤ ਹੈ ॥ ੩੬ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਕੰਟਕ ਅਲਾਪੀ ਕਪਿ ਬਾਲੀ ਬੰਸ ਘਾਤੀ ਤੀਨੋ ਲੋਕ ਮਾਂਹ ਐਸੋ ਕੌਨ ਮੋਹਿ ਗਹਿ ਬਾਂਧ ਹੈ ॥ ਜਾਕੇ ਬਲ ਕੂਦਤ ਹੋ ਸੋਈ ਰਾਮਚੰਦ ਰਨ ਆਇ ਮੋਹਿ ਦੇਖ ਕੈ ਸੁ ਕੈਸੇ ਬਾਨ ਸਾਧ ਹੈ ॥ ਏਕ ਹੀ ਪ੍ਰਹਾਰ ਸਿੰਧ ਧਾਰ ਮੈ ਲੈ ਬੋਰੋਂ ਕਪਿ ਕੀਓ ਪੈਹੈ ਆਪਨੋ ਜੁ ਮੋਸੋ ਬੈਰ ਸਾਧ ਹੈ ॥ ਦਾਨੋ ਔਰ ਦੇਵ ਸਬ ਕਰੈ ਜਾਕੀ ਸੇਵ ਸੋਈ ਰਾਵਨ ਤਿਹਾਰੋ ਜੈਬੇ ਕੌਨਨ ਮੈ ਰਾਧ ਹੈ॥੩੭ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਜਬ ਰਾਵਨ ਐਸੇ ਕਹਯੋ ਮੋਹਿ ਨ ਬਾਧੇ ਕੋਇ। ਤਬ ਅੰਗਦ ਹਸ ਹਸ ਪਰੈ ਰਾਮ ਕਰੈ ਸੋ ਹੋਇ ॥ ੩੮ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਵਹੈ ਸੁਨਾਊਂ ਆਜ ਜੇ ਜੇ ਰਾਵਨ ਮੈ ਸੁਨੇ ॥ ਰਾਮਚੰਦ ਕੇ ਕਾਜ ਫਿਰ ਬੋਲੋ ਪੂਰੋ ਕਰੈ ॥ ੩੯ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਏਕ ਕੋ ਸਹੱਸ੍ਰ ਬਾਹੁ ਬਾਧ ਲੈ ਗਯੋ ਅਵਾਸ ਐਸੋ ਤ੍ਰਾਸ ਦੀਨੋ ਤੋਹਿ ਕੈਸੇ ਕੈ ਸੁਨਾਈਏ ॥ ਦੂਸਰੇ ਕੋ ਰਾਜਾ ਬਲ ਬਾਂਧ ਲੈ ਗਯੋ ਪਤਾਲ ਦਾਸਨ ਕੇ ਆਗੇ ਨਾਚੇ ਜੋਤ ਤਬ ਪਾਈਏ ॥

ਤੀਸਰੇ ਕੋ ਮੇਰੋ ਪਿਤਾ ਬਾਲੀ ਮੇਰੇ ਕਾਜ ਲਜਾਯੋ ਛੌਨਾ ਲੈ ਖਿਲੌਨਾ ਬਾਂਧ ਪਾਲਨੇ ਝੁਲਾਈਏ ॥ ਰਾਵਨ ਸੁਨੇ ਅਨੇਕ ਤਿਨ ਮੈਂ ਤੂੰ ਕੌਨ ਏਕ ਗਰਬਕੀ ਟੇਕ ਮੇਰੇ ਆਗੇ ਨ ਜ-ਨਾਈਏ ॥ ੪੦ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਭਾਈ ਕੁੰਭਕਾਨ ਸਨਮਾਨ ਜਾਕੋ ਕਰੈ ਬਿਧਿ ਬਲ ਕੋ ਪ੍ਰਮਾਨ ਤਾਕੋ ਕੈਸੇ ਉਰ ਆਨੀਏ ॥ ਪੂਤ ਮੇਘਨਾਦਿ ਜਿਨ ਇੰਦ੍ਰ ਆਦਿ ਜੀਤੇ ਸਬ ਔਰਨ ਕੋ ਬੂਝ ਦੇਖ ਕੈਸੇ ਕੈ ਬਖਾ-ਨੀਏ ॥ ਧਾਰ ਤਲਵਾਰ ਕੀ ਨ ਬਜ੍ਰ ਪੈ ਸਹਾਰੀ ਜਾਇ ਐਸੋ ਚੰਦ੍ਰਹਾਸ ਜਾਕੋ ਤੇਜ ਨਭ ਮਾਨੀਏ ॥ ਐਸੇ ਰਾਜਾ ਰਾਵਨ ਕੋ ਤੂੰ ਨਾ ਪਹਿਚਾਨਤ ਹੈ ਆਜ ਜਾਕੋ ਪੌਰਖ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਮਾਹਿ ਜਾਨੀਏ ॥ ੪੧ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਇੰਦ੍ਰ ਮੇਰੋ ਮਾਲੀ ਅੰਸੁਪਾਲੀ ਦਰਬਾਰ ਪਾਲੀ ਤਾਰਾ-ਪਤਿ ਛੱਤ੍ਰ ਹਾਥ ਲੀਏਈ ਰਹਿਤ ਹੈ ॥ ਬਰਨ ਸਮੀਰ ਮੇਰੋ ਮੰਦਰ ਬੁਹਾਰਤ ਹੈ ਨੀਰ ਅਚਵਤ ਪਾਛੈ ਜਗ ਮੈਂ ਬਹਤ ਹੈ ॥ ਪਾਕੰ ਕਰੈ ਪਾਵਕ ਪ੍ਰਬੀਨ ਬੀਨ ਲੀਨੇ ਰਿਖ ਨਾਰਦ ਔ ਬਾਕਪਤਿ ਸਭਾ ਮੈ ਰਹਤ ਹੈ ॥ ਸੁਨੋ ਰਾਮਦੂਤ ਘਰ ਏਤੀ ਹੈ ਵਿਭੂਤ ਮੇਰੇ ਰਾਵਨ ਸਪੂਤ ਬਿਧਿ ਆਪਨ ਕਹਤ ਹੈ ॥ ੪੨ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਜੇਤੀ ਤੈ ਵਿਭੂਤ ਕਹੀ ਸਬੈ ਅੰਗ ਸਬੈ ਸਹੀ ਔਰ ਕੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੀ ਚਲਾਇ ਸਕੈ ਬਾਤ ਕੋ ॥ ਦਾਨ ਸਨਮਾਨ ਭੁਜ ਪੌਰਖ ਪ੍ਰਮਾਨ ਸੂਰ ਔਰ ਬਲ ਕੌਨ ਗਨੈ ਤੇਰੇ ਬਡੇ ਭ੍ਰਾਤ ਕੋ ॥ ਰਾਕਸ ਸਹਾਇਕ ਹੋ ਸਬੈ ਸੁਰ ਨਾਇਕ ਹੋ ਦੇਵਨ ਬਿਗਾਰੈ ਤੇ ਸੋ ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤ ਕੋ ॥ ਰਾਵਨ ਪ੍ਰਬੀਨ ਪਰ ਏਕ ਮਤਿ ਹੀਨ ਤੇਰੋ ਰਾਜ ਰਾਮਚੰਦ ਬਿਨ ਜੈਸੇ ਚੰਦ ਪ੍ਰਾਤ ਕੋ ॥ ੪੩ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਦੇਵਨ ਕੋ ਪਤਿ ਤਾਹੂੰ ਕੋ ਹੌ ਪਤਿ ਬੈਰੀ ਅੰਧੇਰਨ ਕੋ ਦਿਨ ਸੋਂ । ਕਪਿ ਤੂੰ ਜੁ ਕੀਏ ਮੁਹਿ ਡਾਰਤ ਹੈਂ ਲਘੁ ਮਾਨਤ ਹੈ ਜੀਅ ਮੈ ਤਿਨਸੋਂ । ਅਬ ਜੌ ਲਗ ਤੋਹਿ ਨ ਮਾਰਤ ਹੌਂ ਤਬ ਲੌ ਛਤੀਆ ਪਰ ਹੈ ਰਿਨ ਸੋਂ । ਸਠ ਰਾਮ ਕੇ ਦੂਤਨ ਯੌ ਰਿਸ

ਆਵਤ ਮਾਰ ਪ੍ਰਲੈ ਕਰੋਂ ਜੀ ਬਿਨ ਸੋਂ ॥ ੪੪ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਜਾਨਕੀ ਲੈ ਚਲ ਹੈਂ ਤੋ ਸਦਾ ਫੂਲ ਫਲ ਹੈਂ ਤੋ ਹਾਥ ਤੇਰੋ ਗਹਿ ਰਘੁਨਾਥ ਸੋ ਮਿਲਾਇਹੋਂ। ਪਾਇਨ ਲਗਾਇ ਅਪ-ਰਾਧ ਹੂੰ ਛਿਮਾਇ ਔਰ ਸੀਤਾ ਪੈ ਕਹਾਇ ਗਢ ਲੰਕ ਹੂੰ ਦਿਵਾਇ ਹੋਂ। ਜੋ ਪੈ ਰਨ ਬਾਤ ਤੋ ਨ ਦੇਖੋ ਕੁਸਰਾਤ ਤੇਰੋ ਏਕ ਰਾਮਬਿਨ ਮਾਸ ਗੀਧਨ ਖਵਾਇ ਹੋਂ। ਸੁਨੋ ਬੀਸ ਡੀਠ ਤੋਹਿ ਦੂਹੂ ਭਾਂਤਿ ਡੀਠ ਹੌਂ ਹੀ ਅੰਗਦ ਬਸੀਠ ਭੂੰਮਿ ਪੀਠਹਿ ਲੁਠਾਇ ਹੋਂ॥੪੫॥
ਸਵੈਯਾ–ਸੀਸ ਗਏ ਕਪਿ ਸੀ ਨ ਕਰੋਂ ਅਰ ਲੰਕ ਗਏਊ ਕਲੰਕ ਸਹੋਰੇ। ਗਾਉਂ ਜਰੋ ਅਬਹੀ ਉਜਰੋ ਅਰ ਰਾਮ ਵਿਭੂਤਹਿ ਆਨ ਗਹੋਰੇ। ਬੀਰ ਬਭੀਖਨ ਕੋ ਬਕਸੋ ਏਈ ਬੋਲ ਸੁਨਾਇਕੇ ਲੋਕ ਦਹੋਰੇ। ਅੰਗਦ ਪੈ ਅਬ ਜਾਨਕੀ ਲੈ ਪ੍ਰਭ ਚੂਕ ਪਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਨ ਕਹੋ ਰੇ ॥ ੪੬ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਰਾਮ ਕੇ ਦੇਖਤ ਜੋ ਸੀਅ ਕੀ ਪਰਛਾਹੀਂ ਕੋ ਲੈਚਲੈ ਤੋ ਬਲ ਤੋਰੇ। ਜੌ ਛਲ ਕੈ ਨਹਿ ਰੇਖ ਮਿਟਾਵਤ ਤੌ ਹਮ ਜਾਨਤ ਤੋਹਿ ਨ ਬੌਰੈ। ਚੇਤ ਅਜੌਂ ਚਿਤ ਮੈ ਸਠ ਰਾਵਨ ਪਾਵਨ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਅਜੌਰੇ। ਦੋ ਮਹਿ ਏਕ ਕਰੋ ਨਿਰਧਾਰ ਤੌ ਕੈ ਸੀਅ ਦੇਹ ਕੈ ਸੀਸ ਦਸੌਰੇ ॥ ੪੭ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਬਾਹਨ ਸਮੇਤ ਬੀਸ ਬਾਹਨ ਸਮੇਤ ਬੀਸ ਏਤੋ ਬੀਸ ਬਾਹ ਨ ਦੁਬਾਹਨ ਸਮਾਨ ਕੀ। ਵਾਕੇ ਸੰਗ ਬਾਨਰ ਹੈ ਮੇਰੇ ਸੰਗ ਬਾਨ ਰਹੈ ਬਾਨਰ ਕੀ ਚਮੂੰ ਸਬ ਕਰੋ ਏਕ ਬਾਨ ਕੀ। ਵਾਕੇ ਸੰਗ ਲਛਮਨ ਮੇਰੇ ਕੋਟ ਲਛਮਨ ਤੀਨੋ ਲੋਕ ਕਾਂਨਕੀ ਨ ਕਾਨ ਕਰੋ ਆਨਕੀ। ਦੇਹ ਦੇਊਂ ਜਾਨਕੀ ਔ ਗੇਹ ਦੇਊਂ ਜਾਨਕੀ ਸੁ ਮੇਰੀ ਮਤਿ ਜਾਨਕੀ ਨ ਜਾਨ ਦੇਊਂ ਜਾਨਕੀ ॥ ੪੮ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਹਨੂਮਾਨ ਆਯੋ ਤਿਨ ਐਸੋ ਨ ਖਿਝਾਯੋ ਮੋਹਿ ਬਾਨਰ ਕੇ ਮਾਰੇ ਮੇਰੋ ਪੌਰਖ ਗਿਰਾਤ ਹੈ। ਲੰਕਾ ਉਨ ਜਾਰੀ ਯਹਿ ਛਾਤੀ ਕੋ ਜਰਾਵਤ ਹੈ ਕ੍ਰੋਧ ਕੀਏ ਕ੍ਰੋਧ ਸੀਰੋ ਭਏ ਸੀਅਰਾਤ ਹੈ। ਸੀਤਾ ਤੁਮ ਭੀਖ ਸੀ ਜੁ ਮਾਂਗਤ ਹੋ ਬਾਰ ਬਾਰ ਮੈਹੂੰ ਭੀਖ ਪਾਈ

ਰੰਕ ਰੰਕ ਕੇ ਨ ਜਾਤ ਹੈ। ਬਲ ਹੈ ਤੇ ਆਜ ਕਰੈ ਸੂਧੇ ਰਨ ਆ-
ਇ ਲਰੈ ਕਾਇਰ ਜਜੋਂ ਰਾਮ ਤੇਰੋ ਕਾਹੇ ਬਿਲਲਾਤ ਹੈ ॥ ੪੯॥
ਕਬਿੱਤ–ਅਰੇ ਲੰਕਪਤਿ ਮੂਢ ਮਤਿ ਬਿਨਾਰਤੀ ਅਬਸਤੀ ਕੋ ਸੋ
ਡਾਢਸ ਤੂੰ ਕਾਹੇ ਕੋ ਕਰਤ ਹੈ। ਘਰ ਬੈਠੇ ਆਯੋ ਰਾਮ ਸੀਅ ਦੇ
ਸਵਾਰ ਕਾਮ ਬਿਨਾ ਆਈ ਲੈ ਬੁਰਾਈ ਕਾਹੇ ਕੌ ਮਰਤ ਹੈ।ਪਾਪ
ਕਰ ਭਾਰੇ ਪਾਛੇ ਸਮਝੈ ਸਭਾਰੇ ਪ੍ਰਭੁ ਤੇਤੌ ਸਭ ਤਾਰੇ ਕਹਜੋ
ਕਾਨ ਨ ਧਰਤ ਹੈ। ਕੌਤਕ ਦਿਖਾਂਊ ਚਲ ਪਾਬਰ ਪਯੋ ਨਿਧਿ
ਮੈ ਪਾਬਰ ਤਰਤ ਆਜ ਤੂੰ ਕਜੋਂ ਨ ਤਰਤ ਹੈ ॥ ੫੦ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਪਰੇ ਰਨ ਗਾਢੇ ਰੁਦ੍ਰ ਹੋਇਗੋ ਨ ਆਢੇ ਜੌ ਤੂੰ ਠਾ-
ਢੇ ਹ੍ਵੈ ਬਜਾਇ ਢੋਲ ਲਾਖਕ ਪੁਕਾਰ ਹੈ ॥ ਬਿਨਾ ਜਾਨੇ ਤੈ ਤੇ
ਰਾਮਚੰਦ ਸੋ ਬਿਗਾਰੀ ਅਬ ਜਾਇ ਮਿਲੈ ਰਾਮਚੰਦ ਤੋਸੋ ਨ
ਬਿਗਾਰ ਹੈ ॥ ਬਾਲੀਕੇ ਸੰਘਾਰੇ ਹੌਂ ਚਰਨ ਜਾਇ ਲਾਗੋ ਦੀਨੋ
ਰਾਜ ਮੋਹਿ ਕਹਜੋ ਰਾਮ ਮਿਲੇਈ ਤੇ ਹਾਰ ਹੈ। ਹਨੂ ਬਿਨ ਮੋ
ਬਿਨ ਜੋ ਐਹੈ ਕੋਊ ਔਰ ਕਪਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਬਿਨਾਹੀ ਕਹੇ ਤੋਹਿ
ਮਾਰ ਡਾਰ ਹੈ ॥ ੫੦ ॥
ਕਬਿਤ–ਜੌਲੌ ਰਘੁਨਾਥ ਜੁ ਕੋ ਨੀਕੇ ਨ ਬਿਲੋਕਜੋ ਮੁਖ ਤੌ ਹੀ
ਲੌ ਨ ਪਾਇਨ ਸੌਂ ਪ੍ਰੀਤਿ ਜੋਰੀਅਤ ਹੈ । ਕੋਟਿ ਸਸਿ ਕੋਟਿ
ਰਵਿ ਕੋਟ ਮੇਘ ਰਾਮ ਕਵਿ ਕੋਟ ਕਾਮ ਛਬਿ ਚੁਟਕੀ ਮੈ ਚੋਰੀ
ਅਤ ਹੈ। ਸਦਾਈ ਹਸੋਹੈ ਨੈਨ ਨਿਪਟ ਲਜੋਹੈ ਮੈਨ ਮੋਹੈ ਭੌਹੈ
ਭ੍ਰਿੰਗ ਪਾਤ ਮਾਨੋ ਭੋਰੀਅਤਿ ਹੈ । ਦੇਖ ਰੂਪ ਅਪਨੇ ਤੂੰ ਮਨ
ਕੋ ਕਹੈਗੋ ਧ੍ਰਿਗ ਵੈਸੀ ਸੀਅ ਐਸੇ ਪੀਅ ਯੋਂ ਵਿਛੋਰੀਅਤਿਹੈ॥੫੧॥
ਕਬਿਤ–ਐਸੋ ਤੇਰੋ ਰਾਮ ਹੈ ਤੋ ਆਇ ਗਢ ਲੰਕ ਬਸੈ ਹਸੈ ਖੇਲੈ
ਬੈਰ ਤਜੈ ਹੌਹੂੰ ਨ ਲਰਤ ਹੋਂ। ਐਤੈ ਜਿਨ ਡਰੈ ਏਕ ਦੀਪ ਦੇਹੂੰ
ਰਾਜ ਕਰੈ ਸੀਤਾ ਬਿਨ ਤਾਕੇ ਬਜਾਹ ਬੀਸਕ ਕਰਤ ਹੋਂ । ਮੋ-
ਪਰ ਪਲਾਨਤ ਹੈ ਬਲ ਕੋ ਨ ਜਾਨਤ ਹੈ ਅੰਗਦ ਬਿਨਾ ਹੀ
ਆਗ ਯਾਹੀ ਤੇ ਜਰਤ ਹੋਂ। ਰੁਦ੍ਰ ਪਰਵਾਰ ਸੋ ਪਹਾਰ ਕੋ ਉਚਾਇ
ਬਾਰ ਬਾਰ ਭੂਮਿ ਤੇ ਉਠਾਇ ਭੂਮਿ ਹੀ ਧਰਤ ਹੋਂ ॥ ੫੨ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਵਨ ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਰਹੇ ਘਰ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰਹਿ ਸੀਅ ਦੀਏ ਤੇ। ਔਰ ਬਡੋ ਜਸ ਹੈ ਅਬਲੌ ਵਿਪਰੀਤ ਬਡੀ ਸਿਰ ਬੈਰ ਲੀਏ ਤੇ॥ ਜਾਂਨਤ ਹੋ ਜੁ ਬਸੈ ਢਿਗ ਹੀ ਸੁਰ ਲੋਕ ਬਸਜੋ ਪਿਤ ਬੈਰ ਕੀਏ ਤੇ॥ ਜੋ ਜਗ ਮੇ ਅਪਕੀਰਤ ਹ੍ਵੈ ਸਠ ਮੀਚ ਭਲੀ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਜੀਏ ਤੇ॥ ੫੩॥

ਕਬਿਤ–ਤੇਰੋ ਪ੍ਰਭ ਲੰਕ ਜੁ ਨਿਸੰਕ ਚਲਿਯੋ ਆਵਤ ਹੈ ਕੌਨ ਕਾਜ ਆਯੋ ਕਿਧੌਂ ਕਾਹੂੰ ਕਛੂ ਹਰਜੋ ਹੈ। ਸਿੰਧ ਕੋ ਪਟਾਵਤ ਹੈ ਬਾਨਰ ਪਠਾਵਤ ਹੈ ਸੁਤੋ ਕਪਿ ਬਾਲਕਨ ਖ਼ੇਲਬੇ ਕੋ ਕਰਜੋ ਹੈ। ਮੇਰੋ ਨਾਮ ਜਾਨਤ ਕਿ ਨਾਹੀ ਕਪਿ ਕਹਜੋ ਕਜੋਂ ਨ ਜਾਨਤ ਕਿ ਨਾਹੀ ਕਛੂ ਨਯੋ ਨਾਮ ਪਰਜੋ ਹੈ। ਲੰਕ ਪਤਿ ਰਾਵਨ ਕ-ਹਤ ਹੈਂ ਕਜੋਂ ਯਹੈ ਝੂਠ ਅਬ ਤੀਨੋ ਲੋਕ ਮੈ ਵਭੀਖਨ ਕੋ ਧ-ਰਜੋ ਹੈ॥ ੫੪॥

ਸਵੈਯਾ–ਲੈ ਚਲ ਜਾਨਕੀ ਹੌਹੂੰ ਚਲੋ ਸੰਗ ਰਾਵਨ ਆਜ ਲੌ ਰੰਗ ਰਹਜੋ ਹੈ। ਨਾਤਰ ਮੂੰਡ ਗਿਰੇਈ ਸੇ ਦੇਖਤ ਮੂੰਡਨ ਸੋ ਕਹਾਂ ਬੈਰ ਪਰਜੋ ਹੈ। ਰਾਮ ਕੋ ਦੂਤ ਪੈ ਤੋਹੂ ਕੋ ਚਾਹਤ ਸੋਈ ਮੈ ਮੂੰਡ ਕਲੰਕ ਸਹਜੋ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਕੋ ਤੂੰ ਹੈ ਜਸ ਜੀਵਤ ਤਾਂਤੇ ਮੈ ਤੋਸੋ ਪੁਕਾਰ ਕਹਜੋ ਹੈ॥ ੫੫॥

ਕਬਿਤ–ਮੇਰੇ ਬਲ ਮਾਹਿ ਕਛੂ ਤੋਹਿ ਕੋ ਹੈ ਭ੍ਰਮ ਸੁਨ, ਬਾਨਰ ਅਧਮ ਸਬ ਮੇਰੇਈ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਕਾਲ ਜਗ ਬਿਆਲ ਬੰਦ ਸਾਲ ਨ ਬਯਾਲ ਖਾਤ, ਸੂਰਜ ਤਪਤ ਮੰਦ ਮੰਦ ਬਲ ਛੀਨ ਹੈ। ਆਠੋ ਲੋਕ ਪਾਲਨ ਕੀ ਸਦਾਈ ਮੁਕਟ ਮਾਲ, ਸੇਵਤ ਚਰਨ ਧੂਰ ਤ੍ਰਾਸ ਪੁਰ ਤੀਨ ਹੈ। ਲਾਜ ਬੇਚ ਖਾਈ ਦੇਤ ਬਾ-ਨਰ ਪਠਾਈ, ਵਾਕੀ ਬੜੀ ਜੜਤਾਈ ਕਪਿ ਲੇਖੇ ਪਰਬੀਨ ਹੈ॥ ੫੬॥

ਦੋਹਰਾ–ਕਰਤ ਬਡਾਈ ਆਪਨੀ, ਤੋਹਿ ਨ ਹੋਤ ਗਿਲਾਨ॥
ਅਪਨੀ ਅਪਨੀ ਹੀ ਕਹੈ, ਰਾਵਨ ਉਲਟੀ ਜਾਨ॥ ੫੭॥

ਸੋਰਠਾ–ਅੰਗਦ ਜੀਅ ਰਿਸ ਮਾਰ, ਬਹੁਤ ਕਹੀ ਲੰਕਾਪਤੀ।

ਬਹੁਰੋ ਰਾਮ ਸੰਭਾਰ, ਕੋਪ ਨੈਨ ਹਸ ਯੌਂ ਕਹੈ ॥ ੫੮ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਰਾਮ ਕੋ ਤੋ ਰਹਿਯੋ ਬਲ ਲਛਮਨ ਹੂੰ ਸੋ ਦਲ, ਏਕ ਪ੍ਰਭੂ ਬਾਨ ਕੋ ਸੁਭਾਉ ਐਸੋ ਪਰਜੋ ਹੈ। ਤਾਰਕਾ ਨਿਪਾਤੀ ਤਾਂਕੇ ਸ੍ਰੋਣਤ ਮੇਂ ਨਾਇ ਲੀਨੋ, ਮਾਰ ਮ੍ਰਿਗ ਕੰਚਨ ਕੋ ਮਾਨੋ ਜਪ ਕਰਜੋ ਹੈ। ਸੂਪਨਖਾ ਨਾਕ ਕਾਟ ਕੀਨੋ ਅਪਮਾਨ ਜਿਨ ਮਾਰ ਖਰ ਦੂਖਨ ਅਘਾਇ ਪੇਟ ਭਰਜੋ ਹੈ। ਆਚਮਾਨ ਸਿੰਧ ਸੇਤ ਪੀਬੇ ਕੋ ਨ ਨੀਰ ਲੇਤ,ਕਹਤ ਮੰਦੋਦਰੀ ਕੇ ਨੈਨਨ ਮੇ ਧਰਜੋ ਹੈ ॥ ੫੯ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਰਾਵਨ ਕਹਤ ਸੁਨ ਕੰਟਕ ਅਲਾਪੀ ਤੋਹਿ,ਦੂਤ ਜਾਨ ਛਾਡਤ ਹੋਂ ਮਾਰਬੋ ਨ ਕਹਿਓਂ ਹੈ। ਨਾਤੋ ਭੁਜਦੰਡ ਬਲ ਖੰਡ ਖੰਡ ਕੀਨੋ ਹੁਤੋ, ਜਾਹੁ ਪ੍ਰਾਨ ਲੈਕੇ ਅਜਹੂੰ ਲੌ ਰੰਗ ਰਹਜੋ ਹੈ। ਅੰਗਦ ਝੁਠਾਯੋ ਮੇਰੇ ਮਾਰਬੇ ਕੋ ਗਿਆਨ ਕਾਢਜੋ ਸੀਤਾ ਕੇ ਹਰਤ ਨੈਕ ਗਿਯਾਨ ਕੋ ਨ ਗਹਜੋ ਹੈ। ਬੈਠੋ ਘਰ ਗਾਜਤ ਹੈ ਬੋਲਤ ਨ ਲਾਜਤ ਹੈ ਰਾਮ ਕੋਪ ਆਗੇ ਕੋਨ ਕਾਲ ਧਾਰ ਬਹਜੋ ਹੈ ॥ ੬੦ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਜਲ ਮੇਂ ਸਮਰ ਰਚ ਮਹਾ ਘਮਸਾਨ ਕੀਨੋ,ਮਾਰ ਮਧ ਕੈਟਭ ਸੇ ਖੇਹ ਮੇਂ ਮਿਲਾਇ ਹੈਂ। ਬਹੁਰੋ ਕਿਲਾਲ ਪੈਠ ਮਾਰਜੋ ਜਿਨ ਸੰਖਾਸੁਰ, ਤਾਂਤੇ ਬੇਦ ਆਨ ਕੈ ਬਿਧਾਤਾ ਕੋ ਦਿਵਾਏ ਹੈਂ। ਜਾਇਕੇ ਪਯਾਲ ਜਿਨ ਮੁਰ ਸੇ ਮਰੋਰ ਮਾਰੇ,ਯਾਂਹੀਤੇ ਮੁਰਾਰੀ ਨਾਮ ਜਗ ਮੈਂ ਕਹਾਏ ਹੈਂ।ਨਖਨ ਸੋਂ ਫਾਰੇ ਹਰਨਾਖਸ ਸੇ ਤੈਂ ਨ ਸੁਨੇ, ਐਸੇ ਬਲੀ ਮਾਰ ਕਾਲ ਧਾਰ ਮੈਂ ਬਹਾਏ ਹੈਂ ॥ ੬੧ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਤੇਰੋ ਬਨਬਾਸੀ ਰਾਮ ਕਹਾਂ ਹੈ ਕਰਤ ਕਾਮ ਬੈਰਨ ਕੋ ਮਾਰਤ ਹੈਂ ਸਦਾ ਯਹ ਬਾਨ ਹੈ। ਕੌਨ ਮਾਰੇ ਤੈ ਨ ਸੁਨੇ ਸਾਖਾ ਮ੍ਰਿਗ ਰਾਜ ਬਾਲੀ,ਕੌਨ ਜਾਨੈ ਕਪਿਨ ਸੋ ਕਾਂਕੀ ਪਹਿਚਾਨ ਹੈ। ਅੰਗਦ ਕਹਿਤ ਰਾਜਾ ਬਾਲ ਬਲੀ ਐਸੋ ਜਬ, ਤੂੰ ਨ ਜਾਨੈ ਬਾਲ ਬਲ,ਔਰ ਕੌਨ ਜਾਨ ਹੈ। ਹੌਂ ਤੋ ਹੁਤੋ ਛੌਨਾ ਮੇਰੋ ਕੀਨੋ ਹੋਖਿਲੌਨਾ ਜਿਨ,ਤਾਂਕੋ ਬਿਸਰਾਯੋ ਤੋਹਿ ਨੈਕ ਨ ਗਿਲਾਨ ਹੈ॥੬੨॥

ਕਬਿੱਤ— ਅੰਗਦ ਸੁਨਾਇ ਮੋਹਿ ਪਿਤਾਈ ਕੀ ਸੌਂਹ ਤੋਹਿ,ਰਾ-ਮਚੰਦ ਕੇਤੇ ਕਪਿ ਕੀਨੇ ਇਕ ਠੌਰ ਹੈਂ। ਤਾ ਮੈ ਕੇਤੇ ਬੂਢੇ ਕੇਤੇ ਬਾਲਕ ਤਰਨ ਕੇਤੇ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੂਰ ਕੇਤੇ ਤਾਮੈ ਕੇਤੇ ਸਿਰ ਮੌਰ ਹੈਂ। ਤਾਂ ਮੈ ਕੇਤੇ ਸਿੰਧ ਕੇ ਵੰਦੈਯਾ ਕੇਤੇ ਹੈਂ ਤਰੈਯਾ,ਤਾਮੈ ਕੇਤੇ ਰਨਭੂਮਿ ਦੇਖ ਜੁਧ ਦੌਰ ਹੈ। ਕਹੋ ਅਨੁਮਾਨ ਈਹਾਂ ਆਯੋ ਹਨੂਮਾਨ ਸੁਤੋ ਵੈਸੋ ਵਹੈ ਅਹੈ ਕਿਧੋਂ ਪਾਂਚ ਸਾਤ ਔਰ ਹੈਂ ॥ ੬੩ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਜੇਹੀ ਹਨੂੰਮਾਨ ਬਨ ਤੋਰਿ ਤਰਵਾ ਸੋ ਕੀਓ,ਮਾਰ ਝਕ ਝੋਰ ਲੰਕ ਰੰਕ ਕੀ ਸੀ ਨਗਰੀ। ਜੇਹੀ ਹਨੂੰਮਾਨ ਅੱਛ ਮਾਰ ਸਭਕੇ ਸਪੱਛ, ਲੱਛ ਲੱਛ ਰੱਛਨ ਕੇ ਭਰੇ ਗਿਰ ਦਗਰੀ। ਸੋਈ ਹਨੂਮਾਨ ਸੁਤ ਭਾਨਕੇ ਕਟਕ ਮਾਹਿ ਭਟ ਨ ਗਿਨਤ ਕੋਊ ਕਪਿ ਸੈਨ ਸਗਰੀ। ਰਾਮ ਕੀ ਰਜਾਇਸ ਤੇ ਪਾਇਸ ਪਰਮ ਪਦ ਭਯੋ ਪ੍ਰਤਿਹਾਰ ਜਸ ਚਢਿਓ ਲੰਕ ਨਗਰੀ ॥ ੬੪ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਏਕ ਬਾਰ ਕੇਹੂੰ ਤੇਰੇ ਰਾਮ ਹੂੰ ਕੋ ਪਾਊਂ ਕਪਿ, ਨੀਕੇ ਸਮਝਾਊਂ ਬਾਤ ਬੈਰ ਕੀ ਨ ਦੂਰੀ ਹੈ। ਸਮੁੰਦ ਪਟਾਵਤ ਹੈ ਬਾਨਰ ਪਠਾਵਤ ਹੈ, ਸ਼ੋਰ ਹੀਂ ਮਚਾਵਤ ਹੈ ਕੌਨ ਬਾਤ ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅੰਗਦ ਹਮਾਰੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਾਨਸ ਸੋਂ ਐਸੇ ਜੈਸੀ ਕਾਕਰੀ ਕੋ ਸਾਂਣ ਬਿਨ ਪੈਨੀ ਧਾਰ ਛੂਰੀ ਹੈ। ਤਾਂਤੇ ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਸੁਨਾਇ ਡਰ ਪਾਇ ਕਹੋ, ਸੀਤਾ ਕੀ ਸਹਿਲ ਧੁਨ ਰਾਵਨ ਕੀ ਬੁਰੀ ਹੈ ॥ ੬੫ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਰਾਮਚੰਦ ਜੀ ਸੋ ਜੈਸੇ ਮਾਨਸ ਕਹਤ ਤੈਸੋ, ਗੰਗਾ ਕੋ ਕਹੇ ਗੋ ਨਦੀ ਰੰਭਾ ਤੀਆ ਜਾਨ ਹੈ। ਐਸੇ ਐਰਾਪਤਹੂੰ ਕੋ ਬਾਰਨ ਕਹੈਗੋ ਅਰ, ਮੇਰੇ ਜਾਨੇ ਮੱਧ ਦੇਸ ਦੇਸਨ ਮੈ ਮਾਨ ਹੈ। ਕਾਲਹੀਂ ਕਹੈਗੋ ਤੂੰ ਸੁਮੇਰ ਹੂੰ ਕੋ ਭੂਧਰ ਹੈ, ਬਾਸਕ ਭੁਜੰਗ ਧ੍ਰੂਅ ਤਾਰਾ ਕਰ ਠਾਨ ਹੈ। ਬੈਦ ਬਿਨ ਬੂਝੈ ਹੂੰ ਧਨੰਤਰ ਕਹੈ ਗੋ ਜੈਸੇ ਤੈਸੇ ਹਰਿਲੋਕ ਸਾਤ ਲੋਕ ਮੇਂ ਬਖਾਨ ਹੈ ॥ ੬੬ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਜੇ ਨਿਜ ਬੂਡਤ ਹੈਂ ਸਬ ਦੇਸਨ, ਔਰ ਛੁਏ ਤਿਨ ਸੰਗ ਬੁਡਾਹੀਂ। ਤੇਈ ਤੋ ਪਾਥਰ ਸਿੰਧੁ ਤਰੇਂ ਤਿਨ ਊਪਰ ਕੋਟਨ ਕੋਟ ਤਰਾਹੀਂ। ਮੁੰਡ ਪਖਾਨ ਸਿਲਾ ਸਰਿਤਾਪਤਿ ਬਾਂਨਰ ਹਾਥਨ ਕੋ

ਗੁਨ ਨਾਹੀਂ। ਰੇ ਦਸਕੰਧ ਨ ਸੂਝਤ ਤੋਹਿ ਯਹੈ ਰਘੁਨਾਥ ਪ੍ਰ-
ਤਾਪ ਕੀ ਛਾਂਹੀ ॥ ੬੭ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਸੀਤਾ ਕੇ ਬਿਛੋਹੇ ਰਤੀ ਰਾਮ ਮੇ ਨ ਰਹਿਯੋ ਬਲ, ਦੂਜੇ
ਲਖਮਨ ਮੇਘਨਾਦ ਤੇ ਕਯੋਂ ਜੀਤ ਹੈ। ਕਪਿਨ ਕੋ ਰਾਜਾ ਏਕ
ਸੁਨਯੋ ਹੈ [ਮੈਂ] ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੁਤੋ, ਬਾਲੀ ਐਸ ਮਾਰਿਓ ਜੁਰ ਗਏ
ਤੇ ਅਨੀਤ ਹੈ। ਗਯੋ ਜੁ ਵਿਭੀਖਨ ਸੁ ਕੌਨ ਗਿਨਤੀ ਮੈ ਨਲ
ਨੀਲ ਰਨ ਪੌਰਖ ਕੀ ਕੌਨ ਪਰਤੀਤ ਹੈ। ਹਨੂਮਾਨ ਬਾਧਯੋ
ਮਾਰਯੋ ਅੰਗਦ ਨਿਹਾਰਯੋ ਨੀਕੈ ਮੋਹੂ ਕੌਨ ਮਾਰ ਹੈ ਸੁ ਸਭੀ
ਵਿਪਰੀਤ ਹੈ ॥ ੬੮ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਅਜਹੂੰ ਲੌ ਕ੍ਰੋਧ ਤਜ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਚਰਨ ਭਜ, ਯਾਹੀ ਮੈਂ
ਸਮਝ ਤੇਰੇ ਬੰਸ ਬੇਲ ਫਲੀ ਹੈ। ਰਾਵਨ ਵਿਭੂਤ ਕੇ ਭਰੋਸੇ ਜਿਨ
ਭੂਲੋ ਆਜ, ਯਹੈ ਛਲ ਜਾਤ ਹੈ ਨ ਕਾਹੂ ਯਹ ਛਲੀ ਹੈ। ਤੂੰ
ਜੋ ਹੈਂ ਬਕਤ ਐਸੋ ਮੋਹਿ ਕੌਨ ਮਾਰ ਸਕੈ, ਕੋ ਹੈ ਰੇ ਅਮਰ ਅਰ
ਆਈ ਸੁਧ ਭਲੀ ਹੈ। ਐਸੋ ਕੋਜੁ ਤੋ ਤੇ ਹਾਰੇ ਰਾਮ ਕੀ ਬਲਾ-
ਇ ਮਾਰੇ, ਤੇਰੇ ਮਾਰਬੇ ਕੋ ਤੇਰੋ ਪਾਪ ਮਹਾ ਬਲੀ ਹੈ ॥ ੬੯ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਰਾਵਨ ਕਹਤ ਮੈਂ ਤੋ ਰਾਮ ਬਲ ਜਾਨਯੋ, ਏਕ ਜਾ ਜਰੋ
ਪੁਰਾਨੋ ਸ਼ਿਵ ਧਨੁਖ ਚਢਾਯੋ ਹੈ॥ ਦੂਸਰੇ ਸਪਤ ਤਾਲ ਛੇਦੇ
ਹੈ ਕਰਮ ਕਾਲ, ਕਯੋਂਹੂੰ ਬਨ ਗਈ ਬੂਢੋ ਸਾਖਾ ਮ੍ਰਿਗ ਘਾਯੋ ਹੈ॥
ਲਾਖਕ ਨਿਹੋਰੇ ਕਰ ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਪਾਇ ਪਰਿ, ਲੈਕੇ ਕਪਿ ਰੀਛ
ਨੀਰ ਬਾਰਧ ਪਟਾਯੋ ਹੈ॥ ਅੰਗਦ ਬਿਕਲ ਵਾਂਕੇ ਏਈ ਚਾਰੋ
ਬਲ ਤਾਕੋ ਆਇ ਲੰਕ ਚੌਗੁਨੋ ਚਵਾਉ ਤੈ ਚਲਾਯੋ ਹੈ॥ ੭੦ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਔਰ ਏਕ ਪੈਂਡੇ ਚਲੀ ਜਾਤ ਤਾਰਕਾ ਨਿਪਾਤੀ, ਤਾਕੋ
ਮਾਰੇ ਸੂਰਨ ਕੋ ਬਡੋ ਉਪਹਾਸ ਹੈ॥ ਕੰਚਨ ਕੇ ਲੋਭ ਮ੍ਰਿਗ ਕੰ-
ਚਨ ਕੋ ਮਾਰਯੋ ਮੁਨਿ ਯਹੈ ਕਛੂ ਔਰ ਕਪਿ ਪੌਰਖ ਬਿਸ੍ਵਾਸ ਹੈ।
ਮੇਰੇ ਭੁਜ ਦੰਡ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੌ ਨ ਜਾਨੇ ਰਾਮ ਇੰਦ੍ਰ ਜਮ ਬਰਨ
ਕੁਬੇਰ ਮਾਨੈ ਤ੍ਰਾਸ ਹੈ॥ ਤਾਂ ਪਰ ਤੋ ਲੰਕ ਕੋ ਨਿਸੰਕ ਚਲਯੋ
ਆਵਤ ਹੈ ਪ੍ਰਾਨ ਤੇ ਉਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸੀਤਾ ਤੇ ਉਦਾਸ ਹੈ॥ ੭੧ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਕੌਨ ਬਕ ਬਾਦ ਕਰੈ ਰਾਵਨ ਮਾਰਜੋਈ ਮਰੈ ਤਾਂਤੇ ਕਹੇ ਅੰਗਦ ਤੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਹੂਜੀਓ ॥ ਰਾਮ ਕੇ ਬਚਨ ਤੈਤੋ ਨੈਕ ਨ ਬਿਚਾਰੇ ਮਨ, ਕੌਲੋਂ ਸਮਝਾਊਂ ਹੌਨ ਐਹੋਂ ਬਾਰ ਦੂਜੀਓ ॥ ਜਾਤ ਹੋਂ ਪੁਕਾਰੇ ਤੈਤੋ ਦਸੋ ਸੀਸ ਹਾਰੇ ਅਬ, ਤੀਨੋ ਲੋਕ ਜੋਰ ਭਟ ਕੋਟ ;ਸ਼ਿਵ ਪੂਜੀਓ ॥ ਆਨੰਦ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਛਾਯੋ ਤੋਕੋ ਪਰਲੋਕ ਭਾਯੋ, ਇਹਾਂ ਪਰਲੋਕ ਬਿਨ ਔਰ ਨ ਕਛੂ ਜੀਓ ॥ ੭੨॥

ਦੋਹਰਾ—ਤਬ ਅੰਗਦ ਮਨ ਮੈ ਕਹੈ ਕਰੋਂ ਏਕ ਬਲ ਆਜ ॥ ਇਤ ਦਾਨਵ ਦਲ ਪਚ ਰਹੈ, ਉਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਘੁਰਾਜ॥ ੭੩ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਤਬ ਕਪਿ ਰੋਪਯੋ ਪਾਉਂ, ਪ੍ਰਗਟ ਸਭਾ ਮੈਂ ਯੋਂ ਕਹੈ ॥ ਸੁਨ ਲੰਕਾ ਕੇ ਰਾਉ ਹੈ ਜੁ ਉਠਾਵੈ ਸੂਰਮਾ ॥ ੭੪ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਕਹੇ ਨਿਸਾਚਰ ਕੋਪ ਪਕਰ ਉਪਾਰੋ ਚਰਨ ਕੋ॥ਆਜ ਘਟਾਵੋ ਓਪ ਜਾਇ ਕਹੈ ਰਘੁਨਾਥ ਕੋ ॥ ੭੫ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਤਬ ਲਾਗੇ ਦਸ ਬੀਸ ਕਨਕ ਖੰਭ ਚੀਟੀ ਮਨੋ ॥ ਲੰਕਾਪਤਿ ਧੁਨ ਸੀਸ ਕਹੇ ਬਹੁਤ ਲਾਗੋ ਸੁਭਟ ॥ ੭੬ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਤਬ ਘਰ ਮੈ ਇਤਰਾਤ ਅਬ ਸਭ ਬਲ ਫੀਕੋ· ਪਰਯੋ ॥ ਮਨਹੁ ਬੇਲ ਸੋ ਪਾਤ ਯੋਂ ਕਾਂਪੇ ਨਿਸਚਰ ਸਬੈ ॥ ੭੭ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਜੀਤੇ ਸੁਭਟ ਬਿਸਾਲ ਬਚਯੋ ਨ ਕੋਊ ਲੰਕ ਮੈਂ ॥ ਜਯੋਂ ਸਮੇਰ ਉਡਮਾਲ ਫਿਰਤ ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਅਚਲ ਸੋ ॥ ੭੮ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਜੇ ਆਵਤ ਐਡਾਤ ਭੁਜਾ ਠੋਕ ਸਭ ਸੂਰਮਾ ॥ ਤੇ ਰੋਮਨ ਦਬ ਜਾਤ ਜਯੋਂ ਪੰਖੀ ਗਿਰਿ ਪਰ ਬਸੈ ॥ ੭੯ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਲਗੇ ਚਰਨ ਸਬ ਸੂਰ ਰਘੁਪਤਿ ਚਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ॥ ਰਾਵਨ ਮਰੈ ਬਿਸੂਰ ਹਨੂਮਾਨ ਪਾਸਕ ਨਹੀਂ ॥ ੮੦ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਤਬ ਬੋਲਯੋ ਸੁਤ ਬਾਲ ਬਲ ਦੇਖਯੋ ਕਛੁ ਦੂਤ ਕੋ ॥ ਅਜ ਹੂੰ ਮੂਢ ਸੰਭਾਲ ਚਲਹੁ ਸਰਨ ਤ੍ਰਿਨ ਦੰਤ ਧਰ ॥ ੮੧ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਗਰੇ ਕੁਹਾਰੀ ਬਾਂਧ ਜਨਕ ਸੁਤਾ ਆਗੇ ਕਰਹੁ ॥ ਬੈਰ ਰਾਮ ਸੋ ਨਾਧ ਜਬ ਸੇਵਕ ਤੇ ਜੀਤੀਓ ॥੮੨ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਕਾਗਦ ਚਰਨ ਸਮਾਨ ਅਛਰ ਸਭ ਦਾਨੋ ਲਗੇ ॥

ਕਹੋ ਉਡੋਂ ਅਸਮਾਨ ਕਹੋ ਪਖਾਰੋਂ ਸਿੰਧ ਮੈਂ ॥ ੮੩ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਤਿਨ ਸੋ ਕੈਸੀ ਰੀਸ ਜੋ ਪਤਿ ਚੌਦਹ ਲੋਕ ਕੇ ॥
ਤੇ ਰਘੁਪਤਿ ਜਗਦੀਸ਼ ਤੂੰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਾਨੈ ਨਹੀਂ ॥ ੮੪ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਰਹਿਓ ਲੰਕ ਤੇ ਬਾਸ ਜੀਅ ਰਾਵਨ ਨਿਸਚੈ ਕਰਹੁ॥
ਰਘੁਪਤਿ ਚਰਨ ਬਿਲਾਸ ਨਿਰਖ ਗਹੋ ਸ਼ਿਵਲੋਕ ਕੋ ॥ ੮੫ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਅਬਹ ਉਠਾਵਤ ਪਾਉ ਸੁਭਟ ਸਭੈ ਤਰਹਰ ਕੀਏ ॥
ਦੂਰਕਰਹੁ ਚਿਤਚਾਉ ਚਿਤਾਚਾਉ ਮਨ ਮੈਂ ਧਰਹੁ ॥ ੮੬ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਤਬ ਬੋਲਿਓ ਜੁਵਰਾਜ ਮਮ ਚਰਨਨ ਕਿਮ ਗਹਤ ਹੈਂ ॥ ਚਰਨ ਗਹੋ ਰਘੁਰਾਜ ਜਉ ਚਾਹਤ ਸੁਖ ਬੰਸ ਕੋ ॥ ੮੭ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਅੰਗਦ ਚਰਨ ਉਠਾਇ ਚਮਕ ਚਲਿਓ ਰਘੁਨਾਥਪੈ ॥ ਡਰਪ ਲੰਕ ਕੋ ਰਾਇ ਸਭਾ ਉਠੀ ਮੰਦਰ ਧਸਜੋ ॥ ੮੮ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਬਾਲਿ ਕੋ ਪੂਤ ਸਪੂਤ ਬਡੋ ਤਜ ਲੰਕ ਪਤੀ ਰਘੁਬੀਰ ਪੈ ਆਯੋ ॥ ਪਾਇ ਛੁਏ ਪੁਲਕੇ ਸਬ ਗਾਤ ਕਹੀ ਬਤੀਆਂ ਉ-ਤਸਾਹ ਬਢਾਯੋ ॥ ਨਾਥ ਗਿਰਿਓ ਨਿਜਧਾਮ ਤੇ ਰਾਵਨ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰਾਪੰ ਬਡੋ ਦੁਖ ਪਾਯੋ ॥ ਡਾਰ ਦਯੋ ਤੁਮਹੀ ਤਬ ਰਾਵਨ ਆ-ਪਨ ਆਨ ਭਲੇ ਪਹੁਚਾਯੋ ॥ ੮੯ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਤਬ ਅੰਗਦ ਰਨ ਧੀਰ ਹਾਥ ਜੋਰ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ ॥
ਸੋ ਕਰੀਅਹੁ ਰਘੁਬੀਰ ਜੋ ਰਾਵਨ ਪਾਛੇ ਕਰੀ ॥ ੯੦ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਯਹਿ ਬਿਨਤੀ ਰਾਵਨ ਕਰੀ ਸੋ ਮੈ ਕਹੋਂ ਸੁਨਾਇ ॥
ਸੁਨਤ ਰਾਮ ਲੋਚਨ ਭਰੇ ਅੰਗਦ ਕੰਠ ਲਗਾਇ ॥ ੯੧ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਸੀਸ ਨ ਨਿਵਾਇ ਹੌਂ ਨ ਰੁਦ੍ਰ ਬਿਸਰਾਇ ਹੌਂ ਨ ਬੈ-ਰੀ ਬਲ ਗਾਇ ਹੋਂ ਘਨੇਈ ਸੂਰ ਘਾਇ ਹੋਂ ॥ ਆਇ ਹੋਂ ਨ ਤੁਮ ਪੈ ਨ ਜਾਨਕੀ ਪਠਾਇ ਹੋ ਹੌਂ ਬਾਜੀ ਰਨ ਮਾਂਡ ਬਿੰਦ ਬਾਂਦਰ ਨਚਾਇ ਹੋਂ ॥ ਤੁਮਹਿ ਬੁਲਾਇ ਏਕ ਏਕ ਬਿਚਲਾਇ ਜੋਊ ਮੀਚ ਇਹ ਭਾਂਤ ਹੈ ਨ ਤਊ ਮਰ ਜਾਇ ਹੌਂ ॥ ਜੇਤੇ ਚਢ ਆਇ ਘਰ ਏਕੈ ਨ ਪਠਾਇ ਹੋਂ ਸੁ ਤਾਂਹੀ ਦਿਨ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਵਨ ਕਹਾਇ ਹੋਂ ॥ ੯੨ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਸੀਸਦਸ ਜਾਤ ਹੈਂ ਤੁ ਜਾਹਿ ਏਹੀ ਕਾਲ ਬਸ ਅੰਗਦ ਯੌਂ ਜਾਇ ਕਹਿ ਕ੍ਰੋਧ ਨ ਘਟਾਇ ਹੌਂ ॥ ਆਜ ਹੀਂ ਵਿਭੀਖਨ ਕੋ ਦੇਹ ਜੀਤ ਲੰਕ ਸੋ ਜੁ ਆਇ ਬਸੈ ਐਸੇਊ ਕਲੰਕ ਨ ਲ-ਜਾਇ ਹੌਂ ॥ ਸ਼ਿਵ ਜੋ ਸਹਾਇ ਕਰੇਂ ਭਲੋ ਨਾਹੀਂ ਖਰੋ ਭਲੋ ਲੇਹੁ ਬੋਲ ਆਪਨੇ ਨ ਦੇਤ ਦੁਖ ਪਾਇ ਹੌਂ ॥ ਰਾਮ ਚੜ ਆਏ ਤਬ ਡਰਿਓ ਸੀਅ ਦੀਨੀ ਕਪਿ, ਤਾਹੀਂ ਕੀ ਸਭਾ ਮੈਂ ਐਸੋ ਨਾਉ ਨ ਧਰਾਇ ਹੋਂ ॥ ੯੩ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਤੀਅ ਕਰ ਹੈ ਪਰਬੋਧ ਅਰ ਮੰਤ੍ਰੀ ਸਿਖ ਦੇਂਹਗੇ ॥
ਸਬ ਕੇ ਬਚਨ ਨਿਰੋਧ ਰਾਵਨ 'ਕਛੁ ਮਾਨੈ ਨਹੀਂ ॥ ੯੪ ॥

ਇਤਿਸ੍ਰੀਰਾਮਗੀਤੇਅੰਗਦਸਮੋਧਅਸ਼ਟਮੋਅੰਕਸਮਾਪਤਹ॥੮॥

ਨਾਵਾਂ ਅੰਕ ਆਰੰਭ

ਦੋਹਰਾ—ਇਤਿ ਰਘੁਪਤਿ ਕਪਿ ਕਟਕ ਲੈ,ਲੰਕਾਕੋ ਸਮੁਹਾਤ॥
ਉਤ ਰਾਵਨ ਰਿਸ ਉਮਡ ਮਨ ਕੰਪਤ ਥਰਥਰ ਗਾਤ ॥੧॥

ਸੋਰਠਾ—ਦੇਖਹੁ ਕਾਲ ਪ੍ਰਮਾਨ ਅਸੁਰ ਦੇਵ ਸੇਵਤ ਚਰਨ। ਅਬ ਅੰਗਦ ਹਨੂੰਮਾਂਨ, ਮੋਹ ਡਰਾਵਤ ਰਾਮਤੇ ॥ ੨ ।

ਕਬਿੱਤ—ਏਕ ਦੌਰ ਕਰੋਂ ਰੌਰ ਮੇਲੋਂ ਭਰ ਕੌਰਿ ਕਪਿ ਏਕਬਾਰ ਸਿੰਧੁ ਧਾਰ ਸਬ ਹੀ ਬਹਾਇ ਦਿਓਂ । ਔਰ ਜਿਤੀ ਭੂਮਿ ਬੇਢ ਪਰਿਓ ਦਲ ਏਕ ਕੋਟ ਹੌਤੋਂ ਏਕ ਬਾਨ ਤਿਤੀ ਭੂਮਹਿ ਗਿਰਾ ਇ ਦਿਓਂ । ਔਰ ਜੀਅ ਆਵਤ ਹੈ ਲੋਗਨ ਸਮੇਤ ਗਢ ਲੰਕ ਕੋ ਉਪਾਰ ਇਨ ਊਪਰ ਚਲਾਇ ਦਿਓਂ । ਛੋਰ ਬੰਦ ਸਾਲ ਤੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਤਾਤਕਾਲ ਆਵੈ ਮਨ ਐਸੀ ਹਾਲ ਕਾਲ ਹੀ ਪਠਾਇ ਦਿਓਂ ॥ ੩ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਰਿਸ ਮੈ ਜਰਿਓਈ ਜਾਤ ਓਠਨ ਚਬ ਚਬਾਤ ਚਲਿਓ ਰਨਵਾਸ ਕੋ ਜੁਹਾਰ ਸਭਾ ਚਲੀ ਹੈ। ਦੇਵ ਗਏ ਦੇਵ ਲੋਕ ਦਾਨਵ ਭਏ ਸਸ਼ੋਕ, ਆਜ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਨ ਦੇਖੀ ਧੁਨ ਭਲੀ ਹੈ। ਏਕ ਕਹੈਂ ਹਮ ਤੋ ਪੁਕਾਰ ਸਿਰ ਮਾਰ ਰਹੇ, ਕਾਹੇ ਕੀ ਭਲਾਈ ਲੰਕ ਕੰਚਨ ਕੀ ਜਲੀ ਹੈ। ਸੁਨਿਓ ਹਮ ਅੰਗਦ ਪੁਕਾਰ ਕਹਿਓ ਰਾਵਨ ਸੋ, ਤੋਹਿ ਛਲ ਜੈਹੈ ਸੀਆ ਮੂੜ ਤੈ ਨ ਛਲੀ ਹੈ॥ ੪॥

ਕਬਿੱਤ–ਏਕ ਹਾਥ ਧੋਪ ਦ੍ਵੈ ਸੋ ਕੋਪਹਿ ਜਨਾਵਤ ਹੈ ਏਕ ਤੀਆ ਹਾਥ ਪਰ ਠੋਕਿਓ ਏਕ ਭਾਲਸੋਂ। ਦ੍ਵੈ ਸੋਂ ਸ਼ਿਵ ਬੰਦ ਦ੍ਵੈ ਮਰੋਰ ਅੰਗਰਾਇ ਜੁਗ ਏਕ ਕੋ ਉਠਾਇ ਕਹਜੋ ਮਾਰੋਂ ਰਿਸ (ਰਿਪ) ਕਾਲ ਸੋਂ। ਦ੍ਵੈ ਕਮਾਨ ਬਾਨ ਤੀਨ ਸੋ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਡਾਟਿ ਏਕ ਮੂਛਨ ਕੋ ਤਾਉ ਦੇਤ ਲਾਗਿਓ ਏਕ ਢਾਲ ਸੋਂ। ਠੌਰ ਠੌਰ ਮੂਕ ਛਬਿ ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਕਛੂ ਨਿਜ ਮੰਦਰ ਕੋ ਚਲਿਓ ਬਾਕੀ ਏਕ ਅੱਛ ਮਾਲ ਸੋਂ॥ ੫॥

ਕਬਿੱਤ–ਅੰਗਦ ਖਿਝਾਯੋ ਬਕ ਬਾਦ ਕੌਨ ਕਹੈ ਸਕ ਦੇਵ ਬਧੂ ਰਹੀ ਚਕ ਚਾਮਰ ਸਹਿਤ ਹੈ। ਏਕ ਫੂਲ ਮਾਲ ਹਾਥ ਏਕ ਕੇ ਗੁਲਾਲ, ਕਾਹੂੰ ਦੇਤ ਨ ਜਬਾਬ ਮਾਨੋ ਬਾਰਹਿ ਅਦਿਤ ਹੈ। ਜੱਛ ਰੱਛ ਕਿੰਨਰ ਭੁਜੰਗਨ ਕੀ ਬੇਟੀ ਸਬ, ਹੇਠੀ ਮਤਿ ਭਈ ਆਪ ਆਪ ਕੋ ਚਕਤ ਹੈਂ। ਚਢੇ ਗਢਿ ਕਹੇ ਰਾਨੀ ਨੀਕੇ ਕੈ ਨਿਹਾਰ ਚਲੇ ਬਾਂਦਰ ਹੈਂ ਆਵਤ ਕੇ ਬਾਦਰ ਅਮਿਤ ਹੈਂ॥ ੬॥

ਕਬਿੱਤ–ਦੇਤ ਕਿਲਕਾਰੀ ਸਬਹੀਂ ਤੇ ਡੀਲ ਭਾਰੀ, ਯਹਿ ਹਾਥ ਕੋ ਉਠਾਵੈ ਤੌ ਨ ਦੁਰਿਓ ਸਸਿਭਾਨ ਹੈ। ਰਾਤੇ ਬਿਕਰਾਲ ਨੈਨ ਕੋਪ ਮਾਨੋ ਐਨ ਬੈਨ, ਅੰਗਕੀ ਕਠੋਰਤਾ ਤੇ ਕੋਮਲ ਪਖਾਨ ਹੈ। ਯਾਹੀ ਕੋ ਤੋ ਅੰਗਦ ਕਹਤ ਹੋ ਨ ਰਾਮ ਢਿਗ ਪ੍ਰਗਟੈ ਕਹਾਂ ਤੈ ਰਨਜੁੱਧ ਕੋ ਨਿਦਾਨ ਹੈ। ਯਾਕੋ ਪਹਿਚਾਨ ਤਹੋ ਲੰਕ ਜਾਰੀ ਜਾਨਤ ਹੋ ਅੰਜਨੀ ਕੋ ਪੂਤ ਬਡੀ ਬਿਆਧ ਹਨੂੰਮਾਨ ਹੈ॥ ੭॥

ਕਬਿੱਤ–ਦੇਖ ਰਾਨੀ ਤਾਕੇ ਪਾਛੇ ਆਵਤ ਜੋ ਗਾਤ ਆਛੇ ਕਾਂਪੈ ਕਹਿਓ ਜਾਇ ਯਾਕੇ ਬਲ ਕੋ ਨ ਪਾਰ ਹੈ। ਏਕ ਬਾਰ ਮੇਰੇ ਹਾਥ

ਲਾਗਿਓ ਹੋ ਮੈ ਛਾਡ ਦਯੋ ਤਾਕੋ ਕਪਿ ਜਾਨੋ ਜਿਨ ਇੰਦ੍ਰ ਅਵਤਾਰ ਹੈ। ਭ੍ਰਾਈ ਦੂਰ ਕੀਨੋ ਜਿਨ ਦੇਸ ਰਾਜ ਲੀਨੋ ਸਬ ਨੈਕ ਬੈਰ ਕੀਨੇ ਯਾਕੇ ਬੈਰ ਨ ਉਧਾਰ ਹੈ। ਨਾਉ ਕਪਿ ਬਾਲੀ ਜੋ ਨ ਕਾਲ ਬਸ ਭਯੋ ਜੋ ਤੇ ਭਯੋ ਤੌਤੋ ਤਾਂ ਕੋ ਪੂਤ ਅੰਗਦ ਕੁਮਾਰ ਹੈ ॥ ੮ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਸਬੈ ਅੰਗ ਬਢੇ ਕੇਸ ਦੇਖੀਅਤ ਰੀਛ ਭੇਸ ਯਾ ਸੋ ਲ-ਰਬੇ ਕੋ ਨ ਦਿਨੇਸ ਨ ਅਨੰਤ ਹੈ। ਯਾਕੋ ਕੋਪ ਰਾਨੀ ਰਨ ਭੂਮ ਕੀ ਬਢਾਵੇ ਓਪ ਐਸੇ ਅਰਿ ਮਾਰੈ ਮਾਨੋ ਖੇਲਤ ਬਸੰਤ ਹੈ। ਸੂਰਨ ਕੀ ਭੀਰ ਪਰੈ ਊਧਮ ਮਚਾਵਤ ਹੈ ਦੇਖਨ ਕੋ ਐਸੋ ਮਾਨੋ ਕੋਊ ਬਡੋ ਸੰਤ ਹੈ। ਬਾਂਕੋ ਬਲਵੰਤ ਜਾਕੋ ਪਾਈਏ ਨ ਅੰਤ ਚ-ਤੁਰਾਨਨ ਕੋ ਅੰਸ ਜਸਵੰਤ ਜਾਮਵੰਤ ਹੈ ॥ ੯ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਔਰ ਕਪਿ ਜੁਥਨ ਮੈਂ ਦ੍ਵੈ ਜੁ ਚਲੇ ਆਵਤ ਹੈਂ ਬੈਰੀ ਬਨ ਦਾਹਨ ਕੋ ਦਾਵਾਨਲ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈਂ। ਔਰਨਤੇ ਸੁਨੇਹੈ ਸੁ ਤੈਸੇ ਹੀ ਮੈਂ ਦੇਖੇ ਆਜ ਬਡੇ ਡੀਲ ਨਿਆਇ ਰਨ ਭੂਮਿ ਕੇ ਅਚਲ ਹੈਂ। ਦੇਖੋ ਚਹੂੰ ਓਰਨ ਤੈਂ ਔਰ ਜੇਤੇ ਆਵੈਂ ਕਪਿ ਮਾਨੋਂ ਕਵਿ ਰਾਮ ਭਾਦੋਂ ਬਾਦਲ ਕੇ ਦਲ ਹੈਂ। ਹੌਂ ਨ ਪਹਿਚਾਨਤ ਹੋਂ ਐਸੋ ਅਨੁਮਾਨਤ ਹੋਂ ਅੰਗਦ ਕਹੇ ਹੈਂ ਮੋਸੋਂ ਏਈ ਨੀਲ ਨਲ ਹੈਂ॥੧੦॥

ਕਬਿੱਤ—ਬਡੋ ਸਨਮਾਨ ਸਬ ਕਰੈਂ ਯਾਕੀ ਕਾਨ ਅਰ ਸਬੈ ਕਪਿ ਮੰਡਲ ਕੋ ਦੇਖੀਅਤ ਜੀਉ ਹੈ ॥ ਯਾਕੀ ਦੁਤਿ ਆਗੇ ਛਬਿ ਔਰਨ ਕੀ ਫੀਕੀ ਲਾਗੈ ਦੇਖੋ ਕਵਿਰਾਮ ਮਾਨੋ ਪੌਰਖਕੀ ਸੀਉ ਹੈ। ਯਾਹੀ ਕੇ ਨਿਹੋਰੇ ਝੂਠੇ ਸਾਚੇ ਰਾਮ ਮਾਰੇ ਬਾਲੀ ਲੋਗ ਯੌਂ ਕਹਤ ਤੀਅ ਲੈ ਦਈ ਸੁਕੀਉ ਹੈ। ਸੁਨੋ ਯਾਕੋ ਨਾਉ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਦੇਸ ਗਾਂਉ ਸਬ ਸਾਖਾ ਮ੍ਰਿਗ ਰਾਉ ਰਵਿ ਮੂਰਤ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਹੈ ॥ ੧੧ ॥

ਛਪੈ—ਸਰਦ ਕਮਲ ਲੋਚਨ ਬਿਸਾਲ ਅਲਿਮਾਲ ਅਲਿਕ ਜਨ। ਸਜਲ ਸਘਨ ਘਨ ਦੁਤ ਸਰੀਰ ਬਨ ਮਾਲ ਇੰਦ੍ਰ ਧਨ। ਕੋਟਿ ਮਦਨ ਛਬਿ ਰਵਿ ਪ੍ਰਕਾਸ ਲਾਵੰਨ ਸੁਭਗਤਨ। ਭੂਅਮੰਡਲ ਅਵਤੰਸ ਚਰਨ ਸੇਵਤ ਸੁਰ ਮੁਨਿ ਜਨ। ਆਜਾ-

ਨ ਬਾਹੁ ਸਾਰੰਗਧਰ ਅਧਮ ਉਧਾਰ ਨ ਵਿਪਦ ਹਰ।ਕਵਿ ਰਾਮ ਪ੍ਰਗਟ ਰਘੁਬੰਸ ਮਣਿ ਏਈ ਸੀਤਾ ਪਤਿ ਰਾਮ ਬਰ॥੧੨॥

ਛਪੈ–ਤਰਨਿ ਬੰਸ ਭੁਜ ਦੰਡ ਪਗਟ ਪੌਰਖ ਪ੍ਰਚੰਡ ਅਤਿ। ਛਿਤਿ ਮੰਡਲ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਚਕਿਤ ਨਵ ਖੰਡ ਸਚੀਪਤਿ। ਕ੍ਰੋਧ ਅਨਲ ਪ੍ਰਜ੍ਵਲਿਤ ਪ੍ਰਬਲ ਜਮ ਦਗਨ ਸੁਭਟ ਸੁਅ। ਕਰ ਕੁ-ਵੰਡ ਸਤਖੰਡ ਉਮਡ ਘਨ ਬਰਖ ਸੁਮਤਿ ਭੁਅ। ਅਤਿ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਕਾਰਨ ਨ੍ਰਿਪਤਿ ਕਰਿਭ ਸੁੰਡ ਕਰਵਰ ਹਰਨ।ਕਵਿਰਾਮ ਕਾਮਪੂਰਨ ਸਕਲ ਸੋਈਸੋਈਸੋਈ ਰਘੁ ਕੁਲ ਭਰਨ॥੧੩॥

ਛਪੈ–ਕਨਕ ਬਰਨਛਬਿ ਮੈਨ ਨੈਨ ਬਿਸੀਅਰ ਜਨ ਸਾਇਕ। ਕਮਲ ਬਦਨਸੁਖਸਦਨਰਦਨਦੁਤਿ ਕੁੰਦਪਲਾਇਕ।ਭ੍ਰਿਕੁਟ ਭ੍ਰਮਰ ਚੰਚਲ ਕਪੋਲ ਮ੍ਰਿਦ ਬੋਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮ।ਸੁਘਟ ਗ੍ਰੀਵ ਰਸ ਸੀਵ ਕੰਠ ਮੁਕਤਾ ਬਿਘਟਤ ਤਮ। ਜਗਜੋ ਪਵੀਤ ਕਟ ਪਟ ਕਲਿਤ ਰਘੁਪਤਿ ਅਤਿ ਸੇਵਾ ਨਿਪੁਨ। ਸੋਈ ਜਾਂਨ ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਸੁਤ ਪ੍ਰਗਟ ਸੁ ਕਵਿ ਰਾਮ ਪ੍ਰਭੁ ਲਛਮਨ॥੧੪॥

ਕਬਿੱਤ–ਮਾਨੋਂ ਕਨਕਾਚਲ ਸੋ ਨੀਲ ਗਿਰ ਚਲਜੋ ਜਾਤ ਕਿਧੋ ਘਨ ਘਟਾ ਛਟਾ ਦਾਮਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ॥ ਕਿਧੋ ਯਹ ਪਾ-ਵਸ ਕੀ ਮਾਵਸ ਮੈਂ ਪੂਨਜੋ ਤਨ ਕਿਧੋ ਗੰਗ ਜਮਨਾ ਤਰੰਗ ਕੇ ਬਿਲਾਸ ਹੈ॥ ਕਿਧੋ ਦਿਨ ਰੈਨ ਆਗੇ ਪਾਛੇ ਚਲੇ ਆਵਤ ਹੈਂ ਕਿਧੋ ਭ੍ਰਿੰਗ ਪੁੰਜ ਕੰਜ ਮਾਲ ਜਜੋਂ ਸੁਬਾਸ ਹੈ॥ ਕਿਧੋਂ ਬੜਵਾ ਨਲ ਸਮੁੰਦ ਇਕ ਠੌਰ ਐਸੇ ਰਾਮਚੰਦ ਲਛਮਨ ਸੋਭਾਕੇ ਅਵਾਸ ਹੈਂ॥੧੫॥

ਕਬਿੱਤ–ਏਤੇ ਤੋ ਕਹੇ ਬਿਚਾਰ ਆਏ ਕਪਿ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰਿ ਪੌਰਖ ਅਪਾਰ ਕਹਾਂ ਲੌ ਗਿਨਾਊਂ ਔਰਕੇ॥ ਦੂਨੇ ਕਜੋਂ ਨ ਆਵੈਂ ਸੋਰ ਸੌ ਗੁਨੇ ਮਚਾਵੈਂ ਸੁ ਤੋ ਸ਼ਿਵਕੀ ਦੁਹਾਈ ਸਬ ਮੇਰੀ ਏਕ ਦੌਰ ਕੇ॥ ਭੀਰ ਕੇ ਪਰੇ ਤੇ ਕੁੰਭ ਕਾਨਹ ਜਗੈਹੌਂ ਜਾਇ ਜਾਕੋ ਭੱਛ ਬਾਨਰ ਪਿਟੋਰਾ ਕੌਰ ਕੌਰ ਕੇ॥ ਤਾਹੂ ਪਰ ਮੇਰੇ ਭੁਜਦੰਡ ਕੀ ਪ੍ਰਚੰਡ ਚੋਟ ਲਾਗੈ ਫੂਟ ਜੈਹੈ ਜੈਸੇ ਬਾਸਨ ਬਿਲੌਰ ਕੇ॥੧੬॥

ਕਬਿਤ–ਕੌਨੇ ਕਪਿਰਾਜ ਨਾਰ ਗਈ ਤੇ ਨ ਰਹੀ ਲਾਜ ਤਾਕੋ ਸ੍ਵਾਸ ਤ੍ਰਾਸਕੈ ਉਸਾਸਨ ਉਡਾਇਹੌਂ॥ਕਹਾਰੰਕਨੀਲ ਨਲ ਮਾਰਤ ਨ ਲਾਗੈ ਪਲ ਹਨੂਮਾਨ ਬਾਧਿਓਤੇਸੇਬਹੁਰੋ ਬੰਧਾਇਹੌਂ॥ਏਕਨ ਕੋ ਸਿੰਧ ਬੋਰ ਏਕਨ ਕੀ ਨਾਰ ਤੋਰ ਏਕਨ ਮਰੋਰ ਮੂੰਡ ਕੋਟ ਲੈ ਉਡਾਇ ਹੌਂ॥ ਡਰੋਂ ਜਿਨ ਏਕ ਰਾਮ ਕੌਨ ਗਿਨਤੀ ਮੇਂ ਰਾਮ ਤਾਂਕੋ ਭਾਈ ਭਾਈ ਸੋਂ ਮਿਲਾਇ ਖਾਇ ਜਾਇ ਹੌਂ॥੧੭॥

ਕਬਿੱਤ–ਚਹੂੰ ਓਰ ਛੇਕ ਛੇਕ ਮਾਰੋਂ ਗਿਨ ਏਕ ਏਕ ਬਚ ਹੈ ਨ ਕੋਊ ਤਬ ਕੌਨ ਕਾਂਕੋ ਰੋਇ ਹੈ॥ ਸ੍ਰੋਨਤ ਮੈਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਭੈਰਵ ਨਵਾਂਊ ਜੂਥ ਜੋਗਨੀ ਅਘਾਇ ਕੇ ਪਸਾਰ ਪਾਇ ਸੋਇ ਹੈਂ॥ ਮੇਰੇ ਬਲ ਆਗੈ ਕੌਨ ਕੌਨ ਕੀ ਨ ਗਈ ਪਤਿ ਔਰ ਚੰ-ਦ੍ਰਹਾਸ ਕੌਨ ਕੌਨ ਕੀ ਨ ਖੋਇ ਹੈ॥ ਏਤੇ ਪਰ ਰਾਮ ਕਰ ਹੈ ਸੋ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਨਾਹੀਂ ਨਾਹੀ ਭਲੋ ਸ਼ਿਵਜੀ ਕਰੈਂਗੋ ਸੋਈ ਹੋਇ ਹੈ॥ ੧੮॥

ਸੋਰਠਾ–ਯਹਿ ਹੰਕਾਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅੰਤਰ ਮੈਲੇ ਰਾਮ ਸੋ॥ ਕੌਨ ਕਰੇ ਤਪ ਜਾਪ ਨਾਮ ਲੇਤ ਲੱਜਾ ਮਰੇ॥ ੧੯॥

ਦੋਹਰਾ–ਜੋ ਕੋਊ ਤੁਮਸੋ ਯੋਂ ਕਹੈ ਬਿਨ ਬੂਝੈ ਯਹਿ ਬਾਤ॥ ਰਾ-ਵਨ ਸਬਕੋ ਬਲ ਕਹਜੋ ਕੌਨ ਹੇਤ ਸਕੁਚਾਤ॥ ੨੦॥

ਦੋਹਰਾ–ਬੈਰੀ ਕੋ ਬਲ ਕਹੇ ਤੇਸਬੈ ਸੂਰਤਾ ਜਾਤ॥ਅਬ ਰਾਵਨ ਲੰਕਾ ਪਤੀ ਕਾਇਰ ਜਿਓਂ ਬਿਲਲਾਤ॥ ੨੧॥

ਦੋਹਰਾ–ਫਿਰ ਪਾਛੇ ਨਿੰਦੇ ਸਬੈ ਬਹੁਰ ਕਹਾ ਯਹਿ ਹੇਤ॥ ਕੈ ਡਰਪੇ ਕੈ ਲਰਤ ਹੈ ਕਿਧੋ ਜਾਨਕੀ ਦੇਤ॥ ੨੨॥

ਦੋਹਰਾ–ਤਾਂ ਕਹੁ ਫਿਰ ਸਮਝਾਈਅਹੁ ਸੁਨਹੁ ਸੰਤ ਮਨ ਲਾਇ॥ ਭਲੀ ਪ੍ਰਸਨ ਤੁਮਹੂੰ ਕਰੀ ਉਤਰ ਸੁਨੋ ਅਘਾਇ॥ ੨੩॥

ਸੋਰਠਾ–ਕੀਨੋ ਸ੍ਰਾਪ ਬਿਨਾਸ ਅਸੁਰਜੋਨ ਰਾਵਨ ਪਰਿਓ॥ ॥ ਹੁਤੋ ਪੁਰਾਤਨ ਦਾਸ ਭਗਤ ਭਾਉ ਮਨ ਮੈ ਧਰੈ॥ ੨੪॥

ਸੋਰਠਾ–ਜੇ ਅਪਨੋ ਨਹਿ ਹੋਇ ਤਾਂ ਢਿਗ ਪ੍ਰਭ ਆਵੈ ਨਹੀਂ॥ ਜਯੋਂ ਖੇਲਤ ਮੈਂ ਗੋਇ ਬਹਕ ਗਏ ਖੈਂਚਤ ਫਿਰੈ॥ ੨੫॥

ਸੋਰਠਾ–ਅਰ ਪ੍ਰਭ ਚਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਰਸ਼ਨ ਹੀਂ ਮਨ ਫਿਰ ਗਯੋ ॥ ਸੁਕੋ ਸਭਾਰੇ ਆਪ ਜਲ ਤਰੰਗ ਜਲ ਬਿੰਬ ਰਵਿ ॥ ੨੬ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਸਿਸਰ ਹੋਤ ਪਤ ਝਾਰ ਆਂਬ ਕਟਾਹਲ ਏਕਸੇ ॥ ਰਾਮ ਬਸੰਤ ਨਿਹਾਰ ਜਗ ਜਾਨੈ ਮੌਰਤ ਪ੍ਰਗਟ ॥ ੨੭ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਲਗੀ ਸਜਾਮਤਾ ਰੇਖ ਬਿਨ ਜਾਨੇ ਮੁਖ ਬਿਸਦ ਕੋ ॥ ਬਹੁਰ ਆਰਸੀ ਦੇਖ ਦੂਰ ਕਰੈ ਕੈ ਬਿਸਤਰੈ ॥ ੨੮ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਔਰ ਜੁਗਤ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਤੁਮਹਿ ਸੁਨਾਵਤ ਰਾਮ ਕਵਿ ॥ ਕੈ ਫਿਰ ਉਤਰ ਦੇਹੁ ਕੈ ਸਮਝੇ ਸੁਖ ਪਾਇਕੈ ॥ ੨੯ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਰਾਮਹਿ ਰਾਮ ਪੁਕਾਰ ਹਨੂਮਾਨ ਅੰਗਦ ਕਹੈ ॥ ਤਬ ਰਾਵਨ ਰਿਸ ਮਾਰ ਰਾਮਚੰਦ ਮਨ ਮੈ ਧਰੈ ॥ ੩੦ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਪ੍ਰਭ ਜਾਨੀ ਵਿਪਰੀਤ ਮਨ ਮੈਂ ਹੌਂ ਰਾਵਨ ਰਹੋਂ ॥ ਕਹਾਂ ਜੁੱਧ ਕੀ ਰੀਤਿ ਜਬਲਗ ਹੌਂ ਜੀਅ ਮੈ ਬਸੋ ॥ ੩੧ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਦੇਖਤ ਹੀ ਰਘੁਰਾਇ ਸਸਿ ਦੇਖੈ ਜਜੋਂ ਮਨ ਦ੍ਵੈ ॥ ਸਬਹਨ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰਾਮਹਿ ਮਿਲਜੋ ॥ ੩੨ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਜਜੋਂ ਕੋਕਿਲਾ ਸੁਜਾਨ ਕਾਕ ਬੰਸ ਵਾਸੋ ਕੀਓ ॥ ਬੋਲਤ ਕੁਲ ਪਹਿਚਾਂਨ ਰਾਮ ਨਾਮ ਐਸੇ ਗਯੋ ॥ ੩੩ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਤਬ ਲਗ ਚਮਕਤ ਰੇਤ ਦਿਨਕਰ ਕਿਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪਤੇ ॥ ਜਬ ਅਪਨੋ ਬਲ ਲੇਤ ਬਹੁਰ ਧੂਰਕੀ ਧੂਰ ਹੀ ॥ ੩੪ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਤਾ ਪਾਛੇ ਦਸ ਕੰਧ ਰਿਸ ਬਾਢੀ ਭੁਜ ਬਲ ਕਹਜੋ ॥ ਭਯੋ ਅੰਧ ਕੋ ਅੰਧ ਤਾਹੀਂ ਤੇ ਨਿੰਦਾ ਕਰੈ ॥ ੩੫ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਤਬ ਬੋਲੀ ਮੰਦੋਦਰੀ ਚਰਨ ਲਗਾਯੋ ਮਾਥ ॥ ਬਚਨ ਜਥਾਰਥ ਮੈਂ ਕਹੋਂ ਸੁਨਹੁ ਲੰਕ ਕੇ ਨਾਥ ॥ ੩੬ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਬਿਨਾ ਜਤਨ ਸੋਈ ਹੋਇ ਜੁ ਕਛੁ ਭਾਗ ਬਿਧਿਨਾ ਲਿਖਜੋ ॥ ਐਸੋ ਰਾਜ ਨ ਖੋਇ ਸੁਰ ਨਰ ਮੁਨਿ ਬੰਦਤ ਚਰਨ ॥੩੭॥
ਕਬਿੱਤ–ਕੰਚਨ ਕੋ ਗਾਉ ਤਿਹੂੰ ਲੋਕਨ ਮੈਨਾਉਂ ਸਦਾ ਸੁਖਹੂੰਕੀ ਛਾਉਂ ਹੈਂ ਨ ਬੋਲ ਪਰਪੰਚ ਕੇ ॥ ਰੁਦ੍ਰ ਸੋ ਤੋ ਐਸੀ ਰਤਿ ਜਾਤੇਂ ਸੁਰ ਲੋਕ ਪਤਿ ਖੀਜੈ ਡਰ ਜਾਤ ਬੈਠ ਆਨੰਦ ਭੂਮੰਚਕੇ ॥ ਮੇਘ

ਨਾਦ ਆਦਿ ਦੈ ਸਹਾਇਕ ਹੈ ਸਬੈ ਸੁਰ ਪੂਰਨ ਭੰਡਾਰ ਮਨਿ ਮਾਨੋ ਗਿਰਿ ਕੰਚਕੇ॥ ਆਜ ਤੇ ਵਿਭੂਤਿ ਘਰ ਮਾਹਿ ਤੇਰੇ ਐਸੀ ਜੈਸੀ ਇੰਦ੍ਰ ਨ ਕੁਬੇਰ ਕੇ ਨ ਬਰਨ ਬਿਰੰਚ ਕੇ॥ ੩੮॥

ਕਬਿੱਤ–ਚਹੂੰ ਓਰ ਸੈਨ ਦੀਨ ਔਰ ਨਾਰਿ ਦੂਰਿ ਕੀਨ ਨਾਰਿ ਕੋ ਨਿਵਾਇ ਕਹੈ ਬਿਨਤੀ ਕਰਤ ਹੌਂ॥ ਏਕ ਬਾਤ ਮੋਹਿ ਮਾਂਗੀ ਦੀਜੈ ਨ ਬਿਲੰਬ ਕੀਜੈ ਕੋਊ ਦਿਨ ਜੀਜੈ ਜਾਤੇ ਤਾਹੀ ਕੋ ਅਰਤ ਹੌਂ॥ ਐਸੀ ਕੌਨ ਬਾਤ ਤਾਕੋ ਬੇਗ ਕਜੋ ਨ ਮਾਂਗੌ ਰਾਨੀ ਮਾਂਗੇ ਜੌ ਨ ਦੇਹੁ ਤਾਂਤੇ ਮਾਂਗਤ ਡਰਤ ਹੌਂ॥ ਰਾਜ ਕਜੋਂ ਨ ਕਰੋ ਕਰੀਏਹੈ ਅਨੁਸਰੈ ਸਿਰ ਜਾਨਕੀ ਨ ਦੈਹੋ ਦੇਹੁ ਪਾਂਇ ਨ ਪਰਤ ਹੌ॥ ੩੯॥

ਸਵੈਯਾ–ਸੋ ਸੀਅ ਹੈ ਸਿਰ ਕੇ ਸੰਗ ਸੁੰਦਰਿ ਰਾਵਨ ਔ ਰਘੁ-ਨਾਥ ਜਤੀ ਕੇ॥ ਦੇਖ ਸੰਘਾਰ ਜੁ ਡਾਰਤ ਹੌਂ ਕਪਿ ਜੂਥ ਰਤੀ ਬਿਨ ਏਕ ਰਤੀ ਕੇ॥ ਰਾਮ ਕੇ ਜੀਤਤ ਧੌਂ ਭਜ ਹੈਂ ਜੈਸੇ ਕੌਤਕ ਦੇਖਨ ਹਾਰ ਸਤੀ ਕੇ॥ ਆਪ ਉਮਾਪਤਿ ਬਾਂਧ ਦਯੋ ਸਭ ਪੌਰਖ ਦੇਖਹੁ ਲੰਕ ਪਤੀ ਕੇ॥ ੪੦॥

ਸਵੈਯਾ–ਨਾਥ ਯਹੈ ਸਬ ਬਾਤ ਸਹੀ ਪਰ ਸਾਚ ਕਹੋ ਜਿਹ ਤੇ ਦੁਚਿਤਾਈ। ਜਾਂ ਕਹੁ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਕਹੇ ਸੋਈ ਜੋ ਯਹਿ ਰਾਮ ਤੇ ਹੈ ਨ ਭਲਾਈ। ਜਾਨਤ ਹੌਂ ਸੁਨ ਨਾਰਿ ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਕਾਹੂੰ ਕੀ ਬਾਮਨ ਹੈ ਡਹਿਕਾਈ। ਏ ਸਬ ਦੰਤ ਕਥਾ ਦਈ ਜੋਰ ਕਹਯੋ ਯਹਿ ਬਜੋਤ ਸੋ ਖਾਹ ਕਮਾਈ॥ ੪੧॥

ਕਬਿੱਤ–ਚਾਰੋਂ ਜੁਗ ਜਹੀਂ ਤਹੀਂ ਤੀਨ ਰਾਮ ਸੁਨੇ ਸਹੀ ਐਸੋ ਕੌਨ ਤੀਨ ਮੈ ਜੁ ਮੇਰੋ ਬਲ ਟੇਕ ਹੈ॥ ਏਕ ਤੋ ਪਰਸਰਾਮ ਦੂਜੇ ਬਲਿਰਾਮ ਏਕ ਔਰ ਸੁਨਯੋ ਕੋਊ ਆਯੋ ਘਨੇ ਘਾਉ ਸੇਕ ਹੈ। ਮੋਸੋ ਸੁਨ ਪ੍ਰਗਟ ਬਿਰੰਚ ਕਹਿਓ ਬੀਸ ਬਾਰ ਤੇਰੀ ਓਰ ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਾਹਿ ਕੋ ਨ ਦੇਖ ਹੈ। ਏਕ ਰਾਮ ਬੀਤਿਓ ਏਕ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਏਕ ਛੇਕਤ ਹੌਂ ਰਾਖੈ ਪੁਨ ਬੋਲੇ ਸੁ ਤੋ ਰਾਵਨ ਹੀਂ ਛੇਕ ਹੈ॥ ੪੨॥

ਸਵੈਯਾ–ਸੋ ਡਰਪੀ ਜਬ ਬਾਤ ਸੁਨੀ ਬਿਧਿ ਆਨ ਬਨੀ ਬਿਧਿ

ਤੂੰ ਡਹਕਾਯੋ। ਦੇਵਨਕੇ ਪਰਪੰਚ ਬਡੇ ਜੁ ਛਲਜੋ ਤਿਹ ਠੌਰ ਕਹੂੰ ਨਹਿ ਪਾਯੋ। ਜੋ ਇਹ ਰਾਮਹਿ ਛੇਕਤਹੋ ਪ੍ਰਭ ਤਾਹੀ ਕੇ ਹਾਥਨ ਕਜੋਂ ਨ ਛਿਕਾਯੋ। ਅੰਤਕ ਚੌਥੇ ਹੰਕਾਰ ਮੈਂ ਕੈ ਰਿਸ ਛੇਕ ਹੈ ਰਾਵਨ ਕੋ ਯਹਿ ਆਯੋ ॥ ੪੩ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਸੋਈ ਯਹਿ ਰਾਮ ਤੇਰੇ ਕਾਮ ਛਾਡ ਆਯੋ ਧਾਮ ਜਾਕੇ ਬਲ ਲੋਕਪਾਲ ਨਿਰਭੈ ਰਹਤ ਹੈਂ। ਸੋਈ ਰਾਮ ਛੀਰਿ ਸਿੰਧੁ ਤੇ ਜਗਾਯੋ ਜਾਇ ਬਿਧਿ ਤੁਮ ਸੋਂ ਨ ਕਹੈ ਦੇਵ ਤੁਮ ਤੇ ਡਰਤ ਹੈਂ। ਇਨਹੀ ਕੇ ਮਾਰੇ ਮਧੁ ਕੈਟਭ ਸਿੰਘਾਰੇ ਅਜ ਹੂੰ ਲੌ ਤੀਅ ਨੈਨਨ ਤੇ ਝਰਨਾ ਝਰਤ ਹੈਂ। ਔਰ ਏਕ ਬਡੋ ਹੈ ਸੁਭਾਉ ਨੈਕ ਜਾਇ ਮਿਲੈ ਔਗੁਨ ਨ ਹੋਤ ਤਾਸੋ ਸੌਗੁਨੋ ਢਰਤ ਹੈਂ ॥ ੪੪ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਮ ਕੇ ਦੂਤ ਤੋ ਬਾਤ ਕਹੀ ਸੁ ਸਹੀ ਅਬ ਆਗੇ ਤੇ ਮੋਨ ਗਹੋ। ਤੀਅ ਹੈ ਵਿਪਰੀਤ ਕੀ ਬਾਤ ਸਹੀ ਤਬ ਲੰਕ ਦਹੀ ਅਬ ਮੋਹਿ ਦਹੋ। ਗਢ ਆਨ ਵਿਭੀਖਨ ਰਾਜ ਕਰੈ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਬਾਨਨ ਦੇਹ ਸਹੋ। ਤਿਨ ਰਾਜ ਦਯੋ ਨਹਿ ਸੀਅ ਦਈ ਇਕ ਰਾਵਨ ਕੋ ਯਹਿ ਬੋਲ ਰਹੋ ॥ ੪੫ ॥

ਸਵੈਯਾ–"ਆਪਨੇਹਾਥਨ ਆਪਨੇ ਸੀਸ, ਉਤਾਰ ਉਮਾਪਤਿ ਰੁਦ੍ਰ ਰਿਝਾਇ। ਤੇ ਪੁਨ ਆਪਨੋ ਹਾਥ ਸਵਾਰ, ਸੁਧਾਰਸ ਸਾਨ ਕਬੰਧ ਬਨਾਇ। ਬਾਤ ਕਹੇ ਬਿਨ ਕਿਉ ਬਨਹੈ, ਸੁਨ ਮੂੜ ਜੋ ਰਾਮ ਕੇ ਹਾਥ ਗਿਰਾਇ। ਰੁਦ੍ਰ ਕਹਾਂ ਸੁਨ ਛੁਦ੍ਰ ਤੇ ਮੂਢ ਨ ਰੁਦ੍ਰ ਕੇ ਬਾਪ ਪੈ ਜਾਂਹਿ ਲਗਾਇ" ॥ ੪੬ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਕੈ ਮਿਲਕਰ ਮੇਰੋ ਕਹਜੋ, ਕੈ ਕਰ ਮੇਰੋ ਘਾਤ। ਪਾਛੇ ਬਚਨ ਸੰਭਾਰੀਅਹੁ, ਕਹੋਂ ਨਿਝੋਟਕ ਬਾਤ ॥ ੪੭ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਤਬਹੀਂ ਲੌ ਤੌ ਕਾਨ, ਜਬ ਲਗ ਜੀਅ ਜੋਖੋ ਨਹੀ ॥ ਫਿਰ ਕਾਸੋਂ ਪਹਿਚਾਨ, ਆਨ ਬਨੈ ਜੋ ਪ੍ਰਾਨ ਸੋ ॥ ੪੮ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਿੰਮ੍ਰਤ ਸਬੈ ਬੋਲਤ ਬਚਨ ਰਸਾਲ ਰਾਮ ਬਿਮੁਖ ਨਰ ਤੇ ਭਲੇ, ਸੂਕਰ ਸ੍ਵਾਨ ਸ੍ਰਿਗਾਲ ॥ ੪੯ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਔਰ ਕਹੌਂ ਇਕ ਬਾਤ ਰਾਜਾ ਏ ਸਬ ਹੋਹਿਗੀ। ਜਿਉਂ

ਪੈ ਯੌ ਉਫਨਾਤ, ਰਾਮ ਤੇਜ ਤੀਛਨ ਲਗੈ ॥ ੫੦ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਭੂਤੋ ਭਯੋ ਚਤੁਰਾਨਨ ਕੋ ਕੁਲ, ਪੌਰਖ ਮੈ ਨ ਰਤੀ ਛਤਿ ਹੈ॥ ਸੀਅ ਦੇਹ ਸੁਖੀ ਕਰ ਬੰਸ ਸਬੈ ਜੋ ਸਹੀ ਸ਼ਿਵ ਕੇ ਪਦ ਸੋ ਰਤਿ ਹੈ। ਸੁਨ ਨਾਤਰ ਹੈ ਉਤਪਾਤ ਬਡੋ ਮੁਹਿ ਜਾਨਤ ਹੋ ਤੀਅ ਕੀ ਮਤਿ ਹੈ। ਸਠ ਸੋ ਧਰਨੀ ਸਰਨੀ ਸਰਨੀ, ਗੜ੍ਹ ਕੀ ਧਰਨੀ ਸਬ ਕਾਂਪਤਿ ਹੈ॥ ੫੧ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਬਾਤ ਤੌ ਬਨੀ ਹੈ ਭਲੀ ਆਜਲੌ ਗਈ ਹੀ ਚਲੀ ਰਾਮ ਸੋ ਜੋ ਬੈਰ ਯਹੈ ਜਾਨੀ ਬਾਤ ਹਾਨਕੀ। ਸੂਕੀ ਬੇਲ ਕਾਲ ਕੀ ਲੈ ਫੂਲੀ ਲਾਗੀ ਕਲੀ ਸੁਤੋ,. ਜਾ ਦਿਨਤੇ ਲੰਕ ਜਲੀ ਬਾਤ ਸੋ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕੀ॥ ਤੋਕੋ ਨਿਜ ਲੋਕ ਦੈਕੈ ਆਪਨੋ ਕੁਬੋਲ ਲੈਕੈ, ਜਾਨਤ ਹੈਂ ਬਾਤ ਕਛੂ ਸ਼ਿਵਕੇ ਸਯਾਨਕੀ। ਗੰਗਕੇ ਤਰੰਗ ਸੋ ਅਨੰਗ ਰਿਪ ਰੁਦ੍ਰ ਤੇਰੋ,ਸੋਈਹੈ ਸਮੁਦ੍ਰ ਰਾਮ ਨਾਮ ਲੈਹੈ ਜਾਂਨਕੀ॥੫੨

ਕਬਿੱਤ–ਬਾਨਰ ਕੇ ਪੂਤ ਮਿਲ ਬਡੇ ਅਵਧੂਤ ਦੇਖ,ਛਿਨਮੈਂ ਕਸੂਤ ਕਰ ਡਾਰਯੋ ਹੈ ਸਮੁਦ੍ਰ ਕੋ। ਹਨੂਮਾਨ ਆਯੋ ਤਿਨ ਠੋਕ ਕੈ ਜਰਯੋ ਪੁਰ, ਵਾਕੋ ਕਹੈ ਅੰਗਦ ਕੀਯਾ ਹੈ ਕਾਮ ਛੁਦ੍ਰ ਕੋ। ਰਾਮ ਚੰਦ ਜੂ ਸੋ ਸਬਹੀਂ ਕੋ ਬਲ ਫੀਕੋ ਜੈਸੇ, ਬਾਮਨ ਕੈ ਆਗੇ ਬੇਦ ਕੋਨ ਸੁਨੌ ਸੁੱਦ੍ਰ ਕੋ॥ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਮੈ ਨ ਰਹੇ ਪ੍ਰਗਟ ਪੁਰਾਨ ਕਹੈ, ਜੈਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇਰੋ ਰੁਦ੍ਰ ਤੈਸੇ ਰਾਂਮ ਰੁਦ੍ਰਕੋ॥

ਕਬਿੱਤ–ਜੈਸੇ ਭ੍ਰਮ ਟਾਰ ਕੈ ਮਿਲੀ ਬਿਬੇਕ ਬਾਨੀ ਤਮ, ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਾਂਹਿ ਚੰਦ ਚਾਂਦਨੀ ਨ ਆਨ ਕੀ। ਅਰ ਕੁਮਲਾਨੀ ਕੁਮਦਨੀ ਛਬਿ ਪਾਇ ਸਸਿ, ਸੋਕਕੋ ਨਿਵਾਰ ਫੂਲ ਜਾਤ ਹੈ ਅਚਾਨਕੀ। ਜੈਸੇ ਬਡੇ ਪਾਪ ਕੋ ਪਛਾਰ ਦੌਰ ਬੇਦ ਬਿਧਿ ਜਾਇ ਮਿਲੈ ਤਾਪਸੀ ਕੋ ਜੋਗ ਜੱਗ ਦਾਨ ਕੀ। ਤੈਸੇ ਤੋਕੋ ਕੁਟੰਬ ਸਮੇਤ ਪੀਸ ਡਾਰੈ ਕੰਤ, ਰਾਮਚੰਦ ਜੂ ਸੋ ਮਿਲ ਜੈਹੈ ਯਹਿ ਜਾਨਕੀ ॥ ੫੪ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਜੈਸੇ ਪੌਨ ਪਾਨੀ ਮਿਲ ਜਾਤ ਦਾਨ ਦਾਨੀ ਐਸੀਬਾਨੀ ਕੋਤੋ ਸਦਾ ਨਿਤ ਕੋ ਪ੍ਰਬੀਨ ਤੇ ਕਹੈਂ। ਜੈਸੇ ਘਟ ਪੂਰਨ ਮੈ

ਪਰਜੋ ਪ੍ਰਿਤਿ ਬਿੰਬ ਰਵਿ, ਫੂਟੈ ਘਟ ਮਾਹਿ ਸਠ ਸੂਰਨ ਅਨੇਕ ਹੈਂ। ਜੈਸੇ ਰਾਗ ਤਾਨ ਮਿਲੈ ਬੇਦ ਕੋ ਪੁਰਾਨ ਪਢੇ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਸੋ ਦਾਨ ਤੌਂ ਤਰੰਗ ਜਲ ਟੇਕ ਹੈਂ। ਤੈਸੇ ਪੀਆ ਜਾਨਕੀ ਕੇ ਨਾਥ ਰਘੁ ਨਾਥ ਤੇਰੇ,ਚੰਦ੍ਰ ਮੌਲ ਪਾਰਬਤੀ ਨਾਥ ਨਾਥ ਏਕਹੈਂ ॥੫੫॥

ਕਬਿੱਤ–ਕੌਲੌ ਸਮਝਾਵੈ ਕੋਊ ਖੋਇ ਖਿਨ ਮਾਹਿ ਦੋਊ, ਲੋਕ ਪਰ ਲੋਕ ਗਯੋ ਗਯੋ ਸ਼ਿਵ ਹੈ ਕਹੂੰ। ਮੈਹੂੰ ਸੁਨੀ ਗੌਰੀ ਵਹੈ ਹ੍ਵੈ ਰਹੀ ਚਕੋਰੀ ਰਾਮਚੰਦ ਬਿਨਤੇਰੀ ਓਰ ਦੇਖਤ ਨ ਨੈਕ ਹੂੰ। ਆਏ ਰਘੁਬੀਰ ਮੋਹਿ ਯਹੈ ਬਡੀ ਪੀਰ, ਰਣ ਤਾਸ ਕੈਸੇ ਜੀਤ ਹੋ ਨ ਜੀਤੀ ਸੀਅ ਤੈ ਕਹੂੰ॥ ਮੇਰੋ ਕਹਿਓ ਮਾਨਬਾਤ ਯਹੈ ਸਾਚੀ ਜਾਨ ਮੂੜ ਜੋ ਨ ਮਾਨਹੈ ਤੌਂ ਦੁਖ ਪਾਇ ਹੈਂ ਅਨੇਕ ਹੂੰ॥ ੫੬ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਲੈ ਆਯੋ ਚੁਰਾਇ ਸੀਅ ਧਰਜੋ ਡਰਹੈ ਨ ਹੀਅ, ਰਾਮ ਚੰਦ ਜੁਕੋਐਸੋ ਦੁਖ ਦੀਜੀ ਅਤ ਹੈ। ਤਾਂ ਪਰ ਨਿਸ਼ੰਕ ਪਰਜੰਕ ਪੌਢੇ ਲੰਕ ਪਤਿ ਲੈ ਕਲੰਕ ਮੂੰਡ ਏਕੋ ਦਿਨ ਜੀਜੀਅਤ ਹੈ॥ ਅਜਹੂੰਹਮਾਰੀ ਮਤਿ ਜਾਨਕੀ ਦੈਰਾਖ ਪਤਿ, ਨਾਰਹੂੰ ਕੋ ਕਹਜੋ ਕਹੂੰ ਮਾਨ ਲੀਜੀਅਤ ਹੈ। ਖਾਂਮੀਦੇਖ ਤੇਰੀ ਹਾਮੀ ਸੰਕਰ ਨ ਭਰੈ ਆਜ, ਬੌਰੇ ਬਾਮੀ ਕਾਮੀ ਐਸੋ ਕਾਮ ਕੀਜੀਅਤ ਹੈ ॥੫੭

ਕਬਿੱਤ–ਰਨ ਕੀ ਟਕੋਰ ਲਾਗੇ ਦੂੰਦਭੀ ਮੈਂ ਮਾਰੂ ਬਾਜੇ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਐਸੀ ਰੁਦ੍ਰ ਮੇਰੀ ਓਰ ਲਰੈ ਗੋ॥ ਜੈਸੇ ਤੁਮ ਦਾਨਵ ਭਏ ਹੋ ਏਕ ਓਰ ਸਬ, ਤੈਸੇ ਦੇਵ ਏਕ ਹੋਤ ਬੀਚ ਕੌਨ ਪਰੈਗੋ॥ ਬੋਲਨ ਗਏ ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਕਹੈਗੋ ਤੂੰ ਬਡੋ ਪਾਪੀ, ਰਾਮ ਤੇ ਨ ਡਰਜੋ ਤੋ ਤੂੰ ਮੋਤੇ ਕਹਾ ਡਰੈ ਗੋ। ਦੂਰਜਾਹ ਨਾਰ ਨਾਗੀ ਬੋਲ ਕੀ ਤੋ ਪੀਠ ਲਾਗੀ, ਬੇਟਾ ਸੁਰ ਰਾਗੀ ਐਸੋ ਭਾਖ ਫੇਰ ਕਰੈ ਗੋ ॥ ੫੮ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਝੂਠੇ ਦੇਤ ਨਵੋ ਨਿਧਿ ਰੂਠੇਈ ਮੁਕਤਿ ਬਿਧਿ ਐਸੋ ਕਰੁਨਾ ਕੀ ਨਿਧਿ ਕੋਹੈ ਕਹਾਂ ਪਾਈਏ॥ ਝੂਠੇ ਸਬ ਤੇਰੋ ਹਠ ਦੇਵਬਿਨਾ ਜੈਹੈ ਸਠ ਸੋਈ ਰਘੁਬੀਰ ਨੀਲ ਕੰਠ ਕੰਠ ਗਾਈ ਏ॥ ਸਿਮਰੈ ਜੋ ਏਕ ਬਾਰ ਤਾਕੋ ਰਾਮ ਬਾਰਬਾਰ, ਬਿਸਰੈ ਬਿ-

ਸਾਰੈ ਨਾਹੀਂ ਸੋ ਕਜੋਂ ਬਿਸਰਾਈਏ ॥ ਰਘੁ ਕੁਲ ਤਿਲਕ ਮਿਲ ਕ ਬਲ ਜਾਂਕੀ ਤਾਂਕੀ, ਕਿਲਕ ਕਿਲਕ ਕੈ ਸ਼ਰਨ ਕਜੋਂ ਨ ਜਾਈਏ ॥ ੫੯ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਤਬ ਬੋਲੀ ਮੰਦੋਦਰੀ, ਸੁਨ ਲੈ ਬਾਤ ਨਿਫੋਟ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁ ਪਤਿ ਜਸ ਸੋ ਕਹੈ ਜਾਕੋ ਰਸਨਾ ਕੋਟ ॥ ੬੦ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਮੋ ਮੁਖ ਰਸਨਾ ਏਕ, ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਸੁਮਤੇ ਥਕੇ ॥ ਰਘੁ ਪਤਿ ਚਰਿਤ ਅਨੇਕ, ਤਾਂਕੋ ਸੇਖਭੁਜੰਗ ਪਤਿ॥ ੬੧ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਜਜੋਂ ਖਗ ਗਗਨ ਉਡਾਨ ਬਿਨਾ ਅੰਤ ਗਿਰ ਭੁਇ ਪਰ ਹਿ ॥ ਤੈਸੇ ਮਤਿ ਅਨੁਮਾਨ ਰਘੁ ਪਤਿ ਜਸ ਬਰਨਤ ਸਬੈ ॥ ੬੨ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਤੋਹਿ ਨ ਉਪਜਤ ਗਜਾਨ ਰਾਜਾ ਮੋਹ ਪ੍ਰਤਾਪਤੇ॥ਅਬ ਨਿਹਚੈ ਜੀਅ ਜਾਨ ਗਾਮ ਬਿਮੁਖ ਸੁਖ ਤੇ ਰਹੈ ॥ ੬੩ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਮਹਿਮਾ ਮਹਾ ਅਪਾਰ ਜੇ ਘਟ ਮੰਦਰਿ ਭਰ ਰਹੇ ॥ ਧਰੇ ਰੀਗਕੀ ਧਾਰ ਸ਼ਿਵ ਅਜ ਹੂੰ ਹੈ ਧਜਾਨ ਮੈਂ ॥ ੬੪ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਕਹਿਬੇ ਕੋ ਵਹ ਨੀਲ ਬਿਨਾ ਅੰਤ ਆਕਾਸ਼ ਜਜੋਂ ॥ ਤਜੋਂ ਸੀਤਾ ਕੋ ਸੀਲ ਸਾਤ ਲੋਕ ਊਪਰ ਸਦਾ ॥ ੬੫ ।

ਸਵੈਯਾ—ਜਾਨਕੀ ਕੇ ਸਤਤੇ ਧਰ ਸੇਸ, ਰਹਜੋ ਛਿਤਕੋ ਸਿਰ ਭਾ ਰ ਨ ਲਾਗੇ ॥ ਜਾਨਕੀ ਕੇ ਸਤ ਤੈਂ ਸਸਿ ਸੂਰ ਫਿਰੈਂ ਕਨਕਾਚਲ ਸੋਂ ਅਨੁਰਾਗੇ ॥ ਜਾਨਕੀ ਕੇ ਸਤਤੇ ਸ਼ਿਵ ਸਾਧ ਸਮਾਧ ਰਹੇ ਅਜਹੂੰ ਨਹਿ ਜਾਗੇ ॥ ਤਾਂ ਸਤ ਦੀਪਕੀ ਜੋਤ ਨਿਹਾਰ ਕੈ, ਰਾਵਨ ਰੰਕ ਪਤੰਗ ਜਜੋਂ ਪਾਗੇ ॥ ੬੬ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਮੇਰ ਚਲੈ ਧ੍ਰੂਅ ਸੋਂ ਛਿਤ ਮੰਡਲ, ਨੀਰ ਬਜਾਰ ਬਹੈ ਪ੍ਰਜਰੈ ਰੇ ॥ ਜੋ ਸੀਅ ਰੋਸ ਧਰੇ ਜੀਅ ਮੈਂ, ਫਿਰ ਕੈ ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ ਤਦ ਕਾਲ ਮਰੈ ਰੇ ॥ ਜਾਨਕੀ ਸੀਲ ਪਤਿਬ੍ਰਤਿ ਤੇ,ਸ਼ਿਵ ਸੱਕ੍ਰ ਬਿਰੰਚ ਲੌ ਪਾਇ ਪਰੈ ਰੇ ॥ ਤੋਹਿ ਜੁ ਸ੍ਰਾਪ ਨ ਦੇਤ ਸੁ ਤੌ ਰਘੁਨਾਥ ਕੇ ਪਾਇਨ ਤੇ ਡਰਪੈਰੇ ॥ ੬੭ ॥

ਕਬਿੱਤ—"ਪ੍ਰਭ ਤੋ ਬਡੋ ਸੁਸੀਲ ਤਾਂਤੇ ਕਾਲ ਕੀ ਨ ਢੀਲ

ਤੇਰੋ ਡੀਲ ਦੇਖਬੇ ਕੋ ਕੌਤਕ ਸੇ ਰਾਮ ਹੈਂ ॥ ਲਛਮਨ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰੈ ਸੋਈ ਭੌਹ ਦੇਖ ਡਰੈ ਰੁਦ੍ਰ ਆਨ ਬੀਚ ਪਰੈ ਤਾਕੋ ਕੌਨ ਕਾਮ ਹੈ ॥ ਤੇਰੋ ਅਪਰਾਧ ਸੀਅ ਮਾਨ ਹੂੰ ਨ ਲੀਨੋ ਜਾਤੇ, ਭਸਮ ਨ ਕੀਨੋ ਅਰ ਬਾਂਧਿਓ ਕ੍ਰੋਧ ਧਾਮਹੈ ॥ ਤਾਂਕੋ ਸ੍ਰਾਪ ਦੀਜਤ ਹੈ ਜਾਕੋ ਨਾਮ ਲੀਜਤ ਹੈ ਰਾਮ ਤਜ ਨੀਚ ਕੌ ਨ ਲੇਤ ਤੇਰੋ ਨਾਮ ਹੈ ॥ ੬੮ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਕੈ ਇਹ ਬਚਨ ਬਿਚਾਰ ਕੈ, ਪਤਿ ਬੂਝੇ ਪਰਧਾਨ ॥
ਬਿਨ ਆਈ ਮਰਜਾਇਬੋ, ਕਹਬੋ ਕੌਨ ਸਿਆਨ ॥ ੬੯ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਸੁਨ ਦੇਵਨ ਕੀ ਰੀਤ੍ਰ, ਭੀਰ ਪਰੇ ਸੇਵਤ ਚਰਨ ॥
ਜਬ ਦੇਖਤ ਵਿਪਰੀਤ, ਫਿਰ ਮਾਰਤ ਸਬ ਸਿਮਟਕੈ ॥ ੭੦ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਜਜੋਂ ਜਿਉਂ ਐਸੀ ਬਾਤਨ ਮੰਦੋਦਰੀ ਸਮੋਧੈ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਦੇਵ ਦੁਖ ਪਾਵੈ ਕਹੈ ਕੈਸੇ ਸਮਝਾਈਏ ॥ ਯਾਕੀ ਬਾਤ ਮਾਨੈ ਸੀ ਅਲੈਕੈ ਜਾਇ ਮਿਲੈ ਯਹ ਔਗੁਨ ਬਿਸਾਰ ਯਾਕੋ ਸੌ ਗੁਨੋ ਬ-ਢਾਈਏ ॥ ਲਾਖੋ ਏਚ ਪੇਚਨ ਸੋ ਜੋਗ ਹੈ ਬਨਾਯੋ ਬਿਧ, ਹੋਤ ਹੈ ਸੋ ਹੋਨ ਦੇਹੁ ਨਾਹੀਂ ਉਰਝਾਈਏ ॥ ਕੋਊ ਯਾਹਿ ਜਾਇ ਸ-ਮਝਾਵੈ ਰਾਂਡ ਮੌਨ ਭਜ ਤੋਕੋ ਔਰ ਰਾਵਨ ਕੀਓ ਹੈ ਸੋ ਸੁਨਾ-ਈਏ ॥ ੭੧ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਮਤਿ ਮਾਨੇ ਯਾ ਨਾਰ ਕੀ, ਦੇਵ ਮਨਾਵਤ ਦੇਵ ॥
ਸੀਤਾ ਸਤਤੇ ਜਾਈਓ, ਰਾਵਨ ਕੇ ਅਹੰਮੇਵ ॥ ੭੨ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਨਿਕਸ ਮਹਲ ਤੇ ਆਇ, ਸਭਾ ਮਾਹਿ ਬੈਠਤ ਭਯੋ ॥
ਮੰਤ੍ਰੀ ਚਾਰ ਬੁਲਾਇ ਕੌਨ ਕੌਨ ਕਵਿ ਰਾਮ ਕਹਿ ॥ ੭੩ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਤੀਅ ਸਮਝਾਯੋ ਰੋਇ ਸਮਝ ਗਿਰਜੋ ਰਾਵਨ ਬਿਮੁਖ ॥ ਰਾਮ ਕਰੈ ਸੋ ਹੋਇ ਕਹਾਂ ਰੰਕ ਕਹ ਛੱਤ੍ਰ ਪਤਿ ॥ ੭੪ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਏਕ ਸੁਤ ਤਾਕੋ ਤੁਮ ਬਿਆਸ ਸੁਤ ਜਾਨੋ ਜਿਨ, ਦੈਕੈ ਬਡੋ ਆਦਰ ਮਹੋਦਰ ਬੁਲਾਯੋਹੈ ॥ ਔਰ ਬੀਰਪਾਛ ਜਾਕੀ ਸਾਖ ਦੀਜੈ ਦੇਵ ਗੁਰ ਤਾਂ ਕੀ ਭੁਜ ਗਹਿਕੈ ਬਰਾਬਰ ਬਿਠਾਯੋ ਹੈ ॥ ਚੌਥੇ ਏਕ ਸਾਰਨ ਸੁਮੰਤ੍ਰ ਕੋ ਪ੍ਰਬੀਨ ਕਹਜੋ ਸਬ ਕੋ ਸੁਨਾਏ

ਯਹਿ ਕੌਨ ਕਾਲ ਆਯੋਹੈ ॥ ਕੋਊ ਕਹੈ ਰਾਮ ਭਜ ਕੋਊ ਕਹੈ ਸੀਆ ਤਜ, ਤੁਮ ਹੂੰ ਕਹੋ ਤੋਂ ਕਹਾਂ ਕਹੋ ਦੁਖ ਪਾਯੋ ਹੈ ॥ ੭੫ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਚਾਰੇ ਹਾਥ ਜੋਰ ਫਿਰ ਤਾਸੋਂ ਕਹੈਂ ਬਾਤ ਉਠ ਜੋਂ ਕਹੋ ਤੋ ਰਾਜਾ ਮਤਿ ਏਕਹੀ ਡਿਢਾਈਏ ॥ ਔਰ ਜੋ ਤਿਹਾਰੇ ਮਨ ਰੁਚੈ ਨਿਆਰੇ ਨਿਆਰੇ ਹ੍ਵੈ ਕੈ ਜੋਈ ਭਲੋ ਹੋਇ ਮੰਤ੍ਰ ਸੋਈ ਪੈ ਪਕਾਈਏ ॥ ਏਕਬਾਤ ਤੋਸੋ ਹਮ ਸਬੈ ਕਹਿ ਲੇਤ ਪ੍ਰਭੁ ਬੈਰੀ ਛੋਟੋ ਜਾਨੇਤੇ ਨ ਜੀਤ ਘਰ ਆਈਏ ॥ ਕੈਸੇ ਜੈਸੇ ਮਹਾਂ ਰੁਦ੍ਰ ਬੈਰੀ ਸਬ ਕੀਨੇ ਛੁਦ੍ਰ ਤਊ ਸਾਵਧਾਨ ਸਦਾਕਹੋਤੋਸੁਨਾਈਏ।੭੬।

ਦੋਹਰਾ–ਤਬ ਰਾਵਨ ਫਿਰ ਯੌਂ ਕਹਿਓ ਕਹੋ ਰੁਦ੍ਰ ਕੀ ਬਾਤ ॥
ਜਾ ਸੁਨ ਕੈ ਮੇਰੇਸਦਾ, ਲੋਚਨ ਸ੍ਰਵਨ ਸੁਹਾਤ ॥ ੭੭ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਚਾਰੋ ਕਹਤ ਬਿਚਾਰ ਅਰਿ ਨੀਕੇ ਕਰ ਜੀਤੀਏ ॥
ਤਊ ਨ ਨੈਕ ਬਿਸਾਰ ਸ਼ਿਵ ਅਜਹੂੰ ਦੁਚਿਤੋ ਰਹੈਂ ॥ ੭੮ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਪ੍ਰਲੈ ਕਾਲ ਕੋ ਹੇਤ, ਬ੍ਰਹਮ ਰੁਦ੍ਰਮੈਂ ਭੇਦ ਨਹਿ ॥ ਸੋ ਤਪ ਧਨਹ ਨਿਕੇਤ ਅਰ ਦਾਤਾ ਰੀਝਤ ਸਦਾ ॥ ੭੯ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਦੇਸਨ ਕੋ ਰਾਜ ਨਾਹੀਂ ਰਾਜਕੋ ਸਮਾਜ ਨਾਹੀਂ ਖਾਤਾ ਸੌਕ ਨਾਜ ਨਾਹੀਂ ਬਿਆਜ ਨਾਹੀਂ ਆਵਤੋ ॥ ਕੋਊ ਬਡੋਬਾਪ ਨਾਹੀਂ ਮੰਤ੍ਰਨ ਕੋ ਜਾਪ ਨਾਂਹੀ, ਹਾਥ ਬਾਨ ਚਾਪ ਨਾਹੀਂ ਖੇਪ ਨ ਚਲਾਵਤੋ। ਬਲਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੈ ਜੁ ਠੌਰ ਠੌਰ ਜੀਤ ਤਊ, ਬੈਰੀ ਤੇ ਨਿਚੀਤ ਹ੍ਵੈ ਨ ਆਖਨ ਮਿਲਾਵਤੋ। ਤਿਨਹੀ ਕੇ ਕਾਜ ਮਹਾਂਰਾਜ ਸੁਨ ਤੋਸੋ ਕਹੈਂ, ਜੈਸੇ ਜੈਸੇ ਬਿਓਂਤਨ ਕੋ ਰੁਦ੍ਰ ਹੈ ਬਨਾਵਤੋ ॥ ੮੦ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਜੋ ਘਰ ਮਾਹਿ ਸਮਾਜ, ਸੋ ਸਬ ਹਮ ਤੁਮ ਸੋ ਕਹੈਂ ॥
ਅਰ ਜਾਨਤ ਮਹਾਰਾਜ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਪਾਤ੍ਰ ਸੇਵਾ ਨਿਪੁਨ ॥ ੮੧ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਖਹੀ ਕੋ ਢੇਰ ਦੇਤ ਔਰਨ ਕੋ ਲਾਖ ਤਾਕੀ, ਸਾਖ ਕੋ ਪੁਰਾਨ ਬੇਦ ਆਜ ਦੀਜੀਅਤ ਹੈਂ ॥ ਆਕ ਪਾਤ ਖਾਤ ਬਿਖ ਭੁਾਂਗ ਸੋ ਅਘਾਤ ਦੇਤ, ਫਲ ਸਿੰਧ ਤਰ ਭਿੱਛਾ ਮਾਂਗ ਲੀਜੀਅਤ ਹੈ ॥ ਬਾਰਨ ਕੀ ਖਾਲ ਗਰੇ ਰੁੰਡਨ ਕੀ ਮਾਲ ਨੈਕ,

ਗਾਲ ਕੇ ਬਜਾਇਏ ਹਾਲ ਤਾਲ ਰੀਝੀਅਤ ਹੈ। ਬੈਲ ਧਨ ਲੌ ਨਾਂ ਘਰ ਪਾਤਰ ਨ ਦੌਨਾ ਜਹਾਂ, ਪੰਨਗਕੇ ਛੌਨਾ ਕੋ ਬਿਛੌਨਾ ਕੀਜੀਅਤ ਹੈ॥ ੮੨॥
ਕਬਿੱਤ–ਰੁੰਡਨ ਕੀ ਮਾਲ ਸਸਿ ਭਾਲ ਲੋਚਨ ਕਰਾਲ, ਡੌਰੂ ਮ੍ਰਿਗ ਛਾਲ ਕਟ ਕੇਹਰ ਕੀ ਖਾਲਹੈ॥ ਨੈਕ ਹੀ ਬਜਾਇਏ ਗਾਲ ਰੀਝ ਜਾਤ ਤਾਤਕਾਲ,ਬਿਸ੍ਰ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਪੁਨ ਕਾਲ ਹੀ ਕੇ ਕਾਲ ਹੈ॥ ਰਾਵਨ ਅਭੰਜਨ ਨਿਰੰਜਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮੁਖ, ਗੰਜਨ ਅਨੰਗ ਅਰ ਦੀਨ ਕੋ ਦਯਾਲ ਹੈ॥ ਤੀਨੋ ਲੋਕ ਨਾਥ ਭੋਲਾ ਨਾਥ ਸੁਰਸਰੀ ਮਾਥ, ਪਾਰਬਤੀ ਪ੍ਰਾਨੰ ਨਾਥ ਸਬ ਕੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲਹੈ॥੮੩॥
ਕਬਿੱਤ–ਕਾਹੂ ਕੋ ਨ ਕਰੈ ਜਾਪ ਤਾਕੋ ਕੋਊ ਮਾਂ ਨ ਬਾਪ ਦਾਤਾ ਤੋ ਵਰ ਸ੍ਰਾਪ ਸਦਾ ਸੁਭ ਮਤ ਹੈ॥ ਨੈਕ ਹੂ ਕੇ ਰੀਝੇ ਰਾਮ ਨਵੋ ਨਿਧ ਡਾਰ ਦੇਤ ਮਨਕੇ ਬਿਚਾਰੇ ਤੇ ਪੁਕਾਰ ਪਹੁੰਚਤ ਹੈ॥ ਭਸਮ ਚਢਾਇਏ ਬਾਂਏਂ ਹਾਥ ਸੋ ਡਰਾਇਏ ਬੈਲ ਦਰਸਨ ਪਾਇਏ ਤਾਂਕੋ ਗਤ ਹੀ ਕੀ ਗਤ ਹੈ॥ ਮੂੰਡ ਗੰਗਾਧਾਰ ਮਾਥੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਤ੍ਰਿਨੈਨ ਧਰ ਕੰਠ ਬਿਖ ਧਰ ਐਸੋ ਪਾਰਬਤੀ ਪਤ ਹੈ॥ ੮੪॥
ਕਬਿੱਤ–ਪਾਛੇ ਨ ਨਿਵਾਯੋ ਮਾਥ ਤੁਮ ਕੋ ਤੋ ਭੋਲਾਨਾਥ, ਭਯੋ ਨ ਮੁਕਤ ਤਾਂਤੇ ਜੀ ਸੋ ਖੀਜੀਅਤ ਹੈ॥ ਸੁ ਤੌਂ ਵਾਹੀ ਦੇਖਨ ਤੇ ਪਸੁ ਪੰਖੀ ਕੀਟ ਕ੍ਰਿਮ,ਮਾਨੁਖਕੋ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੀਜੀਅਤ ਹੈ॥ ਰਾਮ ਅਬ ਪਾਇਨ ਪਰਤ ਮਨ ਮੈ ਡਰਤ,ਯਹੈਇਕ ਨਯੋ ਅਪਰਾਧ ਕੀਜੀਅਤ ਹੈ॥ ਜਨਮ ਨ ਲੈ ਹੈ ਪਗ ਸੀਸ ਨ ਛੁ-ਵੈਹੈ ਆਗੇ, ਦੋਊ ਪਾਪ ਛਮੋ ਤੁਮੇ ਕਹੈ ਲੀਜੀਅਤ ਹੈ॥ ੮੫॥
ਕਬਿੱਤ–ਜੱਦਪ ਮਨੋਜ ਬੈਰੀ ਡਾਰਜੋ ਕਰ ਖਾਕ ਢੇਰੀ ਤਊ ਗਿਰ ਜਾਇ ਅਰਧੰਗ ਹੀ ਅਧੀਨ ਹੈ॥ ਯਾਹੀ ਤੇ ਸੁਧਾਕਰ ਕੋ ਮਾਥੇ ਪਰ ਦੀਨੋ ਘਰ ਕਾਲ ਕੂਟ ਪਚੈ ਕਿ ਨ ਪਚੈ ਕੰਠ ਲੀਨ ਹੈ॥ ਪ੍ਰਲਯ ਕਾਲ ਆਗ ਹੂੰ ਕੋ ਨੈਨ ਕੀਨੋ ਰਾਮ ਤਾਕੋ ਜਟਾ ਗੰਗ ਰਾਖਿ ਬੈਰੀ ਜਾਨਿਓਂ ਨਹੀ ਹੀਨ ਹੈ॥ ਐਸੋ ਮਹਾਂ ਰੁਦ੍ਰ ਜਾਤੇ ਡਰੈ ਕਾਲ ਛੁੱਦ੍ਰ ਸੋਈ ਰਸ ਕੋ ਸਮੁਦ੍ਰ ਰਾਜ-

ਨੀਤਿ ਕੋ ਪ੍ਰਬੀਨ ਹੈ ॥ ੮੬ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਜੋ ਬੈਰਨ ਤੇ ਡਰਤ ਹੀ ਰੁਦ੍ਰਾਦਿਕ ਸਬ ਦੇਵ ॥ ਤੁਮ ਸਭ ਬਿਧਿ ਹੂੰ ਹੋ ਬਲੀ ਤਊ ਤਜੋ ਅਹੰਮੇਵ ॥ ੮੭ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਮੰਤ੍ਰਿਨ ਕੀ ਯਹ ਰੀਤ, ਬਿਨ ਬੂਝੈ ਬੋਲੈ ਨਹੀ ॥ ਸੁਰ ਗੁਰ ਬਾਧੀ ਨੀਤਿ, ਮੰਤ੍ਰ ਵਿਫਲ ਤੇ ਹੋਤ ਹੈ ॥ ੮੮ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਰਘੁਪਤਿ ਮਾਂਡੀ ਰਾਰ,ਕਪਿ ਦਲ ਲੈ ਗੜ ਲੰਕ ਪਰ ॥ ਤੁਮਕੋ ਮੰਤ੍ਰ ਬਿਚਾਰ, ਸਮਝ ਪਰੈ ਪਲਕਾਂ ਸੁਖੀ ॥ ੮੯ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਜੇ ਪ੍ਰਿਅਬਾਦੀ ਲੋਕ ਭੀਰ ਪਰੇ ਪ੍ਰਭਸੋਂ ਕਹੈ ॥ ਅਬਤੋ ਕਰ ਲੈ ਭੋਗ ਕਾਲ ਸ਼ਤ੍ਰ ਮਰ ਜਾਂਹਿਗੇ ॥ ੯੦ ॥
ਸੋਰਠ–ਤਿਨ ਕੇ ਬਚਨ ਪ੍ਰਮਾਨ, ਜੇ ਭੂਪਤਿ ਮਨ ਮੈਂ ਧਰਹਿ॥ ਤਿਨ ਪਰ ਕਾਲ ਪਲਾਨ, ਜਗਜੀਵਨ ਨਿਸ ਸੁਪਨ ਜਿਓਂ ॥ ੯੧ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਕਹੈ ਮੰਤ੍ਰਵਿਪਰੀਤ ਮੁਖ ਮੀਠੇ ਜੀਅ ਮੈਂ ਡਰੈ ॥ ਪਿਤਾ ਬੰਧਗੁਰ ਮੀਤ ਸੁਰ ਗੁਰਕੇ ਮਤਿ ਮਾਰੀਏ ॥ ੯੨ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਰਾਵਨ ਤਿਨ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਨ ਬੋਲਿਓ ਤਬ ਮੁਸਕਾਇ ॥ ਲਾਇਕ ਬੈਰੀ ਜਾਨੀਏ ਤਬ ਕੀਜੀਏ ਉਪਾਇ ॥ ੯੩ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਕਾਂਪਰ ਬਿਚਾਰੋ ਮੰਤ੍ਰ ਰਾਮ ਕੌਨ ਬਲਵੰਤ ਔਰ ਕਪਿ ਜੂਥ ਕੋਊ ਲਾਯਕ ਨ ਜਾਨਿਓ ਹੈ ॥ ਜੋਗ ਰੂਪ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਰਾਜ ਕੋ ਸਮਾਜ ਨਹੀਂ ਕੌਨ ਜਾਨੈ ਲੰਕਪਤਿ ਕਹਾ ਕਰ ਮਾਨਿਓ ਹੈ ॥ ਸਕ੍ਰ ਨ ਬਦਨ ਚਾਰੀ ਯਾਹੀਂ ਤੈ ਸਕੁਚ ਭਾਰੀ ਕਾਸੋਂ ਜਾਇ ਲਰੋਂ ਮੈਤੋਐਸੇ ਜੀਅ ਆਨਿਓ ਹੈ ॥ ਜੈਸੇ ਸਿੰਘ ਸਿਆਰ ਕੋ ਨ ਪੰਡਿਤ ਗਵਾਰ ਕੋ ਪਪੀਲਕਾ ਕੋ ਕਾਹੂੰ ਗਜ ਰਾਜ ਨ ਪਲਾਨਿਓ ਹੈ ॥ ੯੪ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਤੁਮ ਹਮ ਸੋ ਦੋਊ ਕਹੋ ਰੁਚਿ ਅਨਰੁਚਿ ਕੀ ਧੀਰ ॥ ਜੋ ਮੇਰੇ ਮਨ ਰੁਚੈਗੀ ਸੋ ਕਰ ਹੋਂ ਸੁਨ ਬੀਰ॥ ੯੫ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਤਬ ਸੁਕ ਮਨਹਿ ਬਿਚਾਰ ਅਬਹਿ ਜਥਾਰਥ ਕਹਤ ਹੋਂ ॥ ਤੌ ਯਹਿ ਡਾਰੈ ਮਾਰ, ਪਾਛੇ ਕੀ ਪਾਛੇਲਗੀ ॥ ੯੬ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਸੁਨੋ ਰਾਜਾ ਲੰਕਪਤਿ ਆਜ ਮੇਰੀ ਬਾਤ ਅਤਿ ਕੌਨ ਸੁਰ ਪਤਿ ਧਨਪਤਿ ਲੋਕਪਤਿ ਹੈ ॥ ਬੀਸੋ ਭੁਜ ਬਲਵੰਡ ਦਸੋ ਮੁੰਡ ਰੁੰਡ ਕਰ ਪੂਜਿਓ ਪਸੁਪਤਿ ਐਸੀ ਤਾਸੋ ਆਜ ਰਤਿ ਹੈ॥ ਤੀਨੋ ਲੋਕ ਚਰਨ ਕਮਲ ਤੇਰੇ ਸੇਵੈ ਅਰ ਮਾਨੁਖ ਕੀ ਪਾਂਤਿ ਚੇਰੀ ਬੋਲਕੀ ਬਸਤ ਹੈ ॥ ਭਲੀ ਕਰੀ ਹਰੀ ਸੀਅ ਰਾਮ ਕੋ ਬਸਾਰ ਜੀਅ ਬੋਲਿਓ ਤਬ ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ ਭਲੀ ਤੇਰੀ ਮਤਿ ਹੈ ॥ ੯੭ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਜਬ ਸੁਕ ਕੇ ਬਚਨਨ ਹਸਿਓ ਦਈ ਬਡਾਈ ਤਾਹਿ ॥ ਤਬ ਸਾਰਨ ਮਨਮੇਂ ਕਹੈ, ਈਹਾਂ ਤੋ ਐਸੀ ਆਹਿ ॥ ੯੮ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਕਾਹੇ ਕੀ ਕੁਸਰਾਤ ਐਸੇ ਮੰਤ੍ਰ ਸਰਾਹੀਅਹਿ ॥ ਪਰਾਧੀਨ ਕੀ ਬਾਤ ਅਰ ਪ੍ਰਭੁ ਤਜੈ ਅਨੀਤਿ ਹੈ ॥ ੯੯ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਤੋ ਬਿਨਾ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਪਤਿ ਚਾਰੋ ਜੁਗ ਮੂੜਮਤਿ ਚੀਟੀ ਚਤੁਰਾਨਨ ਲੌ ਸਦਾ ਆਵਾ ਗੌਨ ਹੈ ॥ ਸੂਰ ਸਸਿ ਸੇਵੈ ਪੌਰ ਬਾਧਿਓ ਸੁਰ ਰਾਜ ਦੌਰ ਤੇਰੋਈ ਅਧੀਨ ਕਾਲ ਨਰਪਤਿ ਪੌਨ ਹੈ ॥ ਕੁੰਭ ਸੇ ਕਰਨ ਆਜ ਆਪਦਾ ਹਰਨ ਬੀਰ ਮੇਘ ਨਾਦ ਸੇ ਸਪੂਤ ਤੋਹਿ ਡਰ ਕੌਨ ਹੈ ॥ ਹਸਿਓ ਤਬ ਸਾਰਨ ਕੋ ਬਾਰਨ ਦਿਵਾਏ ਦਸ ਨਜਾਇ ਤੇਰੇ ਆਗੇ ਬਾਕਪਤਿ ਕੀਨੋ ਮੌਨ ਹੈ ॥ ੧੦੦ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਕਹੇ ਮਹੋਦਰ ਹਾਲ ਤੌ, ਮਨ ਮੈਂ ਫੂਲਤ ਕੂਰ ॥ ਜਬ-ਹਿ ਜਥਾਰਥ ਕਹੋਂ ਗੋ, ਤਬ ਕਰ ਹੈ ਚਕਚੂਰ ॥ ੧੦੧ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਹਮਯਾਕੇ ਆਧੀਨ,ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਪਤਿ ਜਾਨਤ ਸਬੈ॥ ਜਜੋਂ ਲਕੁਟੀ ਤੇ ਦੀਨ ਕਪਿ ਨਾਚੈ ਬੈਠੇ ਉਠੈ ॥ ੧੦੨ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਜਾ ਤੂੰ ਬਡੋ ਰਸੱਗ ਕੀਨੇ ਤੈ ਅਨੇਕ ਜੱਗ ਤਾਕੋ ਫਲ ਲਾਗਿਓ ਜੁ ਤੂੰ ਜਾਨਕੀ ਲੈ ਆਯੋ ਹੈ। ਰਾਮ ਕੋ ਸੁਭਾਉ ਸਬ ਲੋਕਨ ਮੈਂ ਐਸੇ ਪਰਿਓ ਔਰ ਕਹੋ ਕਹੂੰ ਕਾਹੂੰ ਯਾਤੇ ਦੁਖ ਪਾਯੋ ਹੈ ॥ ਔਰ ਜੋ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਰਚਿਓ ਚਾਹੈ ਤੌ ਤੂੰ ਰਚੈ ਅਰ ਤੌਹੀ ਲੌ ਨ ਰਚੈ ਜੌ ਲੌਂ ਜੀਅ ਮੈ ਨ ਆਯੋ ਹੈ ॥ ਕਾਹੇ ਤੇ ਮਹੋ-

ਦਰ ਕਹੈ ਨ ਮੋਸੋ ਐਸੀ ਬਾਤ ਮੰਤ੍ਰੀ ਹੈ ਪੁਰਾਨੋ ਅਰ ਮੇਰੋ ਹੀ ਬਢਾਯੋ ਹੈ ॥ ੧੦੩ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਬੀਰਪਾਛ ਮਨ ਮੈ ਕਹਿਓ ਨਿਰਖ ਰਾਜ ਕੀ ਓਰ ॥
ਠਕੁਰ ਸੁਹਾਤੀ ਬਿਨ ਕਹੇ, ਮੋ ਪਰ ਪਰੈ ਨ ਚੋਰ ॥ ੧੦੪ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਕੋਟਕ ਸਹੋਂ ਅਕਾਜ, ਔਰ ਅਬਹਿ ਸਿਰ ਕਾਟੀਓ ॥
ਤਾਂਕੀ ਜਨਨੀ ਲਾਜ ਰਘੁਪਤਿ ਤਜਿ ਔਰੈ ਭਜੈ ॥ ੧੦੫ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਐਸੇ ਤੁਮ ਬਲੀ ਭਏ ਸਾਤੋ ਲੋਕ ਛੇਦ ਗਏ ਬਹੁਰੋ ਫਿਰੇ ਤੇ ਅੰਤ ਭੂਮਹਿ ਅਧਾਰ ਹੈ ॥ ਹਾਲ ਹਮ ਰਾਮ ਬਲ ਢਾਂਪੈ ਜੈਸੇ ਤੂਲ ਆਗ ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ ਤੇ ਕਛੁ ਪਾਛੇ ਕੋ ਬਿਚਾਰ ਹੈ ॥ ਬੋਲਜੋ ਤਾਸੋ ਕੋਪ ਕਰ ਕਜੋਂਰੇ ਬੀਰ ਪਾਛ ਆਜ ਮੇਰੇ ਜਾਨੇ ਤੂੰ ਤੋ ਬੂਢੋ ਬਾਵਰੋ ਗਵਾਰ ਹੈ ॥ ਏਜੋ ਯੌਂ ਕਹਤ ਇੰਨੈ ਸੌਂਹ ਦੇਕੇ ਬੂਝੇ ਰਾਜਾ ਔਰ ਕਛੂ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਕਿ ਯਹੈ ਮੰਤ੍ਰ ਸਾਰ ਹੈ ॥ ੧੦੬॥
ਦੋਹਰਾ–ਤਬ ਬੋਲਜੋ ਸਬ ਸੋਂ ਉਲਟ ਔਰੇ ਕਛੂ ਬਿਚਾਰ ॥
ਬੀਰਪਾਛ ਯੌਂ ਕਹਤ ਹੈ ਅਬਹਿ ਕਰੋ ਨਿਰਧਾਰ ॥ ੧੦੭ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਪੁਨ ਬੋਲੇ ਤਾਸੋਂ ਸਬੈ ਹਾਥ ਜੋਰ ਸਿਰ ਨਾਇ ॥ ਮਹਾ-ਰਾਜ ਜੋ ਕਹੀਹੀ ਦੋਊ ਕਹੈ ਸੁਨਾਇ ॥ ੧੦੮ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਤੁਮ ਸਭ ਕੇ ਸਿਰ ਮੌਰ ਏਕ ਪਛ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ ॥
ਏਕ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਔਰ ਆਇਸ ਬਿਨ ਕਜੋਂ ਕਹ ਸਕੈਂ ॥ ੧੦੯ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਬਾਂਧ ਕਾਲ ਕੀ ਪੋਟ ਜੀਅ ਮੈ ਗਿਰ ਰਾਵਨ ਕਹੈ ॥
ਕੌਨ ਬਜ੍ਰ ਕੀ ਚੋਟ ਮੰਤ੍ਰੀ ਸੁਰਪਤਿ ਮਾਰ ਹੈ ॥ ੧੧੦ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਜੋ ਕਹ ਹੋ ਸੀਅ ਦੇਹੁ ਤੌ ਹੌਂ ਕਹਿਓ ਨ ਮਾਨ ਹੋਂ ॥
ਜੁੱਧ ਸਾਮੁਹੇ ਲੇਹੁ ਤੌ ਏ ਬਚਨ ਪ੍ਰਮਾਨ ਹੈ ॥ ੧੧੧ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਤਬ ਬੋਲਿਓ ਲੰਕਾਪਤੀ ਕਹੋ ਦੂਸਰੀ ਬਾਤ ॥ ਤੁਮ ਮੰਤ੍ਰੀ ਮੇਰੇ ਸਬੈ ਰਘਪਤਿ ਤੇ ਨ ਡਰਾਤ ॥ ੧੧੨ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਰਾਵਨ ਕੋ ਯਹ ਹੇਤ ਯਾਹੀ ਤੇ ਪ੍ਰਭਤਾ ਕਹੈ॥ ਯੌ ਨਹੀਂ ਜਾਨਤ ਪ੍ਰੇਤ ਮ੍ਰਿਗ ਹੈ ਤਾਕੇ ਸਿੰਘ ਕੋ ॥ ੧੧੩ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਤਬ ਸੁਕ ਕੋ ਬੋਲਤ ਭਏ ਸਭ ਕੇ ਆਗੇ ਧਾਇ ॥ ਜਜੋਂ

ਤਬਤੈ ਪ੍ਰਭਤਾ ਕਹੀ ਤਜੋਂ ਅਬ ਸਾਚ ਸੁਨਾਇ ॥੧੧੪॥
ਦੋਹਰਾ–ਤਬ ਸਾਰਨ ਸੋਂ ਸੁਕ ਕਹੀ ਸੁਨ ਮੰਤ੍ਰਨ ਕੇ ਰਾਇ ॥
ਬਾਰਨ ਲੈ ਤੁਮ ਘਰ ਗਏ ਮੋਕੋ ਦੇਉ ਝੁਕਾਇ ॥ ੧੧੫ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਪੁਨ ਸੁਕਮਨ ਸਮਝ੍ਯੋ ਤਬਹਿ ਜਹਾਂ ਦਿਵਸ ਤਹ ਰਾਤ॥
ਧਰਮ ਕਰਤ ਜੋ ਮਾਰ ਹੈ ਯਾਤੇ ਭਲੀ ਨ ਬਾਤ ॥ ੧੧੬ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਰਾਜਾ ਸੁਨ ਠਕੁਰ ਸੁਹਾਤੀ ਹਮ ਸਬੈ ਕਹੀ ਅਬ ਤੁਮੈ ਬਚਨ ਯਥਾਰਥ ਸੁਨਾਈਏ ॥ ਰਾਮ ਕੋਪ ਚੀਟੀ ਔ ਬਿਰੰਚ ਲੌ ਨ ਬਚੈ ਕੋਊ ਔਰ ਇਨ ਬੀਚ ਪ੍ਰਾਨ ਕਹਾਂ ਲੌ ਬਚਾਈਏ। ਔਰ ਬਿਪਰੀਤ ਅਪਰਾਧ ਬਿਨ ਤਾਂਕੀ ਤੀਅਸੂਨੇ ਘਰ ਜਾਇ ਛਲ ਬਲ ਕੈ ਚੁਰਾਈਏ ॥ ਭਾਂਵੇਂ ਮਾਰ ਡਾਰ ਮਹਾਰਾਜ ਗਜ-ਰਾਜ ਸੁਨ ਮਦ ਕੇ ਭਏ ਤੇ ਕਹਾਂ ਕੇਹਰ ਜਗਾਈਏ ॥ ੧੧੭ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਬੋਲ੍ਯੋ ਤਬ ਲੰਕਪਤਿ ਕਜੋਂ ਰੇ ਕੀਟ ਮੂੜਮਤਿ ਰਾਮ ਬਲ ਕਹੈ ਅਬ ਛਤੀਆ ਦਹਤ ਹੈਂ ॥ ਬੀਸ ਭੁਜ ਸੀਸ ਦਸ ਸੁਰਾਸੁਰ ਸਬੈ ਬਸ ਉਮਾਪਤਿ ਬਸ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤ ਕੋ ਬਹੁਤ ਹੈ ॥ ਦੇਖ ਸਬਹੀ ਕੋ ਏਕ ਮੀਚ ਹੂੰ ਕੋ ਹੋਇ ਡਰ ਸੁਤੋ ਕਾਲ ਬਜਾਲ ਪੇਟ ਬਾਂਧ੍ਯੋ ਹੀ ਰਹਤ ਹੈ ॥ ਸਾਚ ਕੇ ਕਹੇ ਤੇ ਰਾਜਾ ਐਸੋ ਦੁਖ ਲਾਗਤ ਹੈ ਸੁਕਤੋ ਕਹ੍ਯੋ ਹੈ ਅਬ ਸਾਰਨ ਕਹਤ ਹੈ ॥ ੧੧੮ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਨੀਤਿ ਕੀ ਸੁਨਤ ਬਾਤ ਕਾਹੇ ਕੋ ਰਿਸਾਤ ਪ੍ਰਭੁ ਮੰਤ੍ਰ ਕੇ ਸੁਨੇ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਮਨ ਮੈ ਨ ਧਰੀਏ ॥ ਔਰ ਸਬ ਬਾਤਨ ਕੋ ਪਾਇਨ ਅਧੀਨ ਰਹੈਂ ਮੰਤ੍ਰ ਜਬ ਬੂਝੇ ਤਬ ਹਮੈ ਅਨੁਸਰੀਏ॥ ਸੂਰ ਕੋ ਸੁਭਾਉ ਬਿਨਾ ਜੁੱਧ ਨ ਕਰੈ ਵਖਾਨ ਕਾਇਰ ਜਜੋਂ ਕਹਾਂ ਘਰ ਬੈਠੇ ਸੋਚ ਕਰੀਏ ॥ ਜੌ ਲੌ ਸੀਆ ਘਰ ਮੈ ਬਿਰਾਜ ਮਾਨ ਮਹਾਰਾਜ ਤੌ ਲੌ ਲਾਖ ਰੁਦ੍ਰ ਕੀ ਸਹਾਇ ਹੂੰ ਤੇ ਮਰੀਏ॥੧੧੯॥
ਕਬਿੱਤ–ਸਾਰਨ ਕੋ ਬਾਰਨ ਦਏ ਹੈਂ ਸੁ ਤੋ ਫੇਰ ਲੇਹੁ ਜਾਨਤ ਹੋਂ ਪਾਪੀ ਯਹ ਰਾਮ ਹੀਂ ਕੀ ਓਰ ਹੈ ॥ ਕਾਹੇ ਰੇ ਕੁਮਤਿ ਸਬ ਮੰਤ੍ਰਿਨ ਮੈ ਨੀਚ ਮਤਿ ਆਜ ਸੁਰਪਤਿ ਤੇ ਕਜਾ ਰਾਮਚੰਦ ਜੋਰ ਹੈ ॥ ਐਸੀ ਐਸੀ ਬਾਤਨ ਕੈ ਹਸ ਕੈ ਬਿਖਾਦ ਕਰੈ ਏਤੋ ਕਹੈਂ

ਬਜ੍ਰ ਹੀਤੇ ਸੁਮਨ ਕਠੋਰ ਹੈ ॥ ਬੋਲਜੋ ਬੀਰਪਾਛ ਰਾਜਾ ਆਛੀ ਬਾਤ ਐਸੀ ਬੁਰੀ ਤਊ ਸੁਨ ਲੀਜੈ ਆਜ ਮੰਤ੍ਰ ਕੋ ਨਿਚੋਰ ਹੈ ॥ ੧੨੦ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਸੂਰ ਜਬ ਕਰੈ ਛਲ ਤਾਹੀਂ ਘਰੀ ਜਾਇ ਬਲ ਨਾ ਤੋ ਰਾਮ ਬੈਰ ਭਏ ਕੌਨ ਸੀ ਅਨੀਤ ਹੈ ॥ ਰਾਜਨ ਕੀ ਰੀਤਿ ਰਨ ਮਾਂਡੈ ਅਰਿ ਮਾਰੈ ਮਰੈਂ ਹਾਰੇ ਪਰਲੋਕ ਜਾਹਿ ਜਸ ਜਬ ਜੀਤ ਹੈ ॥ ਜਹਾਂ ਹੈ ਧਰਮ ਬਾਤ ਤਹਾਂ ਹੈ ਨ ਪੱਛ ਪਾਤ ਮੰਤ੍ਰ ਚੂਕ ਗਏ ਹਮੈ ਬਡੀ ਵਿਪਰੀਤ ਹੈ ॥ ਰਹੀਓ ਨਚੀਤ ਸਦਾ ਨੀਤ ਚਲੇ ਜੱਯੋ ਜਬ ਨੀਤਿ ਨੈਕ ਛਾਡੈ ਤਾਕੀ ਕੌਨ ਪਰਤੀਤ ਹੈ॥੧੨੧॥

ਕਬਿੱਤ–ਸੁਨ ਰੇ ਗਵਾਰ ਏਕ ਬਾਰੈਂ ਹੌਂ ਨ ਗਯੋ ਲਟ ਕਹੋ ਤੋ ਉਪਾਰ ਮੇਰੁ ਸਿੰਧੁ ਪਾਰ ਡਾਰ ਦ੍ਯੋਂ ॥ ਜੋ ਕਹੋਤੋ ਸੂਰ ਕੋ ਨਿਚੋਰ ਤੇਜ ਫੀਕੋ ਕਰੋਂ ਸਸਿ ਮੈਤੇ ਸੁਧਾ ਰਤੀ ਰਤੀ ਕੈ ਨਿਚੋਰ ਦ੍ਯੋਂ । ਦੇਵਨ ਕੋ ਮਾਰ ਤਾਤਕਾਲ ਕਰੋਂ ਰੁੰਡ ਮਾਲ ਸ਼ਿਵ ਕੋ ਚਢਾਊਂ ਹਾਲ ਕਾਲ ਹੂੰ ਕੋ ਮਾਰ ਦ੍ਯੋਂ ॥ ਮਨ ਮੈਂ ਮਹੋਦਰ ਕਹੀ ਸੁਦਿਨ ਬੀਤੇ ਅਬ ਚੂਕੇ ਕਰ ਬਾਤ ਕਹੋ ਕਹੋ ਤੋ ਬਿਸਾਰ ਦ੍ਯੋਂ ॥੧੨੨॥

ਕਬਿੱਤ–ਹਨੂਮਾਨ ਆਯੋ ਤਿਨ ਹੋਰੀ ਸੋ ਜਰਾਯੋ ਗਾਉ ਬਾਧਿਓ ਬੈਰ ਤਾਂਹੀ ਕੇ ਕਹੇ ਤੇ ਛਾਡ ਦੀਜੀਏ ॥ ਬਾਲਿਸੁਤ ਧਾਇਓ ਤਾਂ ਕੋ ਪਾਉ ਨ ਉਠਾਯੋ ਕਾਹੂੰ ਤਿਨ ਸੋ ਨ ਖੀਜੋ ਰਾਜਾ ਹਮ ਹੂੰ ਸੋ ਖੀਜੀਏ ॥ ਬੂਝੈ ਤੇ ਨ ਸਾਚ ਕਹੈਂ ਤੌ ਸਦਾ ਨਰਕ ਰਹੈਂ ਕਹੈ ਜੋ ਜਥਾਰਥ ਤੌ ਐਸੀ ਮਾਨ ਲੀਜੀਏ ॥ ਤੇਰੋ ਦੁਖ ਸੁਖ ਸੌਨ ਰਾਮ ਕੋ ਨ ਖਾਯੋ ਲੌਨ ਦੋਊ ਹਮ ਕਹੀ ਜੋਊ ਜਾਨੀਏ ਸੋ ਕੀਜੀਏ ॥ ੧੨੩ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਸੁਨ ਰਾਵਨ ਜੀਅ ਮੈ ਜਰੈ ਕੀਨੋ ਤਿਹ ਹੰਕਾਰ ॥
ਮੰਤ੍ਰਿਨ ਕੋ ਅਰ ਨਾਰ ਕੋ ਦੇਖਤ ਏਕ ਬਿਚਾਰ ॥ ੧੨੪ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਇਹ ਮੰਤ੍ਰੀ ਕਿਹ ਕਾਮ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਹਿਤ ਸਮਝੈ ਨਹੀ ॥
ਅਬ ਮਾਯਾ ਕੇ ਰਾਮ ਰਚ ਮਾਰੋਂ ਸੀਅ ਕੋ ਛਲੋਂ ॥ ੧੨੫ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਸਭਾ ਉਠੀ ਯਹਿ ਬਾਤ ਸੁਨੀ ਇੰਦ੍ਰ ਜਮ ਲੋਕ ਪਤਿ

॥ ਭਲੀ ਭਈ ਕੁਸਰਾਤ ਮੰਤ੍ਰ ਨ ਮਾਨੈ ਸੀਸ ਦਸ॥ ੧੨੬ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਤੀਅ ਲੀਨੀ ਸਾਥ ਧਰਿਓ ਹਾਥ ਪਰ ਹਾਥ ਕਹਿਓ ਨਾਥ ਬਡੀ ਬਾਰ ਲੌ ਸੁ ਮੰਤ੍ਰ ਕਛ ਕਰਿਓ ਹੈ॥ ਵੈਤੋ ਸਬ ਬੁਢੇ ਕਛੂ ਬਾਵਰੀ ਸੀ ਕਹੈਂ ਬਾਤ ਜਾਨਤ ਹੋਂ ਉਨਹੀ ਕੇ ਜੀ ਮੈਂ ਰਾਮ ਪਰਯੋ ਹੈ॥ ਰਾਨੀ ਦੁਖ ਪਾਯੋ ਕਹੈ ਜੀ ਮੈ ਕਾਲ ਆਯੋ ਪਾਛੇ ਕਹੀ ਭਲੀ ਕੀਨੀ ਤੁਮ ਤੇ ਤੌ ਇੰਦ੍ਰ ਡਰਿਓ ਹੈ॥ ਥੋਰੋ ਰਹਿਓ ਸਾਥ ਕੌਨ ਕਾਜ ਕੋ ਬੁਰੋ ਮਨਾਊਂ ਰਾਮ ਗੁਨ ਗਾਂਊ ਰਾਂਡ ਭਈ ਪਤਿ ਮਰਿਓ ਹੈ॥ ੧੨੭॥
ਦੋਹਰਾ–ਅਬ ਆਗੇ ਛਲ ਕਰੈਂ ਗੋ ਸੀਤਾ ਕੇ ਢਿਗ ਜਾਇ॥ ਕਥਾ ਸੁ ਆਗੇ ਹੋਇਗੀ ਸੰਤ ਸੁਨੋ ਮਨ ਲਾਇ॥ ੧੨੮ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਬਹੁਤ ਆਪਦਾ ਪਾਇ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜਤ ਹੈ ਜਾਨਕੀ॥ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਕਰੈ ਸਹਾਇ ਯਾਹੀਂ ਤੇ ਜੀਵਤ ਬਚੈ॥ ੧੨੯ ॥

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਗੀਤੇ ਮੰਤ੍ਰੀ ਉਪਦੇਸ ਨਵਮੋ ਅੰਕ ਸ-ਮਾਪਤੰ॥ ੯ ॥

ਦਸਵਾਂ ਅੰਕ

ਦੋਹਰਾ–ਤਬ ਰਾਵਨ ਮਨ ਮੈ ਕਹੈ ਕਰੋਂ ਏਕ ਅਬ ਕਾਮ॥ ਮਾਯਾ ਕੋ ਪਰਪੰਚ ਕਰ ਰਚੋਂ ਲਛਮਣ ਰਾਮ॥ ੧ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਤਿਨ ਕੋ ਤੁਰਤ ਬਿਨਾਸ ਦਿਖਰਾਊਂ ਮਾਥੇ ਜੁਗਲ ॥ ਸੀਅ ਕੀ ਤੋਰੋ ਆਸ ਤਬ ਭਜਹੈ ਦਸਕੰਧ ਕੋ॥ ੨ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਏ ਮਾਯਾ ਕੇ ਕਾਲ ਯੌ ਨਹੀ ਜਾਨਤ ਮੂਢ ਮਤ॥ ਜਿਉਂ ਝੀਵਰ ਕੇ ਜਾਲ ਪਰੇ ਮੀਨ ਛਲ ਕੋ ਕਰੈ॥ ੩ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਉਤ ਰਵਿ ਕੁਲ ਉਦਿਓਤ ਰਜਨੀ ਚਰ ਤਮ ਹਰਨ

ਕੋ ॥ ਚਿਤ੍ਰ ਦੀਪ ਜਯੋਂ ਜੋਤ ਇਤ ਰਾਵਨ ਐਸੋ ਲਗੈ ॥ ੪ ॥
ਕਬਿਤ—ਜੀਅ ਮੈਂ ਬਿਚਾਰੀ ਜੈਸੀ ਜਾਇਬਨ ਕਰੀ ਤੈਸੀਜਹਾਂ ਸੀਅ ਬੈਸੀ ਚਲਯੋ ਤਹਾਹੀ ਕੋ ਧਾਇਕੈ। ਤੀਅ ਲੀਨੀ ਸੰਗ ਮਾਨੋ ਰੁਦ੍ਰ ਪੈ ਅਨੰਗ ਧਸਯੋ ਕਾਲ ਹਸਯੋ ਆਜ ਕਾਲ ਦੇਤ ਹੋਂ ਉਠਾਇਕੈ। ਚਹੂੰਚਕ ਸਬਦ ਕਰਾਲ ਭਯੋ ਰਾਮ ਕਵਿ ਹਾਲ ਚਾਲ ਮੇਲ ਭੇਰੀ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਇ ਕੈ। ਭਾਜਯੋ ਜਾਇ ਰਾਵਨ ਤਿਹਾਰੇ ਡਰ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੂ ਸੋ ਕਾਹੂੰ ਕਹੀ ਐਸੀ ਜਾਇਕੈ ॥ ੫ ॥
ਕਬਿਤ—ਐਸੀ ਸੁਨ ਬਾਤ ਸਬ ਭੂਲ ਗਏ ਗਾਤ ਕਪਿ ਰਾਮ ਸ੍ਵਾਸ ਭਰੇ ਭਾਰੀ ਅਬ ਕੈਸੀ ਕਰਹੋਂ। ਆਇ ਲਛਮਨ ਮੁਸਕਾਇ ਕਹਯੋ ਪਾਇ ਗਹਿ ਕੌਨ ਦੁਚਿਤਾਈ ਨਾਥ ਕਹੋ ਨਾਹੀਂ ਮਰਹੋਂ। ਲੋਗ ਯੌਂ ਕਹਿਤ ਲੰਕਾਪਤਿ ਭਾਗਯੋ ਮੇਰੇ ਡਰ ਮੋਕੋ ਡਰ ਦ੍ਵੈ ਭਏ ਸੁ ਕੈਸੀ ਭਾਂਤਿ ਭਰਹੋਂ। ਵਾਂਕੇ ਬਿਨ ਮਾਰੇ ਹੌਂ ਤੋ ਸੀਅ ਕੋ ਨ ਲੈ ਹੋਂ ਅਰਭਾਜਯੋ ਅਰਿ ਤਾਂ ਕੀ ਤੌਂ ਨ ਪੀਠ ਚਢ ਲਰਿਹੋਂ ॥ ੬ ॥
ਕਬਿਤ—ਕਹੀ ਲਛਮਨ ਸੁਨ ਸੁਭਟ ਮੁਕਟਮਨਿ ਐਸੀ ਐਸੀ ਬਾਤਨ ਤੇ ਐਸੇ ਅਨੁਸਰ ਹੋਂ। ਆਜ ਜੋ ਤ੍ਰਿਡੀਠ ਯਾਕੋ ਪੀਠ ਸੋਂ ਲਗਾਇ ਰਾਖੈ ਤਾਂਹੀਂ ਤੇ ਘਸੀਟਤ ਨ ਏਕ ਅੰਕ ਡਰ ਹੋਂ। ਔਰ ਜੋ ਕਹੋ ਤੋ ਚਹੂੰ ਓਰ ਘੇਰ ਰਾਖੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਜੌਲੌ ਤੁਮ ਆਵੋ ਤੌਲੌ ਠੌਰ ਤੇ ਨ ਟਰ ਹੋਂ। ਐਹੋ ਰਘੁਬੀਰ ਛੀਰ ਨੀਰ ਕੇ ਬਿਬੇਕ ਕਪਿ ਭੀਰ ਕੀ ਬਹੀਰ ਕੋ ਸਮਾਇ ਕੈ ਨਿਕਰ ਹੋ ॥ ੭ ॥
ਕਬਿੱਤ—ਤੈਤੇ ਬਾਤ ਕਹੀ ਤੇਰੋ ਪੌਰਖ ਤੋ ਸਹੀ ਤਊ ਸੂਰਨ ਕੇ ਲ਼ਰਬੇ ਕੀ ਔਰੈ ਭਾਂਤਿ ਬਾਤ ਹੈ। ਜੌ ਲੌ ਨਭ ਰਾਵਨ ਕੋ ਮਾਸ ਨ ਉਡਾਂਊਂ ਗੀਧ ਜੋਗਨੀ ਪਿਸਾਚ ਪ੍ਰੇਤ ਗੀਧ ਨ ਅਘਾਤ ਹੈ। ਜੌ ਲੌ ਦਸ ਮੁੰਡਨ ਕੇ ਝੁੰਡ ਨ ਬਖੇਰੋਂ ਧਰ ਬੀਸੋ ਭੁਜ ਦੰਡਨ ਤੇ ਲੋਹੂ ਨ ਚੁਚਾਤ ਹੈ। ਜੌ ਲੌ ਸੁਨ ਬੀਰ ਮੇਰੇ ਬਾਨ ਠਹਰਾਤ ਨਾਂਹੀ ਤੌਲੌ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਨ ਲੋਚਨ ਸਿਰਾਤ ਹੈਂ ॥੮॥

ਕਬਿੱਤ—ਜੌ ਤੌ ਭਾਜ ਜਾਇ ਤੌ ਨ ਧਰੋਂ ਆਗੇ ਪਾਇ ਔਰ ਕਪਿ ਮਨੇ ਕਰ ਤਬ ਆਗੇ ਅਨੁਸਰ ਹੋਂ। ਦੇਖੀਓ ਬਿਨਾ ਬਿਚਾਰ ਲਜਾਵੇ ਸੀਅ ਮੇਰੇ ਢਿਗ ਤਾਂਹੀ ਘਰੀ ਤਾਂਕੋ ਮਾਰ ਤੇਹੀ ਘਰੀ ਮਰ ਹੋਂ। ਜੌਲੌ ਰਨ ਆਇ ਸਮੁਹਾਇ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਇ ਜੈਸੀ ਭਾਂਤਿ ਲਰੈ ਮੋਸੋ ਤੈਸੀ ਭਾਂਤਿ ਲਰ ਹੋਂ। ਤਾਕੋ ਨੀਕੇ ਮਾਰ ਪਾਛੈ ਰਾਜ ਦੈ ਵਿਭੀਖਨ ਕੋ ਤਾਕੇ ਪਾਛੇ ਜਾਨਕੀ ਕੀ ਮਨੋਹਾਰ ਕਰ ਹੋਂ॥ ੯॥

ਕਬਿੱਤ—ਬੋਲਜੋ ਲਛਮਨ ਯਹਿ ਕੌਨ ਰੰਕ ਮਾਰੋ ਰਨ ਬਾਤਕੇ ਕਹੇ ਤੇ ਨਾਥ ਕ੍ਰੋਧ ਮੈਂ ਉਮਾਹੁਗੇ। ਸਾਤੋ ਲੋਕ ਭਾਰ ਦੇਕੇ ਚਾਪ- ਤ ਹੋਂ ਭੂੰਮ ਫਟ ਜਾਇਗੀ ਪਤਾਲ ਤਬ ਸੇਸ ਸੋਂ ਰਿਸਾਹੁਗੇ। ਐਸੋ ਕੋਊ ਚੌਦਹ ਭਵਨ ਮੈ ਨ ਰਚਜੋ ਤੁਮ ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ ਚਢਾਇ ਰਣ ਜਾਸੋ ਸਮੁਹਾਹੁਗੇ। ਭਾਜੇ ਕੋ ਨ ਮਾਰਤ ਹੌ ਮੋਕੋ ਨ ਪਚਾਰਤ ਹੋ ਜਾਨਤ ਹੋਂ ਯਾਕੋ ਰਾਜ ਯਾਹੂੰ ਕੋ ਦੈ ਜਾਹੁਗੇ॥ ੧੦।

ਦੋਹਰ਼ਾ—ਏ ਯੌਂ ਕਰਤ ਬਿਚਾਰ ਇਤ ਉਪਜਤ ਜੁੱਧ ਤਰੰਗ॥ ਉਤ ਰਾਵਨ ਸੀਅ ਢਿਗ ਗਯੋ ਲੈ ਅਪਨੀ ਤੀਅ ਸੰਗ॥੧੧॥

ਸੋਰਠਾ—"ਪੀਅ ਜੀਅ ਅਜਹੂੰ ਬਿਚਾਰ ਮਮ ਸੀਅ ਅੰਗਨ ਭੇਦ ਨਹਿ॥ ਘਟ ਜੇਵਰੀ ਨਿਕਾਰ ਘਸੀ ਕੂਪ ਕੁਛ ਸੇਖਕਰ॥੧੨॥

ਕਬਿੱਤ—ਜੈਸੇ ਕਨਕਾਚਲ ਸੋ ਲੋਹ ਜਜੋਂ ਬਿਬੇਕ ਮੋਹ ਜੈਸੇ ਦਿਨ ਦੀਪਕ ਕੇ ਆਗੇ ਤਮ ਜਾਮਨੀ॥ ਜਨਕ ਸੁਤਾ ਕੀ ਦੇਹ ਦਾਮਨੀ ਦਮੱਕ ਆਗੇ ਤੂੰ ਤੋ ਲਾਗੇ ਐਸੀ ਕਾਰੇ ਬਾਦਰ ਕੀ ਕਾਮਨੀ॥ ਮ੍ਰਿਗ ਮਦ ਕੁੰਕਮ ਕਪੂਰ ਬਾਸ ਤੇਰੋ ਤਨ ਚੋਆ ਸੋ ਚੰਬੇਲੀ ਹੂੰਤੇ ਹੈਨ ਬਾਸ ਭਾਮਨੀ॥ ਜੈਸੀ ਸੀਅ ਓਰ ਤੇ ਝਕੋਰ ਆਵੇ ਮਾਰਤ ਕੀ ਸੋਈ ਤੀਨ ਲੋਕ ਛੂਟੇ ਸੌਰਭ ਕੀ ਗਾਮਨ਼ੀ॥ ੧੩॥

ਕਬਿੱਤ—ਤੂੰ ਜੋ ਗਰਬਾਤ ਸੁਨ ਬਾਵਰੀ ਸਦਾ ਕੀ ਨਾਰਿ ਜਾ- ਨਕੀ ਕੇ ਅੰਗ ਤੇ ਨ ਮੇਰੋ ਘਟ ਗਾਤ ਹੈਂ॥ ਜੌਲੌ ਸਸਿ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਨ ਪ੍ਰਾਚੀ ਦਿਸ ਤੌਲੌ ਨਜਾਇ ਤੁਮ ਸੀ ਤਰੈਯਾ

ਇਤਰਾਤ ਹੈਂ ॥ ਜੈਸੇ ਕੂਜਾ ਕੇਤਕੀ ਗੁਲਾਬ ਮਾਲ ਦੇਖੇ ਬਿਨ ਬਾਸ ਬਨ ਆਕ ਫੂਲ ਫੂਲੇ ਨ ਸਮਾਤ ਹੈਂ ॥ ਤੇਰੋ ਜੀਅ ਰੂਪ ਕੋ ਅਡੰਬਰ ਹੋ ਭਾਰੀ ਪੈ ਸੁਕੰਬਰ ਪਟੰਬਰ ਬਰਾਬਰੀ ਬਿਕਾਤ ਹੈਂ ॥ ੧੪ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਐਸੋ ਰੂਪ ਭਯੋ ਤੌ ਕਹਾਂਹ੍ਵੈ ਗਯੋ ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਥ ਮਾਂਗੇ ਤੇ ਨ ਆਵੇ ਹਾਥ ਮੋਲ ਹੂ ਨ ਪਾਈਏ। ਜੈਸੇ ਚਿੱਤ੍ਰ ਪੁਤਰੀ ਬਨਾਇ ਕਾਹੂ ਦੀਨੀ ਹਾਥ ਤਾਕੋ ਦੇਖ ਮੂੜ ਜਿਉਂ ਨ ਚਿੱਤਕੋ ਡੁਲਾਈਏ ॥ ਰੇਵਾ ਸੁਰਸ੍ਰਤੀ ਗੰਗਾ ਗੋਮਤੀ ਜੋ ਜਮਨਾ ਕੇਨਾਇ ਕੈ ਤਰੰਗਨ ਮੈਂ ਪਾਪ ਕੋ ਬਹਾਈਏ ॥ ਕਿਧੌਂ ਆਪ ਬੂਡ ਜਯੈ ਤੌਂਹਿ ਕੌਲੌਂ ਸਮਝੱਯੈ ਪੀਅ ਕਾਹੂ ਕੋਤੋ ਢੋਟਾ ਲੈਕੈ ਰੂਖ ਚੜ ਜਾਈਏ ॥ ੧੫ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਯਹਿ ਬਕਬਾਦ ਨਾਰਿ ਖੰਡਤ ਬਚਨ ਨਿਸ਼ੰਕ ਮਮ ॥ ਜਨ ਬਿਧਿਨਾ ਉਨਹਾਰ ਅਹਿ ਮੁਖ ਰਸਨਾ ਦੁਇਕਹਤ॥੧੬

ਦੋਹਰਾ– ਸੁਨ ਰਾਜਾ ਤੋਸੋਂ ਕਹੋਂ ਜੋ ਉਪਜੀ ਮਨ ਮਾਂਹਿ॥ ਤਜੇ ਕਪਟ ਸੁਖ ਪਾਈਏ ਭਜੇ ਰਾਮ ਦੁਖ ਜਾਂਹਿ ॥ ੧੭ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਦਾਨ ਪੁਰਹੂਤ ਸੋਈ ਕੁਲ ਮੈਂ ਸਪੂਤ ਸੋਈ ਲਾਖ ਕਾਮ ਛਾਡ ਕੈ ਜੋ ਕਰੈ ਏਕ ਕਾਮਕੋ ॥ ਪੰਡਿਤ ਪ੍ਰਬੀਨ ਸੋਈ ਪ੍ਰੇਮ ਜਲ ਮੀਨ ਸੋਈ ਔਰ ਪੈ ਕਹਾਵੈ ਆਪ ਕਹੈ ਹਰਿ ਨਾਮ ॥ ਲਾਜਕੋ ਜਹਾਜ ਸੋਈ ਆਜ ਕਵਿਰਾਜ ਸੋਈ ਲੋਕ ਸਿਰਤਾਜ ਸੋਈ ਕੋ ਜੁ ਭਰੈ ਹਾਮ ਕੋ ॥ ਰਾਮ ਕਵਿ ਰਾਜ ਸੋਈ ਰਾਜ ਕੋ ਸਮਾਜ ਸੋਈ ਮਹਾਰਾਜ ਸੋਈ ਜੋਈ ਭਜੈ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਕੋ ॥੧੮॥

ਕਬਿੱਤ–ਸੁਨੀਏ ਪੁਰਾਨ ਗੁਨੀਏ ਭਗਤਿ ਗਜਾਨ ਸੁ ਤੋ ਬਡੋਈ ਸਯਾਨ ਅਭਿਮਾਨ ਪਰਿਹਰੀਏ ॥ ਸੋਈ ਹੈ ਸੁਜਾਨ ਜਿਹ ਜਾਨਜੋ ਭਗਵਾਨ ਪ੍ਰਭੁ ਛਾਡ ਕੇ ਅਸਾਧਨ ਕੋ ਸਾਧ ਅੰਕ ਭਰੀਏ ॥ ਐਸੀ ਜਬ ਹੋਏ ਤਬ ਜੀਤ ਹੂੰ ਲੈ ਜੱਯੇ ਗੋਇ ਔਰ ਜੌ ਨ ਹੋਇ ਤੌ ਤੋ ਏਕ ਕਾਮ ਕਰੀਏ ॥ ਜੌਲੌ ਜਗ ਜੀਜੈ ਤੌਲੌ ਜਸ ਲੀਜੈ ਦਾਨ ਦੀਜੈ ਸਨਮਾਨ ਦੀਜੈ ਹਸ ਦੀਜੈ ਪਾਇ ਪਰੀਏ ॥੧੯॥

ਸਵੈਯਾ—ਜਾਨਕੀ ਦੈ ਅਪਨਾਇ ਲੈ ਰਾਮਹਿ ਯਾ ਮਹਿ ਤੋ ਨ ਰਤੀ ਸੁਖ ਛੀਜੈ ॥ ਦੇਸ ਬਸੈ ਨਹਿ ਲੋਕ ਹਸੈ ਦੁਖ ਜੀ ਨ ਧਸੈ ਪੀਆ ਯੌਂ ਜਗ ਜੀਜੈ॥ ਜੌ ਯਹਿ ਬਾਤ ਰੁਚੈ ਤੋ ਭਲੀ ਨ ਰੁਚੈ ਤੌ ਭਲੀ ਬਿਨਤੀ ਸੁਨ ਲੀਜੈ॥ ਬੰਚਕ ਜੋ ਮਨ ਨੇਹੁ ਨਹੀਂ ਤਬ ਰੰਚਕ ਹੂੰ ਪਰਪੰਚ ਨ ਕੀਜੈ ॥ ੨੦ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਬਹੁਕਾਈ ਸਰਵਰ ਕਰੈਂ ਤਬ ਬੋਲੈਂ ਸਰ ਬੈਨ। ਲਗਤ ਚਟਕ ਸੀ ਦੇਖੀਏ ਬਹੁਰ ਕਰੈਂ ਜਲ ਸੈਨ ॥ ੨੧ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਊਚੇ ਕਹਿ ਟੇਰਿ ਟੇਰਿ ਪੰਚਨ ਸੋ ਘੇਰਿ ਘੇਰਿ, ਹੂਜੋ ਸਾਵਧਾਨ ਏਕ ਛਲ ਕੋ ਕਰਤ ਹੋਂ ॥ ਰਾਮ ਲਛਮਨ ਕੇ ਬਨਾ ਇ ਮਾਥੇ ਲਾਇ ਮਨ, ਕਹਜੋ ਸ਼ਿਵ ਐਸੋ ਧਯਾਨ ਹੌਹੂੰ ਨ ਧਰਤ ਹੋਂ ॥ ਕੁੰਡਲ ਮੁਕਟ ਕੀ ਚਟਕ ਦੀਨੀ ਗੀਡਨ ਮੈ ਨੈਕ ਹੂੰਨ ਕਹੈ ਰੀਝ ਪਾਇਨ ਪਰਤ ਹੋਂ ॥ ਲਛਮਨ ਤਊ ਵਿਪਰੀਤ ਬਡੀ ਮੋਕੋ ਹੋਇ, ਰਾਵਨ ਤੇ ਹੌਤੇ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਨ ਡਰਤ ਹੋਂ ॥ ੨੨ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਜਟਾ ਮੁੰਡ ਮੋਤੀ ਮਾਲ ਕੰਠ ਝੂੰਡ, ਕਹੂੰ ਕਹੂੰ ਛਿਟਕ ਬਨਾਇ ਲੋਹੂ ਕੀ ਕਨੀ ॥ ਤੇਹੀ ਘਰੀ ਛਬਿ ਕੇ ਤਰੰਗ ਬਢੇ ਰਾਮ ਕਵਿ, ਮਾਨੋ ਨੀਲ ਮਨਿ ਪਰ ਫਨਿ ਮਨਿ ਸੀ ਠਨੀ ॥ ਕਿਧੋਂ ਨੀਲ ਕਮਲ ਪੈ ਅਮਲ ਬਿਰਾਜ ਮਾਨ, ਲਾਲਨ ਕੀ ਪਾਂਤ ਕਾਮ ਕਾਰੀਗਰ ਹੈ ਖਨੀ ॥ ਏਤੇ ਅਪਰਾਧ ਪਰ ਨੈਕ ਰੀਝ ਪਰੈ ਪਾਇ, ਤੌ ਤੋ ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਾਂਹਿ ਬਾਤ ਯਾਹੀਂ ਕੀ ਬਨੀ ॥ ੨੩ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਲੋਚਨ ਬਿਸਾਲ ਮਾਨੋ ਭੌਂਹ ਭ੍ਰਿੰਗ ਮਾਲ, ਕਹੈ ਰਾਵਨ ਕਰਾਲ ਆਜ ਜਾਨਕੀ ਹਰਤ ਹੋਂ ॥ ਜਾਕੀ ਛਬਿ ਛੂਟੈ ਦੁਤਿ ਦਾਮਨੀ ਸੀ ਕੌਧ ਜਾਤ, ਤਾਕੀ ਰੂਪ ਜੋਤ ਮੈਂ ਪਤੰਗ ਸੋ ਜਰਤ ਹੋਂ ॥ ਗੋਤਮ ਕੋ ਸ੍ਰਾਪ ਆਨ ਆਜ ਹੀ ਜਰਾਵੈ ਮੋਹਿ, ਦੇਹ ਹੂੰ ਕੇ ਗਏ ਮਨ ਧੀਰਜ ਕਰਤ ਹੋਂ ॥ ਰਾਮ ਕਵਿ ਯਾਕੇ ਕਛੂ ਪਾਪਨ ਕੋ ਲੇਖੋ ਨਾਹਿ, ਪਾਪ ਯੌਂ ਕਹਤ ਐਸੇ ਪਾਪੀ ਤੇ ਡਰਤ ਹੋਂ ॥੨੪॥

ਕਬਿੱਤ—ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਕੀਨੋ ਛਲ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਪੰਚ ਬਲ ਰਾਮਨ

ਸਭਾਰੇ ਪਲ ਸਖ ਹੀ ਕੀ ਹਾਨ ਹੈ ॥ ਜੈਸੇ ਏਕ ਰੋਗ ਮੈ ਤ੍ਰਿਦੋਖ ਸੰਨਪਾਤ ਜੋਗ, ਮਾਰੇਲਰੈ ਲੋਗਨ ਮੈਂ ਕਾਕੀ ਤਬ ਕਾਨ ਹੈ॥ ਰਾਮ ਕਵਿ ਜਦਪ ਜਾਨਕੀ ਪਤਿ ਆਏ ਘਰ ਤਊ ਮਨ ਪਾਪਨ ਕੀ ਮਿਟੈ ਨ ਕੁਬਾਨਹੈ ॥ ਜੈਸੇ ਤੀਨ ਲੋਗਨਕੋ ਜਾਤ ਤਮਉਦੇ ਲੇਤ, ਕੌਨ ਹਾਨ ਸੂਰ ਕੀ ਉਲੂਕ ਜੋ ਨ ਜਾਨ ਹੈ ॥ ੨੫ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਇ ਢੋਲ ਤਾਲ ਕਰਨਾਇ, ਬਡੋ ਊਧਮ ਮਚਾਇ ਛਲ ਕੀਨੇ ਡੀਮ ਡਾਮ ਕੇ ॥ ਬਾਰਨ ਬਨਾਇ ਆਗੇ ਕੌਤਕ ਚਲਾਇ ਮੁਖ, ਧੂਰ ਲਪਟਾਇ ਮਾਨੋ ਜੀਤੇ ਰਨ ਧਾਮ ਕੇ ॥ ਧੁਜਾ ਫਹਿਰਾਇ ਛੱਤ੍ਰ ਚੌਰ ਸੋ ਢੁਰਾਇ ਬਾਗੇ ਬੀਰਨ ਬਨਾਇ ਯੌਂ ਚਲਾਇ ਦਾਮ ਚਾਮ·ਕੇ ॥ ਰੋਈ ਬਿਕਰਾਲ ਧ੍ਰਿਗ ਕਾਲ ਕਹਾ ਲਾਈ ਢੀਲ, ਜਾਨਕੀ ਨੇ ਐਸੇ ਹਾਲ ਦੇਖੇ ਜਬ ਰਾਮਕੇ ॥੨੬॥

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਮ ਹੇ ਸੁਲਛਮਨ ਸੋ ਸਿਧਾਰੇ ਦੇਵਲੋਕ, ਮੇਰੀਏ ਸ਼ਰਨ ਅਬ ਹੈ ਨ ਆਸ ਆਂਨ ਕੀ । ਤਾਂਤੇ ਚਲੋ ਸੰਗ ਹੌਂ ਅ-ਨੰਗ ਸੈ ਬਚਾਇ ਲੀਜੈ ਗੰਗ ਜਯੋਂ ਸਮੁਦ੍ਰ ਮਿਲੀ ਛਾਡ ਬਾਤ ਮਾਨ ਕੀ ॥ ਤਾਹੀ ਛਿਨ ਦੇਖ ਛਬ ਨੈਨ ਰਹੇ ਨੀਰ ਦਬ ਫੂਟ ਚਲੀ ਛਾਤੀ ਜਯੋਂ ਮਰੀਚ ਪ੍ਰਾਤਭਾਨ ਕੀ ॥ ਰੋਈ ਬਿਕਰਾਲ ਧ੍ਰਿਗ ਕਾਲ ਕਹਾਂ ਲਾਈ ਢੀਲ ਕੌਨ ਏਈ ਰਾਮਚੰਦ ਕੌਨ ਏਈ ਜਾਨਕੀ ॥ ੨੭ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਹਾਇ ਹਾਇ ਰਾਮ ਲਛਮਨ ਜਗ ਏਕ ਬੀਰ ਹਾਏ ਕੰਤ ਪੂਰਨ ਅਨੰਤ ਹੇ ਕਹਾਵਤੇ ॥ ਆਨਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਰਦਬਿਰੰਚ ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੇਸ਼ ਸਸਿ ਬੇਦ ਤੁਮਹੀਕੋ ਨੇ ਤਿਨੇਤਿ ਕਹਿ ਗਾਵ ਤੇ । ਸਿੰਧੁ ਸੁਰਰਾਜ ਔਰ ਲੋਕ ਲੋਕਨ ਕੇ ਮੇਰੇ ਆਗੇ ਨਾਥ ਤੇਰੀ ਜਾਇ ਪਨਹੀਂ ਉਠਾਵਤੇ । ਭੂਪ ਦਸ ਦੇਸਨ ਕੇ ਬਾਲਕ ਨਰੇ-ਸ਼ਨ ਕੇ ਸਭਾ ਮੈਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਬੈਠਨ ਨ ਪਾਵਤੇ ॥ ੨੮ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਮ ਪ੍ਰਾਨਨਾਥ ਕਾਮ ਕੇਲ ਏਕ ਸਾਥ ਤੁਮ ਮੇਰੇਈ ਅਧਰ ਕੋ ਸਧਾ ਅਘਾਇ ਪੀਵਤੇ ।ਤਾਂਕੇ ਪਾਛੇ ਮੋਹੂਕੋ ਪਿਵਾਇ

ਕੈ ਪਯੁਖਪਾਨ ਦੋਊ ਤਨ ਭੇਦ ਹੂੰ ਨ ਪ੍ਰੇਮਡੋਰੀ ਸੀਵਤੇ ॥ਔਰ ਜੋ ਕਦਾਚ ਕਹੋ ਤੇਰੋਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਚੋ ਤੌਤੋ ਪਾਨ ਕਰਕੈ ਜਿਵਾਏ ਕਜੋਂ ਨ ਜੀਵਤੇ । ਆਜ ਬੈਰੀ ਕਾਲ ਮੋਹਿ ਆਇ ਕੈ ਦਿਖਾਵੈ ਤ੍ਰਾਸ ਆਸ ਹੀ ਜੁਰਾਮਕੀ ਸੁ ਦੇਖੇ ਕਟੀ ਗ੍ਰੀਵਤੇ॥ ੨੯॥

ਕਬਿੱਤ–ਬੈਠ ਪ੍ਰਜੰਕ ਭਰ ਅੰਕ ਮੋਸੋ ਕਹੀ ਬਾਤ ਸੀਤਾ ਮੈ ਤੂੰ ਪ੍ਰਾਨ ਹੂੰਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਮੈ ਬਸਾਈ ਹੈਂ ॥ ਸੁ ਤੋ ਮੇਰੋ ਭਲੋਈ ਮਨਾਵਤ ਹੋ ਜਾਨੀ ਅਬ ਤਾਂਤੇ ਬਨ ਲਜਾਇ ਪਰਤੀਤਿ ਉਪਜਾਈ ਹੈ । ਕਪਟ ਕੀ ਬਾਤ ਭਈ ਨਿਪਟ ਪ੍ਰਗਟ (ਭਈ ਸੀਤਾ ਪ੍ਰਾਨ ਹੂੰ ਜੋ ਹੋਤੀ) ਸੀਅ ਜੀਅ ਮੈ ਜੁਹੋਤੀ ਸੰਗ ਕਾਹੇ ਨ ਲਗਾਈਹੈ ॥ ਗਾਵਰੀ ਤੌ ਐਸੀ ਗਤ ਬਾਤ ਕਹੋ ਬਾਵਰੀ ਸੀ ਕਹੋ ਬਲਜਾਊ ਪਾਛੇ ਕੌਨ[ਕਹੋ]ਕੇ ਜਿਵਾਈ ਹੈ ॥ ੩੦ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਨੀਲ ਨਲ ਅੰਗਦ ਤੇ ਆਗੇਈ ਅਨੰਦ ਘਨ, ਕਾਹੂੰ ਨ ਨਿਵਾਰੇ ਤੁਮ ਕੌਨ ਭਾਂਤਿ ਲਰੇ ਹੋ। ਕਿਧੋ ਮੇਰੇ ਬਿਰਹ ਤੇ ਪੌਰਖ ਪੁਰਾਨੋ ਸਬ ਕਿਧੋਂ ਲੰਕਪਤਿ ਕੇ ਕੁਪੇਚ ਮਾਝ ਪਰੇ ਹੋ। ਕਿਧੋ ਹਨੂਮਾਨ ਜਾਇ ਕਹੇ ਮੇਰੇ ਲਟੇ ਅੰਗ,ਤਿਨਸੋਅਲਿਗ-ਨ ਕੋ ਦੇਤ ਪੀਅ ਡਰੇ ਹੋ। ਏਕੈ ਬਾਰ ਨਾਥ ਆਜ ਜਾਨਕੀ ਅਨਾਥ ਕਰੀ ਕਾਹੂੰ ਨਭ ਬਧੂ ਨਵ ਬਧੂ ਦੋਊ ਬਰੇ ਹੋ॥ ੩੧ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਪੌਰਖ ਤਿਹਾਰੋ ਤਬ ਜਾਨਤੀ ਹੌਂ ਮਹਾਰਾਜ ਮੋਹਿ ਘਰ ਛਾਡਿ ਕੈ ਅਕੇਲੇ ਬਨ ਆਵਤੇ । ਦੂਜੇ ਸੂਪਨਖਾ ਬਨ ਆਇ ਕੇ ਰਿਝਾਇ ਰਹੀ ਸਹੀ ਬਲਜਾਨਤੀ ਹੌਂਵਾ ਤਨ ਲ-ਗਾਵਤੇ ॥ ਕਹਾ ਕਰੋ ਮੇਰੇਭਾਗ ਪਰੀ ਨਜਾਰੀ ਰਾਮਚੰਦ ਸੀਲ ਹੇਸੁ ਦੇਖਿਓ ਲੋਗ ਮਾਨੋ ਝੂਠ ਗਾਵਤੇ। ਰਨ ਹੂ ਮੈਂ ਸੰਗ ਜੋਹੌਂ ਹੋਤੀ ਕਹੋ ਮੇਰੀ ਸੌਂਹ, ਮੋਹਿ ਛਾਡ ਕੈਸੇ ਸੁਰ ਲੋਕਜਾਨ ਪਾਵਤੇ ॥ ੩੨ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਤੁਮੈ ਰਘੁਨਾਥ ਸੁਰਨਾਥ ਬੂਝੈ ਮੇਰੀ ਗਾਥ, ਰਹੀ ਸੀਅ ਛਾਡ ਸੰਗ ਐਸੇ ਕੈ ਨ ਭਾਖਬੋ ॥ ਜੌ ਲੌ ਕਾਠ ਜੋਰ ਕੈ ਜਰਾਇ ਤਨ ਛਾਰ ਕਰੌਂ, ਤੌਲੌ ਪਤਿਬ੍ਰਤਿ ਮੇਰੋ ਜੈਸੇ ਤੈਸੇ ਰਾਖਬੋ ॥

ਸੀਲ ਤੋ ਸਿਧਾਰਜੋ ਤਬ ਸੰਗ ਨ ਸਿਧਾਰੀ ਜਬ, ਤਊ ਭਲੋ ਅਜਹੂੰ ਲੌ ਛੂਟੋ ਘਟ ਲਾਖਬੋ ॥ ਜੈਸੀ ਆਦਿ ਹੁਤੀ ਤੈਸੀ ਅੰਤ ਨ ਨਿਬਾਹੀ ਰਾਮ ਤਊ ਪਰ ਰਾਵਨ ਕੀ ਆਪਦਾ ਮੈ ਨਾਖਬੋ ॥ ੩੩ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਅਰੇ ਹਨੂਮਾਨ ਧ੍ਰਿਗ ਪੌਰਖ ਪ੍ਰਮਾਨ ਤੇਰੋ ਰਾਮ ਨਾਮ ਲੈਕੇ ਤਬ ਗਾਂਉਤੈਂ ਜਰਾਯੋ ਹੈ। ਕਿਧੌ ਸਿੰਧੁ ਬੂਡਜੋ ਕਿਧੌ ਬੂਢੋ ਭਯੋ ਕਿਧੌਂ ਅੰਧ,ਕਿਧੌਂ ਕਾਹੂ ਆਪਦਾ ਤੇ ਬੇਚ ਬਲ ਖਾਯੋ ਹੈ॥ ਦੇਖੋ ਮਿਲ ਬਾਨਰ ਅਨੰਤ ਏਕ ਮਤੋ ਕਰ, ਮਾਰੂਕੋ ਬਜਾਇ ਰਾਮ ਰਣ ਮੈ ਪਠਾਯੋ ਹੈ। ਲਰੇ ਆਂਚ ਲਾਗੈ ਕੌਨ ਜਾਇ ਮਰੈ ਆਗੈ ਔਰ ਕਾਲਕੇ ਬਟੌਆ ਲੋਕ ਕਾਕੇ ਕਾਮ ਆਯੋ ਹੈ ॥੩੪॥

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਵਨ ਕੋ ਮਾਰਕੇ ਨ ਲਜਾਏ ਰਾਮ ਮੇਰੇ ਢਿਗ, ਲਖਮਨ ਚੌਰ ਲੈਕੇ ਲਾਗੇ ਨ ਸੁਹਾਵਨੇ। ਕੇਸਨ ਕੇ ਛੌਰ ਮੈਂ ਨ ਝਾਰੀ ਧੂਰ ਪਾਇਨ ਕੀ,ਤਾਹੀ ਛਿਨ ਨੈਨ ਕੰਜ ਕੀਏ ਨ ਬਿਛਾਵਨੇ। ਮੇਰੇ ਜੀਅ ਹੁਤੀ ਮੈਂ ਮੰਦੋਦਰੀ ਕੋ ਦੇਤ ਮਾਨ, ਸੋ ਤੋ ਸਬ ਰਹੀ ਕੋਊ ਲਜਾਯੋ ਨ ਮਿਲਾਵਨੇ ॥ ਦੇਖੋ ਮਾਝ ਧਾਰ ਮੈ ਮਨੋਰਥ ਕੀ ਨਾਉ ਬੂਡੀ, ਰਾਮ ਕਵਿ ਐਸੇ ਸੀਅ ਲਾਗੀ ਦੁਖ ਪਾਵਨੇ ॥ ੩੫ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਏਕ ਕਾਮ ਕਰੋ ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਤੇ ਹੌਂ ਡਰੋਂ ਭਾਰੀ, ਰਾਮ ਤਨ ਦੇਖਜੋ ਕੈਸੇ ਆਗ ਕੋ ਦਿਖਾਈਏ ॥ ਕਰਮ ਅਧੀਨ ਦੇਹ ਪੈਠੋ ਬਾਰ ਬਾਰ, ਪਰ ਔਸਰ ਕੇ ਚੂਕੈ ਪਾਛੇ ਕਜੋਂ ਧਰਮ ਪਾਈਏ ॥ ਤਾਤੇ ਸਿਰ ਕਮਲ ਲੈ ਅੰਕ ਪਰਜੰਕ ਰਾਖ, ਤਾਂਹੀ ਸੇ ਲਗਾਇ ਧਜਾਨ ਪ੍ਰਾਂਨ ਨਾਥ ਗਾਈਏ। ਬਿਰਹ ਬਿਯਾਰ ਸਾਧ ਦੇਹੁ ਨੇਹੁ ਡੋਰ ਬਾਂਧ, ਗੁਡੀਆ ਬਨਾਇ ਜਾਇ ਰਾਮ ਸੋ ਮਿਲਾਈਏ ॥ ੩੬ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਔਰ ਜੋ ਏ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋਹਿੰਗੇ ਬਡੇ ਸੁਜਾਨ, ਛੁਵਤ ਪ੍ਰਾਨ ਮੂੰਡ ਦੇਵ ਲੋਕ ਜਾਈਏ ॥ ਯਹੈ ਏਕ ਰਾਵਨਕੋ ਭਯੋਉਪਕਾਰ ਮੋਕੋ, ਰਾਮ ਕਰੈ ਯਾਕੋ ਲੋਗ ਰਾਮ ਸੰਗ ਗਾਈਏ॥ ਜੌਤੋ

ਕਛੂ ਛਲ ਹੈ ਤੌ ਕੁਟੰਬ ਸਮੇਤ ਦਸਕੰਧ ਦਿਨ ਥੋਰੇਈ ਮੈ ਯਾਕੋ ਫਲ ਪਾਈਏ ॥ ਬਾਤ ਹੈ ਨਦਾਨ ਕੀ ਯੋਂ ਰੋਇ ਕਹੈ ਜਾਨਕੀ ਤੌ ਮੇਰੀ ਦੇਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਥ ਆਪ ਨ ਬਚਾਈਏ ॥ ੩੭ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਯਹੈ ਜੀ ਬੀਚਾਰ ਕਹੈ ਜਾਨਕੀ ਪੁਕਾਰ ਮੇਰੇ ਹਾਥ ਬਡ ਭਾਗੀ ਆਜ ਰਾਮਹਿ ਲਪਟਾਂਹਿਗੇ ॥ ਔਰ ਤੋ ਅਭਾਗੇ ਮੇਰੇ ਸਬੈ ਅੰਗ ਆਸ ਤਜ, ਰਾਮਚੰਦ ਅੰਗ ਕੋ ਸਦਾਹੀ ਪਛ-ਤਾਂਹਿਗੇ। ਦੇਵਨ ਬਿਚਾਰਜੋ ਏਤੋ ਮਾਯਾ ਕੇ ਬਨਾਏ ਮੁੰਡ ਸੀਅ ਕੇ ਛੁਹੇ ਤੇ ਤੀਨ ਲੋਕ ਜਰ ਜਾਂਹਿਗੇ। ਬੋਲੇ ਤਬ ਲੋਪ ਹ੍ਵੈਕੈ ਸੋਕ ਤਜ ਏਕੈ ਅੰਕ, ਰਾਮ ਕੈਸੇਂ ਰਾਵਨ ਕੇ ਹਾਥਨ ਸਮਾਂਹਿ-ਗੇ ॥ ੩੮ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਰਹੀ ਹੋ ਤੌ ਸੰਗ ਪੈ ਅਨੰਗ ਕੋ ਪ੍ਰਬੀਨ ਅਤਿ, ਪੌਰਖ ਨ ਜਾਨਤ ਹੈਂ ਤੀਨ ਲੋਕ ਕੋ ਦਹੈ ॥ ਲੰਕਪਤੀ ਰੰਚਕ ਪਰ ਪੰਚਨ ਤੇ ਡਰ ਤੇਰੀ, ਦੇਹ ਛੂਟ ਜਾਤ ਤਬ ਰਾਮ ਕੋਪ ਕੋ ਸਹੈ। ਰਾਖ ਰਾਖ ਪ੍ਰਾਨ ਸਿਰ ਭਏ ਅੰਤਰ ਧਜਾਨ, ਦੇਖ ਰਾਮਚੰਦ ਬਾਨ ਅਬ ਯਾਹੀ ਤੇ ਸਿਰੋ ਗਹੈਂ। ਕੇਹਰ ਕੇ ਆਗੈ ਜਯੋਂ ਕੁਰੰਗ ਤੈਸੇ ਰਾਵਨ ਪੈ, ਜੌਲੌ ਜੀਵੈ ਤੌ ਲੌ ਯੋ ਪੁਕਾਰ ਬਾਤ ਕੋ ਕਹੈ ੩੯

ਸੋਰਠਾ–ਸੀਤਾ ਬਡੀ ਅਜਾਨ, ਸਬੈ ਦੇਵ ਮਿਲ ਯੋਂ ਕਹੈਂ।
ਅਬ ਲੌ ਜਾਤੇ ਪ੍ਰਾਨ, ਜੋ ਹਮ ਬੀਚ ਨ ਆਵਤੇ ॥ ੪੦ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਹਮ ਨਹਿ ਸਕੈਂ ਸੰਭਾਰ, ਰਾਵਨ ਕੇ ਛਲ ਬਲ ਪ੍ਰਬਲ॥
ਸੀਤਾ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, ਰਾਮ ਪ੍ਰੇਮ ਜੀਵਤ ਬਚੈ ॥ ੪੧ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਸੁਨ ਸੀਅ ਬਚਨ ਪ੍ਰਤੀਤ, ਸਮਝਾਵਤ ਸਭ ਦੇਵਤਾ।
ਯਹਿ ਰਾਵਨ ਕੀ ਰੀਤਿ, ਛਲ ਕੀਨੋ ਅਰ ਕਰੈਗੋ ॥ ੪੨ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਪੌਰਖ ਰਾਮ ਅਭੰਗ, ਕੌਨ ਕੀਟ ਰਾਵਨ ਕੁਮਤਿ।
ਜੈਸੇ ਗਰੁੜ ਭੁਜੰਗ ਕੋਪ ਕਰਤ ਲੱਜਾ ਮਰੈ ॥ ੪੩ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਸੀਤਾ ਕੋ ਬਚਨ ਸੇਵ ਗਏ ਲੋਕ ਲੋਕ ਦੇਵ, ਆਇ ਕੇ ਅਸੋਕ ਬਨ ਸੋਕ ਕੋ ਨਿਵਾਰ ਕੈ। ਜਾਨਕੀ ਕੇ ਆਪਦਾ ਕੇ ਪੁੰਜ ਐਸੇ ਭਾਗੇ ਜੈਸੇ, ਗੰਗ ਕੋਊ ਨ੍ਹਾਇ ਤਾਕੋ ਪਾਪ ਜਾਇ

ਡਾਰ ਕੈ। ਸੀਸ ਤੋ ਗਏ ਅਕਾਸ਼ ਰਾਵਨ ਨਿਰਾਸ ਹ੍ਵੈਕੈ, ਚਪਯੋ ਰੂਖ ਰੂਖਨ ਸੋ ਮੂੰਡ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੈ। ਰਾਮ ਕਵਿ ਚਾਰੋ ਚਾਰੋ ਬਾਟਨ ਕੋ ਚਲੇ ਕੈਸੇ,ਜੈਸੇ ਰਾਮ ਬਿਮੁਖ ਚਲੇ ਜਨਮ ਹਾਰਕੈ॥੪੪॥

ਕਬਿੱਤ--ਆਯੋ ਗੜ ਲੰਕਾਪਤਿ ਪਾਇ ਦੁਖ ਪਾਪ ਮਤਿ, ਆ-ਪਨੋ ਸੋ ਕੀਨੋ ਅਤਿ ਬੈਠਿਓ ਮੁਰਝਾਇਕੈ। ਮਨੋ ਕੀਏ ਸਬੈ ਲੋਕ ਜੀਅ ਮੈਂ ਬਢਾਯੋ ਸੋਕ, ਲਾਗਤ ਨ ਹਾਥ ਸੀਆ ਥਕਯੋ ਹੈ (ਹੌ)ਉਪਾਇ ਕੈ। ਕਾਲ ਪਰਯੋ ਬੰਦ ਸਾਲ ਸੇਵੈ ਆਗੇ ਲੋਕ ਪਾਲ ਦੇਖੋ ਰਾਮ ਮੋਸੋ ਬੈਰ ਕੀਓ ਹੈ ਬਜਾਇਕੈ। ਕੈਸੀ ਹ੍ਵੈਹੈ ਦਈ ਠਕੁਰਾਈ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਨਈ; ਜਾਨਕੀ ਨ ਲਈ ਗਈ ਰਾਖੀ ਦੇਵਨ ਬਚਾਇਕੈ॥ ੪੫॥

ਕਬਿੱਤ--ਚਾਰੋ ਮੁਖ ਚਾਰੋ ਬਾਕ ਪੜੇ ਜਿਨ ਏਕ ਆਂਕ, ਦੂਰ ਦੂਰ ਝਾਕ ਜਾਇ ਆਯੋ ਕੌਨ ਕਾਜ ਕੋ। ਦੇਖਯੋ ਬਾਕ ਪਤਿ ਤਾਂਕੋ ਕਹਯੋ ਚੁਪ ਮੂੜ ਮਤਿ, ਜਾਨਤ ਹੈ ਜੀ ਮੈ ਸੁਰਪਤਿ ਕੇ ਸਮਾਜ ਕੋ। ਠੋਕੋ ਜਿਨ ਬੀਨ ਸੁਨ ਨਾਰਦ ਪ੍ਰਬੀਨ ਗ਼ਰ, ਜੀ ਨ ਡਰ ਤੇਰੇ ਇੰਦ੍ਰ ਚਾਹਤ ਨ ਲਾਜ ਕੋ। ਡਾਟ ਡਾਟ ਦੇਵਨ ਸੋਂ ਕਹੈ ਦਰਵਾਨ ਆਜ, ਜਾਨਕੀ ਬਚਨ ਆਨ ਲਾਗਯੋ ਲੰਕ ਰਾਜ ਕੋ॥ ੪੬॥

ਕਬਿੱਤ--ਰਾਵਨ ਕੀ ਐਸੀ ਗਤਿ ਸੀਤਾ ਆਪਨੀ ਵਿਪਤਿ ਕਹੀ ਸਬ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਔ ਸਰਮਾ ਬੁਲਾਇ ਕੈ। ਦੇਖੋ ਇਨ ਪਾਪੀ ਮੋ ਸੋਂ ਕੈਸੇ ਛਲ ਕੀਨੋ, ਜੌ ਨ ਦੇਵ ਬਾਨੀ ਹੋਤੀ ਪ੍ਰਾਨ ਦੇਤ ਹੌਂ ਉਡਾਇ ਕੈ॥ ਬੋਲੀ ਦੋਊ ਯਾਕੇ ਪਰਪੰਚ ਕੋ ਨ ਅੰਤਰਾਨੀ, ਆਗੇ ਊ ਕਰੈਗੋ ਤੋਸੋਂ ਕਹਯੋ ਸਮਝਾਇਕੈ। ਸਾਵ-ਧਾਨ ਹੂਜੋ ਯਾਕੀ ਬਾਤਨ ਪਤੀਜੋ ਜਿਨ, ਰਾਮ ਆਜ ਕਾਲ ਯਾਹਿ ਡਾਰਤ ਪਚਾਇ ਕੈ॥ ੪੭॥

ਕਬਿੱਤ--ਆਯੋ ਰਾਮ ਨਿਕਟ ਬਿਕਟ ਕਿਲਕਾਰੇ ਕਪਿ, ਸਬੈ-ਰੰਗ ਰੰਗ ਭਾਰੀ ਧੁਜਾ ਫਹਰਾਤ ਹੈਂ। ਸੰਖਨ ਕੀ ਘੋਰ ਸੁਨ ਮੋਰ ਕਪਿ ਨਾਚਤ ਹੈਂ, ਮਾਨੋ ਮੇਘ ਸ਼ੋਰ ਹੂੰ ਤੇ ਲੋਚਨ ਸਿਰਾਤ

ਹੈਂ। ਝਰਨਾ ਝਰੈ ਅਪਾਰ ਝੂਲੇ ਦ੍ਰੁਮ ਲਤਾ ਡਾਰ, ਮਾਨੋਂ ਫੂਲ ਫੂਲ ਗਿਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋਂ ਚੁਚਾਤ ਹੈਂ। ਬਾਜੀ ਹਿਨਨਾਤ ਮਾਤੇ ਹਾਥੀ ਝਿਨਨਾਤ ਸੀਅ ਰਾਵਨ ਸੇ ਪਾਪਨ ਕੇ ਐਸੇ ਘਰ ਜਾਤ ਹੈਂ॥੪੮॥

ਕਬਿੱਤ--ਰਾਵਨ ਕੋ ਮਾਰ ਪਾਛੇ ਰਾਜ ਦੈ ਵਿਭੀਖਨ ਕੋ, ਮਹਾ-ਰਾਜ ਰਾਮ ਤਬ ਤੇਰੀ ਢਿਗ ਆਇ ਹੈਂ। ਦੂਰ ਹੂੰ ਤੇ ਤੇਰੀ ਓਰ ਦੇਖ ਮੁਸਕਾਇ ਤੇਰੋ, ਬਿਰਹ ਬਿਯਾਰ ਧਾਇ ਹੀਏ ਸੋਂ ਲਗਾ-ਇ ਹੈਂ। ਕਹੈ ਸਰਮਾ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਪਿਆਰੀ ਸੀਅ ਤਾਂਹੀ ਘਰੀ ਦਾਸੀ ਕਰ ਆਪਨੀ ਜੋ ਹਮੈ ਨ ਬਚਾਇ ਹੈਂ॥ ਬਾਨਰ ਕੇ ਝੁੰਡ ਹਾਥ ਲੀਏ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਤੌਤੇ ਕੋਊ ਕਪਿ ਭੂਖੇ ਮਾਰ ਹਮੈਂ ਫਾਰ ਖਇ ਹੈਂ॥ ੪੯॥

ਕਬਿੱਤ–ਨੈਕ ਸੀਅ ਹਸੀ ਸਖੀ ਸੁਨੋ ਘਰ ਬਸੀ ਤੁਮੈ, ਪ੍ਰਾਨਨ ਸਮਾਨ ਰਘੁਬੀਰ ਸੋ ਮਿਲਾਇ ਹੌਂ। ਔਰ ਤੁਮੈ ਪੌਨਪੂਤ ਨੀਕੇ ਪਹਿਚਾਨਤ ਹੈ, ਸੌਗੁਨੀ ਤਿਹਾਰੀ ਸੇਵਾ ਤਾਹੂੰ ਪੈ ਕਰਾਇ ਹੌਂ। ਜਾਨਕੀ ਤੂੰ ਹਨੂਮਾਨ ਕੇ ਭਰੋਸੇ ਭੂਲੇ ਜਿਨ ਵਹੈ ਫਾਰ ਖਾਇ ਤੌ ਹੌਂ .ਪ੍ਰਾਨ ਕਹਾ ਪਾਇ ਹੋਂ॥ ਬੀਰਰਸ ਮਾਤੇ ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ ਲੋਹੂ ਹੋਂ ਆਨ੍ਹਾਤੇ ਹ੍ਵੈਹੈ ਕਹਾਂ ਭਯੋ ਤਾਹੀ ਤੇਰੇ ਪਾਇ ਨਲੁਠਾਇ ਹੌਂ ॥੫੦॥

ਕਬਿੱਤ–ਜਾਂ ਦਿਨ ਧਾਇ ਪਰੇ ਕਪਿ ਕੋ ਦਲ ਜੀਤ ਫਿਰੈ ਕੋਊ ਆਨ ਸੁਨਾਵੈ॥ ਰਾਵਨ ਕੇ ਸਿਰ ਦੈ ਸ਼ਿਵ ਕੋ, ਕਵਿ ਰਾਮ ਨਿ-ਸ਼ੰਕ ਹ੍ਵੈ ਲੰਕ ਢਹਾਵੈ॥ ਜੀਵਤ ਜਾਇ ਸੁਨੋ ਜਬ ਸਾਸ ਸਪੂਤ ਬਧੂ ਕਰ ਮੋਹਿ ਭੁਲਾਵੈ। ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਪਾਇ ਰਹੋਂ ਗਹਿ, ਸੋ ਦਿਨ ਮੋਹਿ ਕਹੋ ਕਬ ਆਵੈ॥ ੫੩॥

ਸਵੈਯਾ–ਜਾਂ ਦਿਨ ਆਨ ਮੰਦੋਦਰੀ ਸੁੰਦਰ ਦੀਨ ਹ੍ਵੈ ਰਾਮ ਕੇ ਪਾਇ ਪਰੈ। ਮੁਕਤਾ ਖਿਸ ਮਾਂਗ ਤੇ ਟੂਟ ਪਰੈ ਦੋਊ ਨੈਨ ਕੇ ਨੀਰ ਸੋਂ ਭੂਮਿ ਭਰੈ॥ ਤਬਹੌਂ ਹੀ ਬੁਲਾਇ ਸਮੋਧ ਕਰੋਂ, ਕੋਊ ਤੋਹਿ ਗਹੇ ਤਬ ਸੀਅ ਮਰੈ।ਇਹ ਭਾਂਤ ਮਨੋਰਥ ਹੈ ਸਜਨੀ,[ਤ੍ਰਿ ਜ ਟੀ] ਸੁ ਬਿਨਾ ਰਘੁਬੀਰਹਿ ਕੌਨ ਕਰੈ॥ ੫੨॥

ਕਬਿੱਤ–ਦੁਖ ਸਾਗਰ ਕਜੋਂ ਤਰਸਕੈ ਸੀਅ ਧਰਮ ਕੀ ਸੀਵ।

ਦੇਵ ਨਾਗ ਨਵ ਬਧੂ ਲੈ ਪੁਨ ਆਯੋ ਦਸਗ੍ਰੀਵ॥ ੫੩ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਤੂੰ ਸੀਅ ਨਿਪਟ ਕਠੋਰ ਮੈਂ ਛਲ ਬਲ ਬਹੁਤੇ ਕੀਏ।
ਨੈਕ ਨਿਰਖ ਮਮਓਰ ਜਰਤ ਅੰਗ ਸੀਤਲ ਕਰੋ ॥ ੫੪ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਦਿਨਹੀਂ ਤੇ ਕਰੋਂ ਰਾਤ ਮੇਲੋਂ ਚਾਲ ਲੋਕ ਸਾਤ ਬਜ੍ਰ ਪਾਤ ਹੋਹਿ ਤੋ ਸਹਾਰਬੇ ਕੋ ਸਾਂਹਸੀ। ਮੇਰੋ ਕੋਪ ਬਿਨਾ ਰੁਦ੍ਰ ਸਬ ਕੀ ਘਟਾਈ ਓਪ, ਤੋਸੋ ਪਚਹਾਰਜੋ ਪੈ ਤੂੰ ਜੋਰ ਨੈਨ ਨਾਹਸੀ॥ ਤੇਰੇਈ ਨਿਹੋਰੇ ਜੇ ਤੂੰ ਕਹੈਂ ਛਾਡੋਂ ਤੇਰੋ ਪਤਿ ਨਾਤੋ ਰਾਮਜੀਬੇ ਕੀ ਹੌਂ ਜਾਨ ਬਾਤ ਥਾਹਸੀ ॥ ਬੋਲੀ ਸੀਅ ਯਾਸੋ ਕੋਊ ਕਹੈ ਦਸਕੰਧ ਅੰਧ ਆਜ ਹੀ ਪਰੀ ਹੈ ਮੂਢ ਮਰਬੇ ਕੀ ਹਾਹਸੀ॥੫੫॥
ਕਬਿੱਤ–ਜੋ ਕਹੋ ਤੋ ਮੂੰਡ ਕਾਟ ਰਾਖੋਂ ਤੇਰੇ ਪਾਇ ਤਰ ਤੋਹੀ ਪਰ-ਵਾਰ ਦੇਹ ਖੇਹ ਕੈ ਉਡਾਇ ਦਿਓਂ ॥ ਔਰ ਜੋ ਕਹੋ ਤੋ ਤੇਰੋ ਹ੍ਵੈ ਕੈ ਸੇਵੋਂ ਗਾਵੋ ਬਨ ਜੋ ਕਹੋ ਤੌ ਚੇਰੋ ਹ੍ਵੈ ਕੈ ਪਲਕਾਂ ਡਸਾਇ ਦਿਓਂ॥ ਜੋ ਕਹੋ ਮੰਦੋਦਰੀ ਸਮੇਤ ਰਨਵਾਸ ਤੇ ਉਦਾਸ ਹ੍ਵੈ ਕੈ ਆਜ ਏਕ ਏਕਹਿ ਲੁਟਾਇ ਦਿਓਂ ॥ ਐਸੀ ਕਰਿ ਬੀਰ ਰਘੁਬੀਰ ਤਜ ਕਹਿਓ ਸੀਅ ਜਾਹਿ ਜਾਹਿ ਜੋ ਕਹੈ ਤੋ ਅਬਹਿ ਜਰਾਇ ਦਿਓਂ ॥ ੫੬ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਐਸੋ ਦੁਖ ਦੇਤ ਹੈ ਉਪਾਧਿਹੀਂ ਕੋ ਹੇਤ ਹੈ ਪੈ ਤਊ ਸੀਅ ਦੈ ਸਰਾਪ ਪਾਪੀ ਨ ਜਰਾਯੋ ਹੈ ॥ ਸਾਜ ਦਲ ਆਏ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਥ ਯਾਹੀ ਪਰ ਤਾਂਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਖੇਲ ਮੋਪੈ ਜਾਤ ਨ ਮਿਟਾਯੋ ਹੈ। ਸੋਈ ਤੀਅ ਕੌਨ ਕਾਮ ਰਾਮ ਕਵਿ ਸਾਚੀ ਕਹੌਂ ਪਤਿ ਕੋ ਮਿ-ਟਾਇ ਜਸ ਆਪਨੋ ਚਲਾਯੋ ਹੈ ॥ ਰਵਿ ਕੇ ਉਦੋਤ ਆਗੇ ਦੇਖ ਕੇ ਖਦਿਓਤ ਤਨ ਅੰਧ ਦਸਕੰਧ ਮਨ ਕੌਨ ਸੋ ਲੁਭਾਯੋ ਹੈ ॥ ੫੭ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਪਾਪ ਕੇ ਮਨੋਰਥ ਰੇ ਪਾਪੀ ਮਨਹੀ ਮੈਂ ਭਲੇ ਊਪਰ ਕਹੇ ਤੇ ਲੋਕ ਬਾਵਰੋ ਕਹਤ ਹੈਂ ॥ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਤ੍ਰਿਦੋਖ ਜਾਂਹ ਬਿ-ਆਪਿਓ ਤਾਕੋ ਦੋਖ ਨਹੀਂ ਯਾਂਤੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਨੈਕ ਰੋਖਨ ਗਹਤ ਹੈਂ ॥ ਰਾਮ ਭੁਜਦੰਡ ਪਰ ਐਸੇ ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰ ਕੋਟਕ ਬਹਾਊਂ

ਪ੍ਰਾਣ ਕਾਹੇਕੋ ਦਹਤ ਹੈਂ ॥ ਜਾਹਿ ਦਸਕੰਧ ਬੀਸ ਲੋਚਨ ਸੋਂ ਅੰਧ ਕਹੂੰ ਪਾਰੋ ਪੁੰਜ ਬੀਜਰੀ ਕੋ ਹਾਥ ਮੋਂ ਰਹਤ ਹੈਂ ॥ ੫੮ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਐਸੀ ਸੁਨ ਗਯੋ ਲੰਕ ਨੈਕ ਨ ਭਯੋ ਨਿਸੰਕ, ਜੈਸੇ ਰੰਕ ਮੀਨ ਬਿਨ ਨੀਰ ਅਕੁਲਾਤ ਹੈ ॥ ਰਾਮਇਤ ਆਯੋ ਦਬ ਸੀਤਾ ਕੀ ਨ ਲੂਟੀ ਛਬਿ, ਐਸੋ ਪਛਤਾਇ ਏਕ ਯਹੈ ਉਤਪਾਤ ਹੈ ॥ ਕਰੋਂ ਏਕ ਬਡੋ ਛਲ ਦੇਖੋਂ ਤੋ ਸੀਆ ਕੋ ਬਲ, ਕੈਸੇ ਨ ਮਿਲੇਗੀ ਮੋ ਸੋ ਐਸੇ ਇਤਰਾਤ ਹੈ। ਕੰਚ ਧਨ ਦੈਕੈ ਮਨਿ ਚਾ- ਹਤ ਹੈ ਬੰਚਕ ਜਿਓਂ ਐਸੇ ਪਰ ਪੰਚਨ ਤੇ ਰੰਚ ਨ ਲਜਾਤ ਹੈ ॥ ੫੯ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਮਨ ਮੈਂ ਕੀਓ ਕਲਾਪ ਰਾਮਚੰਦ ਬਨਿਓ ਆਪ, ਲੀਨੋ ਹਾਥ ਚਾਪ ਮਾਥੇ ਮੁਕਟ ਬਨਾਇਕੈ ॥ ਪੀਰੋ ਪਟ ਕਟਸੋ ਲਪੇਟ ਕੈ ਨਿਖੰਗ ਕਸ, ਅੰਗ ਅੰਗ ਸੁੰਦਰ ਅਨੰਗ ਕੋ ਲਜਾਇ ਕੈ। ਰਾਵਨ ਕੇ ਮਾਥੇ ਕਾਟ ਬਾਟ ਆਧੋ ਆਧੋ ਕਰ ਪਾਂਚ ਪਾਂਚ ਲੀਨੇ ਕਰ ਲੋਹੂ ਸੋਂ ਭਿਜਾਇ ਕੈ। ਚਲਿਓ ਸੀਅ ਤੀਰ ਰਘੁਬੀਰ ਬਨਮਾਯਾ ਬਲ ਬੇਖਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪਾਪ ਪਰਸਿਓ ਨ ਆਇ ਕੈ ॥ ੬੦ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਧਾਯੋ ਚਢ ਬਾਰਨ ਬਿਦਾਰਨ ਸੀਆ ਕੋ ਸਤ ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਨ ਕੋ ਰੂਪ ਤਨ ਧਾਰਕੈ ॥ ਸੇਵਕ ਸਿਖਾਏ ਰਣ ਰਾਮਚੰਦ ਆਏ ਜੀਤ ਮੂੰਡ ਲਟਕਾਏ ਹਾਥ ਬੈਰੀ ਨਿਜ ਮਾਰ ਕੈ॥ ਭੇਰੀ ਢੋਲ ਪਟਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੋਂ ਸੁਹਾਇ ਬੀਰ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਇ ਲੋਕ ਰੀਝਤ ਨਿਹਾਰ ਕੈ॥ ਰਾਵਨ ਕਹਤ ਬਾਂਮੀ ਹੈ ਨ ਮਨ ਕਾਮੀ ਅਬ, ਜਾਨਤ ਹੋਂ ਜਾਨਕੀ ਲਖੇ ਤੇ ਛਾਡੈ ਜਾਰ ਕੈ ॥ ੬੧ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਕੇਊਕ ਨਿਹਾਰ ਕੈ ਸਰੂਪ ਭਏ ਰੂਪ ਲੀਨ ਮਾਨੋ ਮਨ ਹਾਰੋ ਪ੍ਰਜ ਐਸੇ ਰਹੇ ਹੇਰ ਕੈ ॥ ਏਕ ਕਰ ਧਯਾਨ ਭਏ ਮੋਛਕੇ ਪਯਾਨ ਜੋਗ ਏਕ ਲੋਗ ਕਹੈਂ ਹਮ ਦੇਖੈਂ ਕਹੂੰ ਫੇਰਕੈ ॥ ਏਕ ਕਹੈਂ ਭਲੀ ਕੀਨੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਮਚੰਦ, ਰਾਵਨ ਸੋ ਪਾਪੀ ਤੁਮ

ਮਾਰਜੋ ਘੇਰ ਘੇਰ ਕੈ॥ ਏਕ ਕਹੈ ਰਾਜ ਕਰੋ ਲੰਕਾ ਕੋ ਨਿਸੰਕ ਆਜ ਬਗਰ ਬਜਾਰ ਸਬ ਕਹੇਂ ਟੇਰ ਟੇਰ ਕੈ॥ ੬੨॥

ਕਬਿੱਤ–ਜੈਸੇ ਜਾਕੋ ਲਾਗੋ ਮਨ ਤੈਸੋ ਤਾਕੋ ਪੂਰਜੋ ਪਨ, ਪੂਰਨ ਅਨੰਤ ਰਾਮ ਬੇਖ ਸਿਰਤਾਜ ਤੇ॥ ਰਾਵਨ ਕਹਤ ਜੇ ਵੈ ਪਾਵਤ ਸਰੂਪ ਮੋਖ ਤੇ ਤੌ ਬਡ ਭਾਗੀ ਬੈਰ ਕੀਨੋ ਬੇਹੀ ਕਾਜ ਤੇ॥ ਬਹੁਰੋ ਬਕਨ ਲਾਗਜੋ ਸਤ ਤੇ ਛਡਾਊਂ ਸੀਅ ਜੈਸੇ ਖਗ ਰਾਜ ਸੁਧਾ ਛੀਨੀ ਸੁਰ ਰਾਜ ਤੇ॥ ਪਹੁੰਚਜੋ ਅਸ਼ੋਕ ਬਨ ਢਾਪਜੋ ਸੀਲ ਤੇਹੀ ਛਿਨ ਐਸੀ ਮਨ ਆਈ ਮਾਨੋ ਉਪਜਜੋ ਹੈ ਲਾਜ ਤੇ॥੬੩॥

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਵਨ ਕਹਤ ਬਾਮੀਂ ਜੈਸੋ ਮੇਰੋ ਮਨ ਕਾਂਮੀ ਪਹਲੇ ਸੀਆ ਸੌ ਤੈਸੋ ਕਜੋਂ ਨ ਉਮਹਤ ਹੈ॥ ਕਹਾ ਗਾਜ ਪਰੀ ਮਤਿ ਰਾਮੈ ਅਨੁਸਰੀ ਜਾਤੇ ਘਰੀ ਘਰੀ ਲਾਜ ਸੀਲ ਡੀਲ ਕੋ ਗਹਤ ਹੈ॥ ਔਰ ਮੇਰੇ ਜੀਅ ਤੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕ੍ਰੋਧ ਛੀਨ ਹੋਤਿ ਜਾਇ ਬ੍ਰਹਮੰਡਨ ਅਖੰਡਲ ਦਹਤ ਹੈ॥ ਯੌ ਨ ਜਾਨੇ ਪਾਪੀ ਦੇਹ ਰਚੀ ਹੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀ ਜਾਕੀ ਐਸੀ ਏਕ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਘਰ ਮੈ ਰਹਤ ਹੈ॥ ੬੪॥

ਕਬਿੱਤ–ਤਊ ਪੈ ਨ ਤਜੀ ਆਸ ਕਾਹੇ ਤੇ ਜੁ ਪਾਪ ਰਾਸ ਗਯੋ ਸੀਅ ਪਾਸ ਹਾਥ ਮੂੰਡ ਲਟਕਾਇ ਕੈ॥ ਰਾਵਨ ਕੇ ਮਾਥੇ ਨਜਾਰੇ ਨਜਾਰੇ ਮੈ ਉਭਾਰੇ ਦੇਖ ਨੀਕੇ ਅਬ ਡਾਰ ਦੇਤ ਤੋ ਕੋ ਦਿਖਰਾ-ਇ ਕੈ॥ ਜਾਨਕੀ ਕੇ ਅੰਗ ਕਛੂ ਤਾਹੀਂ ਛਿਨ ਐਸੇ ਭਏ, ਜਾਂ ਤੇ ਕਛੂ ਬੋਲੀ ਨ ਮਿਲੀ ਹੈ ਦੌਰ ਆਇ ਕੈ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਤਵਾਰ ਤੇ ਪਛਾਰ ਖਾਇ ਪਰੀ ਕਹੂੰ ਹਾਰ ਕਹੂੰ ਬਾਰ ਕਹੂੰ ਭੂਖਨ ਗਿ-ਰਾਇਕੈ॥ ੬੫॥

ਕਬਿੱਤ–ਉਠੀ ਚੇਤ ਭਟ ਜਜੋਂ ਕਲਪ ਕੈਸੇ ਪਟ ਜਜੋਂ ਕਪਟ ਕੋ ਨ ਜਾਨਜੋ ਜੈਸੇ ਨਟ ਕੋ ਦਿਖਾਇ ਬੋ॥ ਦੂਜੈ ਦੇਵ ਬਾਨੀ ਕਹਜੋ ਜਾਨਕੀ ਅਯਾਨੀ ਭਈ ਯਹੈ ਏਕ ਲੰਕ ਪਤਿ ਰੂਪ ਕੋ ਬਨਾਇ ਬੋ॥ ਤੌਲੌ ਚਾਹੈ ਭੇਟਬੇ ਕੋ ਦੌਰਜੋ ਪੈ ਨ ਦੌਰੈ ਮਨ ਕੈਸੇ ਜੈਸੇ ਪ੍ਰਾਨ ਬਿਨ ਦੇਹ ਕੋ ਚਲਾਇ ਬੋ॥ ਜਜੋਂ ਜਜੋਂ ਚਲੈ

ਧਾਇ ਤਜੋਂ ਤਜੋਂ ਠਗ ਕੈਸੇ ਪਰੈ ਪਾਇ, ਤੌ ਲੌ ਆਇ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਕੋ ਬਨਜੋ ਹੈ ਸਿਖਾਇ ਬੋ॥ ੬੬ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਤਾਂਹੀ ਛਿਨ ਭਯੋ ਲੋਪ ਲੰਕ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਸੁ ਸੋਕ,ਓਪ ਬਿਨ ਕੋਪ ਤੇ ਖਿਸਾਇ ਭੂਮਿ ਪਾਰ ਕੈ ॥ ਯਾਹੀਂ ਪਰਪੰਚ ਤੇ ਮੈਂ ਰੰਚਕ ਨ ਪਾਯੋ ਸੁਖ, ਕੰਚਨ ਸੀ ਜਾਨਕੀ ਨ ਭੇਟੀ ਹੈ ਨਿਹਾਰ ਕੈ ॥ ਜੌ ਲੌ ਜਾਇ ਸਾਚੇਊ ਨ ਜੀਤੇ ਰਣ ਰਾਮਚੰਦ ਤੌ ਲੌ ਮੋ ਕੌ ਦੁਖ ਕੀ ਸਦਾਈ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ॥ ਜੀਤਜੋ ਸੁਰ ਰਾਜ ਤੀਨ ਲੋਕ ਕੋ ਸਮਾਜ ਤਊ ਮੇਰੋ ਮਨ ਆਜ ਪਾਤ ਪਾਤ ਡਾਰ ਡਾਰ ਹੈ ॥ ੬੭ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਇਹ ਬਿਧਿ ਰਾਵਨ ਇਤ ਲਟੈ, ਮੀਚ ਨਿਪਟ ਨਿਜ ਕਾਤ ॥ ਉਤ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਸਰਮਾ ਸਹਿਤ,ਸੁਨੇ ਸੀਅ ਕੀ ਬਾਤ॥੬੮॥

ਸੋਰਠਾ–ਕਰਮ ਲੇਖਨੀ ਸੀਸ, ਫਿਰੀ ਸ੍ਰਿਸਟ ਦੋਹੀ ਸਕਲ ॥ ਰਾਮ ਸਕਲ ਸੁਰ ਈਸ, ਤਾਂਕੀ ਤੀਅ ਐਸੀ ਦੁਖੀ ॥ ੬੯ ॥

(ਸੀਤੋਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਸੀਤਾ ਪਛੁਤਾਇ ਮੁਰਝਾਇ ਦੁਖ ਪਾਇ ਪਾਇ, ਕਹੈ ਹਾਇ ਹਾਇ ਸੀਲ ਲਾਜ ਧਨ ਗਯੋ ਹੈ॥ ਕੰਟਕ ਬਨਾਇ ਬੇਖ ਰਾਮ ਹੀ ਕੋ ਆਯੋ ਪਾਪੀ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਧੂਆ ਕੋ ਸੋ ਧੌਲਹਰ ਛਯੋ ਹੈ ॥ ਜੌ ਨ ਆਨ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਤੁਰਤ ਮੋ ਸੋ ਕਹੈ ਤੌ ਤੋ, ਆਜ ਹੀ ਨਿਸੰਕ ਹ੍ਵੈ ਕਲੰਕ ਬੀਜ ਬੁਯੋ ਹੈ ॥ ਦੇਖੋ ਦੇਖੋ ਯਾਹੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਕੀ ਢਿਠਾਈ ਮਾਈ, ਬਡੇ ਪਾਪੀ ਸੋ ਤੋ ਪਾਪੀ ਮਿਲਬੇ ਕੋ ਭਯੋ ਹੈ ॥ ੭੦ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਹਾ ਬਿਰੰਚ ਹਾ ਸੁਰੇਸ ਚੰਡਕਾ ਗਨੇਸ਼ ਸ਼ੇਸ਼, ਹਾ ਦਿ- ਨੇਸ਼ ਦੇਹ ਅਬ ਲਾਗਤ ਗਿਲਾਨ ਕੀ ॥ ਬਡੋ ਅਪਰਾਧ ਇਨ ਕੀਨੋ ਦੁਖ ਦੀਨੋ ਮੋਹਿ ਦੇਖ ਦੇਖ ਭੂਲੀ ਤਊ ਹੈ ਤੋ ਅੰਤ ਆਨ ਕੀ ॥ ਮੀਚਿ ਮੋਲ ਪਾਂਉ ਤੌ ਤੋ ਪ੍ਰਾਨ ਦੈ ਮੰਗਾਊਂ ਆਜ, ਜੋਗ ਸਾਧਜੋ ਹੁਤੋ ਤਊ ਮਰਤੀ ਅਚਾਨਕੀ ॥ ਰਾਮ ਭੋਗ ਭੂਲ ਰਹੀ ਲੋਗਨ ਮੈਂ ਢੂਲੀ ਸਦਾ, ਰਾਮ ਕਵਿ ਐਸੋ ਰੋਇ ਰੋਇ ਕਹੈ

ਜਾਨਕੀ ॥ ੭੧ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਪਹਿਲੇ ਤੋ ਰਾਮ ਹੀਂ ਤੇ ਕੋਟਕ ਕਪਟ ਜਾਤੇ, ਅਬ ਤੋ ਕਪਟ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪ ਆਇ ਜਾਤ ਹੈਂ ॥ ਜੱਦਪ ਨ ਮੇਰੋ ਅਪ-ਰਾਧ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਥ, ਤਊ ਮੇਰੇ ਅੰਗਨ ਸੋਂ ਅੰਗ ਹੀਂ ਰਿਸਾਤ ਹੈਂ। ਦੇਹ ਕਹੈਂ ਪਾਇ ਚਲੇ ਪਾਇ ਕਹੈਂ ਨੈਨ ਢਲੇ, ਨੈਨ ਦੌਰ ਮੇਰੇ ਮੋਹੂ ਆਇ ਲਪਟਾਤ ਹੈਂ ॥ ਪ੍ਰਾਨ ਨ ਉਡਾਇ ਭੂਮਿ ਕਾਹੇ ਤੈ ਨ ਫਾਟ ਜਾਇ ਯਾਹੀਂ ਮੈ ਸਮਾਇ ਸੀਅ ਐਸੀ ਦੁਖ ਗਾਤ ਹੈ ॥ ੭੨ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਅਰੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਮੇਰੇ ਕਹੇ ਤੇ ਉਡਾਤ ਨਾਹੀਂ, ਆਪਨੋ ਕੀਓ ਤੁਰਤ ਰਾਮ ਹੀਂ ਤੈ ਪਾਈਓ ॥ ਸਦਾ ਕੇ ਸੰਗਾਤੀ ਮੋਹਿ ਹਾਤੀ ਕਰ ਤਾਤਕਾਲ, ਰਾਮ ਜੁ ਪੈ ਜਾਹੁ ਮੇਰੋ ਦੁਖ ਅਤਿ ਗਾ-ਈਓ ॥ ਆਦਰ ਨ ਹੋਇ ਤਹਾਂ ਕੈਸੇ ਰਹਜੋ ਭਾਵਤ ਹੈ, ਨਿਪਟ ਨਿਲਾਜ ਹੋ ਤੋ ਭੇਦ ਕੋ ਬਤਾਈਓ ॥ ਕਿਧੌ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਨਨਾਥ ਤੁਮ ਸੋਂ ਕਹਜੋ ਹੈ ਯਾਂ ਕੇ, ਖੀਜੇ ਭੂਖੇ ਪਜਾਸੇ ਦੇਹ ਛੋਡ ਜਿਨ ਜਾਈਓ ॥ ੭੩ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਪ੍ਰਾਨ ਕਹੈਂ ਬਾਤ ਸੁਨ ਜਾਨਕੀ ਪ੍ਰਬੀਨ ਹਮ, ਤੋ ਮੈਂ ਰਘੁਬੀਰ ਜੁ ਮੈਂ ਨਜਾਰੇ ਨ ਰਹਤ ਹੈਂ ॥ ਲੋਗ ਯੋਂ ਕਹਤ ਸੀਤਾ ਬਿਰਹ ਤੇ ਮਰੀ ਹ੍ਵੈਹੈ ਉਨਹੀਂ ਸੋ ਰਾਮ ਫਿਰ ਐਸੇ ਕੈ ਕਹਤ ਹੈਂ ॥ ਜਾਨਤ ਹੋਂ ਜੀਵਤ ਹੈ ਕਾਹੇ ਤੇ ਗੁਸਾਂਈ ਸੁਨੋ ਜਾਤੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਮੇਰੀ ਦੇਹ ਕੋ ਬਹਤ ਹੈਂ ॥ ਤਾਂਤੇ ਜੌਲੌਂ ਤੋਕੋ ਰਘੁਨਾ-ਇਕ ਨ ਭੇਟਤ ਹੈਂ, ਤੌ ਲੌ ਤੇਰੀ ਬਾਤੈਂ ਹਮ ਲਾਖਕ ਸਹਤ ਹੈਂ ॥ ੭੪ ॥

[ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਉਵਾਚ]

ਕਬਿੱਤ–ਐਸੋ ਭਯੋ ਸਮਾਧਾਨ ਪ੍ਰਾਣਨ ਸਮੋਧਜੋ ਗਜਾਨ, ਤ੍ਰਿ-ਜਟੀ ਕਹਜੋ ਸਜਾਨ ਕਾਹੇ ਕੋ ਕਰਤ ਹੈਂ ॥ ਕਾਲ ਪਰੋ ਨਰੇ ਰਘੁਬੀਰ ਕੋ ਮਿਲੇਗੀ ਕੌਨ ਤੂੰ ਤੋ ਏਕ ਛਲ ਹੀਂ ਮੈਂ ਛਲ ਸੀ ਮਰਤ ਹੈਂ ॥ ਤੋ ਕੋ ਚਹੂੰਘਾ ਤੋ ਡਰ ਲਾਗੋਈ ਰਹਤ ਪਜਾਰੀ,

ਮੋਤੇ ਯਾਤੇ ਰਾਵਨ ਤੇ ਰਾਮ ਤੇ ਡਰਤ ਹੈਂ॥ ਜੌਲੌਂ ਭੌਂਹ ਚਾਂਪ ਤਾਂਨ ਦੇਤ ਨ ਸਰਾਪ ਯਾ ਕੋ, ਤੌ ਲੌ ਪਾਪ ਮੋਲ ਲੈ ਲੈ ਆਪ ਕੋ ਧ-ਰਤ ਹੈਂ॥ ੭੫॥

ਕਬਿੱਤ—ਤੇਰੀ ਪਦ ਰਜ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹਮ, ਜਾਨਜੋ ਰਘੁ ਬੀਰ ਜੂ ਕੋ ਤੋਹਿ ਨ ਬਿਸ੍ਵਾਸ ਹੈ॥ ਤੀਰਥ ਕੇ ਬਾਸੀ ਜੈਸੇ ਜਾਤ੍ਰਿ ਸੋ ਕਹੈਂ ਤੁਮ, ਜਾਨਤ ਹੋ ਯਾ ਕੇ ਭਯੋ ਹਮ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ॥ ਰਾਮ ਦੀਪ ਜੋਤ ਮੈਂ ਪਤੰਗ ਕੋਟ ਰਾਵਨ ਸੇ ਪਰੈ ਨੈਕ ਲਰੈ ਪੁਨ ਪਲਹੀਂ ਮੈ ਨਾਸ ਹੈ॥ ਦੇਖ ਹੈ ਤਮਾਸੋ ਜੈਸੇ ਪਾਨੀ ਮੈਂ ਪੱਤਾਸੋ ਲੂਟਜੋ, ਗੀਧਨ ਮਵਾਸੋ ਪਾਯੋ ਮਾਸੋ ਮਾਸੋ ਮਾਸ ਹੈ॥ ੭੬॥

ਕਬਿੱਤ—ਹਿਮ ਰਿਤ ਕਾਟੀ ਆਛੇ ਸਿਸਰ ਬਸੰਤ ਪਾਛੇ ਗ੍ਰੀਖ-ਮ ਕੇ ਲਾਗੇ ਕਹੋ ਕੌਨ ਨਜਾਇ ਬੂਡੀਏ ॥ ਉਤਰੀ ਹੋ ਦੁਖਕੇ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਮੋ ਸੀ ਨਾਉ ਚਢ ਲਾਗਤ ਕਨਾਰੇ ਹੋਇ ਹਾਸੀ ਕੂਦ ਡੂਬੀਏ। ਨੈਕੁ ਡਰ ਪਾਏ ਹਰਖਾਏ ਜੀਓ ਮਰੋ ਕੈਸੇ ਜੈਸੇ ਬਾਉ ਚਲੇ ਅਨਚਲੇ ਦਸਾ ਗੁਡੀਏ॥ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਹਮਾਰੇ ਦੇਸ ਐਸੇ ਉਤ-ਪਾੜਨਾਹੀਂ ਰਾਮ ਰਾਜ ਸੁਨੇ ਤੇ ਲਗਾਇ ਪੰਖ ਉਡੀਏ॥੭੭॥

[ਸੀਤੋ ਵਾਚ]

ਦੋਹਰਾ—ਨਗਰ ਅਜੁੱਧਜਾ ਸਬ ਸੁਖੀ ਜਹਾਂ ਹਮਾਰੋ ਰਾਜ॥
ਰਘੁਪਤਿ ਚਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪਤੇ ਘਰ ਘਰ ਇੰਦ੍ਰਸਮਾਜ॥ ੭੮॥

ਦੋਹਰਾ—ਰਾਜ ਨੀਤਿ ਤੇ ਸੋ ਕਹੋਂ ਸੁਨ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਦੈਕਾਨ॥
ਬਿਨਦਰਸਨ ਰਘੁਨਾਥ ਕੇ ਬਿਧਿ ਨ ਕਰੈ ਜਲਪਾਨ॥੭੯॥

ਦੋਹਰਾ—ਰਘੁਪਤਿ ਬਿਨ ਸਬ ਏਕ ਸੇ ਛਤ੍ਰ ਚਮਰ ਸਿਰਨਾਹਿ॥
ਭੂਖਨ ਭੌਨਭੰਡਾਰ ਤੇ ਹਯ ਗਯ ਸੁਖ ਘਰ ਮਾਹਿ॥ ੮੦॥

ਕਬਿੱਤ—ਚਿਤ੍ਰ ਹੂੰਮੈ ਲਿਖੇ ਨ ਬਚਿਤ੍ਰ ਚਿਤ੍ਰ ਕਾਰ ਤੀਆ ਪੀਅ ਤੈ ਬਿਛੋਰ ਕੈ ਨ ਲੰਕ ਕੋ ਸੋ ਹਾਲ ਹੈ॥ ਮਾਨਸ ਕੀ ਕਹਾਂ ਜਹਾਂ ਕੋਕਲਾ ਕਪੋਲ ਮੋਰ ਚਕਵਾ ਚਕੋਰ ਬਿਨ ਨਾਰ ਨ ਮਰਾਲ ਹੈ ॥ ਸਦਾ ਮਤਿ ਗਜਾਨ ਮੈ ਕਿ ਬੇਦ ਕਿ ਪੁਰਾਨ ਮੈ ਕਿ ਧਜਾਨ

ਦਾਨ ਮਾਨ ਮੈ ਸੁ ਐਸੋ ਏਕ ਢਾਲ ਹੈ॥ ਦਾਰਿਦ ਕੋ ਛਲ ਕੋ ਕਪਟ ਕੋ ਸਦਾਈ ਕਾਲ ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਪੁਨਜ ਜੱਗ ਅੰਨ ਕੋ ਸੁਕਾਲ ਹੈ॥੯੧॥

ਦੋਹਰਾ–ਜਹ ਦ੍ਰਿੜ ਪੋਥੀ ਬਾਂਧੀਏ ਬਾਦ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਕਾਜ॥ ਸ੍ਵ-ਪਨ ਬਿਦੇਸ ਨ ਜਾਨੀਏ ਹਮ ਬਿਨ ਹਮਰੇ ਰਾਜ॥੯੨॥

ਦੋਹਰਾ–ਜੌ ਅਬ ਕੈ ਰਘੁਪਤਿ ਮਿਲੈ ਵਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਵਹ ਸਾਜ॥ ਤੌ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਤੁਹਿ ਸੰਗ ਲੈ ਦਿਖਰਾਂਉ ਵਹ ਰਾਜ॥ ੯੩॥

ਸੋਰਠਾ–ਔਰ ਕਹੋਂ ਇਕ ਰੀਤਿ ਰਘੁਪਤਿ ਚਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪਤੇ॥ ਕਰੀਅਹੁ ਸੱਤ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਸਖੀ ਸਯਾਨੀ ਪ੍ਰਾਨ ਸਮ॥੯੪॥

ਛਪਯ ਛੰਦ–ਕਟੁਕ ਨਿੰਬ ਕੰਟਕ ਬੰਬੂਲ ਉੱਧਤ ਖਜੂਰ ਤਰ॥ ਪਰ ਪੰਚਕ ਮੈ ਦੇਹ ਸਦਾ ਬੰਚਕੰ ਪੁਰਾਨ ਨਰ॥ ਕੁਟਲਤਰਨ ਭੁਅੰਗ੍ਰਿਗ ਜਟਲ ਬਟ ਭਸਮਮੁਕਰਮੁਖ॥ ਬਿਨ ਬਿਜਲ ਧੁਨ ਕਦਲ ਅਵਰ ਕੰਪਤ ਨ ਪਾਇਦੁਖ॥ ਅਕਲੰਕ ਰਾਮ ਸਬ ਬਿਨਾ ਸਸਿ ਅਰ ਦਾਰਦ ਬਿਨ ਪ੍ਰਜਾਪਸੁ॥ ਪੁਰ ਨੀਚ ਕੂਪ ਲੰਪਟ ਭ੍ਰਮਰ ਚਿੱਤ ਚੋਰ ਰਘੁਪਤ ਸੁ ਜਸ॥ ੯੫॥

[ਕਵਿਉਵਾਚ]

ਦੋਹਰਾ–ਇਹਬਿਧ ਸੀਅ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਮਿਲੀ ਤਜਿਓ ਸੋਕ ਅਗਜਾਨ। ਤਬ ਜਾਨਕੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮੁਖ ਕਰਤ ਰਾਮ ਕੋ ਧਿਆਨ॥ ੯੬॥

ਛਪਯ–ਅਮਲ ਕਮਲ ਦਲ ਨੈਨ ਬੈਨ ਜਲਧਰ ਧੁਨ ਸੁੰਦਰ॥ ਰਤਨ ਜਟਤ ਸੁੰਦਰ ਕਪੋਲ ਝਲਕਨ ਅਲਕਨ ਬਰ॥ ਕਚ ਸਵਾਰ ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਸਰੋਜ ਸਰਵਰ ਆਨਨ ਦੁਰ॥ ਪੀਤ ਬਸਨ ਦੁਤਦਸਨ ਗ੍ਰਸਨ ਅਰ ਬਸਨ ਔਧਪੁਰ। ਕਹਿਸੁ ਕਵਿਰਾਮ ਰਘੁਬੰਸ ਮਨਿ ਮਦਨ ਦਹਤ ਸੇਵਤ ਚਰਨ॥ ਸੁਖ ਕਰਨ ਭਰਨ ਪੋਖਨ ਨਿਪੁਨ ਮਮ ਪਤਿ ਰਘੁਪਤ ਦੁਖ ਹਰਨ॥ ੯੭॥

ਦੋਹਰਾ–ਦੁਖ ਸੁਖ ਕੀ ਬਾਤੈ ਸਬੈ ਜਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ॥ ਖੁਨ-ਸਾਂਨੇ ਨਹਿ ਰਹਿ ਸਕੇ ਬੋਲੇ ਕਪ ਸਭ ਧੀਰ॥ ੯੮॥

ਸੋਰਠਾ–ਅਬ ਤਜ ਸੁਕਚ ਬਿਚਾਰ ਘੇਰੋ ਲੰਕ ਨਿਸੰਕ ਹੁਇ॥ ਰਾਵਨ ਨਿਪਟ ਗਵਾਰ ਪੂਰਨ ਸੋ ਪੂਰੋ ਕਰੈ॥ ੯੯॥

ਸੋਰਠਾ–ਫੂਲੇ ਅੰਗ ਨ ਮਾਤ ਹਨੂਮਾਨ ਅੰਗਦ ਸੁਭਟ ॥
ਚਲੀ ਜੁੱਧ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨਹੁ ਸੁਨਾਵੈ ਰਾਮ ਕਵਿ ॥ ੯੦ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਰਘੁਪਤਿ ਕੋ ਗੁਨ ਗ੍ਰਾਮ ਸੁਨਿਓ ਬਿਰੰਚਪਪੀਲ ਕਾ ॥
ਤਊ ਜਥਾਮਤ ਰਾਮ ਬਰਨਤ ਸੰਤ ਪ੍ਰਤਾਪਤੇ ॥੯੧॥
ਦੋਹਰਾ–ਸੁਨੈ ਸੁਨਾਵੈ ਮਨ ਧਰੈ ਰਘੁਪਤਿ ਚਰਤਿ ਅਨੰਤ ॥
ਤਾਂ ਕੋ ਮੁਕਤ ਸਦਾ ਕਹੈ ਬਰੋ ਬਰੋ ਮੁਹਿ ਕੰਤ ॥ ੯੨ ॥

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਗੀਤੇ ਰਾਵਣ ਛਲ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ
ਦਸਮੋ ਅੰਕਃ ੧੦

ਏਕਾਦਸ਼ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭ

ਦੋਹਰਾ–ਰਾਮ ਕਥਾ ਕਵਿ ਜਥਾ ਮਤਿ, ਵਰਨਤ ਜਗ ਅਨੁਸਾ-ਰ ॥ ਜਿਉ ਖਗਉਡਫਿਰਧਰਗਿਰਤ,ਪਰਤ ਨ ਅੰਬਰਪਾਰ੧
ਦੋਹਰਾ–ਰਾਮ ਭਗਤ ਬਿਨੁ ਅਤਿ ਕਠਨ, ਨਿਗਮ ਬਤਾਵਤ-ਨੇਤ। ਛਲ ਬਲ ਤੇ ਰਾਵਣ ਛਲਿਓ,ਮੀਚ ਉਗਾਹੀ ਦੇਤ।੨।
ਸੋਰਠਾ–ਤਬ ਲਗ ਸਾਧਨ ਧੂਰ, ਜਬ ਲਗ ਪਰਸ ਨ ਪੇਮ ਕੋ ॥ ਕਿਉਂ ਤਮ ਭਾਜੈ ਦੂਰ, ਬਿਨਾ ਦੀਪ ਬਾਤਨ ਕਰੈ ॥ ੩॥
ਸੋਰਠਾ–ਏਕ ਸਰਣ ਬ੍ਰਤ ਹੋਇ, ਜਪ ਤਪ ਨੇਮ ਸਬੈ ਰਹੋ ॥
ਪੁਰਖ ਨਾਰ ਨਹ ਦੋਇ,ਕਿਉ ਪਤਬ੍ਰਿਤਾ ਸਰਾਹੀਏ ॥ ੪ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਇਤਨੇ ਕਰੇ ਉਪਾਇ, ਸਬ ਫੋਕਟ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਨ।
ਸੋਈ ਸੁਨਹੁ ਮਨ ਲਾਇ, ਹਿਰਦੇਰਾਮ ਬਿਨਤੀ ਕਰੈ ॥੫॥
ਕਬਿੱਤ–ਤੀਰਥਕਰੈ ਅਨੇਕ ਸਦਾਮਿਲਮੀਨ ਭੇਕ,ਕੱਛਪ ਅ-ਨੇਕ ਅਰ ਚਾਰੋਂ ਜੁਗ ਗਾਏ ਹੈਂ ॥ ਪੌਨ ਹੂੰ ਸੋਂ ਪੇਟ ਭਰ ਸੋਵਤ ਭੁਜੰਗ ਔ, ਕੁਰੰਗ ਤ੍ਰਿਣ ਖਾਤ ਬਨ ਹੀਂ ਮੈ ਘਰ ਛਾਏ ਹੈਂ। ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਬਿਨਾਹੀਂ ਸਾਥੀ ਧੂਰ ਮੂੰਡ ਮੇਲੈ ਹਾਥੀ, ਧਜਾਨ ਹੀਂ ਬਿੜਾਲ ਬਕ ਜਨਮ ਗਵਾਏ ਹੈਂ। ਨਾਚ ਨਾਚ ਮੋਰ ਜਜੋਂ ਬਿ-

ਬਾਦ ਘਨ ਘੋਰ ਜਜੋਂ, ਉਡਾਇ ਪ੍ਰੇਮ ਹੀਨ ਰਘਨਾਥ ਕਾਹੂ ਪਾਏ ਹੈਂ ॥ ੬ ॥

ਸੋਰਠਾ—ਰਾਵਨ ਅਤਿ ਮਤਿ ਹੀਨ, ਸਮਝੈ ਪੈ ਚਰਨ ਨ ਭਜੈ। ਸੁਨਅਤਿ ਭਗਤਿਪ੍ਰਬੀਨ, ਕੁੰਭਕਰਨ ਬਧ ਕਾਨਦੈ ॥ ੭ ॥

ਛਪੈ—ਰਾਮਚੰਦ ਰਨਧੀਰ ਸੁਭਟ ਕਪਿ ਭੀਰ ਬਿਕਟ ਮਤਿ। ਕਿਲ ਕਿਲਾਇ ਉਛਲੰਤ ਪੂਛ ਪਟਕਤ ਚੰਚਲ ਅਤਿ। ਡੀਠ ਜੋਰਿ ਸਭ ਧਰਤ ਅਸੁਰ ਤਬ ਦੂਰ ਰਹਤ ਦਬਿ। ਰਵਿ ਪ੍ਰਗਟਤ ਪਰਭਾਤ ਜਾਤ ਤਮ ਨਿਰਖ ਬਦਨ ਛਬਿ। ਰਘੁਪਤਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਵਿ ਰਾਮ ਕਹਿ; ਨਿਰਖਤ ਪੀਠ ਭਜਾਇ ਅਰਿ। ਮ੍ਰਿਗ ਰੰਕ ਕੌਨ ਲੰਕਾਧਿਪਤਿ, ਜਹਿ ਸਿੰਘ ਬਿਦਾਰਨ ਕੁੰਭ ਕਰਿ ॥ ੮ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਅੰਗ ਕੋ ਗਿਰੀਸ ਮਾਨ ਭੰਗ ਕੇ ਕਪੀਸ ਪੁੰਜ; ਦੇਵਨ ਕੇ ਦੂਤ ਜਮ ਦੂਤਨਕੀ ਆਵਨੀ। ਜਾਨਕੀ ਕਲੇਸ ਕੁਲ ਲਾਜ ਸੀਲ ਡੀਲ ਛਾਡ, ਆਠੌਂ ਲੋਕ ਪਾਲਨਕੀ ਡੀਠ ਕੀ ਲਗਾ-ਵਨੀ। ਪੰਚ ਭੂਤ ਦੇਹਿ ਕੋ ਸੁ ਮੁੰਡਮਾਲ ਮੁੰਡਨ ਕੋ, ਆਏ ਗਨ ਝੂੰਡ ਏਤੀ ਬਾਤਨ ਚਲਾਵਨੀ। ਲੰਕ ਈਸ ਊਪਰ ਨਿਸ਼ੰਕ ਦਾਤ ਪੀਸਪੀਸ ਦੇਖੋ ਬੀਸ ਕਰੀ ਏਕ ਬਾਰ ਐਸੀ ਧਾਵਨੀ॥੯॥

ਕਬਿੱਤ—ਅੰਗਦ ਸੋਂ ਕਹੈ ਬਾਤ ਰਾਵਨਕੀ ਦੇਖੀ ਘਾਤ, ਅਜਹੂੰ ਲੌ ਆਇ ਕੈ ਨ ਮੋ ਕੋ ਸਿਰ ਨਾਯੋ ਹੈ। ਹੋਨਹਾਰ ਜਾਕੋ ਜੈਸੀ ਤੈਸੀ ਮਤਿ ਹੀਏ ਬੈਸੀ, ਜਾਨਤ ਹੋਂ ਜਾਨਕੀ ਕੇ ਕੋਪ ਡਹਕਾਯੋ ਹੈ। ਬੋਲਜੋ ਹਨੂਮਾਨ ਯਹਿ ਪਾਪੀ ਅਬ ਲੌਂ ਤੋਂ ਨਾਥ, ਰਾਵਰੇ ਕੇ ਨੈਨਨ ਕੀ ਕਰੁਨਾ ਜਿਵਾਯੋ ਹੈ। ਨਾਂਤੋ ਯਾਕੋ ਮਾਰ ਸੀਆ ਲੈ ਕੈ ਦੇਸ ਗਏ ਹੁਤੇ, ਰਾਮ ਡਰ ਕਾਹੂੰ ਹਾਥ ਪਾਉਂ ਨ ਚਲਾਯੋ ਹੈ ॥ ੧੦ ॥

[ਕਵਿ ਉਵਾਚ]

ਕਬਿੱਤ—ਕੀਨੇ ਨਰ ਰੂਪ ਕਪਿ ਸੁੰਦਰ ਅਨੂਪ ਛਬ ਗਏ ਛਪ, ਭੂਪ ਐਸੋ ਚਰਿਤ ਬਨਾਯੋ ਹੈ। ਜੇਤੇ ਡੀਲ ਤੇਤੇ ਹਾਥੀ ਤੇਤੇਈ ਖਵਾਸ ਸਾਥੀ, ਕੰਕਨ ਕੇ ਕੁੰਡਲ ਕਿਰੀਟ ਪੁੰਜ ਛਾਯੋ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭੂ ਕੀ ਰਜਾਇ ਪਾਇ ਚਢੇ ਧਾਇ ਧਾਇ ਮਾਨੋ, ਆਪਨ ਆਪਨ ਗਿਰ ਆਗੇ ਲੈਨ ਆਯੋ ਹੈ। ਕੌਨ ਬਡੀ ਬਾਤ ਤ੍ਰਈ ਤਾਪਕੇ ਹਰਨਹਾਰ, ਰਾਮ ਕੇ ਕਟਾਛ ਤੇ ਝਟਾਕ ਪਦ ਪਾਯੋ ਹੈ॥ ੧੧॥

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਮਚੰਦ ਜੂ ਕੇ ਕਾਜ ਸੇਵਾ ਕੀਨੀ ਸੁਰਰਾਜ, ਰਾਜਕੋ ਸਮਾਜ ਕਵਿਰਾਮ ਦੈ ਪਠਾਯੋ ਹੈ। ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਸਮਾਨ ਛੱਤ੍ਰ ਚਾਮ-ਰ ਤੁਰੰਗ ਪੁੰਜ, ਏਈ ਰਾਖੇ ਬਾਹਨ ਨ ਆਪਨੋ ਬੁਲਾਯੋ ਹੈ। ਭੁਏ ਅਸਵਾਰ ਬਾਜੇ ਦੁੰਦਭੀ ਅਪਾਰ ਰਾਮ, ਲੰਕ ਢਿਗ ਆਏ ਪੈਨ ਕੋਪ ਢਿਗ ਆਯੋ ਹੈ ਬੈਰੀ ਹੂੰ ਕੇ ਮਾਰਬੇ ਕੀ ਬਾਤ ਮੁਸ-ਕਾਤ ਕਰੈਂ, ਚੇਤੈਂ ਨੈਕ ਰਾਵਨੰ ਤੇ ਬਡੋ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਯੋ ਹੈ॥ ੧੨॥

ਕਬਿੱਤ–ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਰਹੇ ਤਹਾਂ ਗਾਡਜੋ ਰਨ ਖੰਭ ਜਹਾਂ, ਕਹੈਂ ਰਘੁਬੀਰ ਮੋਕੋ ਬਡੋ ਉਪਹਾਸ ਹੈ । ਉਮਾਪਤਿ ਤਾਰਕ ਉਪਾਸੈ ਉਪਦੇਸੈ ਯਾਕੋ, ਸੋਨ ਉਪਦੇਸੈ ਜਾਂਤੇਹਮਸੋਂ ਉਦਾਸ ਹੈ। ਬੋਲਜੋ ਹਨੁਮਾਨ ਰਾਮ ਰੁਦ੍ਰ ਯਾਕੋ ਬਡੋ ਬੈਰੀ, ਯਾਹੀ ਤੇ ਨ ਦੀਨੋ ਉਰ ਦੇਖਜੋ·ਨ ਬਿਸ੍ਵਾਸ ਹੈ। ਸੰਪਤਿ ਬਿਲਾਸ ਸ਼ਿਵ ਦੀਨੋ ਪ੍ਰਭੁ ਭਲੋ ਕੀਨੋ ਸੋਤੋ ਵਾਹੀਮੰਤ੍ਰ ਕੇ ਕਟਾਛ ਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ॥ ੧੩॥

(ਹਨੂਮਾਨ ਅੰਗਦੋ ਵਾਚ ਬਭੀਖਨਸੋਂ)

ਕਬਿੱਤ–ਅੰਗਦ ਪਵਨਪੂਤ ਦੋਊ ਬਡੇ ਰਾਮ ਦੂਤ ਹਸ ਕੈ ਬਿ-ਭੀਖਨ ਕੋ ਕਹਿਯੋ ਕਾਂਤੇ ਡਰੋਗੇ। ਰਾਵਨ ਕੋ ਮਾਰ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੁਮ ਜਾਇ ਲੰਕ ਹ੍ਵੈ ਨਿਸੰਕ ਬਡੋ ਰਾਜ ਕਰੋਗੇ। ਤੋਕੋ ਰਾਜ ਦੇਤ ਹਮ ਬੀਚ ਨ ਬਿਗਾਰ ਜੋ ਕਾਮ ਜਾਨਤ ਹੈਂ ਹਮੈਂ ਛਾਡਿ ਭੋਗਨ ਮੈਂ ਪਰੋਗੇ। ਭਾਈ ਕੀ ਬਿਭੂਤਿ ਪਾਇ ਰਾਮ ਚੰਦ ਕੋ ਰਿਝਾਇ ਕਹੋ ਤੋ ਹਮਾਰੇ ਆਗੇ ਕਹਾ ਕਹਾ ਧਰੋਗੇ॥ ੧੪॥

(ਬਭੀਖਨੋਵਾਚ)

ਕਬਿਤ–ਸੂਧੇ ਦੁਖ ਦੇਤ ਹੋ ਕਿ ਪ੍ਰਾਨ ਕਾਢ ਲੇਤ ਹੋ ਜੁ ਜਾਨਤ ਹੋ ਰਾਜ ਪਾਇ ਰਾਜ ਕੋ ਕਮਾਇ ਹੋਂ। ਏਕ ਰਾਮ ਰੋਮ ਪਰ ਕੋਟ ਰਾਜ ਦਿਓਂ ਲੁਟਾਇ ਜਹਾਂ ਪਗਧੂਰ ਤਹਾਂ ਮਾਥੋਈ ਲੁਠਾਇ

ਹੋਂ। ਆਪਨੇ ਈ ਲੋਚਨ ਕਮਲ ਕੇ ਬਿਛੌਨਾ ਕਰ ਦੋਊ ਪ੍ਰਭੁ ਤਾਂਹੀ ਗੈਲ ਧਾਮ ਪਧਰਾਇ ਹੋਂ। ਲੰਕ ਛਿਰਕਾਇ ਚਰਨੋਦਕ ਸੈ ਹਨੂਮਾਨ ਤਾਂਕੈ ਪਾਛੇ ਤੁਮੈ ਕੋਟ ਬਿੰਜਨ ਖਵਾਇ ਹੋਂ॥੧੫॥

(ਕਵੀਓਵਾਚ)

ਦੋਹਰਾ—ਏਇਤ ਸਬੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਨ ਹਰਖਵੰਤ ਸਬ ਗਾਤ।
ਸੰਖ ਸਬਦ ਸੁਨ ਰੰਕ ਜਿਮ ਸੁਨਹੁ ਲੰਕ ਕੀ ਬਾਤ ॥ ੧੬ ॥

(ਰਾਵਨੋਵਾਚ)

ਸੋਰਠਾ—ਸੁਨਹੁ ਮਹੋਦਰ ਬਾਤ ਤੂੰ ਮੰਤ੍ਰੀ ਰਾਵਨ ਕਹੈ।
ਦੇਖ ਰਾਮ ਕੀ ਘਾਤ ਆਇਗਯੋ ਜਾਨਜੋਂ ਨਹੀਂ ॥ ੧੭ ॥

(ਮਹੋਦਰੋਵਾਚ)

ਸੋਰਠਾ—ਯਹੈ ਬਡੀ ਬਿਪਰੀਤਿ, ਤੁਮ ਰਾਮਹਿ ਜਾਨਤ ਨਹੀਂ।
ਸਦ ਾਬਡਨ ਕੀ ਰੀਤਿ, ਬਹੁਤ ਕਰੈਂ ਥੋਰੌ ਕਹੈਂ ॥ ੧੮ ॥

ਕਬਿਤ—" ਰਾਮਚੰਦ ਚਢੇ ਜਬ ਧੀਰਜ ਨ ਰਹਜੋ ਤਬ ਭੂਮਿ ਡਗਮਗੀ ਗਤਿ ਭਈ ਭਾਰੀ ਨਾਉ ਕੀ। ਸੂਰਛਪਜੋ ਧੁਜਾ ਬੀਚ ਕੀਨੋ ਹੈ ਸਮੁਦ੍ਰ ਕੀਚ, ਨੀਚ ਸੇ ਹ੍ਵੈ ਗਏ ਅਰਿ ਹੈ ਨ ਆਸ ਆਉਕੀ। ਸੰਖਨ ਕੇ ਬਾਜਤ ਬਹੁਰ ਭਈ ਛਾਤੀ ਟੂਕ, ਭ੍ਰਮ ਹੀਂਤੇ ਦੇਹ ਮਾਨ ਲੀਨੀ ਮਨੁ ਘਾਉ ਕੀ। ਏਤੇ ਪਰ ਬੂਝਤ ਹੋ ਬਾਰ ਬਾਰ ਮਹਾ ਰਾਜ, ਜੱਯੈ ਬਲ ਰਾਵਰੇ ਕੇ ਬਾਵਰੇ ਸੁਭਾਉ ਕੀ ॥ ੧੯ ॥"

ਕਬਿਤ —ਔਰ ਸੁਨੋ ਬਾਤ ਕੀਨੇ ਮਾਨੁਖਕੇ ਗਾਤ ਕਪਿ, ਹੀਰ ਚੀਰ ਰਾਜ ਬੇਖ ਸਬ ਕੋ ਬਨਾਇਕੈ। ਸਬ ਹੀਂਕੋ ਦੈ ਕਮਾਨ ਬਾਨ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰ, ਚਾਉ ਸੋ ਬਡਾਇ ਚਾਂਪ ਹਾਥਨ ਚਢਾਇ ਕੈ। ਦੂੰਦਭੀ ਬਜਾਇ ਬੈਰ ਪ੍ਰਗਟੈ ਜਨਾਇ ਰਾਮ, ਲੰਕ ਕੇ ਨਿਸੰਕ ਢਿਗ ਮਾਂਡਜੋ ਦਲ ਆਇ ਕੈ। ਸੂਰਨ ਬੁਲਾਇ ਕੁੰਭ-ਕਰਨੈ ਜਗਾਇ ਰਾਜਾ, ਬਾਤ ਬੀਤ ਗਏ ਤੇ ਰਹੋਗੇ ਪਛਤਾਇ ਕੈ ॥ ੨੦ ॥

(ਰਾਵਨੋਵਾਚ)

ਕਬਿਤ–ਬਾਂਧ ਬਾਂਧ ਗਾਤੀ ਪੱਛਪਾਤੀ ਜੇ ਸੰਗਾਤੀ ਮੇਰੇ, ਤਾਤੀ ਬਾਨੀ ਬੋਲ ਬੋਲ ਕਹਜੋ ਹੈ ਸੁਨਾਇ ਕੈ। ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤੀ ਭੁੱਛ ਬਾਤੀ ਪਾਈ ਬੈਠੇ ਘਰ ਮਨ ਕੀ ਸੁਹਾਤੀ ਬਾਤੀ ਪ੍ਰਗਟੀ ਹੈ ਆਇ ਕੈ। ਸ਼ਿਵਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਕਰੋਂ ਜਮ ਕੇ ਜਮਾਤੀ ਸਬ, ਜੋਗਨੀ ਬਿਲਾਤੀ ਅਬ ਪਠਓਂ ਅਘਾਇ ਕੈ। ਪਾਤੀ ਲਿਖੀ ਦੈਂਤਨ ਕੋ ਨਾਤੀ ਕਮਲਾਸਨ ਕੇ, ਰਾਤੀ ਕਰ ਆਖੈਂ ਛਾਤੀ ਕ੍ਰੋਧ ਉਪਜਾਇ ਕੈ॥ ੨੧ ॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਸੋਰਠਾ–ਰਾਜ ਮੰਚ ਪਰ ਬੈਠ, ਮੰਤ੍ਰਿਨ ਸੋਂ ਬੂਝਤ ਪ੍ਰਗਟ।
ਬੀਸੋਂ ਭੁਜਾ ਅਮੈਠ, ਰਾਮ ਲਖਨ ਘਰਿ ਪਾਹਨੇ॥ ੨੨ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਬੋਲ ਮਹੋਦਰ ਕੋ ਕਹਜੋ, ਬਹੁਰ ਲੰਕ ਕੇ ਰਾਇ।
ਰਾਮਚੰਦ ਕਹ ਕਰਤ ਹੈ, ਕਹੋ ਮੋਹਿ ਸਤ ਭਾਇ॥ ੨੩ ॥

(ਮੰਤ੍ਰੀਉਵਾਚ)

ਸੋਰਠਾ–ਸੁਨ ਰਾਜਾ ਮਮ ਈਸ, ਹਾਥ ਜੋਰ ਬਿਨਤੀ ਕਰੋ।
ਰਘੁਨਾਇਕ ਜਗਦੀਸ, ਇਹ ਬਿਧ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁਖ॥੨੪॥
ਛਪਯ–ਮ੍ਰਿਗ ਕੰਚਨ ਮ੍ਰਿਗ ਛਾਲ ਮਾਲ ਕਪਿ ਮੱਧਿ ਨੀਲ ਮਣਿ। ਦਸਸਰ ਭਰਤੁ ਤੁਨੀਰ ਔਰ ਬੀਰਹਿ ਸੌ ਪਤ ਗਣਿ। ਚਰਨ ਕਮਲ ਹਨੂਮਾਨ ਪਾਨਿ ਲਾਲਤ ਉਹ ਭਿੱਟਤ। ਕਹਿਤ ਬਾਤ ਤਵ ਅਨੁਜ ਸੁਨਤ ਮੁਸਕਤ ਦੁਖ ਮਿੱਟਤ। ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਚਨ ਰਚਨ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਪ੍ਰਤਿ ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਲੱਜਾ ਨਮਿ-ਤ। ਰਾਜਾਧਿਰਾਜ ਲੰਕਾਧਿ ਪਤਿ, ਜੋਈ ਜਾਤ ਸ਼ਰਨ ਬੈ-ਰਹਿ ਛਿਮਤ॥ ੨੫ ॥

ਛਪਯ–ਕਪਿ ਪ੍ਰਚੰਡ ਝੁੰਡਨਿ ਉਮੰਡ, ਰੁੰਡਣ ਅਰੁਣ ਦੁਤਿ॥ ਪ੍ਰਗਟਿ ਮੰਡ ਰਣ ਕਹੈਂ, ਕਰੁਨ ਰਸ ਨੈਨਨ ਛੁਭਤ। ਪਵਨ ਪੁਤ੍ਰ ਕ੍ਰੁੱਧਤਿ ਨਿਵਾਇ, ਅੰਗੁਲਿ ਭੂਅ ਲਿੱਖਤ। ਸੀਅ ਆਗੈ ਧਰ ਮਿਲੈ ਰਾਵ, ਤਵ ਮਾਰਗੁ ਪਿੱਖਤਿ। ਸਨੱਧ ਬੱਧ ਬਿਨੁ

ਲੱਛਮਨ, ਚਵਰ ਹਾਥ ਊਪਰ ਕਰੈ। ਕਵਿ ਰਾਮ ਸੂਰ ਮਨਿ ਜੁੱਧ ਮਨਿ, ਛੁਵਤਿ ਚਰਨ ਡਗ ਮਗ ਧਰੈ॥ ੨੬॥

(ਰਾਵਨੋਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਮ ਕੀ ਤੋ ਜਾਨੀ ਬਾਤ ਬਿਨਾ ਜੁਧ ਕਜੋਂ ਪਲਾਤ, ਮੇਰੇ ਸੂਰ ਜਾਤ ਹੈਂ ਘਰੀਕ ਮੰ ਉਡਾਇ ਹੈਂ। ਏਕਨ ਕੋ ਬਾਂਧ ਲਜਾਇ ਏਕਨਕੋ ਦੈਂ ਉਡਾਇ, ਏਕਨ ਕੀ ਨਾਰਿ ਹੀਂ ਮਰੋਰ ਤੋਰ ਖਾਇ ਹੈਂ। ਤੌਲੌ ਏਕ ਰਾਕਸ਼ੀ ਪ੍ਰਭੰਜਨੀ ਬੁਲਾਇ ਕਹਜੋ, ਆਧੀ ਰਾਤ ਭਏ ਤੇ ਸਬੈਈ ਸੋਇ ਜਾਇ ਹੈਂ। ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਰਾਮ ਕੋ ਉਠਾਇ ਲਜਾਇ ਮੇਰੇ ਢਿਗ, ਭੋਰ ਭਏ ਜੀਤ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਹਿ ਬਜਾਇ ਹੈਂ॥ ੨੭॥

(ਭਭੀਖਨੋਵਾਚਰਾਮਚੰਦ੍ਰਸੋਂ)

ਕਬਿੱਤ–ਤੋਹੀ ਲੌ ਬਿਭੀਖਨ ਕਹੀਹੈ ਬਾਤ ਹਾਥ ਜੋਰਿ, ਆਵਤ ਹੈ ਰਾਤਿ ਨਾਥ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਇ ਬੋ। ਬੋਲਜੋ ਬਾਲਿ ਪੂਤ ਰਘੁ-ਬੀਰ ਪੁਰ ਹੂਤ ਸੁਨ, ਮੇਰੀ ਚੌਕੀ ਪਾਇ ਕੈ ਪਸਾਰ ਪਾਇ ਸੋਇਬੋ। ਰਾਵਨ ਕੇ ਆਵਤ ਲੌ ਤੁਮੈ ਨ ਜਗੈਹੌਂ ਦੈ ਹੋਂ, ਏਕਲੋ ਜਬਾਬ ਤਾਕੋ ਪੌਰਖ ਬਿਗੋਇਬੋ। ਪ੍ਰਾਤਰਣ ਬਾਤ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਸਾਖਾ ਮ੍ਰਿਗ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁਨੋ, ਮਾਰ ਮਾਰ ਬੈਰਨ ਕੋ ਰਾਮ ਮੁਖ ਜੋਇਬੋ॥੨੮॥

(ਕਵੀਓਵਾਚ)

ਕਬਿਤ–ਸੂਰਛਪਜੋਪੱਛਮਪ੍ਰਕਾਸਿਓਸਸਿ ਪ੍ਰਾਚੀਦਿਸ, ਚੱਕ੍ਰਵਾਕ ਬਿਛੁਰੇ ਚਕੋਰ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ਹੈ। ਕੁਮਦਨੀ ਫੂਲੀ ਕੰਜ ਮੂੰਦੇ ਭੌਰ ਬੰਧੇ ਬੀਚ, ਪ੍ਰਾਤਨਾਥ ਬੂਡਜੋ ਮਾਨੋਕਾਲ ਕੂਟ ਖਾਯੋ ਹੈ। ਆਧੀ ਰਾਤਿ ਬੀਤੀ ਸਬ ਸੋਏ ਜੀਆ ਜਾਨ, ਆਨ ਰਾਕਸ਼ੀ ਪ੍ਰਭੰਜਨੀ ਪ੍ਰਭਾਉਸੋ ਜਨਾਯੋ ਹੈ। ਬੀਜੁਰੀ ਸੀ ਫੁਰੀ ਭਾਂਤਿ ਬੁਰੀ ਹਾਥ ਛੂਰੀ ਲੋਹੂ, ਦੁਰੀ ਡੀਠ ਜੁਰੀ ਦੇਖ ਅੰਗਦ ਲਜਾਯੋ ਹੈ॥੨੯॥

ਕਬਿਤ–ਰਾਮ ਲੌ ਨ ਜਾਨ ਦੀਨੀ ਬਾਟ ਹੀ ਮੈਂ ਖਰੀ ਕੀਨੀ, ਬਾਟ ਪਾਰਬੇਕੋ ਬਲੀ ਅੰਗਦ ਪ੍ਰਬੀਨ ਹੈ। ਦੌਰ ਜਾਇ ਹਾਥ ਗਹਜੋ ਮੋਸੌ ਸੂਧੇ ਬਾਤ ਕਹੋ, ਲਰਿਯੋ ਚਾਹੈਂ ਲਰੋ ਐਸੋ ਕੌਨ

ਤੋਤੇ ਹੀਨ ਹੈ। ਕਛੂ ਨ ਬਸਾਇ ਭਾਜ ਜੈਬੇ ਕੋ ਬਿਲ ਬਿਲਾਇ ਕੈਸੇ ਜੈਸੇ ਸਿੰਘ ਮੋਦ ਹਰਨੀ ਕੋ ਚੀਨ ਹੈ। ਕੀਨੋ ਬਡੋ ਸੋਰ ਸਬ ਜਾਗੇ ਮਾਨੋ ਭਯੋ ਭੋਰ, ਕੋਰ ਕਾਰ ਭਈ ਸੁਨਜੋ ਰਾਵਨ ਮਲੀਨ ਹੈ॥ ੩੦॥

ਕਬਿਤ–ਭਯੋ ਪ੍ਰਾਤ ਫੂਲੇ ਜਲਜਾਤ ਰਘੁਨਾਥ ਮੁਖ, ਭਾਜਿਯੋ ਤਮ ਮਾਨੋ ਭੋਗ ਰਾਵਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੇ। ਮਿਲੇ ਚੱਕ੍ਰਵਾਕ ਐਸੇ ਸੀਤਾਉ ਮਿਲਨ ਹਾਰ, ਛੂਟੀ ਭ੍ਰਿੰਗਮਾਲ ਮਾਨੋ ਬਾਨ ਰਾਮ ਚਾਪ ਕੇ। ਪੂਰਨ ਪਕਾਸ਼ਿਯੋ ਪੁੰਜ ਕਿਰਨਕੇ ਧਾਇ ਛਾਇ ਕੈਸੇ ਜੈਸੇ ਆਇ ਸੁਖ ਜਾਨਕੀ ਮਿਲਾਪ ਕੇ। ਚੰਦ ਪਰਜੋ ਫੀਕੋ ਲੰਕਾਪਤੀ ਹੂੰਤੇ ਨੀਕੋ ਤਾਰੇ ਲਟੇ ਮਾਨੋ ਆਉ ਅੰਕ ਮੇਘਨਾਦ ਬਾਪ ਕੇ॥ ੩੧॥

ਕਬਿਤ–ਰਘੁਪਤਿ ਜੂਕੇ ਦਲ ਕੀ ਪ੍ਰਬਲ ਦੇਖੀ ਛਬ ਬਡੋ ਦੁਖ ਜੀਆ ਪੈ ਨ ਮੁਖਤੇ ਜਨਾਈਏ। ਤੀਨ ਕੋਟ ਰਾਖਸ ਖਪਾਇ ਜੋ ਪਠਾਇ ਹਮ ਜੈਸੇ ਮੇਲ ਪਾਰੋ ਤਬ ਆਗਮੈ ਉਡਾਈਏ। ਬੋਲਜੋ ਮੇਘਨਾਦ ਚਹੂੰ ਓਰ ਜਾਇ ਛੇਕੋਂ ਦਲ, ਮਾਰੋਂ ਏਕ ਏਕ ਗਨ ਆਇਸ ਜੋ ਪਾਈਏ। ਕਿਧੋਂ ਕਹੋ ਚਲੋਂ ਜਾਇ ਕੁੰਭ-ਕਾਂਨ ਕੋ ਜਗਾਇ ਕਹੈਂ ਆਯੋ ਘਰ ਭੱਛ ਤਾਂ ਕੋ ਭਲੋਈ ਮਨਾ-ਈਏ॥ ੩੨॥

ਕਬਿਤ–ਮੇਘਨਾਦ ਜਾਇ ਢੋਲ ਲਾਖਕ ਬਜਾਇ ਰਹਜੋ, ਤਜੋਂ ਤਜੋਂ ਕੁੰਭਕਾਨ ਜੂ ਬਡੋਈ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ਹੈ। ਹਾਥਨ ਕੇ ਪੁੰਜਨ ਕੋ ਗੋਡ ਪੈ ਚਲਾਇ ਰਹੇ, ਮਾਨੋ ਪਾਉਂ ਚਾਪ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਸੋਂ ਸਵਾ-ਯੋਹੈ। ਬੋਲੀ ਤਬ ਨਾਰਿ ਯਾਂਕੋ ਏਕ ਹੈ ਉਪਾਇ ਕਹੋਂ ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਰੁੱਦ੍ਰ ਆਨ ਆਪਨ ਜਗਾਯੋ ਹੈ। ਕਾਨ ਮੈ ਗਣੇਸ਼ ਕੋ ਪਠਾਇ ਪਾਛੇ ਕੋਟ ਗਨ ਲੋਚਨ ਮੁੰਦੇਈ ਰਹੇ ਊਤਰ ਸੁਨਾਯੋ ਹੈ॥ ੩੩॥

ਕਬਿਤ–ਸੋਈ ਕਾਮ ਕੀਨੋ ਗਜਝੁੰਡਨ ਬੁਲਾਇ ਕੈ, ਬਜਾਇ ਢੋਲ ਦੁੰਦਭੀ ਸੁ ਕਾਨ ਮੈ ਪਠਾਏ ਹੈਂ। ਔਰ ਸਭ ਸੂਰਨ ਸੋ

ਕਹਯੋ ਹੈ ਪਵਰ ਲਾਗੇ ਜਾਇ ਲਾਗੋ ਕੈਸੇ ਜੈਸੇ ਪੰਛੀ ਗਿਰ ਛਾਏ ਹੈਂ। ਘਰੀ ਚਾਰ ਪਾਂਚ ਲੌ ਤੋ ਸਮਝੇ ਨ ਪਰੀ ਕਹਾ ਭਏ ਗਤਿ ਗਏ ਕਿਧੌਂ ਪੇਟ ਮੈਂ ਪਚਾਏ ਹੈਂ। ਤਾਂਕੇ ਪਾਛੇ ਰਾਜਾਕੇ ਕੁਮਾਰ ਕੁੰਭਕਾਨ ਕਹਯੋ ਜਾਨਤ ਹੌਂ ਦੇਨ ਦੁਖ ਰਾਵਨਜੁ ਆਏਹੈਂ॥੩੪॥

ਸਵੈਯਾ–ਸੋਵਤ ਹੋ ਘਟਕਾਨ ਜਹਾਂ ਚਲਲੰਕਪਤੀਪਹੁੰਚਯੋ ਤਿਹ ਠੌਰੈ। ਕਯੋਂ ਹੋ ਜਗਾਵਤ ਮੈ ਹਰੀ ਜਾਨਕੀ ਸੋ ਜਗ ਕੈ ਸਮਝਾ-ਵਤ ਬੌਰੈ। ਸੋ ਭੁਗਤੀ ਨਹਿ ਕਯੋਂ ਸੁਨ ਨਾਥ ਬਿਨਾ ਰਘੁਨਾਥ ਭਜੈ ਨਹਿ ਔਰੈ। ਰਾਮਹੀਂ ਕਯੋਂ ਨ ਬਨਯੋ ਕਪਟੀ ਜੌ ਬਨਯੋ ਤਊ ਡੀਲ ਸੁ ਸੀਲ ਕੋ ਦੌਰੈ॥ ੩੫॥

ਸਵੈਯਾ–ਤਾਹੀ ਕੇ ਹੇਤ ਲਏ ਕਪਿ ਕੋ ਦਲ, ਰਾਮ ਬਡੋ ਸੁਨ ਬੈਰ ਬਢਾਯੋ। ਦੌਰ ਬਿਭੀਖਨ ਭਾਈ ਮਿਲਯੋ, ਇਕ ਬਾਨਰ ਆਇਕੈ ਗਾਉ ਜਰਾਯੋ। ਔਰ ਬਡੀ ਬਿਪਰੀਤ ਸੁਨੋ, ਤੁਮਤੇ ਨ ਡਰਯੋ ਤੁਮਕੋ ਡਰ ਪਾਇਯੋ। ਯਾਹੀਂ ਤੇ ਬੇਗ ਚਲੋ ਘਰਕੋ, ਦੁਖ ਮੋਹਿ ਜੁਹੋ ਸਭ ਤੋਹਿ ਸੁਨਾਯੋ॥ ੩੬॥

ਸਵੈਯਾ–ਔਰ ਸਭੈ ਤੁਮ ਜਾਨਤ ਹੋ,ਖਰ ਦੂਖਨ ਵੈ ਜਿਹ ਭਾਂਤਿ ਪਛਾਰੇ। ਸੂਪਨਖਾ ਪਤਿ ਹੀਨ ਕਰੀ, ਮੁਨਿ ਮਾਰ ਮਰੀਚ ਦਏ ਦੁਖ ਭਾਰੇ। ਅੱਛ ਕੁਮਾਰ ਕੇ ਸੰਗ ਖਪੇ ਭਟ ਰਾਛਸ ਕੋਟਨ ਕੋਟ ਸੰਘਾਰੇ। ਕ੍ਰੋਧ ਬਢਾਇ ਲਵਾਇ ਲੈ ਬੀਰਹਿ ਲੰਕ ਪਤੀ ਗਢ ਲੰਕ ਸਿਧਾਰੇ॥ ੩੭॥

(ਕੁੰਭਕਰਨਉਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ–ਜੋਰ ਸਭਾ ਸਭ ਬੋਲ ਬਡੇ ਭਟ ਬੂਝਤ ਰਾਜ ਕੀ ਰੀਤਿ ਪੁਰਾਨੀ। ਜੌ ਬਲ ਹੈ ਤਊ ਕਯੋਂ ਚਲੀਏ ਜਿਹ ਮਾਰਗ ਹੋਇ ਅਨਾਜ ਨ ਪਾਨੀ। ਬਾਤ ਸੁਨੇ ਸਬ ਬੋਲ ਉਠੇ ਧਨ ਹੋ ਘਟਕਾਨ ਬਡੋ ਸੁਰਗਜਾਨੀ। ਰਾਵਨ ਬੋਲ ਉਠਯੋ ਸਮਝੀ ਹਮ ਜਾਨਤ ਹੈਂ ਤੇਰੀ ਦੇਹ ਬੁਢਾਨੀ॥ ੩੮॥

ਕਬਿੱਤ–ਬੋਲਯੋ ਕੁੰਭਕਾਨ ਅਬ ਲੰਕ ਕੇ ਆਵਸ ਏਤੋ ਲਾਗਤ ਉਦਾਸ ਮੋਹਿ ਵੈਸੇ ਨ ਸੁਹਾਵਨੇ। ਜੇਈ ਜੇਈ ਠੌਰਨ ਤੇ ਕਾਂਮ

ਕੋ ਗਰਬ ਜਾਤੇ ਤੇਈ ਤੇਈ ਠੌਰ ਅਬ ਲਾਗੇ ਡਰ ਪਾਵਨੇ। ਚੌਪਖਾ ਅਟਾਰੀ ਚਿਤ੍ਰ ਸਾਰੀ ਚੌਕ ਭਾਰੀ ਭਾਰੀ ਮਾਨੋ ਕੋਊ ਬਸਜੋ ਨਾਹੀ ਅਬ ਏ ਬਸਾਵਨੇ। ਕੌਨ ਸੀਅ ਬਾਤ ਜਾਂਕੇ ਏਤੋ ਉਤਪਾਤ ਭ੍ਰਾਤ ਰਾਤ ਬਿਨ ਆਏ ਚੋਰ ਦੀਪਕ ਜਰਾਵਨੇ॥੩੯॥

(ਰਾਵਨਉਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ—ਬਾਤ ਸੁਨ ਜਰਜੋ ਅੰਗ ਅੰਗ ਰਿਸ ਭਰਜੋ ਮੋਹਿ ਬਡੋ ਹੋ ਭਰੋਸੋ ਤੂੰ ਤੋ ਆਗੇ ਬਿਲਲਾਤ ਹ। ਲੋਹ ਕੀ ਨ ਆਂਚ ਲਾਗੀ ਬਾਨ ਕੀ ਨ ਬ੍ਰਿਸ਼ੁ ਪਾਗੀ ਨੀਂਦ ਅਬ ਜਾਗੀ ਕਿਧੋਂ ਭ੍ਰਾਤੇ ਭਭੁ-ਰਾਤ ਹੈ। ਏਕ ਹਾਂਕ ਬਾਂਦਰ ਪਲਾਤ ਜੈਸੇ ਸੂਕੇ ਪਾਤ, ਬਾਤ ਕੇ ਚਲੇ ਤੇ ਭ੍ਰਾਤ ਕੌਨ ਉਤਪਾਤ ਹੈ। ਬਾਦ ਹੀ ਉਠਾਯੋ ਹਮ ਤੈਸੋ ਫਲ ਪਾਯੋ ਅਬ ਕਹੋ ਯਾਂਕੋ ਸੋਇਬੇ ਕੋ ਧਾਮ ਕਜੋ ਨ ਜਾਤ ਹੈ॥ ੪੦॥

ਕਬਿੱਤ—ਬਡੋਈ ਸਹਾਈ ਜਾਨ ਕਰਤੇ ਬਡਾਈ ਹਮ ਸੁਤੋ ਬਾਤ ਪਾਈ ਮਾਨੋ ਰਾਮ ਹੀ ਸੋਂ ਪ੍ਰੀਤ ਕੀ। ਆਇਕੈ ਲਰਾਈ ਰਘੁ-ਰਾਈ ਹੈ ਮਚਾਈ ਜਬ ਤਬ ਯੋਂ ਸੁਨਾਈ ਸੀ ਚੁਰਾਈ ਸੋ ਅਨੀਤ ਕੀ। ਬਡੋ ਦੁਖਦਾਈ ਯਾਂਹਿ ਪੀਰੋ ਨ ਪਰਾਈ ਯਾਂਕੀ ਨੀਂਦ ਉਚਟਾਈ ਸੁਤੋਂ ਬਡੀ ਬਿਪਰੀਤਿ ਕੀ। ਸ਼ਿਵ ਕੀ ਦੁਹਾਈ ਮੈਂ ਨ ਕਹੀ ਹੈ ਬਨਾਈ, ਜਹਾਂ ਐਸੇ ਜੁਰੇ ਭਾਈ ਤਹਾਂ ਬੂਡੀ ਬਾਤ ਜੀਤ ਕੀ॥ ੪੧॥

(ਕਵੀਓਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ—ਐਸੇ ਜਬ ਬੋਲਜੋ ਕੋਪ ਕ੍ਰੋਧ ਸੋਂ ਬਢਾਈ ਓਪ ਸੋਈ ਗਯੋ ਨੱਸਕੈ ਬਿਬੇਕ ਨਿਰਮੋਕ ਤੇ। ਬੋਲਜੋ ਕੁੰਭਕਾਨ ਕੌਨ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਸੁਰੇਸ ਭਾਨ ਕੌਨ ਕਾਲ ਬਜਾਲ ਮਰ ਜਾਹਿ ਮੇਰੀ ਟੇਕ ਤੇ। ਐਸੀ ਸੁਨ ਸਬੈ ਲੋਕ ਪਾਲਨ ਕੇ ਬੂਡੇ ਦੁਖ ਤੇਹੀ ਛਿਨ ਕੈਸੇ ਜੈਸੇ ਰਿਣੀ ਰਿਣ ਥੋਕ ਤੇ। ਰਾਮ ਸੋਂ ਜੋ ਲਰੈ ਤੌਤੇ ਦੇਵਨ ਕੇ ਦੀਵਾ ਬਰੈ, ਨੈਕ ਰਾਮ ਭਜੈ ਦੇਵ ਭਾਜੈ ਲੋਕ ਲੋਕ ਤੇ॥੪੨॥

ਕਬਿੱਤ—ਨੀਂਦ ਤੇ ਭਯੋ ਨਿਰਾਸ ਦੇਖੇ ਭਟ ਆਸ ਪਾਸ ਗਾਗਰ

ਪਚਾਸਸੋਂ ਪਖਾਰ ਮੁਖ ਹਸਿਓ ਹੈ। ਖੈਂਬੇਕੋ ਮੰਗਾਯੋ ਜੇਤੋ ਪਾਯੋ ਗਢ ਲੰਕ ਮਾਂਹਿ ਤਊ ਨ ਅਘਾਯੋ ਮਧੁਪਾਨਰਸ ਮਸਿਓ ਹੈ। ਰੁਦ੍ਰ ਪੈਨ ਮਾਂਗਿਓ ਬਰ ਮਾਂਸਕੇ ਪਹਾਰ ਅਰ ਕੂਪ ਭਰੇ ਆਸ-ਵਨ ਤੀਸੋਂ ਜਗ ਬਸਿਓ ਹੈ। ਪਾਛੇ ਬੋਲਿਓ ਮਹਾਂਰਾਜ ਕਾਹੇ ਕੋ ਬਿਖਾਦ ਕਰੈਂ ਰਾਮ ਆਨ ਕੁੰਭਕਾਨ ਦਾਵਨ ਮੈਂ ਧਸਿਓ ਹੈ ॥ ੪੩ ॥

(ਕੁੰਭਕ੍ਰਾਨੋਵਾਚ)

ਕਬਿਤ–ਕਹੋ ਤੇ ਸੰਘਾਰੋਂ ਕਹੋ ਸਿੰਧੁ ਬੋਰ ਡਾਰੋਂ ਔਰ ਜੋ ਕਹੋ ਤੋ ਨਭ ਮੈ ਬਿਥਾਰੋਂ ਏਕ ਏਕ ਹੀਂ। ਰੀਛ ਕਪਿ ਝੁੰਡਨ ਕੇ ਮੁੰ-ਡਨ ਉਤਾਰੋਂ ਕਹੋ ਕੋਟ ਲੈ ਉਸਾਰੋਂ ਪੈ ਨ ਹਾਰੋਂ ਰਹੋਂ ਟੇਕ ਹੀਂ। ਆਪਨੋ ਤੋ ਪੌਰਖ ਨ ਤੋਰ ਡਾਰੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਾਲ ਕੋ ਪਛਾਰੋਂ ਸਭ ਕਰੋਂ ਸਾਚੀ ਜੋ ਕਹੀਂ। ਨੈਕ ਜੋ ਸੰਭਾਰੋਂ ਤਾਰੇ ਤੋਰ ਭੂਮਿ ਡਾਰੋਂ ਔਰ ਜਾਹਿ ਕੋ ਪਚਾਰੋ ਤਾਹਿ ਮਾਰੋਂ ਛੇਕ ਛੇਕਹੀਂ ॥੪੪॥

ਕਬਿਤ–ਤੌਲੌ ਦੁਚਿਤਾਈ ਜੌ ਲੌ ਨੀਂਦ ਨ ਜਗਾਈ ਮੇਰੀ ਸੁਨੋ ਲੰਕਰਾਈ ਭਾਈ ਸੋਕ ਨ ਨਿਹਾਰੀਏ। ਬਿਨਾਂਈ ਸਹਾਈ ਭੁਜ ਦਾਹਨੀ ਉਠਾਈ ਜਬ ਕੋ ਹੈ ਰਘੁਰਾਈ ਤਬ ਕੌਨ ਕੋ ਬਿਚਾਰੀਏ। ਗਾਜ ਉਠੇ ਰਾਵਨ ਬਡੇਈ ਘਨ ਸਾਵਨ ਜਿਓਂ ਸਾਧੁ ਸਾਧੂ ਕੁੰਭਕਾਨ ਪੌਰਖ ਨ ਹਾਰੀਏ। ਛੱਤ੍ਰ ਪਨ ਛਾਡੇ ਝੁੰਡ ਛੱਤ੍ਰਨ ਮੈਂ ਛੂਤ ਲਾਗੈ, ਤੋਰੀਏ ਨ ਛੱਤ੍ਰ ਪੈ ਪਰੱਤ੍ਰ ਨ ਬਿਗਾਰੀਏ ॥ ੪੫॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਕੁੰਭਕਾਨ ਗਾਜੇ ਰਨ ਮਾਰੂ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਬਾਜੇ ਸਾਜੇ ਜਬ ਸੂਰ ਲਾਜੇ ਦੇਵ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕੇ। ਦਰਕੇ ਪਹਾਰ ਦਿਗ ਪਾਲ ਸਰਕੇ ਸਰੋਖ ਮਾਨੋ ਪੁੰਜ ਬੀਜਰੀ ਹੀਂ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕੇ। ਹੀਏ ਕਪਿ ਤਰਕੇ ਫਰਕੇ ਨੈਨ ਦਾਹਨੇ ਉਗਾਹਨੇ ਚਢਿਓ ਹੈ ਜਮ ਮਾਨੋ ਪ੍ਰਾਨ ਦੰਡ ਕੇ। ਜੁੱਧ ਕੋ ਸਮੁੱਦ੍ਰ ਗਿਰਮੰਦਰ ਬਿਲੋਵੇਮਾਨੋ ਦੇਖਤ ਹੈਂ ਰਾਜਾ ਜੁਰ ਆਏ ਖੰਡ ਖੰਡ ਕੇ ॥ ੪੬ ॥

(ਕੁੰਭਕਾਨੋਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਬੋਲਿਓ ਕੁੰਭਕਾਨ ਕਪਿ ਪੁੰਜ ਕਾਹੇ ਕਾਂਪਤ ਹੋ ਤੁਮਸੋਂ

ਲਰੇ ਤੇ ਬਡੀ ਲਾਜ ਮਰ ਜਾਈਏ। ਅਰੇ ਕੁਲ ਪਾਪੀ ਤੂੰ ਬਿਭੀ-
ਖਨ ਡਰਾਹਿ ਜਿਨ ਭੀਰ ਪਰੇ ਛਾਡ ਸੰਗ ਪ੍ਰਾਨ ਨ ਬਚਾਈਏ।
ਲਛਮਨ ਤੁਹੀ ਪੱਛ ਮਨੋ ਹੋਹੁ ਹਾਸੀ ਨਹੀ ਬਲ ਕੋ ਬਿਲਾਸ ਹੈ
ਤੋ ਔਰ ਕੋ ਜਨਾਈਏ। ਸ਼ਿਵ ਕੀ ਦੁਹਾਈ ਕਿਓਂ ਮਰਤਹੋ ਬਿ-
ਨਾ ਹੀਂ ਆਈ ਕੋ ਹੈ ਰਘੁਰਾਈ ਭਾਈ ਤਾਂਹੀ ਕੋ ਬਤਾਈਏ॥੪੭॥
ਕਬਿੱਤ–ਜੌ ਲੌ ਰਣ ਸੂਰਮਾ ਨ ਪੱਯੈ ਕੋਊ ਔਰ ਤੌਲੌ ਭਲੋ
ਅਨਹੋਤ ਕੋ ਕਛੁਕ ਰਘੁਰਾਈ ਹੈ। ਮੋਕੋ ਦੇਵ ਜਾਨਤ ਹੈਂ ਜਾਨੋਂ
ਕਿ ਨ ਜਾਨੋਂ ਮੂਢ ਤੁਮਸੋਂ ਲਰੇਤੇ ਮੇਰੀ ਕੌਨ ਸੀ ਬਡਾਈ ਹੈ॥
ਜੈਸੇ ਬਡੋ ਮੇਘ ਬਿਨ ਬਾਰਧ ਕੌਂ ਪਾਇ ਜਲ ਪੀਛੇ ਛੋਟੀ ਗਾਗਰੀ
ਤੇ ਪਜਾਸ ਨ ਬੁਝਾਈ ਹੈ॥ ਔਰ ਜੈਸੇ ਕੇਹਰ ਪਛਾਰ ਪੁੰਜ ਕੁੰਜਰ
ਕੋ ਪਾਛੇ ਲੱਛ ਮੱਛਰ ਕੋ ਭੌਂਹ ਨ ਚਢਾਈ ਹੈ॥ ੪੮॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਕਬਿਤ–ਏਕ ਕਪਿ ਭਾਗੇ ਜਾਇ ਲਾਗੇ ਹਨੂਮਾਨ ਪੀਠ, ਏਕ
ਆਨ ਲਾਗੇ ਰਘੁਨਾਥ ਕੇ ਚਰਨ ਕੋ॥ ਏਕ ਕਹੈਂ ਜਾਨਤ ਹੈਂ
ਏਈ ਦਿਨ ਬੂਝੇ ਇਨ ਤੇਈ ਆਏ ਚਲੇ ਘਰ ਜਮ ਕੇ ਭਰਨ
ਕੋ॥ ਏਕ ਕਹੈਂ ਯਾਕੇ ਨੈਕ ਡਾਂਟੇ ਹੀਯੇ ਫਾਟੇ ਜਾਤ ਆਜ ਕੌਨ
ਸੂਰ ਹੋਇ ਇਨ ਸੋਂ ਲਰਨ ਕੋ॥ ਏਕ ਕਹੈਂ ਰਾਮ ਲਛਮਨ
ਸੀਤਾ ਜੀਤ ਲੈਹੈਂ ਮਾਰੇ ਜਾਹੋ ਤੁਮਹੀ ਜੋ ਆਏ ਹੋ ਮਰਨ ਕੋ
॥ ੪੯ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਰਾਮ ਮੁਸਕਾਨੇ ਦੇਖ ਕੇਊਕ ਪਿਰਾਨੇ ਕਪਿ, ਲਛਮਨ
ਬੋਲੇ ਬੋਲ ਆਪਨੇ ਸੁਭਾਇ ਸੋਂ॥ ਤਾਹੀ ਸਮੇ ਹਨੂਮਾਨ ਆਇਕੈ
ਨਿਵਾਇ ਮਾਥ ਨਾਥ ਜੇ ਕਹੋ ਤੋ ਮਾਰੋਂ ਏਕ ਹੀ ਉਪਾਇ ਸੋਂ॥ ਅੰ-
ਗਦ ਅਨੰਤ ਬਲ ਨੀਲ ਨਲ ਜਾਮਵੰਤ ਸਬੈ ਕੋਪ ਭਰੇ ਮਾਰ ਬੇ
ਕੋ ਚਿਤ ਚਾਇ ਸੋਂ॥ ਤੌਲੌ ਨਿਜ ਕਾਇ ਆਇ ਗਦਾ ਕੋ ਉਠਾ-
ਇ ਊਚੇ ਕੁੰਭਕਾਨ ਬੋਲ ਜੋ ਗੁਰਰਾਇ ਰਘੁਰਾਇ ਸੋਂ॥ ੫੦॥

[ਕੁੰਭਕਾਨੋਵਾਚ]

ਕਬਿਤ–ਤਾਰਕਾ ਨ ਤਾਲ ਰਿਖਿ ਬਾਮਨ ਪਰਸਰਾਮ, ਸੇਤ ਨ

ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਕੋ ਨ ਛੁਦ੍ਰ ਬੰਸ ਹੀਨ ਮੈਂ ॥ ਲੰਕ ਔਮਰੀਚ ਨਾਹੀ ਬਾਲ ਕਪਿ ਨੀਚ ਨਾਹੀਂ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਸੁਬਾਹੁ ਖਰ ਦੂਖਨ ਮਲੀਨ ਮੈਂ॥ ਰੁੱਦ੍ਰਕੋ ਪਿਨਾਕਨਾਹੀਂ ਇੰਦ੍ਰਸੁਤ ਕਾਕ ਨਾਹੀਂ ਸੂਪਨਖਾ ਨਾਕ ਨਾਹੀਂ ਕੀਨੇ ਦੇਵਦੀਨ ਮੈ॥ ਕੁੰਭਕਾਨ ਨਾਮ ਕਹਾ ਪੱਯੋ ਮੋਤੇ ਜਾਨ ਰਾਮ ਏਜੁ ਤੁਮ ਮਾਰੇ ਹੈਂ ਨ ਤੇਰਹ ਮੈਂ ਨ ਤੀਨਮੈਂ॥੫੧॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਦੋਹਰਾ—ਜੋ ਰਘੁਪਤਿ ਚਰਨਨ ਬਿਮੁਖ ਤੇ ਐਸੇ ਗਰਬਾਰ॥
ਨਿਜ ਅਪਰਾਧ ਨ ਸਮਝਈ ਪ੍ਰਭੁ ਸਿਉਂ ਮਾਡੈਂ ਰਾਰ ॥ ੫੨ ॥
ਸੋਰਠਾ—ਤਬ ਬੋਲਜੋ ਹਨੂਮਾਨ ਕਹ ਗਿਨਤੀ ਸਾਚੀ ਕਹੀ ॥
ਇਨ ਤੇ ਕੀਯੋ ਸਯਾਨ ਹਮਹਿ ਸਗੁਨ ਹੈ ਸੌ ਗੁਨੋ॥ ੫੩ ॥

ਕਬਿਤ—ਗਦਾ ਗਹਿ ਧਾਯੋ ਕਪਿ ਮੰਡਲ ਭਜਾਯੋ ਤਿਨ ਜੈਸੇ ਚਲੇ ਬਾਉ ਪੁੰਜ ਬਾਦਰ ਉਡਾਏ ਹੈਂ ॥ ਏਕ ਹੀ ਚਪੇਟ ਜਮ ਦੂ-ਤਨ ਕੇ ਭਰੇ ਪੇਟ ਜੀਵਤ ਲਪੇਟ ਸਬ ਜੇਲ ਕੈ ਚਲਾਏ ਹੈਂ ॥ ਬਡੇ ਬਡੇ ਸੂਰਨ ਕੋ ਬਡੇਈ ਲਗਾਏ ਹਾਥ ਦੇਖ ਰਘੁਨਾਥ ਬਲ ਰੀਝ ਮੁਸਕਾਏਹੈਂ ॥ ਏਕ ਦਬ ਰਹੇ ਗਹੇ ਰਾਮ ਪਾਇ ਏਕਨ ਅਨੇਕਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਕੁੰਭਕਾਨ ਲੈ ਸਿਧਾਏ ਹੈਂ ॥੫੪॥

ਕਬਿਤ—ਬਹੁਰੋ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਲੈਕੈ ਧਾਯੋ ਹੈ ਲੰਗੂਰ ਹੇਰ ਯਾਕੀ ਦੇਖ ਸੂਰਤ ਪਿਨਾਕੀ ਰੀਝ ਗਾਯੋ ਹੈ॥ ਤਾਂਕੋ ਤੇਜ ਦੇਖੇ ਦੂਰੇ ਰਵਿ ਕੇ ਮਜੇਜ ਰਾਮ ਦੌਰ ਤਿਨ ਤਾਕ ਕਪਿ ਰਾਜ ਕੌ ਚਲਾਯੋ ਹੈ ॥ ਤਾਂਹੀ ਛਿਨ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਬਾਨ ਲੈ ਕਮਾਨ ਮੁਖ ਤੱਛਕ ਕੋ ਗਰੜ ਪ੍ਰਤੱਛ ਕੈ ਪਠਾਯੋ ਹੈ॥ ਲਾਗਨ ਨ ਦੀਨੋ ਟੂਕ ਟੂਕ ਮਾਰ ਕੀਨੋ ਜੈਸੇ ਦੀਪ ਕੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਏਕ ਫੂਕ ਹੀ ਬੁਝਾਯੋ ਹੈ॥ ੫੫ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਤੀਸਰੋ ਉਠਾਇਕੈ ਫਿਰਾਇ ਮੁਗਦਰ ਧਾਯੋ ਆਯੋ ਨਲ ਨੀਲ ਢਿਗ ਬੋਲ ਡਰ ਪਾਏਹੈਂ॥ ਫੂਤਕਾਰ ਹੀ ਸੋਂ ਪਕੇ ਤੂਤ ਸੇ ਗਿਰਾਏ ਕਪਿ ਬੰਸ ਕੇ ਸਪੂਤ ਮਾਨੋ ਦਾਰਿਦ ਉਡਾਏ ਹੈਂ ॥ ਰੌਂਦੇ ਏਕ ਪਾਇਨ ਸੋਂ ਮਾਰੇਹਿਤ ਚਾਇਨਸੋਂ ਕੀਨੇ ਬਹੁ-ਘਾਇਨ ਸੋਂ ਚਾਮਕੇ ਚਲਾਏ ਹੈਂ ਤੌਲੌ ਹਨੂਮਾਨ ਆਇ ਹਾਥ

ਤੇ ਛਡਾਇ ਲੀਨੋ ਤਾਂਕੋ ਮਾਰਬੇ ਕੋ ਕਪਿ ਔਰਹੀਂ ਬੁਲਾਏ ਹੈਂ ॥ ੫੬ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਅੰਗਦ ਸੁਜਾਨ ਕਹਯੋ ਕਹਾਂ ਪਾਵੈ ਜਾਨ ਅਬ ਪੌਰਖ ਪ੍ਰਮਾਨ ਦੇਖਿ ਮਾਰ ਮਾਰ ਗਯੋ ਹੈ ॥ ਨੀਲ ਨਲ ਲਾਗੇ ਭੁਜ ਜਾਮਵੰਤ ਤੋਰੀ ਧੁਜ ਬਾਲਿ ਸੁਤ ਬਹੁਰੋ ਗਿਰਾਇ ਭੂਮਿ ਦਯੋ ਹੈ ॥ ਕੋਊ ਮਾਰੇ ਬਾਨ ਕੋਊ ਛੇਥੈਂ ਨਾਕ ਕਾਨ ਤਾਂਕੋ ਪ੍ਰਾਨ ਕੌਨ ਕਾਢੈ ਕੋਊ ਰਾਮ ਬਿਨ ਭਯੋ ਹੈ। ਫੂਲੇ ਕਿਲਕਾਰੀ ਚਢ ਬੈਠੇ-ਗਿਰ ਭਾਰੀ ਮਾਨੋ ਵਹੈਸੋਇ ਗਯੋ ਐਸੇ ਬਾਟ ਸੁਖ ਪਯੋ ਹੈ॥੫੭॥

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਮਚੰਦ ਜਾਨੀ ਕ੍ਰਿਪਿ ਮੰਡਲਨ ਗਜਾਨੀ ਯਾਂਕੋ ਨੈਕਹੂੰ ਸੰਭਾਰੇ ਕਥਾ ਬਡੀ ਬਿਪਰੀਤ ਕੀ ॥ ਮਾਰਬੇ ਕੋ ਸਮੋਂਹਮ ਪਾਯੋ ਹੈ ਗਿਰਾਯੋ ਰਿਪੁ ਅਬ ਜੌ ਨ ਮਾਰਹੋਂ ਤੋ ਹਮਹੂੰ ਅਨੀਤ ਕੀ ॥ ਏਕ ਬਾਨ ਤਾਨ ਕੈ ਲਗਾਯੋ ਹੀਏ ਤਾਤ ਕਾਲ ਭੇਦ ਕੈ ਪਤਾ-ਲ ਜਾਇ ਕਹੀ ਬਾਤ ਜੀਤ ਕੀ॥ ਦੂਸਰੋ ਕਪਾਲ ਲੈ ਸਿਧਾਰਯੋ ਸੁਰਲੋਕ ਮਾਂਹਿ ਐਸੇ ਰਿਪੁ ਮਾਰਿ ਸੈਨਾ ਆਪਨੀ ਨਚੀਤਕੀ ॥ ੫੮ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਹਾਹਾ ਕਾਰ ਭਯੋ ਭਾਗ ਰਾਵਨ ਕੋ ਗਯੋ ਸਭ, ਪਾਛੇ ਹਨੂੰਮਾਨ ਲੈ ਪਹਾਰ ਸੋ ਉਡਾਯੋ ਹੈ ॥ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪਰੀ ਨ ਸ-ਭਾਲ ਰਹੀ ਕਾਹੂੰ ਤਨ,ਮਾਨੋ ਪ੍ਰਲੈ ਕਾਲ ਕੋ ਬਘੂਲਾ ਬਡੋ ਆਯੋ ਹੈ॥ ਏਕ ਸੰਗ ਚਲੇ ਏਕ ਆਪਸ ਮੈਂ ਦਲੇ ਕਪਿ,ਏਕਗਿਰੇ ਪਾਤ ਸੇ ਸੰਭਾਰੇ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ਹੈ ॥ ਊਚੇ ਨਭ ਹੇਰ ਹੇਰ ਦੇਵਨ ਸੋਂ ਟੇਰ ਟੇਰ, ਬੇਰਿ ਬੇਰਿ ਲਛਮਨ ਬੋਲ ਯੌਂ ਸੁਨਾਯੋ ਹੈ ॥ ੫੯ ॥

[ਲੱਖਮਨੋ ਵਾਚ]

ਛਪਯ–ਤਜਹੁ ਸ਼ੋਕ ਸਭ ਅਮਰ ਲੋਕ, ਰਹੀਅਹੁ ਦ੍ਰਿੜ ਆਸਨ ॥ ਪ੍ਰਭੁ ਦਿਨ ਮਣਿ ਮਗ ਤਜਹੁ, ਨੈਕ ਟਰ ਰਹੁ ਕਮਲਾਸਨ ॥ ਬਿਗਤਿ ਧਯਾਨ ਲੋਚਨ ਪਸਾਰ, ਤ੍ਰਿਪੁਰਾਰਿ ਨਿਹਾਰਹੁ ॥ ਉਡਗਨ ਬਰਨ ਸਮੀਰ ਧੀਰ, ਜਿਨ ਤਜਹੁ ਸੰਭਾਰਹੁ ॥ ਸੁਰ-ਲੋਕ ਆਜ ਮੰਗਲ ਕਰਹੁ, ਕੁੰਭਕਾਨ ਬਧ ਪਲ ਉਠਗ॥ਰਘੁ-

ਪਤਿ ਪ੍ਰਚੰਡ ਭੁਜ ਦੰਡ ਲਗ, ਪਰਸਖੰਡ ਧਰ ਪਰ ਲੁਠਗ ॥ ੬੦ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਪਰਜੋ ਜਬਗਾਤ ਭਯੋ ਬਡੋਈ ਅਘਾਤ ਮਾਨੋ, ਪਰਜੋ ਬੱਜ੍ਰ ਪਾਤ ਢਿਗ ਆਇ ਰਘੁਰਾਇ ਹੈਂ ॥ ਕਹਜੋ ਮੁਸਕਾਇ ਯਹ ਬਡੋਈ ਅਕਾਇ ਮਾਨੋ, ਯਾਂਕੋ ਮਾਸ ਗੀਧ ਮਾਸ ਬੀਸ ਤੀਸ ਖਾਇ ਹੈਂ ॥ ਬੋਲੇ ਹਨੂਮਾਨ ਰਾਮ ਜਾਨਜੋ ਹੀ ਨ ਜਾਇ ਕਹਾਂ ਹਾਥ, ਕਹਾਂਪਾਇ ਯਾਂਕੋਕਹਾਂ ਲਗੇ ਘਾਇ ਹੈਂ ॥ ਦ੍ਵਾਪਰ ਕੇਅੰਤ ਏਕ ਭੀਮ ਬਲਵੰਤ ਹ੍ਵੈ ਹੈ, ਸੋ ਤੌ ਯਾਂਕੀ ਕੋਪਰੀ ਮੈਂ ਬੂਡ ਬੂਡ ਨ੍ਹਾਇ ਹੈਂ ॥ ੬੧ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਬਡੀ ਜੀਤ ਭਈ ਰਨ ਹਰਖੇ ਸੁ ਦੇਵਗਨ, ਬਰਖੇ ਸੁਮਨ ਸੂਰ ਪਰਖੇ ਲਰਨ ਕੇ। ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਪਿ ਖਰਕੇ ਨ ਲੰਕ ਭਟ, ਸਰਕੇ ਨਿਸੰਕ ਜੋਰ ਰਾਮਕੇ ਚਰਨ ਕੇ। ਕਹੀ ਕਪਿ ਰਾਜ ਆਪ ਆਪਨੇ ਸਮਾਜ ਰਘੁਰਾਜ, ਕਾਜ ਕਰੋ ਦੁਖ ਮੇਟੋਸੀ ਹਰਨ ਕੇ। ਥਾਨੇ ਥਾਨੇ ਹਨੂਮਾਨ ਅੰਗਦ ਸਜਾਨੇ ਰਹੋ, ਜਾਨੇ ਨਿਜਕਾਨੇ ਦਿਨ ਰਾਵਨ ਮਰਨ ਕੇ ॥ ੬੨ ॥

(ਰਾਵਨੋਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਵਨ ਨਿਹਾਰੇ ਕੁੰਭਕਾਨ ਤੇ ਪਛਾਰੇ ਰਨ, ਹਾਰੇ ਕਪਿ ਜੂਥ ਤੇ ਸਿਧਾਰੇ ਦੇਵ ਲੋਕਕੋ। ਤਾਂਕੇ ਸੰਗ ਭਾਰੇ ਭਾਰੇ ਸੂਰਜੇ ਹਮਾਰੇ ਤੇਊ, ਨੈਕ ਨ ਸੰਭਾਰੇ ਰਾਮਚੰਦਬਾਨ ਝੋਕ ਕੋ। ਦਈ ਕੇ ਸਵਾਰੇ ਹਨੂਮਾਨ ਤਬ ਜਾਰੇ ਘਰ, ਆਪਨੇ ਤੋ ਆਂਚ ਨ ਲਗਾਈ ਨਖ ਨੋਖ ਕੋ। ਤਾਂਕੋ ਜਾਇ ਮਾਰੈ ਕੋਊ ਕਾਮ ਕੋ ਸਵਾਰੈ ਭਾਈ, ਤਾਹੀਂ ਦਿਨ ਭਲੇ ਬਿਦਾ ਦੇਊ ਮਨ ਸੋਕ ਕੋ॥੬੩

ਕਬਿੱਤ–ਜਾਂਹੀ ਗੜ੍ਹ ਲੰਕ ਕੋ ਨਿਸ਼ੰਕ ਹ੍ਵੈ ਨ ਦੇਖੈਂ ਦੇਵ ਆ-ਇਸ ਕੋ ਮਾਨ ਮਾਥੇ ਭੂਮਿ ਸਿਰ ਨਾਵਤੇ। ਸਾਤੋਂ ਪੌਰ ਬਾਹਰ ਬਿਛੌਨਾ ਬਿਨ ਠਾਢੇ ਰਹੈਂ ਨਿਆਰੇ ਨਜਾਰੇ ਆਪਨੋ ਜੁਹਾਰ ਪਹੁਚਾਵਤੇ। ਜਾਹੀਂ ਕੋ ਬੁਲਾਵਤੋ ਸੁ ਆਵਤੋ ਸੁਸੰਕ ਮਨ ਮੇਰੇ ਬਿਨ ਕਹੇ ਢਿਗ ਬੈਠਨੇ ਨ ਪਾਵਤੇ। ਤਾਹੀਂ ਗਢ ਕੋ ਤੋ ਰੀਛ

ਬਾਨਰ ਲਪੇਟਤ ਹੈਂ ਸਭ ਦਿਨ ਏਕਸੇ ਨ ਪਾਏ ਮਨ ਭਾਵਤੇ ॥ ੬੪ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਕੈਤੋ ਸੁਰਲੋਕ ਕੇ ਮੈਂ ਰੋਕ ਰੋਕ ਰਾਖੇ ਦੇਵ, ਰਾਜ ਕੋ ਸਮਾਜ ਔਰ ਕਹਾਂ ਲੌ ਬਖਾਨੀਏਂ। ਕੰਚਨ ਕੋ ਦੇਸ ਮਨ ਰੰਚਕ ਨ ਕਾਹੂ ਡਰ, ਮੇਰੋ ਤ੍ਰਾਸ ਸਹੀ ਦੇਸ ਦੇਸਨ ਮੈਂ ਮਾਨੀਏਂ। ਸੋਈ ਮੇਰੇ ਜੀਵਤ ਨਿਸੰਕ ਹ੍ਵੈ ਲੰਗੂਰ ਰੀਛ, ਬੀਚ ਲੰਕ ਧਸੇ ਔਰ ਆਗੇ ਕਹਾ ਜਾਨੀਏਂ। ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਕੋਪ ਹੈ ਕਿ ਭਾਗ ਹੀ ਕੋ ਲੋਪ ਹੈ, ਕਿ ਮੋ ਕੋ ਸਿਵ ਲੋਕ ਹੈ ਸੁ ਕੈਸੇ ਪਹਿਚਾਨੀ ਏਂ ॥ ੬੫ ॥

(ਕਵੀਉਵਾਚ)

ਦੋਹਰਾ–ਰਾਮ ਬਿਮੁਖ ਤਹ ਬੁਰੀ ਮਤਿ, ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਹਰਿਲੇਤ। ਬੁਰਾ ਹੋਤ ਸਮਝੈ ਨਹੀਂ ਭਲੋ ਦਿਖਾਈ ਦੇਤ ॥ ੬੬ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਰਾਮ ਗੀਤ ਮਨ ਲਾਇ, ਜੇ ਸੁਨਹੈਂ ਕਵਿਰਾਮ ਕਹਿ।
ਤਿਨਕੇ ਦੁਖ ਰਘੁਰਾਇ, ਕੁੰਭਕਾਨ ਜਿਉਂ ਮਾਰਹੈਂ ॥ ੬੭ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਜੇ ਜਗ ਨਿੰਦਕ ਲੋਕ, ਰਾਵਨ ਰਾਮ ਨ ਸਮਝਹੀ।
ਯਹਿ ਰਸ ਤਿਨਹਿ ਨ ਜੋਗ, ਔਰ ਕਹੈ ਰਸ ਹਾਨਿਹੈ॥ ੬੮ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਮੇਘਨਾਥ ਅਬ ਜਾਇ, ਰਨ ਛਿਤ ਜੁੱਧ ਮਚਾਇਹੈ।
ਸਿਰ ਐਹੈ ਉਤਰਾਇ ਆਗੇ ਕਥਾ ਸੁ ਹੋਇਗੀ ॥ ੬੯ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗੀਤੇ ਕੁੰਭਕਾਨ ਬਧ
ਏਕਾਦਸੋ ਅੰਕ ਸਮਾਪਤ॥ ੧੧ ॥

ਅਬ ਦ੍ਵਾਦਸੋ ਅੰਕ ਲਿਖਯਤੇ

(ਕਵੀਉਵਾਚ)

ਸੋਰਠਾ–ਰਾਵਨ ਕ੍ਰੋਧ ਪ੍ਰਚੰਡ ਮਨਹੁ ਅਗਨਿ ਘ੍ਰਿਤ ਪਰਸਿਓ॥
ਪਟਕਬੀਸ ਭੁਜ ਦੰਡ ਮੇਘਨਾਦ ਬੋਲਯੋ ਨਿਕਟਿ ॥ ੧ ॥

[ਰਾਵਨੋਵਾਚ]

ਸੋਰਠਾ–ਅਬਕਹੁ ਕਉਨ ਦੁਰਾਉ ਕੁੰਭਕਾਨ ਜੂਝੇ ਪ੍ਰਗਟ।
ਰਾਮ ਉਤਾਰਜੋ ਚਾਉ ਇੰਦ੍ਰਜੀਤ ਕੇ ਜੀਵਤੇ ॥ ੨ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਕੁੰਭਕਾਨ ਮਾਰੇ ਸੂਰ ਬਹੁਤੇ ਪਛਾਰੇ ਅਬ ਜਾਨਤ ਹ-ਮਾਰੇ ਪੱਛ ਹੈ ਨ ਰੁਦ੍ਰ ਦਾਹਨੇ। ਹਾਰੇ ਸਭ ਰਾਕਸ ਨਟਾਰੇ ਝੁੰਡ ਬਾਨਰ ਕੇ ਭਾਗੇ ਸੁਖ ਭਾਰੇ ਦੁਖ ਪਰੇ ਹੈਂ ਸਗਾਹਨੇ। ਸੰਕ ਬਿਨ ਲੰਕ ਕੇ ਕਿੰਗੂਰਨ ਬਿਦਾਰੇ ਅਬ ਕਾਇਰ ਜਜੋਂ ਦੇਤ ਮੋਹਿ ਘਰ ਮੈਂ ਉਰਾਹਨੇ। ਸੁਨੋ ਪੂਤ ਮੀਤ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਬਿਪਰੀਤ ਰਾਮਚੰਦ ਕੀ ਅਨੀਤ ਤੇ ਨਚੀਤ ਮਨ ਨਾਹਿਨੇ ॥ ੩ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਆਜ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੀ ਬਿਕਾਨੀ ਹੈ ਬਿਭੂਤ ਸੁਨ ਪੂਤ ਮੇਘਨਾਦ ਤੈ ਨ ਨੈਕ ਜੀਅ ਆਨੀ ਹੈ। ਕੁੰਭਕਾਨ ਜੂਝੇ ਦਿਨ ਤਬਹੀ ਤੇ ਬੂਝੇ ਔਰ ਆਗੇ ਕੇ ਬਨਾਉ ਕੀ ਨ ਬਾਤ ਕਾਹੂ ਜਾਨੀ ਹੈ। ਯਹੈ ਹਮ ਮਾਨੀ ਤਊ ਜਾਨਕੀ ਬਿਰਾਨੀ ਹੋਤ ਬੀ-ਜੁਰੀ ਤਰਾਨੀ ਮਾਨੋ ਐਸੀ ਬੋਲੈ ਬਾਨੀ ਹੈ। ਜਾਂਕੋ ਹਰ ਆਨੀ ਰਹੀ ਭੋਗ ਕੀ ਕਹਾਨੀ ਸੁਨ ਭਈ ਸੀਅ ਰਾਨੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ਸੀਅ ਰਾਨੀ ਹੈ ॥ ੪ ॥

(ਮੇਘਨਾਦੋਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਬੋਲਿਓ ਮੇਘਨਾਦ ਰਾਜਾ ਕਾਹੇ ਕੋ ਬਿਖਾਦ ਕਰੈਂ ਕਹਾ ਭਯੋ ਜੌਪੈ ਰਨ ਕੁੰਭਕਾਨ ਹਾਰਿਓ ਹੈ। ਰਾਮਚੰਦ ਕੀਨੋ ਛਲ ਔਰ ਨ ਪੁਜਾਯੋ ਬਲ ਗਯੋ ਦਲ ਭਾਜ ਗਹਿ ਇਕਲੋ ਪਛਾਰਜੋ ਹੈ। ਭੂਮੈ ਸੇਜ ਭਈ ਤਬ ਨੀਂਦੋ ਆਇ ਗਈ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਦੋਸ ਕਉਨ ਦੀਜੈ ਉਨ ਪਾਯੋ ਸੁਖ ਭਾਰਿਜੋ ਹੈ। ਕੈਸੀ ਅਬ ਹਾਸੀ ਕੌਨ ਕਾਜ ਰਹੇਬਾਸੀ ਰਨ ਊਂਘ ਕੀ ਉਸਾਸਨ ਮੈਂ ਫਾਸੀ ਮੇਲ ਮਾਰਜੋ ਹੈ ॥ ੫ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਦੀਜੈ ਮੋਹਿ ਪਾਨ ਅਬ ਕਹਾਂ ਕੋਊ ਪਾਵੈ ਜਾਨ ਜੁੱਧ ਕੇ ਨਿਦਾਨ ਮੈ ਨਮੇਰੀ ਬਾਤ ਦੂਰੀ ਹੈ। ਤੁਮਹੂੰ ਤੇ ਜਾਨਤ ਕਿ ਜੀਮੈ ਸ਼ੰਕ ਆਨਤ ਹੋ ਜੀਤਜੋ ਸੁਰਰਾਜ ਐਸੀ ਤਾਕੀ ਪਤਿ

ਬੁਰੀ ਹੈ। ਬੈਰਨ ਕੇ ਮਾਰਬੇ ਕੋ ਐਸੀ ਖਗ ਧਾਰ ਜੈਸੇ ਪਾਪਨ ਕੇ ਕਾਟਬੇ ਕੋ ਕਾਂਸੀ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰੀ ਹੈ। ਜੀਜੈ ਤੌਲੌਂ ਰਾਜ ਕੀਜੈ ਰਣ ਕੋ ਨ ਪੀਠ ਦੀਜੈ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਰਾਖਬੇ ਕੀ ਬਾਤ ਜੁਰੀ ਹੈ॥ ੬ ॥

(ਕਵੀਉਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ–ਪ੍ਰੇਮ ਸੋ ਨੈਨ ਵਹੈਂ ਜਸ ਗਾਵਤ ਨਾਰਤ ਸ੍ਵੇਦ ਚਲਿਓ ਸਬ ਅੰਗਾ। ਕੈ ਰਨ ਮੈਂ ਗਹਿ ਖੱਗ ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਲੋਹੂ ਸੋਂ ਘਾਉ ਭਏ ਅਰਧੰਗਾ। ਏਦੋਊ ਪੂਤ ਜਨੇ ਜਨਨੀ ਜਗ ਔਰ ਸਬੈ ਸੁਤ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ। ਜੱਗ ਕੇ ਠਾਕੁਰ ਜੱਗ ਕੋ ਜੀਵਨ ਸੋ ਨਰ ਹੋਤ ਹੈ ਰੀਗ ਕੋ ਰੀਗਾ॥ ੭ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਆਨ ਪਰੀ ਇਹ ਭਾਂਤ ਕੀ ਗਾਢ ਗਯੋ ਰਨ ਮੈਂ ਸੋ ਫਿਰਜੋ ਨਹਿ ਕੋਈ। ਰਾਵਨ ਕੇ ਜੀਅ ਤੇ ਨ ਭਈ ਸੁਨ, ਪੂਤ ਸਬੈ ਅਬ ਹੋਵਤ ਸੋਈ। ਮਾਨਸ ਆਇ ਲਗੇ ਗਢ ਲੰਕਹਿ, ਦੇਵਨ ਕੀ ਨ ਚਲਾਵਤ ਕੋਈ। ਬੀਚ ਮੰਦੋਦਰੀ ਬੋਲ ਉਠੀ ਮੁਖ ਦੀਨ ਭਈ ਮਨ ਤੇ ਅਤਿ ਰੋਈ॥ ੮ ॥

(ਮੰਦੋਦ੍ਰੀਉਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਸ਼ਿਵਸੇ ਸਹਾਇਕ ਹੈਂ ਸਭੈ ਸੂਰ ਪਾਇਕ ਹੈਂ, ਨਾਰਦ ਸੇ ਗਾਇਕ ਹੈਂ ਲਾਖ ਭਾਂਤਿ ਮਨੀ ਹੈ। ਕੰਚਨ ਕੋ ਦੇਸਹੋ ਨ ਸੁਪਨੇ ਬਿਦੇਸ਼ ਹੋ, ਸੁਰੇਸ਼ ਅਲਕੇਸ਼ ਜੀਤਬੇ ਕੀ ਰਨ ਅਨੀ ਹੈ। ਪੂਤ ਮੇਘਨਾਦ ਹੈ ਸੁ ਰਾਜ ਕੋ ਸੁਵਾਦ ਹੋ, ਨ ਜੀਅ ਮੈਂ ਬਿਖਾਦ ਹੋ ਨ ਕੇਹੂੰ ਪਤਿ ਛਨੀ ਹੈ। ਜੌ ਤੌ ਸੀਅ ਕਬਹੂੰ ਚੁਰਾਵਤੇ ਨ ਕੰਤ ਤੌਂਤੌਂ, ਆਜ ਸਬ ਬਾਤ ਕੀ ਬਿਸਾਤ ਭਲੀ ਬਨੀ ਹੈ॥ ੯ ॥

(ਰਾਵਨਉਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ–ਕੌਨ ਸਮੋ ਇਨ ਬਾਤਨ ਕੋ ਰਨ ਰਾਮ ਦਹੇ ਘਰ ਮੈਂ ਪਟਰਾਨੀ। ਰਾਮ ਕੇ ਹਾਥ ਮਰੇ ਦਸਕੰਧਰ ਤੈਂ ਯਹਿ ਬਾਤ ਸੁ ਕਾਹੇ ਤੇ ਜਾਨੀ। ਔਰ ਕਦਾਂਚ ਬਨੈ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਤੋ ਆਜ ਬਨੋ ਕਹੁ ਕੌਨ ਸੀ ਹਾਨੀ। ਦੇਹਿਛਟੀ ਪੈ ਨ ਸੀਅ ਛਟੀ ਚਲਿ ਹੈ

ਜਗ ਮੈ ਜੁਗ ਚਾਰ ਕਹਾਨੀ ॥ ੧੦ ॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਸੋਰਠਾ–ਜਜੋਂ ਸਹੰਸ੍ਰ ਤਪੁ ਭਾਨੁ, ਕ੍ਰੋਧ ਪ੍ਰਗਟ ਰਾਵਨ ਕੀਓ।
ਦੀਏ ਪੂਤ ਕੋ ਪਾਨ, ਇੰਦ੍ਰਜੀਤ ਜੀਤੈ ਬਨੈ ॥ ੧੧ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਮ ਤੇ ਨ ਡਰੇ ਸਭ ਦੌਰ ਅਰਰਾਇ ਪਰੇ, ਮੇਘਨਾ-ਦ ਚਢੇ ਰਥ ਲੋਹ ਜੁਰੇ ਪੇਖੀਏ। ਸ੍ਰੋਣਤ ਸੋਂ ਭਰੇ ਤਊ ਠੌਰਤੇ ਨ ਟਰੇ, ਹਥਿਆਰ ਤੂਟ ਪਰੇ ਤੇ ਕਹਾ ਲੌ ਲਖ ਲੇਖੀਏ। ਬਾਨ ਮੁਖ ਧਰੇ ਲੈ ਕਮਾਨ ਕਰ ਕਰੇ ਪੈ ਨ ਰਾਮੈ ਅਨੁਸਰੇ ਬਲ ਮੈਂ ਭਲੇ ਬਿਸੇਖੀਏ। ਖਾਲੀ ਕੀਨੇ ਤਰਕਸ਼ ਭਰੇ ਭਰੇ ਭਰੇ ਭਟ ਲਰੇ ਲਰੇ ਲਰੇ ਪਟ ਮਰੇ ਮਰੇ ਦੇਖੀਏ ॥ ੧੨ ॥

ਕਬਿਤ–ਬਡੇਈ ਬਨੈਤ ਸੂਰ ਸਬੈ ਪਖਰੈਤ ਜੈਤਵਾਰ ਠੌਰ ਠੌਰਨ ਕੇ ਬਡੇ ਬਡੇ ਡੀਲ ਹੈਂ। ਜੁੱਧ ਕੋ ਅਡੋਲ ਸ੍ਵਾਮਿ ਕਾਰਜੀ ਅਮੋਲ ਗੋਲ ਤੈ ਨਿਕਸ ਲਰੈਂ ਤਾਂਤੇ ਕੀਮਤ ਭਲੀ ਲਹੈਂ। ਕਾਲ ਕੌ ਬਨਾਉ ਲੰਕ ਰਾਉ ਕੋ ਨ ਦਾਉ ਪਰੈ ਜੀਤਨ ਕੋ ਚਾਉ ਕਹੂੰ ਜੱਦਪਿ ਸੁਸੀਲ ਹੈਂ। ਰਾਮ ਕਵਿ ਆਜ ਕਾਲ ਰਾਵਨ ਕੇ ਲੋਗਨ ਕੋ ਕੋਪ ਹੂੰ ਕੀ ਢੀਲ ਪਰਲੋਕ ਕੀ ਨ ਢੀਲ ਹੈ॥੧੩॥

ਸਵੈਯਾ–ਮਘਵਾਜਿਤ ਕੋ ਸਭ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ਧਸੇ ਰਨ ਮੈਂ ਹਥਿਆਰ ਉਘਾਰੇ। ਆਇ ਨਿਦਾਨ ਕੀ ਬਾਤ ਬਨੀ ਕਹਿ ਕੈ ਇਹ ਭ੍ਰਾਂਤਿ ਬਜਾਇ ਨਗਾਰੇ। ਰੋਸ ਭਰੇ ਸਮੁਝੇ ਨ ਪਰੇ ਗਹਿ ਬਾਂਨਰ ਕੋਟਨ ਕੋਟ ਸੰਘਾਰੇ। ਰਾਮ ਕੇ ਕੋਪ ਨ ਓਪ ਰਹੀ ਫਿਰ ਅੰਤਕੋ ਅੰਤਕੇ ਧਾਮ ਸਿਧਾਰੇ ॥ ੧੪ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਮਚਜੋ ਜੁੱਧ ਦਿਨ ਰੈਨ ਦੁਹੂੰ ਓਰਮਾਰੂ ਬਜਜੋ। ਮਾਯਾ ਰਥ ਚੜ੍ਹ ਗੈਨ ਮੇਘਨਾਦ ਬੋਲਜੋ ਤਬਹਿ ॥ ੧੫ ॥

(ਮੇਘਨਾਦਉਵਾਚ)

ਕਬਿਤ–ਤੋਰਜੋ ਜਿਨ ਧਨੁਖ ਪ੍ਰਿਨਾਕੀਕੋ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਬਲ ਜਾਂਕੀ ਬਲ ਦੇਖ ਭ੍ਰਿਗ ਨੰਦਕੀਨਮੋਨਹੈ। ਤਾਰਕਾ ਕੋ ਮਾਰਿ ਬਾਲੀ ਬਲਸੋਂ ਪਛਾਰਜੋ ਜਿਨ, ਜਾਂਕੋ ਹਨੂਮਾਨ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਖਾਯੋ

ਲੌਨ ਹੈ। ਆਪਹੀਂ ਤੇ ਜਾਂਕੋ ਸਭ ਸੇਵਕ ਹ੍ਵੈ ਗਏ ਕਪਿ ਜਾਂਕੇ ਡਰ ਸਿੰਧੁ ਕੇ ਸ੍ਵਾਸ ਮੈਂ ਨ ਪੌਨ ਹੈ। ਮੇਘਨਾਦ ਰਬਕ ਭਬਕ ਕਹ੍ਯੋ ਸਭਾਬੀਚ ਕਹੋ ਕਹੋ ਸੀਤਾ ਪਤਿ ਰਾਮਚੰਦ ਕੌਨ ਹੈ॥੧੬

(ਰਾਮਚੰਦ੍ ਕੀ ਸੈਨਾਓਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਬੋਲੇ ਸਭਸੂਰ ਐਸੇ ਕ੍ਰੂਰ ਹੂੰ ਨ ਬੂਝੈ ਕੋਊ,ਅਰੇ ਮੇਘ-ਨਾਦ ਆਜ ਐਸੋ ਇਤਰਾਤ ਹੈ। ਜੈਸੇ ਜੇਠ ਮਾਸ ਕੀ ਦੁਪ-ਹਿਰੀ ਮੈਂ ਜਰੈਂ ਪਾਉਂ ਸੂਰਜ ਬਤੱਯੈ ਕੋਊ ਐਸੇ ਬਰਰਾਤ ਹੈ। ਪਾਛੇ ਲਛਮਨ ਆਗੇ ਅੰਗਦ ਸੋਂ ਕਪਿ ਰਾਉ ਨੀਲ ਨਲ ਪਾਂਇ ਤਰ ਅੰਜਨੀ ਕੋ ਤਾਤ ਹੈ। ਬੀਚ ਰਘੁਰਾਇ ਤਾਂਕੇ ਬਲਿ ਜਾਇ ਰਾਮ ਕਵਿ ਜਾਂਹੀ ਕੌ ਨ ਸੂਝੇ ਤਾਂਕੋ ਆਜ ਕਾਲ ਪਾਤ ਹੈ॥ ੧੭॥

(ਇੰਦ੍ਰਜੀਤੋਵਾਚ)

ਕਬਿਤ–ਸੁਨ ਰੇ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਗ੍ਰੀਵ ਨੀਚੇ ਕੈ ਨਿਹਾਰ ਰਾਜ ਆ-ਪਨੋ ਨ ਰਾਖ੍ਯੋ ਤੋਂ ਤੇ ਕੌਨ ਭਾਂਤਿ ਡਰ ਹੋਂ। ਨਲ ਮੈ ਨ ਬਲ ਕੋ ਬਿਲਾਸ ਕਹਾਂ ਬੂਝਤ ਹੋਂ ਨੀਲ ਸੋਂ ਲਰੇ ਤੇ ਟੀਕੋ ਨੀਲ ਕੋ ਨ ਕਰ ਹੋਂ। ਹਨੂਮਾਨ ਹੂੰ ਮੈ ਕਹੋ ਕੌਨ ਸੋ ਗੁਮਾਨ ਸੁਨੋ ਜਾਮ-ਵਾਨ ਅੰਗਦ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹੈਂ ਨ ਹਰ ਹੋਂ। ਜੌਲੌਂ ਠਹਿਰਾਇ ਮੇਰੀ ਮਾਰ ਤੇ ਨ ਭਾਗ ਜਾਇ ਤੌਲੌਂ ਕਛੂ ਲਰ ਹੋਂ ਤੋ ਰਾਮ ਹੀ ਸੋਂ ਲਰ ਹੋਂ॥ ੧੮॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਦੋਹਰਾ–ਯੌਂ ਕਹਿਕੈ ਬਰਖਤ ਭਯੋ ਬਾਣ ਬੂੰਦ ਇਕ ਧਾਰ।
ਊਚ ਨੀਚ ਕਾਇਰ ਸੁਭਟ ਸਭ ਕੀਨੇ ਇਕ ਸਾਰ॥ ੧੯॥
ਸੋਰਠਾ–ਕਛੂ ਨ ਰਹੀ ਸੰਭਾਰ ਕਿਤੇ ਸੂਰ ਕਟ ਧਰ ਪਰੇ।
ਜਯੋਂ ਦਾਵਾ ਪਰਜਾਰ ਚਟਕਤ ਪਟਕਤ ਬਾਂਸ ਤ੍ਰਿਣ॥੨੦॥

ਕਬਿੱਤ– ਜਾਂਹੀ ਕੋ ਪਚਾਰੈ ਤਾਂਹਿ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਮਾਰੈ ਆਜ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਸਭਹੀ ਕੇ ਬਲ ਪਰਖਤ ਹੈ। ਕਹੀ ਰਘੁਬੀਰ ਮੇਘਨਾਦ ਮੇਘਨਾਦ ਕਰ ਪਾਛੇ ਬਾਨ ਬੂੰਦ ਖਰੀ ਬਡੀ ਬਰ-ਖਤ ਹੈ। ਜਾਨਤ ਹੋਂ ਆਜ ਰਨ ਰਹੈਗੋ ਨ ਕੋਊ ਕਪਿ, ਲਛ-

ਮਨ ਨੈਕਹੂੰ ਨ ਕੋਊ ਹਰਖਤ ਹੈ। ਹੌਂ ਕਹੌਂ ਨਿਵੇਟਕ ਸੁਧਾਂਕੀ ਓਟ ਹ੍ਵੈਕੈ ਬੀਰ ਸਭ ਹੀ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਮਾਂਨੋਂ ਕਾਲ ਕਰਖਤ ਹੈ॥੨੧

ਦੋਹਰਾ—ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਕਪਿ ਲਰਤਹੇ ਤਹਿ ਤਹਿ ਦੀਏ ਭਜਾਇ। ਤੇ ਮਿਲ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਸੋਂ ਬੋਲਤ ਗਹਿ ਗਹਿ ਪਾਇ ॥ ੨੨॥

(ਬਾਨਰੋਵਾਚ)

ਕਬਿਤ—ਮੇਘਨਾਦ ਕੋਪਜੋ ਕਾਲ ਨਾਥ ਐਸੇ ਮੇਲਜੋ ਚਾਲ ਜਾਂਕੇ ਬਲ ਆਗੇ ਸੂਰ ਕੌਨ ਸੇ ਸਰਾਹਨੇ। ਨੀਲ ਕੋ ਅਨੰਤ ਘਾਊ ਢੀਲੇ ਮਨ ਕਪਿਰਾਊ ਆਜ ਪੂਨ ਕੀਨੋ ਸਬ ਬਾਨਰ ਨਿਬਾਹਨੇ। ਏਤੇ ਪਰ ਰਾਵਨ ਸੋਂ ਸੀਲ ਤੁਮ ਰਾਖਤ ਹੋ ਭੌਹਨ ਤਨਾਇ ਆਜ ਹੂਜੇ ਨੈਕੁ ਦਾਹਨੇ। ਕੀਜੈ ਨ ਵਲਾਉ ਚਲ ਦੇਖੋ ਦਸ ਪਾਂਉ ਰਨ ਲੋਹੂ ਕੇ ਤਲਾਉ ਮੈ ਰਲਾਊ ਕਛੂ ਨਾਹਨੇ ॥ ੨੩ ॥

[ਕਵਿਉਵਾਚ]

ਕਬਿਤ—ਹਨੂਮਾਨ ਹੂੰਕੀ ਓਰ ਦੇਖ ਮੁਸਕਾਨੇ ਰਾਮ ਜਾਇ ਸੁਧ ਲੇਹੁ ਸਬ ਬਾਨਰ ਦੁਖਾਰੇ ਹੈਂ। ਬੋਲਤ ਕਪੋਲਨ ਤੇ ਛਬਿ ਕੇ ਤਰੰਗ ਉਠੇ ਤਿਰਛੌ ਹੈਂ ਕੰਜ ਨੈਨ ਭੌਹੈਂ ਭ੍ਰਿੰਗ ਭਾਰੇ ਹੈਂ। ਬੋਲਜੋ ਲਛਮਨ ਏ ਧਨਖੁ ਲੀਜੈ ਬਾਨ ਲੀਜੈ ਇਨ ਹੂੰ ਕੋ ਦੀਜੈ ਹਮ ਤਾਪਸੀ ਬਿਚਾਰੇ ਹੈਂ। ਹਾਂਸੀ ਹਾਂਸੀ ਟਾਰਤ ਹੋ ਜੀਤਜੋ ਰਨ ਹਾਰਤ ਹੋ ਇੰਦ੍ਰ ਜੀਤ ਜੀਤ ਸਬੈ ਮਾਰ ਮਾਰ ਡਾਰੇ ਹੈਂ ॥ ੨੪ ॥

(ਲਛਮਨੋਵਾਚ)

ਕਬਿਤ —ਕਾਹੇ ਕੋ ਉਠਾਯੋ ਵਾਰ ਕਰਤ ਰਹੇ ਬਿਚਾਰ, ਕਹੋ ਹੌਂ ਕਮਾਨ ਸੋਂ ਬਡਾਈ ਜੁ ਤਨਾਇ ਹੋਂ। ਬਾਨਨ ਸੋ ਕਹੋ ਹੌਂ ਬਨਾਇ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਕਾਟਿ, ਬੈਰਨ ਕੇ ਸ੍ਰੋਨਤ ਮੈਂ ਨੀਕੇ ਕੈ ਨੁਹਾਇ ਹੋਂ। ਸੁਨੌ ਰਘੁਬੀਰ ਰਨ ਭੀਰ ਕੇ ਪਰੇ ਤੇ ਆਜ ਕਾਮ ਜੋਂ ਨ ਆਇਹੋਂ ਤੇ ਕੌਨ ਕਾਮ ਆਇਹੋਂ। ਦੀਜੈ ਮੋਹਿ ਪਾਨ ਕਹਾਂ ਪਾਵੈ ਕੋਊ ਜਾਨ, ਮੇਘਨਾਦ ਕੋਤੋ ਮੇਘ ਕਰ ਪੌਨ ਜਜੋਂ ਉਡਾਇ ਹੋਂ ॥ ੨੫ ॥

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ—ਹਸੇ ਰਘਬੀਰ ਕਰਨਾ ਸੋਂ ਰਸਭਰੇ ਨੈਨ, ਲਛਮਨ ਬਾਨ ਸੋਂ ਕਮਾਨ ਜਬ ਤਾਨਹੈ। ਹਨੂਮਾਨ ਕਾਹੇ ਕੋ ਗੁਮਾਨ ਰਹੈ ਰਾਵਨ ਮੈਂ, ਭਾਰੀ ਹੈ ਭਰੋਸੋ ਮੋਹਿ ਜੀ ਸੋਂ ਗਹਿ ਆਨ ਹੈ। ਪੀਠ ਠੋਕ ਡੀਠ ਭਰਿ ਦੇਖਿ ਮੁਖ ਕਹਿਓ ਬੀਰ, ਐਸੋ ਜੁੱਧ ਕੀਜੋ ਜੈਸੀ ਸਦਾ ਕੁਲ ਬਾਨ ਹੈ। ਬਾਢਿਓ ਅਹਿਲਾਦ ਰਾਮ ਕੀਨੋ ਸੰਖਨਾਦ, ਕਹਿਓ ਰਨ ਕੋ ਸੁਵਾਦ ਮੇਘਨਾਦ ਆਜ ਜਾਨ ਹੈ॥ ੨੬॥

[ਕਵਿਉਵਾਚ]

ਕਬਿੱਤ—ਉਮਡੇ ਅਨੇਕ ਕਪਿ ਏਕਨ ਤੈ ਏਕ ਚਪਿ, ਲਛਮਨ ਜੁਕੇ ਚਹੂੰ ਓਰ ਘੇਰ ਘੇਰ ਕੈ। ਆਗੇ ਭਏ ਹਨੂਮਾਨ ਪਾਛੇ ਨੀਲ ਜਾਮਵਾਨ, ਲੰਕ ਕੇ ਨਿਸ਼ੰਕ ਸੂਰ ਮਾਰੇ ਹੈਂ ਨਿਬੇਰਕੈ। ਐਸੇ ਬਾਨ ਚਲੇ ਜੈਸੇ ਸਾਵਨ ਕੇ ਮੇਘ ਭਲੇ ਮਾਰੂ ਕੋ ਬਜਾਇ ਰਾਮ ਰੁਦ੍ਰ ਕਹੈਂ ਟੇਰਕੈ। ਗੀਧਨ ਕੋ ਮਾਸ ਬਡੋ ਰਾਵਨ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਮੇਘਨਾਦ ਗਹਜੋ ਦਾਂਤ ਘਾਸ ਐਸੋ ਜੁਧ ਹੇਰ ਕੈ॥ ੨੭॥

ਕਬਿੱਤ—ਪਰੀ ਲੋਹ ਮਾਰ ਸਭ ਆਪ ਆਪ ਮੈ ਸੰਭਾਰ ਕਹੂੰ ਤਰਵਾਰਨ ਸੋਂ ਹਾਥ ਤਰਫਤ ਹੈਂ। ਕਹੂੰ ਮਾਤੇ ਹਾਥੀ ਕਹੂੰ ਗਿਰੇ ਕੋਟ ਸਾਥੀ ਕਹੂੰ ਭਾਥੀ ਬਾਧੇ ਗਿਨਤੀ ਕੇ ਸ੍ਵਾਸਨ ਭਰਤ ਹੈਂ। ਏਕ ਫੇਂਟ ਬਾਂਧ ਕੈ ਕਟਾਰਨ ਸੋਂ ਲਰੈਂ ਧਾਇ ਏਕ ਸੂਰਘਾਇ ਬਿਨ ਮਾਥੇਈ ਪਰਤ ਹੈਂ। ਜੁਝੇ ਏਕ ਬਾਰ ਦੋਊ ਕਾਹੂ ਤੇ ਨ ਪਾਛੇ ਕੋਊ ਤੇ ਤੋ ਦੋਊ ਏਕ ਅਪਛਰਾ ਕੋ ਬਰਤ ਹੈਂ॥ ੨੮॥

ਕਬਿੱਤ—ਮੇਘਨਾਦ ਰਿਸ ਆਈ ਮੰਤ੍ਰ ਪਢ ਕੈ ਚਲਾਈ ਬਾਨ ਹੀ ਮੈਂ ਨਾਗਫਾਸ ਬਡੀ ਦੁਖ ਦਾਇਨੀ। ਜਾਂਕੇ ਤੇਜ ਆਗੇ ਰਾਮ ਲੋਗਨ ਕੇ ਤੇਜ ਘਟੀ ਜੈਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਤੈਸੌ ਜਨ ਸਭ ਹੀ ਕੋ ਘਾਇਨੀ। ਪੰਜ ਹਥਿਆਰੇ ਹੈਂ ਪੈ ਸੂਰਮਾਂ ਸੁਭਾਰੇ ਹੈਂ ਪੈ ਨੈਕੁਨ ਸੰਭਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਸਭ ਕੇ ਉਡਾਇਨੀ। ਕਾਹੇ ਕੀ ਲਗਾਈ ਉਨ ਕਥਾਈ ਚੁਕਾਈ ਜੈਸੇ ਪਾਰਾ ਮਾਰ ਡਾਰਤ ਹੈ ਪਲ ਮੈਂ ਰਸਾ-

ਇਨੀ ॥ ੨੯ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਪਹਿਲੇ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਜੀ ਚਕਵਹਿ ਦੀਓ ਸਰਾਪ। ਅਬ ਨਿਸਕੋ ਚਕਵੀ ਹਸੀ ਤਜ ਮਨ ਬਿਰਹਿਬ੍ਰਿਲਾਪ ॥ ੩੦ ॥

(ਚਕਵੀਉਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ–ਸ੍ਰਾਪ ਦੀਓ ਜਿਨ ਮੋ ਪਤਿ ਕੋ ਸੋਈ ਰਾਮ ਪਰਜੋ ਦੁਖ ਸੋ ਰਨ ਮੈਂ। ਲਘੁਬੀਰ ਸਮੀਰ ਕੇ ਪੂਤ ਸਮੇਤ ਰਹੇ ਛਪਿ ਕੈ ਕਪਿ ਕੇ ਗਨ ਮੈਂ। ਅਬ ਜੀਤ ਭਈ ਮਘਵਾਜਿਤ ਕੀ ਕਹਿਕੈ ਹਰਖੀ ਅਤਿ ਹੀ ਮਨਮੈਂ। ਚਕਵੀ ਨਿਸ ਬਜਾਕੁਲ ਹੀ ਚਿਤ ਮੈਂ ਤਊ ਨਾਚ ਉਠੀ ਹਸਕੈ ਬਨਮੈਂ ॥ ੩੧ ॥

(ਰਾਵਨੋਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਵਨ ਸੋਂ ਕਹੀ ਦੂਤਨ ਜਾਇ ਨਿਚੀਤ ਭਏ ਰਨ ਮੈਂ ਹਮ ਜੀਤੇ। ਰਾਮ ਸਮੇਤ ਸਭੈ ਕਪਿ ਮੰਡਲ ਭੂਮਿ ਪਰੇ ਜਨੁ ਚਿਤ੍ਰਨ ਚੀਤੇ। ਨਾਗਕੀ ਫਾਂਸ ਪਰੇ ਇਹ ਭਾਂਤ ਨ ਸ੍ਵਾਸ ਭਰਜੋ ਉਕਸੇ ਨ ਕਹੀਂ ਤੇ। ਲੈ ਸੀਅ ਕੋ ਦਿਖਰਾਵਹੁ ਜਾਇ ਜੁ ਮੋਹਿ ਭਜੈ ਅਜਹੂੰ ਅਬਹੀਂ ਤੇ ॥ ੩੨ ॥

(ਸਖੀਸੁਸਰਮਾਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ–ਸੀਅ ਸੋਂ ਬਾਤ ਕਹੀ ਸਰਮਾ ਰਨ ਦੇਖ ਸਭੈ ਭਟ ਜੂਝ ਮਰੇ। ਤਿਨ ਦੇਖਕੇ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਭਰੈ ਦ੍ਰਿਗ ਸੀਂਚ ਕੀਏ ਦੁਖ ਪੁੰਜਹਰੇ। ਕਹੀ ਨਾਥ ਸੁ ਜਾਨਕੀ ਪਾਇਨ ਲਾਗਤ ਜਾਂ ਲਗ ਹੋ ਇਹ ਭਾਂਤ ਲਰੇ। ਤੁਮ ਉਤਰ ਫੇਰ ਨ ਦੇਤ ਹੋ ਮੋਹਿ ਛਿਮੋ ਅਬ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਕਰੇ ॥ ੩੩ ॥

[ਸੀਤੋ ਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ–ਜਬ ਬਜਾਹ ਸਮੈ ਰਿਖ ਮੰਡਲ ਹੋ ਤਬ ਮੋਹਿ ਅਸੀਸ ਦਈ ਕਹਿਕੈ। ਰਘੁਬੀਰ ਸੁਹਾਗਨਿ ਹੋਹੁ ਸਦਾ ਭੁਜ ਸੋਂ ਭੁਜ ਹਾਥਨ ਸੋ ਗਹਿਕੈ। ਤਿਨਹੂੰ ਕੀ ਕਹੀ ਅਬ ਝੂਠੀ ਭਈ ਅਰ ਬੇਦ ਕੀ ਬਾਤ ਗਈ ਬਹਿਕੈ। ਸਖੀ ਔਰ ਕੀ ਕੌਨ ਕਹੈ ਇਹ ਔਸਰ ਪ੍ਰਾਨ ਨ ਜਾਤ ਰਹੇ ਸਹਿਕੈ ॥ ੩੪ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਬਨਕੋ ਚਲਤੇ ਕਹੀ ਜੋ ਬਤੀਆਂ ਤੇਈ ਜਾਨਤ ਹੌਂ

ਚਿਤ ਮੈ ਨ ਰਹੀ। ਬਸਕੈ ਬਨ ਮੈਂ ਪੁਨਤੋ ਸੰਗਜਾਨਕੀ ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਕਰੋ ਘਰਹੀ। ਸੋਈ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਨਾਥ ਤਿਹਾਰੀਏ ਬਾਤ ਗਡੀ ਜੀਅ ਮੈਂ ਸਚ ਕਜੋਂ ਟਰਹੀ। ਤੇਈ ਝੂਠੀ ਭਈ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਪਤੀ ਸੀਅ ਪਾਪਿਨ ਕੀ ਸਬ ਹੌਂਸ ਰਹੀ॥ ੩੫॥

ਸਵੈਯਾ–ਅਜਹੂ ਅਪਰਾਧਨਿ ਜਾਨਕੀ ਕੀ ਭੁਜ ਬਾਮ ਫੁਰੈ ਮਿਲ ਲੋਚਨ ਸੋਂ। ਅੰਚਰਾ ਉਕਸੈ ਸੁਭ ਸੌਨ ਸਭੈ ਨ ਮਰੋਂ ਨ ਜੀਓਂ ਇਨ ਸੋਚਨ ਸੋਂ। ਅਜਹੂੰ ਨਹਿ ਦੇਖਤ ਹੋ ਭਰ ਨੈਨ ਪਰੇਛਿਤ ਕੌਨ ਸੰਕੋਚਨਸੋ। ਕਹੋ ਬੂਡ ਮਰੋਂ ਕਹੋ ਜਾਇ ਜਰੋਂ ਹਿਮ ਬੀਚ ਗਰੋਂ ਮਨ ਪੋਚਨ ਸ਼ੋਂ॥ ੩੬॥

ਕਬਿੱਤ–ਐਸੋ ਸੁਖ ਮਾਨ ਤੇ ਨ ਪ੍ਰਾਨਨ ਕੇ ਤਾਨਤੇ ਨ ਰਤੀ ਭਰ ਭ੍ਰਾਤ ਤੇ ਨ ਮੰਦਰ ਨ ਬਨਤੇ। ਸਾਸ ਕੇ ਸਨੇਹੁ ਤੇ ਨ ਬਨੀ ਠਨੀ ਦੇਹ ਤੇ ਨ ਕੰਚਨ ਕੇ ਮੇਹਤੇ ਨ ਕਹੂੰ ਸਖੀ ਜ-ਨ ਤੇ। ਜੈਸੇ ਸੁਖ ਮੇਰੇ ਜੀਅ ਹੋਹਿ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਨਨਾਥ ਨੈਕ ਜੋ ਕਟਾਛ ਕੋਰ ਪਰੈ ਉਠ ਰਨ ਤੇ। ਨੈਨਨ ਮੈਂ ਸਰਮ ਸਮੋਇ ਸਰਮਾਂਕੇ ਆਗੇ ਜਾਨਕੀ ਬਿਲ ਬਿਲਾਇ ਰੋਇ ਰੋਇ ਮਨ ਤੇ॥ ੩੭॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਦੋਹਰਾ–ਰਾਮ ਚਰਨ ਤਰ ਲਛਮਨ ਸੀਅ ਦੇਖਜੋ ਬਿਨ ਚੈਨ। ਹੀਓ ਫਟਤ ਅਸੂਅਨ ਢਰਤ ਬੋਲਤ ਤਾਸੋਂ ਬੈਨ॥ ੩੮॥

[ਸੀਤੋਵਾਚ]

ਸੋਰਠਾ–ਭਜੀ ਮੌਨ ਰਘੁਰਾਜ ਕਹੁ ਲਛਮਨ ਕਿਹ ਹੇਤ ਤੇ। ਭਲੀ ਨਿਬਾਹੀ ਲਾਜ ਰਘੁਕੁਲ ਤੇ ਲਘੁ ਕੁਲ ਕੀਓ॥ ੩੯॥

ਕਬਿੱਤ–ਅਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਬਲਭਕੇ ਬੀਰ ਬੀਰ ਲਛਮਨ ਪ੍ਰਾਨਨਾਥ ਮੋਸੋਂ ਅਬ ਬੋਲਤ ਨ ਨੈਕ ਹੂੰ। ਜਾਨਤ ਹੌਂ ਮੇਰੇ ਅਪਰਾਧਨ ਤੇ ਰੂਠ ਰਹੇ ਬੂਝੇ ਬਿਨ ਜੈਸੀ ਹੈਂ ਕਰਤ ਐਸੀ ਹੈਂ ਕਹੂੰ। ਤੂੰਤੋ ਮੇਰੇ ਚਰਨ ਕੋ ਸੇਵਕ ਹੈਂ ਰੇ ਸਪੂਤ ਨੈਕ ਬੋਲ ਪ੍ਰਾਣ ਮੇਰੇ ਜਾਤ ਕਹੂੰ ਤੇ ਕਹੂੰ। ਕਾ ਸੋਂ ਕਹੋਂ ਬਾਤ ਦਿਨ ਹੀਂ ਤੇ ਮੋਹਿ

ਭਈ ਰਾਤ ਕੈ ਅਨਾਥ ਗਏ ਨਭਲੋਕ ਲੋਕ ਮੈ ਕਹੂੰ ॥ ੪੦ ॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਸੋਰਠਾ—ਬਢਯੋ ਜੀਅ ਉਤਪਾਤ ਰਾਮਚੰਦ ਲਛਮਨ ਥਕੇ।
ਤਬ ਸੀਤਾ ਜਗ ਮਾਤ ਪ੍ਰਾਨਨ ਸੋਂ ਬਿਨਤੀ ਕਰੈ ॥ ੪੧ ॥

(ਸੀਤਾਉਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ—ਪ੍ਰਾਨ ਸੁਜਾਨ ਅਜਾਨਪਨੋ ਤਜ ਮਾਨ ਕਹਯੋ ਸੁਨ ਬਾਲ ਜਮਾਤੀ। ਮਾਂਗਤ ਹੋਂ ਇਕ ਬਾਤ ਬਡੀ ਕਰ ਜੋਰ ਬਡੇ ਦੁਖ ਮੈਂ ਬਿਲਲਾਤੀ। ਜੌ ਲਗ ਯੋਂ ਨ ਚਲੈ ਜਗ ਮੈਂ ਸੀਅ ਜੀਵਤ ਹੈ ਬਿਨ ਰਾਮ ਸੰਗਾਤੀ। ਤੌਲਗ ਦੇਹਕੋ ਯੌਂ ਤਜ ਰੇ ਜੈਸੇ ਪੰਨਗੀ ਕਾਂਚਰੀ ਕੋ ਤਜ ਜਾਤੀ ॥ ੪੨ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਕਾਹੇ ਕੋ ਦੂਤ ਕੀਓ ਹਨਵੰਤ ਦਈ ਜਿਨ ਰਾਵਨ ਕੇ ਪੁਰਿ ਦੌਂ। ਅਰ ਕਾਹੇ ਕੇ ਸਿੰਧਹਿ ਬਾਂਧ ਦੀਓ ਦੁਖ ਲੈ ਜਸ ਬਾਦ ਹੀ ਕੌਨ ਸੀ ਗੌਂ। ਕਪਿ ਮੰਡਲ ਬੀਰ ਸਮੇਤ ਸਬੈ ਮੋਹਿ ਛਾਡ ਕੈ ਕਿਓ ਨ ਗਏਘਰ ਕੌਂ। ਤੁਮ ਅੰਤ ਨ ਬਾਤ ਨਿਬਾਹ ਸਕੇ ਸੁ ਕਹੂੰ ਗਏ ਆਪ ਕਹੂੰ ਰਹੀ ਹੌਂ ॥ ੪੩ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਰੇ ਸੀਅ ਕੇ ਜੀਅ ਬਾਤ ਸੁਨ ਅਬ ਪੀਅ ਬਿਨ ਗਤਿ ਕੌਨ। ਕੈ ਲੈ ਬੂਡ ਸਮੁੰਦ ਮੈਂ ਕੈ ਉਡ ਨਭ ਮਿਲ ਪੌਨ ॥੪੪॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ—ਐਸੀ ਬਿਲਲਾਇ ਕਰ ਕਾਟ ਕਾਟ ਖਾਇ ਨ ਬਿ-ਵਾਨ ਤੇ ਉਤਰਯੋ ਜਾਇ ਆਂਸਨ ਬਹਾਵਤੀ। ਕਛੂ ਨ ਬਸਾਇ ਕਰੈ ਹਾਇ ਹਾਇ ਰਘੁਰਾਇ ਮੋਹਿ ਤੁਮਐਸੀਕਰ ਛਾਡੀ ਅਨ ਭਾਵਤੀ। ਮਨਕੇ ਮਨੋਰਥ ਜੇ ਹੁਤੇ ਤੇ ਬਿਲਾਨੇ ਸਬ, ਸਰਮਾਂ ਸਰਮ ਕਰ ਕਾਹੂ ਨ ਸੁਨਾਵਤੀ। ਲੋਗ ਯੌਂ ਕਹਿਤ ਮੁਹਿ ਮਾਂਗੇ ਫਲ ਦੇਤ ਬਿਧ, ਜਾਨਕੀ ਤੌਂ ਆਜ ਮੀਚ ਮਾਂਗੇ ਹੂੰ ਨ ਪਾਵ-ਤੀ ॥ ੪੫ ॥

(ਸਰਮਾਂਤ੍ਰਿਜਟੀਉਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ—ਰੋਵਤ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਸਰਮਾਂ, ਸੁ ਅਸ਼ੋਕ ਬਨੀ ਮਹਿ ਜਾਇ ਧਰੀ। ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਤਹਿਂਆਇ ਸਮੋਧ ਕੀਓ ਸੀਅ ਪ੍ਰਾਨ

ਤਜੋਂ ਜਿਨ ਏਕ ਘਰੀ। ਸੁਨ ਰਾਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੁਤਾਸਨ ਤੇ, ਤਨ ਰਾਵਨ ਕੀ ਜਰਹੀ ਸੁ ਜਰੀ। ਮਿਲ ਜੰਬਕ ਜੁਥਨ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸੋਵਤ ਸਿੰਘਨਿ ਹੈ ਕਬ ਹੂੰ ਪਕਰੀ ॥ ੪੬ ॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਕਬਿੱਤ–ਸੁਨਿਓ ਸੁਰਰਾਜ ਆਜ ਹਾਰੇ ਰਘੁ ਰਾਜ ਰਨ ਪ੍ਰਾਣ ਲੈ ਸਿਧਾਰੇ ਓਟ ਗਹੀ ਹੈ ਸੁਮੇਰ ਕੀ। ਰਾਮ ਕਵਿ ਏਕ ਸ੍ਰੀ ਮਹੇਸ਼ ਬਿਨ ਧਕ ਧਕੀ ਮਿਟੈ ਨ ਬਿਰੰਚਕੀ ਨ ਬਰਨ ਕੁਬੇਰ ਕੀ। ਆਠੋਂ ਲੋਕ ਲੋਕਨ ਕੇ ਦੇਵ ਐਸੈ ਭਾਜੇ ਜਿਓਂ ਬਿਘੂ-ਰਨ ਮੈ ਪਾਤ ਬਾਤ ਦੇਖ ਕੈ ਬੁਵੇਰ ਕੀ। ਨਾਰਦ ਕਹਿਓ ਪੁਕਾਰ ਨਾਗ ਫਾਂਸ ਬਾਂਧ ਡਾਰੇ ਸੁਨਤ ਹੀ ਗਰੜ ਗਰੂਰ ਸੋਂ ਦਰੇਰ ਕੀ ॥ ੪੭ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਇਹ ਬਿਧਿ ਗਰੜ ਪ੍ਰਚੰਡ ਚਲਿਓ ਸੁਸਾਤ ਰਿਸਾ-ਤ ਮਨ। ਰਾਵਨ ਕੇ ਭੁਜ ਦੰਡ ਰਾਮ ਰਜਾਇਸ ਤੇ ਹਨੋ ॥ ੪੮॥

ਕਬਿੱਤ–ਪੰਛਨ ਕੀ ਬਾਉ ਸੋਂ ਉਡਾਇ ਗਿਰ ਲੱਛ ਲੱਛ ਮਾਨੋ ਤੱਛ ਭੱਛ ਕੋ ਪ੍ਰਤੱਛ ਕਾਲ ਆਯੋ ਹੈ। ਬਾਸਨਾ ਤੇ ਅਹਿ ਕੋਸ ਲਾ-ਖਕ ਗਏ ਹੈਂ ਬਹਿ ਰਾਮਚੰਦ ਜੁਕੋ ਸਿਰ ਨਾਇ ਕੈ ਸੁਨਾਯੋ ਹੈ। ਸੂਰਨ ਕੀ ਕੌਨ ਗਤਿ ਚੌਦਹਿ ਭਵਨ ਪਤਿ ਨੈਨਨ ਕੀ ਸੈ-ਨਨ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬ੍ਰਸਾਯੋ ਹੈ। ਰਾਮ ਹੀ ਕੀ ਓਰਨ ਕੇ ਜੀਏ ਹੈਂ ਕਰੋਰਨ ਪੈਰ ਚੋਰਨ ਕੀ ਓਰਨ ਤੇ ਏਕੈ ਨ ਜਿਵਾਯੋ ਹੈ ॥ ੪੯ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਸਬੈ ਫਿਰ ਗਾਜੇ ਸਬਹੀ ਕੇ ਸੰਖ ਬਾਜੇ ਸੁਨ ਬਾਤ ਕੋ ਬਿਰਾਜੇ ਪ੍ਰਾਨ ਜਾਨਕੀ ਕੀ ਦੇਹ ਮੈ। ਗਰੁੜ ਸਿਧਾਰੇ ਸੁਰ ਲੋਕ ਮਿਟੇ ਸੋਕ ਸਭ ਮੇਘਨਾਦ ਗਏ ਦਬਿ ਮਿਲ ਰਹੇ ਖੇਹ ਮੈਂ ॥ ਸੁਨਤਹੀ ਰਾਵਨ ਕੇ ਛਪੇ ਸੁਖ ਤੇਹੀ ਛਿਨ ਕੈਸੇ ਜੈਸੇ ਧੁਰ ਛਪੇ ਸਾਵਨ ਕੇ ਮੇਹ ਮੈਂ ॥ ਬਾਫਨੇ ਦੁਖ ਭਾਰੀ ਨਾਗ ਫਾਂਸ ਭਈ ਨਜਾਰੀ ਪਾਈ ਕੌਨ ਬਾਤ ਪਜਾਰੀ ਹਮ ਸ਼ਿਵਕੇ ਸਨੇਹਮੈ॥੫੦॥

ਕਬਿੱਤ–ਮਨ ਮੈਂ ਬਿਚਾਰਜੋ ਪਾਪ ਮਿਲ ਬੈਠੇ ਬੇਟਾ ਬਾਪ ਮਾਯਾ ਕੀ ਬਨਾਇ ਸੀਅ ਮਾਰੈਂ ਦਿਖਰਾਇ ਕੈ ॥ ਸੋਈ ਕਾਜ ਕੀਨੋ

ਐਸੀ ਰਚੀ ਹੈ ਨ ਸਚੀ ਰੰਭਾ ਉਰਬਸੀ ਦੇਖ ਦੇਖ ਰਹੈ ਮੁਖ-ਨਾਇਕੈ ॥ ਰਾਮ ਪਾਨ ਨਾਥ ਰੋਇ ਕਹੇ ਮੁਖ ਬਾਨੀ ਤਹਾਂ ਆ-ਨੀ ਗਹਿ ਕੇਸ ਜਹਾਂ ਜੁਰੀ ਅਨੀ ਆਇਕੈ ॥ ਰਾਮੈ ਦਿਖਰਾਇ ਮਾਥੋ ਕਾਟਯੋ ਹੈ ਬਨਾਇ ਹਾਇ ਹਾਇ ਕਰ ਰਾਮ ਛਿਤ ਪਰੇ ਮੁਰਛਾਇ ਕੈ ॥ ੫੧ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਕੋਊ ਕਪਿ ਹੈ ਨ ਸੁਖੀ ਲਛਮਨ ਮਹਾਂ ਦੁਖੀ ਠੌਰ ਠੌਰ ਔਰ ਹੀਂ ਕੀ ਔਰੈ ਭਈ ਬਾਤ ਹੈ ॥ ਧਾਇਕੈ ਵਿਭੀਖਨ ਸੁਨਾ-ਇ ਕਹੀ ਸਬਹੀ ਸੋਂ ਹਾਇ ਹਾਇ ਰਾਮਚੰਦ ਗਾਤ ਕੁਸਗਾਤ ਹੈ ॥ ਨਾਥ ਮੇਘਨਾਦ ਹੀਂ ਕੀ ਮਾਯਾ ਕੋ ਬਿਲਾਸ ਜੈਸੇ ਨਾਗ ਫਾਂਸ ਪਰੀ ਤੈਸੇ ਯਹੈ ਏਕ ਘਾਤ ਹੈ ॥ ਜੌਲੌਂ ਯਹ ਪਾਪੀ ਦੇਹਿ ਹੋਮਨ ਕਰਨ ਪਾਵੈ ਹਾਥ ਆਵੈ ਭਲੀ ਨਹੀਂ ਬਡੋ ਉਤਪਾਤ ਹੈ ॥੫੨॥

ਸਵੈਯਾ—ਹੈ ਦੁਹਿਨਾਚਲ ਉੱਤਰ ਓਰ ਤਹਾਂ ਰਚ ਜਗਯ ਬਡੋ ਅਨੁਰਾਗਯੋ। ਆਪਨ ਮਾਸ ਕੋ ਖੰਡਨ ਕਾਟ ਹੁਤਾਸਨ ਮੈ ਸੋਈ ਹੋਮਨ ਲਾਗਯੋ ॥ ਦੌਰ ਪਰਯੋ ਹਨੂਮਾਨ ਤਹਾਂ ਵਹ ਚੌਂਕ ਪਰਯੋ ਜਨ ਸੋਵਤ ਜਾਗਯੋ ॥ ਹੋਮ ਨ ਹੋਨ ਦਯੋ ਰਿਪੁ ਕੋ ਹਥਿਆਰ ਗਹੇ ਰਨ ਕੋ ਉਠ ਭਾਗਯੋ ॥ ੫੩ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਪਾਛੇ ਲਛਮਨ ਕਹੀ ਮੇਘਨਾਦ ਮਹਾਂ ਪਾਪੀ ਬਾਮਜਪ ਜਾਪੀ ਅਬ ਕਹਾਂ ਜਾਨ ਪਾਈਏ ॥ ਰਨ ਕੋ ਨਿਦਾਨ ਆਜ ਸਾਖੀ ਹੈ ਸਹੰਸ੍ਰ ਭਾਨੁ ਮੇਰੋ ਬਾਨ ਸਹਕੇ ਰੇ ਆਪਨੋ ਚਲਾਈਏ ॥ ਸੁਨੀ ਜਬ ਬਾਤ ਆਗ ਉਠੀ ਗਾਤ ਗਾਤ ਤਿਨ ਯੋਂ ਚਲਾਏ ਬਾਨ ਦਿਨ ਹੀਂ ਤੇ ਰਾਤ ਗਾਈਏ ॥ ਤੇ ਸਬ ਬਚਾਇ ਕਹੀ ਲਛਮਨ ਜਾਇ ਪ੍ਰਭੁ ਆਜ ਯਾਹਿ ਮਾਰਤ ਹੋਂ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾ-ਈਏ ॥ ੫੪ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਤਬਹਿ ਕੋਪ ਕਰ ਲਛਮਨ ਪਟਕ ਭੁਜਾ ਛਿਤ ਪੀਠ ॥ ਆਜ ਸੰਘਾਰੋਂ ਇੰਦ੍ਰਜਿਤ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਸੁ ਡੀਠ ॥ ੫੫ ॥

ਛਪਯ—ਅਤਿ ਪਚੰਡ ਭੁਜਦੰਡ ਕਠਨ ਕੋਵੰਡ ਸੰਭਾਰਯੋ॥ਰਤਨ ਸੁ ਜਟਤ ਸੁਘਟਤ ਬਾਨ ਤਿਹ ਮੱਧ ਸੰਚਾਰਯੋ ॥ ਅਰ ਸਨਮੁਖ

ਸੋਈ ਸਾਧ ਸੁਭਟ ਰਨ ਮਾਂਹਿ ਚਲਾਯੋ ॥ ਮੇਘਨਾਦ ਸਿਰਕਾਟਿ ਪ੍ਰਗਟ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਉਡਾਯੋ ॥ ਪੁਨ ਜਹਿ ਰਾਵਨ ਲੰਕਾਧਿ ਪਤਿ ਸੋਈ ਸਿਰਗਿਰ ਤਿਹ ਕਰ ਪਰਜੋ ॥ ਜੀਤਜੋ ਸੁ ਲੱਛਮਨ ਬਾਂਹਿ ਬਲ ਅਰਿਕੁਲ ਹਾਰ ਸੁ ਥਰਹਰਜੋ ॥ ੫੬ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਨਈ ਨ ਕਥਾ ਬਿਚਾਰ ਸੁ ਕਬਿ ਰਾਮ ਹਿਰਦੇ ਕਹੀ॥ ਜਜੋਂ ਮਛਲੀ ਬਿਨ ਬਾਰਿ ਤਜੋਂ ਤਰਫੈ ਲੰਕਾਪਤੀ ॥ ੫੭ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਆਗੇ ਸੁਨਹੁ ਸੁਜਾਨ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਨਾਥ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੋ ॥ ਲਛਮਨ ਕੋ ਪਹਿਚਾਨ ਸ਼ਕਤਿ ਭੇਦ ਰਾਵਨ ਕਰੈ॥ ੫੮ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗੀਤੇ ਮੇਘਨਾਦ ਬਧ ਦ੍ਵਾਦਸੋ
ਅੰਕ ਸਮਾਪੰਤ ॥ ੧੨ ॥

ਅਥ ਤ੍ਰਯੋਦਸੋ ਅੰਕ ਆਰੰਭਃ

(ਰਾਵਨ ਬ੍ਰਲਾਪ)

ਚੌਪਈ–ਦੇਖਤ ਮੂੰਡ ਮਹਾ ਤਰਫਰਿਓ। ਨਿਕਸਮੀਨ ਜਨੁ ਜਲੁ ਤੇ ਪਰਿਓ। ਸ਼ਿਵ ਸ਼ਿਵ ਸ਼ਿਵ ਰਾਵਨ ਕਰ ਉਠਿਓ। ਫਨਿਗ ਗਏ ਮਣਿ ਮਾਨੋ ਲੁਠਿਓ ॥ ੧ ॥ ਚਿਤ ਹੁਲਾਸ ਧੀਰਜ ਗਯੋ ਟੂਟੀ ॥ ਰੋਗ ਤ੍ਰਿਦੋਖ ਨਾਟਕਾ ਛੂਟੀ ॥ ਅਬਹਿ ਕੌਨ ਸੋਂ ਆਇਸ ਕਰੋਂ। ਪ੍ਰਾਨ ਨਿਕਾਰ ਬਾਹਰੇ ਧਰੋਂ ॥ ੨ ॥ ਮੇਘਨਾਦ ਜੂਝੇ ਰਣਮਾਹੀਂ। ਯਹਿ ਸੁਨ ਦੇਵ ਨ ਅੰਕ ਸਮਾਹੀ। ਤਾਂਮੈ ਇੰਦ੍ਰ ਅਬੈ ਉਠ ਧੈ ਹੈ। ਤਾਂਕਹੁ ਜੀਤ ਕੌਨ ਘਰ ਐਹੈ॥ ੩ ॥ ਕੁਟਲ ਕੁਬੇਰ ਪਵਨ ਸਮ ਧਾਵੈ। ਮੇਘਨਾਦ ਬਧ ਸੁਨ ਜਬ ਪਾਵੈ॥ ਹਾਰੀ ਲੰਕ ਬਹੁਰ ਅਬ ਜੀਤੈ । ਜਾਨਤ ਹਮ ਜੋ ਹਮ ਸਿਰ ਬੀਤੈ ॥ ੪ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਬੰਦਸਾਲ ਤੇ ਕਾਲ ਛੁਟ, ਅਬ ਘੇਰਤ ਹੈ ਆਇ ॥ ਮੇਘਨਾਦ ਬਿਨ ਯੌਂ ਭਏ, ਜਜੋਂ ਕੇਹਰ ਬਿਨ ਪਾਇ ॥ ੫ ॥

ਚੌਪਈ–ਜਾਨਤ ਰੁਦ੍ਰ ਆਜ ਫਿਰ ਜੈਹੈ। ਜਾਇ ਰਾਮ ਕੋ ਮਾਥੋ ਨਜੈਹੈ ॥ ਆਜ ਬਿਭੀਖਨ ਕਹਾਂ ਸਮਾਈ। ਬਨੀ ਲੰਕ ਜਾਕੀ

ਠਕੁਰਾਈ ॥ ੬ ॥ ਭੂਲਜੋ ਫਿਰੈ ਗੋਇ ਜਨ ਜੀਤੇ ॥ ਰਾਮਚੰਦ ਅਬ ਹੋਇ ਨਚੀਤੇ ॥ ਰਾਵਨ ਜੀਤਤ ਬਿਲਮ ਨ ਹੋਈ । ਬਾਲ ਬਿਰਧ ਜਾਨੈ ਸਭ ਕੋਈ ॥ ੭ ॥ ਜਾਂ ਭਾਈ ਕੋ ਭਾਈ ਹਸਈ। ਸੋ ਨਰ ਸਦਾ ਕਾਲ ਮੁਖ ਬਸਈ ॥ ਅਬ ਮੋਕੋ ਮੰਦੋਦਰਿ ਦਹਈ ॥ ਬਚਨ ਕਠੋਰ ਬੱਜ੍ਰ ਸਮ ਕਹਈ ॥੮॥ ਮੈਂ ਜੁ ਕਹੀ ਤਬ ਕਜੋਂ ਨਹਿ ਮਾਨੀ । ਜੂਝੇ ਦੇਨਹਾਰ ਜੋ ਪਾਨੀ ॥ ਸਭੈ ਕਠਨਈ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਭਈ । ਰਾਜੈ ਭੂਲ ਸਭੈ ਸੁਧ ਗਈ ॥ ੯ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਜਿਤ ਦੇਖੈ ਤਿਤ ਹੀਂ ਦੁਖੀ, ਸੁਖ ਸੋਯੋ ਰਣ ਮਾਂਹਿ ॥ ਜਜੋਂ ਜਹਾਜ ਡੂਬਤ ਸਬੈ, ਉਛਰਿ ਉਛਰਿ ਮਰ ਜਾਂਹਿ ॥ ੧੦ ॥

ਚੌਪਈ–ਅਬ ਏ ਬਚਨ ਪ੍ਰਗਟ ਜਗ ਭਏ । ਏਹ ਸੀਤਾ ਸਤਤੇ ਮਰ ਗਏ ॥ ਬਿਨ ਅਪਰਾਧ ਸੀਆ ਹਰ ਆਨੀ । ਤਾਂਤੇ ਰਹਜੋ ਨ ਦੇਵਾ ਪਾਨੀ ॥ ੧੧ ॥ ਹਮ ਭਏ ਮੇਘਨਾਦ ਬਿਨ ਐਸੇ। ਬਿਨ ਪੂਨਜੋ ਚਕੋਰ ਗਨ ਜੈਸੇ ॥ ਜੈਸੇ ਅੰਧ ਲਕੁਟ ਬਿਨ ਹੋਈ । ਜਜੋਂ ਬਿਨ ਲੋਨ ਬਨੈ ਨ ਰਸੋਈ ॥ ੧੩ ॥ ਵੈ ਅਤਿ ਪ੍ਰਬਲ ਨਿਬਲ ਹਮ ਭਏ । ਸੁਖ ਲੈ ਅਬ ਬਿਧਿਨਾ ਦੁਖ ਦਏ ॥ ਪਹਿਲੇ ਦੇਹਿ ਨ ਛੁਟੀ ਹਮਾਰੀ । ਤਾਂਤੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸ਼ੋਕ ਭਯੋ ਭਾਰੀ ॥ ੧੪॥ ਉਤਰੈ ਚਵੈ ਗਟੀ ਮਨ ਤਾਂਕੇ । ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ ਪੌਰਖ ਸਭ ਥਾਕੇ॥੧੪॥

[ਕਵਿਉ ਵਾਚ]

ਦੋਹਰਾ–ਪੁਤ੍ਰ ਜਨਮ ਸਮ ਸੁਖ ਨਹੀ, ਮਰਨ ਸਮਾਨੰ ਸੰਤਾਪ ॥ ਅਸ੍ਵਮੇਧ ਸਮ ਫਲ ਨਹੀਂ, ਬ੍ਰਹਮ ਹਤਨ ਸਮ ਪਾਪ ॥ ੧੪ ॥

ਚੌਪਈ–ਯਹਿ ਸਬ ਬਾਤ ਚਿੱਤ ਮੈ ਰਾਖੀ ॥ ਪ੍ਰਗਟ ਸਭਾ ਮੈ ਰਿਸ ਕਰ ਭਾਖੀ । ਪਹਿਰ ਕਵਿਚ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਈ । ਸੈਨਾ ਚਤੁ-ਰੰਗਨੀ ਬਨਾਈ ॥ ੧੫ ॥ ਬਾਰਨ ਮੱਤ ਧੁਜਾ ਫਹਿਰਾਈ । ਮਨਹੁ ਸਪੰਖ ਉਡੇ ਗਿਰਰਾਈ । ਅਸਲ ਅਸੀਲ ਚਕਤ ਚਿਤ ਘੋਰੇ । ਚਲੇਂ ਨ ਚਾਲ ਗਰੁੜ ਤੇ ਥੋਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਰਥ ਪੰਗਤ ਮਿਲ ਏ ਬਿਧਿ ਜੋਰੀ । ਰਵਿ ਰਥ ਸਮ ਨਹਿ ਪੁਜੈ ਕਰੋਰੀ । ਪਾਇਕ ਚਲੇ ਪਰਮ ਚਿਤ ਗਾਢੇ । ਰਨ ਸੁਨ ਕਰਤ ਰੋਮ

ਸਭ ਠਾਵੇ ॥ ੧੭ ॥ ਉਡੀ ਧੂਰਿ ਰਵਿ ਬੀਚ ਸਮਾਨਾ। ਜਨੁ ਰਾਵਨ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਡਰਾਨਾ। ਧੂਮ ਸੁਸਾਤ ਨਿਕਸ ਜਗ ਭਰਈ। ਜਨ ਹਿਮ ਰਿਤੁ ਹਿਮ ਨਭ ਤੇ ਪਰਈ ॥ ੧੮॥

ਦੋਹਰਾ–ਦ੍ਵਾਦਸ ਭਾਨੁ ਸਮਾਨ ਮੁਖ, ਰੁੱਦ੍ਰ ਇਕਾਦਸ ਡੀਠ। ਰਾਮ ਲਖਨ ਸਨਮੁਖ ਚਲਜੋ ਦਈ ਲੰਕ ਤਿਨ ਪੀਠ ॥ ੧੯ ॥

ਚੌਪਈ–ਲਈ ਚਢਾਇ ਕਮਾਨ ਸ਼ਬਦ ਕਰ। ਬਾਨ ਸਵਾਰ ਫੋਕ ਤਾਂ ਮੁਖ ਧਰ। ਸਤ ਮੁਖ ਕੁੰਭ ਕੁੰਭ ਚਕ ਚੂਰਨ। ਬ੍ਰਹਮਾ-ਦਿਕ ਭੈ ਕਰਹਿ ਸੰਪੂਰਨ॥ ੨੦ ॥ ਅਰ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਤੀਸਰੇ ਬੱਜ੍ਰ ਸਮ। ਜਾਂਕੇ ਲਗਤ ਮਰੈਂ ਕੋਟਕ ਜਮ । ਚੌਥੇ ਚੰਦ੍ਰਹਾਸ ਚਮਕਾਈ। ਜਾਂਕੇ ਤੇਜ ਡਰਹਿ ਸੁਰਰਾਈ ॥ ੨੧ ॥ ਪੰਚਮ ਫਾਂਸਿ ਜਗਤ ਕੋ ਫਾਸੈ। ਜਾਂਕੇ ਡਰ ਸਬ ਲੋਕਨ ਤ੍ਰਾਸੈ। ਛਠੇ ਛੁਰੀ ਬੁਰੀ ਭਾਂਤ ਬਿਰਾਜੈ। ਜਾਂਕੋ ਨਿਰਖ ਨਾਗਪਤਿ ਲਾਜੈ ॥ ੨੨ ॥ ਸਪਤਮ ਸਿਪਰਸ ਸੁਰਸ ਬਨਾਈ। ਬਾਨ ਬ੍ਰਿਸ਼ਿ ਤਿਨ ਸਬੈ ਬਚਾਈ। ਬਨੀ ਆਠਵੈਂ ਬਰਛੀ ਆਛੀ। ਜਨੁ ਜੋਗਨਿ ਲੋਹੂ ਕੋ ਕਾਂਛੀ ॥ ੨੩ ॥ ਗੋਪਨ ਨਵੈਂ ਹਾਥ ਕਲਮ ਲਈ। ਸੌ ਮਨ ਕੋ ਸੌ ਗੋਲਾ ਚਲਈ । ਦਸਮੈ ਗਦਾ ਦਸੋਂ ਦਿਸ ਫੇਰੈ। ਕਰ ਪ੍ਰਹਾਰ ਅਰਿ ਕੋਟ ਨਿਬੇਰੈ॥ ੨੪ ॥ ਗੁਰਜ ਗਜਾਰਮੇਂ ਗਿਰ ਸਮ ਆਹੀ। ਡਾਰੈ ਪੀਸ ਪਚਾਰੈ ਜਾਂਹੀ। ਆ-ਗਮ ਮੰਤ੍ਰ ਬਾਰਵੈਂ ਸੋਹੈ। ਪਢ ਛਾਡੇ ਸੁਰ ਨਰ ਅਹਿ ਮੋਹੈ॥੨੫॥ ਸੰਖ ਸਬਦ ਤੇਰੁਵੈਂ ਸੁਹਾਯੋ। ਬਾਜਤ ਮਨੋ ਪ੍ਰਲੈ ਘਨ ਆਯੋ । ਚਟਕ ਚੱਕ੍ਰ ਚੌਦਵੈਂ ਚਲਾਯੋ। ਜਨੁ ਰਵਿ ਰਿਪਹਿ ਮਾਰਨੇ ਧਾਯੋ ॥ ੨੬ ॥ ਨਾਂਗੀ ਧੋਪ ਪੰਦ੍ਰਵੇਂ ਗਹੀ। ਮਾਨੋ ਕਾਲ ਜੀਭ ਲਹ ਲਹੀ। ਗੁਪਤ ਗੁਲੇਲ ਸੋਲ੍ਹਵੈਂ ਧਾਰੈ। ਰਿਪੁ ਚਿਰਈ ਦਿਨ ਲਾਖਕ ਮਾਰੈ ॥ ੨੭ ॥ ਚੰਦ੍ਰ ਬਾਨ ਸਤ੍ਰਵੈਂ ਬਿਰਾਜੈ। ਸਤ੍ਰ ਹਨੈ ਸੋਈ ਬਚੈ ਜੁ ਭਾਜੈ। ਭਰ ਬੰਦੂਕ ਅਠਾਰਵੈਂ ਛੋਡੈ। ਇਤੈਨੇਊਂ ਦੀਪ ਹੋਹਿ ਤਬ ਓਡੈ॥ ੨੮ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਲੈਨੇਜੋ ਉੱਨੀਸਵੈਂ ਅਰ ਜਮਧਰ ਕਰ ਬੀਸ। ਸਬੈ

ਸਫਲ ਰਘੁਨਾਥ ਬਿਨ, ਬਰ ਦੀਨੋ ਸ਼ਿਵ ਈਸ਼ ॥ ੨੯ ॥
ਚੌਪਈ—ਭਯੋ ਸਵਾਰ ਲੰਕ ਕੋ ਰਾਈ। ਪੰਚ ਸਬਦ ਚਹੂੰ ਓਰ ਬਜਾਈ। ਰਨਮਾਰੂ ਇਹ ਬਿਧ ਮਨ ਧਰਈ। ਕਾਇਰ ਹੋਇ ਸੋਈ ਲਰਿ ਮਰਈ ॥ ੩੦ ॥ ਇਤ ਰਾਵਨ ਲੰਕਾ ਰਜ ਧਾਂਨੀ। ਚਢੀ ਮਹਿਲ ਮੰਦੋਦਰਿ ਰਾਨੀ। ਫਿਰ ਸੁਰ ਬਧੂ ਜੂਥ ਮਿਲ ਠਾਢੀ। ਮਾਨਹੁ ਛੀਰੁ ਸਿੰਧੁ ਮਥਿ ਕਾਢੀ ॥ ੩੧ ॥ ਪਤਿ ਕੋ ਦੇਖ ਹਰਖ ਨਹਿ ਕਰਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਤੇਜ ਤੇ ਡਰਈ ॥ ਰਾਜ ਕਰਤ ਬਹੁਤੇ ਸੁਖ ਪਾਯੋ। ਅਬ ਬਿਧ ਆਨ ਕੁਵੇਰ ਬਨਾਯੋ ॥ ੩੨ ॥ ਕੰਤ ਅਜਾਨ ਗਰਬ ਨਿਰਬਾਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਪਤਿ ਤੇ ਜੀਤਜੋ ਚਾਹੈ ॥ ਜਜੋਂ ਪਤੰਗ ਬਹੁਤੇ ਬਲ ਕਰਈ। ਦੀਪ ਨ ਭਸਮ ਹੋਇ ਸੋ ਮਰਈ ॥ ੩੩ ॥
ਦੋਹਰਾ—ਜਜੋਂ ਮ੍ਰਿਗ ਗਜ ਸ੍ਰਿੰਗਨ ਰਦਨ,ਬਡੋਬਡੋ ਨਹਿ ਹੋਇ
ਚਿਤ੍ਰ ਲਿਖਜੋ ਕੇਹਰ ਨਿਰਖ,ਭਾਜਤ ਲਜਤ ਨ ਸੋਇ ॥ ੩੪॥
ਚੌਪਈ—ਗਰਜਤ ਨਦੀ ਦੂਰ ਤੇ ਆਵੈ। ਮਿਲੈ ਸਿੰਧ ਕੋ ਫਿਰ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥ ਜਜੋਂ ਚਲ ਪਵਨ ਰੂਖ ਕੋ ਤੋਰੈ॥ ਬਲੀ ਹੋਇ ਨ ਸੁ-ਮੇਰਹਿ ਫੋਰੈ ॥ ੩੫ ॥ ਜਜੋਂ ਦੀਪਕ ਅਤਿ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ॥ ਤਾਂ ਤਨ ਨਿਰਖ ਨ ਸੂਰ ਉਦਾਸੀ ॥ ਜਜੋਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਬਾਨ ਹਾਥ ਤੇ ਛੂਟੈ। ਬੱਜ੍ਰਹਿ ਲਗੈ ਸੋਈ ਫਿਰ ਫੂਟੈ ॥ ੩੬ ॥ ਇਹਬਿਧਿਮਨ ਮੈਂ ਗਟੀ ਬਿਚਾਰੈ। ਸਖਿਨ ਬੀਚ ਇਹ ਭਾਂਤਿਉਚਾਰੈ॥ ਚਲਜੋ ਕੰਤ ਰਨਕੋ ਸਮੁਹਾਈ। ਬਾਂਧ ਮੂੰਡ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਬੁਰਾਈ ॥੩੭॥ ਲੰਕਾਪਤਿ ਰਨ ਮੈਂ ਉਚਰਈ। ਲਛਮਨ ਕੋ ਜੁ ਨ ਮੋਤੇ ਡਰਈ। ਮਾਰੌਂ ਆਜ ਬੱਜ੍ਰ ਸਮ ਬਾਨਾ। ਮੇਘਨਾਦ ਸੰਗ ਕਰੈ ਪਿਆਨਾ ॥ ੩੮ ॥
ਦੋਹਰਾ—ਬ੍ਰਹਮ ਮੰਤ੍ਰ ਪਢ ਸੈਹਥੀ, ਰਾਵਨ ਕਰ ਚਮਕਾਇ ॥
ਕਾਲ ਜਲਦ ਮੈਂ ਬੀਜੁਰੀ,ਜਨੁ ਪ੍ਰਗਟੀ ਹੈ ਆਇ ॥ ੩੯ ॥
ਚੌਪਈ—ਕ੍ਰੋਧ ਉਮਡ ਸੋ ਦਈ ਚਲਾਈ। ਪਹਿਲੇ ਕਮਲਾਸਨ ਤੇ ਪਾਈ। ਸਫਲ ਸਦਾ ਨਿਹਫਲਨਹਿਹੋਈ। ਚੌਦਹਿ ਭਵਨ

ਬਚੈਨਹਿਕੋਈ॥੪੦॥ਤੇਜ ਪੁੰਜ ਆਵਤਲਹਿਲਹੀ।ਸੋ ਹਨੂਮਾਨ ਬੀਚ ਹੀਂ ਗਹੀ ॥ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਗਹਿ ਰਹ੍ਯੋ ਨ ਛਾਡੀ ਢੀਲੀ। ਗਰੜ ਉਡਤ ਸਾਂਪਨਿ ਜਨੁ ਲੀਲੀ ॥ ੪੧ ॥ ਪਕਰ ਸਿੰਧੁ ਮੈ ਦਈ ਚਲਾਈ। ਸੋ ਫਿਰ ਰਾਵਨ ਕੇ ਕਰ ਆਈ ॥ ਬਿਸਮੈਭਯੋਲੰਕ ਕੋ ਰਾਈ। ਤਕ ਲਛਮਨ ਤਿਨ ਬਹੁਰ ਚਲਾਈ ॥ ੪੨ ॥ਫਿਰ ਹਨਵਤ ਵੈਸੇਈ ਰੋਕੀ। ਗਹਿ ਸਮੁਦ੍ਰ ਗਹਿਰੇ ਮੈ ਝੋਕੀ॥ਸੋਫਿਰ ਗਈ ਦੁਸ਼੍ਟ ਕੇ ਹਾਥਾ। ਬਹੁ ਭਯੋ ਕੋਪ ਲੰਕ ਕੋ ਨਾਥਾ ॥ ੪੩ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਸੋ ਬਰਛੀ ਲੈ ਲੰਕਪਤਿ, ਚਲ੍ਯੋ ਬ੍ਰਹਮ ਪੁਰਿ ਧਾਇ।
ਚਤੁਰਾਨਨ ਕੋ ਮਾਰ ਕੈ ਬਹੁਰ ਲਰੋਂਗੋ ਆਇ ॥ ੪੪ ॥

ਚੌਪਈ–ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਮੈ ਗਯੋ ਲੰਕਪਤਿ। ਕਮਲਾਸਨ ਕਾਂਪ੍ਯੋ ਚਿਤਮੈ ਅਤਿ ॥ ਕ੍ਰੁਧ ਡੀਠ ਦੇਖੀ ਦੁਖ ਪਾਯੋ। ਅਪਨਸਿੰਘਾ-ਸਨ ਪਰ ਬੈਠਾਯੋ ॥ ੪੫ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਹਮ ਕਛੁ ਨ ਬਿਗਾਰ੍ਯੋ । ਕਵਨ ਕਾਜ ਆਪਨ ਪਗ ਧਾਰ੍ਯੋ। ਹਮ ਪੜ੍ਹ ਬੇਦ ਦੇਹਿ ਫਲ ਤੋਹੀ। ਅਬ ਨਹਿ ਪੜ੍ਹੂੰ ਕਹੋ ਜੇ ਮੋਹੀ ॥ ੪੬ ॥ ਜ੍ਯੋਂ ਜ੍ਯੋਂ ਤੁਮ ਰੂਖੇ ਹ੍ਵੈ ਹੇਰੋ। ਤ੍ਯੋਂ ਤ੍ਯੋਂ ਮਰਨ ਹੋਤ ਹੈ ਮੇਰੋ ॥ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਕੁਲ ਮਾਂਹਿਉਜਾਰੋ। ਤੋਤੇ ਮੋਹਿਪ੍ਰਤਿ ਸ਼ੁਭਾਰੋ॥੪੭॥ ਪਤਿ ਜੋ ਆਜ ਰਹੈ ਨਹਿ ਤੋਤੇ। ਤੌ ਸੁਰ ਅਸੁਰ ਡਰੇ ਨਹਿ ਮੋਤੇ। ਜੋ ਤੁਮ ਕਹੋ ਕਰੋਂ ਅਬ ਸੋਈ। ਥਕੀ ਰੁਦ੍ਰ ਤੇ ਜੋ ਕਛੁ ਹੋਈ ॥ ੪੮ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਕਹ੍ਯੋ ਲੋਕ ਪਤਿ ਦੈਂਤ ਸੋ, ਕਰੀ ਭਲੀ ਤੁਮ ਬਾਤ।
ਅਜਹੂ ਚਿੰਤਾ ਜਿਨ ਕਰਹੁ, ਦਿਨ ਇਕਸੇ ਨਹਿ ਜਾਤ ॥੪੯॥

ਚੌਪਈ–ਕਹ੍ਯੋ ਲੰਕਪਤਿ ਮਾਰੋਂ ਤੋਹੀ। ਦੀਨੀ ਕਪਟ ਸੈਹਥੀ ਮੋਹੀ।ਬਾਰ ਪਚਾਸਕ ਰਹ੍ਯੋ ਹਕਾਰੇ।ਫਿਰਆਈ ਬਿਨ ਲਛਮਨ ਮਾਰੇ ॥ ੫੦ ॥ ਜਿਹ ਲਛਮਨ ਸਬ ਕੁਟੰਬ ਨਿਬੇਰ੍ਯੋ। ਅਬਹਿ ਆਨ ਲੰਕਾ ਗਢ ਘੇਰ੍ਯੋ। ਹੌਂਹੀ ਬਚ੍ਯੋ ਸੁ ਯਹਿ ਗਤਿ ਮੇਰੀ। ਤਾਂ ਪਰ ਸਫਲ ਨ ਬਰਛੀ ਤੇਰੀ ॥ ੫੧ ॥ ਮਨ ਮੈ ਤੋ ਬਿਰੰਚ ਸੁਖ ਪਾਯੋ। ਮੁਖ ਫੀਕੋ ਕੈ ਸ਼ੋਕ ਬਢਾਯੋ। ਯਹਿ ਤੋ ਸੁਗਮ ਬਾਤ ਹੈ ਰਾਈ। ਮਾਰੋ ਲਛਮਨ ਕਹੋਂ ਉਪਾਈ ॥ ੫੨ ॥

ਤਬ ਨਾਰਦ ਕੋ ਸਿਮਰਨ ਕਰਿਓ। ਨਾਰਦ ਆਨ ਸੀਸ ਪਗ ਧਰਿਓ। ਤਬਹੀਂ ਤਾਤ ਭਯੋ ਬਡ ਭਾਗੀ। ਜਬ ਹੀਂ ਡੀਠ ਚਰਨ ਸੋਂ ਲਾਗੀ ॥ ੫੩ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਪੁਨ ਰਾਵਨ ਕੋ ਦੇਖ ਕੈ ਡਰਪ ਗਯੋ ਮਨ ਮਾਹਿ।
ਚਿਤ ਮੈ ਕਹਜੋ ਬਿਚਾਰ ਕੈ ਆਜ ਕੁਸਲ ਸੀ ਨਾਂਹਿ ॥ ੫੪ ॥

(ਨਾਰਦਉਵਾਚ)

ਚੌਪਈ—ਆਇਸ ਦੇਹੁ ਕਰੋਂ ਅਬ ਸੋਈ। ਮਹਾਂਰਾਜ ਕੋ ਜਜੋਂ ਸੁਖ ਹੋਈ। ਯਹਿ ਦਾਤਾ ਸਭ ਜਗਤ ਭਿਖਾਰੀ। ਏ ਪਤਿ ਰਾਖਨ ਹਾਰ ਹਮਾਰੀ ॥ ੫੫ ॥ ਜੋ ਤੁਮ ਯਾਕੋ ਭਲੋ ਨ ਕਰਹੋ। ਤੌ ਤੁਮ ਪ੍ਰਾਨਨ ਤੇ ਨਹਿ ਡਰ ਹੋ। ਛਾਡ ਬਿਲੰਬਹਿ ਆਇਸ ਦੀਜੈ। ਲੰਕਾ ਪਤਿ ਕੋ ਕਾਰਜ ਕੀਜੈ ॥ ੫੬ ॥ ਯਹਿ ਜਸੁ ਤਾਤ ਆਜੁ ਕਹ ਪਾਵੈ। ਰਾਵਨ ਮਹਾਂਰਾਜ ਘਰ ਆਵੈ। ਜਾਕੀ ਸਭਾ ਸਕਲ ਸੁਰ ਰਹਈ। ਸੁਰ ਗੁਰ ਬੈਠ ਨਯਾਉ ਕੋ ਕਹਈ॥੫੭॥ ਪਵਰ ਬੁਹਾਰੈ ਪਵਨ ਸਦਾਈ। ਆਪਨ ਗੁਹੇ ਫੂਲ ਸੁਰਰਾਈ। ਛੱਪਨ ਕੋਟ ਮੇਘ ਜਲ ਭਰਈ। ਪਾਵਕ ਪ੍ਰਗਟ ਪਾਕ ਕੋ ਕਰਈ ॥ ੫੮ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਬੇਦ ਪੜਤ ਹੋ ਆਪ ਤੁਮ ਔਰ ਦੇਵ ਕਿਨ ਮਾਂਹਿ।
ਸੁਰਪੁਰ ਨਰਪੁਰ ਨਾਗਪੁਰ ਬਸਤ ਬਾਂਹ ਕੀ ਛਾਂਹਿ ॥ ੫੯ ॥

ਚੌਪਈ—ਚੰਦਨ ਛੱਤ੍ਰ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਕਰਈ। ਛਰੀ ਹਾਥ ਠਾਢੋ ਰਵਿ ਧਰਈ। ਬੰਦਸਾਲ ਮੈ ਕਾਲ ਬਿਰਾਜੈ। ਬਜੈ ਦੁੰਦਭੀ ਨੀਰ ਨਿਧਿ ਗਾਜੈ ॥ ੬੦ ॥ ਤਿਨ ਹਠਕੈ ਜਾਨਕੀ ਚੁਰਾਈ। ਤਾਂਕੇ ਹੇਤ ਲਰੈ ਰਘੁਰਾਈ। ਪਹਿਲੇ ਮੁਨਿ ਮਰੀਚ ਤਿਨ ਮਾਰਜੋ। ਛੇਦ ਤਾਲ ਕਪਿ ਬਾਲਿ ਸੰਘਾਰਜੋ ॥ ੬੧ ॥ ਖਰ ਦੂਖਨ ਖਿਨ ਮਾਂਹਿ ਖਪਾਏ। ਸਿੰਧੁ ਪਾਰਿ ਲੰਕਾ ਗੜ ਆਏ। ਕੁੰਭਕਾਨ ਰਨ ਮਾਂਹਿ ਪਛਾਰੇ। ਤਾਂ ਪਾਛੇ ਮਘਵਾਜਿਤ ਮਾਰੇ ॥ ੬੨ ॥ ਪਵਨ ਪੂਤ ਬਲਵੰਤ ਪ੍ਰਬਲ ਅਤਿ। ਤਿਹ ਛਾਡਜੋ ਜਤਨ ਨ ਲੰਕਾ ਪਤਿ। ਸੋਈ ਮਹਾਂਰਾਜ ਤਾਤ ਘਰ ਆਯੋ। ਸਬ ਬਯੋਂਤ

ਕਹਿ ਤੋਹਿ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੬੩ ॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਦੋਹਰਾ–ਯਹਿ ਬਿਨਤੀ ਨਾਰਦ ਕਰੀ ਲੰਕਾ ਪਤਹਿ ਸੁਨਾਇ। ਤਬ ਰਾਵਨ ਬਿਧਿਸੋਂ ਕਹਜੋ ਕਰੀਏ ਕੌਨ ਉਪਾਇ ॥ ੬੪ ॥

(ਬ੍ਰਹਮ ਉਵਾਚ)

ਚੌਪਈ–ਤਬ ਬੋਲਜੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸੁਨ ਨਾਰਦ। ਕਹੋਂ ਬਾਤ ਸੁਨ ਬੁੱਧਿ ਬਿਸਾਰਦ। ਜਬ ਲਗ ਹਨੂਮਾਨ ਰਨ ਮਾਂਹੀ । ਤਬ ਲਗ ਸਵਲ ਸੈਹਥੀ ਨਾਂਹੀ ॥ ੬੫ ॥ ਪਵਨ ਪੂਤ ਜਬ ਅਨਤ ਸਿਧਾਰੈ । ਤਬ ਬਰਛੀ ਲਛਮਨ ਕੋ ਮਾਰੈ। ਅਬ ਤੁਮ ਜਾਹੁ ਤੁਰਤ ਹੀ ਤਹਾਂ। ਰਾਮਚੰਦ ਹਨਵਤ ਹੈਂ ਜਹਾਂ॥ ੬੬ ॥ ਹਨੂ ਪਕੜ ਲੈ ਅਨ-ਤ ਸਿਧਾਰਹੁ। ਤਬ ਬਰਛੀ ਲਛਮਨ ਪਰ ਡਾਰਹੁ। ਮਹਾਰਾਜ ਤੁਮ ਖੇਦ ਨ ਕਰਹੁ। ਲਖਮਨ ਪ੍ਰਾਨ ਜਾਇ ਤੁਮ ਹਰਹੁ ॥ ੬੭ ॥ ਕਰਉ ਮਨੋਰਥ ਜੋ ਮਨ ਹੋਈ। ਚਲਤ ਸੈਹਥੀ ਗਹੈ ਨ ਕੋਈ । ਅਬ ਜੋ ਬੀਚ ਯਾਂਹਿ ਕੋ ਗਹਈ। ਜਮਪੁਰਿ ਜਾਇ ਜਾਤ ਨਾ ਸਹਈ ॥ ੬੮ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਨਾਰਦ ਸੋਂ ਲੰਕੇਸ ਸੋਂ ਕਹੀ ਬਿਰੰਚ ਪੁਕਾਰ। ਹਨੂਮਾਨ ਕੋ ਤੂੰ ਗਹੋ ਤੂੰ ਲਛਮਨ ਕੋ ਮਾਰ ॥ ੬੯ ॥

(ਕਵਿਉ ਵਾਚ)

ਚੌਪਈ–ਇਹ ਬਿਧ ਚਤੁਰਾਨਨ ਜਬ ਭਾਖੀ। ਬੀਰ ਦਯੋਹਰਿ ਹਰਿ ਕੋ ਸਾਖੀ। ਬਿਦਾ ਭਏ ਮਾਥੇ ਪਗ ਲਾਯੋ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਕੇ ਜੀਅ ਮੈਂ ਜੀਅ ਆਯੋ ॥ ੭੦ ॥ ਰਾਵਨ ਚਲਤ ਕਹਜੋ ਪੁਨ ਬੈਨਾ। ਲਛਮਨ ਮਰੈ ਤੋਹਿ ਕਛੁ ਭੈਨਾ। ਜਾਇ ਸੈਹਥੀ ਤਾਂ ਪਰ ਡਾਰੋਂ। ਲਛਮਨ ਬਚੈ ਤੋਹਿ ਫਿਰ ਮਾਰੋਂ ॥ ੭੧ ॥ ਨਾਰਦ ਹੋਹੁ ਹਮਾਰੋ ਸਾਖੀ। ਅਰੁਨ ਡੀਠ ਰਾਵਨ ਯੌਂ ਭਾਖੀ। ਲੰਕਾਪਤਿ ਇਹ ਬਿਧ ਗਰਬਾਨਜੋ। ਕਮਲਾਸਨ ਜੀਅ ਮੈਂ ਤਬ ਜਾਨਜੋ ॥ ੭੨ ॥ ਰੋਗੀ ਚਪੈਤਿ੍ਦੋਖ ਨ ਲਾਗੈ। ਸੋ ਯੌਂ ਬਕੈ ਜਗਤ ਗੁਰ

ਆਗੇ। ਤਾਂਕੇ ਸੰਗ ਨਾਰਦ ਕਰ ਦਯੋ। ਕ੍ਰੱਮ ਕ੍ਰੱਮ ਕਰ ਰਾਵਨ ਤਬ ਗਯੋ॥ ੭੩॥

ਚੌਪਈ–ਨਾਰਦ ਚਲਜੋ ਬਿਲੰਬ ਨ ਕੀਨਾ। ਧਰਿਕਾਂਧੇ ਰਘੁ-ਪਤਿ ਜਸ ਬੀਨਾ। ਹਨੂਮਾਨ ਕੋ ਦਰਸ ਦਿਖਾਯੋ। ਲੰਕਾਪਤਿ ਇਤ ਰਨ ਮੈ ਆਯੋ॥ ੭੪॥ ਉਤ ਹਨੂਮਾਨ ਬਹੁਤ ਸੁਖ ਕੀਨੋ। ਨਾਰਦ ਮਿਲੈ ਮਹਾਂ ਰਸਭੀਨੋ। ਕਰਪ੍ਰਣਾਮਪ੍ਰਕਰਮਾਲੀਨੀ। ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਜਾਨ ਬਡਾਈ ਕੀਨੀ ॥ ੭੫॥ ਜਬ ਹੌਂ ਲੰਕਦੂਤ ਹ੍ਵੈ ਆਯੋ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੇਂ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਯੋ। ਤਬ ਤੇ ਆਜਨਿਹਾਰੇ ਰਿਖਿ ਬਰ। ਆਗਿਆ ਦੇਹੁ ਅਾਨ ਦੇਉਂ ਬਨ ਫਰ॥ ੭੬॥ ਪਕਰ ਬਾਂਹ ਨਾਰਦ ਲੈ ਚਲਿਓ। ਹਨੂਮਾਨ ਤਾਂਕੇ ਰਸ ਢਲਜੋ। ਨਾਰਦ ਹਰਿ ਮਾਯਾ ਬਿਸਥਰੀ। ਲੈ ਗਯੋ ਦੂਰ ਸਮਝ ਨਹਿ ਪਰੀ॥ ੭੭॥

ਦੋਹਰਾ–ਰਘੁਪਤਿ ਕਥਾ ਬਿਲੰਬ ਸੋਂ ਸਬ ਬੂਝੀ ਰਿਖਿ ਤਾਹਿ। ਕਪਿ ਕੁਲ ਮਣਿ ਧਰ ਪ੍ਰੇਮ ਮਨ ਸਭੈ ਕਹੀ ਅਵਿਗਾਹਿ॥ ੭੮॥

ਚੌਪਈ–ਹਨੂਮਾਨ ਯਹਿ ਭੇਦ ਨ ਪਾਯੋ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਕੀਆਗਿਆ ਤੇ ਆਯੋ। ਜੋ ਕਪਿ ਪਤਿ ਯਹਿ ਮਾਯਾ ਜਾਨੈ। ਨਾਰਦ ਸਾਰਦ ਕਛੁ ਨ ਮਾਨੈ॥ ੭੯॥ ਬਾਤਨ ਰਸ ਅਟਕਜੋ ਬਡ ਭਾਗੀ। ਸਮਝ ਨ ਪਰੀ ਘਰੀ ਦ੍ਵੈ ਲਾਗੀ। ਹਨੂ ਨ ਰਾਮਹਿ ਛਾਡੈ ਘਰੀ। ਆਨ ਬਾਤ ਨਾਰਦ ਸੌਂ ਪਰੀ॥ ੮੦॥ ਪਾਇ ਭਗਤ ਕੋ ਭਗਤ ਸੋਂ ਭੂਲੈ। ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਭਜਨ ਤੁਰਤ ਹੀਂ ਭੂਲੈ। ਬਡੇ ਰਾਮਤੇ ਰਾਮ ਸਨੇਹੀ। ਆਪਨ ਭਜੈਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਵੈਂ ਤੇਹੀ॥ ੮੧॥ ਇਹ ਬਿਧਿ ਹਨੂਮਾਨ ਨਹਿ ਭੂਲਜੋ।। ਚਲੈ ਨ ਬਸ ਰਿਖਿ ਮਾਯਾ ਝੂਲਜੋ। ਇਤਨੇ ਮੈ ਦੇਖਜੋ ਲੰਕਾ ਪਤਿ। ਹਨੂਮਾਨ ਰਨ ਨਹੀ ਬਿਸਦ ਮਤਿ॥ ੮੨॥

ਦੋਹਰਾ–ਤਬ ਭੂਲਜੋ ਬਿਧਿ ਜੋ ਕਹਜੋ ਸੋਈ ਨਾਰਦ ਕੀਨ। ਅਬਹੌਂ ਮਾਰੋਂ ਲਛਮਨਹਿ, ਜਜੋਂ ਜਾਨਹਿ ਪੁਰ ਤੀਨ॥ ੮੩॥

ਚੌਪਈ–ਤਬ ਤਿਨ ਤਮਕ ਸੈਹਥੀ ਸਾਧੀ। ਕ੍ਰੋਧ ਡੀਠ ਲਛ-

ਮਨ ਉਰ ਬਾਧੀ। ਤੇਜ ਪੁੰਜ ਤੀਖਨ ਲਹ ਲਹੀ। ਮਾਨਹੁ ਰਵਿ ਧਾਰਾ ਹ੍ਵੈ ਬਹੀ ॥ ੮੪ ॥ ਧੂਮਕੇਤ ਜਨੁ ਨਭ ਪ੍ਰਗਟਾਨਜੋ। ਲੋਕਨ ਪ੍ਰਲੈ ਕਾਲ ਕਰ ਮਾਨਜੋ। ਜਨੁ ਜੁਰ ਕੋਟ ਬੀਜੁਰੀ ਚਲੀ। ਸੈਨਾ ਸਕਲ ਤੇਜਤੇ ਖਲੀ ॥ ੮੫ ॥ ਗਿਰੇ ਭੂਮਿ ਕਪਿ ਬਹੁਰ ਨ ਲਰੇ। ਮਾਨਹੁ ਬਾਨ ਕਰੋਰਿਕ ਪਰੇ। ਛੇਦ ਕੈ ਲਛਮਨ ਉਹ ਦਿਸ ਗਈ। ਸੁਰ ਪੁਰ ਮਾਂਹਿ ਬਧਾਈ ਭਈ ॥ ੮੬ ॥ ਯਾਂਤੇ ਸਬਨ ਕੁਲਾਹਲਿ ਕਰਿਯੋ। ਭਲੀ ਭਈ ਲਛਮਨ ਧਰ ਪਰਿਯੋ। ਜੌ ਧਰ ਲਛਮਨ ਆਜ ਨ ਪਰਈ। ਤੌ ਰਾਵਨ ਹਮ ਬਿਨ ਨਭ ਕਰਈ ॥ ੮੭ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਅਬ ਪੂਰਨ ਅਪਰਾਧ ਤੇ ਰਿਸ ਕਰ ਹੈਂ ਰਘੁਬੀਰ। ਸੀਅ ਬਿਰਹਾਗ ਬੁਝਾਇ ਹੈਂ ਮੰਦੋਦਰਿ ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਰ ॥ ੮੮ ॥

ਚੌਪਈ—ਤਾਂ ਛਿਨ ਨਾਰਦ ਗਯੋ ਲੁਕਾਈ। ਹਨੂਮਾਨ ਠਗਿ ਮੂਰੀ ਖਾਈ। ਆਯੋ ਦੌਰ ਰਾਮ ਕੇ ਪਾਸਾ। ਰਹੇ ਛਾਡ ਸਬ ਜੀਵਨ ਆਸਾ ॥ ੮੯ ॥ ਬਚਜੋ ਬਿਭੀਖਨ ਬਿਲਪਤ ਬੈਨਨ। ਕਪਿ ਪਤਿ ਜਲ ਮਾਂਗਤ ਹੈ ਸੈਨਨ। ਹਨੂਮਾਨ ਕਪਿ ਕਟਕ ਨਿਹਾਰਜੋ। ਮਾਨਹੁ ਗੜ੍ਹ ਪਾਥਰ ਕੋ ਡਾਰਜੋ ॥ ੯੦ ॥ ਭਯੋ ਨੀਲ ਨੀਲੋ ਅਤਿ ਚੋਟਨ। ਪੀਰੇ ਮੁਖ ਅੰਗਦ ਧਰ ਲੋਟਨ। ਔਰ ਕਪਨ ਕੀ ਕੌਨ ਚਲਾਵੈ। ਢੂੰਡ ਰਹਜੋ ਰਾਮਹਿ ਨਹੀ ਪਾਵੈ ॥ ੯੧ ॥ ਸਭਨ ਛਾਡਿਹੌਂ ਗਯੋ ਏਕ ਛਿਨ। ਇਨ ਸਭ ਹਨ ਕੌ ਯਹੈ ਕਾਲ ਦਿਨ। ਜੋ ਛਿਨਭਰ ਰਘੁਪਤਿ ਨ ਨਿਹਾਰੋਂ। ਛਾਡ ਪ੍ਰਾਨ ਜਮ ਪੁਰਹਿ ਸਿਧਾਰੋ ॥ ੯੨ ॥

(ਹਨੂਮਾਨ ਉਵਾਚ)

ਦੋਹਰਾ—ਛਲ ਕਰ ਨਾਰਦ ਹੌਂ ਛਲਜੋ ਬਲ ਕਰਿ ਮਾਰ ਸਿਰਾਉ। ਰਾਮ ਰਜਾਇਸ ਹੈ ਨਹੀ ਅਬ ਜਮਪੁਰਿ ਕੋ ਜਾਉ ॥ ੯੩ ॥

ਚੌਪਈ—ਲਛਮਨ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨਹੀ ਰਨ। ਕਜੋਂ ਜੀਵੈ ਹਨੂਮਾਨ ਏਕ ਛਿਨ। ਕਹਜੋ ਬਿਭੀਖਨ ਤਬ ਸਿਰ ਨਾਈ। ਸਬ ਕੋ ਬਲਿ ਮਤਿ ਯਹ ਮਰ ਜਾਈ ॥ ੯੪ ॥

(ਬਿਭੀਖਨ ਬਚਨ)

ਸੁਨ ਕਪਿ ਪਤਿ ਅਤਿ ਨਿਸ ਅੰਧਜਾਰੀ। ਅਬ ਬਿਨਤੀ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਹਮਾਰੀ। ਲੈ ਦੀਪਕ ਹਮ ਦੇਖਹਿ ਦੋਊ। ਸਬ ਮਰ ਗਏ ਕਿ ਜੀਵਤ ਕੋਊ॥ ੯੫ ॥ ਆਗੇ ਕੀਓ ਬਿਭੀਖਨ ਗਾਈ। ਪਾਛੇ ਹਨਵਤ ਦੀਪ ਜਰਾਈ। ਦੇਖਤ ਜਾਮਵੰਤ ਢਿਗ ਆਇ। ਅਤਿ ਸੂਛਮ ਤਿਨ ਬਚਨ ਸੁਨਾਏ॥ ੯੬॥ ਦੇਖਿ ਬਭੀਖਨ ਰਹਯੋ ਬਿਲਖ ਮੁਖ। ਪਰਯੋ ਆਨ ਸਬ ਕੋ ਇਕਠੋ ਦੁਖ। ਹਾਥ ਉਠਾਇ ਇਹੈ ਤਿਨ ਪੂਛੀ। ਮੁਖ ਛਬਿ ਆਜ ਸਬਨ ਕੀ ਛੂਛੀ॥ ੯੭॥

(ਜਾਮਵੰਤ ਉਵਾਚ)

ਦੋਹਰਾ–ਸੁਨਹੁ ਬਿਭੀਖਨ ਲੰਕ ਪਤਿ ਸੁਖ ਦੇ ਬੇਗ ਸੁਨਾਇ। ਹਨੂੰਮਾਨ ਜੀਵਤ ਬਚਯੋ ਕੈ ਮਾਰਯੋ ਤਿਨ ਧਾਇ॥ ੯੮॥

[ਬਿਭੀਖਨਉਵਾਚ]

ਚੌਪਈ–ਸੁਨਤ ਬਿਭੀਖਨ ਰੋਇ ਸੁਨਾਯੋ। ਜੀਵਤ ਜਾਮਵੰਤ ਇਕ ਪਾਯੋ। ਤਿਨਹੀ ਕਹੇ ਬੱਜ੍ਰ ਸਮ ਬੈਨਾ। ਤਾਂਕੋ ਦੇਖਿ ਸਿ-ਰਾਤ ਨ ਨੈਨਾ॥ ੯੯॥ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਪਤਿ ਕੀ ਕੁਸਲ ਨ ਬੂਝੀ। ਬਹੁਰੋ ਲਛਮਨ ਦੇਹਿ ਨ ਸੁਝੀ। ਕਪਿ ਪਤਿ ਅੰਗਦ ਸਬੈ ਭੁਲਾਨੇ। ਸਬਤੇ ਅਧਿਕ ਹਨੂੰ ਤੁਮ ਜਾਨੇ॥ ੧੦੦॥ ਤਜ ਨਲ ਨੀਲਹਿ ਨੇਹੁ ਜਨਾਯੋ। ਰਾਮ ਸਹਿਤ ਦਲ ਸਬ ਬਿਸ-ਰਾਯੋ। ਕੈਤੁਮ ਗਏ ਭਬਕ ਰਨਮਾਂਹੀ। ਡਰ ਤੇ ਸੁੱਧ ਰਹੀ ਕਛੁ ਨਾਹੀ॥ ੧੦੧॥ ਹਮੈਂ ਰਾਮ ਕੋ ਬਹੁਤ ਭਰੋਸੋ। ਸੇਵਕ ਕਹਾਂ ਆਜ ਕਹਿ ਤੋਸੋ। ਅਬ ਕਰ ਬੇਗ ਸਮੋਧ ਹਮਾਰੇ। ਹਨੂੰਮਾਨ ਕਿਹ ਹੇਤ ਸੰਭਾਰੇ॥ ੧੦੨॥

[ਜਾਮਵੰਤਉਵਾਚ]

ਦੋਹਰਾ–ਜਾਮਵੰਤ ਬੋਲਯੋ ਤਬਹਿ ਸੁਨਹੁ ਬਿਭੀਖਨ ਬਾਤ। ਤਾਂਕੇ ਜੀਵਤ ਸਬ ਜੀਐਂ ਮੂਏ ਸਬੈ ਮਰਜਾਤ॥ ੧੦੩॥

ਚੌਪਈ–ਜੌ ਹਨੂਮਾਨ ਪ੍ਰਾਨ ਨਹਿ ਪਰੇ। ਜੇ ਰਨ ਗਿਰੇ ਹੋਤ ਤਬ ਖਰੇ। ਜੌ ਹਨੂਮਾਨ ਜੁਝ ਪਗ ਧਾਰੇ। ਜੇ ਜੀਵਤ ਤੇਊ

ਬਿਧਿ ਮਾਰੇ ॥ ੧੦੪ ॥ ਤਬਹਿ ਬਿਭੀਖਨ ਬਚਨ ਸੁਨਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਹਨੂਮਾਨ ਤਾਹਿ ਦਰਸਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਪਤਿ ਲਛਮਨ ਢਿਗ ਖਰੇ। ਏ ਸਬ ਦੌਰ ਰਾਮ ਪਗ ਪਰੇ ॥ ੧੦੫ ॥ ਮਿਲ ਰਘੁਬੀਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਰੋਏ। ਲਛਮਨ ਆਜ ਸਬੈ ਸੁਖ ਖੋਏ। ਲਗੀ ਸੈਹ-ਥੀ ਪ੍ਰਾਨ ਉਡਾਨੇ। ਛੁਟੇ ਹਾਥ ਤੇ ਭਏ ਬਿਗਾਨੇ ॥ ੧੦੬ ॥ ਅਬ ਲਛਮਨ ਬਿਨ ਛਿਨ ਕਜੋਂ ਜੀਓਂ। ਜਾਂ ਬਿਨ ਪਹਿਲੇ ਨੀਰ ਨ ਪੀਓਂ। ਅਬ ਹੌਂ ਪ੍ਰਗਟ ਤਜਤ ਹੋਂ ਪ੍ਰਾਂਨਾ। ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਸੰਗ ਬੀਰ ਪਯਾਨਾ ॥ ੧੦੭ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਬੈਨ ਸਮੋਧੇ ਕਾਹਿ ਤਬ ਸਬ ਰੋਵਤ ਬਿਲਲਾਤ।
ਜੇ ਅਧਜੀਵਤ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨ ਤੇਊ ਆਵਤ ਜਾਤ ॥ ੧੦੮ ॥

[ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉਵਾਚ]

ਚੌਪਈ—ਛੁਟੀ ਮੂਰਛਾ ਸਭ ਉਠ ਧਾਏ। ਰੋਵਤ ਰਾਮਚੰਦ ਢਿਗ ਆਏ। ਲਛਮਨ ਦੇਖ ਸਬੈ ਬਿਲਖਾਨੇ । ਪ੍ਰਾਨ ਆਪਨੇ ਸੰਗ ਨ ਜਾਨੇ ॥ ੧੦੯ ॥ ਰੋਵਤ ਨੈਨਨ ਜਲ ਨਾ ਰਹਈ। ਤਬ ਰਘੁਬੀਰ ਬੀਰ ਸੌਂ ਕਹਈ। ਤੁਮ ਰਨ ਧੀਰ ਮਹਾਂ ਰਨ ਗਾਢੇ । ਗਏ ਛਾਡ ਇਹ ਅਵਸਰ ਠਾਢੇ ॥ ੧੧੦ ਅਬ ਤੁਮ ਸਬ ਮੈਂ ਪ੍ਰਗਟ ਜਨਾਯੋ। ਬਨਫਲ ਖਾਤ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਪਾਯੋ। ਸੀਤਾ ਹਰਨ ਆਦਿ ਦੁਖ ਮਾਨੌ। ਤਾਂਤੇ ਸੁਰ ਪੁਰਿ ਕੀਨ ਪਯਾਨੋ ॥ ੧੧੧ ॥ ਮੋ ਬਿਨ ਭੋਜਨ ਪੀਤ ਨ ਪਾਨੀ। ਰਹੀ ਮੀਤ ਸੁਨ ਪ੍ਰੀਤ ਕਹਾਨੀ। ਗੁਪਤ ਸੋਚ ਜੋ ਮਨ ਮੈਂ ਰਹਈ। ਰੋਵਤ ਰਾਮ ਸੁ ਤੋਸੋਂ ਕਹਈ ॥ ੧੧੨ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਜੀਅ ਸੋਕ ਨਹੀ ਨ ਸੰਕੋਚ ਕਛੂ ਪਿਤ ਦੇਹ ਗਵਾਈ। ਦੇਸ ਤਜਿਓ ਲੀਓ ਭੇਸ ਤਪੋ ਧਨ ਕੇਕਈ ਕੀ ਨ ਗਨੀ ਠਕੁਰਾਈ। ਜੈਸੀ ਕਛੂ ਦਿਨ ਰੈਨ ਬਸੈ ਸੁਨ ਬੀਰ ਬਿਭੀਖਨ ਕੀ ਦੁਚਿਤਾਈ। ਪ੍ਰਾਨ ਨਿਸੰਕ ਤਜੇ ਤੁਮ ਯੋਂ ਹਮਰੰਕ ਭਯੇ ਇਕ ਲੰਕ ਨ ਪਾਈ ॥ ੧੧੪ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਲਛਮਨ ਨਿਪਟ ਅਨੀਤ ਕਰ ਗਏ ਛਾਡ ਰਨ ਮੋਹਿ

। ਅਬ ਰਘੁਨਾਥ ਅਨਾਥ ਸੋਂ ਯੌਂ ਭਾਵਤ ਹੈ ਤੋਹਿ ॥ ੧੧੫ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਜਾਨਤ ਹੋਂ ਮਨ ਮੈ ਸੁਨ ਬੀਰ ਨ ਤੋ ਬਿਨ ਬਾਨਰ ਏਕ ਲਰੈ। ਭਜ ਹੋਂ ਰਘੁ ਕੇ ਕੁਲ ਕੋ ਦੁਖ ਹੈ ਮਰ ਹੋਂ ਤਬ ਮੋ ਦੁਖ ਸੀਅ ਮਰੈ। ਨਹੀ ਝੂਠੀ ਕਹੀ ਕਬਹੂੰ ਮੁਖ ਤੇ ਇਹ ਝੂਠ ਹੂੰ ਤੇ ਰਘੁਬੀਰ ਡਰੈ। ਜਿਨ ਦੇਹਿ ਤਜੈ ਤਬ ਲੌਂ ਜਬ ਲੌਂ ਨ ਬਿਭੀਖਨ ਜਾਇਕੈ ਰਾਜ ਕਰੈ॥ ੧੧੬ ॥

ਕਬਿਤ–ਛਾਡਯੋ ਨਿਜ ਦੇਸ ਕੀਓ ਤਾਪਸੀ ਕੋ ਭੇਸ ਦੇਖ ਰਾਵਨ ਨਰੇਸ ਅਤਿ ਰਾਖਸ ਕੋ ਡੀਲ ਹੈ। ਅੰਗਦ ਨ ਦੀਸੈ ਸੁਖੀ ਘਾਇਨ ਤੇ ਘਨੇ ਦੁਖੀ ਮੁਖਨ ਕੈ ਆਗੇ ਲਾਗੇ ਸ੍ਰੋਨਤ ਕੋ ਝੀਲ ਹੈ। ਭਾਈ ਲਛਮਨ ਅਬ ਹੋਤ ਹੈ ਹਸਾਈ ਕਹੋ ਕਹਾ ਜੀਅ ਆਈ ਮੇਰੋ ਜਾਤ ਸੁਖ ਸੀਲ ਹੈ। ਰੋਵੈ ਰਘੁਰਾਇ ਹਾਇ ਹਾਇ ਲਛਮਨ ਬੀਰ ਤੋ ਬਿਨਾ ਸਹਾਇਕ ਨ ਆਜ ਨਲ ਨੀਲ ਹੈ॥ ੧੧੭ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਪਿਛਲੀ ਤੋ ਐਸੀ ਰੀਤਿ ਤੈਸੀ ਕੀਨੀ ਮੇਰੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਜੈਸੇ ਹੈਨ ਸਸਿ ਕੋਕਕੋ। ਪਹਿਲੇ ਖਵਾਇ ਫਲ ਸੇਜ ਕੋ ਬਿਛਾਇ ਦਲ ਤਾਂ ਪਰ ਸਵਾਇ ਮੋਹਿ ਪਾਛੇ ਜਾਤੇ ਓਕਕੋ। ਕਿਧੋਂ ਜੀਅ ਪਰੀ ਬਾਤ ਹਮ ਹੈਂ ਬਿਮਾਤ ਭ੍ਰਾਤ ਐਸੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਤ ਬਢਾਵਤ ਹੈਂ ਸ਼ੋਕ ਕੋ। ਅਜਹੂੰ ਨ ਜਾਗੇ ਮੋਸੋਂ ਐਸੇ ਅਨੁਰਾਗੇ ਬੀਰ ਮੋਹਿ ਛਾਡਿ ਆਗੇ ਜਾਨ ਲਾਗੇ ਸੁਰ ਲੋਕ ਕੋ॥ ੧੧੮ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਦਸਰਥ ਜੂ ਕੇ ਦੇਹ ਤਜਾਗੇ ਤੇ ਨ ਤਜਾਗੀ ਤੈਂ ਤੋ ਮੋਮੈ ਚਿਤ ਰਾਖਯੋ ਪੈ ਨ ਰਾਖਯੋ ਹੈ ਜਨਕ ਮੈਂ। ਪਾਛੇ ਬਨ ਆਏ ਬਨ ਫਲ ਤੈਂ ਖਵਾਏ ਖਾਏ ਇਤੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਭਾਈ ਕੋਊ ਤੋਰਤ ਤਨੱਕ ਮੈਂ। ਜਾਨਕੀ ਹਰਨ ਤੇ ਨ ਮਰਨ ਬਿਚਾਰਯੋ ਤੈਂ ਤੋ ਮੇਰੇ ਜੀਅ ਕਾਜ ਰਾਖਯੋ ਬਾਂਨ ਤੈ ਧਨੱਕ ਮੈਂ। ਆਜ ਰਘੁਬੰਸ ਮੇਰੋ ਬੰਸ ਹੋਤ ਲਛਮਨ ਸੈਹਥੀ ਕੇ ਲਾਗੇ ਸਾਥ ਛਾਡਯੋ ਤੈ ਛਿਨੱਕ ਮੈ॥ ੧੧੯ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਵਿਤੇ ਮਨੁ ਆਦਿ ਦਿਲੀਪ ਹੂੰਤੇ ਰਘੁਤੇਅਜਤੇ ਕਿਨ ਬੰਸ ਗਯੋ ਛੈ। ਹੈ ਨ ਕਲੰਕ ਸਬੈ ਪਿਤ ਸੋਂ ਜਸ ਸੋਂ ਅਰਿ ਜੀਤ ਹੁਤੀ ਜਗ ਜੈ। ਅਬ ਮੇਰੇ ਕਲੰਕ ਚਢ੍ਯੋ ਸਿਰ ਦੇਖਹੁ ਨਾਰਿ ਗਈ ਅਰ ਬੀਰ ਚਲਿਓ ਦੈ। ਬਾਢੀ ਖਿਸੀ ਤਿਹੂੰ ਲੋਕ ਧਸੀ ਧੁਨਿ ਸੀਸ ਅਹੋ ਰਘੁਬੀਰ ਕਹਿਓ ਹੈ॥ ੧੨੦॥

ਸਵੈਯਾ– ਔਧ ਕਹਾਂ ਰਘੁਨਾਥ ਕਹਾਂ ਪਿਤ ਬੈਨਨ ਤੇ ਬਨਕੋ ਉਠਧਾਵੈ। ਰਾਵਨ ਸੀਅ ਹਰੈ ਸੁ ਕਹਾਂ ਕਪਿਰਾਜ ਸਮਾਜ ਲਏ ਸੰਗ ਆਵੈ। ਸਿੰਧੁ ਪਟੈ ਰਘੁਬੀਰ ਲਟੈ ਅਬ ਕਾਨ ਘਟੈ ਮਨ ਯੋਂ ਦੁਖ ਪਾਵੈ। ਜੋ ਜੀਅ ਮੈਂ ਸੁਪਨੇ ਹੂੰ ਨ ਸੂਤ ਸੁ ਸੂਤ ਸਬੈ ਬਿਧ ਰੇਖ ਬਨਾਵੈ॥ ੧੨੧॥

[ਕਵਿਉਵਾਚ]

ਸੋਰਠਾ–ਇਹ ਬਿਧਿ ਅਤਿ ਦੁਖ ਪਾਇਕੈ ਰੋਵਤ ਕੈ ਧਰ ਲੁ-ਠਤ। ਤਾਂ ਪਾਛੇ ਰਘੁਰਾਇ ਹਨੂਮਾਨ ਸੋ ਰਿਸ ਭਰਿਓ॥੧੨੨॥

[ਰਾਮਚੰਦ੍ਰੋਵਾਚ ਹਨੂਮਾਨਸੋਂ]

ਕਬਿੱਤ–ਸੀਤਾ ਰਹੋ ਰਾਜ ਬਹੋ ਭਲੀ ਬੁਰੀ ਕੋਊ ਕਹੋ ਜੀਅ ਆਨਿ ਗਹੋ ਰਿਪੁ ਨੈਕੁ ਨ ਖਿਸਾਇਗੋ। ਸੁਨਰੇ ਸਮੀਰ ਸੁਤ ਪੀਰ ਸਹੀ ਜਾਤ ਨਹੀ ਜਹਾਂ ਮੇਰੋ ਬੀਰ ਰਘੁਬੀਰ ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਗੋ। ਏਕ ਛਿਨ ਬਿਨਾ ਲਛਮਨ ਪਾਯੋ ਪ੍ਰਾਨ ਰਿਨ ਬਿਨਾ ਦੀਨੇ ਰਾਮਚੰਦ ਕੈਸੇ ਕੈ ਸਿਰਾਇਗੋ। ਤਾਂਤੇ ਮੇਰੀ ਸਬ ਹੀਂ ਸੋਂ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਹਿ ਰਾਵਨ ਤਿਹਾਰੇ ਕਿਹ ਲੇਖੇ ਨਿਜਕਾਇਗੋ ॥ ੧੨੩॥

ਸਵੈਯਾ–ਆਨ ਜੁਰੇ ਕਪਿ ਮੰਡਲ ਕਾਲ ਸੁ ਮਾਰ ਪਰੇ ਰਨ ਕਾਮ ਨ ਆਵੈ। ਹੇ ਬਲਵੰਤ ਬਡੋ ਹਨੁਵੰਤ ਗਯੋ ਭਜਕੈ ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਾਵੈ। ਜਾਂ ਬਿਨ ਆਜ ਦੁਖੀ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਰਾਮ ਕਹਾਂ ਭੁ-ਰਤੈ ਅਬ ਪਾਵੈ। ਬੀਰ ਬਿਨਾ ਅਬ ਬੀਰ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨਨ ਕੋ ਰਘੁ-ਬੀਰਹਿ ਆਨ ਮਿਲਾਵੈ॥ ੧੨੪॥

ਕਬਿੱਤ–ਕੇਕਈ ਕੋ ਪੂਤ ਲੱਛਮਨ ਜੁਕੋ ਛਾਡਿ ਰਨ ਤੇਰੇ ਜਜੋਂ

ਪਵਨ ਪੂਤ ਕੈਸੇ ਮੁਖ ਮੋਰਤੋ। ਸੈਹਥੀ ਕੇ ਘਾਉ ਲੰਕ ਰਾਉ ਕੋ ਨ ਹੋਨ ਦੇਤੋ ਰਾਵਨ ਕੇ ਨਦ ਮੈ ਸਮੁੱਦ੍ਰ ਬਿਖ ਘੋਰਤੋ। ਏਕ ਹੀ ਸਿਰਾਸਨ ਕੇ ਜੋਰ ਪਾਕ ਸਾਸਨ ਕੇ ਆਸਨ ਗਿਰਾਇ ਕਮਲਾਸਨ ਸੋਂ ਜੋਰਤੋ। ਗਾਰਤੋ ਗਰਬ ਦਸ ਕੰਧਰ ਕੋ ਸਭੈ ਆਜ ਹੁਤੋ ਨ ਭਰਤ ਨਭ ਰਥ ਜਾਇ ਤੋਰਤੋ॥ ੧੨੫॥

ਸਵੈਯਾ–ਨਾਰਿ ਗਈ ਅਰ ਬੀਰ ਗਿਰਜੋ ਰਨ ਹੌਂ ਮਨਤੇ ਸਬ ਭਾਂਤਨ ਹਾਰਜੋ। ਰਾਵਨ ਕੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਬਾਨਨ ਤੇ ਕਪਿ ਮੰਡਲ ਭੂਮਿ ਪਰਜੋ ਨ ਸੰਭਾਰਜੋ। ਏਕ ਹੁਤੋ ਹਨੂਮਾਨ ਬਲੀ ਤਿਨ ਹੂੰ ਜੀਅ ਮੌਂ ਇਹ ਭਾਂਤ ਬਿਚਾਰਜੋ। ਆਸ ਰਹੀ ਗਰੁੜਾਸਨ ਰਾਮ ਸਰਾਸਨ ਡਾਰ ਕੈ ਆਸਨ ਮਾਰਜੋ॥ ੧੨੬॥

(ਕਵੀਓਵਾਚ)

ਦੋਹਰਾ–ਹਨੂ ਜਾਨ ਅਪਰਾਧ ਨਿਜ ਸਨਮੁਖ ਕਰਤ ਨ ਡੀਠ। ਭਰਤ ਭੁਜਾ ਬਲ ਸ੍ਰਵਨ ਸੁਨ ਮਨ ਰਿਸ ਮਾਰਤ ਨੀਠ॥ ੧੨੭॥

ਸੋਰਠਾ–ਮਨ ਮੈ ਹਨੂ ਰਿਸਾਇ ਬਦਨ ਨਾਇ ਠਾਢੋ ਭਯੋ। ਪ੍ਰਭੁ ਸੌਂ ਕਹਾਂ ਬਸਾਇ ਦੀਨ ਭਯੋ ਬਿਨਤੀ ਕਰੈ॥ ੧੨੮॥

[ਹਨੂਮਾਨ ਉਵਾਚ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਸੋਂ]

ਕਬਿਤ–ਕਾਹੇ ਕੋ ਕਰਤ ਰੋਸ ਸੇਵਕਨ ਦੇਤ ਦੋਸ ਠੋਕਤੇ ਜੋ ਪੀਠ ਨੈਕ ਕੌਨ ਭਾਂਤਿ ਹਾਰਤੋ। ਖੇਦ ਲਛਮਨ ਜੁਕੀ ਦੇਹ ਕੋ ਨ ਹੋਨ ਦੇਤੋ ਨੈਕ ਤੁਮੈਂ ਕਾਹੂ ਹੂੰ ਕੋ ਸਿੰਧੁ ਨ ਉਤਾਰਤੋ। ਅਬ ਲੌਤੋਂ ਸੀਤਾ ਜੁਕੋ ਲੈਕੈ ਸੰਗ ਮਹਾਰਾਜ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਬੈਠ ਰਥ ਘਰ ਹੀਂ ਪਧਾਰਤੋ। ਗਾਰਤੋ ਗਰਬ ਦਸਕੰਧਰ ਕੋ ਸਬੈ ਆਜ ਜੈਸੇ ਲੰਕ ਜਾਰੀ ਤੈਸੇ ਰਾਵਨ ਕੋ ਮਾਰਤੋ॥ ੧੨੯॥

ਕਬਿਤ–ਸਭੈ ਰਹੋ ਬੈਠ ਲੰਕ ਏਕਲੋਈ ਪੈਠਿ ਨਾਥ ਮੂਲਤੇ ਉਪਾਰ ਸਿੰਧੁ ਧਾਰ ਮੈ ਬਹਾਇ ਦਜੋਂ। ਰਾਖਸਨ ਮਾਰ ਕਿਲ ਕਾਰ ਸਭਕੋ ਪਛਾਰਿ ਛਿਨ ਹੀ ਮੈ ਚੰਦ ਮੁਖੀ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਲਿਆਇ ਦਜੋਂ। ਜੇਤੇ ਲੱਛ ਜੁੱਗਨ ਮੈਂ ਲਛਮਨ ਜੂਝੇ ਰਨ ਸੁਧਾ ਰਸ ਆਨ ਕਹੋ ਸਭ ਕੋ ਜਿਵਾਇ ਦਿਓਂ। ਕਾਹੇ ਕੋ ਕ-

ਮਾਨ ਬਾਨ ਡਾਰਤ ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਜੈ ਨੈਕ ਆਇਸ ਤੋ ਗਾ-
ਵਨ ਗਿਰਾਇ ਦਜੋਂ ॥੧੩੦॥
ਦੋਹਰਾ–ਹਨੂਮਾਨ ਏਹ ਸਾਚ ਸਭੁ ਜਿਤੀ ਕਹੀ ਤੈਂ ਬਾਤ।
ਰਨ ਰਾਵਨ ਫੂਲਜੋ ਫਿਰੈ ਕਰ ਲਛਮਨ ਕੋ ਘਾਤ ॥ ੧੩੧॥
ਸੋਰਠਾ–ਚਲੀ ਕਥਾ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ਦੇਸ ਦੇਸ ਪੁਰ ਪੁਰ ਨਗਰ।
ਰਨ ਰਾਵਨ ਕੀ ਜੀਤ ਰਾਮਚੰਦ ਹਾਰੇ ਪ੍ਰਗਟ ॥ ੧੩੨ ॥

[ਹਨੂਮਾਨਉਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ–ਹ੍ਵੈ ਗਈ ਏਕ ਅਚਾਨਕ ਹੀਂ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਬਲ ਕੋ ਕਨਕਾ
ਨਲ ਹੈ ਹੈ। ਰਾਵਨ ਮੀਚ ਕੇ ਹਾਥ ਪਰਜੋ ਗਿਨਤੀ ਪਲ ਪ੍ਰਾਨ
ਲਏ ਨਿਬਹੈਹੈ। ਨੀਚ ਬਿਧੁੰਤੁ ਕਜਜੋਂ ਸਸਿ ਲੀਲ ਦਿਵਾਕਰ
ਕੋ ਮੁਨ ਜਾਇ ਗਹੈ ਹੈ। ਤੋ ਕਹਾਂ ਬੈਠਿ ਸਭਾ ਮਹਿ ਰਾਘਵ
ਰਾਹੁ ਕਹੂੰ ਦਿਨ ਨਾਇਕ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ॥ ੧੩੩ ॥
ਚੌਪਈ–ਰਾਵਨ ਰਾਹੁ ਗ੍ਰਸਜੋ ਲਛਮਨ ਸਸਿ । ਹੋਯੋ ਗ੍ਰਹਨ
ਅਬੈ ਉਠ ਹੈਂਹਸ। ਨਾਥ ਸੰਕੋਚ ਨ ਮਨਮੈ ਆਨੋ। ਲਛਮਨ
ਕੋ ਜੀਵਤ ਹੀ ਜਾਨੋ ॥ ੧੩੪ ॥

[ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰਉਵਾਚ]

ਚੌਪਈ–ਸੁਧਾ ਸਮਾਨ ਹਨੂ ਕੇ ਬੈਨਾ। ਤਉ ਬੀਰ ਬਿਨ ਫੂਟਹਿੰ
ਨੈਨਾ। ਜੌ ਹਮ ਅਬ ਜੀਤਜੋ ਲੰਕਾ ਪਤਿ। ਬਿਨ ਲਛਮਨ
ਕਿਹ ਕਾਜ ਰਾਜ ਪਤਿ ॥ ੧੩੫ ॥ ਦ੍ਵੈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਖ ਨਿਧਿ ਕੇ
ਪਾਏ। ਹਨੂਮਾਨ ਤੁਹਿ ਕਹਤ ਸੁਨਾਏ। ਜਾਂ ਬਿਭੂਤਿ ਕੋ ਅਰਿ
ਨ ਨਿਵਾਰੈ। ਮਨ ਦੁਖ ਪਾਇ ਹੀਓ ਪਰਜਾਰੈ ॥ ੧੩੬ ॥
ਉਨ ਭੱਧਨ ਸੋਂ ਮਿਲਨ ਸੁਹਾਈ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਨਹਿ ਸਭਾ
ਬਨਾਈ। ਹਰਿ ਗੁਰ ਬਿਪ੍ਰ ਹੇਤ ਨਹਿ ਦੀਨੀ । ਬਲ ਛਲ
ਕਰਿ ਉਨ ਹੂੰ ਤੇ ਲੀਨੀ ॥ ੧੩੭॥ ਜਾਂ ਨਿਧਿ ਕੋ ਨ ਸਰਾਹੈ
ਕੋਈ। ਸੋ ਬਿਭੂਤ ਬੈਰੀ ਕੇ ਹੋਈ। ਤਾਂ ਤੇ ਲਛਮਨ ਬਿਨ
ਅਬ ਮਰਉਂ। ਕਿਹ ਬਿਧਿ ਨਗਰ ਓਰ ਮੁਖ ਕਰਊਂ ॥੧੩੮॥
ਦੋਹਰਾ–ਮੇਰੇ ਪਾਛੇ ਪਵਨ ਸੁਤ ਜੌ ਜੀਵੈ ਸੀਅ ਨਾਰਿ।

ਤੌ ਲੈ ਘਰ ਪਹੁਚਾਈਓ ਲੰਕਾ ਪਤਿ ਕੋ ਮਾਰ॥ ੧੩੯॥

[ਕਵਿਉਵਾਚ]

ਚੌਪਈ—ਤਬ ਹਨਵੰਤ ਭਰ ਲੀਨੇ ਨੈਨਾ। ਪਰਸ ਪਾਉਂ ਬੋਲਜੋ ਮੁਖ ਬੈਨਾ। ਜੋ ਕਛੁ ਆਗਿਆ ਦੇਹੁ ਸੁ ਕਰਊਂ। ਕਹੋ ਜਾਇ ਜਮ ਹੂੰ ਸੋਂ ਲਰਊਂ॥ ੧੪੦॥ ਪ੍ਰਾਣ ਆਨਿ ਲਛਮਨ ਤਨ ਮੇਲੋਂ। ਜੌ ਲਰ ਮਰੋਂ ਤੋ ਜੀ ਪਰ ਖੇਲੋਂ। ਤਬ ਬੋਲੇ ਰਘੁਪਤਿ ਸੁਖਦਾਈ। ਜੋ ਹੌਂ ਕਹੋਂ ਕਰਹੁ ਕਪਿ ਰਾਈ॥੧੪੧॥ ਬੈਦ ਰਾਜ ਲੰਕਾ ਗਢ ਰਹਈ। ਨਾਮ ਸੂਖੇਨ ਸਕਲ ਜਗ ਕਹਈ। ਪਟ ਤਰ ਆਜ ਧਨੰਤਰ ਦੀਜੈ। ਤਾਂ ਕੋ ਅਬਹਿ ਆਨਿ ਸੁਖ ਲੀਜੈ॥ ੧੪੨॥ ਜੋ ਵਹੁ ਕਹੈ ਸੁ ਕਰਹੁ ਉਪਾਈ। ਜੱਤ ਬਚਨ ਤਾਕੋ ਨ ਮਿਟਾਈ। ਹਨੂਮਾਨ ਛਿਨਹੀਂ ਮੈ ਕੀਨੋ॥ ਆਨਿ ਸੁਖੇਨ ਸੋਵਤੋ ਦੀਨੋ॥ ੧੪੩॥

ਦੋਹਰਾ—ਹਨੁਮਾਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਏ ਰਘੁਪਤਿ ਜੁਕੇ ਪਾਇ॥
ਕੈ ਲਛਮਨ ਪਗ ਤਰ ਮਰੋਂ ਕੈ ਅਬ ਦੇਹੁ ਜਿਆਇ॥ ੧੪੪॥

ਚੌਪਈ—ਤਾਂ ਢਿਗ ਕਪਿ ਕੋਊ ਨ ਪਠਾਯੋ। ਪਕਰ ਬਾਂਹ ਰਘੁਬੀਰ ਜਗਾਯੋ। ਉਠਤ ਸੁਖੇਨ ਦੰਡਵਤ ਕੀਨੋ। ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਚੰਦਰਮਾਂ ਚੀਨੋ॥ ੧੪੫॥ ਪਕਰ ਬਾਂਹ ਲਛਮਨ ਦਰਸਾਏ॥ ਅੰਗ ਅੰਗ ਕੇ ਘਾਉ ਦਿਖਾਏ ਧੁਨਿ ਧੁਨਿਗ੍ਰੀਵ ਸੁਖੇਨ ਸੁਨਾਵੈ। ਬੂਟੀ ਕਠਨ ਕਹਾਂ ਕੋਊ ਪਾਵੈ॥ ੧੪੬॥ ਪਹੁਚੈ ਨਹੀਂ ਗਰੜ ਤਹਿ ਜਾਈ। ਬੀਚ ਬਸੇ ਆਵੈ ਦਿਨ ਰਾਈ। ਮਨ ਤੇ ਬੇਗ ਕਠਨ ਕੋਊ ਧਾਵੈ। ਸੂਰ ਉਦੈ ਲਗ ਸੋਊ ਨ ਆਵੈ॥੧੪੭॥ ਕਜੋਂ ਲਛਮਨ ਜੀਵੈ ਰਘੁਰਾਈ। ਜਹਿ ਬੂਟੀ ਤਹਿ ਕੋਊ ਨ ਜਾਈ। ਤਾਂ ਮੈ ਦੁਸ਼ਟ ਬਹੁਤ ਰਖਵਾਰੇ। ਪ੍ਰੇਤ ਪਿਸਾਚ ਭੂਤ ਮਤਵਾਰੇ॥ ੧੪੮॥

ਦੋਹਰਾ—ਲਛਮਨ ਦੇਖਤ ਦ੍ਰਿਗ ਭਰਤ ਰਾਮ ਦੇਖ ਮੁਰਝਾਇ।
ਨੀਚੇ ਨੈਨ ਸੁਖੇਨ ਕਰਿ ਬੋਲਤ ਮਨ ਪਛਤਾਇ॥ ੧੪੯॥

[ਬੈਦ ਉਵਾਚ]

ਚੌਪਈ—ਤਿਨਤੇ ਕਰਮ ਕਾਲ ਜੋ ਬਚੈ। ਹਿਮ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਤਾਂ ਮੈ ਪੁਨ ਪਚੈ॥ ਤਾਂਤੇ ਸਬੈ ਕਠਨਈ ਜਾਨਹੁ। ਮੋਰੇ ਬਚਨ ਸੱਤ ਕਰ ਮਾਨਹੁ॥੧੫੦॥ ਨਾਉਂ ਗਾਉਂ ਪਰਠਾਉਂ ਬਤਾਊਂ। ਬਿਦਾ ਕਰੋ ਤੌ ਸੀਸ ਨਿਵਾਊਂ। ਉੱਤਰ ਖੰਡ ਦ੍ਰੋਣ ਗਿਰ ਕਹਈ। ਬਸੈਂ ਨ ਦੇਵ ਰਾਕਸੈਂ ਰਹਈ॥ ੧੫੧ ॥ ਸਾਠ ਲਾਖ ਜੋਜਨ ਹੈ ਕੋਸਾ। ਕੌਨ ਜਾਇ ਜੀਅ ਹੈ ਨ ਭਰੋਸਾ। ਔ ਪੁਨ ਸੁਨੋ ਜਰੀ ਕੋ ਨਾਊਂ। ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਪਤਿ ਜੀ ਤੁਮਹਿ ਸੁਨਾਊਂ ॥ ੧੫੨ ॥ ਹੈ ਬਿਸਲਜ ਬਲੀ ਉੱਜਜਾਰੀ। ਦੀਪ ਜੋਤ ਜਯੋਂ ਜਰੈ ਉਘਾਰੀ। ਬਿਨ ਰਵਿ ਉਦੈ ਜਰੀ ਜੋ ਆਵੈ। ਘਸ ਲਛਮਨ ਕੇ ਅੰਗ ਲਗਾਵੈ॥ ੧੫੩॥ ਤਬ ਹੀ ਜੀਐ ਮੂਰਛਾ ਭਾਗੈ। ਉਠ ਲਛ-ਮਨ ਚਰਨਨ ਕੋ ਲਾਗੈ। ਲਾਖ ਧਨੰਤਰ ਜੋ ਚਲ ਆਵੈ। ਤਾਂ ਬੂਟੀ ਬਿਨ ਤੇ ਨ ਜਿਆਵੈ ॥੧੫੪॥ ਆਨਿ ਬਿਧਾਤਾ ਜੋ ਉਪ-ਚਰੈ। ਜਿਆਇ ਨ ਸਕੈ ਸੰਗ ਸੋ ਜਰੈ। ਜੀਅਨ ਉਪਾਇ ਕਹਿਓ ਮੈਂ ਸੋਈ। ਤੁਮ ਈਸ੍ਵਰ ਤੁਮਤੇ ਸਭ ਹੋਈ ॥ ੧੫੫॥ ਬਾਤੈ ਕਰਤ ਨ ਬੀਤੀ ਘਰੀ। ਤਬ ਸਖੈਨ ਪੁਨ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ। ਸੁਕੋ ਜੁ ਮੋਹਿ ਇਹਾਂ ਲੈ ਆਯੋ। ਤਬ ਹਨੂਮਾਨ ਰਾਮ ਦਰਸਾਯੋ॥੧੫੬॥ ਦਰਸਨ ਦੇਖ ਬਹੁਰ ਸੋ ਕਹੈ। ਯਹ ਮਨ ਕਰੈਤੋ ਪਵਨੈ ਗਹੈ॥ ਔਰ ਭਰੋਸੋ ਜਾਂਕੋ ਆਵੈ॥ ਤਾਹੀਕੋ ਮਹਾ ਰਾਜ ਪਠਾਵੈ ॥ ੧੫੭॥ ਤਾਂਪਰਜੰਕ ਸੁਖੈਨ ਸੁਵਾਯੋ॥ ਹਨੂ ਮਾਨ ਛਿਨ ਮੈ ਪਹੁਚਾਯੋ॥ ਕਪਿਮਾਯਾ ਸੁਖੈਨ ਭਰਮਾਯੋ। ਸੋਇ ਰਹਿਓ ਜਨੁ ਸੁਪਨੋ ਆਯੋ॥ ੧੫੮॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਦੋਹਰਾ—ਇਹ ਬਿਧਿ ਬੂਟੀ ਸਮਝ ਕੈ ਹਨੂਮਾਨ ਸੁਖ ਪਾਇ ॥
ਤਾਂ ਪਾਛੇ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ ਸਬਸੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਸੁਨਾਇ ॥ ੧੫੯ ॥

(ਹਨੂਮਾਨਉਵਾਚ)

ਚੌਪਈ—ਬੈਦ ਕਹੀ ਸੋ ਸਭ ਸੋ ਕਹੀ॥ ਰਾਮ ਆਸ ਲਛਮਨ

ਲੌ ਰਹੀ ॥ ਗਮ ਟਹਿਲ ਆਯੋ ਸਭ ਕੋਊ ॥ ਜਾਂਤੇਪਰੇ ਟਹਿਲ ਨਹਿ ਹੋਊ ॥ ੧੯੦॥ ਜੌ ਲੌ ਸੂਰਨ ਨਿਕਸਨ ਪਾਵੈ ॥ ਜਰੀ ਉਪਾਰ ਕੌਊ ਲੈ ਆਵੈ ॥ ਅਪਨੋ ਅਪਨੋ ਬਲ ਉਚਰਹੁ ॥ ਗਮ ਨਾਮ ਕੋ ਢੀਲ ਨ ਕਰਹੂ ॥ ੧੯੧ ॥ ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਕਾਜ ਨ ਸੇਵਕ ਆਵੈ ॥ ਲੋਕ ਹਸੈ ਪਰਲੋਕ ਹਸਾਵੈ ॥ ਸੀਤਾ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਕੋ ਕਰਈ ॥ ਅਬ ਤੋ ਆਸ ਸੁ ਲਛਮਨ ਮਰਈ ॥ ੧੯੨ ॥ ਤਾਂਤੇ ਤਜਹੁ ਬਿਲੰਬ ਅਹੋ ਕਪਿ॥ਅਵਧਨਿ ਕਟਕਟਿਕਸਹੁ ਚਲਹੁ ਧਪਿ ॥ ਪੌਰਖ ਕਥਾ ਜਥੈ ਥਕ ਜੈਹੈ ॥ ਤਬ ਲਛਮਨ ਕੋ ਗਮ ਨ ਪਹੈ ॥ ੧੯੩ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਤਾਂਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਹੋ ਸਬੈ ਲਾਜ ਸਕੁਚ ਮਨਿ ਖੋਇ ॥
ਤਾਂਪਰ ਮੰਤ੍ਰ ਬਿਚਾਰੀਐ ਰਾਮ ਕਰੈ ਸੋ ਹੋਇ ॥ ੧੯੪ ॥

[ਸਭ ਕਪਿਉਵਾਚ]

ਚੌਪਈ–ਤਬ ਉਠ ਨਲ ਰਘੁਪਤਹਿ ਸੁਨਾਵੈ ॥ ਤੀਨ ਰਾਤਿ ਬਿਨ ਉਰੇ ਨ ਆਵੈ ॥ ਇੰਦੁ ਕੁਇੰਦ ਦੁਇ ਰਾਤਿ ਬਤਾਈ ॥ ਮਾਰਗ ਕੀ ਕਨਠਈ ਜਨਾਈ ॥ ੧੯੫ ॥ ਤਬ ਕਪਿੰ ਪਤਿ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੁਨਾਵੈ ॥ ਏਕ ਰਾਤ ਬਸ ਸੇਵਕ ਲਜਾਵੈ ॥ ਨੀਲ ਕਹੀ ਅਬ ਘਟ ਨਹਿ ਹੋਈ ॥ ਯਾਂਤੇ ਬੇਗ ਨ ਲਿਆਵੈ ਕੋਈ॥ ੧੯੬ ॥ ਅੰਗਦ ਉਠਜੋ ਭਬਕ ਬਲ ਤੋਲਜੋ ॥ ਖੈਂਚ ਪੇਚ ਰਘੁ ਪਤਿ ਸੋਂ ਬੋਲਜੋ ॥ ਚਾਰ ਪਹਿਰ ਜੌ ਮਾਂਗੈ ਪਾਊਂ ॥ ਕਾਲ ਦੁਪ-ਹਿਰੀ ਲੈ ਪਹੁਚਾਊਂ ॥ ੧੯੭ ॥ ਸਭਕੇ ਬਚਨ ਰਾਮਜੀ ਅਧਾਰੇ ॥ ਮੂਰਛ ਪਰੇ ਨ ਬਹੁਰ ਸੰਭਾਰੇ ॥ ਕਪਿ ਮੰਡਲ ਜੋ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ ॥ ਰਘੁਪਤਿ ਹ੍ਰਿਦੇ ਬਾਨ ਜਨੁ ਮਾਰੇ ॥ ੧੯੮ ॥

[ਰਾਮਚੰਦ੍ਰੋਵਾਚ]

ਦੋਹਰਾ–ਪ੍ਰਾਨਨ ਕੇ ਪਲਟੇ ਬੁਟੀ ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਤ ਹੈ ਦੋਇ ॥
ਸੋ ਰਘੁਪਤਿ ਜਾਨੈ ਨਹੀਂ ਕਾਤੇਂ ਧੀਰਜ ਹੋਇ ॥ ੧੯੯ ॥

ਚੌਪਈ–ਪੀਐਂ ਰਧਿਰ ਜੋਗਨ ਕਿਲਕਾਹੀਂ ॥ ਜੰਬੁਕ ਗੀਧ ਮਾਸ ਲੈ ਜਾਹੀਂ ॥ ਤਾਂ ਪਰ ਰਾਮ ਜੀਐ ਕਿਹ ਲੇਖੈ ॥ ਲਛਮਨ

ਕੋ ਇਹ ਬਿਧਿ ਦੁਖ ਦੇਖੈ ॥ ੧੭੦ ॥ ਲਛਮਨ ਆਸ ਜਾਮ ਦ੍ਵੈ ਬਾਕੀ ॥ ਭੋਰ ਹੋਤ ਸਿਰ ਲੇਤ ਪਿਨਾਕੀ ॥ ਕਹੀ ਸੁਖੈਨ ਕੌਨ ਦੁਖ ਹਰਈ ॥ ਬਹੁਤ ਪੰਥ ਕਪਿ ਕੁਲ ਕਹ ਕਰਈ ॥ ੧੭੧ ॥ ਕਪਿਗਨ ਸਹਿਤ ਰਾਮ ਬਿਲੰ ਖਾਈ ॥ ਦੇਖ ਹਨੂ ਤਨ ਕਰੀ ਬਡਾਈ ॥ ਤੂੰ ਅਵਤਾਰ ਰੁੱਦ੍ਰ ਕੋ ਆਹੀ ॥ ਹਮ ਜਾਨਜੋ ਜਬ ਲੰਕਾ ਦਾਹੀ ॥੧੭੨ ॥ ਸਿੰਧੁ ਬਾਂਧ ਸੀਅ ਕੌ ਸੁਖ ਦੀਨੋ ॥ ਤੇਰੋ ਬਲ ਹਮ ਤਬਹੀਂ ਚੀਨੋਂ ॥ ਜਬ ਜਬ ਬਿਪਤ ਪਰੈ ਹਮ ਆਈ ॥ ਤਬ ਤਬ ਹਨੂਮਾਨ ਤੇ ਜਾਈ ॥ ੧੭੩ ॥ ਪਵਨ ਪੂਤ ਤੋਕੋ ਜਗਕਹਈ ॥ ਰਾਮ ਸੂਤ ਤੋਹੀਂ ਤੇ ਰਹਈ ॥ ਸਬ ਕੇ ਬਲ ਮੈਂ ਤੁਮਹੀ ਜਾਨੇ ॥ ਤੁਮ ਬਿਨ ਲਛਮਨ ਹੋਤ ਬਿਗਾਨੇ ॥ ੧੭੪ ॥ ਅਬ ਹੌਂ ਕਹੋਂ ਕੌਨ ਸੋ ਜਾਈ ॥ ਬਾਤ ਨਿਦਾਨ ਹਨੂ ਲੌਂ ਆਈ॥

ਕਬਿੱਤ—ਸੂਰਜ ਅਕਾਸ ਪਿਤਾ ਸੁਰ ਪੁਰ ਬਾਸ ਕੀਨੋ ਕੌਨ ਕੀ ਸ਼ਰਨ ਜਾਉਂ ਤਾਕੌ ਤੂੰ ਬਤਾਇ ਦੈ ॥ ਭਰਤ ਬਿਦੇਸ ਦੇਸ ਆਨ ਪਰੇ ਸਿੰਧੁ ਧਾਰ ਮਾਝ ਧਾਰ ਬੂਡਤ ਹੈ ਨਾਉ ਪਹੁੰਚਾਇ ਦੈ ॥ ਚੋਰੀ ਗਈ ਨਾਰਿ ਬੀਰ ਪਰਿਓ ਰਨ ਪ੍ਰਾਨ ਡਾਰ ਕਹੈ ਰਘੁ ਰਾਇ ਹਾਇ ਐਸੇ ਫਿਰਵਾਇ ਦੈ ॥ ਤੇਰੋਈ ਭਰੋਸੋ ਤਾਂਤੇ ਤੋਸੋਂ ਕਹੋਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੀਰ ਹਨਵੰਤ ਬਲਵੰਤ ਬੀਰ ਜਿਆਇ ਦੈ।੧੭੫

ਕਬਿੱਤ—ਤੋ ਸਮ ਨ ਦੇਖੋਂ ਕੋਊ ਅੰਗਦ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਦੋਊ ਆਨ ਨ ਸਕਤ ਸੋਊ ਕਹੌਂ ਸ਼ਰਮਾਇ ਦੈ॥ ਲਾਇਕ ਹੋ ਆਜ ਜੁ ਸਹਾਇ ਕਰਬੇ ਕੀ ਬਾਰ ਨ ਤੋ ਦਈ ਮੇਰੇ ਰਬ ਬੈਠੇ ਐਸੇ ਪਾਇ ਦੈ ॥ ਹਾਰਿਓ ਲੰਕਪਤਿ ਸੋ ਹੌਂ ਬਲੀ ਜਾਤ ਹਾਥ ਸੋਂ ਹੋ ਰੰਕ ਰਘੁਨਾਥ ਕੀ ਤੂੰ ਬਾਤ ਨ ਬਹਾਇ ਦੈ ॥ ਹੋਤ ਹੈ ਕਸੂਤ ਹਨੂਮਾਨ ਪੁਰ ਹੂਤ ਸੁਨ ਅੰਜਨੀ ਕੇ ਪੂਤ ਮੋ ਸਪੂਤ ਬੀਰ ਜਿਆਇ ਦੈ॥੧੭੬॥

ਕਬਿੱਤ—ਕਹਾ ਭਯੋ ਜੌਪੈ ਖਰਦੂਖਨ ਬਨਾਇ ਮਾਰੇ ਕਹਾ ਭਯੋ ਜੀਤ ਕਪਿ ਸਿੰਧੁ ਸੇ ਬੰਧਾਏ ਹੈਂ ॥ ਕਹਾ ਭਯੋ ਜੌਪੈ ਕੁੰਭਕਾਨ ਕੋ ਨਿਦਾਨ ਮਾਰ ਮੇਘਨਾਦ ਕੋ ਪਛਾਰ ਸੂਰਮਾ ਕਹਾਏ ਹੈਂ ॥ ਜੈਸੇ ਜੋਗ ਜੱਗ ਜਤ ਪ ਤੀਰਥ ਅਨੇਕ ਜਪ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਭਜਨ ਹੀਨ ਕਾਂਕੇ ਕਾਮ

ਆਏ ਹੈਂ ॥ ਤੈਸੇ ਬਿਨ ਲਖਮਨ ਪਰਿਓ ਦੁਖ ਲਛਮਨ ਜੈਸੇ ਪੰਛੀ ਪੰਖ ਬਿਨ ਐਸੇ ਦੁਖ ਪਾਏ ਹੈਂ ॥ ੧੭੭ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਦੇਖ ਹਨੂੰ ਯਿਹ ਕੌਨ ਸਮੋ ਅਬ ਤੋ ਬਲਕੀ ਬਿਰੀਆ ਸਤੋ ਏਹੀ ॥ ਜੌ ਲਗ ਬੀਰ ਨ ਸੂਰ ਉਦੈ ਤੌ ਲੌ ਲਜਾਇ ਸੰਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਣ ਸਨੇਹੀ ॥ ਬੀਰ ਪਰਜੋ ਜਸ ਸੋ ਰਨ ਭੂਮਿ ਜਜਾਇ ਉਭੈ ਮਿਲ ਬਾਟ ਨ ਲੇਹੀ ॥ ਹੈ ਤਿਹੁੰ ਲੋਕ ਕੀ ਪੀਰ ਕੀ ਭੀਰ ਪਰੀ ਸੁ ਸਹੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕੀ ਦੇਹੀ ॥ ੧੭੮ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਜੌ ਛਿਤ ਓਰ ਨਿਹਾਰਤ ਹੌ ਸੋਈ ਸਾਸੁ ਲਗੈ ਬਹੁਤੈ ਸਰਮੈ ਹੈ ॥ ਸੀਅ ਨ ਰਾਖ ਸਕਜੋ ਬਨ ਮੈ ਯਹਿ ਰਾਜ ਬਡੋ ਕਿਹ ਭਾਂਤ ਕਮੈ ਹੈ ॥ ਜੌ ਨਭ ਓਰ ਕਰੋਂ ਦ੍ਰਿਗ ਤੌ ਰਵਿ ਜਾਨ ਕਪੂਤ ਬਡੋ ਦੁਖ ਦੈ ਹੈ ॥ ਤਾਂਤੇ ਰਹੈ ਅਧਬੀਚ ਹੀ ਡੀਠ ਸੁ ਐਸੇ ਪਰਜੋ ਦੁਖ ਦੇਖ ਓਹੈ ਹੈ ॥ ੧੭੯ ॥

[ਕਵਿਉਵਾਚ]

ਚੌਪਈ–ਦੁਹ ਹਾਥਨ ਮੈਂ ਬਦਨ ਰਹੇ ਧਰ ॥ ਜੁਗਲ ਕਮਲ ਜਨੁ ਚਾਂਦ ਰਹਜੋ ਪਰ ॥ ਲੋਚਨ ਮੂੰਦ ਨ ਬਿਛਰਤ ਕੋਏ॥ਜਨੁ ਜਲਚਰ ਜੁਗ ਸਰਵਰ ਸੋਏ ॥੧੮੦ ॥ ਸਿਥਲ ਭਾਲ ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ ਕੁਮਲਾਨੀ ॥ ਜਨੁ ਫਿਰ ਕਾਮ ਕਮਾਨ ਨ ਤਾਨੀ ॥ ਕੁਟਿਲ ਅਲਿਕ ਸੂਧੀ ਹ੍ਵੈ ਗਈ ॥ ਜਨ ਸਾਪਨ ਰੋਗ ਨਸੀ ਭਈ ॥ ੧੮੧ ॥ ਅੰਗ ਅੰਗ ਸ੍ਰਮ ਜਲ ਕਨਿ ਪਰੇ ॥ ਰਘੁਪਤਿ ਗਿਰ ਝਰਨਾ ਜਨੁ ਝਰੇ ॥ ਜੁਗਲ ਹਾਥ ਸਿਥਲਤਾ ਅਮਿਤਕੇ ॥ ਮਾਨਹੁ ਕਮਲ ਲਟੇਹਿਮ ਰਿਤੁਕੇ ॥ ੧੮੨ ॥ ਛੂਛੇ ਅਧਰਨ ਬਿਨ ਮਧੁ ਐਸੇ ॥ ਬਿਨਹੀ ਪਕੇ ਬਿੰਬ ਫਲ ਜੈਸੇ ॥ ਜੁਗਲ ਸਿੰਘ ਸੰਕੋਚ ਨ ਮੀਚੇ॥ ਜਨੁ ਕਦਲੀ ਬਿਨਹੀ ਜਲ ਸੀਚੇ॥੧੮੩

ਦੋਹਰਾ–ਕਪਿ ਕੁਲ ਨਿਰਖਜੋ ਪਵਨ ਸੁਤ, ਕਾਹੂੰ ਮੈ ਬਲ ਨਾਹਿ॥ ਅਬ ਰਘੁਪਤਿ ਕੀ ਦਸਾ ਤੈ, ਰੁਦਨ ਕਰਤ ਮਨ ਮਾਹਿ॥੧੮੪

[ਹਨੂਮਾਨਉਵਾਚ]

ਚੌਪਈ–ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਪਤਿ ਬਲ ਮਨ ਮੈ ਧਾਰਜੋ ॥ ਉਠਕੇ ਸਭਾ

ਮਾਂਹਿ ਕਿਲ ਕਾਰਜੋ ॥ ਅਬ ਤੋ ਜਰੀ ਸਭਨ ਤੈ ਥਕੀ ॥ ਮਿਟੀ ਨ ਰਾਮਚੰਦ ਧਕਧਕੀ ॥ ੧੮੫ ॥ ਅਬ ਜੌ ਸਭ ਕੀਆ ਗਿਆ ਪਾਊਂ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬਰ ਕੋ ਸੀਸ ਨਿਵਾਊਂ ॥ ਜਰੀ ਦੂਰ ਤੁਮ ਸਬੈ ਬਖਾਨੋ ॥ ਆਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰਾਮ ਕੋ ਜਾਨੋ ॥ ੧੮੬ ॥

ਜੋ ਕਛੁ ਪੌਰਖ ਹੋਇ ਸੁ ਕਰੋਂ ॥ ਲਛਮਨ ਪ੍ਰਾਨ ਜਾਨ ਤੇਡਰੋਂ ॥ ਬਕੋਂ ਕਹਾਂ ਅਬ ਕਰੋਂ ਸੁ ਜਾਈ ॥ ਜੈਸੇ ਭਜੈ ਰਾਮ ਦੁਚਿਤਾਈ ॥ "ਲਛਮਨ ਉਠੇ ਬਹੁਰ ਫਿਰ ਲਰੈ ॥ ਤੌ ਹਨੂਮਾਨ ਪ੍ਰਾਨ ਕੋ ਧਰੈ" ॥ ਨਾਤੋ ਲਛਮਨ ਸੰਗ ਸਿਧਊਂ । ਜਮ ਕੋ ਮਾਰ ਸੰਗ ਲੈ ਆਊਂ ॥ ਦੌਰ ਹਨੂ ਚਰਨਨ ਸਿਰ ਧਰਈ ॥ ਮੋ ਜੀਵਤ ਪ੍ਰਭ ਕਜੋਂ ਦ੍ਰਿਗ ਭਰਈ ॥ ੧੮੮ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਜੌ ਕਹੋ ਤੋ ਜਹਾਂਤੇ ਨਿਕਾਸਜੋ ਦੇਵ ਦਾਨੋ ਮਿਲ, ਤਿਹ ਠੌਰ ਪਹੁਚ ਕੈ ਏਕ ਲੌ ਬਿਲੋਇ ਲਜੋ ॥ ਜੌ ਕਹੋ ਤੋ ਜਾਂਇ ਦੇਵਲੋਕ ਰੋਕੋਂ ਸਬੈ ਦੇਵ, ਸੂਧੇ ਦੇਹਿੰ ਦੇਹਿੰ ਨਾਹੀਂ ਦੇਹਿੰ ਪਤਿ ਖੋਇਲਿਉ ॥ ਕਹੋ ਰੋਕੋਂ ਬਾਟਸੁਰ ਪੁਰ ਕੇ ਕਪਾਟ ਠੋਰ, ਪੌਰਖ ਜਨਾਊਂ ਕਹੋ ਤੋ ਭਿਖਾਰੀ ਹੋਇਲਜੋਂ ॥ ਜੌ ਕਹੋ ਤੋ ਸਾਤ ਹੂੰ ਪਤਾਲ ਚਾਲ ਮੇਲੋਂ ਰਾਮ, ਜੌ ਕਹੋ ਸੁਧਾਕਰ ਸੁਧਾ ਕੈ ਨਿਚੋਇ ਲਜੋਂ ॥ ੧੮੯ ॥

ਚੌਪਈ—ਜੋ ਗਿਰ ਕਹਜੋ ਸੁਖੈਨ ਸੁਭਾਗੇ ॥ ਸੋ ਗਿਰ ਤੋ ਨੈਨਨ ਕੇ ਆਗੇ ॥ ਬਡੀ ਰਾਤਿ ਤਾਂਤੇ ਨਹਿ ਧਾਊਂ ॥ ਘਰੀ ਪਾਉ ਮੈ ਲੈ ਹੀਂ ਆਊਂ ॥ ੧੯੦ ॥ ਲਛਮਨ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਮਤ ਕਰਹੁ ॥ ਜਾਗਹੁ ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਥ ਜਿਨ ਡਰਹੁ ॥ ਚਲੋ ਅਬਹਿ ਜੌ ਆਗਜਾ ਪਾਊਂ ॥ ਤੌਊਂਘਤ ਹਰਏਈ ਧਾਊਂ ॥ ੧੯੧ ॥

ਸ੍ਵਾਸਭਰਜੋਧੀਰਜਜੀਅਆਯੋ॥ ਉਘਰੇਨੈਨਕਮਲਰਵਿਪਾਯੋ ॥

[ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉਵਾਚ]

ਜਾਹ ਹਨੂ ਅਤਿ ਕਾਲ ਨ ਕੀਜੈ॥ ਪ੍ਰਾਨ ਦਾਨ ਲਛਮਨ ਕਉ ਦੀਜੈ ॥ ੧੯੨ ॥ ਤੁਮਹਿ ਚਲਤ ਆਈ ਸੁਧ ਬਾਤਾ ॥ ਨਗਰ ਔਧ ਕੌਸਲਜਾ ਮਾਤਾ ॥ ਲਛਮਨ ਮਾਤ ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਰਹਈ ॥

ਭਾਈ ਭਰਤ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਸਹਈ ॥ ੧੯੩ ॥

ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉਵਾਚ

ਦੋਹਰਾ–ਇਤਤੇ ਜਾਤ ਪ੍ਰਬੀਨ ਕਪਿ ਉਨਹਿ ਮਿਲੋ ਜਿਨ ਜਾਇ ॥ ਆਵਤ ਪ੍ਰਗਟ ਸੁਨਾਈਅਹੁ ਲਛਮਨ ਜੀਅਨ ਉ-ਪਾਇ ॥ ੧੯੪ ॥

ਕਵਿਉਵਾਚ

ਚੌਪਈ–ਮਿਲ ਤਿਨਕੀ ਕੁਸਲਾਤਹਿ ਲੀਜੋ ॥ ਤਬਆਵਨਕੋ ਇਤ ਮਨ ਕੀਜੋ ॥ ਯਹਿ ਸੁਨ ਹਨੂ ਪਵਨ ਹ੍ਵੈ ਗਯੋ ॥ ਰਾਮ ਚਰਨ ਪਰ ਮਾਥੋ ਨਯੋ ॥ ੧੯੫ ॥ ਠੋਕ ਪੀਠ ਮੁਖ ਚੂਮਯੋ ਰਘੁਪਤਿ ॥ ਮੋ ਚਰਨਨ ਮੈ ਸਦਾ ਰਹੈ ਮਤਿ ॥ ਬਹੁਰ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਆਸਿਖਾ ਦਈ ॥ ਹਨੂਮਾਠ ਤੋਤੈ ਨਹਿ ਨਹੀ ॥ ੧੯੬ ॥ ਸਭ ਸੋਂ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਹਿ ਲਈ ॥ ਉਡਯੋ ਹਨੂ ਨ ਦਿਖਾਈ ਦਈ ॥ ਨਭ ਸੋਂ ਮਿਲਯੋ ਜਾਇ ਹਨਵੰਤਾ ॥ ਬਡੇ ਬਡੇ ਅਸੁਰਨ ਕੋ ਹੰਤਾ ॥ ੧੯੭ ॥ ਜੋ ਮਾਰਗ ਮੈ ਬਿਘਨ ਪਸਾਰੈ ॥ ਇਕ ਚਪੇਟ ਚੌਥ ਹੀ ਡਾਰੈ ॥ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜੈ ਜਾਂਕੋ ਕਪਿ ਡਾਟੈ ॥ ਜੈਸੇ 'ਧਰਮ ਪਾਪ ਕੌ ਕਾਟੈ ॥ ੧੯੮ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਬਿਛਰਯੋ ਹਨਵਤ ਰਾਮ ਸੋਂ, ਸ੍ਰੀ ਲਛਮਨ ਕੇ ਹੇਤ ॥ ਜੈਸੇ ਮੁਕਰਮਲੀਨ ਮੈ, ਮੁਖ ਨ ਦਿਖਾਈ ਦੇਤ ॥ ੧੯੯ ॥

ਚੌਪਈ–ਏਕ ਮਹੂਰਤ ਮੈਂ ਉਡ ਆਯੋ ॥ ਤਾਂ ਪਰਬਤ ਪਰ ਪਾਂਉ ਟਿਕਾਯੋ ॥ ਤਿਹ ਬੂਟੀ ਕੋ ਸੋਧ ਨ ਲਾਗਯੋ ॥ ਸਭ ਏਕੈ ਸਭ ਸੋਂ ਅਨੁਰਾਗਯੋ ॥ ੨੦੦ ॥ ਕੌਨ ਤਜੋਂ ਕਾਂਕੋ ਲੈ ਜਾਊਂ ॥ ਤਾ ਸੌਂ ਜੌ ਲਛਮਨ ਨਹਿੰ ਪਾਊਂ ॥ ਤਬ ਖਿਸਾਇ ਉਤਰ ਕਹ ਕਰੋਂ ॥ ਰਘੁਪਤਿ ਕੋਪ ਅਗਨਿ ਤੇ ਡਰੋਂ ॥੨੦੧॥ ਬੂਝੌਂ ਕਾਹਿ ਸੰਗ ਕੋਊ ਨਾਹੀਂ ॥ ਉਤਰੈ ਚਢੈ ਗਟੀ ਮਨ ਮਾਂਹੀ ॥ ਅਟਕਯੋ ਜੀਅ ਮੈ ਬਡੋ ਕੁਲੇਖਯੋ ॥ ਉਤਹਿ ਕੁਸੁਪਨ ਸੁਮਿਤ੍ਰ ਦੇਖਯੋ ॥ ੨੦੨ ॥ ਕਾਲ ਭੁਯੰਗ ਰਹਯੋ ਲਪਟਾਈ ॥ ਬਾਮ ਅੰਗ ਸਬ ਗਯੋ ਚਬਾਈ ॥ ਜਾਗਤ ਕੌਸਲਿਆ ਪੈ ਧਾਈ ॥ ਸ੍ਵਪਨ ਕਹਯੋ

ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁਨਾਈ ॥ ੨੦੩ ॥

ਕੌਸਲਯੋਵਾਚ

ਦੋਹਰਾ–ਸੁਨਤਨੈਨ ਜਲ ਭਰਰਹਯੋ ਕੌਸਲਿਆ ਦੁਖਪਾਇ ॥ ਉਠ ਬੈਠੀ ਪਰਯੰਕ ਤਜ ਭਰਤ ਬਸਿਸ਼ਟ ਬੁਲਾਇ ॥ ੨੦੪ ॥ ਚੌਪਈ–ਤਿਨਸੋਂ ਸ੍ਰਪਨ ਸੁਨਾਇ ਕਹਿਓ ਤਿਨ ॥ ਇਹ ਬਿਧਿ ਦੇਖਿਓ ਸ੍ਰਪਨ ਅਬਹਿ ਇਨ ॥ ਤਬ ਰਿਖਿ ਕਹਯੋ ਬਿਚਾਰ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ਬਰੀਆ ਬੁਰੀ ਸ੍ਰਪਨ ਇਨ ਪਾਯੋ ॥੨੦੫॥ ਰਾਮ ਲਖਨ ਹੁਜੋ ਕੁਸਰਾਤਾ ॥ ਹੈ ਯਹਿ ਸ੍ਰਪਨ ਬਡੋ ਦੁਖ ਦਾਤਾ ॥ ਤਬ ਲਗ ਹੋਮ ਜੱਗ ਜਪ ਕਰਹੀਂ ॥ ਬੇਦ ਮੰਤ੍ਰ ਬਿਧਿ ਸੋਂ ਉਚਰਹੀਂ ॥ ੨੦੬ ॥ ਭਰਤੰ ਧਨੁਖ ਸਰਲੈ ਰਖਵਾਰੋ ॥ ਬਿਘਨ ਕਰੈ ਤਾਹੀਂ ਤੁਮ ਮਾਰੋ ॥ਇਹਿ ਬਿਧਿ ਕਥਾ ਅਜੁੱਧਜਾ ਭਈ ॥ ਹਨੂਮਾਨ ਔਰੈ ਮਤਿ ਠਈ ॥ ੨੦੭ ॥ ਲੈ ਪਰਬਤ ਅਬ ਚਲੋਂ ਉਡਾਈ ॥ ਜਰੀ ਦੇਖ ਲੈਂ ਹੈਂ ਰਘੁਰਾਈ ॥ ਮੇਰੋ ਕੌਨ ਜੰਜਾਰੋ ਕਰਈ॥ਅਬ ਗਿਰਤੇ ਲਛਮਨ ਨਹਿਮਰਈ ੨੦੮ ਦੋਹਰਾ–ਲੈ ਉਪਾਰ ਗਿਰ ਕਰ ਧਰਯੋ, ਪਵਨ ਪੂਤ ਪਰਚੰਡ ॥ ਨਗਰ ਅਜੁੱਧਿਆ ਕੋ ਚਲਯੋ ਗਰਬ ਕੀਓ ਭੁਜ ਦੰਡ॥੨੦੯॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਚੌਪਈ–ਨੈਨਨ ਧਯਾਨ ਭਰਤ ਨਭ ਲਾਯੋ। ਯਹਿ ਕੋਊ ਬਿ-ਘਨ ਕਰਨ ਕੋ ਆਯੋ। ਜਿਨ ਨਿਸ ਮਾਤਾ ਡਸੀ ਹਮਾਰੀ। ਜਾਂਕੇ ਕਾਜ ਕਰੀ ਰਖਵਾਰੀ ॥ ੨੧੦ ॥ ਸੋ ਯਹਿ ਜੱਗਯ ਬਿਘ-ਨ ਕੋ ਆਯੋ। ਤਾਨ ਬਾਨ ਕਰ ਕ੍ਰੋਧ ਚਲਾਯੋ। ਲਗਯੋ ਭਾਲ ਮੈ ਉਤਹ੍ਹੈ ਫੂਟਯੋ। ਹਨੂਮਾਨ ਬਾਦਰ ਜਯੋਂ ਟੂਟਯੋ ॥ ੨੧੧ ॥ ਰਾਮ ਰਾਮ ਮੁਖ ਤੇ ਉਚਰਈ। ਲਛਮਨ ਪ੍ਰਾਨ ਛੁਟਨ ਤੇ ਡਰਈ। ਗਏ ਸਗਲ ਤਾਂਕੇ ਢਿਗ ਦੌਰੀ। ਜਾਗੇ ਸਬੈ ਪਰੀ ਪੁਰਿ ਰੌਰੀ ॥ ੨੧੨ ॥ ਚਰਨਨ ਸਬੈ ਜਾਤਹੀਂ ਲਾਗੇ। ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੁਨ ਕੈ ਅਨੁ ਰਾਗੇ। ਬੂਝੀ ਕੁਸਲ ਕੌਣ ਤੂੰ ਆਹੀ । ਕਤ ਕੋ ਉਡ ਅਬ ਕਤ ਕੋ ਜਾਹੀ॥ ੨੧੩ ॥

ਦੋਹਰਾ—ਰਾਮ ਨਾਮ ਤੈਂ ਮੁਖ ਕਹਜੋ, ਤੌ ਹਮ ਛਾਡਜੋ ਤੋਹਿ। ਬਿਨਯਾ ਭਜਨ ਬਚੈ ਨਹੀਂ,ਸਿਵ ਸੁਰਪਤਿ ਜੌ ਹੋਹਿ॥ ੨੧੪॥

[ਹਨੂਮਾਨਉਵਾਚ]

ਚੌਪਈ—ਸੁਨੋ ਭਰਤ ਤੁਮਸੋ ਸਭ ਕਹੋਂ। ਘਾਉ ਸੰਭਾਰ ਜੀਅਤ ਜੌ ਰਹੌਂ। ਨਾਮ ਹਨੂੰਸਬ ਜਗਤ ਉਚਰੈ। ਅਪਨੋ ਜਾਨ ਰਾਮ ਹਿਤ ਕਰੈ ॥ ੨੧੫ ॥ ਸੋ ਰਘੁਪਤਿ ਲੰਕਾ ਪਰ ਧਾਯੋ। ਮਿਲ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਪਟਾਯੋ। ਤਹਾਂ ਜੁੱਧ ਐਸੋ ਕੁਛ ਭਯੋ। ਕੁੰਭਕਾਨ ਜਮ ਪੁਰਿ ਕੋ ਗਜੋ॥ ੨੧੬॥ ਮੇਘ ਨਾਦ ਤਾਂਤੇ ਪੁਨ ਮਾਰਜੋ। ਰਾਵਨ ਕੋਪ ਕੀਓ ਤਿਨ ਭਾਰਜੋ॥ ਤਾਹਿ ਕਛੂ ਨਿਸ ਦਿਨ ਨਹਿ ਸੂਝਜੋ। ਲਗੀ ਸੈਹਥੀ ਲਛਮਨ ਜੂਝਜੋ ॥ ੨੧੭ ॥ ਅਰ ਬਿਸਥਾਰ ਕਥਾ ਜੌ ਕਰੋਂ। ਉਦੇ ਹੋਤ ਸੂਰਜ ਤੇ ਡਰੋਂ।ਤਾਂ ਲਛਮਨ ਹਿਤ ਗਿਰ ਗਹਿ ਲਜਾਯੋ। ਸੋ ਲਛਮਨ ਤੁਮ ਸੁਰਗ ਪਠਾਯੋ॥ ੨੧੮॥

ਦੋਹਰਾ—ਸੂਰ ਉਦੈ ਤੇ ਯੌਂ ਡਰੋਂ, ਜੌ ਨ ਲੰਕ ਹੌਂ ਜਾਂਉਂ। ਉਦੈ ਹੋਤ ਲਛਮਨ ਮਰੈ ਤਾਂਤੇ ਬਹੁਤ ਡਰਾਉਂ ॥ ੨੧੯ ॥

ਚੌਪਈ—ਬਿਨ ਗਿਰ ਗਏ ਨ ਲਛਮਨ ਜੀਵੈ। ਤਾਂ ਬਿਨ ਰਾਮ ਨ ਪਾਨੀ ਪੀਵੈ। ਉਤ ਰਘੁਬੀਰ ਬਿਨਾ ਛਿਤ ਭਈ। ਹਮਰੇ ਮੂਏ ਕਹਾ ਹ੍ਵੈ ਗਈ॥ ੨੨੦॥ ਭਰਤ ਕੁਮਾਰ ਬਾਤ ਹੈ ਐਸੀ। ਕਰਹੁ ਅਬੈ ਆਵੈ ਜੀਅ ਜੈਸੀ॥"ਲਛਮਨ ਬਾਤ ਸੁਨਤ ਸਬ ਰੋਏ। ਕੌਸੱਲਜਾ ਕੇ ਸਭ ਸੁਖ ਖੋਏ"॥ ੨੨੧ ॥

(ਸੁਮਿੱਤ੍ਰਾ ਬਚਨ)

ਬਚਨਨ ਸੁਨਤ ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਧਾਈ। ਲਛਮਨ ਕੀ ਅਤਿ ਕਰੀ ਬ-ਡਾਈ। ਹੌਂ ਤੋ ਆਜ ਸਪੂਤੀ ਭਈ। ਲਛਮਨ ਦੇਹਿ ਰਾਮ ਹਿਤ ਗਈ॥ ੨੨੨॥ ਪ੍ਰਭੁਕੇ ਹਿਤ ਜੋ ਸੇਵਕ ਮਰੈ। ਤਾਂਕੀ ਮਾਤ ਸੋਕ ਕਿਉਂ ਕਰੈ। ਸੂਰ ਭਏ ਕੀ ਰਹੈ ਬਡਾਈ। ਪ੍ਰਭੁ ਦੇਖਨ ਰਨ ਭੂਮ ਸੁਹਾਈ॥ ੨੨੩॥ ਰਨ ਮੈਂ ਪੀਠ ਜ ਪ੍ਰਭੁ ਕਉ ਦੇਈ। ਤਾਂਕੋ ਮਾਸ ਗੀਧ ਨਹਿ ਲੇਈ। "ਹਨੂਮਾਨ ਯੌਂ ਕਹੀਓ

ਜਾਈ। ਰਘੁਪਤਿ ਜੀਓ ਸਦਾ ਸੁਖ ਦਾਈ" ॥ ੨੨੪ ॥ ਲਛ-
ਮਨ ਕੋ ਕਛੁ ਸੋਕ ਨ ਕੀਜੇ। ਰਾਵਨ ਜੀਤ ਬਡੋ ਜਸ ਲੀਜੇ।
ਰਨ ਮੈ ਬਾਤ ਹੋਤ ਹੈਂ ਦੋਊ। ਕੈ ਜੀਤੈ ਕੈ ਹਾਰੈ ਕੋਊ ॥ ੨੨੫ ॥
ਜੀਤੈ ਪਾਵੈ ਰਾਜ ਬਡਾਈ। ਸਨਮੁਖ ਜੁਝ ਦੇਵ ਪੁਰਿ ਜਾਈ।
ਤਾਂਤੇ ਮੋਹਿ ਸੋਕ ਨਹਿ ਆਵੈ। ਰਘੁਪਤਿ ਜੀਐਂ ਸੋਕ ਬਿਸ-
ਰਾਵੈ ॥ ੨੨੬ ॥

(ਕੌਸੱਲਜਾ ਬਚਨ)

ਕੌਸੱਲਜਾ ਮੁਰਛਿਤ ਧਰ ਸੋਈ। ਲਛਮਨ ਪੂਤ ਪੂਤ ਕਰ
ਰੋਈ। ਸੁਨ ਹਨਵੰਤ ਬਿਸਰ ਜਿਨ ਜਾਈ। ਬੋਲਤ ਨੈਨਨ
ਜਲ ਨ ਰਹਾਈ ॥ ੨੨੭ ॥ ਮੇਰੀ ਕਹੀ ਰਾਮ ਸੋਂ ਕਹੀਓ।
ਤੁਮ ਲਛਮਨ ਬਿਨ ਜੀਅਤ ਨ ਰਹੀਓ। ਫਿਰ ਆਵਹੁ ਤੋ
ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ। ਜੂਝੇ ਰਨ ਸੌ ਗੁਨੀ ਬਡਾਈ ॥ ੨੨੮॥ "ਕਹੀਓ
ਕਪਿਰਨ ਪੀਠ ਨ ਦੀਜੋ। ਜੂਝ ਕਾਮ ਅਰ ਜਨ ਜਸੋਂ ਕੀਜੋ"
ਦੋਹਰਾ-ਸੀਅ ਸੋਂ ਲਛਮਨ ਸੋਂ ਮਿਲੋ ਤੌ ਆਵਹੁ ਇਹ ਦੇਸ।
ਬੀਰ ਤੀਆ ਬਿਨ ਬਨ ਭਲੋ, ਕੀਜੋ ਗੋਰਖ ਭੇਸ ॥ ੨੨੯ ॥

(ਬਸਿਸ਼ਟਬਚਨ)

ਚੌਪਈ-ਤਬ ਬਸਿਸ਼ਟ ਭਲਕਾ ਗਹਿ ਕਾਢਜੋ। ਔਖਧ ਬਲ ਹਨ
ਵਤ ਕੀਓ ਠਾਢਯੋ। ਕਹੀਓ ਕਪਿ ਅਸੀਸ ਰਘੁਬਰ ਸਨ।
ਬਹੁ ਬਿਧ ਦੁਖ ਪਾਯੋ ਹੈ ਹੈ ਬਨ ॥੨੩੦॥ ਰਾਵਨ ਕੋ ਸ਼ਿਵਲੋਕ
ਪਠਾਵਹੁ। ਸੀਤਾ ਸਹਿਤ ਬੇਗ ਘਰ ਆਵਹੁ। ਅਰ ਜਿਵਾਇ
ਲਛਮਨ ਕੋ ਲੀਜੈ। ਆਇ ਆਪਨੋ ਰਾਜ ਕਰੀਜੈ ॥ ੨੩੧ ॥

(ਭਰਤ ਬਚਨ)

ਭਰਤ ਜਾਇ ਚਰਨਨ ਤਬ ਲਾਗਜੋ। ਤੁਮਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਦੁਖ ਭਾ
ਗਜੋ। ਬਿਨ ਜਾਨੇ ਅਪਰਾਧ ਨਿਵਾਰਹੁ। ਜਾਹੁ ਹਨੂੰ ਰਘੁਬੀਰ ਨਿਹਾ
ਰਹੁ॥੨੩੨॥ ਰਘੁਪਤਿ ਕੋ ਪਾਇ ਲਾਗਨ ਕਹੀਓ। ਹਮ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪ
ਕਰਤ ਤੁਮ ਰਹੀਓ। ਕਹੀਓ ਭਰਤ ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਪਾਯੋ। ਹੌਲ ਲਛਮਨ

ਜਯੋਂ ਕਾਮ ਨ ਆਯੋ॥ ੨੩੩ ॥ ਅਬ ਰਾਵਨਕੋ ਮਾਰ ਗਿ-
ਰਾਵਹੁ। ਲਛਮਨ ਜਜਾਇ ਸੀਅਲੈ ਆਵਹੁ।" ਭਰਤ ਚਕੋਰ
ਨੈਨ ਬਿਨ ਦੇਖੇ। ਬਿਨ ਸਸਿ ਚੰਦ ਰਾਮ ਕਹਿ ਲੇਖੇ,, ॥
੨੩੪ ॥ ਚਰਨ ਕਮਲ ਜਬ ਰਾਮ ਦਿਖਾਵੈ। ਤਾਂ ਦਿਨ
ਭ੍ਰਿੰਗ ਭਰਤ ਸੁਖ ਪਾਵੈ। ਜਲਦ ਅੰਗ ਦੇਖੈ ਜਾਹੀਂ ਦਿਨ।
ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਭਰਤ ਜੀਐ ਤਾਹੀਂ ਛਿਨ॥ ੨੩੫ ॥ ਜਰਤ ਅੰਗ
ਤਬਹੀਂ ਸੀਅ ਰਾਊਂ। ਜਬ ਰਥ ਧੂਰਿ ਮਾਂਹਿ ਮਲਨਾਊਂ। ਬਧੀ
ਜਟਾ ਸਿਰ ਤਬਹਿ ਸੁਧਾਰੋਂ। ਰਘੁਪਤਿ ਚਰਨ ਧੂਰਿ ਜਬ
ਝਾਰੋਂ॥ ੨੩੬॥ ਉਘਰਹਿ ਭਲੇਂ ਤਬਹਿ ਦ੍ਰਿਗ ਕੌਨੇ। ਪ੍ਰਭੁ
ਚਰਨਨ ਕੇ ਕਰੋਂ ਬਿਛੌਨੇ। ਅੰਗ ਸਨੇਹ ਭਲੇ ਤਬ ਲਾਊਂ।
ਜਬ ਸਨੇਹ ਚਰਨਨ ਕੋ ਪਾਊਂ॥ ੨੩੭॥ ਭਰਤ ਕਮਲ ਫੂਲੇ
ਕਿਹ ਲੇਖੇ। ਕਮਲ ਬੰਦੂ ਰਘੁਪਤਿ ਬਿਨ ਦੇਖੇ। ਅਰ ਦੇਖਤ
ਹੋ ਦਸਾ ਹਮਾਰੀ। ਤੁਮ ਹੋ ਚਤੁਰ ਨ ਕਹੋਂ ਬਿਥਾਰੀ॥ ੨੩੮॥

(ਕਵੀ ਬਚਨ)

ਹਨੂਮਾਨ ਤਨ ਪੁਲਕਤ ਭਯੋ। ਅਪਨੋ ਪ੍ਰੇਮ ਭੂਲ ਸਭ ਗਯੋ।
ਸੋਚ ਰਹਯੋ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਬਿਚਾਰੈ। ਰਘੁਪਤਿ ਭਰਤਹਿ ਨਿ-
ਆਇ ਸੰਭਾਰੈ॥ ੨੩੯॥ ਤਊ ਭਰਤ ਕੇ ਬਲ ਕੋ ਦੇਖੋਂ। ਬਹੁਰ
ਜਾਇ ਰਘੁਪਤਿ ਕੋ ਪੇਖੋਂ॥

(ਹਨੂਮਾਨ ਬਚਨ)

ਹਨੂਮਾਨ ਤਬ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਈ। ਅਬ ਤੌ ਮੋਪੈ ਉਡਯੋ ਨ ਜਾਈ
॥ ੨੪੦॥ ਯਹਿ ਗਿਰਲੈ ਪਹੁਚਾਵਹੁ ਤਹਾਂ। ਜੂਝੇ ਲਛਮਨ
ਲੰਕਾ ਜਹਾਂ। ਜੌ ਰਵਿ ਉਦੈ ਜਾਇ ਉਹ ਪਾਸਾ। ਤੌ ਛਾਡਹੁ
ਲਛਮਨ ਕੀ ਆਸਾ॥ ੨੪੧॥ ਜੋ ਫਿਰੀ ਕੋਪ ਕਰੈਂ ਰਘੁਰਾਈ
ਭਰਤ ਮੂੰਡ ਸਬ ਚਢੇ ਬਰਾਈ। ਬਚਨ ਕੇਕਈ ਰਾਮ ਲੀਓ
ਬਨ। ਕਪਿ ਹਤਿ ਭਰਤ ਸੰਘਾਰਯੋ ਲਛਮਨ॥ ੨੪੨॥ ਭਾਈ
ਸ਼ੰਕ ਨ ਮਨਮੈ ਧਰਈ। ਹਮ ਸੇਵਕ ਸਭ ਭਾਂਤਨ ਡਰਈ।
ਇਹ ਬਿਧਿ ਭਰਤ ਹਨੂ ਡਰ ਪਾਯੋ। ਭਰਤ ਗਾਤ ਜਨੁ ਤੀਰ

ਲਗਾਯੋ ॥ ੨੪੩ ॥

(ਭਰਤਉਵਾਚ)

ਦੋਹਰਾ–ਮੂੰਡ ਹਮਾਰੇ ਦੇਤ ਹੋ, ਲਛਮਨ ਕੋ ਉਤਪਾਤ। ਏਕ ਬਾਨ ਲਾਗੇ ਹਨੂ ਕਾਇਰ ਜਿਉਂ ਬਿਲਲਾਤ ॥ ੨੪੪ ॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਚੌਪਈ–ਭਰਤ ਕਹਿਓ ਕਪਿਤੈਂ ਬਲ ਹਾਰਜੋ। ਅਬ ਤੂੰ ਪੌਰਖ ਦੇਖ ਹਮਾਰੋ। ਗਿਰ ਸਮੇਤ ਚਢ ਗਹਿ ਮੋ ਬਾਨਹਿ। ਦੇਉਂ ਚਲਾਇ ਬਹੁਰ ਤੂੰ ਜਾਨਹਿ ॥ ੨੪੫ ॥ ਬਹੁਰ ਮੋਹਿ ਜਿਨ ਦੇਹ ਬੁਰਾਈ। ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਸਾਚ ਕਪਿ ਰਾਈ। ਜਿਤੀ ਦੂਰਤੇ ਲਜਾਯੋ ਹੈ ਗਿਰ। ਤਿਤੀ ਦੂਰ ਲੰਕਾ ਪਾਛੇ ਫਿਰ ॥ ੨੪੬ ॥ ਜਬ ਕਪਿ ਚਢਜੋ ਕਮਾਨ ਚਢਾਈ। ਫਿਰ ਕਪਿ ਕੇ ਜੀਅ ਐਸੀ ਆਈ। ਕਹੂੰ ਜਾਇ ਜੌ ਪਰੋਂ ਅਕੇਲਾ। ਫਿਰ ਰਘੁਪਤਿ ਸੌ ਮਿਲਨ ਦੁਹੇਲਾ ॥ ੨੪੭ ॥ ਫਿਰਕੋ ਤਬਹਿ ਬਤਾਵਹਿ ਮੋਹੀ। ਭਰਛ ਭੁਜਾ ਨੀਕੇ ਟਕ ਟੋਹੀ। ਉਤਰ ਬਾਨ ਤੇ ਪਾਇਨ ਪ-ਰਿਓ। ਉਤਰਿਓ ਗਰਬ ਜੋ ਭੌਹਨ ਭਰਿਓ ॥ ੨੪੮ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਰਾਮ ਚਰਨ ਬਲ ਮਨ ਧਰਿਓ ਤਾਂ ਪਰ ਸਭੈ ਸੰਦੇਸ। ਪਲਹੀ ਮੈਂ ਛਲ ਹ੍ਵੈ ਗਯੋ ਭਯੋ ਪਵਨ ਕੋ ਭੇਸ ॥ ੨੪੯ ॥

ਚੌਪਈ–ਚਿਤ ਭਰ ਚੌਂਪ ਲੰਕ ਕੋ ਧਾਯੋ। ਭੋਰ ਨ ਭਯੋ ਰਾਮ ਢਿਗ ਆਯੋ। ਦੇਖਿਓ ਸਭਨ ਹਨੂ ਬਡ ਭਾਗੀ। ਰਾਮ ਡੀਠ ਉਤਹੀਂ ਕੋ ਲਾਗੀ ॥ ੨੫੦ ॥ ਗਿਰ ਸਮੇਤ ਹਨੂਮਾਨ ਨਿਹਾ-ਰਿਓ। ਰਘੁਪਤਿ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ਜੀਅ ਭਾਰਿਓ। ਜਾ ਦਿਨ ਬਿਛੁਰੇ ਮੀਤ ਮਿਲਾਹੀਂ। ਤਾਂ ਦਿਨ ਕੋ ਸੁਖ ਸੁਰ ਪੁਰ ਨਾਹੀਂ ॥ ੨੫੧ ॥ ਹਨੂਮਾਨ ਆਏ ਕੁਸਰਗਾਤਾ। ਲਜਾਯੋ ਜਰੀ ਰਾਮ ਸੁਖਦਾਤਾ। ਗਹਿ ਦ੍ਰੋਣਾਚਲ ਬੇਗ ਉਠਾਯੋ। ਢੂੰਡਤ ਬੂਟੀ ਬਿਲਮ ਨਾ ਲਾਯੋ ॥ ੨੫੨ ॥ ਲੇਹੁ ਬੇਗ ਲਛਮਨ ਕੋ ਜਗਾਵਹੁ। ਅਪਨੇ ਮਨ ਕੋ ਦੁਖ ਬਿਸਰਾਵਹੁ। ਸਾਧੁ ਸਾਧ ਹਨੂਮਾਨਹਿ ਕੀਨੋ। ਰਘੁਪਤਿ ਬੋਲ ਬਹੁਰ ਸੁਖ ਦੀਨੋ ॥ ੨੫੩ ॥

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰੋਵਾਚ)

ਦੋਹਰਾ–ਬੇਦ ਚਾਰ ਅਵਤਾਰ ਦਸ, ਰੁੱਦ੍ਰ ਇਕਾਦਸ ਜਾਨ।
ਦ੍ਵਾਦਸ ਭਾਨੁ ਸਮਾਨ ਨਹਿ, ਤੋ ਸੋਂ ਤੂੰ ਹਨੂਮਾਨ ॥ ੨੫੪ ॥

(ਕਵਿਉਵਾਚ)

ਚੌਪਈ–ਦੌਰ ਹਨੂ ਤਬ ਪਾਇਨ ਲਾਗਿਓ। ਰਘੁਪਤਿ ਸੁਖਦੈ ਦੁਖ ਲੈ ਭਾਗਿਓ। "ਭੁਜ ਭਰ ਲਟਕ ਲਿਲਾਰਹਿ ਚੂਮਿਯੋ। ਭਏ ਹਰਖ ਹਰਿ ਆਵਤ ਭੂਮਿਓ" ॥ ੨੫੫ ॥ ਕੰਠ ਲਗਾਇ ਲਯੋ ਹਨੂਮਾਨਹਿ। ਸੋ ਸੁਖ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਪਤਿ ਹੀ ਜਾਨਹਿ। ਭਰਤ ਸੰਦੇਸ ਸੁਨਤ ਸੁਖ ਪਾਯੋ। ਹਨੂਮਾਨ ਕੋ ਬਲ ਦਰਸਾਯੋ ॥ ੨੫੬ ॥ ਤਬ ਸੰਜੀਵਨਿ ਤੋਰ ਮੰਗਾਈ। ਪੀਸਤ ਤਾਂਹਿ ਆਪ ਰਘੁਰਾਈ "ਤਿਹ ਬਾਸਨਤੇ ਅੰਗ ਸਰਸਾਨੇ। ਲਛਮਨ ਕਛੁ ਜੀਵਤ ਸੇ ਜਾਨੇ" ॥ ੨੫੭ ॥ ਹੀਏ ਘਾਉ ਕੋ ਜਬਹਿ ਲਗਾਈ। ਲਛਮਨ ਸ੍ਵਾਸਨ ਲਈ ਜੰਭਾਈ। ਹਾਂਕਤ ਬਾਉ ਜਰੀ ਜਬ ਸੂਕੀ। ਰਾਮ ਰਾਮ ਲਛਮਨ ਕਹਿ ਕੂਕੀ ॥ ੨੫੮ ॥ ਉਠਤ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰ ਬਾਨ ਸੰਭਾਰਿਓ। ਰਘੁਪਤਿ ਸੋਕ ਦੂਰ ਕਰ ਡਾਰਿਓ। "ਭੁਜ ਭਰ ਰਹੇ ਕੰਠ ਸੋਂ ਲਾਈ। ਪ੍ਰੀਤਿ ਨੀਰ ਨੈਨਨ ਰਹਿਓ ਛਾਈ ॥ ੨੫੯॥ ਲਛਮਨ ਘਾਉ ਪੀਰ ਸਬ ਖੋਵਹੁ। ਮੇਰੇ ਹੀਏ ਪਲੰਘ ਪਰ ਸੋਵਹੁ। ਤੁਮ ਅਤਿ ਸੂਰ ਕਹੀ ਮੁਖ ਬਾਨੀ। ਘਾਉ ਪੀਰ ਤੁਮ ਨੈਕੁ ਨ ਜਾਨੀ ॥ ੨੬੦ ॥ "ਤਬ ਲਛਮਨ ਰਘੁਪਤਿ ਸੋਂ ਕਹੈ। ਘਾਉ ਪੀਰ ਮੋਕਉ ਨਹਿ ਦਹੈ। ਕੋ ਬਲਿ ਘਾਉ ਮੋਹ ਉਨ ਲਾਨੋ। ਕਿਹ ਬਿਧਿ ਪੀਰ ਸੁ ਤੁਮਹੀ ਜਾਨੋ" ॥ ੨੬੧ ॥ ਯਹਿ ਉਪਕਾਰ ਹਨੂ ਕੋ ਆਹੀ। ਮਿਲਹੁ ਪਸਾਰ ਬਾਂਹਿ ਤੁਮ ਤਾਹੀ ॥

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਉਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ–ਕੌ ਲਗ ਹੌਂ ਬਰਨੋ ਹਨੂਮਾਨ, ਜੁ ਤੈਂ ਹਮਸੋ ਉਪਕਾਰ ਕਰੇ। ਗਢ ਲੰਕ ਜਰਾਇ ਦਈ ਸੀਅ ਕੀ ਸੁਧ, ਸੀਂਚ ਕੀਏ ਸੁਖ ਪੁੰਜ ਹਰੇ। ਬਦਲੇ ਹਮ ਏਕ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਦਏ, ਤੁਹ ਤੈ

ਦਿਨ ਹੀਂ ਸਿਰ ਔਰ ਧਰੇ। ਸੁਨ ਪੌਨ ਕੇ ਪੂਤ ਰਿਣੀ ਹਮਹੈਂ, ਇਹ ਲਾਜ ਨ ਹੋਵਤ ਨੈਨ ਖਰੇ ॥ ੨੬੨ ॥

(ਹਨੂਮਾਨਉਵਾਚ)

ਸਵੈਯਾ–ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕਹਾਂ ਇਤਨੀ, ਬਲ ਜਾਉਂ ਕਹਾ ਹਮ ਕਾਮ ਕਰੇ। ਹਮ ਤੋ ਕਪਿ ਹੈ ਫਲ ਫੂਲਨ ਸੋਂ, ਚਢ ਰੂਖਨ ਰੂਖਨ ਪੇਟ ਭਰੇ। ਭੁਜਮੈ ਭੁਜਲੈ ਤੁਮ ਤਾ ਪਰ ਨੈਕ, ਕਰੀ ਕਰੁਨਾ ਮੁਸਕਾਇ ਢਰੇ। ਤੇਈ ਹ੍ਵੈ ਗਏ ਲਾਖ ਕਰੋਰਨਕੇ, ਜੇਈ ਮੋਸੇ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਧਰੇ ॥ ੨੬੩ ॥

ਚੌਪਈ–ਤੁਮ ਹਮ ਸੋਂ ਕਰੀਅਹੁ ਉਪਕਾਰਾ। ਦਾਸ ਜਾਨ ਮੋਹਿ ਲੇਹੁ ਸੰਭਾਰਾ। ਤਾਸੋਂ ਰਾਮ ਬਹੁਰ ਫਿਰ ਕਹੈਂ। ਹਨੂਮਾਨ ਪ੍ਰਾ-ਨਨ ਮੈ ਰਹੈਂ ॥ ੨੬੪ ॥ ਜੌ ਫਿਰ ਅਬਹਿ ਕਹਿਤ ਹੌਂ ਤੋਹੀ। ਤੋ ਲੱਜਾ ਉਪਜਤ ਹੈ ਮੋਹੀ। ਜਜੋਂ ਸੰਸਾਰ ਰੀਤਿ ਹੈ ਮੀਤਾ। ਸੋਊ ਕਹਿਤ ਬਡੀ ਬਿਪਰੀਤਾ ॥ ੨੬੫ ॥

(ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉਵਾਚ)

ਦੋਹਰਾ–ਬਿਪਤਿ ਪਰਨ ਦੁਖ ਹਰਨ ਕੋ, ਪਹਿਲੇ ਕਰਤ ਬਿ-ਚਾਰ। ਤਾਂ ਪਾਛੇ ਉਪਕਾਰ ਕੌ,ਚਾਹਤ ਪ੍ਰਿਤਿ ਉਪਕਾਰ॥੨੬੬॥

[ਕਵੀ ਬਚਨ]

ਚੌਪਈ–ਤਾਂਤੇ ਤੁਮਹਿ ਬਿਦਿਤ ਮਤਿ ਹੋਊ। ਹਮ ਤੁਮ ਰਹੈ ਸੁਖੀ ਅਬ ਦੋਊ। ਇਹ ਬਿਧਿ ਲਛਮਨ ਫੇਰ ਜਿਆਏ। ਸ੍ਰੀ ਰਘੁ ਪਤਿ ਬਹੁਤੇ ਸੁਖ ਪਾਏ ॥ ੨੬੭ ॥ ਜੋ ਯਹਿ ਕਥਾ ਸੁਨੈ ਮਨ ਲਈ। ਤਿਹ ਬਿਛਰਜੋ ਮਿਲ ਹੈ ਫਿਰ ਭਾਈ। ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਭਗਤਿ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋਈ। ਸੁਤ ਜੁਵਤੀ ਕੋ ਬਿਰਹ ਨ ਹੋਈ॥੨੬੮॥ ਅਸ੍ਵਮੇਧ ਕੀਨੇ ਫਲ ਲਹੈ। ਸੋ ਫਲ ਹੋਇ ਰਾਮ ਗੁਨ ਕਹੈ। ਤੀਰਥ ਕੋਟ ਕਰੈ ਸੌ ਬਾਰਾ। ਸੋਫਲ ਹੋਇ ਅੰਤ ਨਿਸਤਾਰਾ ॥ ੨੬੯ ॥ ਜੌ ਰੁਚਿ ਸੌਂ ਕੋਈ ਕਹੈ ਕਹਾਵੈ। ਜਨਨੀ ਜਠਰਿ ਬਹੁਰ ਨਹੀ ਆਵੈ। ਰਘੁਬਰ ਕਥਾ ਪੁਨੀਤ ਸਦਾਈ। ਸੇਵਕ ਹਿਰਦੇ ਰਾਮ ਸੁਨਾਈ ॥ ੨੭੦ ॥

[ਕਵਿਉਵਾਚ]

ਦੋਹਰਾ–ਰਾਵਨ ਕੋ ਅਤਿ ਕੋਪ ਕਰ ਮਾਰਹਿੰਗੇ ਰਘੁਰਾਇ। ਕਥਾ ਸੁ ਆਗੇ ਹੋਇਗੀ ਸੰਤ ਸੁਨਹੁ ਮਨ ਲਾਇ॥ ੨੭੧॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗੀਤੇ ਲਛਮਨ ਜਿਆਇਬੋ ਤੇਰਵੋਂ ਅੰਕ ਸਮਾਪਤਃ॥ ੧੩॥

ਅਥ ਚਤਰਦਸੋ ਅੰਕ ਲਿਖਯਤੇ॥

[ਰਾਵਨਉਵਾਚ]

ਚੌਪਈ–ਲਛਮਨ ਜੀਅਤ ਭਯੋ ਸੁਖ ਭਾਰੀ। ਭੂਲੀ ਮਨਹੁ ਰਾਮ ਸੁਖ ਬਾਰੀ। ਰਾਵਣ ਸੁਨਤ ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਪਾਯੋ। ਭਯੋ ਪ੍ਰਾਤ ਇਕ ਦੂਤ ਬੁਲਾਯੋ॥ ਤਾਂਸੋ ਕਹੀ ਬਾਤ ਸਮਝਾਈ। ਤੁਰਤ ਸਿਧਾਰਹੁ ਜਹਿਂ ਰਘੁਰਾਈ। ਜੋ ਹੌ ਕਹੌਂ ਸੁ ਜਾਇ ਸੁਨਾਵਹੁ। ਪੁਨ ਜੋ ਕਹੈ ਰਾਮ ਸੁਨ ਆਵਹੁ॥੨॥ ਭ੍ਰਿਗਪਤਿ ਜੀਤ ਪਰਸ ਤੁਮ ਪਾਯੋ। ਤਾਂ ਲਗ ਹੌਂ ਲੰਕੇਸ ਪਠਾਯੋ। ਤਾ ਬਦਲੇ ਜੋ ਜੀਅ ਕੋ ਚਾਹੈ। ਸੌ ਲੰਕਾਪਤਿ ਬੋਲ ਨਿਬਾਹੈ॥ ੩॥ ਕਰਤ ਪ੍ਰਨਾਮ ਚਲਯੋ ਤਬ ਧਾਈ। ਰਘੁਪਤਿ ਚਰਨ ਨਿਹਾਰੇ ਜਾਈ। ਕਰ ਡੰਡੌਤ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਦੀਨੀ। ਅਪਨੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸਫਲ ਕਰ ਲੀਨੀ॥ ੪॥

[ਦੂਤਉਵਾਚ]

ਦੋਹਰਾ–"ਲੋਹਤਾਛ ਠਾਢੋ ਭਯੋ ਚਰਨਨ ਡੀਠ ਲਗਾਇ। ਜੋ ਲੰਕਾ ਪਤਿ ਕਹੀ ਹੀ, ਤੇ ਸਭ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ"॥ ੫॥

[ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉਵਾਚ]

ਸੋਰਠਾ–ਰੇ ਲੰਕਾ ਪਤਿ ਦੂਤ ਨਿਕਟ ਬੈਠ ਸਮਝਾਇ ਕਹੁ। ਜੁਝਯੋ ਜਿਤ ਪੁਰ ਹੂਤ ਲੰਕਾਪਤਿ ਕਿਹ ਕਰਤ ਹੈ॥ ੬॥

[ਦੂਤਉਵਾਚ]

ਕਬਿੱਤ–"ਸੋਨੇ ਕੀ ਅਟਾਰੀ ਇਨ ਪੂੰਛ ਸੋਂ ਲਗਾਇ ਜਾਰੀ ਭਾਰੀ ਦੁਖ ਦੀਨੋ ਲੰਕ ਲੋਕ ਪਛੁਤਾਤ ਹੈਂ। ਮੂਲ ਤੇ ਉਪਾਰੀ ਇਨ ਹਮਰੀ ਅਸੋਕ ਬਾਰੀ ਐਸੀ ਕਰ ਡਾਰੀ ਫੂਲ ਫਲ ਹੈ ਨ ਪਾਤ ਹੈ। ਲਛਮਨ ਜੂ ਕੀ ਦੇਹ ਇਨਹੂੰ ਉਬਾਰੀ ਔਰ ਸੈਨਾ ਹੂੰ ਉਤਾਰੀ ਸਿੰਧੁ ਦਾਂਤਨ ਚਬਾਤ ਹੈ। ਬੈਠ ਬੈਠ ਮੀਤਨ ਮੈ ਭੀਤ ਕੀ ਪਛੀਤਨ ਮੈ ਚੀਤ ਚੀਤਿ ਹਨੂਮਾਨ ਕਾਟ ਕਾਟਿ ਖਾਤ ਹੈ" ॥ ੭ ॥

[ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉਵਾਚ]

ਪਰਹਾ–ਸੁਨਤ ਦੂਤ ਕੇ ਬਚਨ ਚਤਰ ਚਿਤ ਮੈਂ ਹਸੇ। ਲੋਹਤਾਛ ਦ੍ਵੈ ਕਠਨ ਬਾਤ ਮੈਂ ਹਮ ਫਸੇ। ਬਲ ਤੇ ਸਬੈ ਉਪਾਇ ਔਰ ਸਬ ਕੀਜੀਏ। ਨਹਿ ਦੈਹੌਂ ਭੇਟ ਕੁਠਾਰ ਪ੍ਰਾਨ ਕੋ ਲੀਜੀਏ ॥ ੮ ॥

[ਕਵਿਉਵਾਚ]

ਛਪੈ–"ਤਿਹ ਅਵਸਰ ਰਥ ਰਾਮ ਕਾਜ ਸੁਰ ਰਾਜ ਪਠਾਯੋ। ਸੱਤ੍ਰ ਜੀਤ ਤਹਿ ਨਾਮ ਪੁੰਜ ਮਣਿ ਜਟਤ ਸੁਹਾਯੋ। ਤ੍ਰਿਬਿਧਿ ਤਾਪ ਦੁਖ ਹਰਨ ਚਰਨ ਰਘੁਪਤਿ ਗਵ ਰੀਜੈ। ਨੀਲ ਕਮਲ ਜਨੁ ਸਰਦ ਸੇਤ ਬਾਦਰ ਛਬਿ ਰੰਜੈ। ਫਹਿਰੰਤ ਧੁਜਾ ਹਨੁਵੰਤ ਕਪਿ ਕਿਲਕਿਲਾਇ ਧੁਨ ਉਛਲਯੋ। ਧਸਕੰਤ ਹੀਓ ਬਿਗ-ਸੰਤ ਮੁਖ ਤਬ ਸੁ ਦੂਤ ਲੰਕਾ ਚਲਜੋ" ॥ ੯ ॥

ਚੌਪਈ–ਜਾਤ ਹੀਂ ਲੋਹਤਾਛ ਸਿਰ ਨਾਯੋ। ਲੰਕਾ ਪਤਿ ਨੀਕੇ ਸਮਝਾਯੋ। ਤਾਂ ਪਾਛੇ ਫਿਰ ਰਾਜਾ ਬੋਲਜੋ। ਬਲ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਨਿਪਟ ਝਕਝੋਲਜੋ ॥ ੧੦ ॥ ਰਾਮਚੰਦ ਧੁਜ ਕੌਨ ਬਿਰਾਜੈ। ਜਾਂਕੀ ਧੁਨਿ ਸਾਵਨ ਘਨ ਲਾਜੈ। ਜਾਂਕੋ ਦੇਖਿ ਮਹਾਂ ਭੈ ਆਵੈ। ਜਨੁ ਨਭ ਧੂਮਕੇਤ ਦਰਸਾਵੈ ॥ ੧੧ ॥ ਭੁਜਾਦੰਡ ਜਨ ਬੱਜ੍ਰ ਸਮਾਨਾ। ਚਮਕ ਨਿਰਖ ਬੀਜੁਰੀ ਸਮਾਨਾ। ਤਬ ਬੋਲਜੋ ਮੰਤ੍ਰੀ ਸਿਰ ਨਾਈ। ਯਹਿ ਹਨੂਮਾਨ ਕਪਿਨ ਕੋ ਰਾਈ ॥ ੧੨ ॥ ਜਾਂਕੇ ਚਰਿਤ ਸਬੈ ਤੁਮ ਜਾਨਹੁ। ਲੰਕ ਬਾਗ ਅਰ ਸਮੁੰਦ ਪਛਾਨਹੁ।

ਲਛਮਨ ਆਨ ਪ੍ਰਾਨ ਜਿਨ ਦੀਨੋ। ਸੋ ਰਘੁਪਤਿ ਧੁਜਪਤਿ ਹੈ ਕੀਨੋ ॥ ੧੩ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਯਹਿ ਸੁਨ ਰਾਵਨ ਲੰਕਪਤਿ ਭਯੋ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਸਮਾਨ।
ਰਘੁਪਤਿ ਪੂਰਨ ਸਸਿ ਨਿਰਖ ਲਹਿਰ ਸ੍ਵਾਸ ਅਨੁਮਾਨ ॥੧੪॥

ਸੋਰਠਾ–ਕਛੁ ਰਿਸ ਕਛੁ ਮਨ ਦੀਨ ਚਲਯੋ ਜਹਾਂ ਮੰਦੋਦਰੀ।
ਅਨੁਜ ਤਨੁਜ ਤੇ ਹੀਨ ਜਯੋਂ ਉਤਰਤ ਪੂਨਯੋ ਸਸੀ ॥ ੧੫ ॥

[ਰਾਵਨੋਵਾਚ ਮੰਦੋਦਰੀ ਸੋਂ]

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਨੀ ਸੁਨੀ ਐਸੀ ਹੀ ਨ ਜਾਨੀ ਐਸੀ ਭਈ ਰਨ ਮੇਘਨਾਦ ਆਦਿ ਸਬ ਜੂਝੇ ਮਨ ਭਾਵਨੇ। ਐਸੇ ਰਹਿ ਗਏ ਜੈਸੇ ਡਾਰ ਪਾਤ ਬਿਨਾ ਰੂਖ ਸਬੈ ਅੰਗ ਸਬਹੀ ਕੋ ਲਾਗਤ ਡਰਾਵਨੇ। ਤੇਰੇ ਮਨ ਐਸੀ ਜੋ ਹੌਂ ਰਾਮੈ ਅਨੁਸਰੋਂ ਸੀਅ ਲੈਕੈ ਸੀਸ ਧਰੋਂ ਪਗ ਧੂਰਿ ਕੇ ਬਿਛਾਵਨੇ। ਦੇਖ ਕੈਸੇ ਮਾਰਤ ਹੋਂ ਫੌਜਨ ਬਿਡਾਰਤ ਹੋਂ, ਐਸੇ ਭਾਜ ਜੈਹੈਂ ਪ੍ਰਾਨ ਪਰੈਂਗੇ ਬਚਾ-ਵਨੇ ॥ ੧੬ ॥

[ਕਵਿਉਵਾਚ]

ਚੌਪਈ–"ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਜੀਅ ਕ੍ਰੋਧ ਬਢਾਯੋ। ਮਨਹੁ ਗਰਜ ਘਨ ਮੇਘ ਸੁਹਾਯੋ"। ਚਲਯੋ ਚਮਕ ਰਨ ਕੋ ਸਮੁਹਾਈ। ਰਵਿ ਦ੍ਵਾਦਸ ਸਮ ਬਦਨ ਬਨਾਈ। ਆਜ ਨਿਦਾਨ ਕਰੋਂ ਰਨ ਮਾਂਹੀ। ਕੈ ਰਘੁਪਤਿ ਕੈ ਰਾਵਨ ਨਾਹੀਂ ॥ ੧੭ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਚਕਤ ਭਏ ਸੁਰ ਨਰ ਅਸੁਰ, ਥਕਤ ਭਏ ਰਨ ਗੈਨ।
ਛਕਤ ਭਏ ਰਨ ਭੂਮਿ ਭਟ, ਸੰਕਤ ਭਏ ਤ੍ਰਿਨੈਨ ॥ ੧੮ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਦਸ ਚਿੰਤਾ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਦਸੋਂ ਓਰ ਦਸ ਮੁਖ ਕੀਏ।
ਦਸੋਂ ਦਿਸਾ ਸੁਖ ਨਾਂਹਿ ਜੇ ਰਘੁਪਤਿ ਚਰਨਨ ਬਿਮੁਖ ॥੧੯॥

ਕਬਿੱਤ–ਏਕ ਸੀਅ ਓਰ ਦੂਜੇ ਦੇਵਨ ਕੋ ਸ਼ੋਰ ਸੁਨ ਤੀਸਰੋ ਤ੍ਰਿਨੈਨ ਜਾਂਕੇ ਬਰ ਕੋ ਗੁਮਾਨ ਹੈ। ਚੌਥੇ ਚਿਤ ਭੈ ਸੋਂ ਹਨੂ-ਮਾਨ ਹੀ ਨਿਹਾਰਤ ਹੈ ਪਾਂਚਵੇਂ ਬਿਭੀਖਨ ਕੋ ਦੇਖ ਰਿਸ ਮਾਨ ਹੈ। ਛਟੋ ਭਰ ਛੋਹ ਭੌਹਿੰ ਸੂਰਨ ਪਚਾਰਤ ਹੈ ਸਾਤਵੇਂ

ਸੁ ਕੋਪ ਰਾਮ ਚੰਦ ਸੋਂ ਨਿਦਾਨ ਹੈ । ਦ੍ਵੈ ਲਗੇ ਅਨੀਤਿ ਨੀਤਿ ਬਾਕੀ ਕਹੈਂ ਜੀਤ ਜੀਤ ਦਸੋ ਮੁਖ ਦਸੋਂ ਓਰ ਕੀਏ ਸਾਵਧਾਨ ਹੈ ॥ ੨੦ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਰਾਮਕੀ ਓਰ ਤੇ ਬਾਨ ਚਲੇ ਚਲ ਰਾਵਨ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਭਟ ਘਾਏ ॥ ਭੇਦ ਸਨਾਹਨ ਆਹ ਕਰੀ ਫਿਰ ਮਾਰਨ ਕੋ ਨਹਿ ਹਾਥ ਉਠਾਏ ॥ ਜੇ ਗਜਰਾਜਨ ਕੇ ਅਸਵਾਰ ਗਿਰੇ ਗਜ ਕੁੰਭ ਨ ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਾਏ ॥ ਮਾਨਹੁ ਕਾਮਨਿ ਕੇ ਕੁਚ ਪਾਇ ਲਗਾਇ ਹੀਏ ਬਹੁਤੇ ਸੁਖ ਪਾਏ ॥

ਕਰਖਾ—ਬਾਢਿਓ ਜੁਧ ਪਰਬਲ ਪ੍ਰਚੰਡ ਪਲਚਰ ਬਨਚਰ ਕਿਲਕਾਰੇ ॥ ਮੁਗਦਰ ਮੂਸਲ ਗੁਰਜ ਗੋਫਨੈ ਗੋਲਾ ਅਨਤੋਲ ਸੰਭਾਰੇ ॥ ਬਾਨ ਕਮਾਨ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਸੈਹਥੀ ਸਨਮੁਖ ਸਤ੍ਰੂ ਪਚਾਰੇ ॥ ਤਜ ਮੁਖ ਢਾਲ ਕਰਾਲ ਕ੍ਰੋਧ ਮਨ ਅਰਿਕੁਲ ਫੌਜ ਬਿਡਾਰੇ ॥੨੨॥ ਭਕਭਕਾਇ ਰਨ ਪਰਤ ਸੁਭਟ ਕਟਿ ਰੁਧਿਰ ਅੰਗ ਛਬਿ ਪਾਵੈਂ ॥ ਮਾਨਹੁ ਮਨ ਅਨੁਰਾਗ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਿ ਨਿਜ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਦਰਸਾਵੈਂ ॥ ਜੂਝੇ ਏਕ ਸੂਰ ਇਹ ਭਾਂਤਨ ਬਾਨ ਅੰਗ ਸਭ ਛੇਦਜੋ ॥ ਮਾਨਹੁ ਪ੍ਰਾਨ ਲਗਾਇ ਪੰਖ ਉਡ ਦਿਨ ਮਣਿ ਮੰਡਲ ਭੇਦਜੋ ॥ ੨੩ ॥ ਇਕ ਜੂਝੇ ਤਰਵਾਰ ਧਾਰ ਲਗ ਰਹੀ ਹੀਏ ਮਧਿ ਫਾਟੈ ॥ ਜਨੁ ਜਮ ਜੀਭ ਪਾਨ ਸੇ ਖਾਏ ਫਿਰ ਫਿਰਿ ਲੋਹੂ ਚਾਟੈ ॥ ਇਕ ਜਮਧਰ ਲਾਗਤ ਹੀ ਜੂਝੇ ਫਿਰ ਨ ਨਿਕਾਸਨ ਪਾਈ ॥ ਜਨੁ ਜਮ ਦਾੜ ਕਠਨ ਉਰ ਗਡ ਰਹੀ ਯਹਿ ਉਪਮਾਂ ਜੀਅ ਆਈ ॥ ੨੪ ॥ ਬਰਛੀ ਨਿਕਸ ਦੁਸਾਰ ਰੁਧਿਰ ਭਰ, ਛਬਿ ਤਰੰਗ ਅਤ ਛੂਟੇ ॥ ਰਨ ਸਰਤਾ ਸੀਂਚੇ ਸੁਭਟਨ ਕੇ ਜਨੁ ਜਸ ਅੰਕੁਰ ਫੂਟੇ ॥ ਕਟੇ ਕਵਚ ਜੂਝੇ ਰਨ ਸਨਮੁਖ ਬਹੁਰ ਨ ਨੈਕ ਸੰਭਾਰੇ ॥ ਚਲੇ ਬਜਾਇ ਨਿਸਾਨ ਸ੍ਵਰਗ ਕੋ ਜਨੁ ਕਲੰਕ ਨਿਜ ਡਾਰੇ॥ ੨੫ ॥ ਦੈ ਮੁਖ ਢਾਲ ਕਟੇ ਰਣ ਛਿਤ ਭਟ ਗਢੇ ਬਾਨ ਅਤਿ ਗਾਢੇ ॥ ਮਾਨਹੁ ਕਮਠ ਪੀਠ ਬਾਸਕ ਕੇ ਭਏ ਸਹਸ ਫਨਿ ਠਾਢੇ ॥ ਬਾਨਰ ਬਦਨ ਰੁਧਿਰ ਲਪਟਾਨੇ ਛਬਿ ਕੇ ਉਠਤ ਅਲੂਲੇ ॥

ਰਘੁਪਤਿ ਰਵਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰਨ ਸਰਵਰ ਮਨਹੁ ਕਮਲ ਕੁਲ ਫੂਲੇ ॥ ੨੬ ॥ ਮੁਖ ਪ੍ਰਚੰਡ ਚਿਤ ਚੌਂਪ ਹਰਖ ਸੋਂ ਲਪਟ ਭੁਜਾ ਗਹਿ ਪੇਲੇ ॥ ਕਰ ਕਚ ਕਵਚ ਰੁਧਰ ਲਪਟਾਨੇ ਜਨੁ ਹੋਲੀ ਸੀ ਖੇਲੇ ॥ ਕਿਲ ਕਿਲਾਇ ਕਾਲੀ ਕਰ ਤਾਲੀ ਦੈ ਦੈ ਡਮਰੁ ਬਜਾਵੈ ॥ ਭੈਰਵ ਭੂਤ ਪਿਸਾਚ ਪ੍ਰੇਤ ਗਨ ਰੁਧਿਰ ਸਮੁੰਦਹ ਨ੍ਹਾਵੈ ॥ ੨੭ ॥

ਗੀਧ ਮਵਾਸ ਅਕਾਸ ਉਡਤ ਲੈ ਮਾਸ ਮਹਾਂ ਮਨਭਾਯੋ । ਸ੍ਵਾਨ ਸ੍ਰਿੰਗਾਲ ਕਾਕ ਬ੍ਰਿੰਦਨ ਕੋ ਮਾਸ ਸੁ ਭੱਛ ਜਨਾਯੋ ॥ ਇਕ ਭਾਜਤ ਦ੍ਰੁਮ ਗਨਕਚ ਅਟਕੇ ਡਰਤ ਨ ਉਤ ਮੁਖ ਮੋਰੇ ॥ ਛਾਡਹੁ ਪ੍ਰਾਨੋ ਦਾਨ ਦੈ ਹਮ ਕਉ ਕਹਿਤ ਸਤ੍ਰੁ ਕੇ ਭੋਰੇ ॥ ੨੮ ॥ ਚਲਤ ਬਾਨ ਸਨਮੁਖ ਆਵਤ ਕਪਿ ਕੁਲ ਤੇ ਸਭੈ ਬਚਾਏ ॥ ਜੈਸੇ ਮਹਾਂ ਜੋਗ ਸਾਧਕ ਕੋ ਪਾਪ ਨ ਪਰਸਨ ਪਾਏ ॥ ਅਮਰਬਧੂ ਕਰ ਕੁਸਮ ਮਾਲ ਲੈ ਡੋਲਤ ਅਤਿ ਅਨੁਰਾਗੀ । ਮਾਨਹੁ ਸਮਰ ਸ੍ਵਯੰਬਰ ਰਚ ਕੇ ਸੁਭਟ ਬਰਤ ਬਡਭਾਗੀ ॥ ੨੯ ॥ ਸ੍ਵਾਮਿਕਾਰ ਜੀ ਲਰਤ ਸੂਰਮਾ ਜਸ ਆਯੋ ਜਿਹ ਬਾਂਟੇ ॥ ਮਾਨਹੁ ਨਿਰਖ ਸੁਰਬਧੂ ਰੀਝਤ ਲੇਤ ਸੀਸ ਕੇ ਸਾਂਟੇ ॥ ਸਿੰਘ ਨਾਦ ਬੋਲਯੋ ਤਬ ਰਾਵਨ, ਸਾਖਾ ਮ੍ਰਿਗ ਸਕੁਚਾਨੇ । ਜੈਸੇ ਬੱਜ੍ਰ ਗਰਜ ਤੇ ਗਿਰ ਪਤਿ, ਚਮਕ ਸਪੱਛ ਡਰਾਨੇ ॥ ੩੦ ॥

[ਰਾਵਨਉਵਾਚ]

ਸਵੈਯਾ—ਨਾਰਿ ਨਿਪਾਤ ਕੈ ਤੋੜ ਸਰਾਸਨ, ਬਾਮਨ ਜੀਤਕੈ ਫੂਲ ਗਏ ਹੋ । ਸੂਪਨਖਾ ਖਰ ਦੂਖਨ ਸੋਂ ਲਰ, ਮਾਰ ਮਰੀਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਭਏ ਹੋ । ਕਾਲ ਕੇ ਅੰਕ ਨਿਸੰਕ ਪਰੋ ਜਿਨ, ਕਯੋਂ ਸਮਝੇ ਬਿਨ ਆਇ ਖਏ ਹੋ । ਛਾਡਤ ਹੋਂ ਰਘੁਬੀਰ ਪਧਾਰਹੁ, ਸੁੰਦਰ ਹੋ ਅਰ ਬੈਸ ਨਏ ਹੋ ॥ ੩੧ ॥

ਅੰਗਦੋਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ—ਅੰਗਦ ਬੀਰ ਕਹਯੋ ਕਿਲਕਾਰ ਸੁਨੇ ਜਬ ਰਾਵਨ ਬੈਨ ਅਸੀਲੇ । ਰੇ ਦਸਕੰਧ ਸੀਆ ਸੰਗ ਲੈ ਅਜਹੂੰ ਭਜੀਐ ਪਦਕੰਜ ਰਸੀਲੇ । ਜਯੋਂ ਤੁਹਿ ਛਾਡ ਗਏ ਰਨ ਮੈਂ ਸਿਵ ਧਾਹੀਂ ਤੇ ਆਜ

ਦਸੋਂ ਮੁਖਪੀਲੇ । ਤੂੰ ਰਘੁਨਾਥਹਿ ਛਾਡਤ ਹੈਂ ਪਰ ਤੋਹਿ ਨ ਛਾਡਤ ਰਾਮ ਹਠੀਲੇ ॥ ੩੨ ॥

ਰਾਵਨੋਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ–ਬਾਨਰ ਨੀਚ ਨ ਰਾਵਨ ਹੌਂ ਅਰ ਤਾਂਹਿ ਭਲੇ ਕਰ ਰਾਮ ਪਛਾਨੋ ॥ ਸੰਭੁ ਸਮੇਤ ਉਠਾਇ ਹਿਮਾਚਲ ਤੋਲ ਕੀਓ ਜਿਨ ਗੇਂਦ ਤੇ ਨਾਨੋ । ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਢਰਈ ਗਿਰ ਧਾਤੁ ਝਰੈਂ ਝਰਨਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇ ਬਹਾਨੋ । ਦ੍ਵੈ ਭੁਜਦੰਡਨਤੇ ਤਨ ਬਜਾਕੁਲ ਲੋਹੂ ਬਹੈਂ ਅਜਹੂੰ ਗਿਰ ਮਾਨੋ ॥ ੩੩ ॥

ਹਨੂਮਾਨੋਵਾਚ

ਦੋਹਰਾ–ਹਨੂਮਾਨ ਬਿਨਤੀ ਕਰੈ ਦੇਖ ਰਾਮ ਕੀ ਓਰ ॥ ਰਨ ਰਾਵਨ ਕੈਸੇ ਬਚੈ ਬੋਲਤ ਬਚਨ ਕਠੋਰ ॥ ੩੪॥

ਰਾਮਚੰਦ੍ਰੋਵਾਚ

ਸੋਰਠਾ–ਅਜਹੁੰ ਭਰੋਸੋ ਮੋਹਿ ਦੈ ਸੀਤਾ ਰਾਵਨ ਮਿਲੈ ॥
ਔਰ ਸੁਨਾਊਂ ਤੋਹਿ ਹਨੂੰਮਾਨ ਜਾਂਤੇ ਬਚੈ ॥ ੩੫ ॥

ਸਵੈਯਾਂ–ਰਾਮ ਕਹੀ ਭਰ ਬਾਨ ਅਬੈ ਜੁ ਹੌਂ ਰਾਵਨ ਕੇ ਹੀਏ ਮਾਰਤ ਹੋਂ । ਤਹਿ ਸੀਅ ਬਸੈ ਦਿਨ ਰੈਨ ਸਦਾ ਪੁਨ ਸੀ ਜੀਅ ਮਾਂਹਿ ਮਹਾਂ ਰਤਿ ਹੋਂ ॥ ਪੁਨ ਮੋ ਮਹਿ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਬਸੈ ਜਗ ਯੌਂ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਬਿਚਾਰਤ ਹੋਂ । ਤਾਂਤੇ ਆਪਨੇਈ ਗਹਿ ਆਪਨੇ ਹਾਥਨ ਚੌਦਹਿ ਲੋਕ ਸੰਘਾਰਤ ਹੋਂ ॥ ੩੬ ॥

ਰਾਵਨੋਵਾਚ

ਦੋਹਰਾ–ਤਬ ਰਾਵਨ ਅਤਿ ਕੋਪ ਕਰ ਦੇਵਨ ਸੋਂ ਕਹਯੋ ਟੇਰਿ॥
ਜੋ ਹੌਂ ਕਹੌਂ ਸੁ ਕਰਹੁ ਅਬ ਮਾਰਤ ਸਭਨਨ ਘੇਰਿ ॥ ੩੭ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰੇ ਜਮ ਆਜ ਬਿਨਾ ਹੀਂ ਪ੍ਰਲੈ ਭਰ ਪੇਟਹਿ ਭੂਖ ਜਿਤੀ ਮਨ ਮੈ । ਗੁਹ ਮੁੰਡਨ ਮਾਲ ਬਿਸਾਲ ਭਲੀ ਸ਼ਿਵਜੀ ਪਹਿਰੋ ਰੁਚਿ ਸੋਂ ਤਨ ਮੈਂ । ਕਮਲਾਸਨ ਆਸ ਤਜੋ ਜਗ ਕੀ, ਰੁਚਿ ਔਰ ਕੀ ਬੀਜ ਬੁਵੇ ਮਨ ਮੈ । ਤਬ ਕਾਹੇ ਕੀ ਹੌਂਸ ਰਹੈ ਤੁਮਰੇ ਜੀਅ, ਰਾਵਨ ਕੋਪ ਕਰੈ ਰਨ ਮੈਂ ॥ ੩੮ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਜੰਬੁਕ ਗਿਰਝਨ ਸੌਂ ਕਹਜੋਂ ਰਾਵਨ ਮੋ ਬਿਨਤੀ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਰੇਭੱਯੋ॥ ਚੌਪ ਸੌਂ ਆਜ ਲਰੋਂ ਸੀਅ ਕੇ ਹਿਤ, ਭੂਮਿ ਅਕਾਸ ਭਲੇ ਮੰਡਿਰੁੱਯੋ। ਜੂਝ ਮਰੌ ਰਨਮੈ ਸੁਣ ਮੀਤ, ਨਿਚੀਤਹੈ ਮੇਰੋਈ ਮਾਸ ਅਘੱਯੋ। ਰਾਮ ਕੀ ਓਰ ਨਿਸ਼ੰਕ ਉਡੋ ਪੈ ਘਸੀਟਤ ਲੰਕ ਕੀ ਓਰ ਨ ਜੱਯੋ ॥ ੩੯ ॥

ਕਵਿਉਵਾਚ

ਚੌਪਈ—ਸਭ ਦੇਖਤ ਚਿਤ ਚੌਪ ਲਗਾਈ। ਰਾਵਨ ਰਾਮ ਨਿ-ਦਾਨ ਲਰਾਈ। ਸੁਰ ਮੁਨ ਚਢ ਬਿਵਾਨ ਜੁਰ ਪੇਖੈ। ਰਾਵਨ ਡੀਠ ਬਚਾਇ ਨਮੇਖੈ ॥ ੪੦ ॥ "ਮੱਧ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਰੁੱਦ੍ਰ ਅਨੁਰਾਗੀ। ਛੁਟੀ ਸਮਾਧਿ ਦ੍ਰਿਸਟ ਰਨ ਲਾਗੀ"॥ ਚਢੀ ਮਹਲ ਮੰਦੋਦਰਿ ਰਾਨੀ। ਮੁਖ ਛਬਿ ਰਘੁਪਤਿ ਤੇਜ ਬਿਕਾਨੀ। ਸੁਰ ਗਨ ਬਧੂ ਸੰਗ ਸਭ ਸੋਹੈਂ। ਬਾਤ ਬਨਾਇ ਕਹੈਂ ਮਨ ਮੋਹੈਂ ॥ ੪੧ ॥ ਗੌਰ ਦੇਹਿ ਤਨ ਸੁਥਰੀ ਸਾਰੀ। ਰਹੀ ਚਿਤ੍ਰਸੀ ਲਿਖੀ ਬਿਚਾਰੀ। ਜੱਦਪਿ ਦਿਪਹਿ ਪੁੰਜ ਮਣਿ ਮੋਤੀ। ਸਾਂਝ ਸਮੈ ਮਾਨਹੁ ਰਵਿ ਜੋਤੀ ॥ ੪੨ ॥ ਜਨਕ ਸੁਤਾ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਸੰਗ ਸੋਹੈ। ਚਢ ਬਿਵਾਨ ਦੇਖੈ ਮਨ ਮੋਹੈ। ਸਬ ਦੁਚਿਤੈਂ ਮਨ ਮੈਂ ਯੌਂ ਕਹੈਂ। ਰਾਵਨ ਮਰੈ ਸਬੈ ਦੁਖ ਬਹੈਂ ॥ ੪੩ ॥

ਰਾਮਚੰਦ੍ਰੋਵਾਚ

ਦੋਹਰਾ—ਰਘੁਪਤਿ ਰਾਵਨ ਸੌਂ ਕਹਜੋ, ਸੁਭਟ ਸੁਚੇਤ ਸੰਭਾਰ।
ਸ਼ਿਵ ਸਮੇਤ ਸਭ ਸੂਰਮਾ, ਮੋਪਰ ਆਜ ਹਕਾਰ ॥ ੪੪ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਸੁਨ ਲੈ ਨਿਫੋਟ ਓਟ ਕਾਹੂ ਕੀ ਨ ਛਾਡੋਂ ਤੋਹਿ ਸਾਂਝ ਕੇ ਉਰੇ ਲੌ ਆਜ ਮਾਰ ਹੀ ਗਿਰਾਇ ਹੋਂ। ਕਾਹੇ ਕੋ ਚੁਵਾਉ ਕਰ ਚਾਮ ਕੇ ਚਲਾਵਤ ਹੈਂ, ਮੂੰਡ ਕਾਟਕੈ ਕਬੰਧ ਨਭ ਮੈਂ ਉਡਾਇ ਹੋਂ। ਬਾਨ ਲੈ ਕਮਾਨ ਕੋ ਸੰਭਾਰਕੈ ਪਿਨਾਕ ਪਾਨ, ਕੋ ਹਕਾਰ ਘਾਉ ਕਰ ਪਾਛੇ ਤੋਹਿ ਘਾਇ ਹੋਂ। ਮੋ ਜੀਅ ਮੈ ਮੋ ਤੀਅ ਕੇ ਬਿਰਹ ਕੀ ਆਗ ਹੈ, ਸੁ ਤੋ ਤੀਅ ਕੇ ਨੈਨਨ ਕੇ ਨੀਰ ਸੋ ਬੁਝਾਇ ਹੋਂ ॥ ੪੫ ॥

ਕਵਿਉਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ—ਹੈ ਬਿਲਖੀ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਮੰਦੋਦਰੀ, ਹ੍ਵੈ ਗਈ ਹੈ ਮੁਖਕੀ ਛਬ ਫੀਕੀ। ਯੌਂ ਜਬ ਪੈਜ ਕਰੀ ਰਘੁਨੰਦਨ, ਤੌ ਪਤਿਕੀ ਪਤਿ ਏਕ ਰਤੀ ਕੀ। ਜੇ ਜੁਵਤੀ ਸਭ ਸੰਗ ਹੁਤੀ ਤਿਨ, ਯੌਂ ਸਮਝੀ ਜੈਸੇ ਭੀਰ ਸਤੀਕੀ। ਭੌਨ ਭੰਡਾਰਤੇ ਯੌਂ ਉਚਟੀ ਜੈਸੇ ਜੋਗ ਜੁਟੀ ਮਤ ਹੋਤ ਜਤੀ ਕੀ ॥ ੪੬ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਕੋਪ ਕੀਏ ਦਸ ਸੀਸਨ ਕੋ, ਜਬ ਰਾਮ ਕਮਾਨ ਮੈਂ ਬਾਨ ਕਸੈਗੋ। ਲੰਕ ਮੈ ਆਇ ਨਿਸੰਕ ਬਿਭੀਖਨ ਮੋਹਿ ਨਿਹਾਰਿ ਨਿਹਾਰ ਹਸੈਗੋ। ਤਾਂ ਛਿਨ ਔਰ ਬਡੀ ਬਿਪਰੀਤਿ ਸੁਮੋ ਕਉ ਆਨ ਨ ਕਾਲ ਗ੍ਰਸੈਗੋ। ਮੇਰੇਈ ਜੀਵਤ ਕਾਲ ਸਖੀ ਇਨ ਭੌਨਨ ਮੈਂ ਕੋਈ ਔਰ ਬਸੈਗੋ॥ ੪੭ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਰੁੱਦ੍ਰ ਨਦੀ ਰਘੁਨਾਥ ਸਮੁੱਦ੍ਰ ਬਚਾਉ ਨਹੀ ਪੀਅ ਕੇ ਜੀਅ ਕੋ। ਭਰ ਲੋਚਨ ਬਾਰਹੀਂ ਬਾਰ ਨਿਹਾਰਤ ਸੌਤਨ ਸੌਂ ਉਮਡੇ ਪੀਅ ਕੋ। ਰਘੁਬੀਰ ਉਦੇ ਸਸਿ ਪੂਰਨ ਹੈ ਦੁਖ ਦੈ ਸਰ ਸੀਰੁਹ ਮੋ ਹੀਅ ਕੋ। ਪੁਨ ਮੋਹਿ ਕਰੈ ਚਕਵੀ ਇਹ ਸਾਂਝ ਚਕੋਰ ਬਧੂ ਕਰਹੈ ਸੀਅ ਕੋ ॥ ੪੮ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਕਾਂਪਤ ਹੈ ਗਢ ਕੀ ਧਰਨੀ ਕਰਨੀ ਪੀਆ ਕੀ ਪ੍ਰਗਟੀ ਪਛੁਤਾਨੇ। ਤੂਟਤ ਹੈਂ ਨਭ ਮੰਡਲ ਤੇ ਗ੍ਰਿਹ ਜੰਬੁਕ ਬੋਲ ਸੁਨੈ ਡਰਪਾਨੇ। ਅੰਜਨ ਹਾਰ ਤੰਬੋਲ ਸਿੰਗਾਰ ਉਤਾਰਹੁ ਸੇਭ ਕਰੋ ਸਬ ਬਾਨੇ। ਕਾਹੇ ਤੇ ਆਜ ਸਭੈ ਹਮ ਲੋਗ ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਕਾਲ ਕੇ ਹਾਥ ਬਿਕਾਨੇ ॥ ੪੯ ॥

ਕਵਿਉਵਾਚ

ਸੋਰਠਾ—ਰਾਵਨ ਸਮਝੇ ਬੈਨ ਅਬ ਰਘੁਪਤਿ ਛਾਡੈ ਨਹੀਂ। ਕ੍ਰੋਧ ਚੁਚੋਹੈਂ ਨੈਨ ਚਪਜੋ ਚੋਰ ਜਜੋਂ ਬਲ ਕਰੈ॥ ੫੦॥

ਸਵੈਯਾ—ਰਾਵਨ ਕੋਪ ਕੀਓ ਗਰਜਜੋ ਤਬ ਦੇਵ ਅਦੇਵ ਕੀਏ ਡਰਪੋ ਹੈਂ। ਆਜ ਪ੍ਰਲੈ ਦਿਨ ਜਜੋਂ ਉਮਡਜੋ ਕਹ ਚਾਂਪ ਚਢਾਇ ਤਨਾਇ ਕੈ ਭੌਹੈਂ। ਬਾਨਸਮੂਹ ਚਲੇ ਇਹ ਭਾਂਤ ਭਲੀ ਉਪਮਾਂ

ਉਪਜੀ ਜੀਅ ਮੋ ਹੈਂ। ਲੱਛਕ ਤੱਛਕ ਜਯੋਂ ਨ ਲਗੈਂ ਰਘੁਰਾਜ ਕਿਧੋਂ ਖਗਰਾਜ ਕਿ ਸੋ ਹੈਂ ॥ ੫੧ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਮਾਰੂ ਕੋ ਬਜਾਇ ਏਕ ਬਾਰਹੀਂ ਰਿਸਾਇ ਪਰੇ, ਬਡੇ ਬਡੇ ਸੂਰ ਜੇਵੇ ਹੁਤੇ ਏਕ ਜੋਰ ਕੇ। ਸਾਹਿਬਕੋ ਲੌਨ ਖਾਇਕੌਨ ਮੁਖ ਫੇਰੈ ਆਜ, ਭੌਨ ਭੇਟ ਆਏ ਭਏ ਪ੍ਰਾਨ ਤਮ ਭੋਰ ਕੇ। ਦੇਖਿ ਰਘੁਬੀਰ ਕਹੀ ਬੀਰ ਸੋਂ ਬੁਲਾਇ ਹਸ ਬੀਰ ਚਢ ਆ-ਵਤ ਹੈਂ ਲੰਕਾਪਤਿ ਚੋਰ ਕੇ। ਰਾਮਕਵਿ ਏਕ ਰਾਮ ਬਾਨ ਕੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇਖੋ ਓਰਾ ਜਯੋਂ ਬਿਲਾਨੇ ਸਭ ਰਾਵਨ ਕੀ ਓਰਕੇ॥੫੨॥

ਕਬਿੱਤ–ਆਜ ਰਘੁਬੀਰ ਜੂਕੇ ਪਾਇਨ ਕੋ ਪਾਇ ਬਲ ਪਾਇ ਰੋਪ ਪਾਇਨ ਸੋਂ ਦਲ ਕੌ ਪਰੇਰ ਹੈਂ। ਕਾਟਿ ਦਸ ਸੀਸ ਭੁਜ ਬੀਸ ਈਸ ਸੀਸ ਧਰ ਰਾਮ ਜਸ ਦਸੋਂ ਦਿਸ ਸੌ ਗੁਨੋ ਬਖੇਰ ਹੈਂ। ਆਜਹੀ ਜਨਕਜਾਕੇ ਸਬੈ ਬਿਸਰਾਇ ਦੁਖ ਸੰਗਲੈ ਲਵਾਇ ਰਘੁਨਾਥ ਮੁਖ ਹੇਰ ਹੈਂ। ਕਹੈਂ ਕਪਿ ਟੇਰ ਟੇਰਿ ਲੰਕਾ ਗਢ ਘੇਰ ਘੇਰ ਰਾਮ ਕੀ ਦੁਹਾਈ ਸਬ ਕਹੈਂ ਫੇਰ ਫੇਰ ਹੈਂ ॥ ੫੩ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਬੀਰ ਤਬੈ ਸਭ ਦਾਂਤਨ ਪੀਸ ਕੈ ਕ੍ਰੋਧ ਭਰੇ। ਚਹੂੰ ਓਰ ਤੇ ਲੰਕ ਲਪੇਟ ਲਈ ਰਨ ਰਾਵਨ ਤੇ ਨ ਰਤੀਕੁ ਡਰੇ। ਕਵਿਰਾਮ ਪਰੀ ਰਵਿ ਜੋਤ ਤਹਾਂ ਰਨ ਮੈ ਸਭ ਕੇ ਤਨ ਰੋਮ ਖਰੇ। ਮਨੋ ਕੰਚਨ ਕੋ ਗਢ ਏਕ ਹੁਤੋ ਕਪਿ ਕੋਟਨ ਕੋਟਨ ਕੋਟ ਕਰੇ ॥ ੫੪ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਕੰਚਨ ਕੋਟ ਸੋਂ ਦੇਹ ਗਈ ਮਿਲ ਜਿਉਂ ਮਿਲ ਜਾਤ ਸਦਾ ਪਯ ਪਾਨੀ। ਫਾਂਧ ਪਰੇ ਕਿਲਕਾਰ ਸਬੈ ਗਢ ਲੰਕ ਕੇ ਭੀਤਰ ਸ਼ੰਕ ਨ ਆਨੀ। ਔਰ ਭਲੀ ਉਪਮਾਂ ਕਵਿਰਾਮ ਕਹੈ ਤੁਮ ਸੋਂ ਜੀਅ ਮੈਂ ਜੁ ਲਭਾਨੀ। ਜੋਗ ਕੇ ਸਾਧਕ ਪੌਨ ਅਰਾਧਕ ਜਯੋਂ ਜਗ ਛਾਡਿ ਗਏ ਨਭ ਗਜਾਨੀ ॥ ੫੫ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਹੈ ਜਹ ਰੱਛਕ ਰਾਛਸ ਕੋਟਨ ਰੁੰਡਨ ਮੁੰਡ ਕੀਏ ਇਕ ਠੌਰੈਂ। ਕ੍ਰੋਧ ਭਰੇ ਚਹੂੰ ਓਰ ਕਹੈਂ ਕਹੋ ਹੈ ਕਹਾਂ ਰਾਵਨ ਜੋ ਅਬ ਖੌਰੈਂ। ਆਵਤ ਚੌਂਪ ਚਢੇ ਚਹੂੰ ਓਰਨ ਤੇ ਕਪਿ ਕੂਕ ਬੁਲਾਵਤ

ਐਰੈਂ । ਮਾਨਹੁ ਲੰਕ ਜਹਾਜ ਫੁਟਿਓ ਜਲਰਾਮ ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਤੇ ਜਲ ਦੌਰੈਂ॥ ੫੬ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਵਨ ਕੇ ਰਾਕਸ ਕਿ ਸਾਵਨ ਕੇ ਮੇਘ ਕਹੈਂ ਆਵਨ ਕੋ ਪਾਵੈ ਪਲ ਹੀਂ ਮੈ ਲੋਟ ਪੋਟ ਹੈਂ । ਦੈ ਦੈ ਮੁਖ ਢਾਲ ਕਰਲੈ ਲੈ ਕਰ ਵਾਰ ਨਾਂਗੀ ਕਾਲਕੀਸੀ ਜੀਭ ਕੀਨੇ ਸਬੈ ਭੂਪ ਚੋਟ ਹੈਂ । ਤੇ ਤੋ ਰਘੁਬੀਰ ਕਛੂ ਐਸੀ ਭਾਂਤ ਮਾਰੇ ਪਰਲੋਕਹੀਂ ਸਿਧਾਰੇ ਕਹੈਂ ਕਾਕੀ ਹਮ ਓਟ ਹੈਂ। ਕਾਲ ਤੇ ਨਿਛੋਟ ਕੀਨੋ ਕੋਟਕ ਉਪਾਇ ਪੀਛੇ ਢਾਹੇ ਏਕ ਚੋਟ ਜੇਵੇ ਕੋਟਿਨ ਕੋ ਕੋਟ ਹੈਂ ॥ ੫੭ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਜਬ ਕੁਵੰਡ ਕਰ ਬਾਮ ਲੈ ਖੈਂਚਿਓ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਨਾਥ॥ ਦੱਛਨ ਕਰ ਸੋਂ ਤਬ ਕਹਿਓ ਰਿਸ ਧਰ ਬਾਮੋ ਹਾਥ ॥ ੫੮ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਦੱਛਨ ਸੋ ਬੋਲਿਓ ਬਾਮ ਜਬਹੀ ਚਢਾਈ ਰਾਮ ਰਨ ਮੈਂ ਕਮਾਨ ਫਿਰੁ ਭਾਗੇ ਕਹੀ ਕੇ ਕਹੀ ॥ ਦਾਂਨ ਭੋਜਨ ਕੀ ਬਾਰ ਭੂਖਨ ਪਹਿਰ ਤਬ ਆਗੇ ਹੁਤੋ ਕੀਨੋ ਅਬ ਮੋਕੋ ਛਾਡ ਟੇਕ ਹੀ ॥ ਬੋਲਿਓ ਤਾਸੋ ਕਾਨ ਲਾਗਿਓ ਹੋ ਤੋ ਨ ਡਰਤ ਭਾਗਿਓ ਬੂਝਤ ਹੋ ਮਾਚ ਕੈ ਉਡਾਇ ਡਾਰੋ ਲੈ ਕਹੀ॥ ਕਹੋ ਏਕ ਬਾਰਹੀ ਉਤਾਰੋਂ ਦਸ ਸੀਸ ਜੌ ਕਹੋ ਤੋ ਸਰ ਸੋਂ ਉਤਾਰੋਂ ਏਕ ਏਕ ਹੀ ॥ ੫੯ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਮ ਕਮਾਨ ਤੇ ਬਾਣ ਛੁਟੇ ਛੁਟਰਾਵਨ ਘਾਇ ਹੜਾਵਲ ਚੂਸੀ ॥ ਲੋਹੂ ਕੀ ਛੀਟ ਪਰੀ ਫਿਰ ਰਾਮਹਿ ਮਾਨਹੁ ਘਾਵ ਕੀ ਦੇਤ ਜਸੂਸੀ ॥ ਔਰ ਭਲੀ ਉਪਮਾਂ ਕਵਿਰਾਮ ਕਹੈ ਜੀਅ ਮੈ ਉਪਜੀ ਜੁ ਕਛੂਸੀ ॥ ਮਾਨਹੁ ਨੀਲ ਸਿਲਾ ਗਿਰ ਊਪਰ, ਫੈਲ ਚਲੀ ਸਭ ਚੰਦ ਬਧੂਸੀ ॥ ੬੦ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਸੂਰਨ ਕੋ ਮਾਰ ਧੂਰਿ ਧੂਰਿ ਕੇ ਜਰੂਰਨ ਸੋਂ ਕੋਟਕ ਕਿੰਗੂਰਨ ਲੰਗੂਰਨ ਕੇ ਝੁੰਡ ਹੈਂ ॥ ਬਡੀ ਏ ਅਨੀਤ ਕਹੂੰ ਜੀਤ ਕੀ ਨ ਬਾਤ ਬਿਪਰੀਤਿ ਹੋਨਹਾਰ ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਹੈਂ ॥ ਕਹੂੰ ਰਥ ਟੂਟੇ ਕਹੂੰ ਜਿਰਹ ਕਵਚ ਫੂਟੇ ਫਾਟੇ ਪੇਟ ਬਾਜੀ ਕਹੂੰ ਕਰੀ ਬਿਨ ਸੁੰਡ ਹੈਂ ॥ ਰਾਵਨ ਕਹਤ ਮਾਨੋ ਸਾਂਵਨ ਕੋ ਮੇਘ ਪਰਿਓ ਠੌਰ ਠੌਰ ਲੰਕਾ ਪਰ ਸ੍ਰੋਣਤ ਕੇ ਕੁੰਡ ਹੈਂ ॥ ੬੧ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਵਣ ਏਕ ਉਪਾਰ ਬਡੋ ਗਿਰ ਰਾਮ ਕੋ ਤਾਕ ਚਲਾ-ਇ ਦਯੋ ਹੈ ॥ ਸੋ ਹਨੂਮਾਨ ਲਯੋ ਗਹਿ ਬੀਚ ਸੁ ਗੇਂਦ ਕੀਓ ਸਿਸੁ ਖੇਲਭਯੋ ਹੈ ॥ ਲੈ ਦੁਹ ਹਾਥਨ ਬੀਚ ਕੀਓ ਚਕ ਚੂਰ ਸੁ ਧੂਰਹੀ ਮੈ ਮਿਲਿਯੋ ਹੈ ॥ ਸੋ ਧਨ ਹੀਨ ਮਨੋਰਥ ਜਿਓਂ ਉਠ ਬੀਚ ਹੀ ਬੀਚ ਬਿਲਾਇ ਗਯੋ ਹੈ ॥ ੬੨ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਵਨ ਔਰ ਕੀਓ ਬਲ ਏਕ ਤਕਿਓ ਹਨੁਮਾਨ ਤਨਾਇਕੈ ਭੌਹੈਂ॥ਤੈਸੇਈ ਅੰਗਦ ਤਾਹਿ ਤਕਿਓ ਦੋਊ ਸੂਰਬਡੇ ਅਰ ਆਪਨੀ ਗੌਹੈਂ ॥ ਦ੍ਵੈ ਗਿਰ ਬੀਚ ਮਿਲੇ ਬਲ ਸੌਂ ਨਭ ਹ੍ਵੈ ਲਟਕੇ ਸੁ ਪਰੇ ਧਰਸੋ ਹੈਂ ॥ ਬਾਲ ਬਹਿਕ੍ਰਮ ਜਿਉਂ ਬਿਧਵਾ ਕੁਚ ਨੀਚ ਭਏ ਚਲਕੈ ਉਪਰੌਂ ਹੈਂ ॥ ੬੩ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਵਨ ਦੌਰ ਚਲਿਓ ਤਬ ਪਾਇਨ ਘਾਇਨਸੋ ਰਿਸਕੇ ਭਰਤੇ ॥ ਤਿਨ ਧਾਇ ਗਹੇ ਨਲਨੀਲ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਗਏ ਦਬ ਔਧ ਮਹਾਂ ਡਰਤੇ ॥ ਭੁਜ ਮੈ ਭਰਕੈ ਸੁ ਫਿਰਿਓ ਗਢ ਕੋ ਸੋਊ ਬਾਟ ਮੈ ਛੂਟ ਗਏ ਕਰਤੇ ॥ ਮਨ ਯੌਂ ਉਪਜੀ ਉਪਮਾਂ ਚਟੀਆ ਜਨੁ ਭਾਜ ਗਏ ਦਿਜ ਕੈ ਕਰਤੇ ॥ ੬੪ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਧਾਇ ਪਰੇ ਸਬ ਰਾਵਨ ਊਪਰ ਹੈ ਸਭ ਕੇ ਮਨ ਕ੍ਰੋਧ ਜਗਿਓ ॥ ਰਥ ਤੋਰ ਧੁਜਾ ਭੁਜ ਦਾਂਤਨ ਚੌਥ ਸੁਗ੍ਰੀਵਹਿ ਜਾਇ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਲਗਜੋ ॥ ਰਿਸਸੋ ਕਿਲਕਾਰ ਮਹਾਂ ਰਜਨੀਚਰ ਘੇਰਨ ਕੋ ਜਬਹੀ ਉਮਗਿਓ ॥ ਕਪਿ ਯੌਂ ਸਟਕੇ ਮਨੋ ਬੀਚ ਬਜ਼ਾਰ ਕੇ ਸਿੰਘ ਛੁਟਿਓ ਸਬ ਲੋਗਭ ਗਿਯੋ ॥ ੬੫ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਤੇ ਸਬ ਬਾਨ ਚਲਾਇ ਥਕਜੋ ਜਿਨ ਬਾਨਨ ਤੇ ਸੁਰ ਰਾਜ ਭਗੈ ॥ ਛਲਸੋਂ ਬਲ ਸੋ ਸੋਈ ਦੇਵਨ ਕੋ ਰਘੁਬੀਰ ਬਿਨਾ ਛਿਤ ਮਾਂਹਿ ਠਗੈ ॥ ਗਜ ਰਾਜ ਸੁਖੀ ਤਬ ਲੌ ਬਨ ਮੈ ਜਬ ਲੌ ਮ੍ਰਿਗ ਰਾਜ ਨ ਚੌਂਕ ਜਗੈ ॥ ਸਰ ਰਾਵਨ ਕੇ ਭਏ ਰਾਮਹਿ ਯੌਂ ਜੈਸੇ ਭੂਤ ਕੀ ਈਂਟ ਚਲੈ ਨ ਲਗੈ ॥ ੬੬ ॥

ਰਾਮਚੰਦ੍ਰੌਵਾਚ

ਕਬਿੱਤ–ਅਰੇ ਲੰਕਨਾਥ ਮੇਰੇ ਹਾਥਨ ਤੇ ਆਜ ਕਟੇ ਤੇਰੇ ਦਸ

ਮਾਥ ਰਨਭੂਮਿ ਮੈ ਸੁਹਾਂਹਿੰਗੇ ॥ ਕਛੂ ਕਟ ਜੈਂਹੈਂ ਬਾਕੀ ਤੋਹਿ ਸਮਝੈ ਹੈਂ ਫਲ ਲਾਗਿਓ ਹੈ ਅਨੀਤਿ ਹੋ ਸੁ ਐਸੇ ਪਛੁਤਾਹਿੰਗੇ ॥ ਤਾਂਕੇ ਪਾਛੇ ਮੇਰੀ ਓਰ ਦੇਖ ਦਾਂਤ ਕਾਢ ਕਾਢ ਹਾਹਾ ਛਾਡੋ ਛਾਡੋ ਰਾਮ ਐਸੇ ਬਿਲਲਾਹਿੰਗੇ ॥ ਜਾਨਕੀ ਚੁਰਾਇ ਬੇਕੋ ਲੰਕ ਚਾਢ ਆਇਬੇ ਕੋ ਸੀ ਕੇ ਜੀ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਤਬ ਹੀ ਤੋ ਸੀਅ ਰਾਹਿੰ ਗੇ ॥੬੭ ॥

ਰਾਵਨੋਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ–ਤਬਕੋਪ ਕੈ ਉੱਤਰ ਦੇਤ ਭਯੋ ਰਨ ਮੈ ਯਹ ਬਾਤਸੁਨੀ ਸਬਹੀ ॥ ਬਿਨ ਏਕ ਕੇ ਏਕ ਭਏ ਅਬਹੀ ਸੀਅ ਭੇਟਨ ਕੀ ਜੀਅ ਹੌਂਸ ਰਹੀ ॥ ਕੈ ਤੋ ਰਾਮਹਿ ਮਾਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਜੀਤ ਕੈ ਨੇਮ ਕਥਾ ਤਬ ਹੋਇ ਸਹੀ ॥ ਅਬ ਆਜ ਚਲੈ ਜਗ ਮੈ ਯਹਿ ਬਾਤ ਕਿ ਰਾਵਨ ਨਾਹਿੰ ਕਿ ਰਾਂਮ ਨਹੀਂ ॥੬੮ ॥

ਕਵਿਉਵਾਚ

ਕਬਿਤ–ਕੋਪ ਅਰਿ ਜੁਰੇ ਨ ਦੁਹੂੰਕੇ ਮੁਖ ਮੁਰੇ ਰਨ ਸੂਰਨ ਮੈਂ ਸੂਰ ਰਾਮ ਰਾਵਨ ਮਹਾਂਬਲੀ ॥ ਜੈਸੇ ਕਛੂ ਘਾਉ ਲੰਕ ਰਾਉ ਕੋ ਲਗਾਏ ਰਾਮ ਤੈਸੇ ਸਹਬੇਕੋ ਦੇਹ ਵਾਹੀ ਕੀ ਰਚੀ ਭਲੀ ॥ ਬੀਰਰਸ ਮਾਤੇ ਸਭ ਤਾਤੇ ਨੈਨ ਰਾਤੇ ਰਾਤੇ ਲੋਹੂ ਭਰੇ ਗਾਤ ਉਪਮਾਂ ਨ ਮਨ ਤੇ ਟਲੀ॥ ਰਾਮ ਲੱਛਮਨ ਅੰਗ ਗੰਗ ਜਮਨਾ ਤਰੰਗ ਲੋਹੂ ਧਾਰ ਤਿਨ ਮੈ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਸੀ ਹ੍ਵੈ ਚਲੀ ॥ ੬੯ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਗੀਝ ਗੀਝਲਰੇ ਦੋਊ ਠੌਰਤੇ ਨ ਟਰੇ ਰਹੇ ਰੂਖਨ ਜਿਯੋਂ ਖਰੇ ਆਛੇ ਬੀਰ ਰਸ ਢਰੇ ਹੈਂ॥ ਘਾਇਨ ਸੌਂ ਭਰੇ ਲੋਹੂ ਝਰਨਾ ਜਯੋਂ ਝਰੇ ਤਊ ਤੇ ਨ ਆਹਿ ਕਰੇ ਲਰਬੇ ਕੋ ਕਰ ਕਰੇ ਹੈਂ ॥ ਭਏ ਦੇਵ ਹਰੇ ਨਭ ਤੇ ਪੁਹਿਪ ਪਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਰਾਵਨ ਕੇ ਗਰੇਈ ਮੈ ਰਾਮ ਆਨ ਧਰੇ ਹੈਂ ॥ ਰੁਦ੍ਰ ਭਰ ਹਰੇ ਬਡੋ ਹ੍ਵੈ ਨ ਬੀਚ ਪਰੇ ਬਿਹਚਰੇ ਕਹਯੋ ਸਦਾ ਹਮ ਰਾਮੈ ਅਨੁਸਰੇ ਹੈਂ ॥ ੭੦ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਜੇ ਜਨਕਾਦਿਕ ਪੌਨ ਅਰਾਧਿਕ ਜੋਗ ਜੁਟੀ ਅਖੀਆਂ ਰਹੈਂ ਲਾਗੀ ॥ ਧਿਆਨ ਧਰੈਂ ਨ ਧਸੈ ਤਹ ਰਾਮ ਸੁ ਤੇ ਕਹੀਏ

ਜਗ ਮੈਂ ਅਨੁਰਾਗੀ ॥ ਲੰਕਪਤੀ ਰਨ ਮਾਂਹਿ ਕਹੈ ਤਿਨਕੋ ਅਰੇ ਰਾਘਵ ਆਵਹੁ ਆਗੀ ॥ ਅੰਕ ਭਰੈ ਮੁਕੀਆ ਉੱਘਰੈ ਕਹੋ ਰਾਵਨ ਤੇ ਅਬ ਕੋ ਬਡਭਾਗੀ ॥ ੭੧ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਕ੍ਰੋਧ ਕੀ ਡੀਠ ਚਿਤੈ ਨਭ ਓਰ ਸੁ ਦੇਵਨ ਸੋਂ ਕਹਯੋ ਰਾਵਨ ਯੋਂ ॥ ਧ੍ਰਿਗ ਮੇਰੇਈ ਜੀਵਤ ਰਾਮ ਕੇ ਊਪਰ ਫੂਲ ਦੀਏ ਬਰਖਾਇ ਸੁ ਕਯੋਂ ॥ ਅਬ ਯੋਂ ਰਿਸਆਵਤ ਹੈ ਰਨ ਮੈਂ ਨਿਰ-ਮੂਲ ਕਰੌਂ ਤਬ ਜਾਨਹੁ ਜਯੋਂ ॥ ਅਤਿ ਫੂਲਕੀ ਪੀਰ ਭਈ ਤਨ ਕੋ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਤੀਰ ਸਹੇ ਸੁਖ ਸਿਓਂ ॥ ੭੨ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਜੇਈ ਜੇ ਚਲਾਏ ਬਾਨ ਤਿਤੋਤੋਰੇ ਹਨੂਮਾਨ ਪ੍ਰਾਨਨਾਥ ਰਾਮਓਰ ਜਾਨ ਹੂੰ ਨ ਦਏਹੈਂ ॥ ਤਬਹੀਬਿਲਾਨੇਕਾਹੂੰਚਲਤ ਨ ਜਾਨੇ ਜੈਸੇ ਦਾਰਿਦੀ ਮਨੋਰਥ ਬਿਲਾਇ ਬੀਚ ਗਏਹੈਂ ॥ ਤਾਂਕੇ ਪਾਛੇ ਅਗਦ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਜਾਮਵੰਤੁ ਨਲ ਨੀਲ ਢੀਲ ਛਾਡਿਰਨ ਮੈ ਨਿਸ਼ੰਕ ਭਏ ਹੈਂ ॥ ਸੈਹਥੀ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਤਾਂਕੇ ਫੂਲਨ ਜਯੋਂ ਤੋਰ ਡਾਰੇ ਰਾਵਨ ਕੇ ਚੱਕ੍ਰ ਤੇ ਨ ਨੈਕੁ ਚੱਕ੍ਰਧਏ ਹੈਂ ॥ ੭੩ ॥ .

ਕਬਿੱਤ–"ਤਾਂਕੇ ਪਾਛੇ ਲੱਛਮਨ ਪੈਠ ਕੇ ਨਿਸੰਕ ਰਨ ਕਾਟਕੈ ਕਰੀ ਕਪਾਲ ਆਧੋ ਆਧ ਕਰਯੋ ਹੈ ॥ ਸੁੰਡ ਬਿਨ ਕਰਯੋ ਤਹਾਂ ਸ੍ਰੋਣਤ ਕੋ ਕੁੰਡ ਜਹਾਂ ਬੂਡ ਗਯੋ ਅੰਗ ਕੁੰਡ ਦੀਸਤ ਉਘਰਯੋ ਹੈ ॥ ਤਾਂਹੀ ਛਿਨ ਐਸੀ ਛਬਿ ਆਈ ਜੀਅ ਰਾਮ ਕਵਿ ਮਾਨੋ ਸ਼ਿਵ ਰੂਪ ਸਬਹੀ ਕੋ ਮਨ ਹਰਯੋ ਹੈ ॥ ਚੰਦਨ ਗੁਲਾਲ ਫੂਲਮਾ-ਲ ਸੋਂ ਬਜਾਇ ਗਾਲ ਪੂਜ ਪੂਜ ਦੇਵ ਬਧੂ ਜੂਥ ਪਾਇ ਪਰਯੋ ਹੈ ॥ ੭੪ ॥"

ਸਵੈਯਾ–ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਸਰਾਸਨ ਤੇ ਜਬ ਬਾਨ ਛੁਟੇਨਹਿਜਾਤ ਸੰਭਾਰਯੋ ॥ ਬੂੰਦਨ ਜਯੋਂ ਬਰਖੈ ਚਹੂੰ ਓਰ ਕਹੈ ਭਭਰਾਇ ਦਸੋਂ ਦਿਸ ਮਾਰਯੋ ॥ ਹਾਥਨ ਤੇ ਹਥਯਾਰ ਗਏ ਛੁਟ ਮਾਥਨ ਤੇ ਮੁਕਟੋ ਭਯੋ ਨਯਾਰਯੋ ॥ ਦਾਸਰਥੀ ਤਬ ਰਾਵਨ ਕੀ ਗਤਿ ਤੋਰ ਰਥੀ ਬਿਰਥੀ ਕਰ ਡਾਰਯੋ ॥ ੭੫ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਵਨ ਕੋ ਉਤਪਾਤ ਬਡੋ ਦੁਖ ਪੋਹਿ ਗਯੋ ਗਢ ਕੋਟ

ਕਿੰਗੁਰੇ ॥ ਦੇਖ ਮਹਾਂ ਰਨ ਦੇਵ ਕਹੈਂ ਸਠ ਪੂਰਨ ਸੋਂ ਕੀਓ ਚਾਹਤ ਪੂਰੇ ॥ ਠੌਰ ਹੀਂ ਠੌਰ ਭਭੂਕੇ ਸੇ ਲੂਕੇ ਸੇ ਕਾਲ ਕੇ ਭੂਕੇ ਸੇ ਬਾਨਰ ਪੂਰੇ ॥ ਹੈ ਸਭਕੇ ਮੁਖ ਰਾਮ ਹੀਂ ਰਾਮ ਕਿ ਮਾਰ ਹੀਂ ਮਾਰ ਕਰੈਂ ਰਨ ਸੂਰੇ ॥ ੭੬ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਗਾਜਤ ਹੀਂ ਸੁ ਜਹਾਂ ਕੇ ਤਹਾਂ ਅਰਿ ਯੌਂ ਦਬਟੇ ॥ ਜੈਸੇ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸ਼ੋਰ ਸੁਨੇ ਉਨਮੱਤ ਕਰੀ ਡਰਸੋਂ ਮਦ ਸੂਕ ਲਟੇ ॥ ਰਘੁਨਾਥ ਕੇ ਕੋਪ ਨ ਓਪ ਰਹੀ ਸੁ ਦਸੋਂ ਸਿਰ ਰਾਵਨਕੇ ਝਪਟੇ । ਕਰ ਹੈ ਤਰਵਾਰ ਕਿ ਗੰਗ ਕੀ ਧਾਰ ਮੈ ਪਾਪਨ ਕੇ ਜਨੁ ਪਾਪ ਕਟੇ ॥ ੭੭ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਸੀਸ ਕਟੇ ਦਸ ਸੀਸ ਤਊ ਰਨ ਮੈਂ ਰਘੁਬੀਰਹਿ ਢੂੰਢ ਤ ਡੋਲੈ ॥ ਜਾਇ ਪਰੈ ਜਿਹ ਓਰ ਬਲੀ ਛਿਤ ਆਗੇ ਤੇ ਮਾਰ ਹੀਂ ਮਾਰ ਸੁ ਬੋਲੈ ॥ ਜੇ ਗਜ ਕੁੰਜਰ ਤੂਟ ਪਰੇ ਤਿਨਕੋ ਭੁਜ ਬੀਸਨ ਸੋਂ ਝਕ ਝੋਲੈ ॥ ਜਜੋ ਘਰ ਮੈਂ ਨਿਸਕੋ ਜੁ ਨਿਸ਼ਾਚਰ ਭਾਂਜਨ ਕੋ ਤਮ ਮੈਂ ਟਕਟੋਲੈ ॥ ੭੮ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਤੇ ਦਸ ਸੀਸ ਪਰੇ ਛਿਤ ਮੈ, ਜਨੁ ਦ੍ਵਾਦਸ ਸੂਰ ਪ੍ਰਲੈ ਦਿਨ ਕੇ ॥ ਨ ਉਠਾਇ ਸਕੈਂ ਜਮ ਕੇ ਗਨ ਆਇ, ਸੁ ਸਾਹਸ ਹੈਬ ਕਹਾ ਇਨ ਕੇ ॥ ਤਬ ਸੀਅ ਕੀ ਓਰ ਸੁ ਬੀਸਹੀ ਲੋਚਨ ਚਾਹਿ ਰਹੇ ਉਤ ਕੋ ਤਿਨ ਕੇ ॥ ਛੁਟ ਪ੍ਰਾਨ ਗਏ ਨਹਿ ਆਸ ਛੁਟੀ ਏਈ ਹਾਲ ਸਦਾ ਭਏ ਪ੍ਰੇਮਨ ਕੇ ॥ ੭੯ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਮ ਸੀਆ ਸਿਵ ਸਿੰਧੁ ਧਰਾ ਅਹਿ ਦੇਵਨ ਕੇ ਦੁਖ ਪੁੰਜ ਬੁਟੇ ॥ ਰਨ ਆਸ ਮੰਦੋਦਰਿ ਜੋਗਨ ਗੀਧਿ ਮਸਾਨ ਔ-ਬਾਨ ਅਨੰਦ ਲੁਟੇ ॥ ਰਘੁਨਾਥ ਕੇ ਹਾਥ ਤੇ ਰਾਵਨ ਕੇ ਸਿਰ ਭੁਇੰਗੁ ਲੁਟੇ ਸੁ ਲੁਠੇ ਨ ਜੁਟੇ ॥ ਤਬ ਸਾਤਨ ਕੇ ਦੁਖ ਸਾਤਨ ਕੇ ਸੁਖ ਦੇਹ ਛੁਟੀ ਸੰਗ ਏਊ ਛੁਟੇ ॥ ੮੦ ॥

ਰਾਵਨੋਵਾਚਰਾਮਚੰਦ੍ਰਸੋਮਰਤੀਬਾਰ

ਕਬਿਤ–ਭੂਲਹੂੰ ਕੇ ਰਾਮ ਚੰਦ ਐਸੀ ਜਿਨ ਜਾਨੋ ਕਿ ਮੈ ਰਾਵਨ ਤੇ ਜਾਨਕੀ ਬਜਾਇ ਢੋਲ ਲੀਨੀ ਹੈ ॥ ਔਰ ਜਿਨ ਜਾਨੋ ਕਿ

ਮੈਂ ਬਡੀ ਠਕੁਰਾਇਤ ਮਿਲੇ ਤੇ ਤਾਂਕੇ ਭਾਈ ਕੀ ਬਨਾਇ ਲੰਕ ਕੀਨੀ ਹੈ ॥ ਕੀਨੋ ਹੈ ਬਿਭੀਖਨ ਬਡੋਈ ਉਪਕਾਰ ਤਾਂਹਿ ਐਸੋ ਜਸੁਦੀਨੋ ਜਾਂਤੇ ਰਾਮ ਕਥਾ ਚੀਨੀ ਹੈ ॥ ਸੁਤੋ ਜੈਸੀ ਮੈਂ ਹੂੰ ਕੀਨੀ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਜੋਰਾਵਰੀ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕਤਿ ਲੀਨੀ ਪਾਛੇ ਸੀਅ ਦੀਨੀ ਹੈ ॥ ੮੧ ॥

ਪ੍ਰਾਨੋਵਾਚਰਾਵਨਸੋ

ਸਵੈਯਾ—ਥੋਰੀ ਏ ਬਾਤ ਕੇ ਕਾਜ ਰੇ ਠਾਕੁਰ ਤੈਂ ਅਪਨੀ ਠਕੁ-ਰਾਇਤ ਖੋਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਸੋਂ ਬੈਰਕੀਓ ਬਿਨ ਪਤਿ ਕੁ-ਪਤਿ ਬਿਪੱਤ ਸਮੋਈ ॥ ਜੌ ਫਨਿਪਤਿ ਪਸੂਪਤਿ ਰਾਮਸੋਂ ਅੱਤ ਕਰੈਂ ਨ ਚਲੈਂ ਦਿਨ ਦੋਈ ॥ ਰਾਵਨ ਸੋ ਕਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਚਲੇ ਰੇ ਬਿਮੱਤਿ ਕੇ ਹਾਥ ਪਰੇ ਜਿਨ ਕੋਈ ॥ ੮੨ ॥

ਰਾਵਨੋਵਾਚਪ੍ਰਾਨਨਸੌ

ਸਵੈਯਾ—ਰਾਵਨ ਪ੍ਰਾਨ ਸੋਂ ਬਾਤ ਕਹੈ ਫਿਰ ਜਾਹਿ ਭਲੀ ਕਰਿ ਹੌਂ ਨ ਸੰਭਾਰਜੋ ॥ ਦੈ ਮੁਹਿ ਪੀਠ ਚਲੇ ਕਪਟੀ ਯਹਿ ਕੌਂਨਸਮੋ ਰਨ ਹੌਂ ਨਹਿ ਹਾਰਜੋ ॥ ਜਾਨਕੀ ਕੋਰ ਕਟਾਛਨ ਊਪਰ ਤੋਸੋ ਹੌਂ ਲਾਖਕ ਵਾਰਤ ਵਾਰਜੋ ॥ ਮੌਂ ਰਨ ਸੈਨ ਕਰੀ ਸੁਖ ਸੋਂ ਅਬ ਛਾਡੀ ਸੀਆ ਰਘੁਬੀਰ ਪਧਾਰਜੋ ॥ ੮੩ ॥

ਕਵਿਉਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ—ਤਬ ਗ੍ਰੀਵ ਨਿਵਾਇ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕਹਿਯੋ ਪ੍ਰਭ ਸੋਭਤ ਹੈਂ ਕਪਿ ਕੇ ਗਨ ਯੌਂ ॥ ਮਨ ਮੂਰਤਵੰਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਫੈਲ ਰਹਿਯੋ ਅਬਲੇ ਧਰ ਮੋਂ ॥ ਰਨ ਰਾਵਨ ਜੂਝ ਪਰਜੋ ਪਲ ਮੈ, ਸਿਵਲੋਕ ਧਸਜੋ ਸੁ ਭਲੀ ਬਿਧਿਸੋਂ ॥ ਤਬ ਰਾਮ ਕੇ ਊਪਰ ਦੇ-ਵਨ ਕੇ, ਮਾਨੋ ਫੂਲਕੇ ਫੂਲ ਪਰੇ ਘਨ ਜਜੋਂ ॥ ੮੪ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਨਾਥ ਕੇ ਪਾਇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਘਾਇਕੈ ਰਾਵਨ ਜੀਤੀ ਹੈ ਲੰਕਾ ॥ ਸੋ ਸਰਮਾਇ ਕੈਧੋਂ ਬਖਸੀ ਜੈਸੇ ਦੇਤਉਦਾ-ਰ ਲਏ ਕਰ ਟੰਕਾ ॥ ਜਾਇ ਵਿਭੀਖਨ ਰਾਜ ਕਰੌ ਸੁ ਬਜਾਇ ਕੈ ਰਾਘਵ ਕੋ ਜਸ ਡੰਕਾ ॥ ਜੌ ਬਿਧ ਲੌ ਕੋਊ ਬੈਰ ਕਰੈ ਸੋਊ

ਰਾਮ ਕੋਪ ਰਹੈ ਨਹਿ ਬੰਕਾ ॥ ੯੫ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਫੂਲ ਅਏ ਰਘੁਬੀਰ ਮਹਾਂ ਲਘੁ ਬੀਰ ਮਿਲੇ ਕਪਿ-ਜੂਥ ਸਬੈ ॥ ਉਤ ਜਾਨਕੀ ਫੂਲ ਗਈ ਚਿਤਮੈ, ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਸੋਂ ਕਹੈ ਉਡਜਾਉਂ ਕਬੈ ॥ ਕਛੂ ਐਸੀ ਭਈ ਸਭ ਹੂੰਕੀ ਦਸਾ ਬ-ਰਨੋ ਤਬ ਰਾਮ ਕੋ ਹੋਇ ਜਬੈ ॥ ਇਹ ਬੀਚ ਮੰਦੋਦਰਿ ਕੀ ਆਪਦਾਕਛੁਥੋਰੀ ਸੀ ਹੈ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਅਬੈ ॥ ੯੬ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਭੌਨਤੇਨਿਕਸਆਇ ਰੋਵੈ ਬਿਲਲਾਇ ਹਾਇ, ਹਾਇ ਲੰਕਰਾਇ ਧਾਇਪਾਇਨਪਰਤਹੈ॥ਰਹੀਨਸੰਭਾਰਕਹੂੰਹਾਰਕਹੂੰ ਬਾਰ,ਆਜਭਾਂਤਿਭਾਂਤਿਆਪਦਾਕੇਪੁੰਜਨਭਰਤਹੈ॥ ਪਰੇ ਨਜਾਰੇ ਨਜਾਰੇ ਰਾਮ ਬਾਨ ਕੈ ਉਤਾਰੇ, ਮੁੰਡ ਝੁੰਡਨ ਕੋ ਲੈ ਲੈ ਰੁੰਡ ਊਪਰ ਧਰਤ ਹੈ ॥ ਜਾਂਕੇ ਡਰ ਚੌਂਕ ਚੌਂਕ ਪਰੈਂ ਚਤੁਰਾਨਨ ਸੇ, ਸੋਈ ਚੌਂਕ ਚੌਂਕ ਰਾਨੀ ਚੀਂਟੀ ਤੇ ਡਰਤ ਹੈ ॥ ੯੭ ॥
ਕਬਿੱਤ– ਦੇਵਨ ਕੀ ਬੇਟੀ ਦਸਕੰਧਰ ਕੀ ਭੇਟੀ ਜੀਤ ਜੀਤ ਜੇ ਲਪੇਟੀ ਤੇਤੋ ਤਬੈ ਨਿਕਸਤ ਹੈ ॥ ਰਾਮ ਕਵਿ ਲੰਕ ਕਿਧੋ ਛੋਭ ਭਰੇ ਸਾਗਰ ਤੇ ਏਹੀ ਬੜਵਾਨਲ ਕੀ ਲਪਟੈ ਲਸਕਤ ਹੈ ॥ ਸਾਂਝ ਸਮੈ ਜੋਤ ਪੀਅਰਾਇ ਧਾਇ ਧਾਇ ਆਇ ਮਾਨੋ ਰਵਿ ਰਾਵਨ ਮੈ ਕਿਰਨੈ ਧਸਤ ਹੈ ॥ ਮਾਨੋ ਉਤਪਾਤ ਦਿਨ ਸੂਕੇ ਜਲ ਜਾਤ ਮੁਖੀ ਲੰਕਾਪਤਿ ਮੇਘ ਬੀਜੁਰੀ ਸੇ ਲਸ਼ਕਤ ਹੈ ॥ ੯੮ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਕਿਧੋ ਪਤਿ ਜਾਨ ਛਿਤ ਛਾਡੇ ਹੋ ਨ ਏਕ ਛਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਬਸ ਹ੍ਵੈਗਏ ਹੋ ਤਾਂਤੇ ਨ ਸੰਮਾਰੇ ਹੈਂ ॥ ਚੀਨ ਟਟਕਾਰੇ ਬਹੈ ਲੋਹੂ ਕੇ ਪਨਾਰੇ ਕਿਧੋਂ ਨਿਆਰੇ ਨਿਆਰੇ ਰਾਮ ਬਾਨ ਕਾਟ ਹੀ ਉਤਾ ਰੇ ਹੈਂ॥ ਜੈਸੇ ਰਾਮਚੰਦ ਬਨ ਸੀਤਾ ਸੋ ਕੀਓ ਹੈ ਛਲ ਤੈਸੇ ਪਰ ਪੰਚ ਕੋਊ ਰਾਵਰੇ ਬਿਚਾਰੇ ਹੈਂ॥ ਕਿਧੋ ਸ਼ਿਵ ਊਪਰ ਚੜ੍ਹਾਏ ਹੈਂ ਬਹੁਰ ਮੁੰਡ ਜੋਰੇ ਨ ਜੁਰਤ ਜੋਰ ਰਹੀ ਹਾਥ ਹਾਰੇ ਹੈਂ ॥ ੯੯ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਏਕ ਕਹੈ ਰੋਇ ਹਾਥ ਆਂਸੁਨ ਸੋਂ ਧੋਇ ਕਹੋ ਕੈਸੇ ਸੁਖ ਹੋਇ ਏਕ ਕਾਂਪਜੋਈ ਕਰਤ ਹੈਂ ॥ ਏਕ ਕਹੈਂ ਤੀਅ ਭਲੇ ਹਾਥ

ਹੈਂ ਲਗਾਏ ਸੀਅ ਹਨੁਮਾਨ ਦੇਖ ਏਕ ਜੀਆ ਲੇ ਡਰਤ ਹੈਂ ॥
ਪਰੀ ਧਾਮ ਧੂਮ ਏਕ ਘੂਮਘੂਮ ਪਰੀ ਭੂਮਿ ਦੁਖ ਕੇ ਸਮੁੰਦ੍ਰ
ਸਬ ਕਜੋਂਹੂੰ ਨਾ ਤਰਤ ਹੈਂ ॥ ਜੇਹੀ ਮ੍ਰਿਗ ਨੈਨੀ ਭਈ ਭਾਰੀ ਦੁਖ
ਦੈਨੀ ਬੇਨੀ ਏਡੀ ਸੋ ਅਟਕ ਗਿਰ ਪਾਛੇਈ ਪਰਤ ਹੈਂ ॥ ੯੦ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਸਭ ਤੇ ਦੁਖੀ ਮੰਦੋਦਰੀ ਰਹੀ ਚਰਨ ਲਪਟਾਇ ॥
ਸਾਤ ਭਾਂਤ ਉਪਮਾਂ ਭਈ ਸੋ ਅਬ ਕਹੋਂ ਸੁਨਾਇ ॥ ੯੧ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਕਿਧੋਂ ਅਪਕੀਰਤਿ ਪ੍ਰਗਟ ਭਈ ਰਾਵਨ ਤੇ ਕਿਧੋਂ
ਤਿਹੂੰ ਲੋਗਨ ਕੀ ਅਪਦਾਈ ਆਈ ਹੈ ॥ ਕਿਧੋ ਸੀਅ ਆਸ
ਦੇਹ ਛੁਟੇਤੇ ਉਦਾਸ ਭਈ, ਲ਼ੈਗਈ ਮੁਕਤਿ ਪਾਛੇ ਮੀਚਿ
ਨਿਜਕਾਈ ਹੈ ॥ ਕਿਧੋ ਠਕੁਰਾਈ ਲੰਕਰਾਈ ਤੇ ਬਿਦਾਈ ਹੋਤ
ਕਿਧੋ ਗੀਧ ਜੋਗਨਨ ਜੋਗਨੀ ਪਠਾਈ ਹੈ ॥ ਦੇਖਜੋ ਰਘੁ-
ਰਾਈ ਜਬ ਨੀਕੋ ਠਹਿਰਾਈ ਯਹਿ ਆਇ ਕੈ ਮੰਦੋਦਰੀ ਚਰਨ
ਲਪਟਾਈ ਹੈ ॥ ੯੨ ॥
ਕਬਿਤ–ਕੈ ਤੋ ਇਨ ਪਾਇਨ ਕੌ ਦੇਵਲੋਕ ਲੋਕਨ ਕੇ ਆਇ
ਨਿਜ ਕਾਇ ਭੇਟ ਭੇਟ ਦੈ ਨਿਹੋਰਤੇ ॥ ਆਠੋਂ ਲੋਕ ਪਾਲਨ ਕੇ
ਸਦਾਈ ਮੁਕਟ ਮਾਲ ਲੋਟਬੋ ਕਰਤ ਹੀ ਨ ਤਾਸੋ ਡੀਠ ਜੋਰਤੇ
॥ ਜੱਛ ਰੱਛ ਕਿੰਨਰ ਭੁਜੰਗ ਫੂਲ ਚੰਦਨ ਸੋਂ ਪੂਜਤ ਹੇ ਸਾਂਝ
ਲੌ ਬਡੇਈ ਭੋਰ ਭੋਰਤੇ । ਰਾਮ ਕਵਿ ਰਾਮ ਡਰ ਆਜ ਤਿਨ
ਪਾਇਨ ਕੋ ਲਾਜ ਨ ਮਰਤ ਮਨ ਜੰਬੁਕ ਕਢੋਰਤੇ ॥ ੯੩ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਜਾਂਦਿਨ ਤੇ ਆਨੀ ਸੀਅ ਤਾਂ ਦਿਨਤੇ ਪਜਾਰੇ ਪੀਅ
ਪੱਛ ਕੈ ਹਮਾਰੇ ਰੁਦ੍ਰ ਦਾਹਨੇ ਨ ਭਏ ਹੈਂ । ਦਿਨੈ ਦਿਨ ਭਈ
ਹਾਨ ਨੈਕ ਹੂੰ ਨ ਬਡੀ ਕਾਨ ਮਾਨਹੁ ਸੰਭਾਰ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਸੁਖ
ਲਏ ਹੈਂ ॥ ਤਬਹੀ ਤੇ ਮੀਜਤ ਹੋਂ ਹਾਥਨ ਅਨਾਥ ਭਈ ਜਬ
ਹੀਤੇ ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਥ ਐਸੇ ਸੋਇ ਗਏ ਹੈਂ ॥ ਨੈਕੁ ਨ ਸੰਭਾਰਤ ਹੋ
ਏਕੈ ਬਾਰ ਹਾਰਤ ਹੋ ਨਾਥ ਮਾਸ ਲੈ ਲੈ ਗੀਧ ਗੀਧ ਗੀਧ ਗਏ
ਹੈਂ ॥ ੯੪ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਜੌ ਅਭਿਮਾਨ ਕਰੈ ਗਢਕੋ ਕੋਊ ਤੌ ਗਢ ਕੰਚਨ ਕੋ

ਕਬ ਹੋਈ ॥ ਖੇਦਕਰੈ ਪਰਖਾ ਗਜ ਬੀਸਕ ਸਿੰਧੁ ਬਨਾਇ ਸਕੈ ਨਹਿ ਕੋਈ। ਜੀਵਤ ਕੌਨ ਕਹੈ ਮਰਕੈ ਸੁਰ ਰਾਜਹਿ ਜੀਤਤ ਕੌਨ ਸੋ ਲੋਈ ॥ ਏਸਬ ਰਾਵਨ ਕੋ ਦਈ ਈਸ ਇਤੇ ਪਰ ਰਾਮ ਕੀਓ ਭਯੋ ਸੋਈ ॥ ੯੫ ॥

ਸੁਗ੍ਰੀਵਉਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ–ਤੌ ਲਗ ਆਨਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕਹਜੋ ਤੁਮ ਖੇਦ ਤਜੋ ਰਨ ਮੈਂ ਯਹਿ ਹਾਰਜੋ। ਰਾਘਵ ਬਾਨ ਤੇ ਮੂੰਡ ਕਟੇ ਧਰ ਹੈ ਸਭ ਸਾਚੁ ਸਨੇਹ ਤੁਮਾਰਜੋ ॥ ਧਰਮ ਸੋਂ ਨੀਤ ਚਲੇ ਮਿਲ ਕੈ ਜਨੁ ਰਾਮ ਕੀ ਓਰ ਦੁਹੂ ਪਗ ਧਾਰਜੋ। ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਮੰਦੋਦਰਿ ਹੈ ਯਹਿ ਯੌਂ ਕਹਿਕੈ ਕਪਿਰਾਜ ਪੁਕਾਰਜੋ ॥ ੯੬ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਹੈ ਮਘਵਾਜਿਤ ਕੀ ਜਨਨੀ ਮਯ ਦਾਨਵ ਕੀ ਕੰਨਜਾ ਪਰਧਾਨੀ । ਰਾਜਤ ਹੀ ਸਬ ਕੇ ਸਿਰ ਨਾਥ ਇਹੈ ਦਸ ਕੰ-ਧਰ ਕੀ ਪਟਰਾਨੀ। ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਸੁ ਪਾਇਨ ਲਾਗਤ ਦ੍ਵੈ ਕਰ ਜੋਰ ਮਹਾਂ ਬਿਲਲਾਨੀ। ਰਾਵਨ ਕੇ ਦੁਖ ਯੌਂ ਤਲਵੈ ਜੈਸੇ ਮੀਨ ਮਰੈ ਬਿਨ ਸੀਂਚਤ ਪਾਨੀ ॥ ੯੭ ॥

ਕਵਿਉਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ–ਨਾਇ ਰਹੇ ਰਘੁਨਾਥ ਦੋਊ ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਰ ਭਰੇ ਕਰੁਨਾ ਰਸਤੇ ॥ ਨਲਨੀਲ ਹਨੂ ਲਘੁ ਬੀਰ ਸੁ ਅੰਗਦ ਮੌਨ ਭਜੀ ਠਠਕੇ ਹਸਤੇ ॥ ਰਸ ਪਾਂਚ ਭਏ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਨੈਨਨ ਮੈਂ ਕਛੂ ਕਾਰਨ ਕੇ ਬਸ ਤੇ। ਸੋਈ ਸੰਤ ਸੁਨੋ ਮਨ ਲਾਇ ਸਬੈ ਉਚਟੋ ਜਿਨ ਰਾਘਵ ਕੇ ਜਸਤੇ ॥ ੯੮ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਤਿਹ ਅਵਸਰ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਸਿਵ ਸਭ ਰਥ ਚਢੇ ਆਕਾਸ। ਸੋ ਯਹਿ ਸਭ ਜੁਗ ਹੈ ਪ੍ਰਗਟ ਜਹ ਪ੍ਰਭੁ ਹੈ ਤਹਦਾਸ ॥ ੯੯ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਲੱਜਜਾ ਕੋਪ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਝਮਕ ਝੂੰਡ ਨੈਨਨ ਭਰੇ।
ਕਰੁਨਾ ਅਰ ਬਿਸਮਾਦੁ ਮਿਲ ਇਨ ਸੋਂ ਪਾਂਚੋਂ ਭਏ ॥ ੧੦੦ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਸ਼ਿਵ ਲਛਮਨਾ ਸੁਰੇਸ ਮਿਲ ਦਸ ਕੰਦਰ ਪਿਤਾ ਤੇ।
ਮੰਦੋਦਰਿ ਦੁਖ ਭੇਸ ਜਜੋਂ ਰਸ ਤਜੋਂ ਕਾਰਨ ਗਨੇ ॥ ੧੦੧ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਜੇਈ ਨੈਨ ਦੇਖ ਸ਼ਿਵ ਲਾਜ ਕੇ ਜਹਾਜ ਭਏ ਜੇਈ ਲਛਮਨ ਦੇਖ ਕੋਪ ਉਛਰਤ ਹੈਂ। ਜੇਈ ਇੰਦ੍ਰ ਭਾਨੁ ਸੇ ਨਿ-ਸਾਨ ਸੁਨ ਰੀਝ ਜਾਤ ਲੰਕਪਤਿ ਤਾਤ ਦੇਖਿ ਸੋਚ ਕੋ ਧਰਤ ਹੈਂ। ਜੇਈ ਨੈਨ ਦੇਖਕੈ ਮੰਦੋਦਰਿ ਬਿਪਤ ਕਾਲ ਹੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਰੁਨਾ ਕੇ ਰਸ ਮੈ ਢਰਤ ਹੈਂ। ਤੇਈ ਨੈਨ ਰਾਮ ਕੇ ਬਚਯਾ ਕਾਲ ਘਾਮਕੇ ਵੈ ਰਾਮਕਵਿ ਕਾਮਨਾਕੋਂ ਪੂਰਨ ਕਰਤਹੈ ॥੧੦੨॥

ਮੰਦੋਦਰੀ ਬਚਨ

ਕਬਿਤ—ਸੋਕ ਭਰ ਬੂਝੀ ਰਘੁਬੀਰ ਤਿਹੂੰ ਲੋਕ ਪਤਿ ਨੈਕਭਜੈ ਦੇਨਹਾਰ ਰੋਕਹੀ ਮੁਕਤਿ ਕੇ। ਬੋਲੀ ਤਬ ਦਸਰਥ ਨੰਦਨ ਆਨੰਦ ਮਯ ਕੁਮਤਿ ਕਟੱਯਾ ਹੋ ਬਢੱਯਾ ਹੋ ਸੁਮਤਿਕੇ। ਅਬ ਹੌਂ ਨਿਰਾਸ ਭਈ ਜੋਗਨੀ ਉਦਾਸ ਭਈ ਏਕ ਆਸ ਜੀਓਂ ਪਾਇ ਪਾਇ ਰਘੁਪਤਿ ਕੇ। ਆਇਸ ਜੋ ਦੇਹੁ ਜਰੋਂ ਪਾਪੀ ਪੀ-ਅ ਸੰਗ ਮਰੋਂ ਚੇਰੀ ਹ੍ਵੈਕੈ ਪਾਨੀ ਭਰੋਂ ਠਾਕੁਰ ਭਗਤਿਕੇ।੧੦੩॥

ਸਵੈਯਾ—ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰਹਿ ਭੂਲ ਗ਼ਈ ਸਬ ਯੌਂ ਟਪਕੇ ਦ੍ਰਿਗ ਜਜੋਂ ਨ ਝਰੀ। ਸੁ ਜਹਾਂ ਕੇ ਤਹਾਂ ਰਹੇ ਚਿਤ੍ਰ ਲਿਖੇ ਸਬ ਦੇਵਨ ਜਜੋ ਪਲਕੈਂ ਨ ਪਰੀ। ਅਲਿਕੇਸ ਦਿਨੇਸ ਕੇ ਊਪਰ ਭੌਹਿ ਸਦਾ ਰਹਿਤੀ ਤਬ ਕ੍ਰੋਧ ਭਰੀ। ਨ ਅਖੰਡਲ ਤੌਂ ਗਿਨਤੀ ਬਿਨਤੀ ਸੁ ਕਰੈ ਕਪਿ ਮੰਡਲ ਬੀਚ ਖਰੀ ॥ ੧੦੪ ॥

ਰਾਮਚੰਦ੍ਰੋਵਾਚ

ਕਬਿੱਤ—ਜਾਂਕੀ ਦੇਹ ਛੁਟੇ ਬੁਟੇ ਦੂਤ ਕਹੀ ਮੇਰੀ ਜੀਤ ਸੁਨਕੈ ਪ੍ਰਤੀਤਕੋਊ ਦੇਵ ਨ ਕਰਤ ਹੈ। ਕਹੈ ਸੁਰਰਾਜ ਹਮੈਂ ਆਜ ਤੋ ਸਨਾਵੋ ਜਿਨ ਜੌ ਜੀਅਤ ਹੋਇ ਤੌਤੋ ਉਲਟੋ ਪਰਤ ਹੈ। ਜਾਨੇ ਕਮਲਾਸਨ ਜੋ ਰਾਮ ਗਰੁੜਾਸਨ ਹੈ ਤਊ ਸਿਵ ਕਾਨਨ ਮੈ ਆਨ ਨ ਧਰਤ ਹੈ। ਕਹੀ ਰਘੁਬੀਰ ਯਹਿ ਤਾਕੀ ਤੀਅ ਦੇਖੋ ਕਪਿ ਏਤੇ ਪਰਕਾਲ ਤੇ ਤੌ ਕੋਊ ਨਡਰਤਹੈ॥ ੧੦੫ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਸੁੰਦਰਿ ਦਾਹ ਕਰੋ ਪਤਿਕੋ ਬਡ ਭਾਗਨ ਮੈਂ ਤੂੰ ਬਡੀ ਬਡਭਾਗੀ। ਸੰਗ ਜਰੈ ਜਿਨ ਨੀਤ ਨਹੀ ਸੁਨ ਲੈ ਬਰਕੋ ਬਿ-

ਪਤਾ ਅਬ ਭਾਗੀ। ਸਾਚ ਕਹੋਂ ਯਹਿ ਬਾਤ ਅਬੈ ਜਗ ਜੌ ਲਗ ਮੋਹਿ ਭਜੈ ਅਨੁਰਾਗੀ। ਤੌ ਲਗ ਸੰਗ ਵਿਭੀਖਨ ਕੇ ਕਰ ਰਾਜ ਇਹਾਂ ਗੜ੍ਹ ਹ੍ਵੈ ਪਟਰਾਗੀ॥ ੧੦੬॥

ਸਵੈਯਾ–ਜੋ ਕੁਛ ਅੰਕ ਲਿਖੇ ਬਿਧਨਾ ਤੇਊ ਹੋਤ ਹੈ ਸੁੰਦਰਸੋਕ ਨਿਵਾਰੋ। ਮੇਰੋ ਕਛੂ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀ ਅਰ ਹੈ ਅਪਰਾਧ ਤੌ ਆ-ਪ ਬਿਚਾਰੋ। ਬਾਰ ਦੁਤੀਨਕ ਮੈਂ ਪਠਏ ਕਪਿ ਰਾਵਨ ਬੈਰ ਬਿਸਾਰ ਸੰਭਾਰੋ। ਆਨਿ ਮਿਲੋ ਸੀਅ ਕੇ ਪਲਟੇ ਪਤਿ ਕੀਰਤਿ ਰਾਜ ਲੈ ਲੰਕ ਸਿਧਾਰੋ॥ ੧੦੭॥

ਸਵੈਯਾ–ਸੋ ਨ ਕਰੀ ਤਿਨ ਯੌਂ ਸਮਝੀ ਕਹਜੋ ਰਾਮ ਕੇ ਬੈਰ ਰ-ਤੀ ਨ ਡਰੋਂ। ਜੈਸੇ ਦੇਵਨ ਜੀਤਤ ਹੋਂ ਸਿਵਕੇ ਬਲ ਏਬ ਕਹਾਂ ਰਨ ਆਇ ਲਰੋਂ। ਸੁਨ ਭਾਮਨਿ ਆਪਨੀ ਬਾਤ ਹੌ ਆਪਨ ਹੀ ਕਹਤੇ ਅਤਿ ਲਾਜ ਮਰੋਂ। ਨਾਤੋ ਰੁਦ੍ਰ ਸੇ ਲਾਖ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਕ-ਰੋਰ ਹੌਂ ਭੌਹਿ ਕੀ ਕੌਰ ਮਰੋਰਿ ਧਰੋਂ॥ ੧੦੮॥

ਮੰਦੋਦਰੀ ਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ–ਹੈ ਬਿਨਤੀ ਰਘੁਨੰਦਨ ਜੂ ਅਪਰਾਧ ਛਮੋ ਤੁਮ ਰਾ-ਵਨ ਕੇ। ਜਬ ਸੀਅ ਹਰੀ ਤਬਹੀ ਬਿਗਰੀ ਤੁਮਹੋਬਿਗਰੀ ਨ ਭੁਲਾਵਨ ਕੇ। ਜੇਈ ਪਾਪ ਦਵਾਗਨਿ ਮਾਂਹਿ ਜਰੈ ਤਿਨਕੋ ਤੁਮ ਹੌ ਘਨ ਸਾਵਨ ਕੇ। ਦੁਖ ਸਿੰਧੁ ਮੈ ਬੂਡ ਰਹੇ ਹਮਸੇ ਤੁਮਸੇ ਪ੍ਰਭ ਪਾਰ ਲਗਾਵਨ ਕੇ॥ ੧੦੯॥

ਕਬਿੱਤ–ਜਾਂਹੀ ਦਿਨ ਚੋਰੀ ਸੀਅ ਥੋਰੀ ਸੀ ਸਬਨ ਜਰੀ ਤਾਂਕੇ ਪਾਛੇ ਮੈਹੂੰ ਸਮਝਾਇ ਪਰਜਾਰੀ ਹੈ।ਆਯੋ ਹਨੂਮਾਨ ਲੰਕਜਾਰ ਕੈ ਨਿਸੰਕ ਜਾਰੀ ਪਾਉ ਰੋਪ ਅੰਗਦ ਭਸਮ ਕਰ ਡਾਰੀ ਹੈ। ਜਾ ਨਕੀ ਬਚਨ ਉਲਕਾ ਨਿਪਟ ਜਾਰੀ ਔਰ ਕੀਓ ਨ ਸਹਾਇ ਸਿਵ ਯੌ ਝੁਰਸਮਾਰੀ ਹੈ। ਰਾਮ ਬਾਨ ਕਾਟ ਡਾਰੀ ਪਾਇਨ ਪੈ ਬਲਿਹਾਰੀ ਤਾਂ ਪਰ ਕਹਤ ਹੋ ਜਰੀਅਦੈ ਉਘਾਰੀ ਹੈ॥੧੧੦॥

ਸਵੈਯਾ–ਤੇਜ ਤੇ ਕੋਊ ਨ ਬੋਲ ਸਕੈ ਘਰ ਯੋਹੀ ਗਯੋ ਸਭ ਕੋ ਕੁਮਤੇ। ਸੁ ਬਿਭੀਖਨ ਸੋ ਖਗ ਆਨਿ ਮਿਲਜੋ ਤਜ ਲੰਕਪਤੀ

ਬਿਖ ਕੈ ਦ੍ਰੁਮ ਤੇ। ਸੀਆ ਦੀਪ ਸੌ ਪ੍ਰੀਤ ਪਤੰਗ ਕਰੀ ਪਤਿ ਪ੍ਰਾਨ ਬੱਚੈ ਤਬ ਕੌਨ ਮਤੇ ॥ ਪੀਅ ਕੋ ਸਬ ਜਾਨਤ ਹੋ ਪ੍ਰਭਜੂ ਅਬ ਰਾਵਨ ਕੀ ਗਤਿ ਹੈ ਤੁਮਤੇ ॥ ੧੧੧ ॥

ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਉਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ–ਜੋ ਸੀਅ ਚੋਰੀ ਲਈ ਤੋ ਕਹਾਂ ਅਰੁ ਬੈਰ ਕੀਓ ਤੋ ਕਹਾਬਿਗਰਯੋਹੈ॥ ਮੈਂ ਜੁ ਕਹੀ ਸੋ ਨ ਏਕ ਕਰੀ ਤੋ ਕਹਾ ਭਯੋ ਲੈ ਕਰ ਵਾਰ ਲਰਯੋ ਹੈ ॥ ਯਾ ਰਨ ਮੈਂ ਮੇਰੋ ਨੈਨਨ ਤੇ ਪਲ ਪਾਛੇਕੋ ਪਾਉ ਨ ਨੈਕ ਟਰਿਓ ਹੈ ॥ ਧੰਨ ਸਬੈ ਅੰਗ ਰਾਵਨਕੇ ਜੋ ਨ ਮੋ ਪਗਤੇ ਮੁਖ ਫੇਰ ਧਰਯੋ ਹੈ ॥ ੧੧੨ ॥

ਕਵਿਉਵਾਚ

ਕਬਿੱਤ–ਰਾਮਕੀ ਰਜਾਇ ਪਾਇ ਹਨੁਮਾਨ ਕੀ ਸਹਾਇ ਚੌਪ ਸੋਂ ਚਿਤਾ ਬਨਾਇ ਰਾਵਨ ਕੀ ਦੇਹ ਕੋ ॥ ਤਾਂ ਪਰ ਲੈ ਧਰੀ ਫੂਕ ਦੀਨੀ ਤੇਹੀ ਘਰੀ, ਕਹੈ ਦੇਵ ਭਲੀ ਕਰੀ ਦ੍ਰਿਗ ਦੇਖੈਂ ਭਰ ਗੇਹ ਕੋ ॥ ਐਸੀ ਪਰਜਰੀ ਅਜਹੂੰ ਲੌ ਹੈ ਸੁ ਹਰੀ ਮਾਨੋ ਪ੍ਰਗਟੈ ਜਨਾਵਤ ਹੈ ਸੀਤਾ ਕੇ ਸਨੇਹ ਕੋ ॥ ਪਰੈ ਕੋਟ ਮੇਹੰ ਤਊ ਜਰੈ ਲੋਹਾ ਦੇਹ ਕੀਏ ਹੀਏ ਕੇ ਹੁਲਾਸ ਤੇ ਨ ਮਿਲੀ ਜਾਇ ਖੇਹ ਕੋ ॥ ੧੧੩ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਤਬ ਅੰਗਦ ਹਨੂਮਾਨ, ਰਾਮ ਰਜਾਇਸ ਪਾਇ ਕੈ ॥ ਕੀਨੋ ਰਬਕ ਪਲਾਨ ਜਨਕ ਸੁਤਾ ਜਿਹ ਬਨ ਬਸੈ ॥ ੧੧੪ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਜਾਇ ਸਿਰਨਾਇ ਕਹਯੋ ਚਲੌ ਸੀਅ ਮਾਇ ਧਾਇ ਦੇਖੋ ਰਾਮ ਪਾਇ ਸਤਭਾਇ ਨਿਰਮਲ ਸੋਂ ॥ ਹੋ ਜੁ ਲੰਕਰਾਇ ਰਨ ਜੂਝਯੋ ਅਰਰਾਇ, ਜਸ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਇ ਰਘੁਰਾਇ ਜੀਤੇ ਬਲ ਸੋਂ ॥ ਕਹੀ ਨ ਬਨਾਇ ਰਹੇ ਲੋਚਨ ਲਗਾਇ ਇਤ, ਸਭਸੋ ਕਹਤ ਆਜ ਛੂਟੇ ਕਲ ਕਲ ਸੋਂ ॥ ਲੈ ਚਲੇ ਲਵਾਇ ਕਵਿ ਰਾਮ ਬਲਿ ਜਾਇ ਛਬ ਰਹੀ ਛਿਤ ਛਾਇ ਨਖ ਚੰਦ੍ਰਕਾ ਕੀ ਛਲ ਸੋਂ ॥ ੧੧੫ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਮੋਰ ਚਲੇਅਲਿਕੇ ਅਹਿ ਜਾਨ ਚਕੋਰ ਚਲੇ ਮੁਖਜਾਨ

ਸਸੀ ॥ ਦ੍ਰਿਗ ਦੇਖਿ ਸਰੋਜਨ ਤੇ ਸੁਥਰੇ, ਮਧਿਪਾਵਲਿ ਸੀਅ ਕੈ ਸੰਗ ਧਸੀਂ ॥ ਸੁਨ ਪਾਇਨ ਨੂਪਰ ਕੀ ਧੁਨਿ ਕੋ ਮਿਲ ਹੰਸ ਚਲੇ ਜੀਅਮੈਂਜੁ ਬਸੀ ॥ ਅਜਹੂੰ ਸੀਅਲਾਖ ਸੰਕੋਚਨ ਸੋ ਤਊ ਦਾਮਿਨ ਕੋਰਦ ਪਾਂਤਿ ਹਸੀ ॥ ੧੧੬ ॥

ਸੀਤਾਉਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ–ਜੋ ਕਹਿ ਹੈਂ ਰਘੁਬੀਰ ਚਿਤੈ ਮੋਹਿ ਤੈਂ ਬਨ ਮੈਂ ਮ੍ਰਿਗ ਕਾਜ ਪਠਾਏ ॥ ਔਰ ਇਤੇ ਪਰ ਰੇਖ ਮਿਟਾਇਕੈ ਭੀਖ ਦਈ ਤੋ ਇਤੇ ਦੁਖ ਪਾਏ ॥ ਤੌ ਜਮ ਕੇਹਰ ਕੋ ਹਨੂਮਾਨ ਏ ਪ੍ਰਾਨ ਕੁਰੰਗ ਸੀਆ ਹੈਂ ਬਨਾਏ॥ ਜ੍ਾਨਤ ਹੌਂ ਕਛੁ ਹੈ ਬਿਪਰੀਤਿ ਜੁ ਮੋਹਿ ਬੁਲਾਵਨ ਆਪ ਨ ਆਏ ॥ ੧੧੭ ॥

ਹਨੂਮਾਨੋਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ–ਤੋ ਸਤ ਤੇ ਸਤ ਜੋਜਨ ਸਿੰਧੁ ਹੌਂ ਵਾਂਧ ਪਰਜੋ ਪੁਰਿ ਠੋਕ ਜਰਾਯੋ ॥ ਤੋ ਸਤ ਤੇ ਸਸਿ ਸੂਰ ਫਿਰੈਂ ਨਭ ਸੇਸ ਧਰੀ ਛਿਤ ਖੇਦ ਨ ਪਾਯੋ । ਤੋਸਤ ਤੇ ਰਨਕੋਪ ਚਵੇ ਸੁਨ ਜਾਨਕੀ ਰਾਵਨ ਮਾਰ ਗਿਰਾਯੋ ॥ ਤੋਹਿ ਤੋ ਬੋਲਤ ਹੈ ਦਸ ਪੈਂਡ ਸੁ ਦਾਸਰਥੀ ਲੰਘ ਬਾਰਧਿ ਆਯੋ ॥ ੧੧੮ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਤੇਰੇ ਬਿਛੁਰੇ ਤੇ ਔਰ ਬਿਛਰੀ ਹੀ ਸਾਤ ਤੀਅ ਰਾਵਨ ਕੇ ਮਾਰਤ ਹੀ ਸਾਤੋਂ ਢੁਰਿਆਈ ਹੈਂ ॥ ਲਾਜ ਰਾਖੀ ਨੈਨਨ ਪ੍ਰਬੀਨਤਾ ਸੁ ਬੈਨਨ ਮੈ ਗ੍ਰੀਵ ਕਰ ਸਕੁਚ ਉਦਾਰਤਾ ਬਸਾਈ ਹੈਂ ॥ ਸੋਭਾ ਅੰਗ ਅੰਗ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕੀਰਤਿ ਅਖੰਡ ਆਜ ਭੁਜ ਦੰਡਨ ਮੈ ਸੂਰਤਾ ਸੁਹਾਈ ਹੈਂ ॥ ਜੋ ਤੂੰ ਕਹੈਂ ਮੋਕਉ ਠੌਰ ਕਹਾਂ ਰਘੁਬੀਰ ਮਨ ਤਾਂਕੀ ਓਰ ਨੈਨ ਭਰ ਦੇਖਨੇ ਨ ਪਾਈ ਹੈਂ ॥ ੧੧੯ ॥

ਕਵਿਉ ਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ–ਜਦਪਿ ਯੌ ਹਨੂਮਾਨ ਕਹੀ ਤਊ ਸੀ ਜੀਅ ਕੋ ਨ ਮਿਟੈ ਖਟਕੋ ॥ ਜਬਹੀ ਕਛੂ ਰਾਵਨ ਕੀ ਚਲ ਹੈ ਮਨਹੀ ਮਨ ਮਾਨਕ ਹੈ ਚਟਕੋ ॥ ਬਨ ਕੰਟਕ ਕੁੰਜ ਬਿਚਾਰਨ ਮੈ ਭਯੋ ਜਾਨਕੀ ਪ੍ਰਾਨ ਮਹੀ ਪਟਕੋ ॥ ਕਵਿਰਾਮ ਚਲੈ ਠਠਕੈ ਸਕੁਚੈ ਸੁ ਭਯੋ

ਤਨ ਆਜ ਬਟਾ ਨਟਕੋ ॥ ੧੨੦ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਦੂਰ ਤੇ ਰਾਮ ਦਿਵਾਕਰ ਦੇਖ ਭਏ ਸੀਅ ਕੇ ਦ੍ਰਿਗ ਕੰਜ ਹਸੌ ਹੈਂ ॥ ਸਜਾਮ ਘਟਾਂ ਅੰਗ ਅੰਗਨ ਸੌ ਕੀਏ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਮੋਰ ਮਹਾਂ ਲਲਚੌ ਹੈਂ ॥ ਨੈਨ ਸਰੋਜ ਨਿਹਾਰਤਹੀ ਤੇਈ ਭ੍ਰਿੰਗ ਕੀਏ ਉਨਮਤ ਧਸੌ ਹੈਂ ॥ ਪੂਰਨ ਤਾਂ ਮੁਖਚੰਦ ਬਿਲੋਕ ਚਕੋਰ ਕੀਏ ਚਿਤਕੇ ਚਪਲੌ ਹੈਂ ॥ ੧੨੧ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਜਾਨਕੀ ਓਰ ਨਿਹਾਰਤ ਹੀ, ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਨੈਨ ਭਏ ਸਰਸੋਂ ਹੈਂ ॥ ਔਰ ਜਿਤੇ ਭਟ ਹੈਂ ਸਭਕੇ ਦ੍ਰਿਗ, ਸੀਲ ਗਹੇ ਕੀਏ ਭੂਮਿ ਧਸੌ ਹੈਂ ॥ ਕੈ ਪ੍ਰਗਟੀ ਮਨਿ ਬਾਸਕ ਕੀ, ਕਿਧੌਂ ਕੰਜ ਪਰੇ ਛਿਤਮੈ ਬਿਗਸੌ ਹੈਂ ॥ ਔਰ ਭਲੀ ਉਪਮਾ ਕਵਿਰਾਮ, ਨਿਛਤ੍ਰ ਮਨੋ ਜਲ ਮਾਂਹ ਲਗੌ ਹੈਂ ॥ ੧੨੨ ॥
ਸਵੈਯਾ–ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕਹੀ ਮੁਸਕਾਇ ਸੁਨਾਇ ਏ ਲੋਗਨ ਕੋ ਸੀਅ ਸੋ ॥ ਜਬਲੌ ਨਹਿ ਆਗ ਪ੍ਰਵੇਸ ਕਰੈ ਤਬਲੌ ਨ ਗਿਲਾਨਿ ਮਿਟੈ ਜੀਅ ਸੋ ॥ ਧਰ ਸੀਸ ਲਈ ਸੁ ਕਰੋ ਅਬਹੀ ਸਿਰਨ੍ਹਾਇ ਕਹਜੋ ਅਪਨੇ ਪੀਅਸੋ ॥ ਅਬ ਔਰ ਕੀ ਕੌਨ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰੈ ਜਬ ਰਾਮ ਸੇ ਆਜ ਕਹੈਂ ਤੀਅ ਸੋ ॥ ੧੨੩ ॥
ਸੋਰਠਾ–ਅਬ ਹੌਂ ਕਰੌਂ ਪ੍ਰਵੇਸ ਰਾਮ ਰਜਾਇਸੁ ਪਾਇਕੈ ॥
ਸਾਖ ਸਮੀਰ ਦਨੇਸਪਤਿਬ੍ਰਤ ਅਤਿ ਪੂਰੋ ਸਦਾ॥੧੨੪॥
ਦੋਹਰਾ–ਹਨੂਮਾਨ ਤਬ ਯੌ ਕਹੀ ਜਾਨਤ ਹੋ ਕਿਹ ਹੇਤ ॥
ਕੰਚਨ ਦੇਹਿ ਸੀਆ ਹੁਤੀ ਕੁੰਦਨ ਸੀ ਕਰਲੇਤੁ॥੧੨੫॥
ਸਵੈਯਾ–ਹਾਥਨ ਜੋਰ ਕਹੀ ਸੀਅਜੂ ਤਬ ਪਾਵਕ ਕੋ ਸਿਰ-ਨਾਇ ਕੈ ਐਸੀ ॥ ਜੌ ਰਘੁਬੀਰ ਬਿਨਾ ਜੀਅ ਮੈ ਸੁਪਨੇ ਹੂੰ ਮੈ ਮੂਰਤਿ ਔਰ ਹੈ ਬੈਸੀ ॥ ਤੌ ਮੇਰੇ ਅੰਗਨ ਜਾਰ ਪਿਤਾ ਤੁਹਿਰਾਮ ਕੀ ਸੌਹ ਰੇ ਕਾਨ ਹੈ ਕੈਸੀ ॥ ਜੌ ਪਤਿ ਪਾਇਨ ਸੋਂ ਰਤਿ ਹੈ ਤੋ ਸਰੋਜ ਸੀ ਰਾਖ ਸਰੋਵਰ ਮੈਸੀ ॥ ੧੨੬ ॥
ਦੋਹਰਾ–ਸਿਵ ਬਿਰੰਚ ਦੇਖਤ ਸਬੈ ਸੁਰ ਗਨ ਅਰ ਸੁਰ ਰਾਇ ॥ ਅਗਨਿਲਾਟ ਮੈ ਲਪਟਸੀ ਗਈ ਸੀਅ ਲਪਟਾਇ ॥੧੨੭॥

ਸਵੈਯਾ—ਜਦਪਿ ਆਨ ਕਹੀ ਨਭਮੈ ਸੁਰ ਨਾਥ ਫਨੀ ਸਸੁ ਬੇਦਮਈ ॥ ਤਿਹੂੰ ਲੋਗਨ ਮੈ ਜੋ ਰਮਾ ਸੋ ਉਮਾ ਸੋਈ ਜਾਨਕੀ ਹੈ ਨਹਿ ਬਾਤਨਈ ॥ ਅਰ ਆਪਨ ਜਾਨਤ ਹੈ ਪੀਅ ਕੀ ਤਊ ਬਾਤ ਕਛੂ ਸਮਝੀ ਨ ਗਈ ॥ ਕਪਿ ਭੀਰ ਖਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਤਊ ਸੀਅ ਆਗਮੈ ਆਗ ਮਿਲਾਇ ਦਈ ॥ ੧੨੮ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਰਾਮ ਰਜਾਇਸ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਗਿਰ ਕੰਚਨ ਤੇ ਜਨੁ ਰਾਸ ਲਈ ॥ ਘਰਿ ਆਇਕੈ ਲੰਕ ਰਚੀ ਰੁਚਿਸੋਂ ਤਿਹੁ ਲੋਕਨ ਤੇ ਤਿਨ ਭਾਂਤਿ ਨਈ । ਤਬ ਦੇਖਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਰਘੁਬੀਰ ਸੁ ਰੀਝ ਕੈ ਤਾਹਿ ਸੁ ਮੋਖ ਦਈ ॥ ਮਾਨੋ ਰਾਘਵ ਰਾਵਨ ਚੋਰ ਸੁਨਾਰਤੇ ਕਾਸਨੀ ਸੀ ਸੀਅ ਤਾਇ ਲਈ ॥ ੧੨੯ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਸੀਅ ਹੁਤਾਸਨ ਮਾਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ ਕੀਓ ਜਬ ਰਾਮ ਰਜਾ-ਇਸ ਪਾਈ ॥ ਜਾਨਤ ਹੋ ਇਹ ਕਾਰਨ ਕੌਨ ਭਲੀ ਉਪਮਾਂ ਕਵਿਰਾਮ ਬਨਾਈ ॥ ਜਾਨਕੀ ਤੇ ਬਿਛੁਰੇ ਬਿਰਹਾਗ ਦੀਓ ਜੀਅਤੇ ਜਨੁ ਬਾਹਰ ਆਈ ॥ ਰਾਵਨ ਮਾਰ ਬਿਦਾਰ ਦੀਓ ਅਬ ਤੋ ਪਗ ਛ੍ਵੈ ਕਰ ਹੋਤ ਬਿਦਾਈ ॥ ੧੩੦ ॥

ਸਵੈਯਾ—ਜਾਨਕੀ ਸੀਲ ਕੇ ਤੇਜ ਤੇ ਤੇਜ ਭਯੋ ਉਤ ਪਾਵਕ ਕੋ ਅਤਿ ਪੀਰੋ ॥ ਪਾਇਨਿ ਲਾਗ ਕਰੀ ਬਿਨਤੀ ਤੁਮ ਹੋ ਜਗਮਾਤ ਪਿਤਾ ਰਘੁਬੀਰੋ ॥ ਮੋਪਰ ਆਜ ਕਰੇ ਤੁਮ ਕ੍ਰੋਧ ਕਪੂਰ ਪਟੀਰ ਸਮੀਰ ਤੇ ਸੀਰੋ ॥ ਜਾਨਤ ਲੋਗ ਸੀਆ ਦਿਬਲੇਤ ਸੁ ਆਗ ਕੋ ਆਨ ਪਰੀ ਦੁਖ ਭੀਰੋ ॥ ੧੩੧ ॥

ਕਬਿੱਤ—ਆਗਤੇ ਨਿਕਸ ਆਈ ਆਗ ਜੋਤ ਤੇ ਸਵਾਈ ਰੀਝੇ ਰਘੁਰਾਈ ਮਨ ਭਾਈ ਬਿਨ ਖੇਦਸੋ ॥ ਮਾਨੋ ਪ੍ਰਾਨ ਦਾਇਨੀ ਗਵਾਈ ਮਨਿਆਈ ਆਜ ਕਿਧੌ ਰਾਜਤੀਨ ਲੋਕ ਪਾਯੋ ਰਿਪੁ ਛੇਦਸੋਂ ॥ ਨਾਨਾ ਚਿਤ ਚਾਇਨ ਸੌ ਵੈਸੇਈ ਸੁਭਾਇਨ ਸੋ ਰਾਮ ਚੰਦ ਪਾਇਨ ਸੋ ਲਾਗੀ ਏਕ ਭੇਦ ਸੋ ॥ ਮਿਲੇ ਮੀਤ ਮੀਤਾ ਜਜੋਧਨੀ ਸੋ ਦੌਰ ਨੀਤਾ ਤੈਸੇ ਰਾਮੈ ਮਿਲੀ ਸੀਤਾ ਜੈਸੇ ਗੀਤਾ ਮਿਲੀ ਬੇਦ ਸੋਂ ॥ ੧੩੨ ॥

ਦੋਹਰਾ–ਜਬ ਨਾਰਾਇਨ ਲਛਤਬ, ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਰੁਕਮਨਿਹੋਇ॥
ਜਬ ਰਘੁਪਤਿ ਤਬ ਜਾਨਕੀ ਨਏ ਨ ਉਪਜਤਦੋਇ ॥੧੩੩॥

ਲਛਮਨੋ ਵਾਚ

ਸੋਰਠਾ–ਹਾਥ ਜੋਰ ਸਿਰ ਨਾਇ ਤਬ ਲਛਮਨ ਬਿਨਤੀ ਕਰੈ ॥
ਦਈ ਲੰਕ ਰਘੁਰਾਇ ਰਾਵਨ ਕੋ ਧਨੁ ਲੀਜੀਏ ॥ ੧੩੪ ॥

ਰਾਮਚੰਦ੍ਰੋਵਾਚ

ਸੋਰਠਾ–ਜੌ ਰਿਪੁ ਜੀਤਯੋ ਜਾਇ ਸੂਰ ਕਹਾਵੈ ਜਸੁ ਬਢੈ ॥
ਤਬ ਕੀਜੀਐ ਸਹਾਇ ਤਾਂਕੋ ਕਛੂ ਨ ਲੀਜੀਏ ॥੧੩੫॥

ਕਵਿਉ ਵਾਚ

ਸੋਰਠਾ–ਕਪਿ ਗਨ ਸੰਗ ਲਵਾਇ ਚਲਯੋ ਬਿਭੀਖਨਪਾਇਤਰਾ
ਜਸ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਇ ਲਛਮਨ ਸਹਤ ਸੀਆ ਚਲੇ ॥ ੧੩੬ ॥
ਕਬਿੱਤ–"ਜੈਸੇ ਦਾਨ ਕੀਰਤਿ ਸੋਂ ਮਾਸ ਰੁਤਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚਿਤ
ਜੈਸੇ ਰਤਿ ਕਾਮ ਕਵਿ ਰਾਮ ਨਿਧਿ ਭਾਗ ਸੋਂ ॥ ਜਯੋਂ ਅਰਥ
ਬਾਨੀ ਮਹਾਂ ਰੁਦ੍ਰ ਸੋ ਭਵਾਨੀ ਸਿੰਧੁ ਗੰਗ ਚੰਦ ਚਾਂਦਨੀ ਜਯੋਂ
ਮਨਿ ਸੇਖ ਨਾਗ ਸੋਂ ॥ ਜਯੋਂ ਧਰਮ ਨੀਤਿ ਭਲੋ ਸਾਹਿਬ ਬਸੀਠ
ਤੈਸੇ ਆਜ ਮਿਲੀ ਜਾਨਕੀ ਜੁ ਆਪਨੇ ਸੁਹਾਗ ਸੋਂ ॥ ਬੈਠਕੇ
ਬਿਵਾਨ ਗੀਰਵਾਨ ਚਲੇ ਸੀਅਰਾਮ ਜੈਸੇ ਕਰਤਾਲ ਮਿਲੇ ਤਾਨ
ਚਲੇ ਰਾਗ ਸੋਂ,, ॥੧੩੭ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਚਲੇ ਰਿਪੁ ਜੀਤਿ ਕਰੀ ਰੀਤਿਸਭ ਸੂਰਨ ਕੀ
ਜਾਨਕੀ ਲੈ ਸੰਗ ਮਾਨੋ ਪ੍ਰਾਨ ਸੋ ਲਵਾਇਕੈ॥ ਸੀਆ ਸੋ ਕਹਤ
ਦੇਖ ਆਯੋ ਵਹਿ ਠੌਰ ਜਹਾਂ ਲਛਮਨ ਇੰਦ੍ਰ ਜੀਤ ਮਾਰਿਯੋ
ਹੈ ਰਿਸਾਇਕੈ ॥ ਈਹਾਂ ਨਾਗ ਫਾਂਸ ਪਰੀ ਈਹਾਂ ਹਨੁਵੰਤ
ਬੀਰ ਗਿਰਯੋ ਮੇਰੋ ਬੀਰ ਮੋਕੋ ਦੀਓ ਹੈ ਜਿਵਾਇਕੈ ॥
ਈਹਾਂ ਕਾਹੂ ਮਾਥੇ ਦਸ ਕਾਟੇ ਲੰਕ ਰਾਇ ਹੂੰਕੇ ਕਹੀ ਰਘੁਰਾਇ
ਬਾਤ ਨੈਨ ਸਰਮਾਇਕੈ ॥ ੧੩੮ ॥
ਕਬਿੱਤ–ਸੰਗ ਸੀਅ ਬੀਰ ਔ ਸਮੀਰ ਸੁਤ ਅੰਗਦ ਸੁਗ੍ਰੀਵ
ਜਾਮਵੰਤ ਕਪਿ ਮੰਡਲ ਹੁਲਾਸ ਕੀ ॥ ਸੇਵਾ ਕੋ ਤਤੀਖਨ ਬਿ-
ਭੀਖਨ ਸੋਂ ਨਲ ਨੀਲ ਪਲ ਹੀਂ ਮੈ ਕਰੈਂ ਜੋ ਰਮੂਜ ਰਾਮ

ਸ੍ਰਾਸ ਕੀ ॥ ਸਬੈ ਬਡਭਾਗੀ ਅਨੁਰਾਗੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਨ ਕੇ ਚਾਇਨ ਸੋਂ ਬਾਤ ਕਹੈਂ ਸਬ ਕੇ ਬਿਲਾਸ ਕੀ ॥ ਚਲੇ ਉਪਰੋਧ ਮਾਨੋ ਪੌਧ ਲਾਗੀ ਆਨੰਦ ਕੀ ਔਧ ਆਇ ਗਈ ਔਧ ਗਈ ਬਨ ਬਾਸ ਕੀ ॥ ੧੩੯॥ ਸਵੈਯਾ–ਦੂਰ ਤੇ ਦੇਖ ਬਸਿਸ਼ਟ ਕਹੀ ਨਭ ਮੰਡਲ ਰਾਮ ਅਖੰਡਲ ਆਏ ॥ ਲੋਗ ਸਬੈ ਮਿਲਿ ਯੌਂ ਨਿਰਖੈਂ ਸਸਿ ਸੋਂ ਦ੍ਰਿਗ ਪੁੰਜ ਚਕੋਰ ਲਗਾਏ। ਆਪਨਹੀਂ ਮਨ ਭਾਵਨ ਸੋਂ ਮਾਨੋ ਸਾਵਨ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਮੋਰ ਜਿਆਏ ॥ ਰਾਘਵ ਰਾਮ ਸੀਆ ਪਤਿ ਸ੍ਰੀਪਤਿ ਸੋ ਸਭ ਕੇ ਮੁਖ ਕੰਜ ਸੁਹਾਏ ॥ ੧੪੦ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਮ ਬਸਿਸ਼ਟ ਕੇ ਪਾਇ ਤਰੇ ਮਿਲ ਬੈਠ ਭਲੀ ਰੁਚਿ ਸੋਂ ਪਗ ਧੋਏ ॥ ਭੂਪਤਿ ਕੀ ਬਿਪਰੀਤ ਕਥਾ ਸੁਨ ਕੈ ਉਮਡੇ ਜਲ ਨੈਨ ਸਮੋਏ ॥ ਸਿੰਧੁ ਧਰਾ ਧਰ ਨਾਗ ਨਦੀ ਬਨ ਬੇਹੜ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਹਮ ਜੋਏ ॥ ਦੇਖਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪਾਇਨ ਕੋ ਪਲ ਮੈ ਬਿਸਰੇ ਪ੍ਰਭੁ ਜੂ ਦੁਖ ਖੋਏ ॥ ੧੪੧ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਕੇਕਈ ਨੰਦਨ ਦੂਰ ਤੇ ਆਇ, ਪ੍ਰਨਾਮ ਕੀਓ ਦੁਖ ਨੈਨ ਬਹਾਏ ॥ ਮੂੰਡ ਜਟਾ ਨਖ ਭੇਸ ਤਪੋਧਨ, ਭੂਪਤਿ ਝੁੰਡ ਸਬੈ ਪਗ ਲਾਏ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਲਗਾਇ ਰਹੇ, ਛਤੀਆ ਮੁਖ ਚੂਮ ਕਛੂ ਮੁਸਕਾਏ ॥ ਦੇਖਿ ਬਿਭੀਖਨ ਔਰ ਸੁਗ੍ਰੀਵ, ਨ ਗ੍ਰੀਵ ਉਠੀ ਬਹੁਤੇ ਸਰਮਾਏ ॥ ੧੪੨ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਐਸੀਏ ਭਾਂਤਿ ਸਬੈ ਮਿਲ ਕੈ ਰਘੁਬੀਰ ਸੁ ਕੇਕਈ ਕੇ ਘਰ ਆਏ ॥ ਪਾਇ ਗਹੇ ਸੀਅ ਬੀਰ ਸਮੇਤ, ਕਹ੍ਯੋ ਸਭ ਆਂਗਨ ਆਜ ਸੁਹਾਏ ॥ ਤਾਤ ਭਯੋ ਅਰਿਨੀ ਸੁਨ ਮਾਤ ਕੀਓ ਹਿਤ ਤੈਂ ਬਨਬਾਸ ਪਠਾਏ ॥ ਦੇਹ ਛੁਟੈ ਸਬ ਕੀ ਜਗ ਮੈਂ, ਜਸ ਲੈ ਨ ਚਲੇ ਨਰ ਤੇ ਪਛੁਤਾਏ ॥ ੧੪੩ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਪੂਰਨ ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਲੇ ਮਿਲਨ ਸੁਮਿਤ੍ਰਾਂ ਜੂ ਕੋ, ਲੋਚਨ ਬਿਛੌਨਾ ਲੋਕ ਕਰੈਂ ਡਗ ਡਗ ਮੈਂ ॥ ਤਿਨ ਹੂੰ ਤੇ ਰਾਮ ਕ੍ਰਵਿ ਵਾਰ ਫੇਰ ਡਾਰਯੋ ਤਨ, ਪ੍ਰੇਮ ਜਲ ਆਂਸੁਨ ਸੋਂ ਕੀਚ ਕੀਨੀ ਮਗ ਮੈਂ ॥ ਜਾਇ ਲਪਟਾਇ ਨੇਹੁ ਬਹੁਤੋ ਜਨਾਇ ਪ੍ਰਭੁ; ਜਾਨਕੀ

ਸਮੇਤ ਰਹੇ ਸੀਸ ਧਰ ਪਗ ਮੈਂ ॥ ਰਾਮ ਲਖਮਨ ਜੂ ਕੇ ਗੀਲੇ ਘਾਉ ਦੇਖ ਕਹਜੋ ਸੂਰ ਸੁਤ ਜਨਨੀ ਨ ਜਨੇ ਔਰ ਜਗ ਮੈਂ॥੧੪੪॥ ਕਬਿੱਤ—ਜੌ ਲੌ ਰਘੁਬੀਰ ਮਾਤ ਮੰਦਰ ਲੌ ਜਾਂਹੀ ਜਾਂਹਿ, ਤੌਲੌ ਹੌਂਸ ਭਿਛਕਨ ਰਚੀ ਹੈ ਨ ਦਾਨਕੀ॥ ਭੂਖਨ ਪਟੰਬਰ ਉਤਾਰ ਸਭ ਵਾਰ ਦੀਨੌ, ਕਹਿਤ ਕੌਸੱਲਜਾ ਆਜ ਕੌਨ ਮੇਰੇ ਮਾਨ ਕੀ ॥ ਆਰਤੀ ਬਨਾਇ ਤਿਨ ਪੌਰ ਹੀ ਮੈ ਆਇ ਲੀਨੇ, ਆਜ ਹੌਂ ਸਪੂਤੀ ਭਈ ਦੇਖ ਗਤਿ ਭਾਨ ਕੀ ॥ ਪਾਇ ਤੇ ਉਠਾਇ ਮੁਖ ਚੂਮ ਪਾਨੀ ਪੀਓ ਵਾਰ, ਛੌਨਾ ਦੋਊ ਗੋਦ ਲੈਕੇ ਬੀਚ ਦੀਨੀ ਜਾਨਕੀ ॥੧੪੫॥ ਸਵੈਯਾ—ਰਾਮਕੇ ਦੇਖਬੇਕੋ ਸਖੀਆਂ, ਉਮਡੀ ਘਨ ਜਜੋਂ ਸੰਗ ਆਨੰਦ ਜੀ ਕੇ॥ ਰੂਪ ਨਿਹਾਰਿ ਸਬੈ ਬਲ ਜਾਂਹਿ, ਵੈ ਮਾਨਹੁ ਘੂਟਤਘੂਟ ਅਮੀ ਕੇ ॥ ਖੀਝ ਕਹੈ ਤਿਨ ਸੌਂ ਜਨਨੀ,ਮੋਹਿ ਬਾਰਨ ਦੇਹੁ ਦੀਆ ਸਬ ਘੀਕੇ॥ ਤੌ ਲਗ ਦੇਖਨ ਦੇਉਂ ਨ ਕਾਹੂਕੋ ਜੌ ਲਗ ਨੈਨ ਸਿਰਾਤ ਨ ਨੀਕੇ॥ ੧੪੬ ॥ ਕਬਿੱਤ—ਗਾਉਂ ਕੀ ਲੁਗਾਈ ਲੈ ਲੈ ਆਵਤ ਬਧਾਈ ਤਿਨ ਕੀ ਅਸੀਸ ਲੈ ਲੈ ਸੀਸ ਸੌਗੁਨੋ ਧਰਤ ਹੈ॥ ਏਕਨ ਕੋਂ ਦਾਨ ਸਨਮਾਨ ਦੈ ਦੈ ਏਕਨ ਕੋ, ਏਕਨ ਕੇ ਪਾਂਇ ਪਰ ਬਿਦਾਈ ਕਰਤ ਹੈ॥ ਪ੍ਰਾਨਨ ਸਮੇਤ ਵਾਰ ਡਾਰੋਂ ਰਾਮਚੰਦ ਪਰ, ਜੌਕ ਜੋਈ ਜੋਈ ਦੈ ਦੈ ਦੁਖ ਕੋ ਹਰਤ ਹੈ॥ ਔਰ ਕੀ ਚਲਾਵੈ ਕੌਨ ਵਾਰਤ ਹੈ ਰਾਈ ਲੌਨ ਮੇਰੀ ਡੀਠ ਲਾਗੈ ਜਿਨ ਜੀਅ ਮੈਂ ਡਰਤ ਹੈ ॥ ੧੪੭ ॥ ਕਬਿੱਤ—ਭੌਨ ਤੇ ਨਿਕਸ ਆਇ ਰਾਜ ਮੰਡਲੀ ਬਨਾਇ, ਕੀਨੋ ਅਭਿਖੇਖ ਰਿਖ ਮੰਡਲ ਬੀਚਾਰ ਕੈ ॥ ਛੱਤ੍ਰ ਧੁਜਾ ਚਾਮਰ ਬਿਜਨ ਲੈਕੇ ਬੀਰ ਸਬ, ਰਾਜਕੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਬਿਰਾਜੇ ਅਰਿਮਾਰ ਕੈ॥ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਇ ਸੁਰ ਰਾਜ ਬਰਖਾਇ ਫੂਲ, ਸੂਲ ਮਿਟੀ ਸਬ ਹੀਂ ਕੀ ਫੂਲ ਨਰ ਨਾਰਿ ਕੈ॥ ਰਾਮਚੰਦ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਕੇ ਰਾਜ ਕੋ ਸਮਾਜ ਦੇਖਿ, ਆਜ ਤਾਂਤੇ ਰਾਮ ਕਵਿ ਪ੍ਰਾਨ ਦੀਨੇ ਵਾਰ ਕੈ॥ ੧੪੮ ॥ ਕਬਿੱਤ—ਕਹੈ ਰਘੁਰਾਈ ਸੁਨ ਭਾਈ ਹੋ ਭਰਥ ਰਾਇ, ਕੌਨ ਕੌਨ ਕਹੋਂ ਉਪਕਾਰ ਕਪਿ ਰਾਜ ਕੇ

॥ ਸੀਤਾ ਸੋਧ ਲਜਾਇ ਸਿੰਧੁ ਪਾਟ ਕੈ ਬਨਾਇਗੈਲ, ਜਜਾਇ ਲਛਮਨ ਜੁ ਕੋ ਏਤੇ ਬਡੇ ਕਾਜ ਕੇ ॥ ਨੀਲ ਨਲ ਹਨੂਮਾਨ ਅੰਗਦ ਸੌਂ ਜਾਮਵਾਨ,ਏਈ ਹੈਂ ਜਿੱਤਯਾ ਸਭ ਰਾਵਨ ਸਮਾਜ ਕੇ ॥ ਤਾਂਤੇ ਹਮ ਇਨਕੇ ਰਿਣੀ ਹੈਂ ਅਜ ਹੂੰ ਲੌ ਬੀਰ, ਲੋਚਨ ਹਮਾਰੇ ਨ ਉਠਤਮਾਰੇ ਲਾਜ ਕੇ ॥ ੧੪੯ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਦੇਸ਼ਨ ਦੇਸ ਤੇ ਆਇ ਨਰੇਸ਼, ਸਬੈ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਪਾਂਇ ਪਰੇ ॥ ਫਿਰੰ ਥਾਪ ਬਿਦਾ ਕਰ ਆਨੰਦ ਸੋ, ਦੁਖ ਸੂਕ ਗਏ ਸੁਖ ਹੋਤ ਹਰੇ ॥ ਕਪਿ ਮੰਡਲ ਔਰ ਬਿਭੀਖਨ ਕੋ, ਰਥ ਬਾਰਣ ਦੈ ਮਨ ਪੁੰਜ ਖਰੇ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਸੇਵਤ ਹੀਂ ਜੁਗ ਚਾਰਨ ਮੈਂ ਕਹੋ ਕੋ ਨ ਤਰੇ ॥ ੧੫੦ ॥

ਹਨੂਮਾਨਉਵਾਚ

ਸੋਰਠਾ–ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਰਸ ਹੋਇ ਤੌ ਰਘੁਪਤਿ ਛਾਡੋ ਨਹੀਂ ॥ ਪ੍ਰਭੁ ਚਰਨਨ ਮਨ ਜੋਇ, ਹਨੂਮਾਨ ਸਭ ਸੋਂ ਕਹੈ ॥ ੧੫੧ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਦਾਨ ਪੁਰ ਹੂਤ ਸੋਈ ਕੁਲ ਮੈਂ ਸਪੂਤ ਸੋਈ, ਲਾਖ ਕਾਮ ਛਾਡ ਕੈ ਜੁ ਕਰੈ ਏਕ ਕਾਮ ਕੋ ॥ ਪੰਡਿਤ ਪ੍ਰਬੀਨ ਸੋਈ ਪ੍ਰੇਮ ਜੰਲ ਮੀਨ ਸੋਈ, ਔਰ ਪੈ ਕਹਾਵੈ ਆਪ ਕਹੈ ਹਰਿ ਨਾਮ ਕੋ ॥ ਲਾਜ ਕੋ ਜਹਾਜ ਸੋਈ ਆਜ ਕਵਿ ਰਾਜ ਸੋਈ, ਮੇਰੋ ਸਿਰ ਤਾਜ ਸੋਈ ਨੈਕ ਭਰੈ ਹਾਮ ਕੋ ॥ ਰਾਮ ਕਵਿ ਰਾਜ ਸੋਈ ਰਾਜ ਕੋ ਸਮਾਜ ਸੋਈ, ਮਹਾਰਾਜ ਸੋਈ ਜੋਈ ਭਜੈ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਕੋ ॥ ੧੫੨ ॥

ਅੰਗਦੋਉਵਾਚ

ਸੋਰਠਾ–ਆਨੰਦ ਉਰ ਨ ਸਮਾਇ, ਭੁਜ ਉਠਾਇ ਅੰਗਦ ਕਹੈ॥ ਰਘੁਪਤਿ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਇ, ਛਿਨ ਭੰਗਰ ਤਨ ਜਾਨਕੈ ॥੧੫੩॥

ਕਬਿੱਤ–ਸਦਾ ਰਘੁਬੀਰ ਕਹਿ ਲੱਛਮਨ ਬੀਰਕਹਿ, ਮਹਾਂ ਰਣ ਧੀਰ ਕਹਿ ਮਨਕੇ ਸਹਾਇਰੇ ॥ ਸੀਤਾਪਤਿ ਸਜਾਮ ਕਹਿ ਕਾਮ ਹੂੰਕੋ ਕਾਮ ਕਹਿ, ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਹਿ ਔਰ ਦੈ ਬਹਾਇਰੇ ॥ ਤੀਨੋ ਲੋਕ ਨਾਥ ਕਹਿ ਬੂਡੇ ਦੇਤਹਾਥ ਕਹਿ, ਆਪ ਰਘੁਨਾਥ ਕਹਿ ਔਰ ਪੈ ਕਹਾਇਰੇ ॥ ਬੇਦਨ ਕੋਸਾਰਕਹਿਸਬਕੇ ਅਧਾਰ ਕਹਿ, ਮੋਖਲੌ ਉਦਾਰ ਕਹਿ ਹੋਤ ਹੈ ਸਹਾਇਰੇ ॥ ੧੫੪ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਨ੍ਰਿਪ ਮੰਡਲ ਤੇ ਉਠ ਰਾਇ ਬਿਭੀਖਨ ਆਨ ਚਢੀ ਚਿਤ ਚੌਂਪ ਨਈ ॥ ਯਹਿ ਮੂਰਤਿ ਸਾਵਰੀ ਨੈਨਨ ਮੈਂ, ਉਰ ਮੈ ਬਸ ਹੋਇ ਅਨੰਦ ਮਈ ॥ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਹਿ ਕੌਨ ਸਕੈ, ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ ਭਟ ਬਾਤ ਨਈ ॥ ਜਬ ਆਇ ਮਿਲ ਜੋ ਤਬਹੀਂ ਹਸਕੈ, ਮੋਸੇ ਰੰਕਨ ਕੋ ਜਿਨ ਲੰਕ ਦਈ ॥ ੧੫੫ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਮੁਖ ਪ੍ਰਸੰਨ ਚਿਤ ਚਾਉ, ਨੈਨ ਕਮਲ ਰਵਿ ਰਾਮ ਸੋਂ ॥ ਕਪਟ ਰਹਿਤ ਕਪਿ ਰਾਉ ਕੀਰਤਿ ਰਘੁਪਤਿ ਕੀ ਕਰੈ ॥ ੧੫੬ ॥

ਸਵੈਯਾ–ਰਾਮ ਕੇ ਪਾਇਨ ਕੋ ਬਲ ਪਾਇ, ਮੈਂ ਬਾਲਿ ਸੋ ਮਾਰ ਕੇ ਦੇਸ ਲਯੋ ॥ ਅਰੁ ਰਾਮ ਕੇ ਪਾਇਨ ਕੇ ਬਲ ਤੇ, ਕਪਿ ਮੰਡਲ ਮੈਂ ਕਪਿ ਰਾਜ ਭਯੋ ॥ ਇਤ ਰਾਮ ਕੇ ਪਾਇਨ ਮੈ ਜਬਹੀਂ, ਚਿਤ ਚੌਂਪ ਮਿਲਾਇ ਇਕੈ ਨੈਕੁ ਦਯੋ ॥ ਤਬਹੀਂ ਸਭ ਪੂਰਨ ਕਾਮ ਭਏ, ਕਵਿ ਰਾਮ ਇਹੈ ਜੀਅ ਜਾਨ ਲਯੋ ॥ ੧੫੭ ॥

ਸੋਰਠਾ–ਸ਼ਿਵ ਬਿਰੰਚ ਸੁਰ ਈਸ ਬੇਦ ਬ੍ਰਹਮ ਸੇਵਤ ਚਰਨ ॥ ਦੇਤ ਬਸਿਸ਼ਟ ਅਸੀਸ, ਸਭਾ ਸਹਤ ਰਘੁਬੀਰ ਕੋ ॥ ੧੫੮ ॥

ਕਬਿੱਤ–ਸੇਸ ਸੇ ਸਮਝ ਵਾਰ ਹੈਂ ਹੈ ਗੁਨ ਕੇ ਭੰਡਾਰ, ਤੇਈ ਸੀਖ ਸੀਖ ਕੰਠ ਭੂਖਨ ਜਜੋਂ ਧਰ ਹੈਂ ॥ ਆਪਨ ਸਮਝ ਪਾਇ ਔਰਨ ਸੁਨਾਇ ਸੁਖ ਐਸੇ ਗੁਨ ਗਾਇ ਗਾਇ ਜੀ ਮੈ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰ ਹੈਂ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਹੀ ਏਤੇ ਰਘੁਬੀਰ ਬੀਰ ਲਛਮਨ, ਜਾਨਕੀ ਸਮੇਤ ਸਦਾ ਧ੍ਯਾਨ ਜਜੋਂ ਟਰ ਹੈਂ ॥ ਰਾਮਚੰਦ ਗੀਤ ਕੇ ਏ ਚੌਦਹਿ ਜੁ ਅੰਕ ਤੇਊ ਚੌਦੌਹਿ ਭਵਨ ਕੋ ਕਲੰਕ ਦੂਰ ਕਰ ਹੈਂ ॥ ੧੫੯ ॥

ਛਪੈ–ਸੰਮਤ ਬਿੱਕ੍ਰਮ ਨ੍ਰਿਪਤ ਸਹਸ ਖਟ ਸਤ ਅੱਸੀਹ ਬਰ ॥
ਚੇਤ੍ਰ ਚਾਂਦਨੀ ਦੂਜ ਛਤ੍ਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਸੁਭੱਟ ਪਰ ॥
ਸੁਭ ਲੱਛਨ ਦੱਛਨ ਸੁਦੇਸ ਕਵਿਰਾਮ ਬਿਚੱਛਨ ॥
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਦਾਸ ਤਨ ਕੁਲ ਪ੍ਰਕਾਸ ਜਸ ਦੀਪਕ ਰੱਛਨ ॥
ਰਘੁਪਤਿ ਚਰਿੱਤ੍ਰ ਤਿਨ ਜਥਾਮਤਿ ਪ੍ਰਗਟ ਕਹ ਜੋ ਸੁਭ ਲਗਨ ਗਨਿ
ਦੈ ਭਗਤਿ ਦਾਨ ਨਿਰਭੈ ਕਰਹੁ, ਜੈ ਰਘੁਪਤਿ ਰਘੁਬੰਸ ਮਨਿ ੧੬੦

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗੀਤੇ ਹਨੂਮਾਨ ਨਾਟਕੇ ਰਾਵਨ ਬਧ ਚੌਧਵੇਂ ਅੰਕ ਸਮਾਪਤ ॥ ੧੪ ॥

ਅਲਫ ਲੈਲਾ

ਅਰਥਾਤ

ਹਜ਼ਾਰ ਰਾਤ੍ਰੀ ਯਾ ਹਜ਼ਾਰ ਕਹਾਣੀ

ਇਹ ਓਹ ਪੁਸਤਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਕੇ ਇਕ ਚਤ੍ਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸੋਂ ਨਿਤ ਦਾ ਇਕ ਖੂਨ ਕਰਨਾ ਹਟਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਭੀ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ਾਈ ਤੇ ਫੇਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਰਾਣੀ ਬਣ ਕੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸੁਖਾਂ ਵਿਚ ਬਿਤੀਤ ਕੀਤੀ ॥

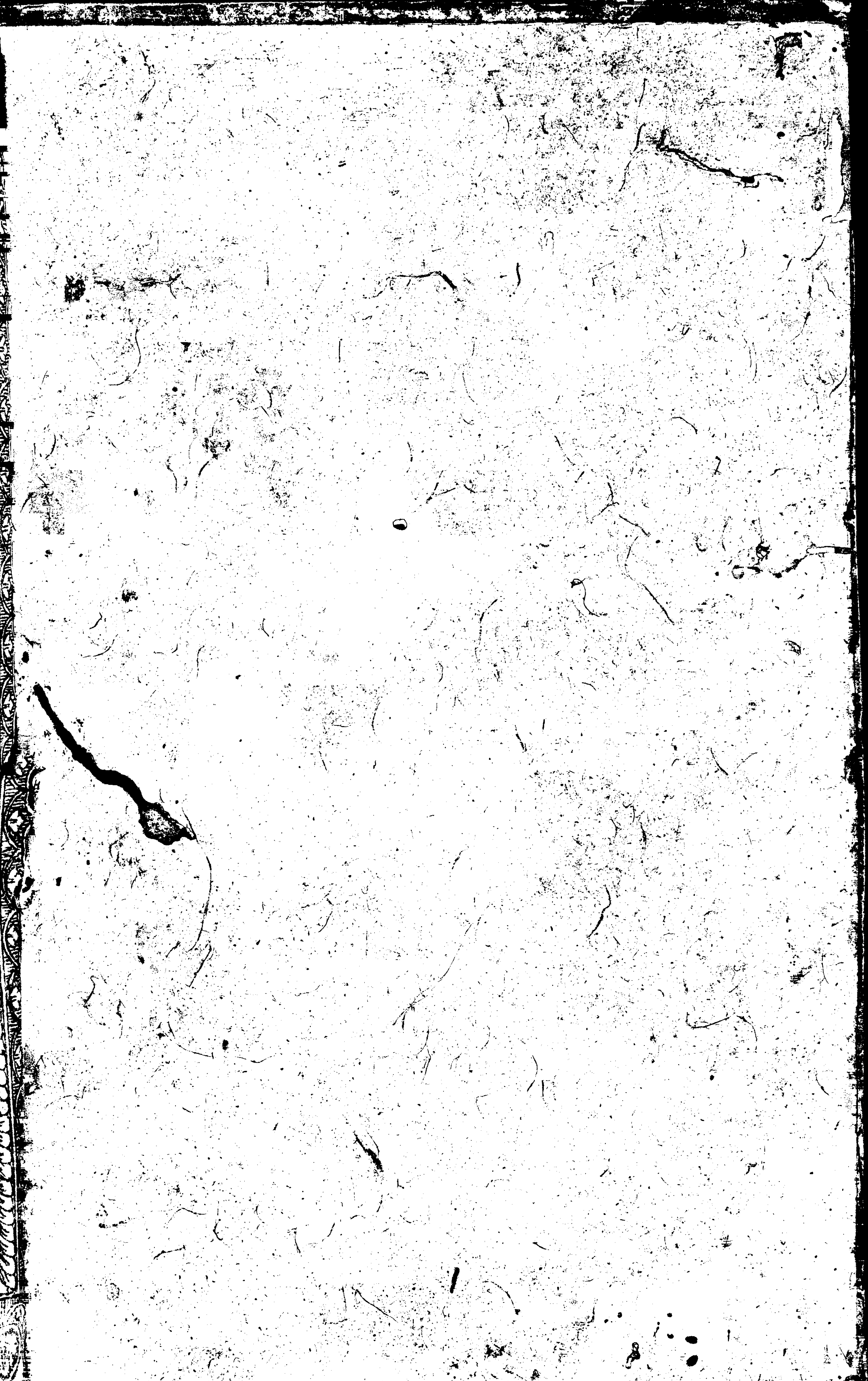
ਗਲ ਕੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨੇ ਨਾਲ ਪੁਰਸ਼ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਧੋਖਿਆਂ ਤੋਂ ਹੱਛੀਤਰਾਂ ਵਾਕਫ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਰ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਐਸਾ ਢੰਗ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਲੋਕ ਤਰੀਫ ਕਰਨ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਚਾਰਭਾਗ ਹੈਨ ਸੋ ਚਾਰੇਹੀ ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਟੈਪ ਵਿਚ ਛਪਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕੀਮਤ ਬਿਨਾ ਜਿਲਦ ੨।) ਡਾਕ ਮਸੂਲ ਵਖਰਾ

ਏਸਦੇ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪੁਸਤਕ ਸਾਡੇ ਪਾਸੋਂ ਸਸਤੇ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ

ਵਿਗਜਾਪਕ—ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਮੁਨਸ਼ੀ
ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਐਂਡ ਸਨਜ਼

ਮਾਲਕ ਮੁਫ਼ੀਦਆਮ ਪ੍ਰੇਸ ਮੁਤਸਿਲ
ਕੋਠੀ ਕਚੈਹਰੀ ਜ਼ਿਲਾ ਲਾਹੌਰ ॥

[illegible]

[illegible] ਵਲੋਂ ਛਪੀ